Alcupuhe Apostolein Tekoin pále.

Eme Kiria pite Lwettaman ia tutkittaman / Ei ninquin mwtomat tehuet ouat / Quin Pyhe Lucas olis waiwoin Apostolitten Hyuet Teghot eli Hyuen / Elemen nille Esikuuaxi / erinomaisesta tesse kirioittanut. Ninquin Pyhe Augustinus ia moni mw / temen Kirian sen parahan Esikuuan edest pitenyet ouat / Ette Apostolit ynne Christikunnā cansa / ouat caiki Tauarat pitenyet ychteisse etc. Joca meno ei quitengan cauuan wipynyt / Mutta aijalans piti Lackaman. Waan se pále meiden tule paramin merkite / Ette Pyhe Lucas temen Kirian cansa coco Christikunda opetta / haman Mailman Loppun asti / sen oikean Pácappalen Christilisest Opist / Quin ombi / Ette Caiki / seke Juttat ette Pacanat / seke Wanhurskat / ette Syndiset wanhurscaxi tuleuat ainoast vskost Jesusen Christusen pále / ilman caiken Lain auuta / eli meiden tödhen ansiota. Jotca osottauat seke Apostolitten / Petarin / Paualin / Stephanin / Philippusen / ia muiden Apostolitten sarnat / seke mös Pacanaiten ia Judasten Esikuuat. Sencaltainen Asia ombi se swrin tila ia syy / ette hen temen Kjrian kirioitti.

Mitte P. Lucas Apostolein tegosa enimittein opettapi.

Senteden Hen mös nin wekeuesti hoke / Ei waiwoin Apostolittē Sarnoi Vskosta Christusen pále / quinga seke Pacanat ette Juttat sen cautta piti wanhurskaxi tuleman ilman caiketa āsiota ia tööt Mutta mös sencaltaisen Opin Esikuuat ia Teghot / Quinga ne Pacanat / ninquin Juttaatki waiwoin Euāgeliumin cautta / ilman Laki ouat wanhurskaxi tullut. Ja ninquin P. Petari todhista 10 ia 15 Lugus. Ettei Jumala tesse Asias ychte eroitusta pitenyt Judasten ia Pacanain waihella. Waan ninquin hen Pacanoille / iotca ilman Laita elit / sen Pyhen Hengen annoi Euangeliumin cautta. Nin hen mös sen

Juttat ia Pacanat tuleuat ilmā Laita wanhurskaxi etc.

saman

ſaman annoi Juttaille/ Euangeliumin ia ainoā Wſkon ſarna niſen cautta/ ia ei Lain cautta/ taicka heiden Tōidens ia anſions teden/ eike mōs ſen Wffrin ia Paluelurein cautta/ quin Lais keſtetty oli. Ja nin hen aſetta teſſe Kirias ychren/ ſeke ſe Opin vſkoſt/ ette mōs Wſkon Eſikuuat. Senteden macta te ne Kiria kylle cuzutta yri Toimitus ylitze Pyhen Paualin Le detuſkiriain. Sille mite pyhe Pauali opetta ia neuuo ſanoilla ia puheilla pyhiſta Ramatuiſta/ ſite pyhe Lucas teſſe oſotta/ ia todhiſta Eſikuuilla ia Tegboilla/ ette ſe iuri nin kieuuyt ōbi ia nin kiemmen pite/ quin pyhe Pauali opetapi/ nimittein. Ettei yriken Laki/ eike yriken Tōō/ woi Inhimiſi wanhurſcautta eli wapautta/ Mutta waiwoin ſe Wſko Chriſtuſen päle. Ja ſine leudhet teſſe Kirias ydhen caunin Spelin/ ioſſas mahdat nähdhä/ ſen todhen oleuan/ ette SOLA WS LO WANHVRSCAVTTA. Sille temen cappalen Eſikuuat ia Tekot teſſe Kirias duat/ quin ſen todhiſtauat/ iotca ſinua eike wiettele/ eike wälectele/ waan paramin Wſkoſa wachwiſtauat ia lohuttauat.

Teme Kiria oma bi yri Gloſu ia Toimitus ylitze Pyhen Paualun Epiſtolaun.

Sille cazo nyt itze/ quinga pyhe Pauali on palainut ia kiendynyt. Nin mōs quinga ſe Pacana Cornelius kiendui pyhen Petarin ſanain cautta/ ninquin Engeli henelle ennen ſanoi. Sille Petarin tuli ſarnata henelle/ minge cautta henen piti autuari tuleman. Samalmoto mōs ſe Manwanhin Sergius ia caiki Caupungit/ ioiſſa pyhe Pauali ia Barnabas ſat naſit. Cazo mōs ſen enſimäiſen Apoſtolitten nimuōn päle/ longa he Jeruſalemis pidhit. Act. 15. Cazo mōs caiki pyhen Petarin ſarnat/ Stephanin ia Philippuſen/ Nūn ſine leudhet ett ſe caiki ſinne pein kiempi/ Ette meiden waan Chriſtuſen Wſkon cautta/ ilman Laki ia Tōite/ pite armohon tuleman/ ia wanhurſcari. Ja ſen me taidham temen Kirian canſa hy nin oſotta/ ia Waſtanſeiſowaiſten ſuun ſangen kempiſt iä

Paulus

Cornelius

Sergius

wäkeueste kijnitukita/Jotca meite Lain päle ia meiden omã Töiden tyge lehetteuet/ia heiden hullun tyhmydhens ilmoittauat caiken Mailman edes.

Senteden mös Lucas sano/ette sencaltainen Wskon esikuua/on mös ne Hurscat Juttat (iotca olit vskon saneet) sangen wahwistanut. Ja ne mwdh Wskottomat Juttat ouat senwoxi hulluxi ia kiuckun tulluet. Quin ei mös palio ihmet ollut/ette he Laissa yleskaswatetut olit/ ia sijnä samas hamast Abrahamist olit hariotetut/Josta he mös närckestyit/ ette Pacanat/iotca olit ilman Laita ia Jumalata/piti heiden werdaitzens Jumalan Armois oleman.

Quinga Jumalan Armo ia Christusen tundemus ombi meiden Pacanain tyge tullut.

Mutta ette meiden Canssa/iotca caiki Pacanat olema/sencaltaiset Cappalet sille wirca laitauat ia Wainouat/se on tuhat Osa pahembi/Ette me selkesti tesse näemme/ia ei kielde taidha/ette Jumalan Armo ia Christusen tundemus/on tullut meiden Esijseden cochtan/ilman Laki ia ansiota/ia/ silloin quin he wiele olit Hirmulises Epeiumaludhes ia pilcas. Mutta iuri nin palio he sen cautta/ pilcans ia wainons cansa woitit/ quin Juttatki heidẽ pahudens ia coirudens cautta woitit. Sille ette Jumala oli ennen sencaltaisita Kääny t/ ia Mosesen cautta andanut ilmoitta/Mine tadhon teite wihoitella ninen cansa/iotca ei ouat minun Canssan/ ia yhden tyhmen Canssan cautta tadon teite Hullutta. Ja Oseas 2. Lugus/Mine cut zun sen minun Canssaxeni/ ioca ei oleca minun Canssan (Se on/ quin ilman Laki ia Töite elepi) ia on quitengin ne pitenyt. Juri nin mös tapactupi meiden Wiholisten/ ette Jumala heite Hylkepi (quin hen io on Ruuenut) ette he henen Armons Christuses haluemaxi piteuet/quin Laki ia oma ansiotans. Mutta eiuet he site vsko/ sihenasti quin he sen (ninquin Juttatki) itze näkeuet ia cadhotuxens leuteuet.

Aposto-

Se Toinen Cappale Pyhē Lucan Euangeliumiſt Enſimeinen Lucu.

Syte toſin entiſes Kirias mine olē puhumut (O Racas Theophile) taikiſta nyſte/ quin Jeſus Rupeſi ſeke tekemen ette opettamā hamā ſihen peiuenaſti / cuma hen oli yleſotettu/ Sytte quin hen Apoſtoleiten (iotca hen wloſwalinut oli) pyhen hengen cautta oli keſkyn andanut. Joille hen mōs Kerſimiſes ielkin oli itzens eleuexi oſottanut monina iſen opettamiſen cautta / ia neutteli henēs heille Nelieſymende peiue/ ia puhui heille Jumalan Waldakunnaſt. Ja quin hē heite oli coonut / kiel ſi hen heite Jeruſalemiſt potſmenemeſt waan Odhottaman Iſen Lupauſta/ Joſta te ewlluet oletta

(ma hen) minulda. Sille ette Johannes tosin wedhelle cas-
toi/Mutta teiden pite pyhelle Hengelle castettaman/ei nyt mo
nen peiuen peräst.

Coska he sis cocondunet olit/kysyit he henelle sanoden/HE
RRA/nytkös ylesrakennat sen Israelin Waldakunnan? Nin
hen sanoi heille/Ei teiden tule tiete aica eli hetki/ iotca Jse ōbi
pannut henen woimasans. Waan teiden pite saaman sen py-
hen Hengen auwun/ ioca teiden pälen tulepi. Ja teiden pite
oleman minun todhistaiani/ ei wainoin Jerusalemis/ mutta
mös caikes Judeas ia Samarias/ia sijtte Haman Maan ären

Todhistaiani) Ei Mosesen todhistaiat/ waan ainoastans sen Armō ioca Christusesa caikille tarioua on.

Ja quin hen nämet sanonut oli/nin hen heiden nähdens y-
lesotettin/ia yxi Pilui ylesuei henen heiden silmeins edest. Ja
quin he catzelit Taiuasen henen mennesens/ Catzo/nin seisoit
heiden tykenens caxi Mieste walkeis waatteis/iotca mös sa
noit/Te Galilean miehet/mite te seisotta ia catzotta Taiuasen?
Teme Jesus ioca teilde ylesotettin Taiuasen/hen ombi nin tu-
leua/quin te näitte henen meneuen Taiuasen.

Nin he palasit Jerusalemin Woorelda/ioca cutzutan Olio
meki/ia taambana on Jerusalemist ydhen Lepopeiuekunnan
matka. Ja quin he siselletulit/nin he ylesastuit sihen Salijn/
cussa nämet oleskelit/Petari ia Jacobus/ Johannes ia Andre
as/ Philippus ia Thomas/ Bartholomeus ia Mattheus/ Ja-
cobus Alphein poica ia Simon zelotes/ Ja Judas Jacobin
weli. Nämet caiki olit alati ynne yximielisesta Rucouxes ia
auxenshwtamises ynne Waimoin/ ia Marian Jesusen eitin
cansa/ ia henen Welieins causa.

Ja nijne peiuine ylesnousi Petari Opetuslasten seas/ ia
sanoi (ia oli Joucko nimilde ychten lehes caxikymende toista
sata) Te Miehet ia Weliet/Sen Kirioituxen piti teutettemē/
ionga pyhe Hengi ennen sanonut oli Dauidin suun läpitze
Judasesta/ ioca oli heiden Johdattaians quin Jesusen kijni-
otit/Sille ette hen oli meiden Luussa luettu/ia on temen Wir-
ghan

ghan meiden cansam saanut/Teme õbi ansanut sen Pellon Wärydhen palcasta/ ia itzens hirtti/ ia on keskelde cachti pacachtanut/ia caiki henen Siselyxens wlosputoisit. Ja se ilmestui caikille/ iotca Jerusalemis asuuat/ nin ette se sama Peldo cutzutan heiden Kielellens Hakeldama/se on/ Weri peldo. Sille se on kiriotettu Psaltari Ramatus/Henen Cotons pite tuleman kylmille/ Ja ei pide oleman sijne asuijanda. Ja henen Pijspawdhens toinen pite saaman.

Nin pite nyt neiste Miehiste/ iotca meiden cansan ouat olluet (caiken sen aijan culla HERRA JESVS wlos ia sisellekeui meiden cansan/Ruueten Johannesen Castesta/hamã sihen peiuen asti/cuna hen meilde ylesotettin) yxi otettamã henẽ Ylesnousemisens Todistaiaxi ynne meiden cansam. Ja he asetit caxi ehdolle/Josephin ioca cutzutin Barsabas/ioca mõs lijalda Nimelde cutzutã Justꝰ/Ja Mathiasen. Rucolit ia sanoit/ Sine HERRA ioca caikein sydhemet tunnet/osota cumman sine neiste Cadhest olet wloswalinnut Ette henen pite Aruan saaman tesse Palueluxes ia Apostolin wirghas/ custa Judas ombi poiswilpistenyt/ette henen piti poismenemen sialens. Ja he heitit Aruan heiste. Ja se Arpa langesi Mathiasen päle. Ja hen lwettin ninen ydhen toistakymmenen Apostoliten Secaan.

Toinen Lucu.

IA quin se Wideskymenes peiue teutettin/ olit he caiki yximieliseste ynne samas paicas. Ja ekiste tapachtui Taiuahast yxi Hwmaus/ ninquin sangen ialo Tulispä olis tullut/ Ja teutti caiken Honen/cussa he olit istumas. Ja heille näwyit wileskellyt kielet ninquin Tuliset/ Ja ne istuit itzecunghin heidhen Pälens. Ja

he teutettin caiki Pyhe Henge/ia Rupesit puhuman muilla Kielille/senielken quin se Hengi andoi heiden wlospuhua.

Nin oli Jerusalemis Juttat asuuaiset Jumalata pel keueiset Miehet / caikinaisest Canssast/ quin Taiuan alla on. Coska nyt teme ani tapachtui/cocontuli Cãssan palious / ia hemmestyit / Sille ette itzecukin cwli nijnen puhuuan heiden Kielillens. Ja nin he caiki tyhmestyid/ia jhmettelit keskenẽs saden/Catzos/Eikõ nãme caiki iotca puhuuat/ole Galilealaiset? Ja quingasta sis me itzecuki cwlẽma heiden puhuuan meidẽ Kielilem iossa me syndynet olema? Parthit ia Medit ia Elamitit/ia ne asuuaiset Mesopotamias/ ia Judeas/ia Cappadotias/Pontos ia Asias/Phrygias ia Pamphilias/Egyptis ia Libian Maanraioilla liki Kyreni/Ja ne mwcalaiset Romista/ Juttat ia ne Wdhet iuttat/Cretit/ia Arabit. Me cwlema heiden puhuuan meiden Kielille/ Jumalan swria Tekoia. Nin tyhmestyid caiki/ia ihmettelit keskenens sanoden/ mites lwlet temen oleuan? Waan ne mwdh nauroit heite ia sanoit/ He ouat teune makiat Wina.

Petari sarnapi.

Nin ylesnousi Petari ninen Ydhentoistakymenen cansa/ ia corotti ãnens/ ia puhui heille/ Te Judan Miehet/ ia te caiki iotca asutta Jerusalemis/ teme olcoon teille tietteue / Ja ottaca minun Sanan teiden Coruijn. Sille ei nãme ole iowxis

ninquin.

ninquin te lwletta/ſille ette nyt peiueſte ombi colmas hetki.
Waan ſe onopi/ quin ennen ſanottu on Joelin Prophe/ Joelis 2.
tan cautta. Ja ſe pite tapachtuman Wineiſine Peiui/
ne ſanopi IVMALA/ Mine wloſwodhatan minun
Hengeſteni caiken Lihan päle/ Ja teidhen Poiſat ia teidhen
Tytteret pite Propheteraman/ Ja teiden Noricaiſet pite Nä- Lihan
wuyt näkemen/ ia teiden Wanhinmat pite Wnia wneſtuman. Seke ſiſelle ette
Ja mös minun Palueliaiten päle/ ia minun Picaini päle nijne vlcona Laſſa/
peiuine mine wloſwodhatan minun Hengeſteni/ ia heiden Sille Chriſtuſes
pite Propheteraman. Ja mine annan Jhmeit ylhel Taiuahas/ he catki ouat yo
ia Mercki alahal Maan päle/ Weren ia Tulen ia ſawnſwitz/ encaltaiſet ilmä
um. Auringo pite mwttumä pimeydheri/ ia Cw wereri/ ennen Tõte ia anſiota
quin ſe ſwri ia iulkinen HERRAN peiue tulepi. Ja ta- Armohon cut u
pachtaman pite/ ette Jocainen quin HERRAN Nime tut.
auxenshwtapi/ hen tule wapadheri.

Te Miehet Jſraeliſt cwleat nämet ſanat/ Jeſuſen Naza/
renuſen/ſen Jumalalda annetun Miehen teiden cochtan/ Te
koin/ Jhmechten/ ia Merckein canſa/ iotca Jumala henen
cauttans teki teiden keſkellen(nin quin te mös itze tiedhette)
Sen ſamä (ioca Jumalan edeſaigoitun neuuon ia ſädhyn iel
keen oli wloſannettu) te otitta wärein Mieſten Kätten caut
ta/ ia Riſtinnaulittuna te ſurmaſit. Sen ombi Jumala yleſ/
herettenyt/ ia maſewari teki Cooleman kiwud/ ettei ſe mahdo
linen ollut/ ette henen piti ſilde pidhettemen. Sille Dauid ſa/
nopi heneſte/ Mine Olen aina HERRAN minun caſuoni pſal 16.
eten Pannut/ Sille ette hen on minun Oikealla polella/ ſempä/
le/ ettei minun pide Wawachtuman. Senteden minun ſyde
men iloitze/ ia minun Kielen riemuitze/ Ja mös minun Liha
ni pite Lepemen toiwoures. Sille ettet ſine ylenanna Mi/
nun Sieluani Helueteis/ ia et ſine mös ſalli ſinun Pyhes Tur/

melusta näkemen. Sine olet minulle tietteuexi tehnyt Elemen tiedh/Sine teutet minun Jlolla sinun Casuos edhes.

Te Miehet Rackat Weliet/Ette lupa ombi rochkiast teille puhu sijte Esijsest Dauidist. Hen on coollut ia Haudattu
3 Reg 2. ia henen Hautans ombi meiden tykene/haman tehen peiuen asti. Quin hen nyt yxi Propheta oli/ia tiesi ette Jumala oli henelle wannotull Walall luuanut/ iotta henen Cupens hedhelmest pideis istuman henen Jstuimens päle/nin hen ennen näki ia puhui Christusen Ylesnousemisest/Ettei henē Sieluns pitenyt ylenannettaman Heluetis/ eikä henen Lihans pitenyt näkemen turmelusta.

Temen Jesusen ombi Jumala ylesherettenyt/ ionga Todhistaijat me caiki olema. Ette hen nyt Jumalan oikealla Kädhelle ombi yleskorghotettu/Ja on saanut Jselde Lupa uxen Pyhest Hengest/ hen onopi nyt wloswodhattanut temē
Psal 110. quin te näett ia cwlet. Sille eipe Dauid ole Taiuasen astunut/ waan hen sanoi/HERRA sanoi minun Herralleni/Jstu minun Oikealle Kädhelleni/Sihēasti ette mine panen sinun Wiholises sinun Jalcais astinlaudhaxi. Nin pite nyt wissiste caiken Jsraelin Honen tietemen/Ette Jumala ombi sen Jesusen ionga te Ristinnaulitzitt HErraxi ia Christusexi tehnyt.

Coska he sis nämet cwlit/ se keui heiden lepi sydhemens/ ia
Paranosta) Catzo neme tuleuat Sanan cautta ilmā töte wāhurskaxi ia mwt amā endisen pyhydhens. sanoit Petarille/ ia muille Apostolille/ Te Miehet Rackat weliet/Mite meiden pite tekemen: Petari sanoi heille/Techket parānost/ ia iocainen teiste andacan Henens casta Jesusē Christusen Nimen/ syndein andexiandmisexi/ Nin te sattasen Pyhen Hengen Lahian. Sille ette teille ia teiden Lapsillen ombi teme Lupaus annettu/ ia caikille iotca taambana ouat/ cutka Jumala meiden HErra tehen cutzupi.

Ja mös monilla muilla sanoilla hen todhisti/ ia neuuoi heite sanoden/Andacat teiten autetta teste pahaelkisest Sughusta

ghusta. Jotca sis mielellens wastanotit henen Sanās/ne an noit heidens casta/ Ja sinā peiuene iouckoon tuli /lehes colmet Tuhata Sielua.

Mutta nin he pysyit alati Apostolitten Opis/ia Osaliseuxes / ia Leiuen murtamises/ ia Rucouxes. Ja iocaitzen Sielun pāle tuli pelco/ Ja monda Jhmett ia Mercki-techtin Apostoleiten cautta. Mutta caiki iotca Vskoit/ olit ydhes / ia pidhit caiki mite heille oli ychteisse. Heiden Hywydhens ia Tauarans he poismyit ia iagoit ne caikille/senperest quin cuki taruitzi/ Ja he olit iocapeiue ia alati yximielisest Templis/ia mwrsit Leipe hone Honelda/ sōdhen toinen toisens cansa/ia kijtit Jumalata/ remulla ia sydhemen yxikertauxella/ ia olit caiken Canssan sosios. Ja HERRA lisesi iocapeiue Seurakunda nijllā / iotca wapadhexi piti tuleman.

III Lucu

NIn Petari ia Johannes ynne ylesastuit Templin/yhdexenden Rucoxen hetkene. Ja nin oli yxi Mies/Saattamatoin hamast Eitins Cohdost / Ja cannettin/ ia pandin iocapeiue sen Templin ouen eten/ ioca cutzutan/ Caunis/ ette henen piti Almuista anoman nijlde iotca Templin sisellemenit. Coska hen nyt nāki Petarin ia Johannesen/ ette he tachtoit Templin sisellemenne/ anoi hen Almuista. Nin Petari Johannesen cansa catzoi henen pālens ia sanoi/ Catzo meiden pālen. Ja hen catzeli heiden pālens/toi uodhen iotakin heilde saapans. Nin Petari sanoi/ Culta ia Hopia ei ole minulla/ waan sijte quin minulla onopi/ sen mi ne annan sinulle. JESVSEN Christusen Nazarenusen Nimen nouse yles/ia kieu.

Se rampa parattin.

Ja

Ja hen Rupeis henen oikean Käteens/ia yleſoſſenſi henen. Nin cochta henen Särens ia Candans wahwiſtuit/ yleſcarckaſi/ ſeiſoi/ia keui//ia ſiſellemeni heidhen canſans Templin keydhen ia hyppeten/ia kijtti Jumalata.

Ja caiki Canſſa näki henen kieuuen/ia kijtteuen Jumalata. Ja tunſit mös henē ette hē ſe ſama oli/ioca Almuiſan tedhen iſtui ſen Templin Caunin Ouen edes. Ja he tulit teuten ihme ydheſt ia hemmeſtyſt ſen ylitzen quin ſille tapachtanut oli. Coſka nyt teme ſaattamatoin Mies/ ioca nyt terue oli/ piteli hendens Petarin ia Johanneſen tyge/ ioori caiki Canſſa heiden tygens Porſtoan/ioca cutzutan Salomonin/ ia ihmettelit

Quin nyt Petari ſen näki/ waſtaſi hen Canſſalle/ Te Miehet Iſraeliſt/ Mite te ihmettelet temen päle? Eli mite te catzo ta meiden pälen/ Ninquin me oliſima meiden Woimalla taicka Anſiolla temen ſaatanut kieumen? Abrahamin ia Iſaachin ia Jacobin Jumala/ ſe meiden Iſeden Jumala ombi henen Poicans Jeſuſen kircaſtanut/ Jōga te ylenannoitta ia kielſitte Pilatuſen edes/ coſka hen Domitzi ette henē piti päſtettemē.

Matt 27. Marci 15 Luce 23. Joha 18. Mutta te kielſitte ſen Pyhen ia Hurſkan/ ia anoitta teillen Murhamieſt annetta/ Mutta ſen Elemen Päruchtinan te tapoitta. Sen Jumala ombi coolluiſta yleshereyttenyt/ ionga Todhiſtaijat me olema. Ja ſen Wſkon cautta henen Nimens päle/ ombi hen Temen päle ionga te näet ia tunnet/ wahwiſtanut henen Nimens. Ja ſe Wſko quin on henen cauttans/ ombi Telle andanut henen teruеydhens caiken teiden nächten.

Nyt rackat Weliet/ Mine tiedhen ette te ſen tyhmydhen cautta teitte/ ninquin mös teiden Ylimeiſetki. Mutta Jumala ioca caiken henen Prophetains Suun cautta ennuſtanut oli/ ette Chriſtuſen pite Kerſimen/ ſen hen nein nyt teutti.

Nin

Nin techket nyt paranost ia palaitkat/ Senpåle/ ette teiden syndinne poispyhiteisin/ Ette silloin ne Wirgottamisē aighat tulisit HERRAN Casuon edest/ coska hen Lehettepi sen/ ioca teille nyt ennen sarnatan/ Jesusen Christusen. Jonga tule toisin Taiuas omista/ hama sihen aican asti ette caiki ne iellens asetetan/ quin Jumala puhunut ombi caikein henen pyhein Prophetains suun cautta hamast Maliman alghusta.

Wirgoturē aica Ja ei hämmestyxen/ pelgon/ eike häpemisen.

Sille Moses tosin on sanonut Jsille/ HERRA teiden Jumala ylesnostapi teille Ydhen Prophetan teiden Welijsten ninquin minun/ Cwlcatta hende caikis mite hen teille sanopi. Ja se pite tapachtaman/ ette Jocainen Sielu quin ei cwle Täte sama Propheta/ se pite poisheitettemen Canssasta. Ja caiki mös Prophetat hamast Samuelist/ ia sijtte edespein nin monda quin puhunut ouat/ ne ouat mös neite Peiuie ilmoittaneet.

Deute 18.

Te oletta Prophetain ia sen Lijton lapset/ ionga Jumala teki meiden Jseden cansa/ coska hen sanoi Abrahamille/ Ja sinun Siemenes cautta Pite caiki Canssa Maan påle Hyuestisiugnattaman. Teille ensin Jumala henen Poians Jesusen on ylesherettenyt/ ia lehettenyt teite hyuestisiugnaman/ Ette itzecukin teiste pite palaijaman pahudhestans.

Lijton Lapset Ei hen puhu Mosesen Lijtosta.

(Pahudestans) Wlcona vskosta hen cutzupi caiki naiset Pyhitoret sulaxi Pahudexi Sille hen puhupi caikille Juttaille/ seke hyuille ette pahoille.

Nelies Lucu

COska he nyt Canssalle puhuit/ nin Papit ia Templin Esimies ia ne Saduceuset tulit sinne (ia nerckestuit ette he opetit Canssa/ ia ilmoitit Jesusen cautta Ylesnousemisen coolluista) ia he heitit kätens heiden pålen/ ia panit heidet kijni Hoomenexi/ Sille ette Echto io oli. Mutta monda nijste/ iotca sanan cwlit/ wstoit/ ia tuli Miesten Lucu Wijsi tuhatta.

Petarin ia Johannesen Fangeus.

Mutta

Mutta toisna peiuen tapachtui / ette heiden Ylimeiset ia Wanhimat / ia Kirianoppenut Jerusalemis / ia Hannas se Ylimeinen pappi ia Caiphas ia Johannes ia Alexander / ia nin monda quin olit Ylimeisten Pappedhen Sughusta / cokosit heidens / ia asetit heite Keskellens / ia kysyit heille. Mille woimalla taicka minge Nimeen / te oletta temen tehnet? Nin Petari teunens pyhe Henge / sanoi heille / Te Ylimeiset Canssast / ia te Wanhimat Israelis / Ette me tenepene Domitamma / sen Hyuenteghon polest / quin me teim sen Sairan Miehen cochtan / mille moto hen ombi parattu / Nin se oleon teille / ia caikelle Israelin Canssalle tietteue / Ette JESVSEn Christusen Nazarenusen Nimeen quin te Ristinnaulitzit / Jōga Jumala cooluista ylesheretti henen cauttans seiso Teme teruene teiden edesen. Se ombi se Kiui / ioca teilde Rakendailda hyliettu on / Joca nyt on Culmakinexi tullut / ei ole yhdheseke toises Terueys. Eike mōs ole mwta Nime Taiuan alla Inhimisille annettu / iossa meiden pite wapadhexi tuleman.

Petarin wastaus ia todistꝰ

Psal 118.

mwta Nime.

Tesse caki vskallꝰ tōidē wāhurskaudest poiskielten / ia coco meiden wanhurskaꝰ asetetan Christusen pāle.

Quin he nyt nāit Petarin ia Johannesen puhen rohekeudhen / ia ihmettelit. Sille he vissist tiesit / ette he olit oppemattomat / ia Kiriantaitamattomat Miehet / ia hyuesti heijet tunsit / ette he Jesusen cansa olit olleet. Ja he neit heiden cansans seisouan sen Inhimisen / ioca parattu oli / ia einet Woinut miten site wastanpuhua. Mutta he keskit heite Neuuosta Wlosmenne / nin he neuuo pitelit keskenens / ia sanoit / Mite me teem neinen Miesten? Sille ette iulkinen Mercki ombi heidē cauttans tehcty / ia on caikille Jerusalemis asuuaisille tietteue / ia emme me site woi kieldā. Waan senpāle / ettei se enāmbi haijo Canssan Keskelle / nin haastacam Hartasti heite / Ettei he testedes puhuisi Ydhellecke Inhimiselle teste Nimeste. Ja he cutzuit heite / ia kielsit / ettei heiden swingan pitenyt puhuman eikā opettaman Jesusen Nimeen.

Mutta

Mutta Petari ia Johannes wastasit/ ia sanoit heille/ Itze te Domitca/ Jos se on Jumalan edes oikea/ ette me teite enämen cwlema quin Jumalata. Sille emme me taidha swingan wai olla site/ iota me neim ia cwlima. Mutta he whckasit Heite/ ia annoit Heiet mēne/ ia eiuet miten leunyet miste he olisit heite pijnaneet canssan tedē/ Sille ette he caiki kijtit Jumalata/ sen edhest quin tapachtanut oli. Sille/ se Inhiminen oli Wanha ylitze nelienkymenen aiastaijan/ ionga pāle te me Terueydhen Mercki tehcty oli.

Mutta quin he poislaskettin nin he tulit omains tyge/ ia ilmoittit nijlle mitke Pappeden pāmiehet ia Wanhimat olit sanoneet. Coska he sen cwlit/ yleskorghotit he yximielisest heiden ānens Jumalan tyge/ ia sanoit/ HERRA/ sine olet Jumala/ ioca Taiuan ia Maan/ ia Meren/ ia caiki mite nijsse on tehnyt olet/ Sine ioca Dauidin/ sinun Paluelias suun cautta puhunut olet/ Miri Paicanat kiuckuuat/ ia Canssat turha etensottanat? Mailman Kuningat ychtenastuuat/ ia Pāmiehet heitens ychten cokouat/ HERRA Wastan/ ia henen Christusens wastā? Sille he ouat tosin cokonduneet/ wastoin sinun pyhe Poicas Jesusta/ iongas woitelit/ seke HERODES/ ette Pontius Pilatus/ Pacanain ia Israelin Canssan cansa/ tekemen/ mite sinun Kātes/ ia sinun Neuuos ennen aikonut oli/ ette tapachtaman pideis. Ja nyt HERRA/ catzo heiden whckauxens pāle/ ia anna sinun Paluelias caikelle wscaluxel sinun Sanas puhua/ Ja wlosoijenna sinun Kātes/ sitewarten ette Terueys ia Merckit/ ia Jhmet tedheisin sinū pyhen Lapses Jesusen Nimen cautta. Ja quin he Rucolluet olit/ lijkui se Sija/ iossa he coghossa olit/ ia teutettin Caiki pyhelle Hengelle/ ia puhuit Jumalan sana wscaluxella.

Apostolein rucous.

Psal 2.

Ja nijnen Wskolisten Palioudhes/ oli yxi Sydhen/ ia yxi Sielu. Eike kengen heiste/ sanonut miteken omaxens/ iota

henelle

henelle oli/ Waan caiki oli heille ychteitzet. Ja swrella awulla annoit Apostolit todhistuxen HERRAN Jesusen Ylesnousemasta/ Ja swri armo oli heiden caikein pälens. Ja ei mös ollut yxiken heiden keskenens taruitzepa/ Sille ette nin monda/ ioilla Pelto eli Hone oli/ he myidh ne/ ia panit sen myydhyn Tauaran Hinnan Apostoliten ialcain eten/ Ja annettin iocaitzen/ quin cukin taruitzi.

Barnabas

Mutta Joses ioca mös lialdanimeldä Apostoleist cutzuttin Barnabas (se on tulkittu/ Lohutus Poica) sughusta yxi Leuita Cyprist/ henelle oli yxi Pelto/ sen hen myi/ ia edestoi Hinnan/ ia pani sen Apostoliten ialcain eten.

Wides Lucu

Ananias

MVtta yxi Mies Ananias nimelde/ Saphiran henen Emenens cansa myi henen Tauarans/ ia poisketki iotakin Hinnasta/ henen Emendens tieten/ ia ydhen osan edestoi/ ia pani sen Apostoliten ialcain eten. Nin Petari sanoi/ Anania/ mixi Perkele teutti sinun Sydhemes ettes pyhen Hengen edes walectelisit/ ia poisketkit monicachtoi Pellon Hinnasta? Olisit sine kylle tainut sen pite/ ia coska hen myty oli/ oli se wiele sinun hallusas. Mixi sine sis sencaltaista olet sinun sydhemees ottanut? Et sine ole Inhimistē waan Jumalan edes Walehdellut. Coska nyt Ananias nemet sanat cwli/ langesi hen mahā/ ia ylenannoi Hengens. Ja suri pelco tuli caikein ninen ylitze/ iotca temen cwlit. Nin nooret miehet Ylesnousit/ ia coriasit henen tielde/ ia poisweit henen ia Hautasit.

Teme meno nite tarkotta/ iotca Kirkon omat Ahneullans omi stauat ia ei mitē sen edheste tee.

Saphira

Ja wähen aijan peräste lehes colmen hetken/ siselletuli mös henen Emendens ia ei tienyt/ mite tapachtanut oli. Nin

Petari

petari waſkaſi hende/Sanos minulle/Olettaco ſen Pellon ſi hen Hindan mynyet: Hen ſanoi/Ja ſihen Hindan. Sanoi ſit te Petari henelle/Miri te oletta ſoſionut keſkenen HERran Henge kiuſaman: Catzo ninen ialcoija/ iotca ſinun Miehes hautaſit/ouat Ouen edes/ ia pian mös wloſwieuet ſinun. Ja cochta hen maan lägeſi henē ialcains eten/ia ylenānoi Hēgens. Nin ne nooret Miehet ſiſeltulit/ia leuſit henē coolluna/wloſweit henē/ia hautaſit henē Miehens tyge. Ja ſwri pelco tuli coko Seurakunnan ylitze/ ia caikein ninen ylitze iotca temen cwlit.

Ja Apoſtolitten Kätten cautta tectin monda Mercki/ia Ihmette canſſan ſeas. Ja he olit caiki yrimeliſeſta Salomonin Eſihones/ Mutta eikengen nijſte muiſta wſkaldanut itzens anda heiden ſecans/ waan Cässa palio heiſte piti/ Ja Joucko enämin caſwoi Miehiſte ia Waimoiſta/ iotca vſkoit HERRAN päle/ Nin ette he Sairaat Catuille wloſkānoit/ ia panit heiden Wootein ia Parein päle/ ette Petarin tulles/ mactais waiwoin henen Warions iongun heiſte ylitzewariotta. Ja cokontuli mös ſwri Joucko nijſte lehimeiſiſt Caupungeiſt Jeruſalemijn/ ia edeſtoit Sairaita/ ia Riuattut ſaaſtaſilde Hengilde/ ia ne caiki parattin.

Nin yleſnouſi ſe Ylimeinen Pappi/ ia caiki/ iotca henen canſans olit (ioca on ſe Saducenſten lahcko) ia tuli teuten Riuautta/ Ja paiſkaſit kätens Apoſtolitten päle/ia heitit ne ychteizen Fangihoneſen. Mutta HERRAN Engeli öelle tornin Wren yleſauaſi/ ia heijet wloſwei/ Ja ſanoi/ Menget/ ſeiſocat ia puhucat Templis Canſſalle/ caiki temen Elemen ſanat. Quin he ſen cwllet olit/nin he warhain Homeltan ſiſellemenit Templin ia opetit. Apoſtolein Fangeus

Nin tuli ſe Ylimeinen Pappi/ ia ne iotca henen canſans olit/ cokoncuzuit Nemuon ia caicki Iſraelin laſten Wanhi-

mat / ia lehetit Fangihonen tyge / nijte Hakeman. Coska nyt Palueliat tulit / eikä leutenyet heite Tornis / nin he palasit / ia ilmoitit heille sanoden / Tornin tosin me leusim suliettun kylle wisusti / ia Wartiat wlcona seisouan ouen edes / waan quin me auasim / emme me keten siselde leunyet.

Coska nyt se Ylimeinen Pappi / ia Templin Esimies / ia mwdh Pappein pämiehet cwlit näme puhet / epälit he heiste / mite sijte wimein tulis. Nin yxi tuli ia ilmoitti heille / Catzos / ne Miehet iotca te Tornin panitta ouat Templis / seisouat ia opettauat Canssa. Nin meni Esimies Palueliain cansa ia heite edestoi / ilman wallata. Sille he pelkesit Canssa / ettei he kiuitetaisi. Ja quin he ne edestoit / nin he asetit heite Neuuon eten. Ja se Ylimeinen Pappi kysyi heite / ia sanoi / Eikö me ole monaisti teite kieldenyt puhumast Canssalle tehē Nimeen? Ja catzos / te oletta teuttenyet Jerusalemin teiden opetuxellan / ia tadhotta temen Jnhimisen Weren meiden ylitzen wetä.

Mutta Petari ia Apostolit wastasit ia sanoit / Enemen tule Jumalata cwlla / quin Jnhimisie. Meidhen Jsedhen Jumala yleshereytti Jesusen / ionga te tapoitta / ia ylesripustitta pwhun. SEN ombi Jumala henen oikialla Kädhellens yleskorghottanut Pämiehexi ia Wapataiaxi / andaman Jsraelile paranusta ia syndien andexiandamusta. Ja me olema henen Todhistaians neinen sanain polesta / ia sijttekin mös se Pyhe Hengi / ionga Jumala andanut on nijlle iotca hende cwleuat. Coska he nyt näme cwlit / keui se lepitze heiden sydhemens / ia neuuo pidhit heite tappaxens.

Pämiehexi) Joca se peä ia Ensimeinē ōbi nijste Coolluista yleshereteetty / ia ionga cautta me caiki Eleuexi tulemma.

Nin ylesnousi Neuuos yxi Phariseus / nimelde Gamaliel / Lainopettaia / iosta caiki Canssa palio piti / se keski ette Apostolit piti erinens wlosmenemen. Ja sanoi heiden tygens / Te Miehet Jsraelist / cauattacat itze teiten neiste Miehiste / mite te heiden teette. Ennen neite peiui ylisti Theudas itzens / sanoi

Gamalielin neuuo

Theudas

heneus

henens iongun Oleuan / Ja henen tygens langesi Mies lucu lehes nelie sata / Joca tapettin / ia caiki iotca heneen turuasit / ne haijotettin / ia turhari tectin. Sen ielkin Judas Galileast / ylisti henens weronlaskemisen peiuinä / se poiskien / si palio Canssa henen ielkins hen mös huckui / ia caiki iotca hende cwlit / haijotettin. Judas Galileus Luce 2.

Ja nyt mine sanon teille / Lacatka neiste Miehiste / ia sal licat heite / Sille ios teme Nenuo eli Teko on Jnhimisiste / kylle se catupi. Waan ios se on Jumalasta / nin ette te site woi alas paina / Senpäle ettei te leuteisi sotiua Jumalata wastan. Nin ne caiki mielistuit henen nenuo ons / Ja quin he sisellecutzuit Apostolit / nin he hosuttit heite / ia kielsit ettei heiden pitenyt puhuman Jesusen Nimeen / Ja laskit heiden menemen. Nin he sis menit iloiten pois Nenuon edest / ette he otoliset olit pilcakersimen henen Nimens tedhen / Ja eiuet lacanut iocapeiue Templis / ia ioca hones opettamast ia sarnamast Euangeliū Jesusest Christusest.

VI Lucu.

Vtta nine peiuinä / coska Opetuslasten Lucu eneni / nousi napina Grekelde ninen Hebrein wastan / senteden / ette heiden Leskense Nencatzottin iocapeiueses Elatoxes. Nin ne Caritoistakymende cokoncutzuit Opetuslastē Jouckon / ia sanoit / Ei se ole coctolinen ette me ylenänama Jumalā sanā / ia paluelenma peutein edes / Senteden / te Rackat weliet / walitka sis teisten Seitzemen toimelist Mieste / iotca ouat Pyhe Hengi ia Wisautta teunä / ioille me temen Wirghan haltun annama

annama/ Mutta me tadhom Rucouxes ia Sarnan paluelu-
xes alati olla.

Ja ſe puhe caikelle Jouckolle ſangen kelpaſi. Ja he wlos-
walizit Stephanin/ ioca oli Mies teunēs vſko ia pyhe Hēge/
ia Philippun/ia Prochorum/ ia Nicanorem/ ia Timonem/ ia
Parmenan/ia Nicolaum ſen Wdeniwttan Antiochiaſta. Ne
met he aſetit Apoſtolitē eten/ia rucolit/ia panit kādens heidē
pālens. Ja Jumalan Sana caſwoi/ ia Opetuſlaſten Lucu
tuli ſangen ſwreri Jeruſalemis. Nin mōs ſwri ioucko Pap-
pi tuli vſkon cwliaiſexi.

Mutta Stephanus ioca oli vſko teunens ia wākewuytte/
teki Jhmeit ia ſwri tunnuſtechti Canſſan ſeas. Nin yleſnou-
ſit mwtomat ſijte Sinagogaſta/ioca cutzuttin ſe Libertinein/
ia ſe Kyreneuſten/ia ninen Alexandriten/ ia ninen iotca olit
Ciciliaſta/ia Aſiaſta/ia campalit Stephanin canſa. Ja einet he
woinet ſijtteken ſite Wiſſautta waſtan ſeiſo/ Ja Henge ioca pu
hui. Nin he wlosteit Miehie/ iotca ſanoit/ Me olema henen
cwlluet puhuuan Pilcaſanoia Moſeſta ia Jumalata waſtan.
Nin he yllytit Canſſan ia ne Wanhimat ia Kirianoppenuet
ia karghaten he kūniotit henen ia weit henen Neuuon eten.
Ja aſetit wāret Todhiſtaiat iotca ſanoit/Teme Mies ei lac-
ka puhumaſt Pilcaſanoia tāte pyhe Sija waſtan ia Laki/ Sil
le me olema cwlluet henen ſanouan/ Jeſus Nazarenus te-
men Sijan hāuitte/ ia mwttapi Sādhyt/ iotca Moſes meille
andoi. Ja ne caiki catzoit henen pālens/ iotca Neuuoſa iſtuit/
ia neit henen Caſwonſa ninquin Engelin caſwon.

VII Lucu

Nin

Nin ſanoi ſis ſe ylimeinē pappi. Lieneuetkō nāme ne in: Nin hen ſanoi/ Te miehet rackat weliet ia Iſet/ ewlcat. Cunnia Jumala ilmeiſtui meiden iſelle Abrahamille/ coſka hē oli Meſopotamias/ ennē quin hen Haramis aſui/ ia ſanoi henelle/ Wloſmene ſinū maaldas ia ſinun Sughuſtas/ ia waella ſihen mahan ionga mine oſotan ſinulle. Nin hen wloſleri Caldean maalda/ ia aſui Haramis. Ja ſittequin henen Iſens coollut oli/ nin hen wei henen ſielde tehen mahā cuſſa te nyt aſutta. Ja ei andanut henelle ychten perimiſt ſihen mahan/ ei Jalanca ladhiutta. Ja hen lwpaſi ſiſt tengi henelle ſen andauans aſuuarens/ ia henen Siemenellens henen ielkins/ coſka henelle ei wiele ychten Laſta ollut. Geneſis 12

Sanoi ſis Jumala henelle nein/ Sinun Siemenes pite oleman Cotakundainē wieralla maalla/ ia heiden ne pite Oriaritekemē/ ia pahaſti menemen heiden canſans Neliſata atjaſtaica. Ja ſen Canſſan iota he palueleman pite/ tadho mine Domita/ ſanoi Jumala. Ja ſitelehin pite heiden wloſlectemen/ ia palueleman minua teſſe Sias. Ja andoi henelle Ymberileickauren Lijton. Ja hen ſynnytti Iſaachin/ ia Ymberileickaſi henē Cadheranden peiuen. Ja Iſaach ſynnytti Jacobin/ Ja Jacob ſynnytti ne Caritoiſtakymende Eſiiſe. Gene 15.

Ja ne Eſiiſet catenden teden poiſimyidh Joſephin Egipti hin/ Ja Jumala oli henen canſans/ ia pelaſti hende caikeſt Joſeph myyty. Gene 37.

henen tuskastans/ia annoi henelle Armon ia wijsauden Egiptin Kuningan Pharaonin caswon edes/Ja hen pani henen Waldamiehexi ylitze Egiptin/ia caiken henen Hoonens pále.

Nin tuli Nelke ylitze caiken Egiptin ia Canaan Maan/ ia
Gene 42. swri tuska. Ja meiden Jset eiuet Rauinota leunyet. Mutta cos
Tyris aica ka sis Jacob cwli Egiptis oleuā Jyuije/lehetti hen ensin mei
den Jsemme. Ja quin hen taas heite lehetti/nin Joseph tuttijn
Gene 45. henen Welildens. Ja Josephin sucu tuli Pharaon tietteuexi.
et 46 Nin lehetti Joseph ia annoi toodha henen Jsens Jacobin/ia
caikē henē Sughunsa/wisi Hengi cadhexattakymmende. Ja
Gene 49. Jacob alasmeni Egiptijn/ia hen cooli/ia mōs meiden Jset.
Ja Ylitzewietin Sichemin/ia pantijn sijhen Hautan ionga
Abraham oli ostanut Rahalla Hemorrin lapsilda/ ioca oli
Gene 23 Sichemin poica.

Coska nyt lupauxen aica láhestui/iosta Jumala oli Abraha mille wannonut/caswoi Canssa/ia enáni Egiptis/sihenasti quin toinen Kuningas ylestuli/ioca ei miten Josephist tietenyt. Teme meiden Sughun caualast wietteli/ia pahasti meni meiden Jsein cansa/nin ette heiden piti heiden Nooret Lapsens poisheittemen/ettei sickiet eleueiset olis.

Mosesen Syndymys Sihen aican syndyi Moses/ia hen oli Jumalan otolinen/ia eletettin colmet Cweautta henen Jsens Honesa. Coska hē nyt
Exodi 2. wlosheitetty oli/nin Pharaonin Tyter otti henen/ia yleskaswatti sen itzellens poiaxi. Ja Moses opetettin caikis Egiptin wijsauxes/ia oli woimalinen tōise ia sanoisa.

Mutta quin hen oli neliekymmende aijastaica wanha/tuli henen mieleens/ette hen tactoi etzie henen welijens Jsraelin lapsia. Ja quin hen yhdelle náki wárytt techteuen/nin hē auitti hende/ia costi henen polestans ioca wárytte kersi/ia lōisen Egiptin miehen. Mutta hen lwli henen Welijens sen ymmerteuen/ette Jumala tactoi heite wapatta henen Kádhens

cautta

eautta. Waan eiuet he ymmertenet. Ja toiſna peiuen tuli hen heiden tygens/ Coſka he keſkenens ritelit/ nin hen ſouitteli heite ſanoden/ Rackat Miehet/ welieret te oletta/ miri te toinen toiſenna wärytte teet: Mutta ſe ioca Lehimeiſens wärytte teki/ poiſlyckeſi henen ſanoden / Cuca ſinun on pannut Pämieheri ia Domariri meiden pälen: Wai tadhocos mös minua tappa/ninquin ſine tapoit eilen ſen Egiptin miehen: Ja pakeni Moſes temen puhen teden / ia oli Mwcalainen Madian maakunnas/ioſſa hen ſynnytti caxi poica. Exodi 2

Ja nelienkymmenen aiaſtaian pereſte ilmeſtui HERran Engeli henelle Corues Sinain worell Tuliſes Penſahas. Exodi 3.
Coſka Moſes ſen näki/ihmetteli hen ſite näky. Mutta quin hen tygemeni catzoman/nin Herran äni cwlui henelle/ Mine olen ſinun Jſeis Jumala/Abrahamin Jumala/Iſaachin Jumala ia Jacobin Jumala. Nin Moſes wapiſi ia ei tochtinut ſinne catzo. Nin ſanoi Herra henelle/ Riſu ſinun Kenges ialghoiſtas / Sille ſe Sia cuſſas ſeiſot/ ombi pyhe Maa. Mine olen kylle nähnyt minun Canſſani tuſkan ioca Egiptis ombi/ Ja olen heiden hoocauxens cwllut/ ia alaſaſtuin heite wapattaman. Ja tule nyt tenne/ Mine leheten ſinun Egiptijn. Engeli Ilmeſtui Moſeſelle.

Temen Moſeſen ionga he kielſit ia ſanoit/ Cuca ſinun on pannut Pämieheri ia Domariri: Sen ombi Jumala (mamine) Pämieheri ia Wapattaiari lehettenyt Engelin Kätte mödhen/ioca henelle ilmeſtui Penſahas. Teme heite wloſwei/ ia teki Jhmeit ia Mercki Egiptis/ia Punaiſes Meres/ia Corues neliekymmende aiaſtaica. Teme ombi Moſes/ ioca ſanoi Jſraelin lapſille/ Yhden Propheran HERRA JUMAL A teille yleſtoſtapi teiden Weliſten/ninquin minun/ ſite teiden pite cwleman. Exodi 24 Deute 18

Teme ſe on ioca Seurakunnas oli Engelin canſa corues/ ioca puhui henen canſans Sinain worella/ ia meiden

Jsein cāsa. Teme sai Elemen puhen meille andaxēs. Jota teiden Jset eiuet totelluet/ Waan poissysesit sen heiden tykōens/ ia palasit sydemestens Egiptijn ia sanoit Aronille/ Tee meille Jumaloita iotca meiden edhellen kieuuet/ Sille emme me tiedhe mite telle Moseselle/ ioca meite Egiptist wloswei/ tapach tanut ombi. Ja nijne peiuine he teit yhdē Wasican/ ia wffrasit Epeiumaloille wffrit/ ia remuitzit heiden kättens tōiste.

Amos 5. Nin Jumala sis kiensi henens/ ia ylenānoi heiden paluelemā Taiuan sotakunda/ Ninquin Kirioitettu ombi Prophetain Ram[illegible]. Olettaco te Jsraelin Hoonesta minulle wffranuet Wffrija/ ia Eleimite neliekymende aijastaica coruesa? Ja te

Moloch ylesotit sen Molochin maian/ Ja sen teiden Jumalan Rem-

Rempha phaxen Techdhen/ nijte Cuuia iotca te teitte teille cumartaxen/ Ja mine tahdon teite poisheitte edhemme Babiloniata.

Ero 25. Ebre 5 Meiden Jsille oli se Todhistuxen maia coruesa/ ninquin se oli heille sätenyt ioca Mosesen cansa puhui/ Ette hen sen

Josue 5. tekemen piti sen Esikuuan ielkin ionga hen oli nehnyt. Jonga mōs meiden Jset wastanotit ia weit sen Josuan cansa sihen Mahan iossa Pacanat asuit/ iotca Jumala poissysesi mei

Dauid den Jsein caswon edeste Haman Dauidin aican asti/ Joca sai armon Jumalan tykene/ ia anoi ette henen piti ydhen Maian leutemen Jacobin Jumalalle. Mutta Salomon Rakensi henelle ydhen Hoonen/ Waan se Caikenylimeinen ei asu nijse Templis/ iotca Käsille techthyt ouat. Ninquin Propheta sanopi/ Taiuas ombi minun Jstumen/ ia Maa ombi minun Jalcani astinlauta. Minge Hoonen sis te tadhotta minun

Esai 66. Raketa? sanopi HERRA/ Eli cuca ombi minun Leposian? Eikō minun käten ole caiki neite tehnyt.

Te niskurit ia ilman ymberileickamata sydhemest ia coruist/ Te aina wastanseisotta pyhe Hēge/ ninquin teidhēgi Jset/ nin mōs te. Cuta Prophetista ei teiden Jset wainoneet? ia tap

panet

panet nijte iotca Temen Wanhurskan tulemisen ennustit / ionga Petteijet ia Murhaijat te nyt olitta / Te quin Lain saitte Engelin andamisen cautta / Ja ei te site pitenyet.

Coska he sis nåme cwlit / keui se lepitze heiden sydhemēs / ia kiristelit Hambaitans hende wastan. Mutta ette hen oli teunens Pyhe Hēge catzachti hē yles Taiuasen / ia nåki Jumalan Herraudhen / Ja Jesusen seisouā Jumalā oikealla kådelle ia sanoi / Catzos / Mine nåen Taiuahat awoi / Ja Jnhimisen Poian seisouan Jumalan oikealla Kådelle. Nin he hwsit teudelle curckulla ia tukitzit coruians kijni / Ja caiki yrimielisesta carckasit henen pålens / ia wlosaijoit henen Caupungist / ia kiuitit henen. Ja ne Todhistaijat poispanit Waatteins ydhen Noricaisen ialcain iuren ioca cutzuttin Saulus. Ja he kiuitit Stephanusen / ioca rucoli ia sanoi / HERRA JESV ota minun Hengen. Nin hen laski poluillens / ia hwsi swrella ånelle / HERRA / åle lue heille tete syndi / Ja quin hen temen oli sanonut / nin hen nuckui.

Stephanin Rucous

VIII Lucu.

IA Saulus oli sosittanut henen Coolemahās. Nin nousi sinå peiuen swri Waino Seurakunnā wastan / ioca oli Jerusalemis / ia he caiki haiosit ymberi Judean ia Samarian maakundi paitzi Apostoleita. Ja mutamat Jumalan pelkeueiset Miehet coriasit Stephanin / ia pidhit swren Walituxen henen ylitzens. Mutta Saulus rateli Seurakunan / ia sisellemeni hoone hoonesta / ia edesweti Miehet ia Waimot / ia panetti heite Fangiuxeen.

Seuracunnan Seon / Christicūda / ioca mōs edespein vsein cutzutan Kiecko / Opetuslapset / ia toisinans Weliet.

Philippus ſarnapi Samaritas

Ne ſis iotca hätſoneet olit/ ymberiwaelſit ia ſarnaſit Jumalan ſana/ Nin Philippus alaſtuli ychten Samarian Caupungin/ ia ſarnaſi heille Chriſtuſeſt. Mutta canſſa yrimieliſeſta ia wiſuſta warinotti nijſte mite Philippus ſanoi / Ja neit ne Merkit/ iotca hen teki. Sille ette ne rymet Henget moneſta Riuatuſta woloſterit/ Hwtaden ſwrella änelle/ Ja monda Ramba ia Saattamatoinda Paranit. Ja ſwri ilo nouſi ſihen Caupungin.

Simon Culari.

Nin oli ſiele yri Mies Simon nimelde / ioca ennen ſamas Caupungis Noituren Wirca piti /ia oli ſen Samarian Canſſan willitteryt/ ſanoden itzens oleuan iongun ialon. Jota ſeke pienet ette ſwret cwldelit/ ſanoden/Teme ombi Jumalan weki/ioca ſe iſoi on. Mutta ſenteden he cwldelit hende/ ette hen cauuan aica henen Noitudhellans oli heite cum minnut. Coſka he nyt woſkoit Philippuſen ſarnauan Jumalā waldakunnaſt/ ia Jeſuſen Chriſtuſen nimeſt/ nin he annoit heidens caſta ſeke Miehet ette Waimot. Nin tuli mös ſe Simon woſkoliſeri/ Ja quin hen caſtettu oli/ piti hen itzens Philippuſen tyken/ Ja quin hen näki ne Merckit ia teghot iotca tapachtuit/ hemmeſtui hen ia ihmetteli

Coſka nyt Apoſtolit Jeruſalemis cwlit/ ette Samaria oli Jumalan ſanan waſtanottanut/ nin he lehetit heiden tygens Petarin ia Johanneſen. Coſka he ſinne alaſtulit / Rucolit he ninen edeſte ette heiden piteis ſaaman pyhen Hengen. Sille ei hen wiele ollut ydhengen ninen päle alaſlaſtettu / waan olit waiwoin caſtetut Jeſuſen Chriſtuſen Nimeen. Nin he panit Kätenſe heiden pälens/ ia he ſait ſen pyhen Hengen.

Coſka nyt Simon ſen neki/ ette Apoſtolein Kädhen pälepanemiſen cautta annetin pyhe Hengi/ Tariti hen heille Raha ia ſanoi/ Andacat minulleki mös ſe woima/ ette kenenge päle mine Käteni panen/ hen ſais ſen Pyhe Hengen. Mutta Petari ſanoi henelle/ Olco on ſinun Rahas ſinun canſas cadho

tuyes/

tuxes/ Ettes lwlet Jumalan Lahian oleuan Rahoilla ostet-
tauan. Ei ole sinulla Osa eike arpa tesse Sanas / Sille ettei
sinun sydhemes ole oikea Jumalan edes. Senteden tee Para-
nos teste sinun pahudhestas ia Rucole Jumala/ette sinun sy
dhemes aijatoxet sinulle andexiannetaisin. Sille ette mine nä
en sinun oleuã catkerata sappe teunnens/ ia solmittuna wäry
dhelle. Nin wastasi Simon ia sanoi/ Rucolca te HERRA
minun edesten/ ettei miten neiste iotca te sanoitta minun
päleni tulisi. Mutta coska he todhistaneet ia puhuneet olit
HERRAN sanan/ palasit he Jerusalemin/ ia sarnasit E
uangelium mones Samarian Kylis.

Mutta HERRAN Engeli puhui Philippusen tyge ia
sanoi/ Ylesnouse ia mene Lounasen pein/site tiete mödhen
ioca alasmene Jerusalemist Gazam polen ioca kylmille on/
Nin hen ylesnousi ia meni. Ja catzo/yxi Ethiopiam Mies/
sen Ethiopian Trötingen Candacen wäkeue Rahanhal-
tia/ ionga hen oli pannut caiken henen Tauarans päle/se
oli tullut Jerusalemin Rucoleman. Ja palasi cotijns istu-
dhen Rattans päle/ ia luki Esaia Propheta. Rahan haltia

Nin Hengi sanoi Philippusel/ Mene edes ia leheste sinuas
temen rattan tyge. Nin Philippus iooxi tyge/ ia cwli henen
lwkeuan Esaia Propheta/ ia sanoi/ Ymmerdeckös mös mites
luet? Nin hẽ sanoi/ Quinga mine taidhã ymmerte/ ellei iocu
minulle osota? Ja hen Rucoli Philippusta/ ette hen ylesas-
tuis/ ia istuis henen tykenens. Mutta se quin hen lwki Ra-
matusta/ oli teme. HEN on ninquin yxi Lammas teuraxi
talutettu/ ia änete ninquin Caritza keritzijens edes/ Nin hen
ei awanut Sutans. Henen neurydhens tedhen poisotetin he
nen Domions/ Mutta cuka taita wlossano henẽ Jiens pitu
dhen? Sille henen Elemens on poisotettu maasta. Nin was
tasi se Rahãhaltia Philippusta ia sanoi/ Mine rucolen sinua/
Keste Propheta neite puhupi? Itzestensekö/ eli iostaki toises-

Esaie 53

Jiens pitudhen) Se on/ quinga c auuan henẽ h.l. litzeman pite/ se on ijancaikisesta

ta: Nin Philippus ſiuns auaſi/ ia Rupeſi teſte Kirioitureſt ſarnaman Euangeliumi henelle Jeſuſeſt.

Ja quin he waelſit tiete mõdhen/tulit he yhden Wedhen tyge. Ja ſe Rahanhaltia ſanoi/Cazos teſſe on Weſi/mike wallitze ettei mine caſtetta: Nin ſanoi Philippus/ Jos ſine woſkot caikeſt ſydemeſtes/nin macta kylle olla. Hen waſtaſi ia ſanoi/ Mine woſkon Jeſuſen Chriſtuſen oleuan Jumalan Poian. Nin hẽ annoi ſeiſette Rattan ia alaſaſtuit wetehen/ſeke Philippus ette ſe Rahanhaltia/ia hen caſtoi henẽ. Mutta coſka he ſis wedheſt Yleſaſtuit/nin HERRAN hengi tẽmaſi Philippuſen/ ia ei ſe Rahanhaltia hende ſillen nehnyt/waan hen meni iloitẽ tietenſe mõden matcaans. Mutta Philippus leuttin Aſdodis/ia ymberiwaelſi/ia ſarnaſi Euangelium ioca Caupungis/ ſihenaſti quin hen tuli Ceſarean.

IX Lucu.

puhalſi) Se on hẽ Lietzui/rateli/teuhti/Julmiſtui/ramaſi ia meſſeſi ninquin tuuna Pero Chriſtikunda waſtayan.

Mutta Saulus wiele puhalſi wchkauret ia Murhat HERRAN Opetuſlapſia waſtan. Ja meni Ylimeiſen Papin tyge/ia anoi henelde breiuie ninen Sinagogain tyge Damaſcos. Senpäle/ette ios hen iongũ eli Miehiſte taica Waimoiſta teſte Tieſte leuteis/nijte piti henẽ ſidhottuna wiemen Jeruſalemijn. Mutta quin hen matkuſti/ ia leheſtui Damaſcu/nin yri walkeus Taiuahaſt äkitzelde ymberilẽmachti henẽ/ia hẽ langeſi mahan/ia cwli ydhen änen ſanouã henellẽs/Saul Saul/miti ſine wainot minua: Nin hen ſanoi/Cuca ſine olet HERRA: Sanoi HERRA/ Mine olen JESV S iota ſine wainot/Coua ombi ſinun tutkanda waſtan potkia. Nin hen wapiſi ia hemmeſtui ia ſanoi/ Herra mites tadhot ette minun pite tekemen:

HERRA

HERRA ſanoi henelle/Nouſe yles ia mene Caupungin/ ia ſielle ſinulle ſanotan mite ſinun pite tekemen.

Mutta ne Miehet / ioca henen Seuraſans olit/ ſeiſoit hemmeſtetyt/Sille he ewlit waiwoin ånen/ mutta eiuet ketē nåhnyet. Nin Saulo yleſnouſi maaſta/ia auoiomille ſilmille ei hen keten nehnyt. Mutta Kådheſte he talutit hende/ia ſiſelleweit Damaſchun. Ja oli colme peiue nåkemete/ ia ſömete ia iomata.

Nin oli yri Opetuſlapſi Damaſchus nimelde Ananias/ ſanoi HErra henelle Nåwuyn cautta/Anania. Ja hen ſanoi/ HERRA/teſſe mine olen. Nin ſanoi HERRA henelle/ Nleſnouſe/ia mene ſillen Cadhullen/ioca cutzutan ſe Oikia/ ia kyſy Judan hoones ychte ioca cutzutan Saulus Tarſilainen/Cazo ſille hen rucole. Ja hen nåki Nåwuyn cautta ycden Miehen nimelde Ananias ſiſelletuleuan/ia paneuan kådhens henen pålens/ette henen piti ſaaman nåwuyns iellens. Ananias

Nin waſtaſi Ananias/HERRA/mine olen ewlut monelda teſte Mieheſte/ quin palio paha hen ſinun Pybeis on tehnyt Jeruſalemis. Ja henelle ombi mös tåle Ylimeiſilde Papilta walda annetu/ kijnſitoman caiki nijte/ iotca ſinun Nimes aurenshwtauat. Nin ſanoi HERRA henelle/Mene/ Sille teme ombi minulle yri woloſwalittu Aſe/ candaman minun Nimeni Pacanain/ia Kuningaſten/ ia Iſraelin laſten edes. Ja mine oſotan henelle/ quin palio henen pite kerſimen minun Nimeni tedhem.

Ja Ananias meni ſinne/ia tuli ſihen Hooneſen/ia pani Kådhens henen pålens ia ſanoi/Racas welien Saul. Se HERRA minun lehetti/ ioca ilmeſtui ſinulle tielle/ iotas tulit/Ettes nåwuys iellenſſaaman pite / ia pyhelle Hengelle teutettemen. Ja cochta putoiſit henen Silmiſtens ninquin Somuret ia hen iellenſſai nåwuyns Ja yleſnouſi/ia andoi henens caſta. Ja quin hen otti Rooca tygens/nin hen wahwiſtui. Oli

Oli ſis Saulus mwtomat peiuet Opetuſlaſten canſa iot-
ca olit Damaſchus/ Ja cochta hen ſarnaſi Synagogis Chriſ
tuſen/ Ette ſe oli Jumalan poica. Nin ne caiki hemmeſtuit/
iotca ſen cwlit ia ſanoit / Eikö teme ſe ole ioca caiki ne Je-
ruſalemis häwitti quin ſite Nime auxenshwdhit: Ja ſite
warten tenne tuli/ ette hen ne ſidhottuna weis Nimeiſten
Pappein tyge: Mutta Saulus aina tuli ialomaxi/ ia tacape-
rin aioi ne Juttat iotca Damaſchus aſuit/ todhiſtain Ette te-
me oli Chriſtus.

Ja nin monen peiuen peräſt pidhit Juttat Nemo keſke-
nens hende tapparens. Mutta ſe techtin Sauluſel tietteuexi
ette he hende wäghyit. Ja nin he wartioitzit portiſa öte ia pei
ue/ hende tapparens. Nin Opetuſlapſet otit henen öelle/ ia laſ
kit henen ylitze mwrin/ mahanlaſkein ydhes Coris.

Coſka nyt Saulus tuli Jeruſalemin/ taritzi hen itzens Ope-
tuſlaſten ſekan/ Ja caiki hende pelkeſit/ Ja eiuet vſkonet hen
de Opetuſlapſeri. Waan Barnabas otti henen tygens/ ia wei
Apoſtoleitten tyge/ ia iutteli heille quinga hen oli tielle neh-
nyt HERRAN/ Ja ette hen oli puhunut henen canſans/
Ja quinga hen oli Damaſchos Jeſuſen Nimes wrholiſeſta
puhunut. Ja hen oli ſijtte heiden tykenens Jeruſalemis/ ſiſelle
ia wloſkeui/ Ja ſarnaſi pelkemet HERRAN Jeſuſen Ni
meen. Hen puhui mös ia campali Grekein canſa. Mutta he
pyſit hende tapparens. Coſka weliet ſen ymmerſit/ weit he he
nen Ceſarean/ ia lehetit Tarſumin. Nin oli ſis Seurakunnal-
la Rauha caikes Judeas ia Galileas ia Samarias/ ia ſe Ra
kettiju/ ia waelſi HERRAN pelgos/ ia yleſteutettin Pyhē
Hengen lodhuturella.

Eneas

Nin ſe tapachtui / coſka Petari waelſi iocapaicas/ ette hen
mös tuli ninen Pyhein tyge iotca Liddas aſuit. Nin leuſi
hen ſielle ydhen Miehen Eneas nimelde/ ioca io cadheran

aijaſtaica

aijaſtaica oli Wooteſa Haluattuna maanut. Ja ſanoi henelle Petari/Enea/ HERRA Jeſus Chriſtus ſinun paratkon yleſnouſe/ ia tee itze wootees. Ja cochta hen yleſnouſi. Ja caiki ne iotca Liddas ia Saronas aſuit neit henen/ia tulit kä tuxi HERRAN tyge.

Mutta Joppes oli yxi Opetuſpica/ nimelde Tabea/ ioca tulkittu cuzuttan/Metzewohi/Teme oli teunens hywije tõite ia Almuiſta quin hen teki. Nin ſe tapachtui ſihen aican/ ette ſe oli kipiä ia cooli/ Nin he ſen peſit ia panit Saliin. Nin ette nyt Lidda oli leſſe Joppe/ ia Opetuſlapſet cwlit Petarin ſielle oleuan/ lehetit he henen tygens/Rucoellen/ette hen witzis tulla haman heiden tygens. Diſcipula/opetuſlapſi)Enſin hẽ on vſkolnen ia Opetuſlapſi/ſi tte hen palio hy ue teki.

Nin Petari yleſnouſi/ia tuli heiden tyghens. Ja quin hẽ oli ſinne tullut/nin he weit henen Saliin. Ja henẽ ymberins ſeiſo it caiki Leſket/ idkein ia oſotit henelle ne Hanet ia Waattet/ iotca ſe Tabea heille oli tehnyt/coſka hen wiele oli heiden canſans. Ja quin Petari oli heite caiki wloſaijanut/ nin hen laſki polullens/Rucoli/ia keenſi henens Rwmin polen ia ſanoi/ Tabea/Nouſe yles. Nin ſe auaſi ſilmens. Ja quin hen Petarin neki/iſtui hen iellens yles. Nin hen annoi ſen kätte/ ia yleſoijen ſi henen. Ja cutzui ne Pyhet ia Leſket/ia andoi henen eleuene heiden haltuns. Ja ſe tuli tietteuexi ymberi caiken Joppen/ ia moni vſkoit HERRAN päle. Nin tapachtui ette hen wipyi Joppes monda peiue/ ydhen Simonin tykene ioca oli Parckari.

X Lucu.

NIn oli yxi Mies Ceſareas nimelde Cornelius/ Sadhäpämies ſijte Jouckoſta/ioca cuzuttin ſe Waalimmaan/Jumalinen/ia pelkeueinen Jumalata ymne caiken henen Hoonens canſa/ iakadhen palio Almuiſat Canſſalle/ia aina Jumalata Cornelius

Jumalata Rucoeli. Se näki iulkisest näuuyn cautta liki yhdexette hetke peiwelle Jumalan Engelin henen tyghense siselletuleuan/ia sanouan henelle/Corneli. Ja hen catzeli henē pälens/ia peliestyi ia sanoi/HERRA/mike ombi: Nin hen sanoi henelle/Sinun Rucouxes ia sinū Almuisas ouat ylestul luet muistoxi Jumalan edes/Ja lehete nyt Miehi Joppeen/ia cutzuta Simon/ioca lijcanimelde cutzutan Petari/Hē maia pite Simonin parckarin tykene ionga Hoone maca Meren tykene/Hen sanopi sinulle mite sinun pite tekemen. Ja quin se Engeli ioca Corneliusta puhutteli/poismeni/nin hē cutzui caxi henē paluelians ia ydhen Jumalan pelkeuen Sotamiehen/nijste/iotca hende wartioitzit/ia hen caiki nemet iutteli nijlle/ia lehetti hen ne Joppeen.

Toisna peiuē coska he matkas olit/ia lehestuit Caupungita/ylesastui Petari Salin wllackon Rucoleman/liki cwdhet hetki. Ja quin hen jsosi/nin hē tadhoi swrusta. Coska he nyt henelle walmistit/nin hē tuli horroxihin/Ja näki Taiuan auki/ia alastuleuā tygens ydhen Astian/ninquin swrē Linasen Waaten nelijs culmaissa sidhottuna/ia alaslaskettijn Taiuahast maan päle/Jossa olit caikinaiset nelijalcaiset Maā Eleiemet/ia Metzeliset/ia Mateleuaiset/ia Lēdeueiset Taiuas alla. Ja yxi äni tapachtui henelle/Petari nouse yles/tapa ia söö. Nin sanoi Petari/Eiswingan HERRA/Sille em mine ikenens ole sönyt miteken Ychteliste/eli Saastaista. Ja taas äni sanoi henelle/Mite Jumala ombi puhdastanut/ele sine sano Ychteliseri. Ja se tapachtui mös colmanen kerdhan. Ja se Astia ylesotettin iellens Taiuasen.

Excessus mentis Petri

Ja quin Petari itzellens epeli/mike Näky teme oli/ionga hen näki/Catzo/nin kyselit ne Miehet iotca Corneliuselda olit lehetetyt sen Simonin Hoonen ielkin/ia seisoit owen edes ia wloskutzuit ydhen/ia kysyit Jos Simon/ioca lialda nimel-

de

he cutzutan Petari/ ſielle keuis maia. Mutta quin nyt Petari
aiatteli ſen Mäwuyn päle/ ſanoi henelle Hengi/ Catzos/ ne
Miehet etziuet ſinua/ Neſnouſe ſis ia alaſaſtu ia mene heiden
canſans ilman epelemet/ Sille mine lehetin heite. Nin Petari
alaſaſtui Mieſten tyge/ iotca Corneliuſelda lehetetyt olit henē
tygens ia ſanoi/ Catzos/ mine ſe olen/ iota te etzitte/ Mite war
ten te oletta tulleet? Nin he waſtaſit/ Se ſadhanpämies Cor
nelius hurſtas ia Jumalan pelkeue Mies/ iolla todiſtus ombi
caikilda Juttan Canſſalda/ on keſkyn ſaanut pyheſt Engeliſt
Ette henen piti ſinun cutzuttaman hooneſens/ ia ſanoia ſinul
da cwleman. Nin hē ſis heite ſiſellecutzui/ ia piti heite maias.

Nin toiſna peiuen meni Petari heiden canſans/ ia mwto/
mat Weliet Joppeſta ſeuraſit hende. Mutta toiſna peiuen Petari tuli Cor/
tulit he Ceſarian ſiſelle. Ja Cornelius odhotti heite/ ia oli cokon neliuren tyghe
cutzunut henen Langonſa ia henen parahat Nſteuens. Mut/
ta quin nyt Petari ſiſelletuli/ nin Cornelius meni hende waſta/
an ia langeſi henen ialcains iuren/ ia cumarſi hende. Mutta
Petari yleſoijenſi henen/ ia ſanoi/ Nouſe yles/ mine olen mōs
Jnhiminē. Ja quin hen oli hende puhutellut/ meni hē ſiſelle/ ia
leuſi monda iotca olit ychtentulluet Ja ſanoi heille/ Te tiedette
ettei luuattu ole Juttan Miehen tyken olla eli tyge tulla iongū
Pacanan miehen. Waan minulle Jumala oſotti/ etten mine
kete Jnhimiſte ychteiſeri taica Saaſtaiſeri ſanoiſi. Senteden
mine mōs ilman epelemet tulin teilde pytetty. Nin mine ſis nyt
teilde kyſyn/ mite warten te minua cutzuitta?

Cornelius ſanoi/ Mine olen nelie peiue paaſtonut tehen het
ken aſti/ ia mine Rucolin ydhexennelle hetkelle/ minun hoone
ſan Ja catzos/ yxi Mies ſeiſoi minun edeſen Kijlteuis Waat
teis ia ſanoi/ Corneli/ ſinun Rucures on cwltu/ ia ſinun
Almuiſes on muiſtori tulluet Jumalan edes. Nin lehette Jop
peen/ ia cutzutta Simon/ ioca lialda nimelde cutzuttan Peta/
ri/ ſe quin Maia pite Simonin parckarin Hoones/ ioca ma

ea meren tykene/ſe ſinua puhuttele coſka hen tule. Nin mine ſis cochta lehetin ſinun tyges/ia ſine hyueſti teit ettes tulit. Nin me olema ſis nyt caiki teſſe Jumalan eten/cwlemas caiki nijte mite ſinulle ombi Jumalalda keſketty.

Feria za paschath

Nin Petari Suuns auaſi ia ſanoi/ Nyt mine todheri ſen lendhen/ettei Jumala eazo Inhimiſen modhon ielkin/Waa caikinaiſes Canſſas ioca hende pelke/ia teke wanhurſkautta/ ſe on Jumalan otolinen. Kylle te tiedhette ſen ſarnan/ionga Jumala lehetti Iſraelin Laſten/ia iulghiſti Rauhan Jeſuſe Chriſtuſen cautta (Joca ombi HERRA caikein ylitze) ioſta ſarnaſta (ma mine) ombi ſanoma kiennyt ymberi caiken Judean/Ja enſin aliettin Galileaſt (ſen Laſten ielkin iota Johannes ſarnaſi) Quinga Jumala ſen Jeſuſen Nazaretiſt oli wordhellut pyhelle Hengelle ia auwulla. Joca ymberiwaelſi/ hyuteki ia paranſi caiki ioteа Perkelelde waiwattin/ſille ette Jumala oli henen canſans. Ja me olema caikein ninen Todhiſtaiat iotca hen teki Juttan maakunnalla/ia Jeruſalemis.

Sen he ouat tappanut/ia ripuſtit puhum. Sen ſaman Jumala yleshereti colmanna peiuene/ia ilmoitti henen/Ei caikelle Canſſalle/Waan meille iotca Jumala ennen oli Todhiſtaiari wloſwalimnut/ me quin ſömme ia iomme ynne henen canſans/ſijtte quin hen yleſnouſi Coolleiſta. Ja hen keſki meite Canſſalle ſarnaman/ia todhiſtaman/ette HERRA ombi ſe ioca Jumalalda on ſäätty Eleuiten ia Cooluten Domarixi. Heneſte caiki Prophetat todhiſtauat/Ette iocainen quin vſko henen pälens/pite henen Nimens cautta ſynnein anderi andamiſen ſaaman.

Coſka Petari wiele neite ſanoia puhui/langeſi pyhe Hengi caikein päle iotca puhen cwlit. Nin ne wſkouaiſet Ymberileickaureſt iotca Petarin canſa olit tulluet/hemmeſtut/Ette mös pacanain päle ſe pyhen Hengen lahia wodhatettin. Sille

le'ette he ewlit heiden Kielille puhuman ia Jumalata ylisteuen. Nin Petari wastasi/ Taitaco iocu kielde ettei nemet iotca ouat sen pyhen Hengen saamuet ninquin möki/wedhelle castetta: Ja nin andoi hen heite castetta HERRAN Nimeen. Nin he Rucolit hende/ette hen sielle mwtomat peiuet wipyis.

XI Lucu.

IVli sis Apostolein ia Weliein corualle iotca Judeas olit/ette mös Pacanat wastanrupesit Jumalan Sana. Ja quin Petari ylestuli Jerusalemin/nin ne iotca olit Ymberileickauresta rijtelit hende wastan sanoden/Sine olet sisel lemennyt ninen Mesten tyge ioilla Esinahka ombi/ia söit heiden cansans.

Nin Petari rupesi heille luettelman alghusta ieréstens/sanoden/Mine olin Joppen Caupungis Rucores/ia tulin Horrorijn/Ja näin ydhen Näwonyn/nimittein Ydhen Astian alas tulewan/ ninquin sworen linasen Waatten nelis culmaisen/ ia alaslasketun Taiuahast/ia tuli minuhun sadhen. Sen sisélle mine catzoin/ ia eckesin/ ia näin maan neljalcaiset Eleimet/ ia Metzeliset/ ia Matelewaiset/ ia Limut Taiuas alla/ Nin mine mös ewlin änen sanouan minulle/Petari nouse yles/tapa ia söö. Mutta mine sanoin/Enswingan HERRA/ Sille ettei miten ychteliste eli Saastaista/ ole coskan minun suumi siselletullut. Mutta se äni wastasi taas minua Taiuahast/ Mite Jumala ombi puhdastanut/äle sine sano ychteliseri. Ja se colmasti tapachtui/Ja taas caiki yleswietin Taiuahasé.

Ja catzo/cochta sillens seisoit colmet Miesté sen Hoonen edes iossa mine olin/ lehetetyt Cesareast minun tykeni. Sanoi

ſis Hengi minulle ette minun piti epelemet menemen heiden canſans. Nin ſeuraſit mõs minua nãme cwſi Welie/ Ja me menim ſen Michen hooneſen. Ja hen iutteli meille quinga hẽ oli nehnyt ydhẽ Engelin Honeſans ſeiſouã/ ia ſanouã henelle/ Lehete Michet Joppeen/ ia noudha ſe Simon ioca cutzutan Petariſti/ hen ſanopi ſinulle ne ſanat ioinenga cautta ſine wapadheri tulet/ ia caiki ſinun hoones. Coſka mine nyt parahallans puhuin/ nin lãgeſi pyhe Hẽgi heiden pälens/ Nin quin hen mõs alghuſta langeſi meiden pälen. Nin mine muiſtin ſen quin HERRA ſanonut oli/ Johannes toſin caſtoi teite wedhelle/ mutta te pite caſtettaman pyhelle Hengelle. Ette nyt Jumala ſaman Armon heillen annoi/ quin meillengi/ iotca vſkoimma HERRAN Jeſuſen Chriſtuſen päle. Mike ſis mine oliſin/ ioca ſeiſoiſin Jumalata waſtan? Coſka he nämet cwlit/ waickenit he ia cunnioitit Jumalata ſanoden/ Nin ombi ſis Jumala andanut mõs Pacanoillen paranoxen Elemiſehen.

Mutta ne iotca hajoneet olit ſiine wainoſa/ ioca nouſi Stephanin teden/ ymberiwaelſit haman Phenicean/ ia Cyprumijn/ ia Antiochian aſti/ ia eikellenge he ſite ſana puhuneet/ mutta waiwoin Juttaille. Ja nin olit muutomat Michet heiſte Cypriſt/ ia Cyreniaſt/ coſka he tulit Antiochian/ nin he puhuit mõs Grekein tyge/ ſarnaten HERRASTA JESVSEST. Ja oli HERRAN Käſi heiden canſans/ Ja yri ſuri lucu tulit wſkoliſeri/ ia kienſijt Herran tyge.

Barnabas

Nin tuli teme ſanoma niijſte Seurakunnan coruille/ ioca Jeruſalemis oli/ Nin he lehetit Barnaban menemen Antiochian. Coſka hen ſis ſinne tuli/ ia ſai nädhe Jumalan armon/ ihaſtui hen/ ia neuuoi caikia/ Ette he wahwalla ſydhemelle pyſyſit HERRASA/ Sille ette hen oli hyue Mies/ ia teunens pyhe Henge ia vſko. Ja ſuri ioucko Canſſa cnäni

Herralle.

Herralle. Nin Barnabas lexi Tarsin Saulusta etzimē. Ja quin hen leusi henē/toi hen henē cansans Antiochian. Ja he olit sen Seurakunnā cansa caikē aiastaian/ia opetit palio Cāssa/ Ja Opetuslapset ruuettin ensin Antiochias cutzumā Christityxi. Ja nijnā peiuinā tulit Prophetat Jerusalemist Antiochian Ja yxi heiste Agabus nimelde ylesnousi/ia ilmoitti heille Hengen cautta swren Nālien tuleuan ylitze caiken Mailman pijrin. Joca mōs tapachtui sen Keisarin Claudiusen Wallan aican. Mutta Opetuslapset sāādhit/quin cullakin oli wara/iotakin lehettemen ninen Weliein auxi/iotca Judeas asuit/Nin quin he mōs teit ia lehetit Wanhimille Barnaban ia Saulusen Kāttein cautta.

Tyris aica Claudiusen alla.

XII Lucu.

Herodes tappoi Jacobin ia sidoi Petarin.

SIlle samalla aijalla/otti Herodes Kuningas monicachtoi kijni Seurakūnasta pijnataxens. Nin hen mestasi Jacobin Johannesen welien miecalla. Ja quin hen nāki sen Juttaille kelpauā/nin hen mōs pysi Petari kāsitte. Ja se oli iuri Makianleiuen peiuinā. Coska hē nyt oli henen kāsittenyt/pani hen henen Fangiuxen/ia annoi henen nelien Sotamiesten neliennexen haltun wartioita/ia aijatteli henen Pāsieisen ielkin asetta Canssan eten. Ja Petari tosin pidhettin Tornis. Mutta Seurakunda Rucoli lackamat henen edestens Jumalata. Ja quin Herodes tachtoi henen edestodha/sen saman ōōn Petari macais cadhen Sotamiehen waihella/sidhottuna cahcteen kahlein/Ja Wartiat owen edes olit ia wartioitzit Tornia.

neliennes) Houui parui iagettin neliexi osari/ette cukin osa piti neliene xen ōete walwoman worons

Ja catzo HERRAN Engeli seisoi henen tykenens/ia yxi Kircaus paisti Hoonesa/Lyckesi Petarin kylkeen ia Here

ytti henen ia sanoi/ Nouse nopiast yles. Ja ne Cahlet pu-
toisit henen Käsistens. Nin Engeli sanoi henelle/ Sonnus-
ta ia kengite sinus. Ja hen teki nijn. Nin hē sanoi henelle/ Pue
sinun waattees/ ia seura minua. Ja nin hen wlosmeni ia seu
rasi hende. Ja ei hē tietenyt site todhexi quin Engelin cautta
techtin/ waan hen lwli näkeuens ydhen Näwyn. Nin he e-
deskeuit sen ensimeisen ia toisen Wartiuxen lepitze/ ia tulit sen
Rautaisen Portin tyge/ ioca Caupungijn wiepi/ ioca mös
itzestens heille aukeni. Ja he keuit sijte wlgos/ edeskieudhen y-
chte Catu mödhen. Ja cochta sillens Engeli erkani heneste.

Ja quin Petari toindui entisellens/ sanoi hen/ Nyt mine toti
sest tiedhē/ Ette HERRA ōbi lehettenyt henen Engelins/ ia
minun pästenyt Herodesen käsist/ ia caiken Juttan Canssan
toiwoxest. Ja quin hen oli teste aijatellut/ tuli hen Marian/
Johannesen Eitin Hoonen tyge/ ioca Marcus cutzuttin/ cussa
monda coosa olit ia rucolit. Coska sis Petari alati colkut-
ti Porstuan owen päle/ wlosmeni yxi Pica/ Rode nimel-
de/ cwldeleman. Ja quin hen Petarin änen tunsi/ ei hen aua-
nut Oue ilon tedhen/ waan sisellcioori ia ilmotti sen heille/
ette Petari seisoi ouen edes. Nin ne sanoit henelle/ Hullutа-
cos? Nin hen todhisti sen nijn oleuan. Nin he sanoit/ Henen
Engelins se ombi. Mutta Petari quitengi colkutti. Coska he
sis auasi/ Neit he henen ia ihmettelit/ Mutta hen wijttasi
heille kädhellens/ ette heiden piti waickeneman. Ja hen iutteli
heille quinga HErra oli henen wapachtanut Tornista/ ia sa-
noi/ Ilmoittacat neite Jacobille ia Welille. Ja hen wlosmeni
toisehen paikan.

Coska sis peiue tuli/ nousi Sotamiesten kesken ei wehin su-
ru/ mite Petarist liene tullut. Ja quin Herodes piti sanan henē
ielkins/ ia ei leutenyt hende/ nin hen annoi Warttiat cwlelta/
ia keski heite poiswiedhä. Ja lexi alasmenemen Judeast Cesa
reahan

reahan / ia ſielle hen wiput. Ja Herodeſen mieli oli carnas Tyron ia Sidonin pále. Mutta nin he tulit yrimieliſeſta henẽ tygens / ia vſkotit Blaſtum / ioca Kuningan Kahanhaltia oli / ia anoit rauha / ſille ette heiden Maakundans ſai elatoxens Kuningan maalda.

Mutta ychten mårättyne peiuen oli Herodes puietettu Kuningan waattein / ia iſtui Domioſtolin pále ia piti puhen heidhen cãſans. Mutta ſe Canſſa hwſi / Se on Jumalã åni / ia ei Inhimiſen. Ja cochta HERRAn Engeli lõi henen / ſille ettei hen ſite Cunniata Jumalalle andanut / Ja hẽyleſſõtin madho ilda / ia andoi hengens. Mutta Jumalan Sana caſwoi ia enãni. Mutta Barnabas ia Saulus palaiſit Jeruſalemin / Ja poisannoit tykens ſen Aun / ia he otit canſans Johannem / ioca mõs Marcus cuzuttin.

XIII Lucu.

Nin olit ſijne Seurakunnas Antiochias mwtomat Prophetat ia Opettaiat / ioiſta oli mõs Barnabas ia Simon / ioca cuzuttin Niger / ia Lucius Cyreniaſt / ia Manaen / ſen Nelie ruchtinan Herodeſen canſa ylesKaſwatettu / ia Saulus. Coſka ſie ne ſamat HERRAn palueliit ia paaſtoiſit / ſanoi heille pyhe Hengi / Erittekã minulle Barnabam ia Saulum ſihen Wircan / cuhunga mine olen heite cuzunut. Ja quin he olit paaſtonut ia rucolleet / ia pannuet Kådhens heiden pálens / nin he laſtit heite menemen. Ja quin he olit wloſlechetetyt pyheſt Hengeſt / nin he tulit Seleuciam / ia purietit ſielde Cyprijn. Ja quin he olit Salaminas Caupungis / ilmoitit he Jumalan Sanat Juttain Sinagogis. Mutta heille oli mõs Johannes Palueliana.

Ja quin he ſen Lodhon olit lepize matkuſtanuet / haman ſi

hē caupūgin Paphos/nin he leuſit yden welhomiehē ia falſkin Propheta/ Juttan/ iōga nimi oli ✠ Bar Jehu/ioca ſen Manwanhiman Sergion Pauluſen/ toimeliſen Miehen canſa oli. Se ſama cutzui Barnabam ia Saulum tygens/ ia halaſi cwlla Jumalan Sana . Nin heite waſtanſeiſoi ſe Welhomies ✠ Elimas(ſille nein henē Nimens tulkitan) ia pyſi Manwā hinda poiſkiendā vſkoſta. Mutta Saulus/ ioca mōs Paulus cutzutan/ teumens pyhe Henge/ catzoi henen pālens ia ſanoi/ O ſine Perkelen poica/teuſi caikia wilpi ia petoſta/ ia caiken Oikeudhen wihamies /etpe ſine lacka wāndelemeſt HERRAN oikeit teite. Ja catzos nyt HERRAN kāſi on ſinun pāles/ia ſinun pite Sokian oleman/ia ei nākemen Aurinco hetken aica. Ja cochta langeſi henen pālens/ſyngy ia pimeys/ Ja hen ymberikeui etzien cuca hende Kādheſte taluttais. Coſka nyt ſe Manwanhin nāki ſen Teghon/nin hen vſkoi/ ia ihmecteli HErran opetuxen ylitze.

Coſka ſis Pauali ia ne ioteca henen canſans olit/ purietit/ nin he tulit Pergen ſijne Pamphilian maakunnas / Mutta Johannes erkani heiſte/ ia palaſi Jeruſalemūn. Mutta he waelſit Pergen lepitze / ia tulit Antiochian/ ſihen Piſidian maakundan/ia ſiſſellemenit Sinagogan Lepopeiuene/ ia iſtuit. Ja ſijttequin Laki ia Prophetat olit luetut/ lehetti Sinagogan pāmies heiden tygens ſanodhē/Te Miehet rackat weliet/ Ongo teille miten puhumiſt Canſſan manauxeri/ nin ſanocat.

Nin Pauali yleſnouſi/ ia wijttas kādhellens/ette he waicke
Exo 14. niſit ia ſanoi/Te Miehet Iſraeliſt / ia iotca pelkett Jumalata/
Joſ 13. cwlcat/Temen Canſſan Jumala wloſwalitzi meiden Iſet/ ia yliſti temen Canſſan coſka he olit Cotakunnaiſet Egiptin maſa/ ia wloſwei heite ſielde corckialla Kāſiwardhella/ia lehes neliekymmende aiaſtaica hen kerſſi heiden tawoijans Corueſa/ Ja pereti cadhotti ſeitzemen laeiſta Canſſa Canaan ma-

alla

alla /ia Arualla iakoi nijnen Maan heiden keskenens. Ja sijtte
keyes ✠ nelien sadhan ia widhenkymmenē aijastaian pereste
annoi hen heille Domarit /haman Samuel Prophetan asti
Ja senielkin pysit he Kuningasta / Ja Jumala annoi heille 1 Reg 8
Saul Kijsin poian /ydhen Miehen/ Ben Jamin sughusta/
nelienkymmenen wodhen. Ja quin hen oli sen poispannut /
nin hen asetti Dauid heille Kuningan/ iosta hen todhistorēs
annoi ia sanoi/ Mine leusin Dauid Jessen poian /ydhen Mie 1 Reg 16
hen minun sydhemeni ielken /henen pite tekemen caiki minun
tachtoni. Henen Siemenestens ombi nyt Jumala/ lupauren
ielkin / edestoottanut JESVSEN/ Israelin Canssan
Wapattaijan. Ninquin Johannes mōs ennen Israelin Cans
salle sarnasi Castetta paranoxen / ennenquin Hen rupesi. Cos
ca nyt Johannes henen Jooruns teuttenyt oli /sanoi hen/ Matt 3
Em mine Se ole/ ionga te luletta minun oleuan / Mutta
eatzo/ Hen tulepi minun ielkeni/ Jonga em mine ole keluoli
nen Jalgoista kengie pästemen.

Te Miehet/ Rackat Weliet / Te Abrahamin sughun Lap
set/ ia ne iotca teisse Jumalata pelkeuet/ Teille ombi Temen
teruеydhen Puhe lähetetty. Sille ne iotca Jerusalemis asuit /
ia heiden Ylimeisens/ ettei he Hende tundenuet / eikä Prophe
tadhen änijä (iotca cunakin Sabbathina luetan) ouat he
neite sanoi heiden Domiollans teuttenyet. Ja waicka eiuet he
ychten Colemat syte henen cansans leutenyet/ anoit he qui
tengin Pilatuselda hende tappaxens. Ja quin he nyt caiki olit
teuttenyet/ mite heneste kirioitettu oli/ nin he poisotit henen
Puun pälde/ ia panit henen Hautaan. Mutta Jumala yles
heretti henen Colluista / ia hen ombi nächty monda peiue
nijlde iotca ynne olit henen cansans Galileast ylesmennyet
Jerusalemijn / iotca ouat henen Todhistaians Canssan edes.

Ja me ilmoitam mõs teille ſen Lupauxen/ ioca meiden Jeſillem techtin/ ette Jumala ombi teuttenyt ſen meillen/ ioca olema heiden Lapſens/ Sijnä ette hẽ ylesheretti Jeſuſen/ Nin quin enſimeiſes Pſalmiſa kirioitettu on/ Sine olet minun Poican/ Tenepene mine ſinun ſynnyttin. Mutta ſite ette hen yleſheretti henen coolluiſta/ nin ettei hen ſillen iellenſtule turmeluxen/ ſanoi hen nein/ Mine woſkoliſeſta tadhon teille anda ſẽ Armon ioca Dauidille luuattin. Senteden hẽ mõs ſano toiſes paicas/ Edh ſine ſalli/ ette ſinun Pyhes turmeluxen näkepi/ Sille toſin coſka Dauid henen ijeſens oli paluelut Jumalan tachto/ nin hen nukui/ ia pandin henen Jſeins tyge/ ia näki turmeluxen/ Mutta Se/ ionga Jumala ylesheretti/ ei ole turmeluſta nähnyt.

Senteden olcoon teille tietteue/ Te Miehet Rackat weliet/ Ette teille ilmoitetan Synnein anderiandamus Temen cautta/ ia mõs caikiſta nijſte ioiſta ette te woineet Moſeſen Lain cautta wapadheri tulla. Mutta ioca Temen päle vſkopi/ ſe tule wanhurſkari. Catzotat ſis nyt ettei teiden päle tule/ quin Prophetiſa ombi ſanottu/ Catzocat te Wlencatzoijat ia ihmetikä ia poiſkatocat/ Sille mine teen ydhen tõõn teiden aicanan/ iota ette te vſko/ ios iocu teille ſite luettelis.

Quin nyt Juttat Sinagogaſt wloſmenit/ nin Pacanat rucolit/ ette he Sabbathin wälille ne Sanat heille puhuiſit. Ja coſka ſis Sinagogan ioncko erkani/ ſeuraſit Paualia ia Barnabaſta monda Juttaiſt ia Jumalan pelkeneiſet. Wdhet Jwttat/ Mutta he ſanoit heille/ ia nemuoit heite pyſymen Jumalan armoſa. Mutta lehimeiſſe Lepopeiuen ſenielkin coconſi le hes caiki ſe Caupungi cwleman Jumalan ſana. Coſka nyt Juttat ſen Canſſan neit/ teutetin he Cateudheſta/ ia iuri waſtan ſanoit nijte/ ioca Paualilda ſanottin waſtan ſanodhen ia pilcaten. Nin Pauali ia Barnabas Rochkiaſt puhuit ia ſanoit/

Teille

Teille piti ensin puhuttaman Jumalan Sana/ Waan ette te sen teilde nyt poishylket/ ia pidhet itzenna epekeluotoinna ijā caikisen Elemeen/ Catzo/ nin me kienneme meiten Pacaniden tyge. Sille ette nin ombi HERRA/ meille keskenyt/ Mine Panin sinun Pacanoille Walkeudhexi/ ettes olisit terueys ha man Maan ärin asti.

Ja quin Pacanat sen cwlit/ nin he iloitzit ia cunnioitit HERRAN sana/ ia vskoit nin wsia quin edessätyt olit ijancaikesen Elemeen. Ja HERRAN sana wlosleuitettijn Ylitze caiken sen Maakunnan. Mutta Juttat yllytit Jumalalisi ia cunnialisi Waimoia/ ia mös Caupungin Ylismeiset/ ia matkan saatoit wainon Paualin ia Barnabam wastan/ ia wlossysesit heite heiden Maakunnistans. Mutta he pudhistit tomun heiden ialghoistans ninen ylitze/ ia he tuli Jconiohon. Nin Opetuslapset teutettin ilolla ia pyhelle Hengelle.

✻ Bar Jehu) Se on Jumalan Poica/ Sille Jehu ombi Ebreiti Jumala/ se on se Nimi Tetragrammaton/ iosta Juttat palio ihmet dictanat. Sillens ombi mös teme Cuchlari Tete Nime prucannut. Nin quin nyt ne Lumoiat/ Luitziat/ Wimmitziet/ Welhot ia Piruliset/ Ristin merkin/ ia pyhie Sanoia ia mwdh taikoret prucauat.

✠ Elimas) cwlu lehes Ebreiti ninquin se olis itzens eli Messiaxi se on Jumalan Kuningaxi cutzunut/ eli Woidheluxi/ Sille ette Juttat ia liaten sencaltaiset paruet totuit corkiat Jumalalliset nimet pitemen.

✠ Colmet) Mwtamat textit piteuet nelie sata/ mutta Historiat ia wodhen lucu eipe site anna. Sille teme lucu pite ruuettaman Egiptin wloslectemisesta ninquin Ramattu osotta Exodi 12 Ja ei ensimeisist Domarista. Judicum 1

XIIII Lucu.

Nin

Apoſtolein

NIn tapachtui Iconios ette he coconſiſt / ia ſarnaſit Juttain Sinagogas / nijn ette ſangen ſwri Joucko ſeke Juttaiſt ette Grekiſt / vſkoi. Mutta ne Juttat iotca olit Wſkottomat / yllytit ia paheitit Pacanadhen Sielut Welijein waſtan. Nin he ſijtte cauuan aica ſi elle oleſkelit / ia opetit rochkiaſta ℌ ERRASA / ioca todhi ſtuxen annoi henen Armons Sanohin / ia annoi ette Merkit ia Jhmet piti heiden Kättens cautta tapachtuman. Nin ſen Caupungin wäki eraunſi / Monicadhat pidhit Juttain canſa / Ja mwtomat Apoſtoleiten canſa. Coſka ſis capina nouſi Pacanoiſta ia Juttaiſta / ynne heiden Pämieſtens canſa / ette he tadhoit wäkiwallalla carata heiden pälens / ia kiuitte heite. Coſka he ſen ymmerſit / pakenit he nihin Caupungijn Lycaonian maalla / Lyſtram ia Derben / ia ymberi ſen lehimakunnan / ia ſarnaſit ſielle Euangelium.

Ramba Ja oli yri Mies Lyſtras ſairas Jalghoiſta / iſtui Rambana / hamaſt henen Eitins cohduſta / ioca eikenens ollut kieunyt / cwli Paualin puhuuan. Ja quin hen catzachti henen pälens / ia näki henelle oleuan vſkon / ette hē teruexi tulis / nin hen ſanoi ſwrella änelle / Oienna ſinus yles Jalcais pälle. Ja hen yleſkarkaſi ia keui. Coſka ſis Canſſa ſen neki / nite Pauali oli tehnyt / yleſkorghotit he änens Lycaoniari ſanoden / Jumalat ouat Jnhimiſtē modholla meiden tygen alaſaſtunnet. Ja he cutzuit / Barnabam / Jupiter / ia Paualin / Mercuri uſexi / Sille ette hen oli ſanan ſattaija. Mutta ſe Jupiterin Pappi / ioca oli heiden Caupungins edes / Herckie ia Crunut edeſtoi Ouen eten / ia tachtoi Wſſrata ynne Caupungin wäen canſa.

Coſka nyt Apoſtolit ia Barnabas ia Pauali ſen cwlit / reueiſit he Waatteins Ricki / ia wloſkarckaſit Canſſan ſekan / hwſit

Hwoſit ia ſanoit/Te Miehet/ Mixi te temen teet: Me olema mõs kooleuaiſet Jnhimiſet / ninquin tekin. Ja me ſarnamateille Euangelium/Ette te teiden kiendemẽ pite neiſte turhiſta ſen eleuen Jumalã tyge/ioca teki Taiuan ia Maan ia Merẽ ia caiki mite nijſſe ombi/Joca entiſella aialla andoi caiki Pacanat waelda heiden omiſa Teiſens/Waieka ci hen itzens andanut olla ilman todhiſtuſta/coſka hen ombi palio hyue tehnyt meiden cochtan/andadhen meille Taiuahaſt Satet/ia hedhelmeliſet aiſat / teuttedhen meiden Sydhemet Rualla ia Jlolla. Ja quin he neite ſanoit/tuſkalla he hilitzit Canſſan/ettei he heille Wſſraneet.

Nin tulit ſinne mõs monicadhat Juttat Antiochiaſt ia Jconioſt/ ia quin he Caſſan olit wſkottanut/ Paualita kiuitte / panali Riulle men/ ia Riepoitit henen wlos Caupunziſta/ia lulit henen cool ten lun oleuan. Mutta coſka Opetuſlapſet henen ymberinſſeiſoit/ nouſi hen yles ia ſiſellemeni Caupungin. Ja toiſna peiuen waelſi hen Barnaban canſa Derbeen/ ia ſarnaſi ſijnã Caupungiſa Euangelium. Ja quin he olit monda ſielle opetaneet/palaſit he Lyſtram/ ia Jconium / ia Antiochian wahwiſtain Opetuſlaſten Sieluia/ ia neuuoit heite alati pyſſymen wſkoſa/ ia Ette meiden pite monen Waiwan lepitze Jumalan Waldakundan ſiſellekieumen. Ja quin he olit wloſwalineet Wanhimaiſet iocaitzelle Seurakunnalle/ia Rucolluet ia paſtonuet/ nin he annoit heite ſen Herran haltuun/ionga pãle he vſkoit.

Ja he waelſit lepitze Piſidian/ia tulit Pamphylian. Ja quin he olit ſarnanut Perges/ nin he alaſmenit Attalian pein. Ja ſielde he purietit Antiochian / cuſſa he olit Jumalan armoin haltuun annetut/ ſihen Wircan ionga he olit wloſtoimitanut. Mutta quin he ſinne tulit ia cocoſit Seurakunnã/ia ilmoitit nille quinga palio Jumala oli heiden canſans tehnyt/ia quinga hen oli Pacanoille vſkon Ouen yleſauanut. Ja he wiwuyit ſielle hetken aica Opetuſlaſten canſa. Ja

Apostolein XV Lucu.

IA tulit mwtomat alas Judeasta ia opetit Welije / Ellei te ymberileikata Mosesen tauan ielkin / nin ei te taidha wapaxi tulla. Coska sis nyt Capina nousi / ia Pauali ia Barnabas pidhit heiden wastans ei swingan wåhinde rijta. Nin he fouitit ette Pauali ia Barnabas / ia monicachta muita heiste pideis ylesmenemen Jerusalemin Apostolein ia Wanhimbain tyge / temen Kysymisen polesta. Ja nin he satettijn Seurakunnalda / ia waelsit Phenicen ia Samarian lepitze / ia iulgistit heille Pacanoitten palauxen / Ja sille he teit swren ilon caikille Welille. Coska he nyt tulit Jerusalemin / nin he wastanotettin Seurakunnalda / ia Apostoleilda / ia nijlde Wanhimilda. Ja he ilmoitit heille quinga palio Jumala heiden cansans tehnyt oli. Nin ylesnousit mwtomat Phariseusten Eriseurasta iotca wskonut olit / sanoden / Ette ne pite ymberileickattaman / ia keskettemen Mosesen Laki pite. Nin Apostolit ia Wanhimat cokontulit / tåte puhetta tutkiman.

Gala 5

Coska he nyt swrella Campauxella tutkinut olit / nin Petari ylesnousi ia sanoi heille / Te Miehet Rackat Weliet / Te tiedhett ette Jumala cauuan ennen tåte aica meiden seas wloswalitzi / ette minun Swni cautta ne Pacanat piti cwleman sen Euangeliumin sanan / ia wskoman. Ja Jumala sydhemen tundia todhisti heiste / ia annoi heille pyhen Hengen ninquin mös meillengi / ia ei tehnyt ychten eroitusta heiden welillens ia meiden / Mutta wskolla heiden Sydhemens puhdasti. Mixi te sis nyt kiusat Jumalata / ette te tadhotta Opetuslasten caulan påle sen Iken panna iota eikå meiden Iset eikå mös me woinut canda? Waan me wskoma lepitze HERRAN

eroitusta) Se on ilman Laita ia oma Ansiota Autuaxi tulla.

RAN JESVSEN CHRISTVSEN AR-
MON / meiden wapari tuleuan / sillemoto quin höki. Nin
waickeni caiki Joucko / ia cwldeli Barnabast ia Paualita / iot
ca iuttelit / quinga swret Merckit ia Jhmeet ombi Jumala hei
den cauttans Pacanois tehnyt.

Sijttequin he waickenit / wastasi Jacobus ia sanoi / Te mie
het Rackat Weliet cwlcat minua / Simon iutteli millemoto
Jumala ensin ombi etzinyt omistaxens ydhen Canssan / Paca
noista henen Nimens warten. Ja henen cansans Prophe-
tain sanat ychtepiteuet / Ninquin kirioitettu on / Senielken
mine palaian / ia iellensrakenan Dauidin Maian / ioca caatu- Amos 9
nut on / ia tadhon henen Reikens paicata / ia tadhon sen yles-
oijeta / Senpäle / ette ne iotca Jnhimisiste ylitze ouat / pite
HERRAN ielkin kysymen. Ja nin mös Pacanat ioinen-
ga päle minun Nimen mainittu on / ma HERRA / io-
ca caiki näme teke. Jumalalle ouat caiki näme henen tööns
tietteuet Mailman alghusta. Senteden mine pääten Ettei
me nijte / iotca Pacanoista ouat Jumalan tyge kiendyneet / hei
ritzisi / Waan kirioitaisim heille / Ette he welteisit Epeiuma-
loidhen saastaudhest / ia Salawotest / ia Läkectyneest / ia We-
rest. Sille ette Moseselle ombi mwineiselda iocaitzes Caupun-
gis nijte / iotca hende sarnauat / ia ioca Sabbathina hen Si-
nagogis luetan.

Nin kelpasi Apostolijn ia Wanhimbain ynne coco Seura
kunnan cansa / heistens wloswalita Miehije ia lehette An-
tiochian / Paualin ia Barnaban cansa / nimitten / Judam / ioca
cutzuttin Barsabas / ia Silas / iotca Weliesten seas olit Opet-
taijat / ia lehetit Breiuin heiden kättens cautta telle tauallä.

E Apostolit ia Wanhimat ia Weliet / Toiuotam Ter
ueydhen nijlle Welijlle / iotca Pacanoista ouat Antio-
chias ia Syrias ia Cilicias. Ette me cullut olema /
quinga

quinga mwtomat meiſte wloſlechtenet ouat teite Opins can ſa willineet/ia te iden Sieluianne wiettelluet ſanoden/Teiden pite izen andaman ymberleickata/ia Lain pitemen/Joille em me me oleKäſkeneet. Senteden kelpaſi meille yrinnieliſeſt mei den Seuracunnas/wloſwalitut Miehet teille lehette/meiden Rackahiman Barnaban ynne Paualin canſa/Jotca Miehet ouat heiden Sielunſa wloſpannuet meiden HErran Jeſuſen Chriſtuſen Nimen tedhen. Nin me olema lehettenyt Judam ia Silam/iotca mõs itze ne ſamat omalla ſuullans teille mai nitzeuat. Sille nin kelpaſi pyhelle Hengelle ia meille/ei ychten enembete Raſkautta paneman teiden pälen/quin nämet tar peliſet. Ette te welteiſitta Epeiumaloidhen Wffriſta ia wereſ te ia Läkectyneſt ia Salawoteſt. Joiſta/ios te teiden hallitzet nin te hyueſti teet. Olcat hyueſti.

haſtuit) Ette h Laſta wapa operi tulit.

Coſka he ſis olit ſoritetut/tulit he Antiochian/ia cokoſit Seurakunnan/ia annoit heille Breiuin. Quin he ſen olit luke net/haſtuit he ſiſte lohutuxeſta. Mutta Judas ia Silas ette he mõs olit Prophetat/neuuoit he Welije monilla ſanoilla/ia wahuiſtit heite. Ja quin he wiwuyit ſielle hetken aica/nin he lehetettin ſiſtte Welijlde iellens Apoſtolein tyge Rauhas. Nin kelpaſi Sillan ſiella olla. Mutta Pauali ia Barnabas aſuit Antiochias/opettani ia ilmottain HERRAN ſana/ynne monen muidhen canſa.

Mutta monicactain peiuein pereſte/Pauali ſanoi Barnabã tyge/palatkam tacaperin taas Welije catzoman caikiſa Cau pungeis/ioſſa me HERRAN ſana ilmoitim/quinga he heidens kieutteuet. Mutta Barnabas neuuoi ette he ottaiſit Johanneſen canſans/ioca mõs Marcus cutzuttijn. Nin ei Paulus tachtonut ette henen piti ſeuraman heite/ioca heiſte oli ennen Pamphylias poiſlopunut/eikä mennyt heiden can ſans ſihen Wircan. Ja nin hartaſta he rijtelit keſkenens/ette

he

he toinen toiſeſtans eranſit. Ja Barnabas otti ſijttekin Marcuſen mõtens/ ia puriechti Cyprumijn. Mutta Pauali walitzi Silam/ia matkuſti Juamalan armon haltun annettuna welijlde. Nin hen waelſi ymberi Syrian ia Cilician/ ia wahwiſti ne Seurakunnat.

XVI Lucu.

VLi hen ſis Derben ia Lyſtram. Ja catzo/ſielle oli yri Opetuſlapſi/ Timotheus nimelde/ woſkouaiſen Judeã waimon poica/ mutta Jſe oli Greki. Sille ſamalla oli hyue Todhiſtus nijlde Welijlde/ iotca Lyſtris ia Jconios olit. Temen tachtoi Pauali canſans waeldaman / ia otti/ia ymberileickaſi henẽ Juttain tedhen/ iotca olit nijſſe paicoiſſa/ Sille ette he caiki tieſit henen Jſens oleuan Grekin. Timotheus ymberileicatin

Mutta coſka he lepitze waelſit Caupungeita/keſkit he heite pitemen ne ſãdhyt iotca Apoſtoleilda ia Wanhimilda Jeruſalemis pãtetyt olit. Nin Seurakunnat wahwiſtuit woſkoſa/ ia iocapeiue lucu eneni. Coſka he Phrygian ia Galatian maakunnan lepitze waelſit / kieltin he pyhelde Hengelde puhumaſt Jumalã ſana Aſiaſa/ſentedhẽ he ſis menit Myſian ia/kiuſaſit Bithinian lepitze waelda/ ia ei Hengi ſite heille ſallinut. Mutta coſka he olit waeldaneet Myſian / lepitze nin he alaſmenit Troadem. Ja yri Mãky nãchtijn Paualilda ſelle/ Ette yri Macedonian Mies ſeiſoi ia rucoli hende ia ſanoi/ Matkuſta alas Macedonian ia autta meite. Ja ſijttequin hen Mãwuyn nãki/ nin me cochta hangitzima Macedonian menemen/ wiſſiſt tieten/ ette HERRA oli meite ſinne cutzunut heille Euangelium ſarnaman. Paualin Neky

Coſka me ſis puriechtime Troadaſt/ nin me tulima oike-

ata leita Samotracian. Ja toiſina peiuene Neapolijn/ia ſielde Philippijn/ioca pǎcaupungi on Macedonian maakunnas/ ia on werotoin caupungi. Nin me oleſkelim ſijnǎ Caupungis mwtomat peiuet. Ja Lepopeiuinǎ me wloſmenim Caupūgiſt Wirdhan tyge/ioſſa toiſinans rucoltin/ia me iſtuim mahan/ ia puhuttelim Waimoia/iotca ſinne cokōdunet olit. Ja yri Ju malan pelkene Waimo Lydia nimelde/ purpurain caupitzija ſijte Tyatiradhen caupungiſt cwldeli/Jonga ſydhemē HERRA auaſi wariottaman mite Paualilda ſanottijn/ Ja quin hen ia henen Hohens caſtettu oli. Manaſi hen meite/ſanoden Jos te minun pidhett wſkoliſſa HERRAN pǎle/ nin tulcat minun Hoonen ſiſelle/ia olcatta ſijnǎ. Ja hen waati meite.

Lydia

Se pica nordhā hengelle

Ja ſe tapachtui koſka me Rucoureen menime/cochtaſi meite yri pica/iolla oli Noituren hengi/ia hen ſaattoi henen Jſendeins ſwren Salijn noitumiſellans. Teme alati noudhatti Paualita ia meite/ ia hwſi ſanoden/ Nemet Miehet ouat ſen Corckeiman Jumalan palueliat/ iotca meille opettauat Terueyden tien/Ja ſite hen teki monda peiue. Mutta Pauali ſen pahari otti ia kienſi henens/ia ſanoi ſille hengelle/ Mine keſken ſinun Jeſuſen Chriſtuſen Nimen cautta/ etts he neſte wloſmenet. Nin hen ſamalla hetkelle wloſleri.

Coſka ſis henen Jſennens ſen neit/ette heiden Salijns toino poiſtuli/nin he kijniotit Paualin ia Silam/ia wedhit htite Turulle pǎmieſtē tyge/ia edeſtoit heit Eſiwallan eten ia ſanoit/ Nǎmet Miehet heiritzeuet meiden Caupungin/ette he ouat Juttat/ia opettauat nijte Sǎtyi/ioita ei ſoui meiden waſtan ruueta eiſemmengen pite/ ette me olema Romarit. Ja Canſǎ cokonioopi heite waſtan/ia Eſiwalta annoi heiden waatteins rickireuitte/ ia keſki heite witzoilla pieſtǎ. Coſka he nyt olit heite hyueſti pierenyet/ nin he heitit ne Tornijn/ ia keſkit Martian heite wiſuſti wartioidha. Coſka hen ſai ſemmotoiſen

Paualin ia Silas pieſtin ia tornin pǎnin

sen keskyn/ nin hen heitti heidhet alimaisen Tornijn/ ia pani heite Jalcapuun.

Mutta poli öön aican oli Pauali ia Silas rucouxes/ia kijtit Jumalata/ Ja Fangit iotca sielle olit sen cwlit. Nin cochta tapachtui swri Maanieristus/ nin ette caiki Tornin Perus wapisi. Ja cochta aukenit caiki Ouet/ia iocaitzen Siteet yles-påsit. Ja quin se Wartia heresi/ ia näki Tornin Ouet auoi oleuan/ weti hen wlos mieckans/ ia tachtoi itzens surmata/ ia lwli ette Fangit olit poispaeneet. Nin hwsi Pauali swrella änelle ia sanoi/ Ele itzes miten paha tee/ Sille me olema wiele caiki tåle.

Nin hen anoi ychte Kyntele/ia sisellecarckasi/ia langesi ma-han pelieten Paualin ia Silan ialcain iuren/ ia wlostoi heite ia sanoi/ Herrat/ mite minun pite tekemen ette mine wapaxi tu-lisin? Nin he sanoit/ Wsko HERRAN JESVSEN påle/ nin sine ia sinun Hoones wapaxi tule. Ja he puhuit henel le HERRAN sana/ ia caikille iotca henen Honesans olit. Ja hen otti heite tygens/sille hetkelle ööste/ia pesi heiden Hauans. Ja hen annoi cochta itzens casta/ ia caiki henen Perehens. Ja wei heite Cotohonsa/ia walmisti heille Peudhen/ ia iloitzi cai-ken henen Perehens cansa/ette hen Jumalan påle wskouaisexi tuli.

Ja quin peiue tuli/nin Esiwalta lehetti Kylenlapset ia sano it/ Påsteket nämet Miehet. Nin Tornin Wartia ilmoitti nä-met sanat Paualille/Esiwalta on keskenyt teite påstette/ Nin mēget sis nyt matkaan rauhasa. Nin Pauali sanoi heille/ He ouat meite ilman syte ia Domitzemata iulkisest piexenet/iotca quitēgi Romarit olema/ia pålisexi meite Tornijn heittenyet/ia nyt he tachtouat meite sala wlossysete? Ei nin/waan tulkan it ze ia wieket meite tålde wlos. Nin Kylenlapset ilmoitit nämet sanat Esiwallalle/ Ja he pelkesit heitens/quin he cwlit ette he

Romarit olit / Ja tulit ia rucolit heite. Ja heite wloſweit / ia keſkit heite poiſmenne Caupungiſta. Nin he wloſlexit Tor-niſta ia menit ſen Lydian tyge. Ja quin he Weliet neit ia heite lohutit / nin he waelſit matkans.

XVII Lucu.

OSka he ſis lepitze Amphipolin ia Appoloni-an olit waeldaneet / nin he tulit Teſſalonican / Sielle oli yri Juttan Sinagoga. Nin Pauali tauans ielkin ſiſellemeni heiden tygens / Ja yli colmet Lepopeine puhutteli hen heite Ra-matuiſta / auaſi heille / ia pani heiden eteens / Ette Chriſtuſen tuli kerſſie ia yleſnouſeman Coolleiſta / Ja Ette Teme JESVS / ionga mine (ma hen) ilmotan teille / ombi ſe Chriſtus. Ja mutomat heiſte wſkoit / ia annoit hei-dens Paualin ia Silan cumpaniri / Ja ſwri ioucko Jumalan pelkeueiſiſt Grekiſt / ia nin mös nijſte Jalomiſte waimoiſta üri monda.

Mutta ne wſkomattomat Juttat ſite cadhettit / ia wedhit tygens mutomit Coiri Joutowäeſte / ia cokoſit ychten Kicu-rin / ia noſtit Capinan Caupungis / ia tungit heidens Jaſonin Hoonen eten / ia pyſit heite wloſwete Canſſan eten. Ja quin he eiuet heite leunyet / nin he riepoitit Jaſonin / ia monicadhat Weliet Caupungin pämieſten eten / ia hwſit / Nämet iotca caiken Maanpijrin hemmendeuet / ne ouat mös tenne tulluet. Jotca Jaſon ſala coriaſi / Ja caiki nämet tekeuet Keiſarin keſ-ky waſtan / ia ſanouat / Ette yri toinen öbi Kuningas nimiten Jeſus. Nin he kihoitit Canſſan ia Caupungin pämiehet / iot-ca neite ewlit. Ja quin he puhdaſtuxen olit ottanuet Jaſoni-ſta / ia nijlde muilda / nin he päſtit heidhet.

Mutta Weliet cochta öölle laſkit ſeke Paualin ette Silan / menemen

menemen Berream. Coska he nyt sinne tulit/nin he sisellemenit Juttain Sinagogan / Sille ne olit kempimest sughusta syndyneet ninen seas Tessalonicas / Jotca olit sanan wastan ottanuet iuri mielelens / Ja iocapeiue tutkit Ramatuita / Jos nåmet nein olisit. Nin monda tosin nijste wskoit/ia ne cunnialiset Grekein Waimot ia Miehet sangen wsia.

Coska nyt Juttat Tessalonicast ymmersit / ette mõs Berreas oli Jumalan sana Paualilda ilmoitettu / tulit he mõs sinne/ia sielleki yleskihoitit Canssan. Mutta Weliet cochta laskit Paualin wlos ette hen menis hamã Meren asti. Mutta Silas ia Timotheus ieit sinne alallens. Mutta ne iotca Paualita saatoit/ he seurasit hende haman Athenan. Ja quin he sait keskyn Silan ia Timotheusen tyge /ette he sangen nopiasta rienneisit henen tygense/ nin he lexit matkan.

Ja coska nyt Pauali odhotti heite Athenas/nin henen Hengens cwmeni henesse/quin hen nåki sen Caupungin caiketi Epeiumaliseri. Ja nin hen kiluotteli Judasten ia nijnen Jumalallisten cansa Sinagogisa/ia Turulla iocapeiue nijnen cansa iotca soottans henẽ tygens tulit. Nin mutomat Epicureit ia Stoici Philosophi campalit henen cansans. Ja monicadhat heiste sanoit / Mite teme Lipilari tachtopi sonoa? Nin mutomat sanoit/ Nin nåky quin hen tachtois wsija Jumalo ita ilmoita. Senwooxi ette hen sarnasi heille Euangelium Jesusesta ia ylesnousemisen Coolluista. Ja he kijniotit henen ia weit henen Mestaus paickaan ia sanoit/ Emmekõ me mahda tiete/mike wsia Opetuxi teme on / iota sine opetat? Sille ette sine iotaki wsi tootat meiden coruillen. Senteden me nyt tahdom tiete / mitke ne lieneuet. Nin caiki ne Athenist ia ne Mucalaiset ia Wierat/ei mihingen mwhun walmimat olluet/ quin iotakin wttha sanomahan eli cwldelemahan.

Spermologos(Grekixi / se on Somexi/ Lipilari/ kieliue / Liucas/Lackari/Prackari/wiettelie ia sencaltaiset Sellit ia Cũpanit iotca welellens kylittein itzens eletteuet.

Nin seisoi Pauali keskelle Mestaus paicka / ia sanoi / Te Miehet Athenas/ Minenåen teiet oleuan lehes caikisa cappa

leiſa Taikoliſemaxi / Sille mine teſſe ymberinſkeuin / ia catzellin teiden Jumalanpalueluxen / Ja leuſin ydhen Altarin / ioſſa kirioitettu oli / SEN tuttamattoman Jumalan. Nyt mine Sen ſaman teille ilmotan / iolle te tietemetä Jumalanpalueluxen teette. Jumala ioca Mailman teki / ia caiki mite heneſſe on / ette hen ombi Taiuahan ia Maan HERRA / ei hen aſia Templis käſillä raketuis / Eikä hen mös Inhimiſten käſille ſiwellä / quin hen iotakin taruitzis / Ette hen itze andapi ioca itzelle Elemen ia Hengen päldiſkein. Ja ombi tehnyt / ette ydheſt Wereſt caiki Inhimiſten Sukut / päle caiken Maanpiirin aſuiſit / Ja edeſmäräſi aiwotudh aijat / ia aſetti raijat quinga pitkelde ia auaralda heiden aſuman piti / Senpäle ette heiden piti Jumalata etzimen / ios he henen taitaſit leute ia tuta / Waicka ei hen toſin ole caucana iocaitzeſta meiſtä / Sille ette Heneſſe me Eleme / ia liikume / ia olema. Ninquin mös mutomat teiden Poetiſt ſanonut ouat. Me olema mös henen Sucuäs / Jos me ſis Juamalä Sucu olëma / Ei meiden ſie pidelwemä ette Jumaly öbi Cullan / Hopian / cauniſtettuin Kiuein / ia Ciuain caltainen / eli Inhimiſten aijatoren ielken techtene / Ja echke Jumala ombi temen eryttoren aijan tehenaſti ylitze catzonut / Mutta nyt hen quitengi ilmoitta caikille Inhimiſille / ette iocainen caikialla Paranoxen tekis / Senteden ette hen ydhen peiuen ſätenyt on / cuna hen Maanpiirin oikeudhen canſa ombi domitzepa / Sen ydhen Miehen cautta / ioſſa hen ombi ſen pättenyt / ia iocaitzelle edeſpitepi wſkon / ſijte ette hen yleſheretti henen Coolluiſta.

Aratus

Sucu) Se on me olema henen ſtetulluet / ninquin Jſeſte eli Loiaſta.

Coſka he nyt eulit Coolluten Neſtrouſemiſen mainittauan / Nin mutomat ſite nauroit / ia monicadhat ſanoit / Me tadhomme ſinua ſijte enemin ewlla. Nin pauali poiſleti heiden keſkeldes. Mutta mutomat Miehet kijniripuit heneſſe / ia wſkoit / Joinega ſeas oli mös Dionyſius / yxi Radhiſta / ia yxi Waimo nimelde Damaris / ia muita heiden canſans.

Seu-

XVIII. Lucu.

SEnielken eriſi Pauali Athenaſt/ia tuli Corinthijn/ia leuſi ſielle ydhē Juttan/Aquila nim elde Pontoſt ſucuſin ioca eſkē oli tullut Wallin malta/ia Priſcillā henē Emēdens/ſenuori ette Claudius oli keſkenyt caiki Juttat Romiſta poiſmenne. Sen ſamā tyge hē ſiſelle men. Ja ette hen oli ſamaſt Wirgaſt ia oli heiden tykenēs. Ja hē opetti Sinagogis ioca Lepopeine/ia teki tōte. Ja oli heiden Wircans Teldoia tekemen. Ja vſkotti ſeke Juttat ette Grekit. Corinto Aquila. Priſcilla Claudio

Coſka nyt Silas ia Timotheus tulit Macedoniaſt/waſi Hengi Paualita todhiſtaman Juttaille/ette JEſus oli ſe Chriſtus. Quin he nyt waſtanpuhuit ia pilcaſit/niin hen pudhiſti waatten/a iaſanoi heille/Teiden Weren olcoon teiden pālen/Teſtedes mine menen wighatoinna Pacanoiden tyge. Ja niin hen ſiel de ſiirſijnia meni ydhen Miehen Hooneſen/ionga nimi oli Juſtus/ſe oli Jumalinen Mies/ionga Hoone oli leſſe Sinagoga. Mutta Criſpus ſe Sinagogan Ylimenen/wſkoi HERRAN pāle caiken henen Hoonens canſa. Ja monda Chorintiſt iotca pāldecwlit wſkoit ia annoit heidens caſta. Juſtus Criſpus

Ja HERRA ſanoi ōölle Pauaille nāwuyn cautta/Ele pelke/waan puhu ia ele waickene/Sille ette mine olen ſinun canſas/ia eikengen pidhe carckaman ſinua wahingoittaman/Sille ette minulla ombi palio Canſſa teſſe Caupungis. Niin hen iſtui ſielle ydhen wodhen ia cwſi Cwcauta/ia opetti heille Jumalan ſanoija. Mutta coſka Gallio Manwanhin oli Achaias/yleſcarckaſit Juttat yrimieliſeſta Paualin waſtaan/ia weit henen Domion eten ia ſanoit/Teme nenuopi Canſſa Jumalata palueleman waſtoin Laki. Coſka nyt Pauali rupeſi auaman Swtans/ſanoi Gallio Juttaille/Jos olis iotaki wārytte/eli iotai hirmuliſta tōte techty (Rackat Jut- Gallio

tat) nün olis cochtolinen/ ette mine teite cwliſin. Mutta ios Ryſymys ombi Opiſta / ia ſanoiſta / eli teiden Laiſtan/ Nin cazocat ſe itze/ Em mine tadho nijſte Domari olla. Ja poiſaijoi heite Domioſtolin edeſt. Nin caiki Grekit kümotit Soſthenen Sinagogan pämiehen / ia pierit henen Domioſtolin edes/ Ja ei Gallio nijte miten totellut.

Mutta quin Paualí wiele oli ſiele picken aian/ nin hen loi teruеydhet welijlle / ia puriecti Siriaan / ia henen canſans Priſcilla ia Aquila. Ja hen aijeli päens Conchreis/ Sille et te henelle oli yri Lupaus. Ja alaſtuli Epheſijn / ia ietti ne ſinne. Mutta itze hen Sinagogan ſiſellemeni / ia campali Juttain canſa/ Ja he rucolit hende/ Ette hen enemen aica olis heiden tykenens. Nin ei hen tadhonut/ waan loi heille teruеydhet ſanoden/ Caiketen minun tule olla Jeruſalemis telle Juhlalla ioca nyt edeſſeiſo. Mutta ſijtte mine iellenſpalaian (Jumalã auulla) teiden tygen. Ja nin hẽ lexi matkan Epheſoſt/ ia tuli Ceſarean/ ia yleſmeni/ ia Teruecti ſite Seurakunda/ Ja alaſmeni Antiochian. Ja wietti ſielle hetken aica / Ja hen meni matkans / ia lepitzewaelſi ieriſtens ſen Galatian ia Phrigiã maakunnan/ wahuiſtaden caiki Opetuſlapſet.

Nin tuli Epheſijn yri Juttan Mies Apollo nimelde/ Alexandreaſt ſucunen/ melke puhelias Mies/ ia talo Kiriannies. Teme oli wiſattu HERRAN teille/ ia puhui palaualla hengelle/ ia opetti wiſuſta HERRASTA/ ia tieſi waiwoin Johanneſen Caſteſta. Teme ſis rupeſi rochkiaſta opettamant Sinagogaſa. Coſka nyt Aquila ia Priſcilla ſen cwlit/ otit he henen tygens/ ia tarckemaſti wloſtoimitit henelle HERRan tien. Mutta quin hen tachtoi menne Achaian/ nün ne Weliet kirioitit/ ia neuuoit Opetuſlapſia/ ette he hende coriaiſit. Ja coſka hen edeſtullut oli/ autti hen palio heite Armon cautta iotca woſkoit. Sille ette hen ahkeraſti ylitzewoitti Juttat/ Ja julkiſeſta oſotti Ramatuidhen cautta/ ette JESVS oli ſe CHRISTVS.

Nin

XIX Lucu

NIn ſe tapchtui/ coſka Apollo oli Corinthis/ette Panali lepitzematkuſti ne Nimakunnat/ tuli hen Epheſijn/ ia leuſi mwtomat Opetuſlapſet/ ia ſanoi heille/ Olettaco te ſaaneet ſen Pyhen Hengen/ſittequin te wſkoitta? Nin he ſanoit henelle/Eipe me enſingen ewlleet ole/ ios iocu pyheHengi liene. Ja hen ſanoi heille/Mille te oletta ſis caſtetut? Nin he ſanoit/Johanneſen Caſtella. Nin ſanoi Panali/Johannes toſin caſtoi Paranoren Caſtella/ ia ſanoi Canſſalle/ette heiden piti vſkoman ſen pale ioca henen iel kins oli tulema/ ſe on/IESVSEN pale/ette hen CHRISTVS ombi. Quin he neite ewlit/ nin he caſtetin HERRAN IESVSEN nimeen. Ja quin Panali pani Katenſe heiden palens/tuli pyhe Hengi heiden ylitzens/ ia puhuit kielille ia propheteraſit. Ja caiki namet olit leheS caritoiſtakymmende Mieſte.

Nin hen Sinagogan ſiſellemeni/ ia puhui rochkiaſta colme teutte Ewcautta/ campali ia nenuoi heite Jumalan waltakunnaſt. Mutta quin mutomat heiſte paadhuit/ ia einet wſkonuet/ waan pahaſti lanſuit ſijte HERRan Tieſte ychteizen Canſſan edes/Poiſwelti hen heiſte/ ia eroitti Opetuſlapſet ia campali iocapeiue ydhen Michen Schoulus/ionga nimi oli Tyrannus. Ja ſite techtin yli cari aiaſtaica/ nin ette caiki ne/iotca Aſias aſuit/ ſait ewlda HERRAN IESVSEN ſanan/ſekä Juttat ette Grekit. Ja Jumala teki Panalin katten cautta/ ei wähimpie auwuija/ nijn ette he mös Hikilinat ia Eſilinat henen Jholtans Sairaſtan pä le panit/ ia Taudhit heiſte lowuyt/ ia ne Rymet Henget heilde wloſlexit.

Nin monicadhat Juttat ymberinſwaelſit/ iotca olit Lu-

moijat /ia kiusasit mainita HERRAN JESVSEN Nime ninen pále ioilla rymet Hēget olit /ia sanoit/Me mana me teite Jesusen polesta/iota Pauali sarnapi. Ja mutomat he iden seasa iotca táte teit/olit seitzemen Sceuan poica/sen ylimeisen Juttan Papin. Mutta se ryme Hengi wastasi/ia sanoi / Jesusen mine tunnen kylle/ ia Paualin hyuesti tiedhen / Mutta mitke te oletta? Ja se Inhiminē/iossa se paha Perkele sisellá oli carkasi heiden pálēs/ia ylitzewoitti heite/ia paiskasi heiden alansa/ nin ette he alasti/ ia haawoittuna pásit pakeneman sijte Hoonesta. Ja teme tuli tietteuexi seke caikille Juttaille ette Grekille iotca Ephesis asuit/ia pelko tuli caikein pále Ja HERRAN JESVSEN nimi pidhettin swrna.

Tekonsa) Se on Sarnalla/Opilla ia muilla Euangeliumin hedhelmille.

Ja tulit mós monda nijste/iotca vskoit/tunnustit ia ilmoitit heiden tekonsa. Ja monda nijste / iotca ylenwisut constit olit harioitelluet/edestoit heiden Kirians / ia ylespoltit caikein nähdhen. Ja coska heiden Hindans laskettu oli / nin leuttijn Raha Lucu wisikymmende tuhatta peningite. Nin ialosti casuoi Jumalan sana/ia wahwistui. Coska námet toimitetut olit/nin Pauali aikoi Hengese Macedonian ia Achaian lepitzewaelta Jerusalemin/ia sanoi/ Sijttequin mine olen sielle ollut/ tadhon mine mós Romia nähdá. Nin hen lehetti Macedonian caxi nijste/iotca hende paluelit/Timothusen ia Erastum/Mutta itze hen iei hetkexi Asian.

Wisi kymende tuhatta) Se tekepi ylitze polen cudhet tuhatta kyllenete / Sille e te iocainen penningi maxa lehes nelie aurto taika wisi cusinaista.

Demetrius

Sille aijalla sis ylesnousi ei wähin Capina sijte Tieste/Sille ette yxi nimelde Demetrius oli sielle Hopiaseppe / ioca teki Dianalle Hopiaisia Templite/iosta nijlle oli swri woitto iotca site käsiwirca pidhit / Ne samat hen cokoncutzui/ia nijlle iotca semmotoiset wirghat pidhit/ hen sanoi/Te Miehet / te tiedhett ette meillá ōbi teste wirgast elatos/ia te náet ia cwletta /ette ei waiwoin Ephesis/mutta lehes caikella Asian maalla ombi teme Pauali vskottanut ia poiskiendenyt palio cans-

sa/

ſa/ ia ſanonut/ Ettei ne ole Jumalat/ iotca Jnhimiſten Käſille tehdhän. Mutta ei ſe ainoſtans tachto caikein meiden Käſiwirckan tuſkan ſaatta/ ettei ſe miten maxa/ Mutta ette mös ſen ſwren Naiſiumalan Dianan Templi ei mitkä pidhetä/ ia henen Cunnians huckupi/ Jolle quitengi caiki Aſia/ ia ſe Mailman pöri Jumalan paluelust oſotta.

Coſka he nämet ewlit/ wihaſtuit he/ ia yleshwſit ſanoden/ Swri on ſe Epheſerin Diana. Ja caikeen Caupūgin yri meteli tuli/ Nin he carckaſit yrimieliſeſt Näkypaickaan/ Ja kijniotit Gaium ia Ariſtarchum iotca olit Macedoniaſta Paualin cumpanit. Mutta quin Pauali tachtoi Canſſan ſecan mennä/ ei Opetuſlapſet laſkenut. Ja monicachta Päniehiſte Aſian maalda/ iotca henen yſteuens olit/ lehettit henen tygens/ ia rucolit ettei henē pitenyt itzens andaman Näkypaikallen. Ja monicachta muta hwſit/ nin ette ſe Joucko oli ſecaſeurin. Ja enäy poli eipe tieneet/ münge ſyyn tedhen he olit cokontulluet.

Nin mutomat Canſſaſta edeſwedhit Alexandrum/ iongo Juutat eten ſörit. Nin weiſtaſi Alexander kädhellens ette heiden piti waickenemen/ ia tachtoi waſtata edeſtens Canſſan edes. Coſka he ſis ymmerſit/ ette hen oli Judeus/ hwſit he caiki ychten ſuhun/ leues cathetkie ia ſanoit/ Swri ombi ſe Epheſerin Diana.

Quin nyt Kirioitaija hilitzi Canſſan/ ſanoi hen/ Te Epheſin Miehet/ Cuca on ſe Jnhiminen ioca ei tiedhä/ ette Epheſin Caupungi paluele ſite ſworta Naiſiumala Diana/ ia ſite Cuua ioca Taiuahaſt allaſtullut on? Nyt/ ettei yrikē ſite waſtā ſano taidha/ nin aſettaca ſis teiden/ ia elket miten tyhmeſt wloſtoimittaco. Te oletta näme Miehet edeſweteneet iotca eikä Kircon warcat eikä teiden Naiſiumalan pilcaiat ole. Mutta ios Demetriuſel ia nijlle iotca henen canſans yriwircaiſet ouat/ iotakin on iongun waſtan/ Nin pidheten Laki/ ia oykeus/ ia

Man-

Manwauhimat ouat/ſielle he cädakan ia waſtatkan keſkenes. Mutta ios teille ombi mwta candamiſta / nin ſe machta ratkaiſta toimeliſes Cocouxes/Sille ſe on waralinen/ellei me nuch tehin tule temēpeineſen Capinā tedhen/ia ettei ychten Syte kā ſis ole/ioſka me taidhaiſim temen Metelin ſyyn edeſkanda/Ja quin hen nämet puhunut oli/laſki hen Canſſan menemen.

XX. Lucu.

Sopater Ariſtarchus.

Sittequin ſe Capina lackaſi/ cuzui Pauali Opetuſlapſet tygens ia teruecti heite / ia leri matkans Macedonian menemen. Ja quin hen ne Makunnat lepitzewaelſi/ia oli heite nemonut monilla ſanoilla / tuli hen Grekin maalle / ia wipyi ſielle colme Cwcautta. Ja ette Juttat wäghut hende / coſka henen piti Sirian menemen / otti hen neuuoxens / iellens palatarens Macedonian cautta. Mutta Sopater Berreaſt ſeuraſi hende Aſian aſti/waan Teſſaloniaſt Ariſtarchus ia Secundus/ ia Gaius Derbeniſt /ia Timotheus. Mutta Aſiaſta Tychicus ia Trophimus. Nämet lerit edhelle/ia odhotit meite Troadas. Mutta me puriectima ielken päſieſen Philippiſte/ia tulima heiden tygens Troadaan widhen peiuen ſiſelle/ ia wiwuyime ſielle ſeitzemen peiue.

Mutta ychten Lepopeiuen / coſka Opetuſlapſet cokounſit Leipe taittaman/ ſarnaſi heille Pauali. Ja toi ina peiuen hen tachtoi matkuſta / ia wenytti ſarnans haman poli öön aſti. Ja monda Kynttele olit ſytytetyt Saliſa ioſſa me olima cokoneet. Nin yri Noricainen / nimelde Eutychus / iſtui ackonalla / ia raukes ſikeen wnehen / Paualin cauan puhues / ia wnehen enemin raukeſi / ia alaſlangeſi colmaneſt wllacoſt / ia cooluna yleſotettijn. Nin Pauali alaſaſtui / ia panihin henen päleus ia otti ſylihins ia ſanoi /

Elkä

Elkå murehtico/ sille henen Sieluns ombi wiele henes. Nin hen ylesastui/ ia taittoi Leiuen ia söi/ ia cauuan puheli heiden cansans/ haman peiuencoittaman asti/ ia nin hen matkaans lexi. Nin he edestoit sen Noricaisen eleuenå/ ia tulit sijte ei wåhen lohutetuxi.

Euthyeus Colrista yleshereteti ty.

Mutta me astuime Hachten/ ia puriectima Assonijn/ ia tadhoima sielle Paualin siselle otta/ Sille ette hen oli nin Hangi nut/ ette hen tachtoi maise mennå. Coska me sis yhdyime Assonis/ nin me henen siselle otim/ ia tulima sijtte Mitylenaan. Sielde me puriectima/ ia tulima toisna peiuen Chion cohdalle. Ja nin taas peiuen perest/ tulima me Samum/ ia wiwyime Trogiliosa. Ja lehimeisen peiuen ielken/ tulima me Miletum/ Sille ette Pauali oli aikonut Ephesin ohitze puriechtia/ ettei hen aica culutais Asias. Sille ette hen kijrueti (ios henelle olis madholinen ollut) Heluntaixi tulla Jerusalemijn.

Mutta hen lehetti Miletumist sanan Ephesin/ ia cutzutti Seurakunnan Wanhimmat tygens. Coska he nyt tulit henen tygens/ sanoi hen heille/ Te tiedhette quinga mine olen ollut aina teiden tykenen/ sijte ensimeisest peiuest asti/ quin mine Asian tulin/ paluellen HERRA caiken sydhemen neurydhen cansa/ ia monilla Kynelille/ ia kiusauxilla/ iotca minun cochtani tulit Juttain wåghymisest/ Quinga mine mös en ole miteken tarpelista teilde salanut/ iota em mine ole teille ilmoittanut/ ia opettanut teite iulkisesta ia erinense/ todhistain seke Juttain ette Grekein edes site Paranost/ ioca on Jumalan edes/ Ja sen Wskon/ ioca on meiden HERRAN Jesusen Christusen påle.

Ja nyt catzos/ Mine Hengesse sidhottuna/ matkustan Jerusalemijn/ en tiedhe mite minun cochtani sielle tuleua ombi/ Waan ette se Pyhe Hengi/ iocaitzes Caupungis ennusta ia sano/ Ette Siteit ia Murehet odhottauat minua sielle. Mut-

ta

ta em mine nijſte miten tottele/ Enge mös palio lucu pidhe hēgeſteni. Sen pāle ette mine tentteiſin minun Jooxoni ilolla/ ia ſen Wirghan ionga mine ottanut olen Herralda Jeſuſelda/ todhiſtaxen Euangeliumi Jumalan armoiſta. Ja nyt catzos/ mine tiedhen ettei te ſillen ſaa nāhdā minun Caſuotani caiki te ioinenga cautta mine olen waeltanut/ ia ſarnanut Jumalan Waldakunda. Senteden mine todhiſtan teille tenepene/ Ette mine wiatoin olen caikein Wereſte/ Sille em mine ole miteken ſalanut teilde/ iota em mine ole teille ilmoittanut/ caiken Jumalan neuuon.

piſpoille) Episcopos Grekiri/ merkitze warttiā warinottaian/ edheſcatzoiā. Nin cutzutan Papit ei waiuon Papixi mutta mös piſpari.

Nin ottacat ſis nyt itzeſten waari/ ia caikeſta Laumaſta/ ioillen pyhe Hengi ombi teite pannut Piſpari/ caitzemaan Jumalan ſeurakunda/ ionga hen on Werens cautta woittanut. Sille ſen mine tiedhen/ ette minun lechtemiſen telken/ tuleuat teiden ſecaan hirmuiſet Sudhet/ iotca eiuet Lauman pāle armaitze. Ja mös teiſte itzeſtenne yleſnouſeuat Miehet/ iotca wāren Opetuxen puhuuat/ ia wetāuet Opetuſlapſi tygens. Senteden olcat walpat ia muiſtacat ſen pāle/ Etten mine colmen aijaſtaian ſiſelle/ ole lacannut ōille ia peiuille/ itzecutakin teite kynelden canſa nenuomaſta.

Ja nyt/ rackat Weliet/ Mine annan teiden Jumalan/ ia henen Armoins Sanan haltun/ ioca wākeue on teite yleſrakendamaan/ ia andaman teille perimiſen caikein Pyhitettyen ſeas. Em mine ole ydhengen Hopia eli Culda elike Waatteita pytenyt/ Sille te itze kylle tiedhette ette nāmet Rādhet ouat minun Tarpeheni/ ia ninen iotca minun canſani ellit/ ſaattanet. Mine olen teille caiki ilmoittanut/ Ette nin tōte tehden pite corianan nijte heickoia/ Ja muiſtaman HERRAN IESUSEN ſanan pāle/ iota hen ſanoi/ Autuambi on anda quin otta.

Ja quin hen nāme ſanonut oli/ langeſi hen poluillens ia Rucolli.

oli heiden caikein canſa. Ja tuli ſwri idku heille caikille / Ja langeſit Paualin caulan / ia ſwtannoit henen murechtien / E nimitten ſen ſanan tedhen / quin hen oli ſanonut / Ettei heiden pitenyt enembi henen Caſwotans näkemen. Ja nin he ſaatit hende Zachteen.

XXI Lucu.

COſka ſis nin tapachtui / ette me heiſte loumima / puriectima me ſielde / ia tulima oikeata Laita Coumȳn / ia toiſna peiuen Rodumȳn / ia ſielde Pataran. Ja quin me ſielle Zahden ſaima / ioca Phenician Zangitzi / ſen ſiſelle me aſtuima / ia lexime matkan. Ja quin Cyprus rupes näkymen / ietime me ſen Waſemalle polelle / ia puriectime Syriaan / ia tulima Tyroon. Sille ſielle piti ſe Zaari tyhȳjettemen.

Ja quin me leuſime Opetuſlapſia / nin me olima ſielle ſeitzemen peiue. Ja ne ſanoit Paualille Zengen cautta / ettei henē pitenyt Jeruſalemȳn menemen. Ja ſe tapachtui coſka me olima ne peiuet wiettenet / nin me lexime matkan. Ja ſaatoit he caiki ynne meite Emendeins ia Laſtēs canſa wlos Caupungiſta / ia rannas me langeſima poluillēma / ia rucolima. Ja ſijtte quin me keſkenem teruedimme / nin me aſtuima Zachten / ia he palaſit cotians. Mutta me ſoritima meiden puriectus Retken Tyroſta ia tulima Ptholomaidaan / ia teruetima Weliſe / Ja me olima heiden tykenens ydhen peiuen.

Toiſna peiuen me lexim matkan / iotca olima Paualin / canſa / ia tulima Ceſarean. Ja ſiſellemenim Philippuſen Euangeliſtan Zooneſen / ioca yri oli nȳſte ſeitzemeſte. Ja ieime henē tygens. Ja henelle oli nelie Tyterte Neitzytte / iotca

Prophe

propheteraſit. Ja ette me olima ſielle monda peiue/ nin alaſ
Agabus tuli Judeaſta yri Propheta/ Agabus nimelde/coſka hen tuli
meiden tygen/ otti hen Paualin Wöön/ia ſidhoi Jalcains ia
Kättens ymberi ia ſanoi/ Sen ſanopi pyhe Hengi/ ette Sen
Miehē/iōga oma teme Wöö on/nin Juttat pite ſitomā Jeru
ſalemis ia ylenandauat henē Pacanoidhen Käſijn. Mutta coſ
ca me ſen ewlima/ rucolima ſeke me/ette mwdh iotca ſijne
paicas olit/ettei henen pitenyt Jeruſalemin yelſmenemen. Nin
waſtaſi Pauali ia ſanoi/ Mite te teette/ että te idkette/ ia ſwre
tatt minun Sydhendeni: Sille ette mine olen walmis/ei waan
ſidhotta/ mutta mös coolemaan Jeruſalemis/ HERRAN
JESVSEN Nimen tedhen. Ja ettei hen woitu wſko
tetta/ nin me tydhyime/ ſanoden/ Olcon HERRAN tacto.

Ja ninen peiuein ielkin tulima me walmihixi/ ia yleſiexi
me Jeruſalemijn. Ja tulit monicadhat Opetuſlapſet Ceſari
aſta meiden canſan/ia toit ydhen wanhan Opetuſlapſen can
ſans Cyprumiſt/ nimelde Mnaſon/ioca meite piti Hooneſens
Mnaſon ottaman. Ja coſka me ſaima Jeruſalemijn/ nin Weliet ker
naſti meite waſtanrupeſit.

Toiſna peiuen ſiſellekeui Pauali meiden canſan Jacobin ty
ge/ Ja ſinne caiki Wanhimmat cokounſijt. Coſka hē heite oli
teruectenyt/ Jutteli hen ieriſtens mite Jumala oli tehnyt he
nen Wirghans cautta Pacanoidhē ſeas. Mutta quin he nā
met ewlit/ cunnijoitit he HERRA/ia ſanoit henelle/ Sin
nāet Racas Welij/ Quinga monda tuhatta Juttaiſt ouat
wſkoneet/ ia caiki ouat Achkerat Lain polen/ ia he ouat ſi
nuſta ewlleet ette ſine opetat lopumiſen Moſeſeſt caikille
Juttaille iotca aſunat Pacanoiden ſeas/ ia ſanot/ Ettei heidē
pidhe ymberileickaman heiden Lapſianſa/ eikā mös ſen Ta
uan ielkin waeldaman. Mite ſis ombit Caiketti pite Canſſan
cocontuleman/ Sille ette he ſaanat kylle tiete ſinun tullnexi/
Nin tee ſis/mite me ſinuille ſanoma.

Ouat

Ouat meille teſſe nelie Mieſte / ioilla ombi pälens Lupaus / ota ne tyges / ia puhdaſta ſinus heiden canſans / ia culuta iotakin ſihen päle / ette he aieliſit heiden Päens / ia ſiſte he caiki ymmerteuet Ettei ſe miten ole quin he ouat ſinuſta cwlleet / Mutta ette ſineki waellaiſit / quin ſine oliſit Lain piteue. Mutta nijlle Vſkouaiſille Pacanoiſta me olema kirioitta⸗neet ia pätteneet / ettei heiden taruitze neiſte miten pitemen. Waan ette he wälteiſit nijſte / iotca ouat epeinmaloille wffrattut / ia Wereſte / ia Läketyneeſt / ia Salawoteſt. Nin Pauali otti ne Miehet tygens / ia puhdaſti itzens toiſta peiuen heiden canſans / ia ſiſellemeni Templijn / ia annoi henens catzotta / ette Puhdaſtus peiuet olit teutetyt / Hamã ſihenaſti ette iocaitzen edeſte heiden ſeaſans wffri oli wloswffrattu.

Coſka io nyt lehes ſeitzemen peiue oli ioutunnt / näit henen ne Juttat / iotca Aſiaſta olit / Templis / ia yleſkihoitit caiken Canſſan / paiſkaſit kädhens henen pälens ia hwſit / Te Miehet Jſraeliſt / autacat. Teme on ſe Mies ioca caiki Jnhimiſet opetta caikis paicois / waſtoin tete Canſſa / waſtoin Laki / ia waſtoin täte Sia. Ja wiele ſemmengi hen on Grekit wienyt Templijn / ia temen pyhen Sian riuaſi. Sille he olit nehnyet Trophimum Epheſiſt / henen canſans Caupungis / ka he lwlit ette Pauali oli henen Templijn wienyt. Ja coko Caupungi metelin noſti / ia Wäki cokomiooxit. Nin he Paualin kijniotit / ia wloſwedhit henen Templiſte / ia cochta Ouet ſuliettijn.

Ja quin he tachtoit henen tappa / nin ſe ylimeinen Sotakunnan Pämies ſai ſanan / ette coko Jeruſalem oli yleſkihoitettu. Joca cochta otti Sotawäen ia Sadhanpämiehet / ia tuli iooſten heiden tygens. Mutta coſka he näit Sodhanpämiehen ia Sotawäen / lackaſit he Paualita hoſumaſt / Nin coſka Pämies leheſtui / kijniotti hen henen ia keſti ſidhotta

carilla Käſirandhoilla. Ja kyſyi Cuca hen olis / eli mite hen oli tehnyt. Mutta Canſſan ſeas yri hwſi ſite / toinen täte. Quin hen ei miten wiſſi tainut ymmertä humiuan tedhen / nin hen keſti henen wiete Skantzijn. Ja quin hen Trappuin eten tuli / nin tapachtui ette hen cannetin Sotamiehilde / Canſſan Wäkinallan tedhen / Sille ette palio Canſſa hende noudhatit / ia parghuit / Poiſota hende.

Ja coſka Pauali rupeis ſaaman Scantzin ſiſelle / ſanoi hen Sodhanpämiehelle / Mahdango minepuhutella ſinua? Nin hen ſanoi / Tadhacos Grekin kielen? Ekkös ole ſe Egiptin Mies / ioca ennen neite peiuie Capinan noſti / ia wloſwei Corpehen nelie tuhatta Murhamieſte? Nin ſanoi Pauali / Mine olen Juttalainen Tarſiſt yri Porghari / ewlniſeſta Caupungiſt Ciliciaſta / Mine rukolen ſinua / ſalli minua puhuman Canſſalle. Ja hen ſalli ſen. Nin Pauali ſeiſoi Trapuilla / ia wiittaſi Rädhellens Canſſan polen. Coſka nyt ſwri waikitus tuli / puhui hen heille Hebraican kielelle / ia ſanoi.

XXII. Cucu.

E Miehet rackat Weliet ia Iſet / ewlcat minun Maſtauſtani ionga mine nyt teille edeſtoottan. Quin he nyt ewlit henen Hebraican kielelle heille puhuuan / nin he enämin waickenit. Ja hen ſanoi / Mine olen yri Juttan Mies / Tarſos Ciliciaſ ſyndynyt / ia teſſe Caupungis yleſkaſwatettu Gamalielin ialcain iures / opetettu wiſuſti Eſiwanhimbain Laiſſa / Ja olin Jumalan Houtelia / ninquin tekin caiki oletta tenepene / ia olen täte Tiete wainonut hamä cooleman aſti / Mine heite ſidhoin ia Tornijn panin / ſeke Miehet ette Waimot / Ninquin mös ſe Ylimeinen Pappi / ia coco Wanhimbaiden ioucko minun Todhiſtaian.

lan on/ Joilda mine otin Lehetuſkiriat Welijein tyge/ia wa-
elſin Damaſcuun/ ette mine ne iotca ſielle olit/ ſidhottuna piti
Jeruſalemin tooman rangaiſſetta.

Nin ſe tapachtui minun matkas olleſani/ ia leheſtuin Da-
maſcuun/ polipeiuen aicaan/ ette äkiſte minun ymberiwalghai
ſi ſwri kircaus Taiuahaſt. Ja mine mahanlangeſin/ ia cwlin
ydhen änē ſanouan minulle/ Saul Saul/ miri ſine minua wai
not? Nin mine waſtaſin/ Cuca ſine olet HERRA? Nin hen
ſanoi minulle/ Mine olen JESVS Nazaretiſt/ iota ſine
wainot. Mutta ne iotca minun canſani olit/ kylle he näit kir-
caudhen ia peliestuit/ Waan ei he henen Endens cwlleet io-
ca minua puhutteli. Nin mine ſanoin/ HERRA/ Mite mi-
nun pite tekemen? Nin ſanoi HERRA minulle/ Nouſe
yles/ ia mene Damaſcuun/ ia ſielle pite ſinulle ſanottaman
caikiſta mite ſinun on ſäätty tehdheres. Ja quin ei mine nähy
nyt ſen walkudhen kircaudhen tedhen/ nin mine Käſiſte ta-
lutettijn minun Cumpanildani/ ia tulin Damaſcuun.

Ja ſielle oli yri Jumalinen Mies Lain ielken/ Ananias ni-
melde/ henelle oli hyue ſanoma caikein Juttain keſkenä/ iotca
ſielle aſuit/ hen tuli minun tykeni/ ſeiſoi ia ſanoi minulle/ Sa-
ul rakas welien/ Ota näkys iellens. Ja mine ſamalla hetkelle
iellenſſain näkyni ia nein henē. Nin hen ſanoi/ Meiden Iſeden
Juma'a on ſinun walmiſtanut/ ette ſinun pite tundemā he-
nen tachtons/ ia näkemen ſen Wanhurſkan/ ia cwleman ände
henen ſwſtans/ Sille ſinun pite oleman henen Todhiſtaians
caikein Inhimiſten edes/ nijſte iotcas nähnyt ia cwllut olet.
Ja mites nyt wiwuyttelet? Nouſe yles/ ia anna ſinuas Caſtet
ta/ ia poiſpeſtä ſinun ſynniſtäs ia aureſhwdha HERRAN
Nimee.

Nin tapachtui coſka mine palaſin Jeruſa'emijn/ ia rucolin
Templis/ ette mine temmattin izeſteni näkyhyn/ ia nein henē

ſanouã minulle/Riennã ia ſorita ſinuas matkan Jeruſalemiſt/ Sille einet he waſtanota ſinun todiſtuſtas minuſta. Ja mine ſanoin/HERRA/itze he tieteuet/ette mine panin Tornijn ia pierin iocaitzes Sinagogis nijte iotca ſinun päles wſkoit/ Ja coſka Sſtephanin ſinun Paluelias weri wloſwodhatettijn/ nin mine mõs tykeneſeiſoin/ia mieliſtuin henen Coolemahans ia wartioitzin heiden waatteitans iotca hende tapoit. Ja hen ſanoi minulle/Mene/ ſille mine leheten ſinun cauas Pacanaidhen tyge.

Nin he cwlit henen haman tehen ſanan aſti. Nin he yleſkor gotit heiden ãnens ia ſanoit/Otapois ſencaltainẽ Jnhiminen maan pälde/Sille ei ole luualinen ette henen pite elemen. Ja quin he nin parghuit/ ia heittelit waatteitans ia nackaſit mulda twlehẽ/nin Sodanpämies andoi henen ſiſellewiete Scantzijn/ia keſki hende witzoilla pieſte/ ia tutkitta/ ette hen ſais tietä/ mingetedhen henen pälens nin hwttin. Quin hen nyt henen Norilla ſitoi/ſanoi Pauali ſille Sadhanpämiehelle/ ioca leſſeſeiſoi/Ongo ſe mõs cochtolinen teille/ ychte Romalaiſta Mieſte hoſiua ia Domitzematoinda? Coſka Sadhanpämies ſen cwli/ meni hen Sodhan pämiehen tyge/ ia ilmoitti henelle ia ſanoi/ Mites tadhot tehdä? Sille teme Mies on Romalainen.

Nin ſe Sodhanpämies keui henen tygens/ia ſanoi hanelle/ Sanos minulle/ ios ſine olet Romalainen? Nin hen ſanoi/ Olen nijngi. Ja ſe Sodhanpämies waſtaſi/ Mine olen ſuorella rahalla temen Caupungin oikeudhen woittanut. Mutta Pauali ſanoi/ Mine olen mõs Romari ſyndynyt. Ja cochta he lerit henen tykõenſe/iotca hende piti tutkiman. Ja ſe Sodhanpämies rupeſi pelkemen ſittequin hen ſai tietä henen ollauan Romalaiſen/ ia ette hen oli ſitonut henen.

Toiſna peiuen hen tachtoi wiſymaſti tiete/ mingetedhen

henen

henen pälens Juttailda cannettin / ia pästi henen Siteiste / ia keski Ylimeiset Papit / ia caiken Radhin cokontulla / ia andoi Pualin tulla heiden eteens.

XXIII. Lucu.

NIn Puali catzachti Radhin päle ia sanoi / Te Miehet ia rackat Weliet / Mine olen hywelle omallatunnolla waeldanut Jumalan edes / tehen peiuen asti. Nin keski se ylimeinen Pappi Ananias nyte iotca lesseseisoit / lödhe hede wastaswta. Nin Puali sanoi henelle Lö kön sinua Jumala sinewalkeri tecty seine / Istutco sine ia domitzet minua Lain ielken / ia kesket minua löte wastoin laki? Mutta ne quin lesseseisoit / sanoit / Kiroletco sine Ylimeiste Jumalã Pappi? Nin sanoi sis Puali / Embe mine tienyt rackat Weliet / ette hen oli Ylimeinen Pappi / Sille kirioitettu on / Sinun Canssas Ylimeiste ei sinun pidhe kiroleman.

Coska nyt Puali tiesi / ette yri osa Saduceit oli / ia toinen poli Phariseuset / nin hen hwsi Radhin edes / Te Miehet rackat Weliet / Mine olen Phariseus / ia Phariseusen poica / minun päleni cannetan Toiuon ia Coolluten ylesnousemisen tedhen. Ja quin hen sen sanonut oli / nin tuli yri ryta Phariseusten ia Saduceusten wälille / Ja se wäki eransi. Sille ette ne Saduceit sanouat / ei oleuan Coolluten ylesnousemista / eikä Engelite / eike Hengie / Mutta ne Phariseuset tunnustauat molemat oleuan. Nin nousi swri parcku / Ja ne Kirianoppeneet ninen Phariseustē Lahgosta ylesnousit / ia kilnoittelit ia sanoit / Eipe me miten wärytte leudhe tesse Miehese. Jos nyt Hengi / eli Engeli ombi puhunut henelle / nin emme me taidha Jumalan wastan sotia.

Ja ette ſwori Capina yleſnouſi / nin pelkeſi ſe Sodhanpä-
mies / ettei he Pauali rickireweiſiſi / ia keſti Sotawäen alaſmē-
nä / ia hende poiſtemmata heiden ſeaſtans / ia Scantzijn wie-
men. Mutta ōölle ſen ielkin / ſeiſoi HERRA henen tykenens /
ia ſanoi / Ole wahwas turuas Pauali / Sille ette ninquin ſine
olet minuſta todhiſtanut Jeruſalemis / nin ſinun tule mōs
Romis todhiſta.

Ja quin ſis peine tuli / cokoſit heidens monicadhat Jut-
taiſta / ia ſadhattelit itziens / ettei heiden pitenyt eikä ſōmen ei-
kä iooman / ſihenaſti quin he piti Paualin tappaman. Ja hei
te oli enämbi quin neliekymende Mieſte / iotca temen wanno-
miſen olit tehneet. Ne kenit ninē ylimeiſtē Pappein / ia wähim
bain tyge ia ſanoit / Me olema ſadhaturilla meitem kironeet /
ei ennen Einechte maiſtaman / quin me Paualin tapāma. Nin
te ſis ilmoittaca Sodhanpämiehelle ia Radhille / ette hen Ho-
menna henen tois teiden eten / ninquin te tadhoiſitta iotakin
todhembata henelde tiedhuſta. Mutta ennenquin hen edeſtu-
le / nin me olema walmijt hende tappamaan.

Coſka ſis Paualin Siſarenpoica heiden Wägymiſens ewoli /
tuli hen ia meni Scantzin ſiſelle / ia ilmoitti nämet Paualille.
Nin cutzui Pauali ydhen Sadanpämiehiſte tygens ia ſanoi /
Wie teme Noricainen Sodhanpämiehen tyge / Sille ette he-
nelle ombi iotaki henelle ſanomiſta. Nin hen otti ſen ty-
gens / ia ſaattoi henen Sodhanpämiehen tyge ia ſanoi /
Se Sidhottu Pauali cutzui minun tygens / ia rucoli minua
temen Noricaiſen ſinun tyges ſaatta / iolla ombi ſinulle
iotakin ſanomiſta. Nin rupeis ſe Sodhanpämies henen Kä-
teens / ia wei henen canſans eriſijan / ia kyſeli henelde / Mi-
te ſe on iota ſine tadhot minulle ſano? Nin ſanoi hen / Ne
Juttat ouat ychtenwānoneet ſinua rucoella / Ettes Homēna
totaiſit Paualin Radhin eten / ninquin he iotakin todembata

henelde

henelde ewldeliſit/ Mutta ele ſine heite tottele/ Sille ette enäm bi quin Neliekymmende Mieſte heiſte wäghyuet hende/ iotca ſadhattanuet ouat heitens/ eike ſöuens eike ioouans emmen quin he henen tappaiſit/ Ja nyt he ouat walmÿt/ ia odhotta uat ſinun Lupamiſtas.

Nin ſe Sodhanpämies laſki ſen Noricaiſen matkaans/ ia haaſtoi hende kellenge ſanomaſta/ Ettes nämet ole minulle ilmoittanut/ Ja hen tygenſkuzui cari Sadhanpämieſte ia ſanoi/ Walmiſtacat cari ſata Sotamieſte/ ette he meneuet Ceſarean aſti/ ia ſeizemenkymmende Ratzaſmieſte/ ia cari ſata Reiheſmieſte colmanella hetkelle höſte/ ia walmiſtacat muto mita Juchtia/ ette he Paualin ninen päle iſtuttauat/ ia wieuet henen ternena Feliren tyge ſen Maanwanhiman/ ia kirioitti Breiuin telle modholla.

Claudius Lyſias/ Site ialo Maanwanhinda Felix/ teruecte. Temen Miehen olit Juttat kÿniottaneet/ ia tachtoit henen tappa. Nin tulin mine parahallans ſecaan Sotawäen canſa/ ia temmaſin henen pois/ ette mine ymmerſin henen oleuan Romalaiſen. Ja coſka mine pydhin tiete ſyyn/ miſte he hēde nuchtelit/ nin mine wein henē heiden Radhÿns/ Nin mine leu ſin cannettauan henen pälens heiden Lain Kyſymiſiſte. Ja ei quitēga heille ollut ychten ſyyte Colemaan eli Sitehin kelpa uata. Ja quin minulle ilmoitettÿn ſijte Wäghymiſeſta/ ionga Juttat henelle walmiſtit/ nin mine cochta lehetin henen ſinū tyges/ ia keſkin henen Riſtawelienſe/ ette mite heille ombi henen waſtans/ ſen he ſanokat ſinun edeſes. Ole hyueſti. Felix

Nin otit Sotamiehet Paualin/ quin heille oli keſketty/ ia weit henen höille Antipatriden. Ja toiſna peiuen annoit he Ratzaſmieſten hende ſeurata/ ia he iellenſpalaſit Scantzÿn. Coſca he tulit Ceſarean/ ia Breiuin annoit Maanwanhimalle/ nin he mös aſetit Paualin henen eteens.

Coſka ſis Maanwanhin oli Breiuin lukenut/ia kyſynyt cuſta makinnaſta henen piti oleman/ia quin hen ymmerſi henen olewan Ciliciaſta/nin hen ſanoi/ Mine ewlen ſinua coſka ſinum Kiſtawelies leſne ouat. Ja keſki henen ketkettä Herodeſſen Radhinhoneſa.

XXIIII Lucu.

Iden peiuen ielkin alaſlexi Ananias ſe Ylimeinen Pappi/ wanhimaiſten ia ſen Seluekieleuē Tertullin canſa. Jotca menit Maanwanhimā tyge/ Paualita waſtan. Ja quin Pauali edeſcutzuttu oli/rupeis Tertullus candaman/ia ſanomā/ Ette me ſwres Rauhas elēme ſinun alas/ia monda hyue Aſiata pāteten teſſe canſſas/ſinun Toimes cautta/Caikeinialoin Felix/ſite me aina ia iocapaicas kernaſta waſtanrupema caiken Kiſtoxen canſa. Waan ettei mine ſinua cauuan wiwuyteiſi/nin mine rucolen ſinua/ettes pikimeldes meite cwliſit/ſinun Miehues tedhen.

Tertullus cantapi

Sille Me olema leuneet temen wahingoliſen Miehen/ia Capinan noſtaijan caikilla Juttailla ymberi Mailmanpiirin/ia ombi ſen Nazareuſten eriſeuran ylimeinen/ioca mös Templi kiuſaſi riiuata/ionga me kiſniotima/ia tadhoima henen Domita meiden Lain ielken. Mutta ſe Sodhanpämies Lyſias/tuli ſihen ſecaan ſwrella wäelle/ia päſti henen meiden käſiſten/ Ja keſki henen Kiſtawelicns tulla ſinun tyges/iolda ſine taidhat ymmertä/ios ſine tachtot itze wiſuſta kyſelle miſte me henen pälens canname. Ja Juttat mös tehen liſeſit/ Ja ſanoit nin olewan.

Pauali waſtapi

Nin Pauali waſtaſi/coſka Maanwanhin henelle wiittaſi ette henen piti puhuman. Ette mine tiedhen/ſinun monda

aiaſtaica/

aiaſtaica olluen Domarina temen Canſſan ylitze/ nin mine tadhon pelkemete waſtata edeſteni. Sille ette ſine taidhat merkite ettei enēbi ole quin caritoiſtakymende peiue/ſiittequin mine yleſtulin Jeruſalemijn rucolemaan. Ja eikā he ole minua leute nyet Templis campalemaſt kenenge canſa eli Capina noſtamaſt Canſſan ſeas/ eikā Sinagogas/taickaCaupungis. Eiuet he mōs miteken taidha wahwiſta/ ioiſta he minun pāleni candāuat.

Mutta ſen mine quitengin ſinulle tunnuſtan / Ette mine (temen Tien cautta/ionga he cutzuuat Eriſeuaxi) nin paluelē minun Jſeiden Juamala/ ette mine vſkon caiki ne/iotca Laiſſa/ia Prophetis ouat kirioitetut/Ja pidhen ſaman Toiuoxen Jumalan polen/ ionga ielken he mōs itze odhottauat/ quin on/Ette ninen Coollutten yleſnouſemus pite oleman/ſe ke hurſkaſten ette Wārein/Ja ſen ſaman ſyyn tedhen/ mine harioitan aina itzeni/ pitemen Jumalan tyge/hieromattoman Omantunnon/Jumalan ia Jnhimiſten edes.

Mutta monen aiaſtaian peräſt/mine tulin Almuiſta ia Wffri tekemen minun Canſſalleni/ Joiſſa he leuſit minun/ puhdaſtettuna Templis/ilmā caiket meſſet ia metelite. Mutta monicadhat Juttat Aſiaſta/iotca nyt tulis teſſe olla waſtamas ia candamas/ios heille iotakin on minua waſtan. Eli nā met ſanocan/ Jos he iotaki wārytte ouat minuſſa leuneet/ ette mine nyt ſeiſon teſſe Radhin edes. Mutta temen ydhen Sanan tedhen/ quin mine heiden ſeaſans ſeiſoin ia hwſin/Ninen Coollutten yleſnouſemiſen tedhen /mine Domitan teilde tenepeiuene.

Coſka ſis Felix temen cwli/nin hen wiwuytti heite/Sille ette kylle hen tieſi temen Tien menon/ Ja ſanoi/Coſka Lyſias ſe Sodhanpāmies alaſtule/ nin mine tadhon tiete teiden aſianne. Ja keſki Sadhanpāmiehen Paualita ketkemen/ ia annoi

noi henen ſaadha Leuon / ia eiteteken henen omiſtanſa kielden yt hende paluelemaſt / taicka kieumeſt henen tykenens.

Mutta monicachtain peiuein pereſt / tuli Felix henen Emenens Druſillan canſa / ioca oli yxi Juttalainen / ia edeſcut zui Paualin / ia hen cwoli henelde woſkoſta Chriſtuſen päle. Quin nyt Pauali puhui ſijte Wanhurſkandheſt ia puchtaſta Elemeſte / ia tulenaiſeſta Domioſta / peleſtui Felix / ia ſanoi / Mene nyt matkas telle haualla / coſka mine ſaan tilan / nin mine cutzutan ſinun tykeni. Ja ſitemödhen hen mös toi woi annettauan henens Raha Paualilda / Senpäle / ette hentē piti päſtemen hende / Senteden hen mös wſein henen cutzut ti tygens / ia henen canſans puheli. Coſka nyt cari aijaſtai ca culunut oli / tuli Portius Feſtus ſen Felixin ſijan. Mutta Felix tachtoi Juttain mielen nouta / ia ietti Paualin ielkins ſiteiſin.

Felix Druſilla

XXV. Cucu.

Portius Feſtus

COſka nyt Feſtus oli tullut Makundan / colmanen peiuen pereſt yleſwaelſi hen Jeruſalemijn Ceſariaſta. Nin tulit Ylimeiſet Papit / ia ne Ylimeiſet Juttaiſta henen etens / Paualita waſtan / ia rucolit hende ia pyſit henelde ſoſiota henen waſtans / ette hen cut zuttais henen Jeruſalemijn. Ja wäghyit hende tapparens tielle. Nin Feſtus waſtaſi / Ette Pauali piti hyuin ketkettemen Ceſarias / Ja ette hen tachtoi itze pian ſinne waelta / Jotca ſis teiden ſeaſan (ma hen) woiwat ſinne tulla / ne ynne meiden canſan alaſtulcan / Ja ios iota kin ſyte ombi teſſe Miehes / nin candacat henen päles.

Coſka hen ſis oli heiden tykenens wipynyt enemen quin kymmenen peiue / nin hen alaſlexi Ceſarean. Ja toiſna peiuen hen

iſtui

ſtui Domioſtolin päle/ ia keſki Paualin edeſtoota. Quin hen nye ſinne tootijn/ nin ne Juttat edeſaſtuit/ iotca olit Jeruſalemiſta alaſtulleet/ ia edeſtoit monda ia ſwret wighat Paualita waſtan/ ioita eiuet he woinet wahwiſta/ Sille ette Pauali waſtaſi edheſtens/ ettei hen miten ole rickonut/ eikä Juttain Laki/ eikä Templin/ eikä Keiſarin waſtaan.

Nin Feſtus tachtoi Juttain mielen nouta/ waſtaſi Paualita ia ſanoi/ Tadhocos yleſmenne Jeruſalemin/ ia ſielle neiſte oikiudhella ſeiſo minun edheſeni. Mutta Pauali ſanoi/ Mine ſeiſon Keiſarin Oikiudhen edes/ ia ſijne tule minua domitta/ Em mine ole Juttain ychten wärin tehnyt/ quin ſine mös itze paramin tiedhet. Sille ios mine olen iongun wahingoittanut/ elike hengeni rickonut/ nin em mine welte colemaſta. Jos ei taas miten nijte ole/ ioiſta he minun päleni candauat/ nin ei kengen taidha minua anda heiden käſijns/ Mine lycken minunni Keiſarin ala. Nin Feſtus Radhia puhutteli ia waſtaſi/ Keiſarin ala ſine lyckeſit ſinus/ Keiſarin tyge ſinun mös pite menemen.

Mutta quin mutomat peiuet olit iohtuneet/ nin Kuningas Agrippa ia Bernice alaſtulit Ceſarean teruettemen Feſtuſt. Ja quin he ſielle monda peiue wiwuyit/ nin Feſtus iutteli Paualin Aſian Kuningalle ia ſanoi/ Felix ietti Fangixi ydhen Miehen teſſe ielkins/ ioſta quin mine Jeruſalemis olin/ ne yli meiſet Papit/ ia wanhimat Juttaiſta ilmoitit minulle/ pytedhen Domiota hende waſtan. Joille mine waſtaſin/ Ei ole ſe Romarein tapa/ ette Inhiminen ennen meſtatan/ quin ſe/ ionga päle cannetan/ ſapi henen Rijtaweliens henen ſiuſanſa ſeiſoman/ ia ſaapi ſijan wariella henens candeiſta.

Senteden coſka he ſis tenne tulit/ ilman wipymet/ cochta toiſna peiuen/ iſtuin mine Oikiun edeſſe/ ia keſkin ſen Mie-

hen

hen edeſtoota. Coſka ſis Candaijat edeſkulit/ einet he ychten Syte edeſtooneet/ ioiſta mine pahaſti lwolin. Mutta heille oli mutomat Kyſymiſet hende waſtan heiden Taicouriſtans /ia ydheſt coolludheſta Jeſuſeſta/ Jonga Pauali todhiſti eleuen. Ja ette mine epeilin ſijte Kyſymiſeſta/ nin mine ſanoin / Jos hen tachtoi menne Jeruſalemijn/ ia ſielle neiſte domitta. Mutta quin Pauali lyckäſi aſians Keiſarin tundemiſen ala / nin mine annoin henen ketkette/ſihenaſti ette mine leheteiſin heen Keiſarin tyge.

Nin ſanoi Agrippa Feſtuſelle / Cwliſin mineki kernaſti ſite Mieſte. Nin hen ſanoi/Homena ſine ſaat henen cwlla. Ja toiſna peiuen tuli Agrippa ia Bernice ſwren pramin canſa/ ia ſiſellekuit Radztupan/ Pämieſten ia Caupungin Nimeiſten canſa. Ja Pauali edeſtootin Feſtuſen keſkyn ielkin. Ja Feſtus ſanoi/ Kuningas Agrippa ia caiki te Miehet/ ioteca ynne teſſe meiden canſan oletta/Teſſe te nået ſen Miehen/ ioſta caiki Juttain cocous ombi minua rucollut/ Jeruſalemis ia mõs tåle hwtadhen/Ettei henen tuliſi enembi ele. Mutta mine leuſin ettei hen miten paha tehnyt ollut/ioſta hẽ olis hengens rickonut. Waan ette hen itzens lyckeſi Keiſarin ala/ nin mine mõs aiwoin henen ſinne lehette. Joſta ei ole minulla mi teken wahua hErralle kirioitta. Senteden mine tootin henen teiden eten / Ja enimitten ſinun etes Kuningas Agrippa / ſenpåle ette coſka henen aſians wiſunaſti olis tutkittu/ ſaiſin iotakin kirioitamiſta. Sille minun nädhexeni on ſe wårin lehette hende ſidhottuna /ia ei henen Sytens ilmoitta/ Joſta henen pålenſe cannetan.

XXVI. Lucu.

Agrippa

AGrippa sis sanoi Paualille / Lupa ombi sinun puhua edestes. Nin wlosoijensi Pauali Kätens ia puhui edestens / Se ombi sangen minũ mieleheni / racas Kuningas Agrippa / Ette ni nun pite tenepene sinun edeses waskaman caikista nijste asioista ioista minun päleni Juttailda cannetan / Liatengi / ette sine tiedhet caiki Tauat ia Jut tain Kysymiset. Senteden mine rucolen sinua / Ettes kerssinei seste minua cwliset. Agrippa.

Nin tietenet tosin caiki Juttat minun Elemeni hamast Noorudhesta / quin se on ollut alghusta temen Canssan seas Jerusalemis / iotca minun ennen ouat tundeneet / ios he tadhoisit todhista. Sille mine olen ollut yri Phariseus ioca on caikein couin Eriseura meiden Juntalanpaluelures. Ja nyt mine seison tesse Oikiudẽ edesse / ia minũ päleni cannetan sijte toiuost sen Lupaurẽ päle / ioca Jumalalda on tapachtanut meiden Jsille / iohõga Toiuohon ne caritoistakymẽde meiden Sukua toiuoit tuleuans / palnellẽ sitewartẽ Jumalata õte ia peine alinomaisest / Temẽ saman Toiuon tedhen cannetan minun päleni Juttailda / racas Kuningas Agrippa. Mixi se õbi vskomatoin teiden tykenen / Ette Jumala Colleita yleisnostapi?

Ja mine tosin mõs lwlin itzelleni / palio tekeueni / coska mine Jesusen Nazarenusen Nimen wastanseisoin / Ninquin mine mõs Jerusalemis tein / ia mõda Pyhe mine salpasin Tornijn / ionga päle mine wallan saanut olin / nijlde Ylimeisilde Papilda / Ja coska he tapettijt / autin mineki sijhen Domion. Ja iocaitzes Sinagogas wsein mine heite rangaisin / ia waadhin heite pilcaman / ia olin heiden wastans ylenpaltiseste cummitten / Ja wainosin heite mõs haman Wieraisin Caupungijn. Jonga syyn tedhen / coska mine mõs matkustin Damaskum sen Ylimeisen Papin woimalla ia keskylle / nin polipeiuckaican (Racas Kuningas) mine nein tielle / ette yri Kircaus

Taiuas-

Tainahaſta/kircãbi quin Auringoiſen paiſte/ymberiwalghaiſſi minun/ia ne/ iotca minun canſani waelſit.

Coſka me ſis caiki mahan langeſima/cwlin mine ãnen puhuman minulle Hebraican kielelle/ia ſanoi/Saul/Saul/miris minua Wainot? Tõles ſinun ombi Tutkanda waſtan potkia. Nin mine ſanoin/HERRA/cucas olet? Hen ſanoi/Mine olen JESVS iota ſine wainot. Mutta nouſe yles ia ſeiſo ialghoillas/ Sille ſitewarten mine ilmeſtuin ſinulle/ette mine aſetan ſinun Palueliari ia ninen Todhiſtaiari iotcas neit/ ia mõs ninen quin mine wiele tadhon ſinulle ilmoitta. Ja tadhõ ſinun päſte Canſſalda ia Pacanoiſta/ioinenga tyge mine nyt ſinun leheten/ heiden Silmiens auanan/ette he heidens kiẽne iſit Pimeydheſt walkenden polehen/ia Perkelen wallaſta Jumalan tyge/Ette he ſaiſit Synnein anderiandamiſen/ia Perimiſen ynne heiden canſans/iotca pyhitetyd ouat vſkon cautta minun peleni.

Nin ſis (racas Kuningas Agrippa) em mine ollut Couacoruainen ſen Tainaliſen Nãghyn waſtan/waan mine ilmoitin enſin nylle/ iotca ouat Damaſchus ia Jeruſalemis/ ia caikes Judean Maakunnas/ ia Pacanoillen/ ette he Paranorẽ tekiſit/ ia kiemuiſit Jumalan polen/ia tekiſit Paranoren kel uoliſia Tõite. Temen ſyyn tedhen ouat Juttat minun Kiſniottanuet Templiſſe/ ia tadhoit minun meſtata/Mutta Jumalan auun cautta olen holhotun ia ſeiſon wiele tenepene ia todhiſtan ſeke Wehille ette Swrille/Ja en miten mwta ſano quin Prophetat ſanoneet ouat tulenari/ ia Moſes Ette CHRISTVS piti kerſſimen/ ia oleman ſe Enſimeinen Coolluten yleſnouſemiſeſta/ ia ülghiſtaman Walkiutta Canſſalle ia Pacanoille. Coſka hen nyt ſemmotoiſen Waſtanxen andoi/ ſanoi Feſtus ſwrella ãnelle/ Pauali/ ſine hulluttelet/ Se ſwri oppi hulluttapi ſinua. Nin Pauali ſanoi/em mine hulluta (racas Feſte) waan totudhen ia toimen

men ſanoia puhun. Sille Kuningas nãme kylle tietã/ionga tykene mine mõs rochkiaſti puhun/ Sille mine lwlen henen caiki nämet tieteuen/Sille ettei nämet olet tapachtanut ſala iſeſta. Wſkocos Kuningas Agrippa Prophetit: Mine tiedhen ettes vſkot. Nin Agrippa ſanoi Paualille/Eipe palio pwttu ettet ſine ſaata minua Chriſtituri. Nin Pauali ſanoi/ Mine anoiſin Jumalalda ettei ſe puuttuſi eike wehe eike palio/ ettet waan ſine/ mutta mõs caiki iotca minua cwleuat tenepene/ tuliſit ſencaltaiſeri / quin mine olen / paitzi neite Siteite.

Ja quin hen nämet puhunut oli/ yleſnouſi Kuningas/ ia ſe Man wãhin ia Bernice/ia iotca heiden canſans ſielle iſtuit. Ja quin he poiſ welteit/nin he puhuit keſkenens ſanoden/Eipe teme Mies miten ole tehnyt/ quin Cooleman eli Siteet anſannut on. Nin ſanoi Agrippa Feſtuſelle/ Kylle teme Mies machtaſijn päſtettã./ ellei hen oliſi Keiſarin ala henens lykenyt.

XXVII Eucit.

Vtta ſijttequin nyt pãtetty oli/ ette meiden piti Wallinmale puriectiman/nin he annoit Paualin muidhen Fangein canſa ydhen Sadhanpämiehen haltun ioca Julius cut zuttyin /ſijte Keiſarin Sotaiouckoſta. Coſka me ſis aſtuima Adramitinan Zachten/ ia piti puriechtiman Aſian ohitze/laſkima me maalda. Ja meiden cãſam oli Ariſtarchus Macedonian mies Teſſalonicaſta / ia tulima toiſina peiuene Sidonin. Ja Julius hyueſti meni Paua'in canſa/ ia ſälli henen menemen henen Yſteueins tyge/ia h.ilde holhotta. Julius

Ariſtarchus

Ja quin me ſielde laſkima/nin me puriectiama Cyprin Ohitzen/ Sille ette waſtatulet olit/ Ja quin me ſen Meren / ioca ombi Ciliciam ia Pamphilian cohdalla /ylitze puriectima/ia tulima Myran/ ioca ombi Liciaſa.

Ja

Ja ſielle ſai ſe Sadanpämies ydhē Alexandrian Zahdē puriet tinan Wallinmaallen/ ſihē pani hen meite. Quin me nyt monda peiue hitahaſt puriechtima/ ia tuſkalla ßawuijme Gnidumin (waſtatwlen tedhen) nin me puriechtima Cretan ala/ ſen Caupungin tykene Salmone/ ia tuſkalla ſen ohitze tulima/ nin me tulima ychten Paickan/ ioca curzutan Caunis ſatama/ ioca leſne oli ſite Caupungi Laſea.

Coſka nyt palio aica oli cwlumut/ ia puriectus retki io oli waralinen/ ſenteden ette he mōs olit ylitze aian nelke kerſinet/ Nennoi Pauali heite ſanoden heille / Armahat Miehet/ Mine nāen ette puriectus retki tacto olla waralinen ia wahingholline / ei wainoin Calun ia Zacdhen / mutta mōs meiden Zengē. Mutta ſe Sodhanpämies vſkoi enemin Skipparin ia Styrmannin / quin nijte iotka Pauallda ſanottijn. Ja quin ei ollut ſouelias Satama yli Taluen olla/ nin he enimitten langeſit ſihen Nennon / ette ſielde piti laſkeman / ios he iollaki mooto oliſit woineet tulla Phenician Taluima/ han. Se ſatama ombi Cretas Lounatlenten ia Lodhepohian pein. Mutta quin Eteleetwli rupeſi puhaltaman / ia lwlit heillens olenan mōtepereiſen. Ja coſka he lexit Aſſoniſta/ nin he puriectit Cretan ohitzen.

Mutta ei cauuan ſen ielken/ nouſi tas nijte waſtan yri Twliſpā/ ioca curzutan Jtepohia/ ia quin Zari waldan otettin/ ia ei woinut Tulen tedhen oijetta/ nin me laſkima ſen cwlkeman Twlen haltun. Ja me tulima ydhen Saren tyge/ ioca curzutan Clauda/ nin me tuſkalla woime ſaadha Wenhen ſiſellewete/ Coſka ſe ſiſelle oli otettu/ ia kiuſaſit Apuans/ ia ſidh oit henen kijni Zachtehen / pelieten / etti henen pitenyt Carijn ſattaman/ ia wlosheitit Eſtetuſaſtian / ia annoit nin cul kia. Coſka ſis ſwri ilma pälekeui/ nin he toiſina peiuen Calun wloſloidt. Ja colman peiuen me wlosheitime omilla käſillē

Zahden

Hahden Aseit. Mutta quin ei me monena peiuenå / eikå aurin goista / eikå Techti nåhnyet / ia ei wehin Jlma meiden wastā ollut / nin io caiki meiden Elemen toiuous poisoli.

Ja coska me cauuan aica olima sömete olleet / nin Pauali ylesnousi heiden keskellens ia sanoi / Armat Miehet / se olis cohtulinen ollut / ette te olisitta minua cwlleet / ia ei Cretasta poislaskeneet / ia saattanut meille temen caltaisen tuskan ia wahingon. Ja nytki mine nenuon teite / olcatta hyues wskalluxes / Sille ettei yxiken Hengi teiste huckan tule / mutta waan Haxi. Sille ette minun tykeneni tene öene seisoi Jumalan Engeli / ionga oma mine olen / ia iota mine paluelen / ia sanoi / Ele pelke Pauali / Sinun pite Keisarin eten asetettaman. Ja catzos / Jumala ombi sinulle lahioittanut ne caiki iotca sinun cansas puriectiuat. Senteden armat Miehet / olcat pelkemet / Sille mine wskon Jumalan påle / ette se nin tapachtupi quin minulle on sanottu. Mutta ych ten Looton meiden pite cwlkeman.

Coska nyt neliestoistakymmenes öö påletuli / ia me menime / Adrian poliöön aicaan / lwlit Haximiehet nåkeuens iongun Makunnan. Ja he vlosheitit Lodhirihman / ia leusit caxikymmende kyneret syuen / Ja he tulit wehen paramin edes / nin he taas wlosnackasit Lodhirihman / ia leusit wisitoistakymmende kyneret syuen. Nin he pelkesit ette heiden piti louckaman iongun couan Carin påle / Ja wlosheitit nelie Ankurita pereste Hachtia / ia toiuoit peiuen coittauan. Mutta quin Haximiehet pysit paeta Hahdest / nin he Wenhen meren lyckesit / sille ionella / ette he tadhoit Ankurita wloswiedhe Hadhen kieulast. Sanoi Pauali Sadhanpåmiehelle / ia Sotamiehille / ellei nåmet Hahdes pysy / ette te swingan Hengene påste. Nin Sotamiehet hackasit Wenhen pestin pois / ia annoit sen pudhota.

Sittes / ouat Meren woldeit seiket / Carit / eli Cardhat weden tasalla.

Ja quin peiue rupeſi walkeneman / nin Pauali heite caiki neuuoi / ette heiden piti Roca ottaman / ſanoden / Tenepene ombi nelieſtoiſtakymenes peiue/ette te odhottaneet oletta ia ſõmet olluet /ia ette miten ole ottaneet tygenne/ Sen teden mine neuuon teite / ette te otate roca tygen/ Sille ſe tule teiden terueydheren / Sille ettei ydhengen teiden pääſten pidhe hiuſcarua catoman. Ja coſka hen oli ſen ſanonut / otti hen Leiuen / ia kÿtti Jumala caikein nähden /ia murſi/ ia rupeis ſõmen. Nin he caiki wircoſit / Ja rupeiſit he mõs ſõmen. Mutta oli meite Hahdeſa caiki ychten / caxi ſata ſeitzemen kymmende ia cwſi Henge. Ja coſka he olit ranitetud/nin he keuienſit Hahden/ia vlosheitit Niſut Meren.

Coſka nyt peiue oli / einet he tundeneet maata. Mutta he aſtaſit ydhen Lahden/ ioſſa oli yxi randa/ iohonga he ajatelit Hahden piti cwlkeman/ ios ſe olis madholinen. Ja quin he Ankarit olit yleſottaneet/ lexit he Mereen/ia yleſpäſtit Styrin ſiteet / Ja he aſetit Puriehen twlehen/ia annoit iooſta Randa codhen. Ja coſka me tulima ydhen Niemen tyge / nin he Hahden louckaſit / ia Hahden kieula iei Carin päle liÿckumat ſeiſoman. Mutta caſtari wallalans tuli aaldoin wäeſt.

Mutta Sotamieſten neuuo oli / nÿte Fangi tappaman/ ettei ios ioen wloſwuidhen/poiſcarckaiſi. Mutta ſe Sadhanpämies tachtoi Paualin wapautta/ia aſetti heiden ſijte Neuuoſta. Ja keſki ette ne quin wuidha taiſit/ enſin anda heidens maan polen. Ja ne mwdh Laitain päle / monicadhat Hahden cappaleilla. Ja nin tapachtui / ette Jocainen Hengi ter uene maalle tulit.

XXVIII. Eucu.

Ja

Ja coſka me päſnyet olima/Nin me tunſima ette ſe Loto cuzuttin Melite. Mutta ſe Canſſa oſotti meille ei wähinde cunniata. Sille he ſytytit meille ſwren Tulen/ ia meite caiki waſtanrupeſit / ſen Sadhe cwron tedhen / ioca meiden päle tuli / ia wilun tedhen.

Coſka nyt Pauali cocoſi ydhen coghon Riſuija ia panine Tulen päle / edeſmateli yri Kyykerme palaudheſta / ia carckaſi Paualin kätehen. Coſka ſis ſe Canſſa näki ſen Kermen rippuuan henen kädheſens/ nin he ſanoit keſkenens/ Caiketi on teme Inhiminen yri Miehentappaja/ iota Coſto ei ſalli elä/waicka hen ombi Meren hädheſte päſnut. Mutta hen pudhiſti Kermen Tuleen/ ia ei hen miten kipua kerſinyt. Mutta he odhotit henen Yleſpaiſuuan / eli cochta mahanlangeuan / ia coleuan. Ja quin he cauuan site odhotit/ia neit ettei henen miten wahingota ollut/ nin he ſait toiſen mielen/ ia lwlit henen Jumalaxi.

Mutta ſielde wähen matkan takan / oli ſille Lodhon pämiehelle/Publius nimelde/yri Maancartano/ ioca meite waſtanrupeis/ ia piti meite cunniáliſeſta Weraſſans colme peiue. Nin tapachtui ette ſen Publiuſen Iſe ſairaſti Wilutauti ia Watzankipu. Jonga tyge Pauali ſiſellement/ ia rucoli / ia pani Kädhens henen pälens / ia paranſi henen. Coſka ſe oli techty / tulit mös mwdh iotca ſairaſtit ſijne Lodhoſſa / ia parattijn. Ja ne mös teit meille ſwren Cunnian. Ja quin me ſielde puriectima /nin he eueſtit meite.

Mutta colmen Cwcaudhen pereſte / puriectima me matkaham Alexandrian Kahdeſa / ioca ſen Lodhon tykene oli Talue pitenyt / ionga Kiluen merki oli Caſtor + ia Pollux. Ja quin me tulima Siracuſaan/ olima me ſielle colme peiue.

Ja quin me ſielde ymberipurectima / ia tulima Rhegiumijn / Ja ydhen peiuen ielkeen / puhalſi Loumat twli / nin ette me toiſma peiuen tulima Puteolihin / Sielle me leuſima Weliet / ia meite rucoltijn oleman heiden tykenens ſeitzemen peiue / ia nin me tulima Romihin. Ja coſka ſielde Weliet cwlit meiſte / nin he wloſkemit meite waſtaan / haman Appiforumijn / ia Colmeenkrouwijn. Coſka Pauali heite näki / kijtti hen Jumalata / ia ſai wſkallaxen. Mutta quin me tulima Romijn nin ſe Sadhanpämies annoi Fangit Sodhanpämiehen haltum. Mutta Pauali ſallittin oleman itzellens ydhen Sotamiehen canſa / ioca heneſte waarin otti.

Nin tapachtui colmanen peiuen ielken / ette Pauali cokoncutzui ne ylimeiſet Juttaiſta. Ja coſka he cocontulit / ſanoi hen heille / Te Miehet / rackat Weliet / waicka em mine ole miten tehnyt meiden Canſſan waſtaan / eli Jſedhen Sätyie waſtan / quitengi mine ſidhottuna olen annettu Jeruſalemiſta / Romarein keſijn / Jotca coſka he olit minun tutkineet / tadhoit he minua päſtä / ettei he miten hengen ricoſta minuſt leunneet. Coſka nyt Juttat ſite waſtanpuhuit / nin minun teutyi itzeni lyketä Keiſarin ala / Ei nijn / ette minulla oli iotakin candamiſt minun Canſſani päle. Senteden mine olen teite coconcutzunut / ette mine ſaiſin teitä nahdä / ia puhutella / Sille ette mine olen Jſraelin Toiuon tedhen telle Cahlella ymberiſidhottu.

Nin he ſanoit henelle / Eikä me ole Breui ſaaneet ſinun poleſtas Judeaſta / Eikä mös yriken Welijſte ole ſielde tullut / ia ilmottanut meille / eli iotacuta pahutta ſinuſta puhunut. Quitengi me tadhome ſinulda cwlla mites edeſſeſpidhet / Sille teſte Seuraſta ombi meille kylle tiettene / ette iocapaicas ſite waſtanpuhutan. Ja quin he olit henelle ydhen peiuen märenyt / nin monda tulit henen tygens Maiahan /

Joille

Joille hen wloſtoimitti ia todhiſti Jumalan Waldakunda/ ia opetti heille Jeſuſta Moſeſen Laiſta ia Prophetiſta homeneſta haman Echtoon aſti. Ja mutomat wſkoit ne iota hen ſanoi/ Mutta monicachta eiuet wſkoneet.

Mutta quin he olit keſkenens riitaiſet/ menit he matkans/ quin Pauali oli ydhen ſanan ſanonut/ Se pyhe Hengi ombi oikein ſanonut meiden Iſillen Eſaian Prophetan cautta/ ſanoden/ Mene Temen Canſſan tyge ia ſano/ Coruillan pite teiden cwleman/ ia ei ymmertämen/ ia Silmillen teiden pite näkemen/ ia ei tundeman. Sille ette temen Canſſan ſydhen ombi couettu/ ia he cwleuat raſkaſti coruillans/ ia wmbenpanit Silmenſä. Senpäle/ ettei he coſkan näkiſi Silmillens ia cwliſi Coruillans/ ia ymmerdheiſi Sydhemellenſä/ ia heitens kiendeiſit/ ette mine heite autaiſin. Nin ſe olcon nyt teille tietteuexi/ Ette teme Jumalan Autuus ombi Pacanoille lehetetty/ Ja he ſen cwleuat. Ja quin hen neite oli puhunut/ nin Juttat poiſlexit henen tykeenſe/ ia pidhit keſkenens palio Kyſymiſi. Eſaie 6.

Mutta Pauali ſis oli coco cari aiaſtaica ſijnä palcahoones ia waſtanrupeſi caikia iotca henen tygens ſiſelletulit/ Ja ſarnaſi Jumalan Waldakunda/ ia opetti HERRAST Jeſuſeſta/ caikelle wſkaluxella ia eikengen hende kiellut.

✠ Caroiſen lippo) Ne caroiſet cuzuttin Pacanoilda Caſtor ia Pollux ia pidhit ne puriechtiuaiſten ia Hachximieſten Jumalana. Ja ouat ne Meren Köpelit/ iotca toiſinans Laiuain Riculas öelle näkyuet/ nin quin cari ſyngieſti palauata Kyntilete/ Waan nyt yxi Tecti Tauahas Caroiſeri cuzutan.

Coppu Apoſtolein Teghoiſta.

Se Pyhen
Paulin Epiſto
la Romarein
tyge.
1548.

Alcupuhe P. Paualin Epiſtolan pâle Romarein tyge.

Teme Epiſtola ombi ſe oikea Pâcappale Wohesta Teſtamentiſt / ia ſe caikein ſelkein Euangelium. Joca ſangen kelwolinen olis / ettei waan iocainen Chriſtittu Jnhiminen ſite taidhaiſi wlcoa ſana ſanaſta / Mutta mõs iocapeiue ſite harioitais / ninquin Sielun iocapeiueſt Leipe. Sille ei ſe taita coſkan teudheliſeſta eli cochtuliſeſta luetta taica pidheldâ. Ja iota enemin ſe pidhellen / ſen caunimari hen tule. Senteden onnyt teme Alcupuhe techty / iolla walmiſtetan ninquin yri Oui tehen Lehetuſkirian / ette hen ſite paramin ymmerteiſin. Sille ette tehenaſti hen on monilla Toimituxilla pimitetty / ioca quitengi on itzeſtens yri walkia ia kircas Paiſte / ioca caiken Rammatun woipi kylle yleſwalghaiſta ia ſelitte.

Enſin / tule meiden ſe Puhe ymmertâ / ia tietâ / Mite P. Pauali aiattele neiuen ſanain canſa / Laki / Syndi / Armo Vſko / Wanhurſkaus / Liha / Hengi / ia muita ſencaltaiſita / Mwtoin ei ole teſte niiten hyue / ioca tâte lukepi.

Laki Se ſana / Laki / ei ſe pidhe teſſe nin ymmerttâinen quin iocu tadhois ſen canſa ymmertâ iongun Opeturen / mite Jnhimiſen pite tekemen eli iettemen. Ninquin tapachtu Mailmaiſen Lain canſa / cuſſa Laki Tõidhen canſa teutetân / echkei ſe Sydhemeſte kieuiſi / Mutta Jumala domitze ſydhemen pohian ielkin. Senteden mõs henen Lakins tachtopi Sydhemen pohian / Ja ei tydhy Tõihin / Mutta pikimin laitta ne Tõedh / iotca ei ſydhemeſte tehde / ninquin Vlconcullaſus ia Waleh. Jonga ſyyn tedhen caiki Jnhimiſet cuzutetan Walechteliat Pſ. 116. Sille ettei yriken Jnhimiſen pidhe eikâ taidha pite Jumalan Laki Sydhemens pohiaſta / mutta iocainen Jn-

Jumalan Laki ſeznno Sydhemen pohian.

nen Jnhiminen leutepi itzeſens cangiudhen ſihen quin hyue on / ia ylenmieliſudhen / Ja himon ſihen quin paha on. Cuſſa nyt ei ole wapa halu ſihen quin hyue on / ſielle ei mõs ole Sydhemen pohia Jumalan Lakija. Ja ſenteden ombi ſielle wiſſiſti Syndi ia Jumalan mielen rickotus / ehke quinga cummiakinen eleme ia hyuet Tõedh wlconaiſeſta kyldenet.

Site P. Pauali päätte toiſes Luguſa / ette Juttat ouat caiki ſyndiſet / ia ſano / Ette ne waiwoin / iotca Lain teutteuet / ouat wanhurſtat Jumalan edes / Ja tactopi ſen canſa / Ettei yxiken Laki teute Tõiden canſa / Mutta hen ſanopi paramin heille / Sine opetat / Ettei hoori pidhe techtemen / Ja ſine itze teet hooria. Item / ioiſſa ſine toiſta domitzet / nijſe ſine itzes domitzet / coſkas ſite ſama teet quin ſine domitzet / Ninquin hẽ tadhois ſano / Kylle ſine hyueſti ia cauniſta wlconaiſeſta olet Lain tõiſe ia domitzet nijte iotca ei nin ele / Ja ſine tiedhet opetta iocamieſte. Sine näet raiſkan toiſen ſilmeſe Mutta Malcat ſine aſkaitze omas Silmeſes.

Eikengen ole Tõiden canſa Lain teuttejse.

Sille ehke ſine wlconaiſeſta pidhet Lain Tõille pelghon tedhen / ettei ſine mudhelaiſi / Eli palcan tedhen / iotas ſen edeſte toiuot / Nin ſine nyt nämet caiki teet ylenmieles ia ilman rackautta Lain polen / ia mõs ſwrella pacolla / waiwalla ia watimuſella / Ja ſine kernaſti toiſin tekiſit / ellei Laki oliſi. Joſta ſis nyt ilmeſty / ette ſine olet Lain wihamies ſydhemeſtes. Mike ſis ſe on / ette ſine kielet mwita warghaſtanaſta / Coſkas itze warghas olet Sydhemeſte / ia ſen kernaſti tekiſit wlconaiſeſta tõlles / ios ſine tochtiſit? Ninquin ei mõs cauuan ſemmotoinen wlcoinen Tõõ nijſe wlconkullatuiſa ſala pyſy / ennen quin ſe Tõille wloſpuchke. Nin ſine ſis opetat muita ia et itzes opetta. Ja eipes itze ole coſkan Laki oikein ymmertänyt. Ja Laki mõs liſe ſyndie / ninquin P. Pauali ſano. v. Luguſa. Senteden / ette Jnhiminen tule waiwoin Lain cautta ſen wihoiſexi / iota enemen Laki henelde

Tecoin pyhein kondo teſſe oſoitan.

Laki ſyndie liſe.

ſite waati/iota ei enſingen Jnhiminen woi tehdhä.

Laki ombi Hengelinen. Senteden hen ſanopi vij. Lugusſa. Laki on Hengelinen. Mitke ſe on: Jos Laki olis rumilinen/nin hen kylle töille teutetteiſijn / Mutta ette hen on Hengelinen / eikengen hende taidha teuttä / ellei caiki mites teet / ſydhemen pohiaſta wloſtien. Mutta ſencaltaiſta Sydhēde eikengen anna/ waan ainoa Jumalan Hengi/ ſe Jnhimiſet ſaattapi Lain caltaiſeri / ette hē Sydhemeſtens Himon ſaa Lain polen / Ja ſitte caiki teke/ ei pelghoſta eike pacoſta/waan wapaſta ſydhemeſte. Nin on nyt telle taualla Laki Hengelinen/ſijnä / ette hen tachtopi ſencaltaiſella Hengeliſelle ſydhemelle racaſtetta ia teutettä/ ia waa ei ychte ſencaltaiſta Henge. Cuſſa ei hen ole ſydhemes / ſielle on ſyndi / Nlenmieliſys / Waino / ia wiha Laki waſtoin / Joca quitengi hyue / oikia / ia pyhe on.

Nin totuta nyt ſinus tehen Puhein/ Ette ſijnä on palio weli / Tehdhä Lain töite / ia Laki teutte. Lain töödh ouat caiki ne / iotca Jnhiminen teke/ eli Laiſta tehdhä taita henen omaſta wapaſta ehdoſtans / ia omaſta woimaſtans. Waan nincauuan quin ylenmieliſus ia packo on ſydhemes Lain polen ſencaltaiſten töiden cansa / nin caiki ſencaltaiſet töödh ouat cadhotetudh/ ia ei mihingen kelnoliſet. Site pyhe Pauali aijattele iij. Lugusſa / Coſka hen ſano / Ei yxiken Jnhimine tule wanhurſkari Lain töidhen cautta Jumalan edes.

Lain Töö/ teutemus ia tekoombi cachtalaine

Teſtes nyt kylle näet / Ettei ſe mwta ole quin wiettelys / iota mwtomat opetauat / ette Jnhimiſen pite itzens walmiſtaman omilla töillens Armon ſädharens. Quinga ſe taita itzens töille walmiſta ſihen quin hyue on / ioca ei ychten hyue töte tee / mwtoin quin pacolla ia ylenmielens. Quinga ſe Töö taita Jumalan Keluata / ioca ylēmieliſeſta ia cangiaſta Sydhemeſte tehdhen.

Quinga Laki teutetteu.

Mutta Laki teuttä / ombi luſtin ia rackaudhen cansa tähdä.

dä Lain töite/ ia ele hyuesti ia cunnialisesta/ ia wapana ilmā Lain watimat/ ninquin ei ychten Laki/taica rangaistusta olisi. Mutta sencaltaisen lustin ia rackaudhen/ andapi pyhe Hēgi sydhemehen/ ninquin hen sano Widhenes Lugusa. Mutta ei anneta Hengi waan ainostas vskosa / vskon lepitze ia cautta/ Jesusen Christusen päle. Ninquin hen sano. j. Lugusa. Nin ei vsko tule/ mutta ainoastans Jumalan sanan taica Euangelium cautta/ioca Christusen sarnapi/quinga hē Jumalā Poica/ia Jnhiminen/coollut ia ylesnosnut meiden tedhē/ ninquin hen. iij. iiij. ia x. Lugusa/ sanopi.

Teste sis tule/ Ette ainoa vsko tekepi Jnhimisen wanhurskaxi/ ia Lain teuttä. Sille hen cansans toopi Hengen Christusen ansiosta. Mutta tekepi Jnhimisen lustilisexi/ ia wapa mielisexi/ ninquin Laki waatipi. Nin sis edestuleuat hyuet Töödh mielellens wskosta. Site hen colmanesa lugusa aiattele/ siittequin hen Lain Töödh hylienyt oli/ ette se nin cwlu/ quin hen tadhois Lain Töödh caiki mahanlaske Vskon cautta. Ei (ma hen) waan me yleskorghotam Lain vskon cautta/ se on / Me teutemma Lain/ vskon lepitze.

Syndi cutzutan Ramatus/ ei waan se wlconainen Töö eli Teco / mutta mös caiki se/ quin wetä ia kiende sen wlconaisen Töön polen / Quin on/ Sydhemen pohia/ caikein woimain cansa / nin ettei yxiken wlconainen Töö / taidha pahaxi luetta / eikä Synnixi cutzutta / ellei hen kieu Sydhemen pohiasta. Ja Ramattu hen catzo erinomaisesta Sydhemen pein / ia iurehen / ia caikein Syndien alcuhun / quin on Epevsko Sydhemen pohias. Nin ette quin Vsko ainoasta Wanhurskautta / ia saapi Hengen ia lustin wlkonaisijn hywijn Töihin/Nin epeusko mös ainoa syndeteke/ia yleskihoitta Lihan / ia andapi Himon wlconaisijn pahointöihin/ Ninquin Adamin ia Euan tapachtui Paradisis / Gene. 4. Lugusa. Syndi

Alcupuhe.

Teſte ſis tule/ Ette Chriſtus waan epeuſkon luke ſynnixi/ Joh. 16. Luguſa/ Coſka hen ſano./ Hengi pite rangaitzeman Mailma ſynnin tedhen/ Sille ettei he vſkoneet minun päleni. Senteden ſis ennenquin hywet eli pahat Töödh tapach tauat/ nin pite ennen oleman Sydhemes taicka Vſko eli Epeuſko/ninquin hywe eli paha hedhelme/ Ninquin yxi iuri/ neſi/ ia päwoima caikin ſyndihin. Joca mös ſenteden Ramatuiſa cuzutan Kermen päärj/ia ſen Wanhan Lohikermen päärj ionga ſe Waimon Siemen eli Sikie/ quin on CHRIS TVS ſerckemen pite/ Ninquin Adamille luuattu oli.

Epeuſko öbi ſe Kermen pää e.c

Armo Lahia

ARmo ia Lahia nein eroitetaan. ARMO ſe on oikein Jumalan ſoſio ia lembi/ ionga hen itzeſens meille pite/ ioſta hen itze walmis on meihin andamahan Chriſtuſen/ ia henen Hengens Lahjoinens/ninquin v. Luguſa carſkiſta woloſtoimitetan coſka hen ſano/ Armo ia Lahia Chriſtuſes etc.. Waicka nyt Lahia ia Hengi liſende meiſſe peiue peiuelde/ia einet ole wiele nin teudheliſet/ Ettei wiele paha himo ia ſyndi ieuet meihin alalens/ ia Henge waſtan ſotiuat ninquin hen ſano vij. Luguſa/ ia Galaterin v. Luguſa/ Ja ninquin Geneiij. ſanottu on/ Ette yri Rjta pite oleman Waimon Siemenen ia Kermen Siemenen wälille/ Nin Armo quitengi nin palio matkan ſaatta ia tekepi/ Ette me Jumalan edes caikeni wanhurſkaxi luetame. Sille ei henen Armonſa itzens eroita eikä hajota ninquin Lahiat tekeuet/ waan ſe ottapi meite caikeni Jumalan ſoſiohon Chriſtuſen tedhen/ ioca meiden Edeſtwaſtaja Souittaja ia Wälimies ombi/ ia mös ſentedden/ ette ne Lahiat ouat meiſſe io alcanut

Ne Chriſtitut ouat wanhurſcat ia quitengi Synniſet..

Nein ſine nyt ymmerdhet ſen vij. lughun/ cuſſa pyhe Pauali wiele itzehenens Synniſexi laitta. Ja quitegin hē ſijnä vij. Luguſa ſano/ Ettei niſſe ioteo ouat Chriſtuſeſa ole niten

Domi

Domittapa. Waan sen Lihan tedhen / ioca ei wiele ole mielese coletettu / me olema wiele syndiset / Mutta ette me vskoma Christusen påle / ia meille on Hengē Wtiset / nin Jumala ōbi meille nin lepoh ia armolinē / ettei hen semmotoista syndie Domitze eike tottele / Mutta tachto tehdå meiden cansan Vskon ielkin Christusen påle / Sihenasti quin Syndi pånens coletetan.

Vsko ei ole iocu Jnhimilinen tapa / lwlo eli Wni / ionga mwtomat Vskon edest piteuet. Ja quin he nåkeuet / ettei ychten Elemen paranosta / eikå hyuet tóódh Vsko noudha / ia quitengi palio vskosta cwleuat / nin he langeuat sihen Exytyxen / Ette he sanouat / Ei kylle ole Vskosa / Pite Jnhimisen tekemen Tóitåki / ios hen tachto wapaxi ia autuaxi tulla / Sijte se tulepi / coska he cwleuat Euangelium / nin he rupeuat tekemen omasta woimastans ydhen aijatoxen syndemesens / ioca sano / Mine Vskon / Sen he sijtte piteuet oikean Vskon edest. Mutta nin quin se on yxi Jnhimilinen Teco ia aijatos / nin ei se taidha sydhendå kiendå eli mwtta / iohongan hywuyteen / Senteden ei sijte mós ychten Elemen paranusta seura. Vsko

Mutta Vsko se on yxi Jumalan teco ia waicotus meisse / ioca meite muutta / ia wastudhest synnytte Jumalasta. Joh j. Lugussa. Ja cooletta sen Wanhan Adamin / ia tekepi meite caikenni toisixi Juhimisixi sydhemeste / mieleste / ia taidhoista / ia henē cāsans ombi se pyhe Hengi. Hen on yxi eleue / wåkeue / wirckuua / tekeue / ia ialo cappale. Nin ettei hen ikenēs taida olla hyue tekemet / Eikå hen mós kysy / ios hyui Tóite pite techtemē. Mutta ennenquin iocu site kysy / ombi hen sen io tehnyt / ia on aina tegholla. Mutta ioca ei sencaltaista Tóte teghe / se on yxi Vskotoin Jnhiminen / ia kåsittele ia etzi Vsko ymberillēs / ia hyui Tóite / Ja ei tiedhå cumbacan mikå vsko eli hyuet Tóódh ouat. Vskon wåki ia teko.

Vsko

Vsko ombi yxi eleue ia wahwa Toiuous Jumalan Armon tyge/ nin wissi / quin iocu sen edest Tuhanen kerta coolis. Ja sencaltainen vskallus Jumalan Armon pale/ia tundemus tekepi Jnhimisen iloisaxi/ rochkiaxi ia lustiliseri Jumalan ia caiken loondocappalein polen / iongа pyhe hengi teke vskosa. Site tule Jnhiminen ilman waatimata / walmixi ia iloisaxi tekemen caikille hyue/ iocaista paluelemaan/ caikinaista kerssimeen Jumalan mielen ielkin ia kitoxexi ioca henelle semmotoisen Armon andanut on. Vlin ettei kengen taidha hyui Tõite eroita vskosta / ia iuri nin tõlest / quin palaus ia paiste / ei taita Tulesta eroitetta. Senteden carta itzes omasta wãrestã aiatuxestas/ ia turhista kieleuiste/ iotca heidens tekenet ylenwissaxi domitzeman vskosta / ia hyuiste tõiste / ia ouat quitengi caikein tyhmimet Compelit. Rucole Jumalatta / ette hen waicutais sinussa vskon/ mwtoin sine kylle icet ilman Vskota ijancaikisesta/ sine madhat hakia ia tehdhã / mites tahdhot ia taidhat.

Wanhurskaus

WAnhurskaus ombi nyt sencaltainen Vsko / Ja curzutan Jumalan Wanhurskaus / eli se / quin Jumalan edes kelpa/ Sille ette Jumala sen anda / ia luke sen Wanhurskaudheri Christusen meiden Wãlimiehen tedhen/ ia saattapi Jnhimisen andaman sen quin cungi tule. Sille ette Vskon cautta Jnhiminen tule wapaxi synnista/ ia saapi halun Jumalau kesken tyge / sen cansa hen andapi Jumalan cunnianса/ ia mara henelle mite hen on henẽ welca. Mutta Jnhimisi hen mielellens palucle/ sille quin hen taita / ia mara sille iocaitzelle. Ei meiden Loondo eli oma Echto / eikã meiden Woima taidha sencaltaista Wanhurskautta matkan saatta. Sille ette nin quin ei yriken taidha Vsko itzellens anda / nin ei taidha mõs kengen itze Vsko poisotta. Quingasta hen sis tachto iongun pieninen Synnin poisota? Senteden on caiki wlcokullasus

wãrs

wåre / ia Syndi / mite ilman vſkota eli epeuſkos tapachtu. Ro viij. ſe kijlteken quin hen parahin woi.

Liha ia Hengi ei pidhe teſſe nin ymmerämen / ette Liha on waiwoin haureus mailmas / ia Hengi / waiwoin ſe / quin ſiſelle Sydhemes waickutta. Waan Lihan Pauali cutzu / ninquin Chriſtus Joan. iij. caiki ſe quin Lihaſta ſyndynyt on / coco Inhimiſen Sielun ia Ruumin canſa / toimens ia caiken taidhons canſa / Sille ette caiki nämet Lihan ielken toimittauat. Nin ette ſineki kylle madhat cutzua ſen Lihaliſexi / ioca ilman Armota corckeiſta Hengeliſiſte Aſioiſta palio puhu ia opetta. Ninquin ſine kylle ymmerte madhat Lihan tegoiſta / iotca Pauali yleſluettele Gal. v. lugusſa Cuſſa hen mös Eriſeurat ia Catehudhen cutzu Lihan teghori. Ja Ro. viij. hen ſano Ette Laki ſe on heickori techty Lihan tedhen. Quin ei wan ole Haureudhen tedhen / mutta mös caikein Syndein / ia enimitten Epeuſkon tedhen ſanottu / Joca ſe caikein Hengeliſin Syndi on. Liha ia Hengi

Waſtoinpein / Hengeliſexi Inhimiſexi ſe cutzuttan / ioca caiki Aſiat toimitta Hengen ielkin / waicka hen wlconaiſten Aſiain canſa menons pite. Ninquin Chriſtus coſka hen Opetuſlaſtens Jalat peſi / ia Petari coſka hen Wenhen wei / ia Cala pyſi. Nin ette Liha on ſe Inhiminen / ioca ſiſelde ia wlcoa elepi ia waickuttapi / ia toimitta ſite / quin Ruumin ia aijaliſen Elemen tarperi tule. Hengi on ſe Inhiminen / ioca ſiſelde ia wlcoa elepi ia waickuttapi ſite / quin Hengen ia ſen tuleuan Elemen tarperi tule.

Paizi ſencaltaiſen ymmerdoren neiſte Sanoiſta / quin tehenaſti ouat tulkittut / et ſine ikenens ymmerdhä täte Lehetuſkirin / eli iotacuta Kiria ſijte pyheſte Ramatuſta. Senteden ota ſis waari caikiſta opettaiſta / iotca nämet ſanat toiſin wendeuet / olis ſe cucaikenens tadhois / waicka Je-

rominus/ Auguſtinus/ Ambroſius/ Origenes/ eli iocu heiden cal taiſens/ ia wiele heite ialombi. Nyt me tahdhoma tehen Lehe tuſkirian ruueta.

I. Oiken sarnaian wirca.

LEtte Oikean Sarnaijan tule/ enſiſte Laitta ia Syn diſeri oſotta Jumalan Lain ilmoituxen cautta/ caiki ſe quin ilman Henget ia Vſkota Chriſtuſen päle eleten/ Jonga canſa Inhiminen wedheten itzens tundeman/ ſe on/ henen oman heickodhens ia waiuans/ ia tule ſiſtte Neurexi ia halaia Apua. Nin teke mös Pyhe Paua li teſſe/ rupepi Enſimeiſes Luguſſa laittaman Epeuſko/ ia nijte ſxori Syndiä/ iotca ouat iulkiſeſta/ Ninquin Pacaniden ſynnit olit/ ia wiele nyt monen muun ouat/ iotca ilman Jumalan Armota eleuet. Ja ſano/ Jumalan wiha ilmeſtui Tai uahaſt Euangeliumin cautta/ caikein Inhimiſtein ylitze/ heiden Jumalattoman ia Häpieliſen menonſa tedhen/ Sille echke he tietens tietenet/ ia iocapeiue edeſtens leutenet/ ette yri Jumala on/ Nin Loondo ombi quitengi itzeſtens nin paha paitzi Armon/ ettei hen eikä Kijtä eikä cunnioita hende/ Mutta ſoghaitze itzens/ ia lackamat langepi pahembaan menon/ ſihenaſti quin hen ioutu Epeiumalan paluelxeen/ ia Myckijn Syndijn/ ia caikijn Wicoin/ ia wiele ſemmengi iette ſencaltaiſet ilman laittamata muiſſa.

II. Wlconcullatudhen Loondo.

Toiſeſa Luguſſa/ leuitte hen mös ſemmotoiſen Laitoxen leuiemelle wlos ninen päle iotca wlconaiſeſta hurſkaxi kijlteuet/ ia quitengi ſala tekenet/ Sencaltaiſet quin Juttat olit/ ia wiele nyt caiki wlconcullatut ouat/ iotca ilman luſtita ia rackaudhet ele tachtouat/ Mutta Sydhemeſte he ouat Jumalan Lain wiholiſet/ ia quitengi walmit ouat muita Domitzeman/ ninquin caikein Wlconcullattudhen tapa on/ Ette he itzens piteuet caunniſſa ia puhdaſſa/ Ja quitengi ouat

teunens

ennens Ahnautta / Catehutta / Corentta ia caike Pahutta / Matt. 23. Ne ouat ne ſamat / iotca Jumalan Laupiuden ylencazouat / Ne iuri ouat ne ſamat / iotca Jumalan Laupiudzat ia Armon ylencazouat / Ja cocouat Jumalan wihan pälenſe / heiden Sydhemens cowudhen tedhen. Nin ette Pauali quin yri ialo Lain wloſtoimittaja / eiketeken iäte ilman Synnite / Mutta ilmoitta Jumalan wihan caikille nijlle iotca heiden omaſta Loonnoſtans / eli omaſta Woimaſtans tachtouat pite hyue Elemete / Ja ei iäte heite paramari oleman / quin ne iulki Synniſet. Ja / hen ſano Ette he ouat Couaſydhemelliſet ia paranemattomat.

pyhe Pauali oſota Caiki ſynniſet oleuan

III.

Colmanneſa Lauguſſa tekepi hen ne molomat ydhen caltaiſeri / ia ſano / Ette ſe yri ombi ninquin toinengi / Caiki ſyndiſet Jumalan edes / paitzi ſen / ette Juttailla oli Jumalan Sana / Waicka ei monda nijſte ſen päle vſkoneet. Quitengin ei ole ſenteden Jumalan Totuus ia Wacuus catonut. Ja ſiite hen edeſwäte ſen puhen Pſal. lj. tähen / Ette Jumala ombi waca Sanaſans. Sitelehin hen taas tulepi ſen tyge / ia oſotta mös Ramatun cautta / Ette he caiki ouat ſyndiſet / ia ettei kengen Lain töidhen cautta tule wanhurſkari / Mutta Laki on annettu / ette Inhimiſen pite Synnins tundeman. Senielken hen rupe / ia Opetta ſen oikean Tien / Quinga Inhiminen tule Autuari ia wapari / ia ſano / He ouat caiki Synniſet / ia ei taidha kerſkata Jumalan edes / mutta heiden pite ilman oma Anſiotta Wanhurſkari tuleman Wſkon lepitze Chriſtuſen päle / Joca meille on ſencaltaiſen henen Werellens anſanut / ia on tullut meille Armonſtolixi Jumalaſta / ioca meille caiki entiſet ſynnit anderianda. Jolla hen oſotta / ette hencat Wanhurſkaudens / ionga hen andapi Vſkoſa / ainoſtans meite anitta / ioca telle ajalla Euangeliumin cautta iulghiſteran / ia entiſen aican Lain ia Prophetain cautta todhiſtettijn.

Quinga Inhiminen Jumalã edes Wanhurſkari ia Autuari tule.

Juri-

IIII.

NInquin hen nyt ensimeisisa Colmesa lugussa Synnin ilmoittanut on/ia opetanut Vskon Tietä Wanhurskauden polen / Nin hen nyt Nelienes lugussa rupepi cochtaijaman mwtomita wmbipuheita ia wastahacoisi. Ja ensin hē site edes wete / iota caiki enimen hwtauat ne quin wskosta cwleuat puhuttauan / quinga se wanhurskautta ilman Töite / ia sanouat / Eiköste nyt Inhimisen pide hywije Töite tekemen? Ikenens nijn hen nyt tesse edhespite Abrahamin / ia sano / Mite sis Abraham on tehnyt henen Töillense? Ouatko ne caiki turhat? Olitko henen Töönse caiki keluottomat? Ja nin pätte / Ette Abraham paliahasta vskosta / paizi caiki Töite / tuli wapahaxi. Nin selkesti / ette ennenquin hen sen Ymberinsleickauxen Töön teuttenyt oli / ennen hen kijtettijn Ramatusa / Ette hen wskousa cautta Wanhurskaxi tuli. Gene. xv. Eli nyt se henen Ymberinsleickauxens Töö / ei miten auttanut henen wanhurskaudhens polen / ionga quitengi Jumala henen keski / ia oli cummingin yxi hyue Töö / ette hen oli Jumalan cwliainen / Nin ei mös tosin yxiken toinen hyue Töö / miten auta wanhurskauteen. Mutta ninquin Ymberinsleickaus oli Abrahamille / yxi wlconainen mercki / iosta hen wanhurskaudhens osotti vskosa. Nin ouat mös caiki hyuet Töödh / ei mwta quin wlconaiset merckit / Jotca vskosta noudhattauat / ia osotauat ette Inhiminen on Jumalan edes siseiselde polelda wanhurskas / ninquin yxi hyue hedelme osotta ette pw on hyue.

Abraham on ainosta wskosta / Wanhurskautettu.

Sen cansa nyt P. Pauali wahuista / ninquin wekeuelle Esicuualla Ramatuista / henen entisen Opinsa / nijsse Colmesa Lugussa vskosta. Ja sihen wiele nyt wete yden Dauidin Todhistuxen / Psalmo xxxij. Joca mös sano / Ette Inhiminen wanhurskautetan ilman Töite. Waicka ei hen ilman Töite ole / coska hen on wanhurskaxi tullut.

Sijte

Sijtte hen wloſleuitte temen Eſikuuan caikia muita Lain tóite waſtaan / Ja päätte ettei Juttat taidha ainoſtans olla Abrahamin periliſet Weren tedhen / Palio wehemin Lain Tóidhen tedhen / Mutta heiden pite perimen Abrahamin vſkon / ios he waparitachtoat tulla. Ette Abraham / ennenquin Laki / ſeke Moſeſen ette ymberileickauxen tuli / oli wanhurſkari tullut vſkon cautta / ia curuttijn caikein ninen Jſeri iotca vſkouat. Ja wiele ſite enembi / ette Laki ſattapi pikemin wehemmatkaan / quin Armon / ettei yxiken Laki teute rackaudhella ia mielellens. Senteden pite ſis ainoan vſkon / ſen Armon yleshakeman ioca Abrahamille luuattu oli. Sille ette ſencaltainen Eſikuua on meiden tedhen kirioitettu / Ette mekin vſkoiſima.

Ne quin Vſkoſta on / ne ouat Abrahamin Lapſet ia Periliſet.

Sijnä v. Luguſſa hen tule Vſkon hedhelmehen ia Tecoon / Quin on Rauha / ilo / Rackaus Jumalan polen ia Jnhimiſten / irſtaus / wapamieli / ia Wahua Toiuo nurehesſa ia kerſſimiſes / Sille ette ſencaltaiſet aina noutauat cuſſa oikea Vſko on / ſen ylenpalteiſen Zywuydhen tedhen / ionga Jumala on Chriſtuſes meille oſottanut / ette hen on andanut henen coolla meiden tedhen / ennenquin me taſima henelde ſite rucolla / Ja / wiele coſka me henen Wiholiſens olima. Nin ſis on nyt meille / Ette Vſko ilman caikita Tóite wanhurſkautta / Ja ettei quitengan ſenteden ſenra / ettei iongun pidhe ychte hyue Tóte tekemen / Mutta ettei ne cochto iſet Tóódh tacaperin ieiſi Joiſta ne Tecompyhet eiuet miten tiedhe / iotca itzellens ewualeuat omi Tecoijans / ioiſſa eikä rauha / riemu / irſtaus / rackaus / toiuo / eli iongun Chriſtiliſen Tóón taicka Vſkon mooto ole. V.

Sitelehin hen tekepi ydhen liſtiliſen wloſkieumiſen puhens Jatkamiſen cauſa / ia luettele / cuſta molomat ſeke Syndi ette wanhurſkaus / Colema ia Eeleme wloſlechteuet / Ja hen aſetta.

aſetta nãme cari toinen toiſtans waſtaan / Adam ia Chriſtu ſen / quin hen tadhois ſanoa / Sitewarten piti Chriſtuſen tule man ninquin yxi toinen Adam / ioca henen Wanhurſkauden meille piti tarizeman / ydhen wdhen ſyndymiſen cautta wſ coſa / Ninquin ſe toinen Adam oli meiden pälen Synnin ſaat tanut / ſen wanhan lihaliſen Syndymen cautta.

Sen canſa nyt tieten ia wahwiſtetan / ettei yxiken tai dhaizens autta Synniſte / ia Wanhurſkauteen Töidhens canſa iuri nin / quin ei hen taidha izens ſiſte eſte / ettei hen li haliſeſta ſynny. Telle mõs oſotetan / ette ſe Jumalan Laki / ioca oikeut mõdhen auttaman pideis (ios iotaki mwtoin pi deis auttaman wanhurſkauteen) ei waiwon ole ilman apu tul lut / mutta ſe ombi mõs Syndie enänyt / ſenteden ette ſe pa ha Loondo ſite ſwreman mielicaruaudhen ſaiſi Lain polen / ia tadhois ſite enämin himonſa ſammutta / iota enämin Laki ſite kieldä. Ette iota paramin Inhiminen Lain ymmerttä / ſi te enämin iocainen tundepi henen tuſkanſa / Ja ette Laki nein aſetta Chriſtuſen Syndiſille palio tarpeliſemari / ia enämin Armo pytemen / ioca ſen meiden heickon Loonnon auttapi.

VI. Sijnä vj. luguſſa hẽ ylimeiſet wſkon Teghot ottapi etehens quin on / Hengen ſota Liha waſtan / tendheliſeſta coletta mahan ne iellens iänyet ſynnit ia himot / ſitte quin Inhimi nen wanhurſkari tullut on. Ja hen opetta meite / ettei me in ri ole nin wapadhetut wſkon cautta Synniſte / Ette me cai keni ioutilat / ia irtahat oleman pite / ninquin ei ſillen ychten Syndije oliſſickan. Mutta wiele nyt Synnit ouat / Waicka ei hen lueta cadhoturcen / wſkon tedhen / ioca henen waſtãs ſotipi. Senteden ombi meille kylle tekemiſte meiden itze can ſan / nincannan quin me e eme / ette me meiden Rumin hilitziſi ma / coletaiſima henen Himonſa / ia henen Jäſeninſe waatiſi ma ette he Hengen oliſit cwliaiſet / ia ei Himoon. Joinen cautta

me

me tulema Chriſtuſen coleman ia yleſnouſemiſen caltaiſeri/ ia meiden caſten teutämme(ioca mös Synnin coleman ia Armon wdhen Elemen merkitze) Sihenaſti quin me tyynni puchtaxi Synniſte tulema / ia Rumiliſeſta/ Chriſtuſen canſa yleſnouſema ia tjancaikiſeſta elemme.

Ja ſen me taidhama tehdhä (ma hen) ette me olema Armoin/ ia ei Lain alla. Jonga hen wloſtoimitta / olla ilman Laita/ Ei ſe nin ole ſanottu/ quin ei meille enſingen Laki olis/ ette iocainen madhais tehdhä omä mielens ielkijn. Mutta olla Lain alla/ on coſka me ilman Armota waellama Lain Töö dhen canſa. Sille taualla ombi Syndi wekeue Lain cautta/ ſenwoori / ettei yxiken ſooſin Lakijn Loonnoſtans / Joca ombi ſxri Syndi /Mutta Armo ſe tekepi meille Lain rackahari/ Nin ei ole ſis ſielle enä ſyndi / eikä mös ole Laki ſillen meite waſtaan/ waan on ſopinut meiden canſam.

Nin teme ſama ombi ſe oikea wapadhus ſynniſte / ia Laiſta ioſta hen teſſe luguſſa aina loppun aſti kirioitta. Ette ſe ombi yxi wapaus waixoin ilon canſa hyue tehdhä/ ia pite hyue Eleme ilman Lain watimata. Senteden ombi ſe Wapaus / yxi Hengelinen wapaus / ioca ei Laki poiſota / waan andapi ſen iota Laki anopi/ nimiten mielituxen ia hyuen tahdhon/ iolla Lain caipaus aſetetan/ nin ettei henelle ſillen miten ole pälecandamiſta ia watimiſta. Ninquin ios ſinun olis iongun welca/ ia et ſine woiſi maxa. Heneſte ſine cadhella modholla taidhaiſit päſte. Enſin ettei hen miten ota ſinulda / waan ſerckepi henen welcakirians. Toiſella modholla/ Jos iocu hyue Mies ſinun edeſtes maxais/ ia annais ſinulle / iolla ſine henen welghans maxaſit. Telle taualla on Chriſtus meite Laiſta wapachtanut. Senteden ei ſe ole iocu Lihalinen wapadhus / ioca ei miten pidhe tekemen / Mutta ſencaltainen wapadhus/ ioca palio / ia caikinaiſi teke/ ia quin Lain manaureſta ia welgaſta wapadhe on.

Sijnä

Alcupuhe.

Sijnä vij. Lugusſa hen wahuiſta ſencaltaiſet ydhelle Wertaudhella / Auioſkeſkuſta. Nunquin / coſka iocu Mies coole / nin Waimo ombi wallalans / ia nin molomat toinen toiſeſtans ouat eroitetut / Ei nin / ettei ſe Waimo madhaiſi otta toiſta Mieſte / Waan palio enämin / ette hen nyt eſken wapadhe on toiſelle Miehelle Holemaan / iota ei hen ſaanut tehdhä / ennenquin hen ſijte endiſeſta päſi. Nin on mös meiden omatundo ſidhottu Lakijn / ſen Wanhan Inhimiſen ala / Coſka hen coletettu on Adamin cautta / nin omatundo ombi wapa / ia toinen toiſeſtans wallalans / Ei nin / ettei Omantunnon pidhe miten tekemen / Mutta nyt eſken parahallans pitemen henens ſen toiſen Miehen tyge / ioca ombi Chriſtus / ia Elemen hedhelmet candaman.

Senielken hen lauiamin woſleuitte Synnin ia Lain ſiſim / Quinga Syndi ainoaſtans Lain cautta / woimaliſeri tule. Sille ette ſe Wanha Inhiminen waiwoin tule ſite Wiheiſemari Lain waſtan / Ettei hen woi ſite mara iota Laki ano. Sille henen Loondonſa on aina ſyndi tehdhä / ia ei iezeſtens mwta taidha. Senteden on Laki henen ſurmans ia tautins. Ei nin ette Laki ombi paha / Mutta ettei ſe paha Loondo taidha kerſſi / ette Laki henelde Hyue wati / Nunquin ei iocu Sairas taidha kerſſi / ios toinen wati hende iooxemã ia hyppemen / ia mwta ſencaltaiſta tekemen / Jota waan yri Terue Inhiminen taita tehdhä.

Senteden nyt P. Pauali teſſe päätte / ette cuſſa Laki oikein tutan / ia parahin ymmertehen / Sijnä ei hen mwta teghe / quin ilmoitta meille meiden ſynnit / ia coletta meite henen canſans / ia tekepi meite welcapäri ijankaiſen wihan / ia rangaſtuxen ala. Nunquin ſe caiki kylle tutan ia tietehẽ Omaſtunnoſa / ioſſa Laki oikein ſattunut on / Nin / ette iotakin mwta pite Inhimiſelle oleman / ia wiele enembi quin Laki /

iolla

iolla hen hurskaxi ia autuaxi tule. Mutta ne iotca ei hyuesti tũ-
ne Laki/ne ouat Sokiat/ia kieuuet sihen ylpeydhen cansa / ia
lwleuat Tõidens cansa teutteuens Lain/Sille ettei he tiedhä/
quinga palio Laki heilde wati/nimitten/ydhen hyuen/wapan/
mielelisen/ ia iloisen Sydhemen.

Sitelehin hen ilmoitta quinga Hengi ia Liha keskenens rij-
tele Jnhimisesä/ia panepi itzens sixi Esicuuaxi/ette me madai-
sima oikein oppia tundeman sen Teghon/ iolla synnit meisse
coletetan. Ja cutzupi seke Hengen ette Lihan Laixi/ Sente-
den ette ninquin Jumalan Lain tapa on/ette hen wati ia ano.
Nin mõs Liha wati ia ano Henge wastan/ia tachto olla itze
wallalans. Wastoinpein/Hẽgi wati ia ano Liha wastan/ ia ta
chto olla itze wallalans. Teme rijta ia sota pysy meisse nin cau
uan quin me eleme/Monicadas enämin/ia mutamis wehe-
min /senielken quin Hengi eli Rwmis wekeuembi on/Ja nin
on itze coco Jnhiminen/seke Hẽgi ette Liha/ioca itzesens sotipi
sihenasti quin hen coconans Hengelisexi tulepi.

Sijnä Cadexannes Lugussa/ Wahuista hen sencaltaiset
Sotiat/ettei semmotoinẽ Liha pidhe heite domitzeman/ VIII.
Ja lauiaman wlosleuitte mike Lihan eli Hengen sisu on/Ja
quinga Hengi Christusesta tule/ioca meille on henen pyhen Hẽ
gens andanut/ioca meite Hengelisexi saatta/ia Lihan alaspa
ina. Ja meite luijaxi teke / ette me wiele silloin Jumalan Lap-
set olema/echke quinga couasti Syndi meisse pyrke/nincauuã
quin me Henge seurama/ia Sodima Syndi wastahan /hende
colettamahan. Ja ettei yxiken cappale ole nin hyue Liha alas-
lumomaan/ quin on Risti ia kärssimys/nin hen wahuista mei-
te kärssimises/Hengen auttamisen cansa/ ia Rackaudhen / ia
caikein Loondocappalein cansa/Nimitten/ette seke se Hengi
meisse hocapi/seke mõs ne Londocappalet meiden cansa ike-
ueitzeuet/ette me päsisime Lihasta ia Synniste. Ja nin me nä-

em/ette nåmet colmet Lucu/ söxeuet sen ydhen Vskon Tegon
påle/quin on/Site wãha Adami coletta/ia site liha alaspaina.

IX. X. XI. Sijnå. ix. x. ia. xi. Lugussa/Opetta hen meite Jumalã ijan
caikisest edeskatzomisest / Josta se alghusta wloswota /
Cuca Vskoman/ eli ei Vskoman pidhe/ Synniste påste eli ei
påste/Ja sentedhen on se caiki tynni poisotettu meiden Kå-
siste/ ia caiki asetettu Jumalan kåsijn / ios meiden pite hyuet
oleman/ia wapari tuleman. Ja se on mös meille sangen tarpe
linen/Sille me olema nin/ heicot ia tietemettömet/ ette ios se
meille seisois/nin ei ensingen yxiken Inhiminen tulisi autua-
xi/ waan Perkele olis wissist meiden caikein ylitze. Mutta et-
te Jumala ombi wissi ia waca/ ettei henen Edeskatzomisens
miten wilpisty/ ia eikengen hende estå taidha/ nin meille on
Toiuo syndi wastaan.

Mutta tesse ombi nijlle ylenwisuille ia ylpein Hengein yxi
Maali edespandu/iotca heiden Ymmerdyxens sihen weteuet
ette he rupeuat cochta alghusta tutkiman Jumalan edeskatzo-
misen sywuytte/ ia turhan heidens sen cansa waiwauat/ios
he olisit Jumalalda wloswalitut. Nåmet itzense alassyseuet/
ette taicka he langeuat Epeuskoon / eli laskeuat heidens iuri
walallẽs / ia ei lucu pidhe mite ieliestå tulepi. Mutta noudha
sine tete Lehetuskiria henen Toimens ielken/ Kieute sinuas en-
sin Christusen ia Euangeliumin cansa/Ette sine woisit tuta
sinun Synnis ia henen Armonsa. Sitelehin/ettes syndi wastã
sotisit/Ninquin hen tesse Lehetuskirias / j. ij. iij. iiij. v. vj. vij.
viij. Lugussa opettapi. Sittequin sine sihen viij. Cap. tullut o-
let Ristin ia kårssimisen ala/ se sis sinua oikein opettapi Ju-
malã Edeskatzomisesta sine ix. x. ia xi. Lugussa/Quinga se õ-
bi turualinẽ. Sille ette paitzi kerssimisen/Ristin ia Surman hå-
tå/ei taidha iocu sijte Edeskatzomisesta selkieste tutkia ilman
wahingota ia salaista wiha Jumalata wastã. Sentedhẽ pite

ſe wanha Adam / ennen hyueſti coletettaman / quin hen neite kerſipi / ia ioopi tãte wekeuete Wina / quin on Riſti. Sentedẽ cartta ſinuas / ettet ſine Wina ioo / coſkas wiele Niſãſte imet. Se on / ele ennen Jumalan ſalaiſta Edeſkatzomiſeſta couan tutki / quin ſine olet Waſtoinkieumiſen cautta hyueſti harjoitettu. Jocaitzella Opilla ombi oma mãrã / aica ia ike.

XII. Sijnã rij. hẽ opetapi ſen oikean Jumalan palueluxen / ia cai eki Chriſtitut Jnhimiſet Papiri tekepi / ette heiden pite Wſſraman / ei Peningite / eikã Caria / ninquin Laki keſke / waã henẽ Oman Rumijns / ſen himoin colettamiſeſa. Sitelehin hẽ kirioittele ſen wlkonaiſen Chriſtitudhen waeldamiſen / ſijnã Hengeliſes Hallituxeſa / quinga ne Chriſtiliſet Jnhimiſet pite opettamã / ſarnaman / hallitzeman / palueleman / andaman / kerſ ſimen / racaſtaman / elemen / ia tekemen ſeke Nſteni / wiholiſi / ette caikia Jnhimiſi waſtaan. Nãmet ouat ne Tõõdh / iotca yri Chriſtittu tekepi. Sille ninquin ſanottu on / Ei Vſko ole iou tilas.

XIII. Sijnã rij. Luguſſa hen Opeta meite ſite Mailmaiſta Eſi walda ewlemahan ia tottelemahã. Joca ſenteden on ſããt ty / waicka ei ſe taidha ketãn Jumalan edes hyueri tehdhã / nin hen quitengin matkan ſaatta nin palio / ette ne hyuet ſauat wl conaiſen Rauhan ia warieluxen / ia ette nijlle pahoilla olis yri pelco / ia ei olis iuri irttat paha tekemeen / Senteden ſe om bi mõs nijlle Hyuille ilori / echkei he ſite taruitze. Mutta Lo puſſa hen caiki ſen ſulkepi Rackaudheſa / ia pããtte ſen Chriſ tuſen Eſicuman ielkijn / Ette ninquin hen meille tehnyt on / nin mõs pite meiden tekemen ia hende ſeuraman.

XIIII Sijnã rijj. Luguſſa / hen opeta meite ſiwieſte menemen nij ſnẽ canſa / ioilla ombi heicko Omatundo Vſkoſa / ia heite armaitzeman / Ettei me ſite Chriſtiliſta wapautta heiden was hingoxens harjoitaiſi / mutta pikimin heickodhen paranoxeri.

Cuſſa ei nin tapachtu/ſijte ſis nouſe rijta ia Euangeliumin Wolencatzomus/Joca quitengi palio waranda. Nin on ſis parambi iotakin welte ſen Jeicon teden/ſihenaſti quin hē wahwemari tule/quin ette coco Euangeliumin oppi pidheis poiſtuleman.

XV Sijnā xv. Luguſſa/Aſetta hē Chriſtuſen ydheri Eſicuna ri/ette mōkin nijte muita Jeickoija kerſſiſima/iotca wiele mrotoin ouat iulkiſis ſynneis ia pahois Tauoiſſa wighaliſet/ioita ei meiden pidhe poisheittemen / waan kerſimen nincauuan quin he paramari tuliſit / Sille ette nin ombi Chriſtus meiden canſan tehnyt / ia wiele iocapeiue tekepi/kerſſien paſlio hāpie ia pahutta meiſſe/ia ſijte meite alati Vloſautta. Sitelehin hen pāātte / ia rucole ninen edheſte / kijttepi heite/ia andapi heite Jumalan haltuun / ia yliſte henen Wircanſa. Ja rucole heilde Āpu ſangen ſiwieſte nijte Keuhije warten / iotca Jeruſalemis ouat. Ja on ſe caiki ſula Rackaus / ioſta hen puhu / ia ionga canſa hen menepi.

XVI Sexvj ia Wimeine Lucu /ōbi yri Teruetus Lucu/ioſſa hē Nſteuiens teruechte/Mutta ſijnā ſeas hen ſecoitta ydhenkarſkūn Cauattamiſen Inhimiſten Opiſta / ioca aijallans ſen Euangeliumin ia Chriſtiliſen Opin ſekaan tuleua oli ia Pahoiturē matkan ſaattais/Ninquin hen io ennen wiſſiſte nāhnyt olis/ne monet Inhimiſten ſāādhyt/ia moninaiſet Keſkyt ioca Romiſka ia ninen Romarittē cautta piti yleſtuleman/heiden petoliſtē ia Pahoituren Ramatuidhens ia Oppins cāſa/ioca nyt caiken Mailman wpottanut on/Ja ombi mōs ſeketemē Lehetuſkiriaā/ia coco pyhen Ramatun /ette mōs caikē Jengē ia Vskō wlosſammuttanut/nin ettei ſillē muta iellens ole/quin ſe Epeiumala/Watza/ionga Palueliari Pyhe Pauali ne cuzupi ia nimitte. Jumalan meite heiſte pāſtākōōn. Amen

Tellens me Leudheme teſte Lehetōſkiriaſta / teudheliſeſta mite iongun Chriſtitun Inhimiſen tule tietā/ Nimiten /

mike Laki/ Euangelium/Syndi/Rangaſtus/Armo/Oſto/ Wähurſkaus/Chriſtus/Jumala/hyuet Töödh/Rackaus/Toiuo/ ia Riſti onopi. Ja quinga me meiden pite kieuttemen iocaitzen waſkan/ mike hen on hyue eli paha/hurſkas eli ſyndinen/ wekeue eli heicko/Nſteue eli Wiholinen/ Ja quinga meiden pite itzeme waſkan kieuttemē. Sihē hen on caiki nämet Ramatū cauſa wekeueſti wahwiſtanut/henen oman ia Prophetain E ſicunan cauſa/Nin ettei teſſe ſillen ole miten waija. Senteden ombi teme mös nin nähdhä/ ette Pyhe Pauali tachtoi Teſſe Lehetuſkirias/caiki ne lyhykeiſeſte päätte ia ſulkia/ioca Chriſti iſen ia Euange iumin Oppijn tule/Ja hen walmiſta ydhen Siſellemenon ia Ouen caiken Wanhan Teſtamentin Ymmerrämē. Sille/ ilman epelemet/ioca temen Lehetuſkirian hyueſti Sydhemeſens pite/ henelle ombi caiken wanhan Teſtamentin Walkeus/kircaus/ia woima tykenenſe. Senteden ſis iocainen Chriſtittu pite henēs aina iaalati tehen itzens totuttaman ia harjoittaman. Sihen Jumala Armonſa andakohon. AMEN.

Se P. Paualin Epistola Romarein tyge. Ensimeinen Lucu.

PAuali / Jesusen Christusen Paluelia / cutzuttu Apostolixi wloseroitettu sarnamã Jumalan Euangeliũ / ionga hen ennen luuanut on / henen Prophetains cautta / nijsse pyhisse Ramatuissa / henen Poijastansa / ioca syndynyt on Dauidin Siemeneste Lihan polesta / Joca ombi wekeuesti ilmoitettu Jumalan Poijaxi / sen Hengen ielken / ioca pyhittepi / Sijte aijasta quin hen ylesnousi coolleista / se on / Jesus Christus meiden HErrã Jonga cautta me olema Armon ia Apostolin wirghan saaneet caikein Pacanain seas / ylesoijendaman Vskõcwliaisudhen / henen Nimense pále / Joinenga lughusta temõs oletta / iotca cutzut ut ouat Jesusesta Christusesta.

Hengen ielkijn) Se Jumalã Hẽgi on ãnettu ielken Christusen ylesnousemisen / sijte aiasta hen pyhitte ne Christitud / ia kircasta Christusen caikes mailmasa ette hen ombi Jumalã Poica / caikella wãelle / sanoisa / merkise ia ihmeise.

Caikille nijlle / iotca Romissa ouat / Jumalan rackaille / ia cutzuttu-

cutzutuille Pyhille. ARMO olcon teiden cansan ia Rauha Jumalalda meiden Jselde / ia HERRALDA Jesuselda Christuselda.

Ensin mine Kiten minun Jumalatani Jesusen Christusen cautta / teiden caikein tedhen / ette teiden Vsko caikesa Mailmasa mainitan. Sille Jumala ombi minun Todhistaijan (iota mine Hengeseni paluelen henen Poijans Euangeliumis) ette mine ilman lackamat teiden pälen muistan / aina pydhen minun Rucouresani / Ette mine iollangi madhaisin saadha (ios Jumala tachto) onneliseni Tien tullaxen teiden tygen. Sille ette mine halan teite nädhä / senpäle ette mine iotakin Hengeliste Lahia teille iacaisin / teite wahwistamahan (se on) ette mine ynne teiden cansan saisin Lohutoxen / molombaiden Vskon cautta / seke teiden ette minun.

Mutta em mine teilde salata tachto / Rackat Weliet / ette Mine olen wsein aiatellut tulla teiden tygen / waicka mine olen estetty tehenasti / Ette mine mös teiden seasan / madhaisin iongun Hedhelmen saatta / ninquin muinengi Pacanain keskene. Mine olen Welcapä / seke Grekein ette mucalaisten / seke Wisasten ette Tyhmein. Senteden nin palio quin minussa ombi / walmis mine olen / teille mös iotca Romissa oletta / Euangeliumi sarnaman. Sille em mine häpie Christusen Euangeliumita. Sille ette se ombi Jumalan weki / ioca antuaxi teke caiki ne iotca sen päle vskouat / Ensin Juttaille ia mös nijlle Grekille / Senteden ette sijnä iulgistetan se Wähurskaus ioca Jumalan edes kelpa / quin vskosta vskohō tule / ninquin kirioitettu on / Se Wanhurskas pite vskostans elemen.

Vskosta vskohon) Sijte alietusta ia he costa vskosta / ia sihen wahwaan. Sille ettei vsko ole ioutilas.

Sille ette Jumalan wiha Taiuahasta ꝛc tulepi ilmei / ylitze caikein Inhimisten Jumalattomā menon / ia wärydhen iotca Totudhen wärydhes piteuet. Senteden ette se quin taitan Jumalasta tuta / se ombi heisse iulkinen. Sille ette Jumala heille

sen ilmoitti/sen cautta/Ette henen nåkymettomat menõsa/se on/ henen ÿancaikinen Woimans ia Jumalus/ tuleuat nåchteuexi/ coska nÿste wari otetan/ henen Tegoisansa / nimiten / Mailman loomisesta. Nin ettei heille ole ychten luchtamista/ Senteden ette he tiesit yden Jumalan oleuã/ia ei ole hende ylisteneet ninquin ychte Jumalata/eikå mös kÿtteneet/Waan he wilpistelit heiden ✝ aÿatoxisans/ia heiden ierghetöin Sydhemens ombi piminyt. Coska he itzense Wisari lwlit/nin he ouat Tyhmexi tulluet/ ia ouat mwttaneet sen catomattoman Jumalan Cunnian/Cuuaxi/ ioca ei waan techty ollut catouaistẽ Inhimisten/ Mutta mös Linduin ia Nelÿalcaisten ia mateleuain Eleinten motoisexi.

Senteden ombi mös Jumala heite laskenut heiden Sydhemẽs himohin/saastauxehen/håueisemen heiden oma Rumistans keskenens/Jotca Jumalan Totudhen ouat mwttaneet Walehexi/ ia ouat cunnioittaneet ia palueleet enåmen Loondo cappaleita/quin itze Loÿa/ioca õbi kÿtettepe ÿãcaikisesta Am̃. Senteden ombi mös Jumala heite ylenandanut håpielisijn Himoin. Sille ette heiden waimonsa ouat muttaneet sen Loonolisen tauan/ sihen quin ombi wastan loondo. Samalmoto mös Miehet ouat ylenandanuet sen waimoin loonolisen pitemisen/ia ouat toinen toisens polen palaneet heiden himoisansa/ ia Miehet ouat Miesten cansa riettaudhen tehnet/ Ja ouat saanet(ninqnin pitiki)heidẽ exymisens palcã itzeheisenså.

Ja ninquin ei he totellehet ette he Jumalã tundisit/nin mös Jumala laski heite heÿun mielehen/tekemen nÿte quin ei pideisi tectemen/Teunens caikia Wårytte/Salawoteita/Coirutta/ Ahneutta/ Pahutta/ teunens catehutta/ Murha/ Rÿta/ Petosta/ Pahantauaiset/ Coruan wiskutteliat/ Panetteliat/ Jumalan ✝ ylencatzoÿat/ Wekiuallaiset/Coriat ♣ Euchkerit/ ✱ Pahain neuuoin pesåt / Wanhembaidens cwlemattomat/

Tompelit

Jumalan totudhen) Se on/ sijte oikiasta Jumalasta he ouat epeiumalat tehnyt.

✝ ylẽcatzoÿat) ouat ne Oikeat Epicurit/ iotca nin eleuet/ quin ei Jumala olisikan

♣ Euchkerit) Jotca palio kerskauat ia kehuuat/ ninquin he olisit paramat muita/ ia ei miten quiten ouat.

Tompelit/wilpitzijet/ ❧ Julmat/ ✠ Sopimattomat/ Armo ittomat. Jotca Jumalan Wanhurskauden tieteuet (ette ne quin neite tekeuet/ouat Colemā ansanuet) ei he waiuoin nijte tee/mutta mōs andauat Sosionsa ninen iotca site tekeuet.

Tompelit) Jonga me Tylyxi cutzuma Houki axi/ia ioca omasta Aiuostansa caiki tacto toimitta/ ia ei wijsahamista lucupidhe.

❧ tulepi ilmei) se tulepi Taiuahasta ilmei (mutoin ei caiki Mailma sijte miten tieteisi) Ettei yxiken Jnhiminen wanhurskas ole Jumalan edes/ Mutta caiki tynni ouat Jumalattomat/syndiset ia wärct/se on/ Wihan lapset vt infra cap 3. Non est iustus etc. Ja waika he iotakin Jumalast tieteuet taicka cwleuat/ouat he quitengin nin pahat/Ette he eikä hende kijte eikä paluele. Senteden he mōs rangastoxexi caikinaisen Syndijn langeuat etc.

✠ (Aijatoxisans) Cussa ei vsko ole sine toimi langepi ydheste ia toisehen/sihenasti quin hen ratki sokiaxi tule/henen aijatoxisans ninquin caikille wisaille ia Tacka mielisille tapachtupi.

✱ Pahain neuuoin pesät) iotca öte ia peiue/pyteuet muita Jnhimisi wahingotta ia häwittä / Ouat sihen mōs kylle soueliat/ia nopsat ylesleute men sencaltaise Jonet.

❧ Julmat) Sudhen ia Coiran tauaiset/ioilla eikä ole halu eli rackauta waimoin/ lastein/ Weliens/ Sisartens ia wanhimbaidens polen.

✠ Sopimattomat) iotca eiuet andexianna/eike coskan muinein cansa taidha sopia.

II. Lucu.

SEnteden/o Jnhiminen/eipe sine taidha itzes luchtata/ waicka cuca sine olet ioca domitzet. Sille ette iossa sine toisen domitzet/sijnä samassa sine itzes cadhotat/Ette sine iuri site sama teet/iotas domitzet. Sille me tiedhe me/ ette Jumalan Domio ombi oikea/ninen ylitze iotca semmotoista tekeuet. Eli lwleco sine/o Jnhiminē/ sine ioca domitzet nijte iotca sencaltaista tekeuet/ia sine mōs site sama teet/ette sine weltet Jumalā domion: Eli ylencatzot co sine henen Hywuydhens runsaudhen/ kerssimisen ia ❧ Pitkemielisudhen: Etkōs tiedhä/ ette Jumalan hywuys paranoxehen sinua pytepi:

Mutta ſinun Cowudhes ia catumattoman Sydhemes-
ſelkeen / ſine cartutat wihan itzelles ſihen wihan peiuehen /
Coſka IVMAlan oikea Domio ilmande / Joca coſtapi itze-
cungin henen Tõidenſe pereſte / nimitten / yliſtos ia Cunnia /
ia catomatoin olemus / nijnen / iotca kerſſimiſen canſa ſeiſouat
ſen ijancaikiſen Elemen ielkin. Mutta nylle iotca rijtaiſet o-
uat / ia eiuet totutta cwle / waan wärydhen cwleuat / tuleua
ombi närckeſtys ia wiha / mureh ia waiwa / caikein Inhimi-
ſten Sieludhen ylitze iotca paha tekeuet. Enſiſte Juttaille / ia
mõs Grekille. Mutta kijtos ia cunnia ia Rauha caikille nylle /
iotca hyue tekeuet / Enſiſte Juttaille ia mõs Grekille.

Sille ettei Jumala catzo Inhimiſen modhon ielken / Caiki
ne / iotca ilman Laita ouat ſyndi tehneet / ne mõs ilman Lai
ta cadhotetan. Ja caiki ne iotca Laiſſa ouat ſyndi tehneet / ne
Lain cautta domitaan. Sille ettei ne ole Jumalan edes wan-
hurſkat / iotca Lain cwleuat / Mutta ne iotca Lain tõllens teu
teuet / ne pidheten wanhurſkana. Sille ios Pacanat / ioilla ei
Laki ole / tekeuet quitengin * loonoſtans ſite quin Laki ano /
ne ſamat / waicka ei heille Laki ole nin he ouat itzeheillens Laki
Sen cautta / ette he oſõttauat Lain Tõõdh / oleuan kirioitetun
heiden Sydhemihins / Senworj ette heiden Omatũdons heille
ſen todiſtapi / Nin mõs heiden ajatorenſa / iotca itze keſkenẽs
candauat / eli mõs luchtauat ſinã peiuene / coſka Jumala Jnhi
miſten ſalaiſũdhet / pite domitzeman / Jeſuſen Chriſtuſen caut
ta / minun Euangeliumin pereſte.

Catzo / ſine cutzutan Juttari / ia ſine Lootad itzes Lain pã
le / ia kerſkat ſinuas Jumalaſta / ia tiedhet henen tahdhonſa.
Ja ette ſine olet Laiſta neuuottu / nin ſine coettelet mite pa-
ras tehdhã olis / ia oſkallat itzes oleuan ninen Sokijain Joh
dattajan / ia ninen Walkeudheri / iotca pimeiſe ouat / ia Tyh-
meiden haltiari / ninen yrikerdhaiſten Opettajari / ia ſinulla
on mooto tietemen mite oikeus ombi Laiſſa. Nyt

Jumã laita) ſe on / ette Jut-
tat Moſeſen La
in ricoit / nin he
ſen telken Domi
tijn. Mutta pa
canat / toilla ei ſi
te Laki ollut / ne
mõs ilmã ſite la
ita cathotetijn.
Quitẽgin oikein
ette heille oli ſe
Loonolinen La-
ki / toſta he tieſit
Ette mite he ta-
dhoit mutta h-
ille tekemen / ſite
heiden mõs piti
mudhen waſtã
tekemen ia wel-
ſemen. Matth. 7.

Nyt sine opetat muita / ia et sine itzes opeta. Sine sarnat Ei pidhet warghastamā / ia sine wargastat. Sine sanot / Ei pidhe Hoori techtemen / ia sine Hoori teet. Sine cauhistut Epeiumaloita / ia ratelet site Jumalalda quin henen tule. Sine kerskat itzes Laista / ia häueiset Jumala Lain Ylitzekieumisen cautta. Sille teidhē techten tule Jumalan Nimi pilcatuxi Pacanaiden seas / ninquin kirioitettu ombi.

Se Ymberileickaus kylle kelpa / Jos sine Lain pidhet. Mutta ellet sine Laki pidhe / nin ombi sinun Ymberileickausti io Esinahaxi kiendynyt. Jos sis Esinachka Lain Wanhruskaudhen pite / etkös lwle ette henen Esinachkans pite Luettaman henelle Ymberileickauxexi? Ja nin se / quin Loonostās ombi Esinachka / ia Lain teutte / pite sinua Domitzeman / ioca Bockstauin ia Ymberileickauxen alla Lain ylitzekieud. Sille / ei se Judeus ole / ioca wlconaisesta Judeus on / Eikä mös se ole Ymberileickaus / quin wlconaisesta Lihassa tapachtu. Mutta se on Judeus / ioca siselde salattu on / Ja se Sydhemen Ymberileickaus / se ombi Ymberileickaus / ioca Hengesse / ia ei Bockstauis tapachtu / Jonga kijtos ei ole Inhimisilde / waan Jumalalda.

Ratelet) Olecos yxi Jumalā warghas / Sille henen ombi Cunnia / sen caiki Tecoinpyhet henelde wargastauat coska he ninen päle itzens loottauat.

Esinahcka) Nin P. Paua. Pacanat cutzupi / sen teden ettei he ollut nin ymberileickatudh / quin Juttat.

Hēgesse) Hengi cutzutan se quin Jumala waickutta Loonon ylitze / Bockstaui cutzutan caiki se / quin Inhiminē taita itzestens tedhä ilman Hengen auttamista.

✠ Pitkemielisus) se on yxi auwu / ette tocu hitahast wihastu / ia nuchtele wärytte. Mutta Kerssimys on / coska paha kerssiten tauaran rumijn eli Cunnian polesta / waicka se wiele oikiudhen möte tapachtuis. Hywuyys on / caikinaiset rumijn hyuet Töödh / ia ysteuelinen meno.

✱ Loonostans) Se on Loonolinen Laki / Mite sine tadhot sinulle techteuen / eli weltettä muilda / tee sine se / ia welte toista. Jossa coco Mosesen Laki sulietan / ninquin Christus sano Matt. 7. Josta Laista ei Pacanatka mwta tee / quin vlconaiset Töödh / Ninquin Juttat Mosesen Laista / Ja teme on se Canne ia Luchtamus / ette yxi Syndi ombi swrembi quin toinen / Laki wastan.

III. Lucu.

Misse

P Paualin Epistola

MIsse sis Juttalla paraspoli ombi? Eli mite se Ymberileickaus autta? Ja tosin/ sangen pa-lio. Ensin/ ette heille on vskottu/ mite Juma-mala puhunut on. Mutta ettei mutomat ni-nen samain pále vskoneet/ mike sijte lucua om-bi? Pidheiskō heiden Epeuskonsa Jumalan vskon turhari tekemen? Pois se. Waan paramin/ Olcon Ju-mala totinen/ Ja caiki Inhimiset Walechteliat. Ninquin kir-ioitettu on/ Senpále/ ette sinun pite totisen oleman sinun sa-noisas/ ia ylitzewoitat coska sine Domitan.

Walechteliat) Jumala kylle sananſa pite. Mutta ioca Inhimisten pále tu tua/ se wilpite.

Jos sis se nin on/ Ette meiden wárys Jumalan Oikeu-dhen ylistepi/ miteste me sanoma? Ongo sis Jumala wáre/ ette hen sen ylitze wihastupi? (Mine puhun Inhimisten ta-ualla) Pois se/ Quinga sis Jumala taidhais Mailman Domi-ta? Sille ios Jumalan Totuus minun Waleheni cautta cun-nialisemari tulis/ henen ylistoxeri./ Mingetedhen mine pidh-eis wiele sijte ninquin Syndinen Domittaman? Ja ei para-min nin tehdhá (ninquin me laitetanma/ ia quin mutomat puhuuat/ ette me sanoma) Techkemme paha/ ette sijte hyue tulis. Joinenga cadhotus ombi ratki oikia.

Miteste me nyt sihē sanoma. Ongo sis meille parambipoli quin heille? Ei ensingen. Sille me olema ennē osottaneet/ Ette seke Juttat ia Grekit/ caiki ouat Synnin alla/ Ninquin kirioi-tettu on/ Eikēgen ole wāhurskas/ ei tosin yxikē. Eikengen ole io-ca ymmerttá/ Eikengē ole/ ioca Jumalata etzipi. Caiki he ouat poikennehet/ ia caiki ynne ouat keluottomari tulleet. Ei yxiken ole quin hyue teke/ ei ychtengen saacka. Heiden Curckuns om-bi yxi auoion Hautta/ heiden Kiellense cāsa he petorē tekeuet/ Kykermen wiha ōbi heiden Hwllens alla/ Heiden suunssa om-bi teunens kiromista ia haikeutta. Heiden Jalgansa ouat no-piat werta wloswodhattaman/ heiden teisens ombi sula tus-ka ia:

Psal. 14. Psal. 6.

ka ia sydhemenkipu/eiuet he rauhan tiete tundeneet/Ei ole Jumalan pelco heiden silmeins edhesse.

Mutta sen me tiedhemme/ette caiki se quin Laki sanopi/ sen hen sano nijlle iotca Lain alla ouat/ Senpåle/ ette iocainen Suu pite tukittaman/ia caiken Mailman pite Jumalan edes Vicapåån oleman/Senteden/ ettei yxiken Liha taidha Lain töiden cautta henen edhessens Wanhurskaxi tulla. Sille ette Lain lepitze waan Synnin tundemus tule.

Mutta nyt ilman Lain auttamata ombi se Wanhurskaus/ioca Jumalan edes kelpa/iulghistettu/ia Lain ia Prophetain cautta todhistettu. Se Jumalan Wanhruskaus (mamine) ioca tule Jesusen Christusen vskosta/ caikein tyge/ ia caikein påle/iotca vskouat.

Sille ettei tåle ole ychten eroitusta ✠ He ouat caiki pånes Synniset/ ia ei ole heille misten kerskamista Jumalan edes. Ja tuleuat ilman ansiotans Wanhurskaxi henen Armostans/sen Lunastuxen cautta/ quin ombi Christuses Jesuses/Jonga Jumala on asettanut Armonstolixi/ sen Vskon lepitze henen Weresense/ Joille hen sen Wanhurskaudhen/ioca henen edhesens kelpa/osottapi/sijnå/ette Hen ne Synnit anderianda ✠ iotca ienyet olit Jumalan kerssimisen ala/Ette hen telle aijalla osottais/sen Wanhurskaudhen ioca henen edhesens kelpa Senpåle/ette henen ainoan pite Wanhurskan oleman/ ia sen Wanhurskauttaman/ ioca Jesusen Vskosta on.

Cussa sis ombi nyt sinun Kerskauxes? Se on wlossuliettu. Minge Lain cautta? Töidhen Lain cautta? Ei/Waan Vskon Lain cautta. Nin me sis sen sixi pidhemme/ ette Jnhiminen wanhurskaxi tule/ilman Lain töite/sulan Vskon cautta. Eli ongo Jumala waiwoin Judasten Jumala? Eikö hen mös ole Pacanain Jumala? Ja/wissiste mös Pacanaidhen Jnmala. Sille ette yxi ainoa Jumala ombi/ ioca Ymberileickauxen wanhurskaxi teke vskosta/ ia Esinahan vskon lepitze. Quingasta? Teemekö me Lain tyhiexi Vskon lepitze? Pois se Waan me ‡ kijnitemme Lain.

Jenyet olit) Eikå Laki/eikå iocu hyue Töö/ tainut syndi poi sorta. Sen piti Christus ia anderiandamus tekemen.

‡ Kijnitemme) Vsko se teuttepi Caiken Lain. Mutta Teghot ia Töödh ei he ychten racin Laista teute.

P. Paualin Epiſtola

✱ Cunnialiſemari tulis) Dauid ſanopi/Sinun ainoan waſtã mine ſyndtein ia pahaſti ſinũ edeſes tein/ Senpãle ette ſine waãhurſkas oliſit/ſinũ Sanoiſas/ia ylitzewoitat coſka ſine domittaã etc. Se ewlu ninquin ſyndipoeis tectemẽ/Senpãle ette Jumala wanhurſkas olis/ Quin P. Paualẽ mõs teſſe oſotta. Ja ei quitẽgã nin ole. Mutta meiden pite ſynnit tũdemãtoiſta Jumala meite nuctele/ Ettehẽ nin laiſans waari ia hurſkari tũnuſtetaſin. Mutta ylitzetemẽ tũdemiſẽ/rũteleuet ne Tecoinpyhet Jumalancãſa/ ia ei tachto heidẽ tõidens anda olla Syndinã/ Ja nin pite Jumalaoleman heiden walechteltans/ia ſanoiſans domittaman. Nin nyt P. Paualí tachto/ettei ne ſynnit Jumalata yliſte(mutoin olis parambi Syndtedhã quin hyue) mutta ſynnin tundemus yliſtepi Jumala ia henen Armons. Nin uiri Jumala tule wanhurſkari/ia caiki Inhimiſet walechtelkari/iotca ei ſite tunnuſta tachto/ia ei heiden Epeuſkonſa tege Jumalanvſko tyhjãri. Sille hen quitengi woittapi ia tule totiſeri / ette hen caiki Synniſeri ewluttapi.

✱ Se ouat caiki pãnens Synniſet) Se on pãcappale teſſe Lehetuſkirias ia coco Ramatus/ette caiki ouat ſyndiſet/iotca ei ole Chriſtuſen Weren cautta wanhurſkautetudh vſkoſa/ Sille käſite tãte Texti hyueſti/ ette heneſſe alaſpainetan caiki tekoin anſiot ia kerſkaus Tõiſte / ninquin P. Paualí teſſe ſano / Ja nin ſula Jumalan Armo ia cunnia tepi / ioſta me wanhurſkari ainoſtans tulema.

IIII. Lucu.

Gene 15 Gala 3. Jaco 2

Mteſſe me ſis ſanoma meiden Iſen Abraha min leuneheri Lihan poleſta: Sen me ſanoma / Jos Abraham on Tõidhen cautta Wanhurſkari tullut / nin henelle ombi kylle kerſkamiſta/Waan ei Jumalã edes. Mutta mite Ramattu ſano: Abraham vſkoi Jumalan/ia ſe henelle wanhurſkauderi luettijn. Mutta ſille ioca tõte teke / ei lueta palca Armoſta / waan welghaſta. Mutta henelle ioca ei Tõiſſe kijniripu / waan vſkopi ſen pãle/ ioca ſen Jumalattoman wanhurſkauttapi/henen Vſkonſa luetan henelle / wanhurſkaudheri. Ninquin mõs Dauid ſanopi/Ette autuahus on ainoſtans ſen Inhimiſen/iolle Jumala tygeluckepi wanhurſkaudhen/ ilman Tõidhen apua/ coſka

Teſſe P. Paualí oſotta cadhella Eſicunalla/ettei Auſſio miten ole waan ainoa Jumalan Armo.

coſka hen ſano. Autuat ouat ne/ ioinenga wärydhet ouat an Pſal. 32.
dexiannetudh/ Ja ioinenga Synnit peitetyd ouat. Autuas on
ſe Mies iolle Jumala ei yctē ſyndi tygeluge.

Lienekō teme Autuahus waiwoin Ymberileickauxen ylitze-
tullut/ eli mōs ylitze Eſinahan? Nimbe me ſanoma/ ette A-
brahamille oli henen Vſkons Wanhurſkaudhexi luettu. Quin
ga hen ſis henelle tygeluettin? Coſka hen oli Ymberileckauxes/
eli Eſinahas? Ei Ymberileickauxes/ waan Eſinahaſa. Mut
ta ſen Ymberileckauxen Merckin hen otti Inſiglixi ette hen
oli wanhurſkaxi techty vſkon cautea/ ioca henelle oli Eſinaha
ſa/ Senpäle/ ette henen piti oleman caikein vſkoliſten Iſe/
iotca Eſinahaſa vſkoit/ ette ſe ſama pidheis mōs heille Wan
hurſkaudhexi tygeluettaman. Ja tulis mōs Ymberileickauxen
Iſexi/ Ei waiwoin ninen/ iotca Ymberileickatuiſta ſyndynyet
ouat/ Mutta mōs ninen/ iotca waeldauat ſen vſkon Jelkije
mōdhen/ ioca oli meiden Iſen Abrahamin Eſinahaſa.

Eſinahka Abraham vſkoi ia tuli wanhurſ-caxi/ ennenquin hen Ymberile-kattijn Gen. xv. Ette Armon piti oleman io ennen quin Teco oli.

Sille ne Lupauxet/ Ette henen piti tuleman Maliman
Periliſexi/ ei ole tapachtanut Abrahamille/ ia henen Sieme-
nillens Lain cautta/ Waan vſkon wanhurſkaudhen cautta.
Sille/ ios ne/ iotca Laiſta ouat/ periliſet ouat/ Sijtte vſko ō-
bi turha/ ia ſe Lupaus ombi huckan tullut. Senwoori ette
Laki Wihan yleſkihoitta/ Sille cuſſa ei Laki ole/ ei ſielle mōs
ole Lain ylitzekieumiſte. Senteden annetan Perimys Vſkoſ-
ta/ Ette ſen pite Armoſta oleman/ Ja ſe Lupaus pite olemā
wahwana caikille Siemenille/ Ei ninen ainoſtans/ iotca La-
iſta ouat/ mutta mōs ninen/ iotca Abrahamin Vſkoſta o-
uat/ ioca on meiden caikein Iſen. Ninquin kirioitettu on/
Mine aſetin ſinun monen Pacanain Iſexi Jumalan edes/
ionga ſine vſkonut olet/ Joca ne Coollehet eleuexi teke/ ia
cutzupi ne cappalet ioita ei oleca/ ninquin ne oliſit.

Gene 17.

(Siemenille) ſe on/ ſeke Jutta ille ette Pacano ille. Sille ette Pacanat/ iotca vſkouat/ ouat nin hyueſti Abrahamin Siemē/ quin Juttatki.

Ja hen vſkoi ſen Toiuon päle/ cuſſa ei enſingen toiuottapa
ollut Ge 13. 22.

ollut/Senpäle ette henen piti oleman monen pacanain Jſen/ Ninquin henelle ſanottu oli/ Nin pite ſinun Siemenes oleman. Ja ei hen heickonnut vſkoſa/ eikä mös totellut henen policolutta Kumiſtanſa /Echke hen io lehes ſata atjaſtaica wanha oli / Eikä mös Saran policolutta Cochtua. Sille ei hen ychten epeilyt Jumalan Lupauxen päle Epeuſkon cautta / Waan oli wahwa vſkoſa/ia änoi Jumalä ſen ✠ Cunnian/ia oli caikein wiſſin ſen päle/ette ſe iota Jumala lupapi/ ſen hen mös woipi teuttä. Senteden ſe ombi mös henelle Wanhurſkaudexi luettu.

Nin ei ſe ole waiwoin henen techtens kirioitettu Ette henelle ſe tyge luettu oli / Mutta mös meiden tedhen / ioille ſe mös pite tygeluettaman / Jos me vſkoma henen päle̅s / ioca meiden HERRAN JESVSEN ylesheretti Coollu iſta. Joca meiden Syndjen tedhen vlosannettu on / ia meiden wanhurſkaudhen tedhen ylesheretetty.

✠ Cunnian) Joca vſkopi Jumalan/ſe andapi hencelle Cunnian/ette hẽ on wanhurſkas/caikiwaldias/hurſkas /wjſsas ia hyue etc. Ja nin Vſko yleſtentte ne Colmet Enſimeiſte keſky/ia wanhurſkautta Jnhimuſet Jumalan edes/Ja ſe on ſe oikea Jumalan paluelus.

V. Lucu.

ETte me nyt ſis olema wanhurſkautetut Vſkon cautta / Nin meille ombi Rauha Jumalan canſa/ meiden HERRAN Jeſuſen Chriſtuſen cautta/ Jonga lepitze meille mös ombi yri Tygekieumys Vſkoſſa tehen Armohon/ iongaſiſelle me ſeiſoma/ia kerſkama meitẽ Toiuoſta ioca meille ombi ſijte Cunniaſta/ quin Jumala meille andapi. Mutta ei ſite ainoſtanſa/ wan me mös kerſkama meitem waiwaſa/ Sille me tiedheme/ Ette waiua ſaatta kerſſimiſen/ Mutta ker-

ta Kersimys saatta coetuxen/Coetus saatta toiuon/Mutta toiuo ei se wilpistele. Sille ette se Jumalan Rackaus ombi wloswonatettu meiden Sydhemihin/sen pyhen Hengen cautta ioca meille on annettu.

Coetus) Seon/ Coska iocu hyuesti ombi kiusattu/ia taita sijte puhua/ninquin se ioca itze sen tykene on ollut.

Sille ette mõs Christus/coska me wiele heicot olima aijan ielken/ombi meiden Jumalattoidhen edheste coollut. Tuskalla nyt iocu coole sen Oikean tedhen. Waan iongun Hyuen edest wskallais lehes iocu coolla. Senteden Jumala yliste henẽ Rackauttans meiden cochtan/ette Christus ombi meiden edesten coollut/coska me wiele Syndiset olima. Nin me sis palio enemin henen cauttans warielãme wihan edheste/senwooxi ette me henen Werens Lepitze wanhurskautetud olema.

Sille ios me Jumalan cansa olema souitetut/henen Poians Coleman lepitze/coska me wiele henen Wiholisens olima/Palio enãmin me Autuaxi tulema henen Elemens lepitze/ette me nyt souitetut olema. Mutta ei waiwoin site/waan me kerskama mõs meite ✠ Jumalasta/meiden HERRAN JEsusen Christusen cautta/Jonga lepitze me olema nyt souinon saaneet.

Syndi

Senteden/ninquin ydhen Inhimisen cautta Syndi on Mailmã tullut/ia Syndin lepitze Colema/ia nin Colema caikein Inhimistẽ ylitze õbi yldynyt/senwooxi ette caiki ouat syndi tehneet. Sille ette syndi oli tosin Mailmas/hamã Lakijn asti. Mutta cussa ei ychten Laki ole/ei sielle syndi totella/Waan se Colema wallitzi Adamista hamã Mosesen asti/heidẽ ylitze mõs/iotca eiuet ole syndije tehneet/sencaltaisen Ylitzekeumisen cansa quin Adam/ioca ombi sen ✠ Cuua/quin ielken tuleua oli.

Armo

MVtta ei se nin ole Lahiã cansa/quin Synnin. Sille ios mõda ouat ydhẽ Inhimisen Synnin tedhẽ coolleet/Nin on Palio enembi Jumalan Armo ia Lahia monelle runsaha

sta tapachtanut/ Jesusen Christusen cautta/ ioca se ainoa Inhiminen armosa oli.

Ja ei ole se Lahia ainostans ydhen ✠ Synnin ylitze/ Ninquin caikein Cadotus on tullut ydhen Syndisen ydhen synnin tedhen. Sille ette Domio on wlostullut ydheste Synniste cadhotuxexi/ Mutta se Lahia/ hen mõs auttapi monesta synniste Wanhurskautehen. Sille ios Colema ombi ydhen synnin tedhen wallinut/ sen ydhen cautta/ Palio enemin ne iotca sauat Armon ia Lahian teuttemisen Wanhurskaudhexi pite wallitzeman Elemese ydhen Jesusen Christusen cautta.

ydhen synnin) Ninquin Adam in syndi õbi meiden omaxi tullut Nin iuxi mõs Christusen wãhurskaus meiden Omaxi on tullut.

Sille/ ninquin ydhen Inhimisen synnin tedhen Cadhotus on ylitze caikein Inhimisten tullut/ Nin ombi mõs ydhen wanhurskaudhen cautta/ se Elemen wanhurskaus caikein Inhimisten ylitze tullut. Sille ninquin ydhen Inhimisen cwlematudhen tedhen/ monda ouat Syndisexi tulleet/ Nin mõs monda tuleuat ydhen cwliaisudhen tedhen wanhurskaxi.

Laki

Mutta Laki ombi mõs tehen siselletullut/ Senpäle ette Syndi wekeuemexi tulis/ Mutta cussa Syndi on wekeue/ Sielle ombi quitengin Armo palio wekeuemexi tullut/ Senpäle/ ette ninquin Syndi ombi wallinut Coleman polen/ Nin mõs Armon pite wallitzeman wanhurskaudhen lepitze ijancaikisehen Eelemehen/ Jesusen Christusen cautta.

✠ Jumalasta) Ette Jumala meiden oma ombi/ ia me olema henen Omansa/ ia Hywuydhet ouat meile ychteitzet heneste/ ia henen cansans caikessa Edeskatzomisesa.

‡ Cuua) Ninquin Adam meite/ henen Synnillens/ ilman meiden ricorita/ ombi cadhottanut/ Nin mõs Christus on henen Wanhurskaudhellans/ ilman meiden Ansiota/ meite wapachtanut.

✠ Ydhen synnin) Tesse hen puhupi Perisynniste/ ioca on tullut Adamin cwlemattudhesta, Josta caiki mite meisse on/ se on syndi.

VI Lucu.

Mut-

Jteſte me ſis tehē ſanoma: Pitekō meidē wi ele Symniſe olemā/ ſenpāle ette ſe Armo ſi te wekeuembi olis: Pois ſe. Quingaſta mei den wiele pideis Symnis elemen/ ioſta me poiſkoolleet olema: Eikō te tiedhā Rac kat Weliet/ Ette caiki iotca caſtetut olema Chriſtuſeſa Jeſuſeſa/ me olema Caſtetut henen Colemahanſa: Nin me olema ſis henen canſans hau dhatut caſten cautta colemahan/ Senpāle/ ette ninquin Chri ſtus ombi coolluiſta yleshereteſty Jſen Cunnian cautta/ Nin mōs meiden pite waeldaman/ ydhes wdheſa Elemeſe. Sille ios me ynne henen canſans kūnūſtutetut olema ydhen cal taiſeen Colemahan/ Nin me mōs tulema Yleſnouſemiſeſa y dhen caltaiſeri/ Tieten/ ette meiden Wanha Jnhiminen on henen canſans riſtinnaulittu/ Senpāle/ ette ſe Syndinen Ru mis pite turmeldaman/ ettei me teſtedes pidhe ſyndi paluele man. Sille ette ſe quin Coollut on/ hen ombi ſynniſte wan hurſkautettu.

Mutta ios me coolleet olema Chriſtuſen canſa/ nin me Vſkoma/ ette meiden mōs pite elemen henen canſanſa/ Ja tiedheme/ ette Chriſtus ioca nūſte Coolleiſta yleshereteſty on/ ei hen ſillen coole/ ei ſe Colema ſaa teſtedes henē ylizens walta. Sille ſe quin hē coollut on/ ſen hē ſyndijn cooli wihdhoin/ waā ſe quin hen elepi/ ſen hen Jumalan elepi. Nin mōs te/ ſiri te teidhen itzemme pitekā/ ette te oletta Syndihin coolleet/ mut ta elette Jumalaan Chriſtuſen Jeſuſen meiden HERRAN cautta.

Nin elkete nyt laſkeco Syndi wallitzeman teiden coleuaiſe ſa Rumiſanna/ nin ette te hende ewletta henen ✠ Himoinſa ielkeen. Ja elkete andaco teiden Jeſenitenna Synnin Odhari wārytehen/ Mutta andaca itze teiten Jumalalle ninquin ne/

iotca Colluista ouat wirghonneet/ia teiden Jesenet/Jumalalle wāhurskaudhē Odhaxi. Sille ettei Syndi pidhe teiden ylitzen walitzemā/Sēwoxi ettei te ole Lain alla Waan Armon alla.

(Armon alla) Nin cauuā quin Armo wallitze/ nin Omatundo ombi wapah/ia ahdista syndije Lihassa. Waan cussa ei ole Armo sielle syndi wallitze/ia Laki Omantunnon domitze.

Quingasta sis? Pitekō meiden Syndi tekemen/Ettei me ole Lain alla/Waan Armon alla? Pois se. Ettekō te tiedhā/ ette iolle te annatte teiden itzenne palueliaxi cwlemahan/sen Palueliat te oletta/iōga te oletta cwliaiset/Taicka synnin/coleman polehē/eli Cwliaisudē Wanhurskaudhē polen? Mutta Jumalan olcon kijtos/ Ette te olitta Synnin palueliat/ Mutta nyt oletta sydhemestē cwliaiset / sen opin Esicuuasa / iohonga te oletta wedhetud. Mutta nyt ette te oletta wapadhetud synniste/nin te oletta Wanhurskaudhen palueliaxi tulleet.

Mine puhun neiste Jnhimisten taualla / teiden Lihalisen heickoudhē tedhen. Ninquin te oletta andanut teiden Jesenet Sastaisutta ia Wārytte paluelemaan ydheste Wārydesta nin toisehen/Nin andacat mōs nyt teiden Jesenet Wanhurskaudhen palueluxeen/ ette ne tulisit Pyhexi. Sille coska te olitta Synnin palueliat / nin te olitta wapaat Wanhurskaudhesta. Mite hedhelme teille silloin sijte oli / Joista te nyt hāpiette? Sille ette sencaltaisten loppu ombi Coolema. Mutta ette te nyt oletta wapadhetut synniste/ia Jumalan palueliaxi tulluet. ombi teille teiden Hedhelme / ette te pyhexi tuletta/ Mutta sen Lopuxi/ se ijancaikinen Eleme. Sille ette Colema ombi Syndin palca. Mutta Jumalan Lahia ombi se ijancaikinen Eleme/Jesuses Christuses meiden HERRASA.

✠ Henen Colemahansa) Ette mōkin (ninquin hen) coolēma. Sille emme me caikeni tyynni coole synniste/ennenquin Liha coole Rumilisesta.

✠ Himōsa ielken) Merkitze ette pyhille Jnhimisille ombi wiele pahat Himot lihassa, ioita eiuet he noudha eike teuttā.

VII Lucu.

Ei

Jkŏ te tiedhe/rackat weliet (Sille mine puhū Lain taitauain tyge) Ette Laki ſe wallitzepi Jnhimiſen ylitze/ nincauuan quin hen ele: Sille yri waimo ioca Mieben halluſa ombi/ nincauuan quin Mies ele /hen on heneben ſi ohotta Lain canſa. Mutta ios Mies coole/ nin ſe on wapay ſijte Miehen Laiſta. Waan ios hen toiſehē Mieheen ſecaunde /henen Miehenſe eleiſe / nin hen Hoorari cutzutan. Mutta ios Mies coolepi nin hē on wapah Laiſta/ ettei hen Hoora ole/ios hen ſecaunde toiſehen Miehen.

Nin oletta Te mŏs / minum Weliem ✠ Laiſta coletetudh/ Chriſtuſen Rumin cautta/ette teiden pite ſecaundeman toiſehē /nimitten ſihen/ioca Coolleiſta on Jeſuoſnut/ſenpāle/ ette me Jumalalle Hedhelmeitziſim. Sille coſka me olima Lihaſſa/nin ne ſynniſet Himot(iotca Lain cautta heidēs yleſkihoi tit)olit wekeuet meiden Jeſeniſe/Colemalle hedhelmeitzemen. Mutta nyt me olema wapadhetut Laiſta/ia heneſte poiſkoolluet/ioca meite Fangina piti/Nin ette meiden pite palueleмā/ Hengē wdeſa menoſſa/ia ei ſijnā wāhas Bockſtauin menoſſa.

Mteſte me ſis ſanoma: Ongo Laki ſyndi: Pois ſe. Mutta em mine mwtoin ſyndi tundiſi /quin Lain cautta. Sille em mine oliſi Himoſta miten tienyt/ ellei Laki oliſi ſanonut Ele himoitze. Mutta nin otti ſyndi Tilan Reſkyſte/ia yleſkihoitti minuſſa caikinaiſen Himon/ Sille ette ilman Laita oli Syndi coollut/ Mutta mine elun muinen ilman Laita. Coſca ſis Reſky tuli/nin Syndi taas wercoſi/ Ja mime coolin. Ja nin leuttibin/ ette ſe Reſky quin minulle oli Elemeri lootu/ ſe minum ſaati Colemahan. Sille ette Syndi otti tilan Reſkyſte/ia petti minun/ ia ſille ſamalla Reſkylle hen minū tappoi. Se Laki ombi quitengi itzeſtens pyhe/ia ſe Reſky ombi pyhe/ oikia ia hyue.

Ongo ſis ſe/ quin Hyue on/ minulle Colemari tullut: pois

ſe. Mutta ſenpäle / ette Synnin pitcis nächtemen / quinga hen Syndi olis / ombi hen minulle ſen Hyuen cautta Coleman ſynnyttenyt / Senpäle ette Synnin pideis ylitze mären Synnixi tuleman / Reſkyn cautta. Sille me tiedheme / ette Laki on Hengelinen / Waan mine olen Lihalinen / Synnin ala myyty. Sille em mine tiedhä / mite mine ✝ teen / Senteden ettei mine tee / mite mine tahdhon / waan ſite quin mine wihan / ſen mine teen. Mutta ios mine ſite teen / iota em mine tachto / nin mine olen ſoſionut Lain canſa / ette hen on Hyue. Nin em mine nyt ſite ſama tee / waan ſe Syndi / ioca minuſſa aſupi. Sille mine tiedhen / ette minuſſa / ſe on / minun Lihaſſani / ei miten hyue aſu. Kylle minulla ombi Tachto / Waan teutte Hyue / em mine ſite leudhä. Sille ette ſe Hyue / iota mine tahdhō em mine ſite tee / waan ſite paha / iota em mine tahdho / ſite mine teen. Mutta ios minc ſen teen / iota em mine tachto / nin em mine ſite ſama tee / waan ſe Syndi / ioca minuſſa aſupi.

Nin mine nyt leudhen itzelleni ydhen Lain / ioca tachto tehdhä ſite / quin Hyue on / ette minuſſa Pahuus kīnnīppu / Sille minulla ombi Halu Jumalan Lakīn / ſen ✝ ſiſelliſen Inhimiſen poleſta. Mutta mine näen ydhen toiſen Lain minun Jeſeniſeni / ioca ſotipi minun Mieleni Lakia waſtan / ia ottapi minun Fangiri ſijnä Synnin Laiſſa / ioca ombi minun Jeſeniſeni. Mine wihileinen Inhiminen / cuca minun päſtepi teſte Coleman Rumiſta: Mine kīten Jumalata Jeſuſen Chriſtuſen cautta meiden HERRAN. Nin mine nyt itze paluelē Jumalan Lakia mielelleni / Mutta Lihan canſa ſen ſynnin Lakia.

Coleman) Colema cuzutan teſſe / ſe tuska ia waiua ſijnä ſodhas ſyndie waſtan / Ninquin Erod. 8. Pharao ſano / Ota teme Colema minulda / quin olit ne Wezeſircat.

✝ Laiſta) Se wanha Inhiminen pitepi Omantunnon ſyndin canſa Orianans / ninquin Mies waimonſa. Mutta coſka ſe wanha Inhiminē / quin on Syndi / coolepi Armon cautta / nin Omatundo tulepi Synniſte wapaari / nin / ettei Lakican ſillen taidha yleſkihoitta Omantunnon päle candaman.

✝ Teen) Tekeminen / ei cuzutta teſſe iocu Lain tōte teuttä / waan ne himot tuta / ette he kihoittauat heitens / Mutta Laki teutteminen / ſe on /

ilman

ilman paha sisu ia himo elemen sangen puchtaasta / Joca ei tapadhu tesse nykyses Elemese.

* Sisellisen) Sisellinen Inhiminen cutzuttan tesse se Hengi/ quin Armosta ombi syndynyt/ia pyhisse Inhimisis sotipi site wlcoista Inhimiste wastaan/ioca ombi toimi/iercki/ taito/ mieli/ia caiki mwdh/ mite Inhimises ombi loonnosta/Sille ne caiki ouat Synnille rinatudh.

VIII. Lucu.

NIn ei ole miten * eadhottapa nÿlle / iotca Christuses Jesusesa ouat kÿnitetudh/ne/iotca ei waella Lihan ielken / waan Hengen ielken. Sille ette Hengen Laki / ioca eleuexi tekepi Christusesa Jesusesa / se ombi minun wapachtanut synnin ia coleman Laista. Sille se quin ei Laki tainut matkan saatta (Senwoxi ette hen Lihā cautta oli heickoxi tullut) sen Jumala teki / ia lehetti henen Poiansa sen synnisen Lihan hahmosa / ia poisdomitzi synnin Lihassa/ Synnin cautta. Senpále/ette se Wanhurskaus/ionga Laki watipi/meisse teutetyxi tulis/ Quin ei nyt sillen Lihā ielkin waellamma / waan Hengen ielken.

Sille/ ne/ iotca Lihalliset ouat/ totteleuat nÿte Lihalisia / Mutta ne/ iotca Hengeliset ouat / totteleuat nÿte Hengelisia. Sille ette Lihan Halu/ombi colema. ia Hengen Halu / se ombi Eleme ia rauha. Senteden ette Lihan Halu ombi yxi Wihaus Jumalan wastaan/ Senwoxi ettei se ole Jumalan Lain cwli ainen/ eipe hen semmengen site woi. Mutta iotca Lihalliset ouat/ei ne taidha olla Jumalan otoliset. Waan ette te ole Lihalliset/mutta Hengeliset/ Jos mwtoin Jumalan Hengi te sse asupi. Mutta iolla ei ole Christusen Hengi / ei se ole henen omansa. Mutta ios sis Christus onmbi teisse / Nin Rumistosin on coollut synnin tedhen/ Mutta Hengi ombi Eleme/ sen Wanhurskaudhen tedhen. Jos nyt sen Hengi/ ioca Jesu-

Lihalisia) Lihalisia totella / se on/Ei miteu Jumalasta lucnpite/ ei totella hende/ei mixiken hēde pite / ia ei miten heneste ymmerttā / Mutta Hengeliset olla/ ombi iwri site wastaan.

ſen ylesheretti Coolluiſta/ aſupi teiſte/ Nin mõs ſe ſama/ioca Chriſtuſen ylesheretti Coolluiſta/ pite teiden colevaiſen Rumijn eleueri tekemẽ/ſe ſyyn tedhẽ/ette henẽ hẽgens teiſſe aſupi.

Nin olema me nyt (rackat Weliet) Welcapãad/ ei Lihan ette meiden pite Lihan ielkin elemen. Sille ios te elette Lihan ielken/ nin te coletta. Mutta ios te coletatte Lihan ſiſun/ hengen cautta/ nin teiden pite elemen. Sille ette caiki ne/ iotca Jumalan hengelle waikutetaan/ ne ouat Jumalan lapſet.

Gala. 4. 1. Tim. 1. Sille ette te ole ſaaneet Orindhen henge/ ette teiden pidheis wiele pelkemen. Mutta te oletta ſaaneet wloſwalittudhen Laſten hengen/ Jonga cautta me hwdhama/ Abba rakas Jſe. Se ſama hengi todiſtapi meiden hengellen/ ette me olema Jumalan Lapſet. Jos me olema Lapſet/ nin me olema mõs Periliſet/ nimiten/ Jumalan Periliſet/ ia Chriſtuſen canſaperiliſet. Jos me mutoin ynne kerſſime/ Senpãle ette me mõs henen canſans Cunniahan tuliſima.

Riſti

Sille ette ſiri mine ſen pidhen/ Ette temen nykyiſen Aijan waiuat/ eiuet ole ſen Cunnian keluoliſet/ ioca meiden cohtaan pite ilmoitettaman. Sille ſe ikeue loondocappalein odhotus odhottapi ſen Jumalan Laſten ilmoituren pereſte. Sen wori ette Loondocappaleet/ ouat Turmeluren alaheitetudh/ heiden tachtoins waſtaan/ Waan henẽ tehdhens/ ioca ne ombi alaheitteenyt ydhen toinon pãle. Sille ette Loondocappalet pite mõs wapari tuleman ſijte turmeludhen Orindeſta/ ſihen Jumalan Laſten Cunnialiſen wapautehen. Sille me tiedheme/ ette iocainen Loondocappale/ hocapi ia ikeueitze tehenaſti meiden canſan.

Jkeueitze) Nin quin yrtwatimo/ Laſta ſynnyttei ſens.

Mutta ei waiwoin ne/ Waan mõs me itze/ ioilla ombi hengen wdhiſtos/ hocamma mõs itzellemme/ ſen Lapſudhen ielken/ ia odhotamma meiden Rumijn Lunaſtuſta. Sille kylle me olema wapadhetut/ Wan ſe ombi Toinoſſa. Mutta ios Toino näkypi/ ei hen ole toino/ Sille quinga iocu ſite tai-

ta

ta toiuoa iongahen nãke: Mutta ios me site toiuoma/ iota emme me nãe/ Nin me site odhotamma kersimisen cansa.

Samalmoto mõs Hengi autta meiden heickoutta. Sille eipe me tiedhe/ mite meiden pite rucoleman/ ninquin tulis/ Waan itze Hengi manapi hyue meiden edesten/ sanomatto/ milla Hocauxila. Mutta se/ ioca sydhemen catzopi/ hen tiete mite Hengẽ mieles ombi/ Sille ette hen manapi pyhein edeste Jumalan mielisudhen ielkin. Mutta me tiedhemme ette ninen iotca Jumalata racastauat/ caiki cappalet parahin auttauat/ nimitten nülle iotca Aighoturen ielken cutzutut ouat. Sille iotca hen on edeskatzonut/ ne hen ombi edessätenyt/ ette heiden pite oleman henen Poians Cuuan caltaiset/ Senpäle ette henen pite oleman se Esicoinen monein Welieñ keskene. Mutta iotca hẽ on edessänyt/ ne hen ombi mõs cutzunut. Ja ne iotca hẽ on cutzunut/ ne hẽ õbi mõs Wähurskauttanut. Mutta iotca hẽ wanhurskautti/ ne hen õbi mõs cunnialiseri tehnyt.

Miteste me sis tehen sanoma: Ette Jumala ombi meidẽ edesten/ Cuca woi meiden wastan olla: Joca ei mõs ole henen oma Poicans armachtanut/ Waan on wlosandanut henen meiden caikein edeste/ Quingasta ei hen mõs andaisi meille caikia henen cansansa: Cuca tachto ninen Jumalan wlos/ walittudhen päle canda: Jumala ombi se/ ioca wanhurskautta. Cuca õbi se ioca tachto cadotta: Christus on se/ ioca collut on. Ja palio enẽbi/ Hen ombi mõs ylesheretetty/ Jocamõs õbi Jumalan oikealla Kädelle/ ia manapi hyue meiden edestẽ.

Cuca tachto meite eroitta Jumalan Rackaudhesta: wainaco eli adhistos/ eli wainous: eli nelke: eli alastus: eli hätе: eli miecka: Ninquin kirioitettu ombi/ Sinun tedes me coletetame yli peiue/ Me pidetem ninquin Teurari techtenet Lã baat. Mutta nüsse caikissa me ylitzewoitamme/ henen cauttans/ ioca meite racastanut on. Sille ette mine olen wissi sen Psal. 44.

P. Paualin Epiſtola

pále/ Ette eikä Colema/ taicka Eleme/ Eikä Engelit taicka Eſiuallat/ eli wäkewuydhet/ eikä nykyſet taicka tuleuaiſet/ eikä corckius eli ſyueys/ eikä iocu mw Loondocappale/ woi meite eroitta Jumalan rackaudheſta/ ioca ombi Chriſtuſeſa Jeſuſeſa meiden Herraſa.

Cadhottapa) waicka ſyndi wiele Lihaſſa kiuckuitze/ nin ei hen quitengan taidha cadhotta Inhimiſte/ Senteden ette Hengi ombi wanhurſkas ia ſotipi ſite waſtan. Mutta cuſſa ei ſe Hengi ole/ ſiinä Laki Lihan cautta heicori tule/ ia ylitzekieudhen. Nin ette ſe on mahdotoin/ ette Laki ſen Inhimiſen taitta autta/ mutta waan ſyndihin ia Colemahan. Senteden Jumala lehetti Poianſa/ ia ſälytti benen pälens/ meiden ſynnit/ ia nin auitti meite Laki teuttemen/ henens Hengens cautta.

IX Lucu.

TOtudhen mine ſanon Chriſtuſeſa/ ia en Walechtele/ Quin minun Omatundon minulle todhiſta pyheſſe Hengeſe/ Ette minulla ombi ſuri mureh/ ia alinomainen kipu Sydhemeſeni. Sille mine olen itze pyynyt minnani kiroituxi tulla Chriſtuſelda/ minun Welieini teden/ iotca ouat minun Langoni Lihan cautta/ iotca ouat Iſraelitit/ ioinenga ombi Lapſuus ia Cunnia/ ia Liittot/ ia Lain ſädhyt/ ia ſe Jumalanpaluelus/ ia ne Lupauxet/ ioinenga mös ne Iſet ouat/ ioiſta Chriſtus ombi ſyndynyt Lihan poleſta/ Joca ombi Jumala caikein ylitze/ yliſtettu ijancaikiſeſta/ Amen.

Mutta em mine neite puhu/ ette Jumalan Sana ſenteden on huckunut. Sille ei ne ole caiki Iſraelitit/ iotca Iſraeliſta ouat / eike mös ne caiki poiat ole quin ouat Abrahamin Siemen. Waan Iſaachiſa pite cutzutaman ſinulle Siemen. Se on/ Ei ne Jumalan Lapſet ole/ iotca Lihan cautta Lapſet ouat / Mutta ne/ iotca Lupauxen poleſta Lapſet ouat / ne

Genez1.

ne Siemenexi luetan. Sille ette teme ombi Lupauxen ſana/ quin hen puhu/Telle aÿalla minun pite tuleman/ia Saralla pite poian oleman. Gen. 25

Mutta ei ſe ainoſtans nin heille tapachtanut/waan mös Rebecca widhoin ſighitti Iſaachiſt meiden Iſeſte. Sille io ennen Laſten ſyndymetä/coſka ei he wiele miten hyue eikä pa ha tehneet/Senpäle ette Jumalan Aighotus pideis ſeiſoman/ woloſwalitzemiſen ielken/Ei Töödhen anſioſta/waan ſen Cut z ian Armoſta/nein henelle ſanottin. Se ſwrembi pite paluele m un ſite wehembete/ Ninquin kirioitettu on/ Jacob mine ra ca tin/ Mutta Eſau mine wihaſin. Mala. 1.

Miteſte ſis me tehen ſanoma: Ongo ſis Jumala wärä: poes ſe. Sille hen ſano Moſeſelle. Jonga mine olen Armoli nen/ ſen mine olen armolinen/Ja ketä mine armaitzen/ſen y litze mine armaitzen. Nin ei ſe nyt ſeiſo iongun tahdhoſa eli Jooxuſa/ waan Jumalan armaitzemiſeſa. Sille ette Ramat tu ſanopi Pharaonin tyge/Juri ſitewarten mine olen ſinun ylesherettenyt/ ette minun pite ſinun päles minun Wäkeni oſottaman/ Senpäle/ ette minun Nimen pite caikeſa Mail maſa iulghiſtettaman. Nin hen nyt armacta/ ketä hen tachto/ Ja padhutta kenen hen tachto. Exo. 33. Exo. 9.

Nin ſine mahdhat ſano minulle. Miri hen ſis meite nuch tele: Cuca taita henen Tachtons waſtan ſeiſo: O Jnhimis parca/ Cuca ſine olet ettes tahdhot Jumalan canſa ridhelle: Sanoco mös iocu Teco henen Tekiellenſe/Miris minun ſen caltaiſexi tehnyt olet: Eikö Sauen walaÿalla ole walda/ yd heſta pyſtyſte tehdhä/ yxi Aſtia cunniaxi/ia ſen toiſen häpÿe xi: Senteden/ ios Jumala tachto wihans oſotta/ ia woimäs ilmoitta/Ombi hen ſwren Kerſſimiſen canſa kerſſinyt henen Wihans Aſtiat/iotca walmiſtetut ouat cadhotuxehen/Sen päle ette henen piti tietteuexi tekemen henen Cunnians ric

kandhen

kaudhen / ylitze henen Laupiudhenſa Aſtiain / iotca hen Cunniart ombi walmiſtanut.

Oſee. 2. Iotca hen mõs cuzunut on / nimiten meite / Ei ainoſtans Iuttaiſta / wan mõs Pacanoiſta. Ninqui in hen mõs ſanopi Oſean cautta / Mine tadhon ſen cuzua minun Canſſareni / ioca ei minun Canſſan ollut. Ja minun Rackareni / ioca ei minun Rackan ollut. Ja ſen pite tapachtaman / Ette ſielle / cuſſa heEſa. 10. ille ſanottu oli / Eipe te ole minun Canſſan / Sijne he pite cutzutaman Eleuen Jumalan Lapſixi.

Mutta Eſaias hwta Iſraelin edes / Jos Iſraelin Laſſen lucu nin olis / quin ſanda mereſſe / Nin quitengin ne techteet autuari tuleuat. Sille ette yxi Hãtemys ia Hãuitos pite tapacEſa. 1. taman / ia quitengin ſe kiendy wanhurſkaudhexi. Sille ette itze HERRA pite ſen Hãuitoxen Maan pãle * hilitzemen. Ja ninquin Eſaias ennen ſanoi / Ellei HERRA zebaoth olis meille iettenyt Siemẽde / nin me oliſima olluet quin Sodoma ia ſencaltaiſet quin Gomorra.

Miteſte me ſis tehen ſanoma? Sen me ſanoma / Ette Pacanat / iotca ei ole wanhurſkaudhen ielken ſeiſoneet / ne ouat wanhurſkaudhen ſaaneet / Mutta mine ſanon ſijte wanhurſkaudheſta ioca vſkoſta tulepi. Mutta Iſrael / ioca on wanhurſkaudhen Laũ ielken ſeiſonut / ia ei ole ſaanut wanhurſkaCaadhekiue) Et he ſite vſko ette Chriſtus wanhurſkautta Inhimiſet paizi Tõiden anſion / Sẽ teden he loucka uat itzens heaen pãlens ia paha neuat. Eſa. 29. udhen Lakija. Minge tedhen? Senteden ettei he ſite vſkoſta / mutta ninquin Lain tõiſte etzit. Sille he ouat louckaneet itzens ſen Caadhekiuen pãle / Ninquin kirioitettu ombi. Catzos / mine panẽ Zioniſin ydhen caadhekiuen / ia ydhen pahoituren Callion / Ja ioca henẽ pãlens vſkopi / ei henen pidhe hãueiſtemn.

* hilitzemen) watcka ſe ſun ẽbi oſa langepi / ette he tuleuat vſkottomarinin ei hen quitengã carkia tadho nin anda langera / Waan tehelle pite he Techteet / ia nimen cautta hen ſite runſaman vloſleuitte henen Sananſa ia Armonſa / ionga cautta he Wanhurſkaxi ia pyhexi tuleuat.

X. Lucu.

Rackat

RAckat Weliet/minun Sydhemeni halu/ia rucous ombi Jumalan tyge Jsraelin edeste/ette he tulisit autuaxi. Sille mine ānan heille todhistuxen/ette heille ombi achkerus Jumalan polē/Mutta tyhmydhen cansa. Sille ettei he ymmerdhe site Wanhurskautta ioca Jumalan edes kelpa/ waan eiziuet oma Wanhurskauttans ylesoijenda/ ia nin ei he ole sen Wanhurskaudhen alamaiset/ ioca Jumalan edes kelpa. Sille ette Christus ombi Lain Loppu/Joca henen pålens vskopi/ se ombi wanhurskas.

Moses kylle kirioita sijte Wanhurskaudhesta ioca Laista tule/ Ette ioca Jnhiminen sen teke/ henen pite + sijnå elemen. Mutta se Wanhurskaus ioca Vskosta ombi/sanopi nein/Ele sano Sydhemeses Cuca tachto ■ Ylesastu Taiuasen?(Se on/ Christusta tenne alashakia)Eli cuca tachto alasastu Sywuytehen?(Se on/Christusta coolleista iellenshakia)Waan mite Ramattu sanopi?Se sana ōbi sinū iwri tykenes/nimiten/sinū Suusas ia sinun Sydhemeses. Teme on se Sana vskosta/ionga me sarnama. Sille ios sine tunnustat sinun Suullas Jesusen/Ette HEN on se HERRA/ia vskot sinun Sydhemeses/ette Jumala on HENEN Coolluista ylesherettenyt/nin sine autuaxi tulet. Sille ette Sydhemen vskolla me Wanhurskaxi tulema/Ja Suun tunnustoxella/me autuaxi tulema. Sille ette Ramattu sanopi/Ette Jocainen quin henen pålens vskopi/ ei hen håpijen tule.

Leuit. 18. Galat. 3. Deut. 30. Esaie. 28.

Ei ole ychten eroitusta Judasten ia Grekein welille/Sille ette yri HERRA on caikein ylitze/ ricas caikein cochtan iotcahende aurenshwtauat. Sille ette Jocainen quin HERRAN Nime aurenshwtapi/henen pite autuaxi tuleman. Mutta quinga he site aurenshwtauat/ionga påle ei he vskoneet? Ja quinga sis he sen vskouat/iosta he ei ole cwlleet? Mutta quinga

Joel. 1.

he

he cwleuat ilmā Sarnaijata: Ja quinga he sarnauat/ ellei he lehetete: Ninquin kirioitettu on/ O quinga suloiset ouat ninen Jalghat/ iotca Rauhā iulghistauat/ ne quin Hyue iulgistauat.
Esai 52 Mutta ei he ole caiki Euangeliumin cwliaiset/ Sille ette Isa-
Esaie 53. ias sanopi/ HERRA/ Cuca Vskopi meiden sarnan: Nin
Psal 19. tule sis vsko sarnasta/ Mutta sarna Jumalan Sanan cautta. Mutta mine sanon/ Eikō he site ole cwlleet: Heiden ānense tosin ombi wloslechtenyt caikehē Mailman/ Ja heiden sanan sa Mailman ārijn.

Waan mine sanon/ Eikō Israel ole site saanut tiete: Se ensimeinen Moses sanopi/ Mine tahdhon teite yllytte Cateu-
Deute 32. tehen sen Canssan cautta ioca ei ole minun Canssan/ ia ydhē tyhmen canssan cautta mine tahdhon teite Herssytelle. Mutta temen ielken mōs Esaias iulkepi/ ia sanopi/ Mine olen leutty nijlde iotca ei minua etzineet/ ia olen ilmaunnut nijllen iotca
Esai 65. ei minua kysyneet. Mutta Israelin tyge hen sano/ Coco peiuen mine olen wlosoijendanut minun kāteni/ sen wskomattoman ia cangian Canssan tyge.

✠ Ylesastu) se quin ei Vsko/ ette Christus ombi coollut ia ylesnosnut/ meite synniste wanhurskari tekemen/ Hen sanopi Sydhemesense/ Cuca ombi ylesastunut Taiuasen/ ia alasmennyt Sywuytehen: Neite ne sanouat/ iotca Tōillens tachtouat wanhurskari tulla/ ia ei Vskolla. Waick a he sen suullansa nin mōs sanouat/ mutta ei sydhemellens. En phasis est in verbo/ ei Sydhemellens.

XI Lucu.

NIn mine nyt sanon/ Ongo sis Jumala Canssansa poiehylienyt: Pois se. Sille ette mineki mōs olen yri Israeliti/ Abrahamin Siemeniste/ Ja Ben Jamin sughusta. Ei ole Jumala poisheittenyt henen Canssans/ ionga hen ennen on ✠ edeskatzonut. Taicka eikō te tiedhā/

mite

mite Ramattu Eliaſta ſanopi: Quinga hen Jumalan eten kieupi Jſraelin waſtan/ ia ſano/ HERRA/ he ouat tappaneet ſinun Prophetas / ia ſinun Altaris cukiſtaneet / ia mine olen waan yrinen ienyt / ia he weijuuet minun hengeni ielken. 3. Reg 19.
Mutta mite ſe Jumalan waſtaus ſano henelle: Mine olen iettenyt itzelleni ſeitzemen Tuhatta Mieſte / iotca ei ole taiwout taneet polutanſa Baalin edeſſe.

Nin ombi mös tapachtanut nyt telle aſialla / meinen Tächteri ienyten canſa / ſen Armon wloſwalitzemiſen ielken. Mutta ios ſe nyt on Armoſta / nin ei ſe ole Töidhen anſioſta / Eipe Armo mwtoin Armo oliſi. Mutta ios ſe on Töidhen anſioſta / nin ei ſe ſillen Armo ole / Mwtoin eipe anſio oliſi anſio.

Quingaſta ſe ſis ombi: Jota Jſrael etzipi / ſite ei hen ſaa / Mutta ſe wloſwalitus ſen ſaapi. Ja ne mwdh ouat ſoghaſte tut / ninquin kirioitettu on / Jumala on andanut heille ydhen Haikiä hengē / Silmet ettei heiden mäkemē pide / ia Corwat ettei heiden pide cwleman / haman tehen peiwen aſti. Sille Dauid ſanopi / Anna heiden Peutenſe tulla Paulaxi ia Temmaturexi / ia Pahanmoxi / ia heille Coſtoxi. Soghaiſe heiden Silmenſe / ettei he näkiſi / ia taiwuta aina heiden Selkenſe. wloſwalitus) Se on Ne wloſwalitut Jumalā Canſſaxi. Eſa 6. Pſal 69.

Nin mine nyt ſanon / Quatko he ſenteden heidens loucka neet / ette heiden pideis langeman? Pois ſe. Waan heiden Langemiſeſta tapachtui Pacanoille Terueys / Senpäle / ette henen piti ſillä heite cateutehen yllyttemen. Mutta ios nyt heidhen lägemiſens ombi Mailman Rickaus / ia heidhē Wehenoxenſa ōbi Pacanain rickaus / Quinga paljo enämin coſka heiden Lucunſa teutetyxi tulis? Teille pacanoille mine puhun / Senwoxi ette mine olen Pacanain Apoſtoli / nin mine yliſtenminun Wircani / Jos mine taidhaiſin iollat modalla nijte iotca minun Liban ouat cateutehen yllytte / ia heiſte mwtomat autuaxi ſaattaiſin. Sille ios heiden ✠ poisheittemus ombi Cateutehen) Sijne ettei he woinet ſite kerſie ette Pacanat ſoſtuit Jumalahā ia ei he itze.

Mailma-

Maailman ſouindo / Miteſte heiden yleſottamus mwtä olis/
Alkeet eiuutan te ſe / ne pyſtyt q nn enſin Tai kunaſta oteran. quin Eleme otetaiſin nijſte Coolluiſta: Jos Alkeet ouat pyhet/nin ombi mõs coco Taikina pyhe. Ja ios iwri ombi pyhe/ Nin onat mõs Orat pyhet.

Mutta ios nyt mwtomat Oriſta ouat murtuneet / Ja ſine coſkas olit yri Metze Oliupw/olet nijhin iellẽs iſtutettu/ia olet oſaliſeri tullut ſijte Jweſta/ ia ſijte Oliopuun hõiſtõſta/ Nin ele ſinuas kerſka Ori waſtaan. Mutta ios ſine itzes kerſkat hei te waſtaan/ Nin ſinun pite tietemen / Ettei ſine ſite Jwrta canna/ waan ſe Jwri candapi ſinun. Nin ſine ſanot/ Ne Orat ouat murtuneet/ ette minun piti ſijhen iellens iſtutettaman. Se on oikein ſanottu/ Ne ouat murtuneet / heiden epeuſkonſa tedhen/ Mutta ſine ſeiſot vſkon cautta. Ele ole reuckije mieleſes/ waan pelke. Sille ios Jumala ei ole nijte loonoliſi Oria armainut/ catzo ſite/ettei hen ſinuakan armaitze.

Senteden catzo nyt teſſe Jumalan hywuytte ia Angarutta. Sen Angarudhen nijnen pãle/iotca langeſit/ Mutta hywuydhen ſinun pãles/ Jos ſine waan hywuydhes pyſyt/Mutoin ſine mõs poiſleickatan. Ja ne iellens iſtutetaan /ellei he ole heiden epeuſkoſanſa/ Sille ette kylle Jumala woipi heite iellens iſtutta. Sille ette ios ſine olet ydheſte loonoliſeſta Metze Oliowſta poiſkarſſittu/ Ja olet ylitze loonnon ſihen hyuen Oliopuhun iſtutettu. Quinga palio enämin ne/ iotca loonoliſet ouat/heiden omahan Oliopwhunſa iſtutetaan?

Sille em mine tadho teilde (rackat Weliet) peitte tãte Salaſutta / ſenpãle ettei te oliſi teiſenne coriamieliſet / Senworin ette Sokius ombi polittain Jſraelin cochtan tullut/ Sihenaſti ette ſe Pacanaiden teuttemys ſiſelletulis / ia nin caiki Jſrael wapaari tulepi. Nin quin kirioitettu on/Se tulepi Zioniſta / Eſale.59. ioca pãſtepi/ia poiſkiende ſen Jumalattoman menon Jacobiſta. Ja teme ombi minun Teſtamẽtin heiden canſans/coſka

mine

mine poisotan heiden Synninse. Euangeliumin polesta / mine tosin heite pidhen wiholißna teiden tedhen / Mutta wloswalitzemisen polesta mine heite racastan Jseden tedhen.

Sille ette Jumalan Lahia ia cutzutus ouat sencaltaiset / ettei hē heite catua taidha. Sille samalmoto quin ei te mōs muinen vskoneet Jumalā pāle / Mutta nyt te oletta saneet Laupiudhen / heiden Epeuskonsa cautta. Nin eiuet he nyt ole tachtoneet sen Laupiudhen pāle vskalda ioca teiden cochtan ombi tullut / Ette heillengi mōs machtais Laupius cochtan tulla. Sille ette Jumala ombi caiki ☙ sulkenut Epeuskon ala. Sē pāle ette henen pideis armachtaman caikein pāle.

catua) Se on / Ne ouat wilpistimet / ia ei hen itzens mwtha.

O site Rickaudhen sywuytte / seke Jumalan wijsaudhes ette henen tundemisesa / Quinga sangen tutkimattomat henen Domionsa ouat / ia kysymettomat henen Tiense. Sille cuca ombi HERRAN mielen tundenut? Eli cuca on henen Neuuonandaijansa ollut? Eli cuca ombi henelle iotaki ennen andanut / iota henelle piteis iellens maxettaman? Sille ette heneste / ia henen cauttansa / ia henesse ouat caiki cappalet / Henelle olcoon Cunnia ijancaikisudhesa. Amen.

Esa. 40.

✠ Edeskatzonut) Ei ne caiki ole Jumalan Canssa / iotca Jumalan Canssaxi cutzutan / Senteden waicka enin osa poisheiteteisijn / iotca ei ole edeskatzotut nin quitengin Jumalā Canssa tedhelle iepi nijsse edeskatzotuissa

✠ Poisheitiemus) Ninquin Laki ei ole sitewarten säätty / Ette syndi sen cautta enene / waan syndi tutā / Nin mōs Juttat ei ole Pacanoiden paranoxen tedhen langeneet / Mutta ette he sen cautta härsyteteisijn pacanoita seuraman vskossa. Ninquin ennen sanottijn / Ette Laki on hyue / ia ombi quitengin yxi tila enembijn Syndijn / Nin ombi mōs wastaupein Judasten langeus paha / ia on quitengin tilaxi tullut / Pacanoiden hyuexi.

☙ Sulkenut) Teme ombi Pātōs ylitze caiken temen / quin P. Pauali ombi tesse Lehetuskiriasa opettanut / ette caiki Jnhimiset ouat itzestens epeuskoiset / ia ei Jumalata tottele / ninquin 14. Ps. kirioit ttu on / ia ninquin iij. cap. ennen sanottu on. Ette caiki ouat Syndi tehnet / Ja eikengen taidha omalla ansiollansa autuaxi tulla / mutta taruitzeuat ette Jumala armachta heiden pālens.

P. Paualin Epistola

XII. Lucu.

Toimelinen) pyhe Pauali cut zupi tesse caiki Wffrit/ Töödh/ ia Jumalanpal ueluxet/ toimet tomat/ coska he ilman vskota ia Jumalan tunde miseta tapach tauat.

SJtte mine nyt manan teite/ Rackat Weliet/ Jumalan Laupiudhen cautta/ Ette te wlosannaisitta teiden Ruminna Wffrixi/ ioca olis eleue/ pyhe ia Jumalan otolinen/ quin on teiden toimelinen Jumalan paluelus. Ja elkette souittaco teiten temen Mailman modhon ielken/ waã mwttacat teiten/ teiden mielen wdhistoxen cautta/ Senpäle/ ette te mahdaisitta tuta/ mike Jumalan Hyue/ otolinen/ ia teudhelinen tachto olis. Sille mine sanon sen Armon lepitze/ ioca minulle annettu on/ iocaitzelle teiste Ettei yxiken itzestens enembi pitekõ quin henen tule pitexense/ Waan piteken cochtolisesta itzestens/ sen ielken quin Jumala cwllengi on wlosiakanut sen Vskon mitan.

Sille ette samalmoto quin meille ombi ydhes Rumis mõda Jesende/ mutta caikilla Jesenille ei ole yxineinen Wirca/ Nin olema me nyt monda yxi Rumis Christusesa/ Mutta keskenemme me olema toinen toisensa Jesenet/ ia meille ouat moninaiset Lahiat/ sen Armon ielken ioca meille õbi annettu.

1. Cor. 12. Ephe. 4.

Jos iolla ombi Prophetia/ Nin olcon se vskon cansa ✝ ychteinen. Jos iollain iocu Wirca ombi/ Nin ottacan Wirghastans waarin/ Jos iocu ✝ Opetta/ Nin piteken Opetuxestans waarin/ Jos iocu manapi/ Nin ottacan Manauxestans waarin. Jos iocu andapi/ Nin andacã yxikertasudhesa. Jos iocu Hallitzepi/ Nin hen sijte mwrehen pitekän. Jos iocu Laupiudhen harioitta/ Nin techken site ilon cansa.

Rackaus olcoon ilman Wilpite. Wihatcat site Paha/ Kijnirippucata sine Hyuesse. Se Welielinen Rackaus olcoon sydhemelinen teiden keskenen. Ennetteken toinen toisensa

Cun-

Cunniata tekemen. Elkette hitaat olgho / teiden teghoisanna. Olca palauat hengese. Souittaca teiten aijan ielken. Olca toiuosa iloiset. Kårsiueiset mrerehesa. Olca alati rucouriſa. Jacakat teiden oman pyhein tarpeheri. Kernasta hooneſen ottacat. Hyuesti puhucat teiden Wainoliſiſta. Siughnatcat (ma mine) ia elkette sadhattelco. Iloitca iloliſten cansa / ia idkeke ninen Jdkeneiſten cansa. Olcatta keskenen yrimieliset. Elkette seisoco corckian menon ielken / waan piteket teiden ninen Alimaiſten caltaißna. Elket teite itzenne ylenwijssassa pitekö.

Elkette kenengen pahalla paha costaco. Laskecat teiten sen ielken / quin cunnialinen on iocaitzē cochtan. Jos se mahdolinen ombi / nin palio quin teille seiso / nin piteket caikien Jnhimiſten cansa Rauha. Elket itze costaco (minun Rackahani) waan andacat (Jumalan) wihan sija saadha. Sille ette kirioitettu ombi / Minun ombi Costo / Mine tadhon costa sanopi HERRA. Jos nyt sinun Wiholises isopi / nin söte hende. Jos hen iano / nin ioota hende. Coskas senteet / nin sine cocot tuliset ✠ Hijlet henen päänse päle. Ele sinuas anna woitetta silde pahalda / Waan ylitzewoita se paha hyuele.

2 Cor. 12. Deu. 32. Pro. 15.

✠ Ychteinen) Caiki Prophetia ia ilmoitus / iotca Töidhen / ia ei Christusen päle wienet / ninquin sanoan turuan päle / echke quinga callis se on / nin ei hen quitengan ole ychteinen Vskon cansa. Ninquin ouat Menningeisten ilmoituxet Sielu Messut Anetiett paastot / Jakeet / Rekrit / Weonwacat / Pyhein ia mwidhen Lootudhen päle turwaus.

‡ Operta) Nijte operetaan / iotca ei tarwha / Mutta nijte manatan / iotca io ennen tiesit.

✠ Hijlet) Tulda paneminen Wiholisen pään päle / se on / Ette se Wiholinen hyuen teghon cautta / itzens päle wihastupi / ette hen meite wastan nin pahasti tehnyt on.

XIII Lucu.

P. Paualin Epiſtola

Iocainen olcon Eſiuallan alamainen / ioilla ombi heiden ylitzens walta. Sille ettei ychten Eſiualta ole mwtoin quin Jumalalda. Ne Wallat iotca ouat / JVMAlalda ne ouat ſäätyt. Senteden iocainen quin itzens Eſiuallan waſtan noſtapi / ſe Jumalan ſääty waſtanſeiſo. Mutta iotca waſtanſeiſouat / ne ſaouat pälens ydhen Domion. Sille ette ne / iotca wallan päle ouat / einet ole ninen hyuintekiedhen / waan pahan tekieden hir muxi. Ellet ſine tahdho Eſiualta peliete / nin tee ſite quin hyue on / ſiitte ſine ſaadh kiitoxen henelde / Sille ette hen on Jumalan Paluelia / ſinun hywexes. Waan ios ſine teet ſite quin paha on / nin pelke / Sille eipe hen Miecka huckan canna / Mutta hen on Jumalan Paluelia / henelle yxi Coſtaija rangaſtoxexi ioca paha tekepi. Senteden nyt tule olla Alamaißna / ei ainoſtans nuchten tedhen / Waan mõs ⁊ Omantunnon tedhen. Sen ſyyn tedhen pite teiden mõs Weron andaman / Sille ette he ouat Jumalã Paluelíat / iotca ſencaltaiſeſta lughũ pitenet.

Nin andacat nyt iocaitzelle mite te welgholiſet oletta / Ninen Wero / ioille wero tule. Nijlle woro / ioille woro tule. Nijlle Pelco / ioinen pelco tule / Nijllen Cunnia / ioille cunnia tule. Elke kellenge welgholiſet olgho / waan ſen ette te keſkenenne racaſtatta. Sille ette ioca toiſta racaſta / ſe on teuttenyt Lain. Senteden ſe quin ſanottu ombi / Ele hooritee. Ele tapa. Ele warghaſta. Ele wäre todhiſtuſta ſano. Ele himoitze. Ja mwdh ſencaltaiſet keſkyt / ne päätteten teſſe ſanaſſa / Sinun pite racaſtaman Lehimeiſtes ninquin itze ſinuas. Rackaus ei ſe Lehimeiſen miten paha tee. Nin ombi nyt rackaus Lain teuttemys.

Wero) Sangen hyue ombi wero anda / ette ſen terkürta Rauha pidheten / Pahus eſteten ia hywus wariellan. Ei kette ſentedhen nerckeſtykö.

Dmca 4 poſt Epipha

Exo. 20. Deut. 5. Leuit. 19.

Finis

Ja ette me ſencaltaiſet tiedheme / nimitten ſen aigã / ette nyt ombi hetki Wneſta yleſnoſta (Senwoxi ette meiden Teruey-

ombi

ombi nyt lehembenå / quin silloin coska me vskoima) Se O^e ö ombi edesmennyt / ia Peiue on lehestullut. Senteden poisheittekem me Pimeydhen Töödh / ia puettacam meidē nijlle walkeudhen Sotaaseilla. Waeldacam soueliasta / ninquin peiuelle / Ei ylensömisesa eike yleniomisesa. Ei Cammioisa ia hauriuxisa. Ei rijdhassa ia Cateudhesa / Waan pukecat teiden HERRAN Jesusen Christusen. Ja holhocat Rumistan / waan ei haureuteen.

holhocat) se on / Elket ylitze mären teiden Rumistan pijnatko ylelisen pyhyden waluomisen / paaston / ia waiuā cansa / ninquin vlconcullatut tekeuet.

✠ Omantunnon) Mailmalinē Esiwalta ombi senteden / Ette meille olis vlconainen Rauha / Senteden ombi omatundo welghalisesta Rackaudesta sypå heite cwleman.

XIIII. Lucu.

SIte heicko vskosa coriatka / ia elkette ✠ paho ittaco Omatundo. Yxi vskopi / ette hen machta caikinaista söödhe / Waan se ioca heicko ombi / hen söpi Caalia. Joca söödpi / elken site ylencatzoco ioca ei söö. Ja se ioca ei söö / elken site domitko ioca söödpi. Sille ette Jumala on henen ylescorianut. Cuca sine olet / ioca domitzet yden toisen paluelia. Omalle Herralensa hen seiso eli langepi / Mutta kylle hen taitan ylestuetta ette hen seisois / Sille ette Jumala on kylle wekeue hende seisottamahan.

Se yxi eroitta ydhen peiuen toisesta / Se toinen pite caiki peiuet ydhencaltaiset. Jocainen olcoon wissi henen mielesens / Joca peiue tottele / sen hē Herralle tekepi. Ja ioca ei peiue tottele sen hen mös Herralle tekepi. Joca söödpi hē söpi Herralle / sille ette hen Jumalata kijtte. Joca taas ei söö / eipe hen Herralle söö ia kijtte Jumalata. Sille ettei yxiken meiste ißellens ele / Ja eikengen itzellens coole. Sille ios me eleme / nin me eleme Herralle / Jos me coolema / nin me coolema Herralle. Senteden / waicka me eleme eli colema / nin me olema HERRAn omat. Sille sitewarten ombi Christus mös collut ia ylesnosnut / ia

Wissi) Se on / Elkē horiuko ia epelkö henen Omassatunnosansa / waan olcon irstas ia wahua ettei se ole Jumalan edes syndi / Söken eli ei söken.

iellens eleuexi tullut/ette henen pite HERRAN oleman Cool luten ia Eleuein ylitze.

Mutta mixi sine domitzet sinun Welies? Eli mõs sine toinẽ mixi sine ylencatzot Welies? Sille ette caiki me asetetan Christusen Domiostolin eten. Ninquin kirioitettu ombi/Nin totta quin mine olen(ma HERRA)minua pite caiki poluet cumartaman/ Ja caiki kielet pite Jumalan tunnustaman. Nin sis iocainen meiste pite itzestens lughun Jumalalle tekemen. Senteden elkem me testedes toinen toistan domitko. Waan domit cam paramin nin ettei yxiken Weliens eten Louckausta pane eli Pahenoxen tila.

Esai 45. Philip 2 2 Coo 2

Ychteinen) se õbi iuri nin palio quin saastainen Ninquin se ioca ei ole wihittu eli pyhitettu.

Mine tosin tiedhen/ia olen wissi Herras Jesusesa/ ettei miten ole itzestens Ychteinen/ Waan henelle/ioca iotakin lwle ycteitzexi/sille se ombi ychteinen. Mutta ios sinun welies heirituxi tule sinun roas tedhen/ sijtte et sine waella sillen rackaudhen ielken. Ele hende roallas cadhota / ionga tedhen Christus on cooleman kerssinyt. Senteden souittaca se nin / Ettei teiden Hywuydhen laitetuxi tulis. Sille ette Jumalan waldakunda ei ole Roca eli ioma/ Mutta wanhurskaus/ia rauha ia ilo pyhes Henges. Joca nijsse Christusta paluele/ hen ombi Jumalan otolinen / ia Inhimisten keluolinen.

Hywuydẽ) Euãgelium se ombi meiden hywuyden/ Mutta ette se Laitetan/ sen he wallitzeuat / iotca sen Christi lisen wapauden ylpieste nautitzeuat/ninen Heickoin pahanoxexi

Senteden noudattakam site quin rauhaan sopipi/ia site quin keskenens Paranoxexi tule/ Ele roan teden Jumalan tõte turmele. Caiki tosin cappalet ouat puchtaat/ Waan ei se ole henelle hyue/ioca sõõpi henen Omantũnons pahanoxen cansa. Se ombi palio parambi/ettet sine ensingen Liha sõisi/eike wina ioisi/eli iotaki/iosta sinun Welies louckapi/eli pahoitetan/ taicka heickounde. Jos sinulle ombi vsko? Nin pidhe se itzeses Jumalan edes. Autuas ombi se ioca ei teghe itzellens Omatũdo/ nijsse iotca hen etens ottapi. Mutta ioca sen ylitze epeile/ ia qnitengin sõõpi / se on cadhotettu. Sille ettei hen sõõnyt ‡ Vskosta. Sille caiki mite ei Vskosta ole/se õbi syndi.

‡ Vskosta) Merkitze teine ombi ychteinẽ pãcappale/caiki Tõite wastan/iotca ilman vskota tehdẽ. Ja cauatta itzes wãriste Toimista iotca tesse paicas monista opettaijsta ouat cokonpannut.

Paho

✠ Pahoittaco) Cachtalaiset Christitut ouat. Mutomat ouat wahuat Wskossa / ia mutomat heicot. Ne ylencatzouat nijte heicombita ylen yl pieste/ Ja nemet Heicot pahoittauat itzense ratki pian wehimiste syis te. Nin nyt p. Pauali opetta/ ette heiden pite itzense toimittaman Rac kaudhen ielken/ Ettei cumbican toistans wastan miten tee/ eli Domitze waan cukin tekis ia welteis/ ninquin sen toisen tarpexi ia parahaxi tai dhais sopia.

XV. Lucu.

MVtta meiden tule iotca Wekeuet olema / ninen ✠ Heickoin Woimattomwtta canda / ia ei itzemme keluata. Nin souittacan henens iocainen meiste / ette hen Lehimeisens kelpais sijnå quin hyue on Paranoxexi / Sille ettei Christus mõs itzense keluanut Waan sillemoto quin kirioitettu on / Heidẽ Pilca isa iotca sinua ouat pilcaneet / ne langesit minun pålen i. Sille ette mite edeskirioitettu ombi / se on meiden Opixi kirioitettu / Senpåle ette meille kerssimisen ia Ramattuidhen Lohutoxen cautta Toiuo olis. Mutta se kerssimisen ia Lohutoxen Jumala / andak on teille / ette te olisitta keskenen yximieliset / Jesusen Christusen mõten / Senpåle ette te yximieli esta ydheste suusta kijtteisitta Jumalata ia meiden HERRAN Jesusen Christusen Jse. Senteden coriatkat toinen toistanna ninquin Christus mõs ombi meite corianut Jumalã cunniaxi.

Ps. 69.

Dominica 2 aduentus Epist.

Mutta mine sanon. Ette Jesus Christus ombi ollut Ymberileickauxen Paluelia / Jumalan totudhen tedhen / wahwistaman site Lupausta quin Jsille tapachtanut oli. Mutta ette Pacanat kijteisit Jumala Laupiudẽ edeste / Ninquin kirioitettu õbi / Senteden minun pite kijttemen sinua pacanain keskene / ia weisaman sinun Nimes. Ja taas hen sanopi / Jloitka te Pacanat henen Canssansa cansa. Ja taas / Kijtteke HERRA caiki pacanat / ia caiki Canssa ylisteken hende. Ja taas Esa-

✠ Paluelia) se on / ette hen oli Apostoli / Keskyleinen Sarnaia / ia Judastẽ Opettaija / waan ei ei inomaisesta pacanoille lehetetty

Ps. 18.
Deu. 32.
Ps. 117.

ias sanopi/Sen pite oleman Jessen iwri/ia se ioca ylesnou-
Esaie 11. seman pite pacanoita hallitzeman/ HENEN pålens pite
Pacanat toiuoman. Mutta Jumala ioca toiuon andapi teut
tekõn teite caikella riemulla ia rauhalla vskossa/Ette teille olis
teudhelinen Toiuous/ sen Pyhen Hengen woiman cautta.

Teiden) se on/ Waicka eipe te minũ kirioitusta ni mitẽ taruitze/ nin quitẽgin minun Wircan/ioca minulle õbi Jumalan Armosta/sihen minua waati/seke teite ette iocaista opettaman ia manamaan.

MJne tiedhen teiste sen hyuesti (rackat Welieni) ette te
oletta teunens Hywuytte/ylesteutetyt caikilla Tundemi-
selle/ ette te woitta keskenenne toinen toistanne manata. Mut
ta quitengin mine olen polittain rochkiamasta kirioitanut teil
le/Rackat Weliet) neuuoman teite/sen Armon polesta ioca
Jumalalda minulle on annettu/Ette minun pite oleman Je
susen Christusen Paluelian Pacanain seassa/Jumalan Euan
geliumin Wfframan/Senpåle/ ette Pacanat madhaisit olla
yxi Wffri/ Jumalalle otolinen/ pyhitetty sen pyhen Hen-
gen cautta.

Senteden minulla ombi iosta mine kerskan itzeni Jesuses
Christuses/ ette mine Jumalata paluelen. Sille em mine iul-
ke miten puhua/ ellei Christus site sama minun cauttani wa
ickutaisi/ne pacanat saattaman cwliaisexi/sanan ia tõõn caut
ta/ Merckien woimalla ia Jhmein cautta/ia sen Jumalan
Hengen wåen lepitze/ Nin/ ette mine hamasta Jerusalemista
ia nijse ymberille nin Illiricumin asti/caiki olen teuttenyt Ch
Esaie 53. ristusen Euãgeliumilla. Ja nin achkera mine olẽ ollut sarna-
man Jumalan Euangelium/ iossa Christusen Nimi ei ollut
ensingen ✠ mainittu/senpåle/ettei minun pitenyt mucalai-
sen Peruxen påle rakendaman/ Waan ninquin kirioitettu
õbi/Joillen ei ensingẽ ollut heneste iulghistettu/ne pite sen nå
kemẽ/ia iotca ei heneste miten cwlleet ole/ne pite ymmertåmẽ.

✠ Mainittu) Ette te ennen oletta opetetut/ site hitaman mine olen riẽdenyt teiden tygene/ette wiele mualla sija oli/ cussa ei Christus ollut ẽnen sarnattu.

Se mõs syyn ombi/mingetedhen mine olen wsein estettu
tulemasta teiden tygen. Nyt ettei minulla enembi sija ole neis
se Makunnisa/ ia olen monda aijastaica halanut tulla teiden
tygen/ koska mine waellan Hispanian/ nin mine tulen teiden
tygenne.

tygenne. Sille mine toiwon / ette koſka mine ſen cautta matkuſtan/nin mine ſaan teiden nähdhä/Ja mahdhan teiſte ſinne ſaateturi tulla. Nün quitengin/ette mine ennen ſaiſin iongũ aijan minuani teidhen menoſkan ilahutta.

Mutta nyt mine tälde Jeruſalemin waellan nijllen pyhille paluelusta tekemehẽ. Sille ette ne Macedoniaſta ia Achaiaſta ouat mielellens ydhen ychteizen Aun koconpannuet nijte kieuhi pyhije warten iotca Jeruſalemis ouat. Ne ouat mielelenſe tehnyet/ia ouat mõs heille ſijhen Welcapäät. Sille ette ios ne Pacanat ouat heiden Hengeliſeſta tauaraſta oſaliſeri tulluet/Nin on cochtulinen/ette he mõs heite paluelisit heiden Rumiliſella Tauarallanſa. Coſka mine ſis ſen aſian olen pät tenyt/ia heille temen Hedhelemen inſiglanut/nin mine tadhon teiden cauttan Hiſpanian palata. Mutta mine tiedhen/ coſka mine tulen teiden tygen/nin mine tulen Chriſtuſen Euangelin min teudheliſen hyueſtiſiugnauxen canſa.

Mutta nyt) Merkitze teſſe ſe Apoſtolein conſti/quinga ſouciaſta ia ſiuteſte p. pauali temen Aun Romaril da pytept.

inſiglanut) ſe on wſkoliſeſta ia hyueſti wariel/tu ia wloſiaettu

Mutta mine manan teite / rackat Weliet/ meiden HERRAN JEſuſen CHriſtuſen cautta/ ia Hengen rackaudhen lepitze/ette te minua autaiſitta minun Tõõſeni teiden rucouril/lãne minun techteni Jumalan tyge/Senpäle ette mine pelaſtetaiſijn nijſte Epeuſkoiſiſta Judeaſſa. Ja ette minũ paluelutẽ ionga mine teen Jeruſalemiſſa/madhais pyhein otolinen olla Senpäle ette mine tuliſin teiden tygen ilon canſa/ Jumalan tadhon cautta / ia minua teiden canſa toiwoutaiſin. Mutta ſe Rauhan Jumala olcoon teiden caikein canſa. Amen.

‡ Heickoin) Teme cap. puhupi/ nijſte Rickoliſiſta heiden Elemeſenſa/ ninquin ne/ iotca langenat iwlki ſynõjn / ia ricoxijn/ Ette nijtekin tulekerſſie/ ia ei pidhe poisheitettemen / ſihenaſti ette he wahwemart tuleuat. Ninquin ſe edhelinen Cap. neuuopi nijnen heicoin Omatundoiſten canſa kieumen.

XVI. Lucu.

P. Paulin Epiſtola

MJne annan teiden haltun pheben/ meiden Siſarē/ioca paluelepi ſite Seurakunda Kenchreas/ette te hēde coriaiſitta Chriſtuſeſa/nunquin pyhein tulepi. Ja olcatta henelle awuliſet caikiſa Aſioiſa/ ioiſſa hen teite taruitze/ Sille ette hen ombi ollut monen/ia liatteki minun itzeni awulinen.

Teruetteke priſcam ia Aquilam minun Auttaitani Chriſtuſeſa Jeſuſeſa/ Jotca ouat heiden caulans minun Hengeni techten wloſlaſkeneet/ Joita ei waiwoin mine kiſte/ waan mōs caiki Pacanain Seurakunnat. Teruetteket mōs ſite Seurakūda ioca heiden Hooneſans ombi. Teruetteke Epenetum minun Yſteueten/ioca ombi ſe Enſimeinen hedhelme Chriſtuſeſa nīſte Achaiaſta. Teruetteke Mariam/ioca palio tōte ia waiua piti meiden canſan. Teruetteke Andronicum ia Juniam/minū Langoiani ia minun Ynnefangiani/iotca ouat ewluiſat Apoſtolit/ia ennen minua mōs olit Chriſtuſeſa. Teruetteke Ampliam minun racaſtani HERaſa. Teruetteke Vrbanuſta meiden Auttaiata Chriſtuſeſa/ Ja Stachin minū racaſtani. Teruetteke Apellam ioca coeteltu ōbi Chriſtuſeſa. Teruetteke nīte iotca ouat Ariſtopolin pereheſte. Teruetteke Herodionē minun Langoani. Teeruetteke nīte iotca ouat Narciſſuſen pereheſte Herraſſa. Teruetteke Triphenam ia Triphoſan/iotca tōte tehnyt ouat Herraſſa. Teruetteke Perſidem minun racaſtani/ioca palio tōte tehnyt ombi HERRASA. Teruetteke Ruffum / ſite wloſwalittu Herraſſa/ ia henen ia minun Eitieni. Teruetteke Aſincritum ia Phlegontem/ Herman/ Patrobam/ Hermen / ia nīte Welīe/iotca heiden canſans ouat. Teruetteke Philologū/ ia Juliam/ Nereum ia henen Siſartans/ia Olimpam/ ia caiki Pyhet/ heidhen tykenens. Teruetteke teidhen keſkenen pyhelle Suunandella. Kie Chriſtuſen Seurakunnat teite teruetteuet.

Mutta

MVtta mine manan teite (rackat Weliet) ette te cauataisitta nijte iotca Eripwrauxet ia Pahannoxet ylesottauat/ site Oppi wastan ionga te oletta oppenuet / ia weltekt nijste samoista. Sille einet semmotoiset HERRA Jesusta Chriskusta paluele / waan oma watzansa / Ja makian puhe ins cautta / ia liehacoitzemisens cansa he wietteleuet ninen yxikerdhaisten Sydhemet. Sille ette teiden cwliaisudhen on caike in tykene iulghistettu / Senteden mine couan iloitzen teiste. Mutta mine tadhon / ette teiden pite Wijsat oleman Hywesse / ia yxikerhdhaise Pahudhesa. Mutta Rauhan Jumala tallatcoon pian Satanam teiden Jalcaina ala. Meiden HErran Jesusen Christusen Armo olcoon teiden cansanne.

Teme on sanoitu wastan caiki Inhimisten opetusta.

Teruettepi teite Timotheus minun Auttaijan / ia Lucius ia Jason / ia Sosipater minũ Langoni. Mine Tertius ioca temẽ Lehetyskiriã kirioitin / terueten teite HERrassa. Teruette teite Gaius / minun ia caiken Seurakunnan Helberin Jsende. Teruette teite Erastus / caupungin Rahanhaltia / ia Quartus se Welij. JESVSEN CHRJSTVSEN meiden HERRAN Armo olcon teiden caikein cansa / Amen.

Mutta henelle / iolla woima ombi teite wahwista / minun Euangeliumin / ia sarnani mõten Jesusesta Christusesta / iõga cautta se Salaus õbi ilmoitettu ioca Mailman alghusta tehẽ asti ombi äneti ollut / Mutta nyt ilmoitettu ia tietteuexi techty Prophetain Ramattuden cautta / sen ijancaikisen Jumalan keskyn ielken / ette Wsko saisi cwlemuxen caikein Pacanaidhen keskene. Sen saman Jumalan / ioca yxinens on wijsas / olcoon Kijtos ia Cũnia Jesusen Christusen cautta ijoncaikisesta. AMEN.

Ninen Romarein tyge

Lehetetty Corinthista / sen Pheben mõte / ioca paluelixes oli sijne Seurakũnasa Kenchreas.

Alcupuhe-

Alcupuhe ſen Enſimeiſen P. Paua
lin Epiſtolan pále Corintherin tyge.

Eſſe Epiſtolas P. Pauali mana nýte Corin-
therite / Ette he oliſte yrimieliſet vſtoſſa / ia
ſijnä Opiſſa quin he henelde ewlluet olit / ia
caiki enimen heidens harioittelit / ette he ſen
Pácappalen ſelkieſte ia hyueſti oppiſit / quin
on (Ette Chriſtus ombi meiden Terue-
ys) ionga pále caikein Inhimiſten toimo / ier-
ki / ia Wýſſaus itzenſe loucapi.

Sille ninquin nyt meiden Aican / ette ſe P. Euangelium om
bi ilmandunut / wſiat hullut Pyhet leuten (iotca eriſeuraxi /
ia Eripwraiſet cutzuttan) iotca ylen warhan caualaxi ia ope
tetuxi ouat tulluet / ia einet taidha ſwren caualuxen ia wýſſau-
dhen tedhen / heidens muinen camſa ſoutta eli yrimieliſſe pite /
Yri tachto ſinne / toinen tenne / Quin ſe olis ſwri Häpie / coſka
ei itzekuki / iotakin wtta erinens etenſottais / ia henen omans
wýſſaudhens yleſpaiſkais. Joita eikengen taidha Tompelixi
ſano / Waicka ei hen miteken nýſte Oppin pácappaleiſta tie-
dhe / eli ymmerdhä / echke he palio ſuullans nýſte cakottauat.

Nún mós tapachtui P. Paualille / coſka hen oli henen Co-
rintherins Vſkon ia ſen Chriſtiliſen wapauxen ilman Laita
opettanut / Nún cochta leuttin hullut Pyhet ia Ylenwarahä
wýſſat / iotca ei quitengan miten mwta tehnet / eike matkan
ſaattaneet / quin haiſotit ſen yrikerdhaiſen Opin / ia metelin
noſtit ninen Vſkoliſten ſeas. Nún ette yri tachtoi olla Paua-
lin / ſe toinen Apollon / Yri Petarin / ſe toinen Chriſtuſen. Se
yri tachtoi ymberileickauſt / ia ei ſe toinen. Yri tochtoi Auioſke
ſkun / ia ei ſe toinen. Monicadhat tachtoit ſódhe Epeiumalan
wffrit / ia monicadhat ei. Mwtomat tachtoit rumiliſeſta wa
pat olla. Mwtomat mós waimot tadhoit Auoipáin kieudhe /

ia mwdh

ia mwdh ſencaltaiſet. Nincaunan ette he ſihen ionduit/ette yri heiſte ſen Hengeliſen wapaudhen turhaſi / ia otti henen Eitipolens auioxens. Ja einet mutomat miteken ninen Coollutten Neſnouſemiſeſta lucu pitenyt. Mutomat taas ei palio Sacramentiſte totellet. Ja ſenteden keui ſielle ſangen pahaſti ia edeſtakaiſin/ette iocainen tachtoi Meſtari olla/ia opetta/aſetta/ ia toimitta Euangelium/ Sacramentin/ ia Vſkon canſa/ ninquin he itze tachtoit. Mutta ſen pacappalen/ette Chriſtus obi meiden Terueys/ Wanhurſkaus ia Lunaſtus/ſen he ylencatzoit/ ia poiſieiet/ ninquin he io aica oliſit ſen iwri panens tundeneet. Sencaltaiſen heiun wahingoliſen Wiſſaudhen p. Pauali nyt teſſe laitta ia domitze ſangen couaſti/ ia rochkiaſti ſanopi / Ettei ſe ole mwta quin yri iulki Hulluus/ ioſſa ei miten tiete/ eli oikein ymmerttä/ Eikä Chriſtuſeſta/ Hengeſte/eli ioſtacuſta Jumalan Lahiaſta/ioca meille Chriſtuſeſa annettu on/ waan hen wiele taruitze ia pite ſencaltaiſta nyt enſin oppeman. Neite hen opetapi enſimeiſiſe nelies luguſſa.

Siinä v. hen Laitta ſen ſworen Pahateghon/ ette yri otti henē Emepolens auiorti/ Ja tachtoi henen Pannan cwlutta/ia Perkelen haltun anda. Ja ſen cautta hen oſotta ſen oikean menō Pannan cwluttamiſeſta/ Jonga hen tachto ynne Seurakunnan ſoſion canſa ninen Julkiſynniſten pāle cwlutta/ Ninquin Chriſtus opetta/ Matt. xviij. V

Siinä vj. hen laitta ſen toran ia ridhan Oikiudhen edes/liſatekin/ette ſe tapa heui Pacanoiden ia Vſkomattomain edes. Ja nin hen heite opetta/ ette heiden piti paramin keſkenens ſopiman/ ia aſianſa päättemen/ taicka wärytte kerſſimen. VI.

Siinä vij. hen andapi ydhen toimē puchaſt elemeſte/ia Auiokeſkuſta/ Siinä ſyys hen kiittepi puchtan elemen / ia Naimattudhen/ ette ſe on tarpelinen / ia ſonelias Euangeliumin paluelusen tedhen/ Ninquin mös Chriſtus Matt. xix. opetta niiſte Naimattomiſta/ ioca Taiuan Waldakunnan tāden/eli VII.

Euange

Euangeliumin tedhen nin ouat. Mutta P. Pauali tachto/ et te Naimatus pite oleman waatimatoin ia paitzi ylen mielen/ ia ilman waara ettei ſwrembin ſyndin langetais. Mwtoin parambi on naidha/ quin naimata olla/ iotca alinomaiſeſa hi moſa palauat.

VIII. IX. X. XI. Sijnä viij. Haman rij. aſti hen toimitta monella mooto/ quinga meiden pite ne Heicot Omattunnot hallitzeman wlconaiſis menoiſa/ quin ouat/ Roas/ iomas/ waateis/ Sacramenteis. Ja haaſta iocapaicas/ ettei ne Wahwemat/ pidhe nijte heicombita ylencatzoman/ Ninquin hen mös itze (waicka hen oli Apoſtoli) quitengin hen malti ia pidhetti itzens mones aſiaſa/ iotca hen olis kylle machtanut tehdhä. Sen ſyn tedhen ne Wahwemat machtanat kylle itzenſe cauatta/ Ette mwinen nin monda Iſraeliſta huckan tulit/ iotca quintengin caiki ihmein canſa Egiptin maalda wloſwietin/ ia lwlit itzenſe wahwari. Ja ſen canſa hen tekepi pitken idonen Eſicuuari ia tarpeliſeri opiri.

XII XIII. Sijnä rij. nin riij. aſti/ hen wloſtoimitta Jumalan Lahioiſta/ ette he ouat moninaiſet/ Joincnga ſeas Rackaus quitengi paras on/ Ettei he itzens Tylynä pidheiſi/ waan palueleman toinen toiſtanſa caiki yrimieliſeſta/ Ette yri Jumala on/ yri H ERRA/ yri Hengi/ ia caiki ychte/ echke quinga monencaltaiſet ne ouat.

XIIII Teſſe riij. hen Opetta Sarnaita/ Prophetit ia Weiſatjat/ Ette he toimeliſeſta heiden Lahianſa kieuteiſit/ ia ei muihin/ quin Paranoreen/ ei omari Cunniari/ waicka ſe olis ſarna/ Conſti eli ymmerdhys. etc.

XV. Sijnä rv. hen nuchtele nijte/ iotca wärin opettanuet ia Vſkoneet ouat Coolluten yleſnouſemiſeſta.

XVI. Sijnä rvj. ia wijmeiſeſa Hen neuuo ia mana heite Welieliſeſta Awuſta/ rumeliſes Elatures/ ia atjaliſes rauinores/ nijte Kieuhie ia Tarnitzepia warten Jeruſalemiſa.

Se

Pauali cutzuttu Jesusen Christusen Apostolixi / Jumalan tahdon cautta / ia Sosthenes Welij.

Sille Jumalan Seurakūnalle ioca on Corinthis / nijlle pyhitetyille Jesusen Christusen cautta / nijlle cutzutuille Pyhille / Ynne caikein nimen cansa / iotca meiden HERRAN Jesusen Christusen Nimen auxsenshwotanat / iocaitzes heiden ia meiden Sias.

Armo olcoon teille ia Rauha Jumalalda meiden Jselde / ia Herralda Jesuselda Christuselda.

Mine kijten minun Jumalani aina teiden tedhen / sen Jumalan Armon edeste ioca teille annettu on Jesusen Christusen cautta / Ette te oletta caikissa hienen canttans / rickart tehdyt caikissa Opissa ia caikessa Tundemises. Ninquin se sarna

Christ-

Christusesta ombi teisse wåkeuexi tullut / Nin ettei teille iossacussa Lahiasa miten puuttu / Ja waan odottacat meiden HERRAN Jesusen Christusen ilmoitosta. Joca mös teite loppun asti wahwistapi / Ette te olisitta nuchtetomat sine meiden Herran Jesusen Christusen peiuene. Sille Jumala ombi waca / Jonga cautta te cutzuttut oletta henen Poians Jesusen Christusen meiden Herran Osalisuteen.

Osalisuteen) se on / te oletta Christusen cansaperiliset ia Osaliset caikista henē hywuydhestās.

Mutta mine manan teite / rackat Weliet / Jesusen Christusen meiden Herran Nimen cautta / Ette te caiki ydhencaltasen Puhen pideisitta / ia ettei teiden seasan Eriseurat olisi / Waan piteket wåkeuesti ychte toinen toisens cansa ydhes mieles ia ychteleises lwlosa. Sille minun eteheni on tullut teiste / rackat Weliet / Chloen perehen cautta / Ette Rijdhat ouat teiden keskenen. Nin mine sanon site / quin itzecuki teiste sanopi / Mine olen Paualin / Se toinen / Mine olen Apollon / Se colmas / Mine olen Cephasin / Se nelies / Mine olē Christusen. Quingasta? Lienekö Christus haiotettu? Wai ongo Pauali ristinnaulittu teiden edestenne? Eli olettaco Paualin Nimehen castetut?

Mine Kijten Jumala ettei mine ole ychte teite castanut / wan Crispum ia Gaium / Ettei kengen saa sano / ette mine minun Nimeheni keten castoin. Sille moto mine mös castoin Stephanin perehen / Sijtte em mine tiedhe ios mine iongun mwn castanut olen. Sille ettei Christus minua lehettenyt castaman / waan Euangeliumi sarnaman / Ei caualain sanain cansa / Sempåle ettei Christusen risti turhan menisi. Sille se puhe Rististe / ombi yxi hullus nijle iotca cadhotetan. Mutta meille iotca autuaxi tulema / ombi se Jumalan Weki. Sille ette kirioitettu on / Mine cadotan Wijsasten wijsaudhen / ia Nijnen Ymmerteuein ymmerdhoxen Mine poisheiten. Cussa ne Wisat ouat? Cussa ne Kirianoppenuet ouat? Cussa temen

Esa 29. te 33.

temen Mailman Wÿſſat ouat: Eikŏ Jumala ole temen Mailman Wÿſſautta hulluert tehnyt:

Wÿſſat) Ne ouat ne Loonoliſet Meſtarit/ot ca ymmerdhyreſtans tachtouat yleſleute loonnŏ ia Totudhen.

Sille ettei Mailma henen Wÿſſaudhellans tundenut Jumalata henen Wÿſſaudheſanſa/Tiin kelpaſt Jumalan/tyhmẽ ſarnan cautta wapachta nÿte/iotca ſen päle wſkouat. Senwori ette Juttat anouat Mercki/ia ne Grekit wÿſſautta etziuet. Mutta me ſarnama ſen Riſtinnaulitun Chriſtuſen/ Nÿlle Juttaille Pahannoxert/ia Grekein hulluert. Mutta nÿlle cuzuttuille ſeke Juttaille ette Grekille/ me ſarnama Chriſtuſe Jumalan woimart ia Jumalan Wÿſſaudhert/ Sille ette Jumalan ✠ hulluus/ombi Wÿſſambi quin Inhimiſet/ Ja Jumalan heickous ombi wäkeuembi quin Inhimiſet.

Catzocat/rackat Weliet/teiden cuzunniſen päle/Ei monda Kunniſeſta Wÿſſaat/ei monda Jalo/ei mŏs monda Sweſta ſughuſta cuzutut ole. Waan mite Mailman edes hulluon/ſen ombi Jumala woloſwalinut/Ette hen ne Wÿſſaat häpien ſaattais. Ja mite heicko oli mailman edes/ſen Jumala on woloſwalinnut/Ette hen ne Wäkeuet häpian ſaattais. Ja ſe quin oli wapahatoin/ia ylencatzottu Mailmaſa/ne on Jumala woloſwalinut/ Ja ſe quin ei miten ole/Ette hen ne iotca ouat iotakin/ turhart tekis. Senpäle/ettei henen edeſens yriken Ltha mahdais kerſkata. Joiſta te mŏs oletta Chriſtuſeſa Jeſuſeſa/ioca meille ombi Jumalalda techty Wÿſſaudheri/ia Wanhurſkaudheri/ ia Pyhydheri/ia Lunaſtuxeri. Senpäle (ninquin kirioittu on) ette ioca itzenſe kerſka/ hen kerſkakan henens ℌ ERRASA. Jeremi 9.

✠ Jumalan hulluus) Euangelium ſe ombi Jumalan hulluus ia heickous/ſille ne Clokit ia Wÿſſat piteuet ſen hulludhẽ edeſte. Ja nÿlde Tecoinpyhilde/ſe cuzuttan Eriſeuraxi. Mutta nÿlde oikeilda Chriſtituilda ſe luetan Jumalan wäxi woimaxi ia Wÿſſaudhexi.

II Lucu.

P. Paualin Epistola se I.

IA mine rackat Welieni / koska mine tulin teiden tykenne / em mine tullut corckiain Sanain / eli corkian Wijsaudhen cansa / teille ilmoittaman site Jumalan Todhistusta. Sille em mine itzeni pitenyt ninquin mine olisin iotaki tienyt teiden seassanna / Waan ainostans Jesusen Christusen ia sengi ristinnaulitun. Ja mine olin teiden cansanne heickoudhes ia pelghosa / ia swrē wapistoxen cansa. Ja minun Puhen ia minun Sarnan / ei ollut caunistetuissa Jutuisa Inhimisten wijsaudhen ielkin / Mutta Hengen ia wåen osotuxesa / ettei teiden wskonna pidhe seisoman Inhimisten wijsaudhen påle / Mutta Jumalan wåen påle.

Seisoman) Senteden ei taidha se Inhimilinen Oppi olla Omātunnon eli vskon perustus.

Mutta se iosta me puhuma / ombi quitengin Wijsaus / ninen Teudhelistein tykene. Ei temen Mailman / eikå temen Mailman påmiesten Wijsaus / ioca huickupi. Waan me puhuma site sala peitetusta Jumalan Wijsaudhesta / Jonga JVMala ombi ennen Mailman Alcu edessåtenyt meiden Cunniaxi / Jota eikengen temen Mailman påmiehiste tundenut / Sille ios he olisit henen tundeneet / eiuet he olisi ensingen Cunnian HERRA ristinnaulineet. Waan ninquin kirioitettu ombi / Jota ei yriken Silme nåhnyt ole / ia ei yriken Corua ole cwllut / ia ei ydhegen Inhimisen Sydhemehē tullut ole site on Jumala nijlle Walmistanut / iotca hēde racastauae

sala) Sille ette se maca peitetyne sen Hulludhen ia Ristin alla / ia ei neghy couan palio iossacussa Cunniasa eike Rickaudes.

Esa 69.

Mutta meille on Jumala sen ilmoittanut henen Hengense lepitze / Sille ette se Hengi caiki cappalet tutkistele / Ja / mös Jumaludhen syweydhet. Sille cuca Inhiminen sen tiete mite Inhimises on / waan Inhimisen Hengi ioca henesse on: Nin mös eikengen tiedhå mite Jumalassa on / waan Jumalan Hengi. Mutta emme me ole saaneet temen Mailman Henge. waan sen Hengen / ioca Jumalasta on / ette me taidhaisima tietå /

tä/mite meille Jumalasta on annettu. Jota me mós puhuma ei sencaltaisilla sanoilla quin Jnhimilinen Wijsaus opetta / Waan sencaltaisilla sanoilla quin se Pyhe Hengi opetta / Ja me Domitzema ne Hengeliset asiat hengelisesta. Mutta se loonolinen Jnhiminen ei ymmerdhä miteken Jumalan hengeste/ Sille ette se on henelle yri hulluus / ia ei taidha site käsitte / Sille sen pite hengelisesta Domittamã. Mutta se ✠ Hengelinen caiki asioita Domitzepi/ ia ei hen keldeken Domita. Sille cuca on tienyt HERRAN mielen? Eli cuca tachto henen Neuuo anda? Mutta meille ombi Christusen mieli.

Loonolinen) Se loonolinen Jnhiminen on nin pako / quin hen on ilman Armota caiken henen toimens/ teriens / Constins/ woimans ia taidhons cansa/ia quin hen parahin taita itzestens asetettu olla.

✠ Hengelinen) Se tietä/ ymmerte/taita/ woipi etc. tuta site quin ei oma toimi tuta taidha. Eikä mós tiedhe mite Vsko eli Euangelium on/ Tesse P. Pauali ombi caiki Weret opettaiat/ ia caikein Eriseuraisten ouckon Dominut.

III. Lucu.

IA mine rackat Welieni/en tainut teiden cansan puhua ninquin Hengelisten cansa/waan ninquin Lihallisten cansa/ ninquin noorein Lasten cansa Christusesa. Reeska mine olen teille ioodha Andanut/ ia en Rooca / Sille ettei te site wiele woineet. Ja ettei te mós nytkä woi / senpolesta /ette te wiele oletta Lihalliset. Sille nincauuan quin teiden seasan ombi Cateus/ rijta/ia eripwraus/ Ettekö te sijtte lihalliset ole/ ia waella Jnhimisten tauan ielkin? Sille/coska iocu sanopi. Mine olen ✠ Paualin/ Ja se toinen sano/ Mine olen Apollon/eikö te sis ole Lihalliset.

Mike sis Pauali on? Ja mike on Apollo? Palueliat he ouat/ Joinenga cautta te oletta wskoliseri tullut. Ja semmengi ninquin Jumala itzecungi andanut on. Mine olen istuttanut/ Apollo on castanut/ Mutta Jumala on casuon andanut.

✠ Paualin) Tesse P. Pauali Domitzepi caiki Eriseuraset Christikunnasa / ia tactopi / ette me caiki pite meidẽ pitemen ydhen Christusen ala/ ioca meiden edesten Ristinnaulittu on.

P. Paualin Epiſtola ſe I.

Nin ei ole ſe miten/ioca iſtutta/Eike ſe ioca caſtapi/ waan Jumala ioca caſten anda. Mutta ſe ioca iſtutta/ ia ſe ioca caſta ychte molemat ouat/ Cumbikin ſaa palcanſa tõõns pereſte. Sille ette me olema Jumalan Apumiehet/ Te oletta Jumalan pellonroocko/ia Jumalan Rakennus. Mine Jumalan armoſta/ioca minulle annettu on/ olen Peruxen laſkennut/ ninquin yri taitaua Rakendaija/Yri toinen ſen pãle rakenda can. Mutta iocainen catzocan/ quinga hen rakenda ſen pãle. Sille mwta peruſta eikengen taidha panna/ waan ſen quin pandu on/ioca on Jeſus Chriſtus.

Jos nyt iocu rakenda temen Peruxen pãle ✠ Culda/hopiata /Callita Kiwije/Puita/ Heini/ corſſi/ Nin tule iocaitzen Teco iulkiſeri/Sille ette ſe Peiue pite ſen ſelyttemen/ ioca tuleſſa ilmeiſexi tule/ Ja mingecaltainen iocaitzen Teco ombi/ ſen Tuli kiuſapi. Jos iongun Teco ſeiſopi/ quin hen ſen pãle rakendanut ombi/nin hen Palcanſa ſaapi. Mutta ios iongun Teco yleſpala/ nin hen wahingon ſaapi. Mutta hen itze tule autuari/ Nin quitengin quin Tulen lepitze.

Wahingon) ſe on/ hennen tule Syyns ia Micans mara/ninquin yri Sacko woloſannetã Lain cautta.

Ettekõ te tiedhã/ ette te oletta Jumalan Templi/ ia Jumalan Hengi teiſſe aſupi? Jos iocu Jumalan Templin riuapi/ ſen Jumala cadhottapi. Sille ette Jumalan Templi ombi pyhe quin oletta te. Elken itzens kengen pettãkõ. Jos iocu teiden keſkenenne henens lwle wyſſaari/ ſe tulkon hulluri teſſe mailmaſa/ ette hen machtaiſi wyſſas olla. Sille temen Mailman wyſſaus ombi hulluus Jumalan tykene. Sille ette Kiriotettu on/ Hen kãſitte ne wyſſaat heiden caualuriſans. Ja taas/ HERRA hen tietã ninen wyſſaſten aijatoret/ ette ne ouat turhat. Senteden elken yriken Inhimiſiſte kerſkatco. Caiki ouat teiden omat/olis echke Pauali eli Apollo/ Cephas taicka mailma/ Olis echke Eleme eli Coolema/ taicka nykyſet eli tuleuaiſet * caiki ouat teiden omanna/ Mutta te oletta Chriſtu ſen, waan Chriſtus ombi Jumalan. Culda

2 Coth 6.

Job 5. Pſal 99.

* caiki) ſentedẽ ei yriken woi mitten nyte Chriſtiſi waſtan / eli iongun Lain cautta heiden Omatundonſa ſitoa.

✝ Culda) Se on sanottu Sarnasta/ia Opetuxesta ioca taicka Vskō parenoxeen eli Wehenoxeen opetettu on. Nyt et yxiken oppi Cooleman het kelle/eli Domiopeiuelle/taicka iossa cussa Waarasa piste/ellei hen culutetaan/Mutoin ios ei se ole selkie Jumalan sana/Joca itzens kylle leute Omassatunnosa.

IIII Lucu

SIxi iocainen meite piteken/ette me olema Christusen Palueliat/ia haltiat Jumalan salaisudhen ylitze. Nyt se waiuoin Haltijoilda etziten/ette he leuteisijt vskolisexi. Mutta wåhe mine sijte tottelen/ette mine teilde domitaan/eli Inhimilisest ❦ Peiueste. En mine domitze itzekē minuani. Em mine tiedhå miten cansani/Mutta em mine ole senpolesta wanhurskautettu/Waan HERRA ombi se ioca minua domitze. Senteden elkette domitco ennen aica/Sihenasti quin HERRA tulepi/ioca mōs site walkiuteen saatta/quin Pimeydhes peitetty on/ia iulghistapi Sydhemein aiwotuxet/ Silloin itzecukin Cunnian saapi Jumalalda.

Salaisudhen) Se on Euangelium iossa Jumalan Rickaudet salatan ia vlostaritan/Sentedē se cutzutā Salaisus/ettei inhimisten omat toimet ieriet ia taito/ta ida site itzestens paitzi Pyhen Hēgen ymmertå.

Mutta neite/rackat weliet/mine olen minun ia Apollon påle wlostoimittanut/teiden techten/Ette te meiste oppisitta/ettei kengen enemin itzestens pideisi quin nyt kirioitettu on. Senpåle ettei yxiken toinen toistansa wastan/pidhe ionghun miehen tedhen itzense ylespaisuttaman. Sille ette cuca ombi sinun edespannut? Taicka mite sinulla ombi iota ei sine ole saanut? Jos sine nyt saanut olet? Mites sis itzees kerskat/ninquin et sine ensingen saanut olis? Jo te oletta nyt rauitud/Jo te oletta hōtyneet. Ilman meite te wallitzetta/Ja ioska Jumala ette te wallitzisitta/Senpåle ette mekin madhaisima teidhen cansan wallita.

rauitud) Ironia Tesse hen heiste leicki teke ia naurapi/ia wastan påin aiattele.

Sille mine lwlen/Ette Jumala ombi meite Apostolita wlosandanut caikein hoonomaxi/ninquin ne surmattauat.

Sille ette me olema Mailman/Engelein/ia Jnhimisten Jhmeheri tulluet. Me olema Tompelit Christusen tedhē/Mutta te oletta wijsat Christusesa. Me heicot/ Mutta te wäkeuet. Te cunnialiset/Mutta me ylencatzotud. Haman tehen hetkē asti me kerssime nelke ia iano/ia olema alasti/ ia Coruapwstilla lödheme/ia ei ole meille wissia Coto/ia waiua näemme töte tehden omilla Käsillem. Coska meite pahasti puhutā/Nin me hyuesti lausuma. Coska meite wainotā/nin me kerssime. Coska meite pilcatā/nin me rucolema. Me olema ninquin mailman * kirotus/ia iocaitzē Jnhimisen Marraswffri tehē peiuen asti.

Eipe mine täte kirioita ette mine teite häweisen/Wan mine manan teite ninquin minun rackaita Lapsiani/Sille echke teille olis epelucuiset Mestarit Christusesa/nin ei ole teille quitengan monda Jse/Sille ette mine olen teite Christusesa Jesusesa synnyttenyt Euangelium lepitze. Senteden mine manan teite/ Olcatta minun Tauoittaijani.

Sen saman syyn tedhen/ mine lehetin Timotheusen teille/ ioca on minun racas Poican/ ia Vskolinen HERRASA/ ette henen pite muistuttaman teille minun Tieeni / iotca ouat Christusesa / Ninquin mine iocapaicas caikisa Seurakunnisa opetan. Nin ouat mutomat teiste ylespaisunuet/quin em mine ensingen teiden tygen tuleua olisi. Mutta ennen palio aica mine tulen teiden tygen (ios HERRA tachto) Ja tadhon tiete/ ei ninen ylespaisunutten sana / mutta auwun. Sille ette Jumalā Waldakunda ei seiso puhesa/waan woimasa. Cūman te tadhotta? Tulengo mine Witzan cansa teiden tygen/taicka Rackaudhella ia Hengen siweydhella?

* Jnhimilisest peiuest) Se on Jnhimisen Domio/kijtos ia ylistos nijste/ io sta he palio piteuet/Ette ioista kieupi Swri sanoma/ne me cutzuma Cūnialiseri/armoliseri/talori/kēpixi etc. Ninquin teme loouolinen peine Auringons ia walkeudhens cansa/caiki mite öö oli pimittenyt/wastudest kirkasta/iulgista ia osotta. Jere. 17. Humanū diē nūquā desijderaui/Scis dñe. etc.

Kirotus

* Kirotus) Grekixi se on Katharma eli Peripsema Marraswffri/Latinaxi Piaculũ/cutzutan se Inhiminen/ioca ombi sencaltaisen pahan tööñ tehnyt/ette me lulema Jumalan seke Maan ette Inhimiset henen tedens kirouan ia pereti cadhottauan. Sentedẽ/ coska he sen samã mestasit/niu he lulit heidens sen kirotuxen weltenehens/ ia sen Maan perghanehens. Sencaltainen Maraswffri oli mös Jonas Propheta/ Coska hen Merehen heitettijn. Toisinans Pacanat ia Juttat otit iongun wighattoman Inhimisen/coska nin swri Witzaus Maakunnissa oli/ ia lwlit sencaltaisen Marraswffrin cautta sen Witzauxen asettuã/heitit sen Merehen/ia sanoit. Sine olet meiden Marraswffri/ette meden pite pesteturi tullemã Jwri nin Mailma nyt lwle/ette seke Apostolit ia ne Euangeliumin sarnaijat/ouat caikein pahimat ia wahingolisemat Inhimiset Maan päle. Jos he quittit heiste olisit/nin caiki hyuesti seisois/ia olisit caikista Wastoinkieumisesta wapaat/Ja olisit sen cautta Jumalalle swren paluelux en tchneet. Joh xvi.

V. Lucu.

IVlkisesta cwlupi teiden keskenen Hooruus/ ia sencaltainen Horuus/iosta eiuet Pacanatka tiedhä sanoa/Ette iocu henẽ Jsens Emenen pite. Ja te oletta ylespaisuneet/iosta teiden paramin tuli idkie/ Senpäle ette se ioca sencaltaisen Tööñ tehnyt on/ teiden seastan poisotetaisijn. Mutta mine tosin ioca Rumin cansa poisolen/ quitengin Hengen cansa tykenolen/ nin olen io quin tykenoleua päättenyt sen ylitze ioca sencaltaisen tehnyt on/ meiden HERRAN JESVSEN CHRISTVSEN NIMEEN/teiden cocontule misesa ynne minun Hengeni cansa/ ia meiden HERRAN JEsusen Christusen Woiman cansa/ ette HEN ylenannetaisijn Perkelen Haltuun Lihan cadhotoxeen/ Senpäle ette Hengi autuaxi tulis sinä Herran Jesusen peiuenä.

P Paualin Epiſtola se I.

Pro Epistola sic habeat

Ei ole teiden Kerſkauren hyue. Eikŏ te tiedhe/ette yri wäe hapatos caiken Taikinan hapatta: Senteden wloſpergatka ſe wanha Taikina/ette te tuliſitta† Wdheri Taikinari/ninquin te oletta mŏs happamattomat. Sille ette meille ŏbi mŏs yri Päſieis Lammas/ioca on Chriſtus/meiden edheſten Wſſrattu. Senteden pitekem meiden Päſieiſen/ei ſiinä wanhas hapatores/eike mŏs Pahudhen ia Wärydhen hapatores Waan ſiinä Puchtaudhen ia Totudhen happamattomas Taikinaſa. finis

Mine olen teille kirioittanut Lehetuſkiriaſa/Ettei teiden pidheiſi ſecandeman Salawoteiſten canſa. Em mine ſite aijat tele temen Mailman Salawoteiſiſta/enge Ahneiſta/enge Ratelŭſta/enge Epeiumalden Paluelŭſta/Mwtoin tulis teiden ‡ Mailmaſta poiſpaeta. Mutta nyt mine olen teille kirioittanut/ettei teiden pidhe mihin ſecaundeman/ quin on/Jos iocu quin Weliexi cuzutan/olis Salawoteinen/taicka Ahnas eli Epeiumalden paluelia/taicka Pilcaija eli Joomari/taicka Röueri/Elkette ſencaltaiſen canſa enſingen ſöökŏ. Sille mite minun tule domita nŭte iotca Wlcona ouat: Eikŏ te nŭte domitze iotca ſiſelle ouat: Mutta Jumala ne domitze/ iotca wlcona ouat. Aijakat mŏs itze pois tykŏenne ſe/ioca paha on.

† Wdheri Taikinari (Pyhiſſe inhimiſis ombi wiele aina Syndi alallanſa/ioca vloſpyhittemen pite. Senteden hen ſano/te oletta happamattomat/ſe on/te oletta Pyhet/Mutta ſoittaca nin/ette te caiki tyni wloſpyhitte/ia tulcata caikenni puchtari/ia vdheri taikinari coconŏs.

‡ Mailmaſta poiſpaeta) Joca ei tachto pahain Inhimiſten ſeaſa olla/ henen pite caikeſta Mailmaſta pakeneman. Senteden hen tachto ette meiden pite pakeneman Pahoſſa Chriſtuliſi/taicka ſijte Nimeſte lo puiſit eli heidhens paranaiſit. Sille ette ne Chriſtuttömet eipe ne Weliexi/ Opetuſlapſexi eikä Chriſtuliſexi cuzuta.

VI. Lucu.

Mixi

MIri Jocu teiſte/ iolla ombi toiſen canſa io takin Aſia / malta ridhelle ninen Wärein edheſſe/ia ei Pyhein edheſſe: Eikö te tiedhe ette ne Pyhet pite Mailman Domitzeman Jos nyt ſis Mailman pite teilde Domittaman: Eikö te ſis kylle hyuet ole nite pienemitä Aſioita Domitzemaan: Ettekö te tiedhe/ ette meiden pite Engeleite Domitzeman: Quinga palio enemin ne aijaliſet Aſiat: Mutta te/ coſka teille ombi iotacuta Aſia aijaliſeſta Hywuydheſta/ Nin te otatta ne iotca Seurakunnas ylencatzotut ouat/ ia aſetat heite Domarixi.

ylencatzotut) ne ouat Pacant ioita ei ſallita ni nen Chriſtiliſten ſeaſſa olla Chriſtiliſis aſioiſa/ quin on ſacramentin nauttizemus et c.

Teille häpijeri mine madhan neite ſano. Eikö enſingen ole ychten Wijſaſta teiden ſeaſan: Eli iocu toinen quin taidhais domita Welien ia Welien keſkuſen: Waan ſe yri welij rijtele ſen toiſen weliens canſa / Ja ſiittekin Vſkomat tomaidhē edhes. Nin öbi io caikiten Wica teiden ſeaſan/ette te toinen toiſens cāſa kieutte Oikiudē eten/ Mixei te paramin wārytte kerſſi: Mixei te ennen ſoo teiten wahingoitetta: Ja itze te wārydhen ia wahingon teette/ia ſengi teiden welieine.

Eikö te tiedhe/ ettei ne Wāret pidhe Jumalan Waldakunda perimen: Elkette andaco teiden wietelle / Eikä Salawoteiſet/ eikä Epeiumalden Palueliat/ eikä Hoorintekiet/ eikä Hei kurit/ eikä ne iotca Piltien canſa macauat/ eikä Warcat/ eikä Ahneet/ eikä Joomarit/ eikä pilcaijat/ eikä Röuerit pidhe Jumalan waldakunda perimen. Ja ſencaltaiſet te Mutomat olitta/ Mutta te oletta poiſpeſtyt/ te oletta pyhitetyt / te oletta Wanhurſkautetut HERRAN Jeſuſen Chriſtuſen Nimen cautta/ia meiden Jumalan Hengen cautta.

Caiki ouat minulle luualiſet/ Waan ei caiki ole hyueri. Caikiſſa ombi minulle walta/ Mutta en mine kenengen alamainen ole. Rooca ombi watza warten ſäätty / ia watza rooca warten/ Mutta Jumalan pite temen ia ſen hukuttaman. Mut

ea ei Rumis ole ſäätty Hooruteen/waan HERRalle/ia Her-
RA Rumille. Mutta Jumala ombi HERRAN ylesherett
tenyt/nin henen mös pite meite ylesherettemē/ henē woimans
lepitze. Eikö te tiedhe/ette teiden Rumȳt Chriſtuſen iäſenet
ouat: Pidheiſkö ſis minun ottaman Chriſtuſen iäſenet ia
Hooran iäſenixi ne tekemen: Pois ſe. Taicka eikö te tie-
dhe/ette ſe ioca Hooraan rychty/hen on yri Rumis ſen can-
Gene 2. ſa: Sille he tuleuat (ma hen) caxi ydheri Liharj. Mutta io
ca Hoorahan rychty/ſe on yri hengi henen canſans. Welteket
Hoorutta. Caiki ſynnit iotca Inhiminen tekepi/ ne ouat wlco
na Rumihiſta/Waan ſe ioca Hooriteke ſe ſyndi tekepi omas
Rumiſans. Wai eikö te tiedhe/ette teiden Rumin on ſe py-
1 Cor. 6. hen Hengen Templi/ioca teiſſe ombi/ionga te Jumalalda
ſaitta/ia eipe te ole teiden omanne: Sille te oletta Calliſta oſ
tetut. Senteden cunnijoittaca ſis Jumala teiden Rumiſan/ia
teiden Hengeſen/ iotca Jumalan ouat.

VII Eucu.

MYtta nyt nijſte quin te minulle kirioititta/ mi
ne Waſtan. Hyue ſe ombi Inhimiſelle/ettei hē
waimohon rupeiſi/Mutta quitengi Hoorutta
carttain/ piteken itzecukin oman Waimonſa/
Ja iocainen oman Miehenſe piteken. Mies
andakan Waimonſa ſen cochtuliſen Mieliſu
dhen/Samalmoto mös Waimo Miehellens. Ei ole waimol-
la walta omalle rumillans/waan Miehen. Samalmoto mös
Miehelle ei ole walta rumillens/waan waimon. Elkette
toinen toiſtanne wältekö/ iollei ſe ole molembaidhen Soſioſ-
ta iongun hetken/ette teille iouto olis paſtota ia rucoella/Ja
tulcat taas iellenſe ychten/ſenpäle ettei Satanas teite kinſaiſi
teiden Haureudhen poleſta.

Mutta

Mutta ſencaltaiſta mine ſanon teille ſomiſen ielken/ia ei Keſkyn ielken. Waan mine tadhoiſin / ette Caiki Inhimiſet nin olliſit quin mine olen. Mutta iocaitzella ombi erinomainē Lahia Jumalalda/ Ydhelle nin/ia toiſella nein. Mine ſanon toſin nijlle Naimattomille ia Leſkille / Se ombi heille hyue ios he mōs ouat ninquin mine/ Waan ellei he woi heidens pidhette/nin naikaat/ Sille parambi on naidha quin pala.

Mutta Nainehita keſkepi/em mine/ waan ☧ERRAn Ettei Waimon pidhe erijemen Mieheſtens. Mutta ios hen erije/ nin olcoon Naimata/taicka ſopicahan Miehenſe canſa. Ja elken Mies hylietkō Waimonſa.

ſopicahan) Ei yrīken Syȳe roita Mieſte ia waimo/wan ☧o rinteko Matt. 5

Waan nijlle muille/mine ſanon/ia ei ☧ERRA/ Jos iollaki Welielle ombi vſkomatoin Waimo/ia ſe ſama mieliſtupi hen canſans aſuman/elken ſite itzeſtens eroittako. Ja ios iollaki waimolla ombi Vſkomatoin Mies/ia hen tachto ſen canſa aſua/elken hende itzeſtens eroittako. Sille ſe Vſkotoin Mies ōbi waimons cautta ✝pyhitetty/ia ſe vſkomatoin Waimo pyhiteteen Miehens cautta/Muutoin oliſit teidē Lapſenna ſaaſtaiſet/ waan nyt he ouat pyhitetyt. Mutta ios ſe Vſkomatoin itzenſe eroitta/ nin anna henen eroitta. Eipe ole welij taicka Siſar ſidhottu orijauteen ſemmotoiſis menois / Mutta rauhaſa ombi Jumala meite cutzunut. Sille quingas tiedhet waimo /ios ſine Mieches taidhat autuari ſaatta? Eli ſine Mies quingas tiedhet / ios ſine taidhat waimos autuari ſaatta? Quitengi ninquin Jumala itzecullengi on vloſiacanut.

Sentedē heiden pite mwiſſa aſioiſa/taicka ſoptiman/eli oleman erinens Auioſkeſtuſta/ios he ſen wort erijeuet.

Jocainen nin waeldakan quin ☧Erra on henen cutzunut/ ia nin mine caikiſſa Seurakunniſa ſäädhen. Jos iocu Ymberileickattu ōbi cutzuttu/elken ſe ✠Eſinachka halatko. Jos iocu on Eſinahas cutzuttu/elken ſe ädako itzēs Ymberileikata. Ymberileickay ei miten ole/ia Eſinachka ei ole miten/wan Jumalā Keſkydē pitemys. Jocaitē olcon ſijnā Cutzumiſes/iohōga hē cutzuttu on. Jos ſine olet Oriari cutzuttu /ele ſite murehdhi/

(Eſinachka) ſe on/Elken kengē ſite holiko ette Ymberileickaus ē li Eſinachka pideis tarpellinen olemā/wan andakan molemat ōl la iocaitzella wapaana ia watimatomna.

Quitengi

Quitengi ios ſine taidhat wapari tulla / nin nautize ſite ſen paramin. Sille ette ioca Oriari on cuzuttu HERraſa / ſe on HErran Wapach. Samalmodolla / ioca on cuzuttu Wapadet / hen on Chriſtuſen palueliari tullut. Te oletta callihiſta oſte tudh / elket Inhimiſten Oriat olgho. Itze cukin (rackat Welieni) ioſſa hen cuzuttu on / ſijnä hen olcan Jumalan tykenä.

Mutta Neitzydheſt ei ole minulla HErran Reſkyä / quitengin mine ſanon minun nemeni / ninquin Laupiudhen ſaanut HErralda viſkoliſſa ollaxeni. Nin mine ſis lwlē ſen Hyuē olenā nykyſen Tuſkā teden / ette hyue on Inhimiſen nin olla. Jos ſi ne olet waimohō ſidottu / ele pyde eroitoſta. Mutta ios ſine olet waimotoin ele pyde waimo. Mutta ios ſine nait / et ſine ſyndi tee. Ja ios Neitzyt hoolepi / nin ei hē ſyndi tee. Quitegin ſencal taiſet ſauat Waiuā rumiſanſa. Mutta mine kernaſti teite ar maitzen. Mutta ſen mine ſanō teille / rackat Weliet / ſe aica ōbi lyhyd. Edeſpäin ombi ymmertäpä / ette ne ioilla Waimot on / oliſit ninquin heille ei oliſickan / Ja ne iotca idkenet / ninquin ei idkiſicken / Je ne iotca iloitzenat / ninquin ei iloitziſickan / Ja ne iotca oſtauat / ninquin ei ſite nautitziſi / Ja ne iotca täte Mailma prwcauat / ninquin ei prwcaiſickan. Sille ette temen mailman meno ombi menene.

Mutta mine tadhoiſin / ette te ilman Mwreheta oliſitta. Joca naimatoin on / hen tottele nijte quin HERRAN on / quinga henen pite HErran kelpaman. Mutta ioca naipi / hen ſure nijte mailmaliſia / quinga hen Emenenſe kelpapi. Eritetud ouat neme cari / waimo ia Neitzyt. Se naimatoin murechti nijte ioca HErran on / ette hen pyhe oleman pite ſeke Rumilla ette hengelle. Waſtoinpein / Se ioca naipi / hen murechti nijte mailmaliſia quinga henen pite Miehenſe kelpaman. Mutta ſencal taiſta mine ſanō teiden tarperenna / Ei ette mine ✠ paulan teiden pälen heitteiſin / waan ette te ſite / quin cunnialinen olis / ta uoitaiſitta / ia alati ilman eſteite HErra palueliſitta.

✠ Paula Ei p. Pauali ke täken kielle Autoſkeſkuſta olis ſe yrt Inhimine eli toinen / taicka miſſe Wirghas eli Sädhyſe hen olis.

Mutta

Mutta ios iocu lwle / ettei ſe hyueſti ſoui / henen Meitzens canſa/ette hen io on hoolemoiſa/ia ei ſaa toiſin olla/ Nin hen techken mite hen tachto / ei hen ſyndi tee / hen ſallican henen hoolemahan. Mutta ſe ioca watimata ſen kÿnittä ſydhemeſenſe/ia henelle ombi walta oman mielens päle / ia ſencaltaiſta ſydhenesens päättä / ette hen tachtopi henen Meitzens nein pite / ſe hyueſti tekepi. Joca nyt ſen naittapi / ſe hyueſti tekepi /Mutta ioca ei hende naitta/ ſe paramin teke. Emende ombi kÿniſidhottu Lakihin / nincainain quin henen Miehens elepi. Waan coſka henen Miehens poiſnuckunut ombi / nin hen on wapah toiſelle hooleman/kelle hen tachto / quitengin ette ſe Herraſa tapachtupi. Waan autuambi hen on / ios hen ſillenſe on/ minun Lwlon ielken. Sille mine lwlen ette minulaki ombi Jumalan hengi.

paremin) ei nin ette hen tulepi ſen cautta paramari Jumalan edes/ionga edes ainoa viſko yleſkorgotta waan nin quin ſanottu on Ette hen taita ſite paramin Jumalata totella teſſe Elemeſe.

✠ Pyhiteten) Ninquin nÿlle puchtaille caiki ouat puchtat / Tit 1. nin on mös Chriſtituille ſe Chriſtimetom Emende puhdas/ette he machtauat ilman ſynnite olla tomen toiſenſa tykene. Ja ei ſeitreden Lapſians poisheitte ninquin he oliſit ſaaſtaiſet/iotca ei hen kerſſie rawdhaiſi/Sille ette Autoſteſto/ia heiden Lapſiſtäs ſuru ombi oikein/echke ne oliſit pacanat eli Chriſtitut.

VIII. Lucu.

SDheſpeiwen nÿſte Epeinmalden wffriſta me tiedheme. Sille ette caikilla meille ombi Tieto. Se tieto yleſpaiſutta. Mutta rackaus ſe yleſrakenda. Mutta ios iocu lwle henens iotakin tieteuen / ei hen wiele niten tiedhä/quin henen tule tieterens Mutta ios iocu Jumalata racaſta ſe on tuttu henelde. Nin me nyt tiedheme / ſiſte Roaſta quin Epeinmalden wffratan / ettei ych ten Epeinmala ole Maalmaſſa / Ja ettei ychten mwta Jumala ole/ quin ſe yxi. Ja waicka monedhat ouat iotca Jumalaxi

Yleſpaiſutta) Teſſe hen rupepi Rackaudhen yliſteimen/ninen heicko vſkoliſten cochtan/ettei nÿſte iocu pahennais keſtimeiſtē Cappaleden nautitoxes.

,lari cuzutan / olcon ſe Taiwaſſa eli Maan pále (Minquin monda Jumalata / ia monda Herra ouat) Nin ombi quitengin meille yri ainoa Jumala / ſe Jſe / ioſta caiki cappalet ouat / ia me heneſſe / ydhen Herran Jeſuſen Chriſtuſen / ionga cautta caiki cappalet ouat / ia me henen cauttanſa.

Mutta ei ole iocaitzella tieto / Sille ette mutomat tekeuet heidenſe Omatundo núſte Epeiumaloiſta / ia ſõuet núnquin ſe olis Epeiumaloille wffrattu. Ja ette heiden Omatũdons ombi heicko / nin hen ſen cautta piſoitahan. Mutta ei Roca meite otoliſeri ſaata Jumalan edes. Jos me ſõme / ei me ſite paramari tule / Ellei me mõs ſõ / eipe me ſen poleſta pahemaritule.

Waan catzocat / Ettei teme teiden wapauden tulis núlle heickoille pahanorexi / Sille ios ſinun (iolla ſe Tieto ombi) iocu náke atrioitzeuan Epeiumalden wffratuiſta / eikõ ſiitte henen Omatundonſa / ioca heicko on / yllytete ſite Epeiumalden wffri ſõmen: Ja nin ſinun Tietos cautta tule ſinun Welies huckan / ioca heicko on / tõga tedhen Chriſtus quitengi colut õ bi. Mutta coſka te nin ſyndie teet Welein waſtaan / ia ſãriette heiden heicon Omantunnonſa / nin te Chriſtuſen waſtan ſydie teette. Senteden ios Roca minun Welieni pahendais / en mine ikenens Liha ſõiſi ijancaikiſeſta / Senpále ettei mine minun Welieni pahendaiſi.

IX. Lucu.

Engõ mine Apoſtoli ole: Engõ mine Wapa ole: Engõ mine meiden Herra Jeſuſt Chriſtuſt náhnyt: Ettekõ te ole minun Tõõn HErraſſa: Ellei mine ole muille Apoſtoli / nin mine olen quitengin teiden Apoſtolin. Sille ette Jnſigli minun Apoſtolin wirghaſſa te oletta / Herraſſa. Coſka iocu minulle kyſy / nin mine henelle nein waſtan

tan/ Eikö meille ole walta södhe ia iodha: Eikö meille mös ole walta ychte Sisarta waimoxi cansan ymberinswiedhä: Ninquin ne mwdh Apostolit/ ia Herran Weliet ia Cephas: Eli minun yxinens ia Barnaban ei ole walta nin tedhä:

Cuca sotipi coskan omans Maxons päle: Cuca winatarhā istutta/ ia ei söö henen Hedhelmestens: Eli cuca Caria caitzepi/ ia ei söö Carian rieskasta: Puhunengo mine täte Inhimisten taualla: Eikö Laki site sama sano: Sille ette Mosesen Laisa on kirioitettu. Ei sinun pide kijnisitoman Richtetappauan härien suuta ✠ Sureneco Jumala härckie: Taicka eikö hē site caikeni meiden teden sano: Sille ette meiden tedhen se on kirioitettu/ Ette se ioca kyndä/ henen pite kyndemen Toiuouxisa/ ia ioca richtatappa/ henen pite richtetappaman Toiuouxisa/ ette hen tulis toiuostansa osalisexi.

Deu 25

Sureneco) Jumala surepi caikein edeste/ Mutta ei hen nin sure herckein edeste/ ette hen sencaltaista on heiden tedens kirioitauut/ Sille eiuet he taidha kiria lukia.

Jos me teille Hēgelisi kyluimme/ palio se on ios me teiden Rumilisi ylesnijtemme: Mutta ios mwdh ouat tesse wallas osaliset teiden tykenen/ Mixei me sis palio enemin: Mutta eipe me ole sencaltaista walta ✱ prucanet/ wan me caikinaista kerssima ettei me miten estette Christusen Euangeliumin tee: Eikö te tiedä ette ne iotca wffrauat/ söuet wffrista: Ja ne iotca Altarita walmistauat/ ne Altarita nautitzeuat: Nin mös on HERRA sätenyt/ Ette ne iotca Euangelium ilmoittauat/ pite Euangeliumista Elatoxens saaman. Mutta em mine ole quitengan miten neiste tehnyt.

prucaneet) Caizo quinga palio Apostoli armaitze ninen muinē Heickoutta/ ette hen caikista nijste itzens pidhette iotca henelle olisit quitengi luualiset/ ioista henelle mös ō muinen Apostolein Esicuua.

Em mine mös senteden sijtä kirioita/ ette nin pideis minun cansani tapachtumā. Parambi olis minun coolla quin iongū pideis minū kerskamisen tyhijexi tekemē. Mutta ette mine Euāgelium sarnā/ ei minū tarnitze site euckemen/ sille minū tule se tedexeni/ Ja we minulle/ ellei mine Euāgelium ilmoita. Jos mine sen teen mielelleni/ nin minun ✠ palcā maxetan. Mutta ios mine ylenmieleni sen teen/ nin ombi se wirca quitengi minun haltuni annettu. Mikeste sis minun Palcan on:

Palcan) ei hen itzen se kerska sarnastās/ sille hē oli sihen welcapä/ wan ette hen ilmā palcata sarnasi/ sen hen lukeni yllmeisexi palcari ia kerskamisexi.

Nimitten

Nimitten/ette mine ſaarnan Chriſtuſen Euangeliumi/ia teen ſen ilman miteken/ſenpäle/ettei mine turhaiſi minun waltani Euangeliumiſa.

Sille echke mine olen wapah iocaitzelda/nin mine olen quitengi minuni tehnyt iocaizen Palueliari/ſenpäle ette mine ſite Vſiamat nijſte woitaiſin. Nylle Juttaille mine olē techty nin quin yri Judeus/ ſenpäle ette mine Juttat woitaiſin. Ninen quin Lain alla ouat/ mine olen techty ninquin Lain alla/ ſenpäle/ ette mine ne/ iotca Lain alla ouat/ woitaiſin. Ninen quin ilman Laita ouat/ mine olen techty ninquin mine ilman Laita oliſin(Waicka em mine ilmā Laita ole Jumalā edeſſe/ Waan olen Chriſtuſen Laiſſa)ette mine ne/ iotca ilman Laita ouat/ woitaiſin. Ninen Heickodhen mine olen techty/ nin quin Heicko/ſenpäle ette mine ne Heicot woitaiſin. Mine olē iocaitzelle techty caikinaiſeri/ ſenpäle ette mine caikeni mwtomat autuari tekiſin. Mutta ſencaltaiſta mine teen Euangeliumin tedhen/ette mine tuliſin heneſte oſaliſeri.

Eikō te tiedhā/ette ne/ iotca Kyſtaſſa iooxeuat/ caiki toſin he iooxeuat/waan yri Palcan ennettā: Jooſkata nyt nin ette te käſiteiſitte. Mutta iocainen quin campale/ caikiſta hē itzens weltā. Ne toſin ſitewartē/ette he catouaiſen Crunon ſaiſit. Mutta me ſenteden ette me ſaiſima ſen tjancaikiſen. Mutta em mine nin iooxe/quin ♣ wiſſittōmen polen/ Ja em mine nin kiluoittele quin Twlda pieteiſin/Waan mine rangaitzen minun Rummihini/ia alaſpainan ſen/Senpäle ettei coſka mine muille ſarnan/madhaiſi itze nuchtelinen olla.

♣ Wijſſittōmen) Ninquin yri Kiluan iooxeua/ſe ioca ohitze iooxe/ ei hen Mali ennettā/ia yri Campalia. ioca huckan Twlehen hackapi. Nin mōs kieupi caikein ninen canſa/ iotca ilman Vſkota Hyui tōtte te keuet. Sille he ouat Wiſſittōmet quinga he ninen cautta pyſyuet ia ſeiſouat Jumalan edeſſe. Senteden on caiki ne Turhatooxu/ Turhacampaus ia Turhateco.

Em

Lucu. X.

EN mine tadho Rackat Weliet / site teilde salata / Ette meiden Iset ouat caiki Piluen alla oluet / Caiki ouat Meren lepize waeldaneet / Ja caiki ouat Moseselda castetudh Pilueſſe ia Mereſſe. Ja ouat caiki ychteleiſte Hengeliſte rooca söönet / ia ouat mös caiki ychteleiſte Hengeliſte Jooma iooneet. Sille ette he iooit ſijte Hengeliſeſta Calliosta / ioca heite ſeuraſi / ioca Callio oli Chriſtus. Mutta monda heiſte eiuet olluet Jumalan otoliſet / Sille ette he mahanlötin Coruesa. Exo 13. Exo 16. et 17. Nume 20

Mutta teme ombi meille Eſicuuari tapachtanut / ettei me himoitziſi ſite paha / ninquin he mös himoitzit. Elke mös olco Epeiumalden paluelcat / ninquin heiſte monicadhat olit / quin kirioitettu on / Canſſa mahaniſtui ſöömen ia iooman ia yleſinouſit leikitzemen. Elkē me mös Hooritechkö ninquin mwtomat heiſte ſaaſtutit itzenſe Hoorudhella / ia ychtene Peiuene langeſit colmet ia carikymende tuhatta. Elkē me mös Chriſtuſta kiuſatkö / ninquin mwtomat heiſte kiuſaſit hende / ia Kermehilde ſwrmattihin. Elket te mös Napiſko / ninquin mwtomat heiſte Napiſit / Ja olit meſtatudh Cadhottaialda. Exo 23. Nume 25.

Caiki ſencaltaiſet heiden cochtans tulit Eſicuuari / Mutta ſe on kirioitettu meille Carcamiſeri / ioinenga pāle Mailmā lopud tulluet ouat. Senteden ioca lulepi ſeiſouanſa / Se eatzoean ettei hē ‡ lange. Eipe yriken kiuſaus teite ole kāſittenyt / waan Inhimillinen. Mutta Jumala ombi waca / ioca ei ſalli teite kiuſatta ylitze teiden woiman / Waan hen tekepi mös ynne kiuſamen canſa Lopun / ette te ſen woiſitta kerſſie. Senteden minun Rackani / Paetka Epeiumalden paluelusta. ‡ lange) Senteden elken yriken toinen toiſt anſa ylencatzo co / echke quinga Wākene eli quinga Hetcko hen on / Sille ei hen tiede quingacun nan ſe henelle piſtepi.

Ninquin Wijſaille mine puhun / domitka te mite mine sa-

non. Se Hywestiſiugnatta Calki/ ionga me Hywestiſiugnama/ eikŏ ſe ole Chriſtuſen Weren Oſaliſeus: Se Leipe/ ionga me murdhama/ eikŏ ſe ole Chriſtuſen Lihan Oſaliſeus: Sille ette ſe on yri Leipe/ nin me monda olema yri Rumis/ ſenwoti ette me caiki ydheſte Leueſte Oſaliſet olema. Tazocat Iſraelin pále Lihan ielken/ Eikŏ ne iotca Wffrit ſŏŏuet/ ole Altariſta Oſaliſet:

Mite ſis minun pite ſanoman: Sanongo/ Ette Epeiuma la iotain on: Eli ios Epeiumalden Wffri iotain on: Ei. Mutta ſen mine ſanon/ Ette mite Pacanat wffrauat/ ſen he Perkeleille wffrauat ia ei Jumalalle. Nyt em mine tadho/ ette tei den pite oleman Oſaliſet Perkelein canſa. Eipe te taidha HERRAN Calki ioodha/ ia Perkelen caiki. Eipe te taidha Oſaliſet olla HERRAN peudheſte/ ia Perkelen peudheſte. Eli tadhomaco me Herra hárſſytella: Ollemaco me wákeuemet quin hen: Caiki toſin ouat minulle luualiſet/ waan ei caiki ole hyueri. Caiki ouat minulle luualiſet/ Mutta ei caiki tule paranoxeri. Elken kengen omanſa etziko/ waan iocainen mite toiſen ombi.

✠ Herrã) Chriſtus ombi yri Herra ia Wapach/ Nin ouat mŏs ne Chriſtuliſet caikiſſa cappaleiſa

Caiki mite Teurashooneſa mydhen/ſite ſŏkette/ ia elket kyſelkŏ/ettei te Omatundona turmeliſi/ Sille ette Maa ombi ✠ Herran/ ia caiki mite heneſſa on. Mutta coſka nyt iocu Vſkomatoin teite Werari cutzu/ ia te tadhotta menne/ Nin ſŏkette caikia mite teiden eten toodhan/ ia elket Kyſelkŏ/ ettei te Omatŭdona turmeliſi Mutta ios iocu ſilloin teille ſanois/ Teme on Epeiumalden wffri/ Nin elket ſŏŏkŏ/ henen tedhens ioca ſenoſotti/ ettei te Omatudona turmeliſi (Sille ette Maa ombi HERRAN/ ia caikai mite heneſſe on) Mutta mine ſanon Omaſtatunnoſta/ ei ſinun omaſtas/ waan ſen toiſen. Sille mingetedhē minŭ wapaudhen ✠ De mitaan toiſen Omaſtatunnoſta. Sille ette coſka mine ſen nautitzen Kiſtoxen canſa/ Mi

pſal 24.

✠ Domitaan) Kylle hen machta minŭ domita Mutta minun omatundon pite ſen ylitze domitz emata ia Fangit zemata oleman/ echke mine hetkeri welren henen Mielenſe ielkin.

ri

xi mine sis nudhellaan ionga tedhen mine kijten? Jos te nyt söötte eli iootta/eli mite te teette/nin techkete caiki Jumalan Cunniaxi. Sencaltaiset olcata/ettei te keten pahenna/eikä Juttaita/ eikä Grekie/ eli Jumalan Seurakunda. Ninquin mine mös caikisa Cappalesa Caikein kelpan/ Ja en etzi oma parastani /waan monen / ette he autuaxi tulisit. Olcotta minun Tauoittayani/ninquin mine Christusen.

XI. Lucu.

MJne kijtē teite Rackat Welieni/ette te minū päleni muistatta caikissa capaleisa/ia ette te pidhette sen Säädhyn ionga mine teille annoin. Mutta mine tadhō/ette teiden pite tietemen/Ette Christus on iocaitzen Miehen Pää/Mutta Mies ōbi Waimon pää/Mutta Jumala on christusen pää. Jocainē Mies quin rucoele eli Prophetera/ia pitepi iotakin Pääns päle/ se häweise Päänse. Mutta iocainen Waimo quin rucoele eli Prophetera/ peittämettomelle päälle/ se häueise Päänse. Sille ette se on iwri ninquin olis aieldu. Ellei hen tachto hēnens peitte/nin mös poiskeritkään Hiuxensa. Nyt ette se ombi ryme/Ette Waimo pitä keritudh eli Leicatudh Hiuxet/nin peitteken Päänse. Ephese 4

Mutta ei Miehen pidhe Päätens peittemen/ Sille hen on Jumalan Cuua ia Cunnia. Mutta Waimo ombi Miehen Cunnia. Sille ettei Mies ole waimosta/Mutta waimo ombi mieheste. Ja ei ole Mies Lootu waimon tedhen/Mutta waimo ombi Lootu miehen tedhen. Senteden pite waimon pitemen * Woiman pänse päle/Engelitē tedhē. Mwtoin ei ole Mies paitzi waimoa/ eikä waimo paitzi Mieste HErrassa/ Sille et

* Woima) se on päälina Nätty/eli Hundu quin tesse cutzutan woima/tolla merkiten ette Waimo ōbi Miehen hallusa Ge. 3.

te ninquin Waimo on Mieheste tullut/Nin mös Mies tulepi Waimon cautta. Mutta caiki ouat Jumalasta.

Domitka itze keskenēne/Jos se on caunis/ette iocu Waimo auoipein Jumalata rucoile. Taicka eikö mös Loondo site teille opeta/ette se on Miehelle ilkie/ios henelle ombi pitket hiuxet Mutta waimon on se cunnia/ ette henelle on pitket hiuxet: Hiuxet ouat henelle peitoxi annetudh. Edespein ios iocu teiden seasan on/ioca ridhainen on/se tietken/Ettei meille se tapa ole eikä mös Jumalan Seurakunnalla.

Mutta neite tule minun keske. Em mine taidha kÿtte/Ettei te Paranoxeen waan Pahannoxeen ychtentule. Ensin/coska te yc tentuletta Seurakundaan/ mine cwlen/ Ette cripwraisudhet ouat teiden seasan/ionga mine mös politain Vskon. Sille ette teiden seasan pite mös Lahckot oleman/Senpäle ette ne toi meliset tulisit teiden keskenen jwlkisexi. Coska te nyt ychtentuletta/ nin ei pidhete HERran Echtolista. Sille ette iocainen omā Echtolisens söödhe ennettepi. Ja se yxi jsoa/ia se toinen ōbi iouxisa. Wai eikö teille Honeita ole/ iossa te söödhe ia iodha mahdatte: Taicka ylēcatzottako te Jumalā Seurakunnā/ ia häueisette ne ioilla ei miten ole: mite minū pite teille sanomā Pitekö minun teite kÿttemen: Tesse em mine ychten teite kÿte.

Mine olen sen Herralda saanut/ ionga mine teille annoin. Sille HErra JEsus/ sine Oͤöne iona hen petettin/ otti hen Leiuen/kÿtti/murssi sen ia sanoi. OTtacat/söket/Teme on mi
Matt 26. nun Rumin/ioca teiden edhesten muretahan/Se techkette mi-
Mar 14 nun Muistoxeni. Samalmoto mös Calkin Echtolisen ielkin/
Luce 22 ia sanoi/ Teme Calki on se Wsi Testamenti minun Wereseni/ Se techkette ninwsein quin te iootta minun Muistoxeni.

Sille ninwsein quin te söötte teste Leiueste/ ia iootta teste Calkista/teiden pite HErran Cooleman iulghistaman/ sihenasti quin hen tulepi. Mutta ioca keluottomasta sööpi teste Leiueste/

neſke/ia ioopi Herran Calkiſta/ ſe on wicapää Herran Lihan ia Weren poleſta. Nin coetelcan Inhiminen itzenſe/ ia ſiitte ſööken teſte Leineſke/ ia iookan teſte Calkiſta. Sille ſe ioca ſöö pi taicka ioopi kelnottomaſti/hen ſööpi ia ioopi domion itzellens/ſenwoxi ettei hen eroita HErran Rumiſta.

Coetelcan) ſe on Jocainē catzocā quinga hen vſko teſſe Echtoliſes mite ia mingete dē hē ſen ottapi.

Senteden ouat mös nin monda Heicko ia Sairaſta teiden ſeaſan/ia ſxori poli macapi. Sille ios me izēma domitziſima nin ei me enſingen domitud oliſi. Waan coſka me domitam ma/ nin me Rangaiſtāma HErralda/ Senpäle ettei meiden pidheiſi Mailman canſa domitud oleman. Senteden/ Rackat Welieni/coſka te cokontuletta ſöömen/ nin odhottacan toinen toiſtanſa. Mutta ios iocu iſua/hen ſöken cotonans/ Sēpäle/ettei te cokontuliſi cadhotoxeri. Ne mudh mine tadhon toimitta coſka mine tulen.

eroita) ſe on/ ioca Chriſtuſen Rumiſta ei enēbene pidhe quin mwtacan Roca

XII. Lucu.

Pacanat) Se on /coſka te olitta Pacanat/eipe te miten tienyet puhua/eike Chriſtuſeſt eike pyheſte Hengeſte. Waan nyt teidē pite tietemē hēgen Lahiat paizi tō ga eikengē Chriſtuſta tūne/waā pikemin pahaſti heneſte puhupi.

NIſte Hengeliſiſte Lahjoiſta/ Rackat Weliet em mine tadho teilde ſalata. Te tiedhätte etce te oletta * Pacanat olleet/ ia kieunneet ninē Myckein Epeiumalden tyge/ninquin te wiedhyt olitta. Senteden mine teen teille tietteue xi/ Ettei kengen ioca puhu Jumalan Hengen lepitze/ Jeſuſta kijrole. Ja eikengen taidha Jeſuſta Herraxi cut zua/ waan pyhen Hengen lepitze.

Lahiat ouat * moninaiſet/ Mutta yxi Hengi ombi. Ja Wirghat ouat moninaiſet/ Mutta yxi HERRA ombi. Ja amwd ouat moninaiſet/ Mutta yxi Jumala ombi/ ioca caikiſſa waickuttapi caikinaiſet. Mutta iocahizeſa Hengen Lahiat oſottauat heidens ychteixeri tarperi. Sille ydhelle annetan Hēgen cautta puhuua Wijſaudheſta. Toiſelle annetan puhua Tiedoſta/ſaman Hengē cautta. Toiſelle Vſko ſamaſta Hēgeſte. Toiſelle ne Lahiat Ternexi tehdhä/ ſinä ſamas Hengen. Toiſelle

selle jhmelisi Tóite tehdhä. Toiselle Prophetia. Toiselle Hēget eroitta Toiselle moninaiset Kielet. Toiselle moninaisten Kielden wlostulkitus. Mutta caiki neme se yxi ia sama Hengi wai kutta/ iakain itzecullengi omanssa/ sen ielken quin hen tacto.

Sille ninquin Rumis on yxi/ ia henelle ombi quitengi monda Jäsende/ Mutta caiki iäsenet ydhest Rumista/ echke he ouat vsia/ ouat he quitengin yxi Rumis/ Samalmoto mös Christus. Sille ette me olem ydhen Hengen cautta caiki ydhexi Rumixi castetudh/ waicka me olema Juttat eli Grekit/ Orijat eli Wapat/ ia caiki me ydhen Hengen olema [illegible] iooneet. Sille ette Rumis ei ole yxi Jäsen/ wan wsia. Jos nyt Jalca tachto sano/ Em mine ole Käsi/ senteden em mine ole Rumin Jäsen. Pidheiskö henen senwoxi ei oleman Rumin Jäsenē? Ja ios Corua tachtois sano/ Em mine ole Silme/ senteden em mine ole Rumin Jäsen. Pidheiskö henē senwoxi ei olemā Rumin Jäsenē? Jos coko Rumis Silme olis. Cussa sis cwlemus ōbi? Jos se taas on caiki cwlemus/ Cussa sis on Haistamus? Mutta nyt on Jumala ne Jäsenet pānut itzellense cūgi Rumihissa/ ninquin hē on tachtonut. Wai ios nyt caiki Jäsenet yxi Jäsen olis/ Cussa sijtte Rumis olis? Mutta nyt ouat Jäsenet monda/ ia Rumis on yxi.

iooneet) Me ioome ychtelaista Sacramenti ette meiden mös pite yhdēcaltasē Hengen saman/ Ninquin me olēma mös ychtelei sen Casten saneet yhderi Rumixi tullaxem.

Ei taidha Silme Kädhelle sano/ Em mine sinua taruitze. Eli Pää Jalgoille/ Em mine teite taruitze. Waan palio para min ne Rumin Jäsenet/ iotca Heikomat näkyuet/ ne ouat tarpelisemat/ Ja iotca me lwlema häpielisemat oleuan Rumissa/ ninē päle me enimē Cunnian panēma. Ja iotca heiumet ouat nähdhä/ nijte me enimen caunistāma. Sille iotca caunihit ouat/ eiuet he mitē taruitze. Mutta Jumala ōbi nin Rumin cokōlijttenyt/ ia nijlle taruitzeuaisille Jäsenille enemē Cūnian ādanut/ Ettei Eripwrausta olisi rumissa/ waā caiki ne Jäsenet pite toinen toisens edeste Surū pitemen. Ja ios yxi Jäsen kerssi iotaki/ Nin mös caiki mudh Jäsenet ynnekerssiuet. Ja ios yxi

xi Jåsen cũnialla pidhetẽ/Nin caiki Jåsenet ynneriemuitzeuat. Mutta te oletta Christusen Rumis ia Jåsenet/iocainen osansa ielkin. Ja Jumala on pãnut Seuracunnasa/ Ensin Apostolit/Sitelehinne Prophetat/Senielkin Opetusiset/Sÿtte Jhmein tekiet/Senpereste terueexi tekemisen Lahiat/Auttaiat/haltiat/Moninaiset kielet. Ouatko he caiki Apostolit? Ouatko he caiki Prophetat? Ouatko he caiki Opetusiset? Ouatko he caiki Jhmein tekiet? Ongo heille caikilla teruehexi tekemisen Lahiat? Puhuuatko he caiki moninaisilla Kielille? Taitauatko he caiki wlostulkita? Mutta noudattaca te nite Parahita Lahioia/Ja wiele mine nyt teille corkiaman Tien osotan.

✱ Moninaiset) Caikis Christilisis ombi yxi Hengi/Wÿsaus/ Ymmerdhys/Vsko Woima etc/ Mutta sencaltaisi prucata ia harioitella muita wastan/etse ole iocahitzella/ Mutta wÿsaudhesta ne puhuat iotca Jumalata tuudemaan opettauat/ Tiedhosta ne puhuuat/iotca Vlkonaisista menoista ia Christilisista Wapaudhesta opettauat. Ne Vskon osottauat/iotta iulkisesta sen tunnustauat Sanoilla ia Töille/ninquin Martyrit tegit/Ne Henget eroittauat/iotca Prophetat/ia Opetuxet coettelenat ia kiusauat.

XIII Lucu.

IOs mine Jnhimisten ia Engelein Kielille puhuisin/ia ei olisi minulla Rackautta/nin mine olisin quin helisepå Waski/taicka yxi kilisepå Culcoinen. Ja ios mine Propheterata taidhaisin/ia caiki Salauxet tiedheisin/ ia caikẽ Tiedon/Ja minulla olis caiki ✱ Vsko/nin ette mine woret sÿrdheisin/ ia ei olis minulla Rackautta/nin en mine miteken olis. Ja ios mine caiken Tauarani culutaisin Kieuhein Rauinoxi/Ja ios mine annaisin minun Rumini poltetta/ ia ei olis minulla Rackautta/Nin ei se olisi minulle ychten tarpelinen.

Rackaus on Kerssiueinen ia Laupias. Ei Rackaus cadhehdi/

Sickurt) Min quin ne Wihaſet/kerſi metrõm et/ulcnat/cangi at / ia nickurit Inhimiſet teke uet.

ei Rackaus ole ylpie/ei hen yleſpaiſuta /ei hen ole Sickurt /ei hen omanſa ezi/ ei hen anna itzens wihan kihoitta/ei hen wa hingon ielken ſeiſo /ei hen wärydheſta iloitze/mutta hen iloitze Totudheſta. Caiki hen wedhettä/ caiki hen Vſko/caiki hen toiuo / caiki hen kerſſi. Ja rackaus ei coſkan * wäſy. Waicka Prophetiat Lackauat / ia Kielet waickeniſit / ia Tieto mõs poiſkadhois.

* wäſy) ſe on Ei hen lacka hyue tekemeſt/ ech ke henen waſta ans techden pah aſti eli hyueſti/ anna hen quiten gi hyueſti teke.

Sille ette polittain me ymmerdheme/ ia + polittain me pro pheterama. Mutta coſka ſe tule quin teudhelinen on / ſiitte ſe Lackapi quin waiaa on. Coſka mine Lapſi olin / nin mine puhuin quin Lapſi/ ia pidhin Lapſeliſet menot/ia aijattelin quin Lapſi. Mutta ſitte quin mine Mieheri tulin/ nin mine poiſpanin ne Lapſeliſet. Sille ette nyt me näeme tapauriſa/ninquin Speilin lepitze/Mutta ſilloin caſwoſta caſwo on. Nyt mine tunnen polittain / waan ſilloin mine tunnen/ ninquin mine io tuttu olen. Mutta nyt iäuet Vſko / Toiuo/ Rackaus/ nämet colmet/ Waan Rackaus ſe ombi ‡ ſwrin nijſte.

* Vſko) Waick ainoa Vſko Inhimiſen Wanhurſkautta/ninquin P. Paualı Vſein ſano/ Quitengin cuſſa ei Rackaus ole/ ei ſijne ole oikea Vſko/ echke hen wiele Tunnuſtächtie tekis.

+ Polittain) Echke me vſkon cautta tiedhem ia ymmerdeme mike Jumala on/ia mite hen meille andapi/ Nin etquitenga ſenmotoinen meiden ymmerdhören ole teudheliſexi luettu /waan polittain ia waia ſen tulenaiſen Cunnian echtoon.

‡ Swrin) Eipe Rackaus Inhimiſi wanhurſkauta/ wan Vſko Ro 1. Mutta quitengi / ette vſkolla ia Toiuolla ombi palio Jumalan tykene tekemiſte/ia henelte ainoſtans caiki hyuet ſaamat/ſiitte heiden pite wi mein lackaman/coſka he caiki vſkotut ia toiuotut cappaleet ouat pänens Tatuaſa käſittenyet. Mutta Rackaus hen käutte henens meidhen Lähimeiſen cochtan/ia alati hyue teke/ Ja ſiittekin wiele ſiancaikiſeſta pyſy Jumalan tykene/ Sentedhen hen cuzutan teſſe Swrimaxi/ ſe on/ Leuiſemexi /wekeuemexi/ talomaxi ia ſiancaikiſexi.

XIIII. Lucu.

Noutaca

NOutaka Rackautta/olcatta Achkerat Hengeliſtein Lahiain ielkin/Mutta enemin ette te Propheteraiſitta. Sille ioca ✠ Kielelle puhu/ei hen Jnhimiſille puhu/waan Jumalalle/Sille etteikengen ſite ewldele/waan hen puhu hengeſſe ne Salaiſudhet/Mutta ioca Prophete/ra ſe puhupi Jnhimiſille paranoxeri ia manauxeri/ia Lohutoxeri. Se ioca Kielelle puhupi/hen itzens parãda/Mutta ſe ioca Prophetera/hen Seurakunnan paranda. Mine tahdhoi ſin/ette te caiki taidhaiſitta puhua/Mutta palio enemin/ette te Propheteraiſitta. Sille ſe ioca Prophetera/ombi ſwrembi quin ſe ioca Kielille puhupi/Ellei hen ſite mõs wloſtulkitze/Senpãle ette Seurakunda ſiſte Paranoxen ſais.

Waan nyt/Rackat Welieni/Jos mine tulen teiden tygen Kielille puhuen/mite mine oliſin teille tarpelinen? Ellei mine puhuiſi teille/taicka Jlmoituxen cautta/eli Tiedhon cautta/taicka Prophetian cautta/eli Opin cautta? Eikõ ſe ſis nin ole/niſſe caluiſſa iotca Ä nen andauat/ia ei quitengan ole eleuet/ioco hen on Hulu eli Candele/coſka einet he anna eritettu ãände itzeſtens/quinga iocu taita ſen tietã/mite Hululla eli Candelella ſoitettu on? Ja ios Paſuna andapi pyteren hymyn itzeſtens/Cuca itzens taita Sotan hangita? Nin mõs te/ios te puhutta Kielille/ia ei ſelkieſte wloſpuhu/Quinga ſe ymmertãn/mite puhuttu on? Sille twlehen te puhutta.

Monimaiſet toſin ouat ãnen caunat Mailmaſſa/ia ei ychten niſſte quitengan ole merckitzematoinda. Senteden/ellei mine nyt tiedhe ãnen toinda/nin mine olen puhuialle Outo/ia ſe ioca puhupi/ombi minũlle outo. Samalmoto mõs te/ſenwoxi ette te erzitte ninen Hengeliſtein Lahiain ielken ſitte laſkecat teiden achkerudhen ſiihen/ette te Seurakunnan paranaiſitta/nin ette teille caikiſſa kylle olis. Senteden/ioca Kielille puhu/ſe rucolcan/ette hen mõs ſen taidhais wloſtulkita. Coſka

mine nyt rucolen Kielelle/nin minũ Hengen rucole/Mutta mi nun Mielen ei kellengen hedhelmet ſaata. Quingaſta ſen ſis pite oleman: Nimiten nein/Mine rucolen Hengeſſe/ia rucolen mõs Mieleſſeni. Mine pſalmit weiſan Hengeſſe/ia pſalmit weiſan mõs * Mieleſſeni.

Mutta coſkas Hyueſtiſiugnat Hengeſſe/Quingaſta ſe ioca Oppemattoman ſiſaſa ſeiſopi / pite waſtaman Amen ſinun Kiſtores pãle/Sille ettei hen ymmerdhã mite ſine ſanot: Sine toſin hyueſti kiſtit/waan ei ſe toinen ſiſte parattu ole. Mine kiſten minũ Junalan/ette mine puhun Vſiamalla Kielelle quin te caiki. Mutta mine tadhon Seurakũna/a paramin wiſi ſana puhua minũ * Mieleni canſa/Senpãle ette mine mõs muita neuuoiſin/ennenquin Kymenen Tuhatta ſana Kielelle.

Eſale 28. Merkin) ſe on/ Monnaiſten kielien cautta ne Chriſtitõmet Vſkoon kiendyuet/ ninquin muinen in/ Merkein ia Jhmetten cautta. Mutta Propheteramiſen cautta tuleuat Chriſtitut pare nayta wahuemari/ ninquin tongun Jhmen cautta/ coſſa he Vſkonſa toetteluat/ta leuteuet ſen wachuarti ia todheri.

Rackat Weliet/Elkette Lapſet olko taidhoiſa/waan pahudheſa Lapſet olcata. Mutta taidhoſſa oleata teudheliſet. Laiſſa on kirioitettu/Mine tadhon puhua toiſilla Kielillã ia toiſilla Hwlilla temen Canſſan tyge/ia eiuet he ſitteken wiele minnua cwle/ma HERRA ſano. Nin ouat nyt Kielet ydhen ♣ Merckin edeſte/ei ninen iotca vſkouat/waan ninen iotca ei Vſko. Mutta waſtoinpein/ Prophetiat eiuet ole Vſkottomain/waan ninen vſkoliſten tedhen.

Coſka nyt coko Seurakunda ychten paickan cocontule/ia caiki puhuiſit Kielille/ia ſinne tulis iocu oppematoin/taicka Vſkomatoin/eikõ he ſanoiſi Teite Mielipoleri: Mutta ios te nyt caiki Propheteraiſitta/ia ſinne ſiſelletulis ioku Vſkomatoin taicka Oppematoin/ia nubdhellaiſin caikilda/ia domitaiſiin caikilda/ia nin tulis henen Sydhemens Salaiſudhet iulkiſeri/ia ſillens hen Caſwoillens langeis/ia rucolis Jumalata/ia tunnuſtais ette totiſeſta Jumala olis teiſſe.

Quingaſta ſe ſis on/rackat Weliet: Coſka te nyt cokontuletta nin itzeullakin teiſte on Pſalmi/henelle on Opetus/henelle on Kieli/henelle on Jlmoitus/henelle on Wloſtulkitus. Ne caiki

iki andacat tulla Paranoxexi. Jos iocu Kielelle puhu/ se puhucan itze toisna/taicka eninäki itze colmandena/ia site woroitta in/nin yxi sen tulkitcaan. Ellei hen Tulki ole/nin olcan wait Seurakunnasa/ waan puhucan itzellens ia Jumalalle.

Mutta Prophetat puhucat itze toisna eli itze colmanna/ ia ne mwdh site domitkan. Mutta ios Jlmoitus tapachtu iollenculle/quin tykene istu/nin se ensimeinen wait olcan. Sille kylle te taidhatta caiki Propheterata/ yxi toisen pereste/ Senpäle ette caiki oppisit/ia caiki tulisit manaturi. Ja ne Prophetain Henget ouat Prophetain ❀ alamaiset. Sille ettei Jumala ole secaseuraudhen waan Rauhan Jumala/ninquin caikissa Pyhein Seurakunnissa.

Teiden waimon pite wait oleman Seurakunnissa/Sille eipe heille sallittu ole puhua/ waan ette he ouat siuiet/Ninquin Laki sano. Mutta ios he iotain tachtouat oppe/nin kysyken Miehildens Cotona/ Heijusti se Waimoille sopi/ette he Seurakunnasa puhuuat. Eli ongo Jumalā Sana teiste wlostullut? Taicka ongo se waan teiden tygen tullut? Jos iocu nyt henens lwle Prophetaxi/eli Hengelisexi/se tutkan mite mine teille kirioitan/sille ette ne ouat HERRAN keskyt/ Mutta ios iocu onbi Taitamatoin/se olcon taitamatoin. Senteden rackat Weliet/sihen te pangata achkerudhenna/ette te Propheteraisitta/ ia elket kielkō puhumasta Kielille. Andacat caiki soueliasta/ ia sädhylisesta tapachtua.

❀ Kielille puhu) se on Psalmi taicka Prophetat Lwkia/ia weisata Seurakunnasa/ia ei nijte wlostulkita/Ehcke lukia itze ymmertä mite hen Luke. Prophetia ombi ymmerdhyste saadha Jumalalda/ia taita site muille iaca. Wlostulkita se on muille ymmerdhöste edhestoimitta. Nin aijattele nyt P. Pauali ette kielille puhua/ ei Seurakunda paranna. Mutta Porpheterata ia wlostulkita/ se Seurakunnan paranda.

✱ Mielessen) Mielen cansa puhua/ merkitze/ wlostoimitta/ tulkita ia selitte Sille Hengen hen tesse cutzupi kielen paliahan änen/ Mutta Mielen halun ia taidhon Senteden Hengesse puhua/se on/ coskas itzelles ymmerdhet. Ramatun toimen/ia et site muille wlostoimita.

Alamaiset

P. Paualin Epistola se I.

Alamaiset) Mwtamat lwleuat/ette coska heille on Tieto ia taito/ ia Hengen Lahiat/ ettei henen tule keten wäiste eli weltte/iosta sis Lach kouxet ia Eriseurauxet tuleuat/Mutta P. Pauali tesse sanopi ette heidhen tulepi wäiste/Senuoxi ette Hengen lahiat ouat heidhen woimasans/ei nijte prucaman Yxmielisudhen wastan/Nin ettei he saa sanoa Ette Hengi heite siehen waati eli aia.

XV. Lucu.

Vtta mine teen teille tietteuexi/rackat weliet/sen Euangelium quin mine teille ilmoitin/Jonga te mõs ottaneet oletta/iossa te mõs seisotta/ionga cautta te mõs autuaxi tuletta/Mille modholla mine sen teille olen ilmoitanut/ios te sen oletta piteneet/Ellei nin ole ette te huckan oletta vskoneet. Sille ette mine olen alghusta teille sen andanut/ionga mine mõs saanut olen/Ette Christus coollut ombi meiden Syndein tedhen/Ramatuidhen ielken/Ja ette Hen Haudhattu oli/ia ette hen ylesnousi colmanna peiuen/Ramatuidhen ielkin.

Ramatuidhen ielkin) Sille ette Toimẽ ia Jeriẽ pereste paitzi Ramatuidẽ ia pyhein Kiriain toimeta/ouat se ke nemet cappalet ylesnousemisesta cooleista/ette caiki mwt Vskon cappalet cuulla quin hullus

Ja ette hen nechtijn Cephaselda/ia sijtte nijlde Cadhelda toistakymmenelda/Senielkin hẽ nechtijn enemelde quin Widhelde sadhalda Welielde ydhelle Haualla/Joista monda wiele nyt eleuet/Mutta mutomat ouat poisnuckuneet. Sitelehin hen nechtijn Jacobilda/Ja senpereste caikilda Apostoleilda. Wimeiselda caikein ielkinne/ombi mõs minulda nechty nin quin yhdelde keskensyndynelde. Sille mine olen caikein Hoono in Apostolitten seassa/ioca en ole keluolinen Apostolixi cutzutta/Senteden ette mine olen Seurakunda wainonut. Mutta Jumalan armosta mine olen/se quin mine olen/ia henen Armõsa minun cochtani/ei ole tyhije ollut/Waan mine olen enemen tehnyt/quin he caiki/Mutta en quitengan mine/waan Jumalan Armo ioca minussa ombi. Olis sis mine eli he/nein me sarname/Ja nein te oletta vskoneet.

Mut

Mutta ios nyt Chriſtus ſarnatan Coolluiſta yleſnoſneeri/ Mixi ſis teiden keſkenen mwtomat ſanouat: Ei enſingen Coolluten Yleſnouſemiſta oleuã: Mutta ellei Coolluten Yleſnouſemus ole/ Nin ei mõs Chriſtus yleſnoſnut. Mutta iollei Chriſtus yleſnoſnut/ Nin on meiden ſarnan tyhje/ Nin õbi mõs teiden Vſkona tyhje. Ja me mõs leutten Jumalan Wãreri Todhiſtaiari/ ette me Jumalata waſtan olema todhiſtaneet/ Ette hen on ylesherettenyt Chriſtuſen/ iota hen ei ylesherettenyt/ ellei ne Coolluet yleſnouſe. Sille iollei ne Coolluet yleſnouſe/ Eipe mõs Chriſtus yleſnoſnut ole. Mutta ellei Chriſtus ole yleſnoſnut/ Nin ombi teiden Vſkona turha/ Nin te oletta wiele nyt teiden ſynniſenna. Nin ouat mõs ne iotca Chriſtuſeſa poiſnuckuit/ cadhotetut. Jos meille waiwoin teſſe Elemes ombi toiwo Chriſtuſen päle/ Nin me oliſima ne wihileizimet caikein Inhimiſten ſeas.

Mutta nyt on Chriſtus Coolleiſta yleſnoſnut/ Ja on tullut Wtiſeri nijnen nuckunutten keſkene. Sille ſenwori ette Inhimiſen cautta Colema on/ Nin mõs Inhimiſen cautta Coolluten ylſenouſemus tule. Sille ninquin caiki Adamiſſa coleuat Nin he mõs Caiki Chriſtuſeſa pite eleueri techtemen. Mutta itzecukin ſãdhyſens/ Ninen Wtinen Chriſtus/ ſenielkin ne iotca Chriſtuſen omat ouat/ coſka hen tulepi. Sijtte on loppu/ Coſka hen andapi Waldakunnan Jumalan ia Jſen haltun/ ia poiſpane caiki Herraudhet/ ia caiken Eſiwallan ia Wãen. Sille henen tule hallita/ ſihenaſti ette hen pane caiki wiholiſens Jalcains ala. Se wimeinen wiholinen/ ioca poiſpannan/ ſe ombi Colema/ Sille hen on henelle caiki henen Jalcains ala heittenyt. Coſta hẽ nyt ſano/ Ette caiki henen alansheitetudh ouat/ nin on iulki/ ette ſe on eritetty/ ioca henelle caiki alaheitti. Coſka nyt Caiki henen alãsheitetyti tuleuat/ ſilloin mõs itze Poica ki henen alansheiteten/ ioca caiki henen alansheitti/ Senpäle ette Jumala pite caikinaiſi caikiſſa oleman.

Colo 1.
1 Teſſa 4
pſal 109
Hebre 2.
pſal 8.

Eli

Eli mite he tekeuet/iotca heidens andauat Casta ninen ✠ Cooluten pále/Jollei ensingen ne Coolluet ylesnouse: Mixi he sis andauat heidens Casta ninen Cooluten pále: Ja mixi me aina seisoma Waarasa: Meiden kerskamisen polesta/ioca minulla ombi Christusesa Jesusesa meiden Herrasa/mine Coolen iocapeiue. Jos mine olen Jnhimisten taualla Ephesos Petoin cansa sotinut: Mite se minun autta/ ellei ne Coolleet ylesnouse: Sökem ia iokam: Sille Homena me coolema. Elke ā dako petettä teiten. Pahat ✠ ialitoxet turmeleuat Hyuet tauat. Ylesheretkä hurskaasta/ia elke syndi techkö. Sille ette mutomat ei miten Jumalasta tiedä. Häpiexi mine neitä teille sanon.

Machta nyt iocu sano/Quinga ne Coollet ylesnouseuat: Ja mingecaltaisella Rumilla he tuleuat: Sine Tompeli/sen quin sine kyluet/ ei tule eleuexi/ ellei hen ennen coolisi. Ja iota sine kyluet/ eipe se ole se Rumis ioca tuleua on/ Waan yxi palias Jyue/nimitten/Nisun iyue eli mwta sencaltaista. Mutta Jumala andapi heuelle ydhen Rumin quin hen tachto/ ia itzekullengi Siemenelle/ oman Rumihin.

Ei caiki Liha ole ychteleinē liha/wan toinē ōbi Jnhimisen Liha/toinē on Cariā/toinē on Calain/toinē mös Linduin. Ouat Taiualiset Rumijt ia ouat mös Maaliset Rumijt. Mutta toinen Cunnia on nijlle Taiualisilla/ Ja toinen nijlle Maalisilla. Toinen kircaus ombi Auringoisella/toinen kircaus ombi Cuulla/ toinen kircaus Tehdheillä/ Sille ette yxi Tehcti ylitzekieupisen toisen kircaudhesa/Nin mös se Cooluten ylesnousemus.

Se kylueten turmeluxesa/ia ylesnousepi turmelematoin/Se kylueten Hoonolisudhes/Ja ylesnousepi Cunniasa. Se kylueten Heickoudhesa / Ja ylesnousepi wäkeyxesa. Se kylueten yxi Lonoilnen ✠ Rumis/ Ja ylesnousepi yxi Hengelinen Rumis. Ette meille on yxi Loonolinen Rumis/Nin meille mös on yxi Hengelinen Rumis/Ninquin kirioitettu on/ Se ensimeinen

meinẽ Inhiminen Adam on techty Loonoliſes Elemes. Ja ſe Wimeinen Adam hẽgeliſes Elemes. Mutta ſe hengelinen Rummis ei ole ſe enſimeinen/ Waan ſe Loonolinen/ ſenielkin ſe hẽgelinen. Se enſimeinen Inhiminen ombi maaſta ia maalinen/ Se toinen Inhiminen ombi itze HERRA Taiuaſta. Mingemotoinen ſe Maalinen on/ ſencaltaiſet ouat mõs ne maaliſet. Ja mingemotoinen ſe Taiualinen on/ ſencaltaiſet ouat mõs ne taiualiſet. Ja quin me olema candancet ſen Maaliſen Cuuan/ Nin meiden pite mõs candaman ſen Taiualiſen Cuuan. Geneꝛ.

Mutta ſiite mine ſanon/ Rackat Weliet/ Ettei Liha ia Weri taidha Jumalan waldakunda perie/ Ja ei ſe turmeltu pidhe ſite turmelematoinda perimen. Catzo/ Mine ſanon teille ydhen Salaudhen/ Eipe me toſin caiki poiſinuku/ waan caiki me mwtetama ydhen aijan rahduſſa/ ydhes Silmenräpeyres/ wimeiſen Paſunan canſa/ Sille ette Paſuna ſoipi/ ia ne Coolluet pite turmelematoinna yleſnouſeman/ Ja me tülema mwteturi. Sille ette teme Catoua pite pälenſpukeman ſen catomattudhen/ Ja teme cooleuainen pite pälenſpukeman ſen Coolemattudhen.

Mutta coſka teme catoua pälenſpukepi ſen catomattudhẽ/ ia teme cooleuainen pälenſpukepi ſen coolemattudhen/ Silloin teutetän ſe Sana quin kirioitettu on. Se Coolema ombi yleſnielttu ſijnä woitoſa. COLEMA/ cuſſa on ſinun Otas: HELWETTI/ cuſſa on ſinun woittos: Mutta Cooleman Ota on Syndi/ Ja ſynnin woima on Laki. Mutta kijtos olcon IUMALAN/ Joca meille woiton andanut on meiden HERRAN IESVSEN CHRISTVSEN cautta. Oſee 13. Se Coolema)ſe on/ Colema maia maca ia ombi wotmatoin Mutta Eleme ſe pälle maca ia ſanopi/ Hei ſine wotettu Cuſſas nyt olet Colema et. c

Senteden minun Rackat Welieni/ olcatta wahwat/ ierkech tymetä/ ia aina wiliaiſet HERRAN Töiſſe/ Sen wopi ette te tiedhette/ ettei teiden Töönnä ole tyhie herraſa.

Pahat

P. Paualin Epiſtola ſe I.

✠ Cooluten pâle Ette ne Chriſtitut wachuiſtaiſit Coolluten yleſnouſemiſen/nin he annoit itzenſe Caſta nijnen coollütten hautain pâle/ ſille ſamalla merkiten ette iuri ne ſamat Coolleet pite yleſnouſeman.

✠ Pahat talitoret) Se on/paha kikuri/kimpu/ſeura ia ioucko/ioſſa ſangen vſein pahannoxen ſanat puhutan vſko waſtan/ia turmellan hynet Omattunnot/ia heidhen pahan Eſicuuanſa canſa./ſaattauat ne Wiartomat itze caſtaſerenſa.

✠ Loonolinen Inhimillinen) on ſe/quin ſöpi/iopi/maca/waluo/caſo uapi ia nändy/ſighitte lapſet ia elette et c. Hengelinen Rumus on ſe quin ei ſencaltaiſta taruitze/ia on quitengi yxi tottinen Rumus/ioca Hengeſte elepi ia wircupi/ninquin Gene.2.opetetan.

XVI. Lucu.

Mutta ſijte awnhakemiſeſta nijte pyhie warten Quin mine nijlle Seurakunnille Galatias ſääte nyt olen/Nin te mös techkette. Ychtene Sabbathina panghan iocainen itze tygenſe iotakin/ia cootkan mite henen Mielens teke/Sē pâle ette coſka mine tulen/ei enſin ſilloin ne ſamat Awut pidheiſi haettaman. Mutta quin mine olen tullut/ iotca te ſijtte teiden Breiuin canſa/ſiri wloſwalitzetta/nin mine tadhon lehette/ette he edeſwieuet teiden Lahian Jeruſalemijn. Jos ſe mwtoin ſencaltainen on/ette mine mös ſinne waellaiſin/nin he minun canſani waeldauat.

Mutta mine tadhon teille tulla/coſka mine Macedonian cautta waellan. Sille ette minun pite Macedonian lepitze waeldaman. Mutta teiden tykenen mine lehes mahdhan wipyä/eli mös Taluepite. Senpâle ette te/minun Awuliſet oliſitta ſaattaman cuhunga mine matkuſtan. Eipe mine nyt tahdo teite nähdhä/minun edeſpeiten memeſeni. Sille mine toiuō iongun aijan ſadhareni wipyä teiden tykenēne/ios HE Xra ſen ſallipi. Mutta mine tadhon Epheſos wipyä/ha-

man

man Heluntain asti/Sille ette minulle on yxi swri ia wåkeue Oui auattu/ia sielle monda wastanseisoiata ouat.

Jos Timotheus tule/nin catzocat ette hen olis pelkemete teiden tykenen/Sille hen mös teke HERRAN töte ninquin mineki. Elken nyt hende kenge ylencatzoco/Mutta saattaca hende rauhan cansa/ette hen tulis minun tykeni/Sille ette mine odhotan hende weliein cansa.

Edhespein Apollosta meiden Welieste/tietke ette mine olen wsein henen mananut tuleman teiden tygenne Welieden cansa/Mutta ei henen tachtonsa suinga nyt ollut tulla/Tuleua hen quitengin on/coska henen nin sopi.

Waluoca/seisoca Vskossa/prwcatka teitenne wrohollisesta/olcat wachuat/Caiki teiden asianna keutteke Rackaudes. Mutta mine manan teite rackat weliet/te tunnetta Stephanan Perehē/ette he ouat ne Alkeet Achaias/ia ouat itzense asettanet nite Pyhie palueleman/Senpåle ette te mös olisitta sencaltaistē alamaiset/ia iocaitzen ynnetekiein ia auttaiain. Mutta mine iloitzē Stephanin tulemista/ia Fortunatusen/ia Achaiusen/Sille mite teille puutui minulda/sen he ylesteutteuet. Ne wirghotit minun Hengeni ia teiden. Senteden tutka ne iotca sencaltaiset ouat.

Teite teruettå se Seurakunda Asiasa. Palio teruetteuet teite Aquila ia Priscilla Herrasa sen Seuracunnan cansa ioca heiden Honesans ombi. Teruetteuet teite caiki Weliet. Teruetteke keskenen Pyhelle Suunandeilla. Mine Pauali Terueten teite omalla Kådhelleni. Joca ei Herra Jesust Christusta racassa pidhe/se olkon ✠ Anathema Maharam motha. Se HERRAN JESVSEN CHRJSTVSEN Armo olkon teiden cansan. Minun Rackauden olkon teiden caikein cansan Christusesa Jesusesa AMEN.

Oui) Ette Swri Oui on auattu/se on/Mōda cwleuaista sielle ouat/iotca Euāgeliumi kernasti culisit/ia sijne Achkerasta kijniri ppuisit/iolle Jerusalemis tuskålla oli yxi ackona eli rako auki.

P. Paualin Epistola se II.

✠ Anathema) Panna Somexi/Anathema Grekixi/ Maharam Hebraikari/se on caiki ychte/Waan Moth/cutzutan Colema Nin nyt P. Pauali sanopi/Joca ei Christusta racassa pidhe hen olcon Forbannattu/ ia Sadhatettu Colemahan. Leuiti. 29.

Se ensimeine Lehetuskiria Corintherin tyge

Philippist lehetettu Stephanan ia Fortunatusen ia Achaiusen ia Timotheusen mõte.

Alcupuhe Toises P. Paualin Epistolas Corintherin tyge.

Sijnä Ensimeises Lehetuskirias Pyhe Pauali on hartahasti nuhdellut nijte Corintherite monesta asiasta/ia wäkeuete Wina on wodhattanut heiden Haauoins/ ia peletti heidhet. Mutta ette Apostolin Wirca on olla yxi turualinen opettaija/ ia ylesoijenda ne heickomieliset ia surckeat Omattunnot/ene min quin peliettä. Sẽteden hen nyt heite kijtte tesse Lehetuskiriasa/ia wodhatta mõs O°liõ heiden Haauoinsa/ ia pite itzens sangen ysteuellisse heiden tykenens/ ia keske rackauden cansasen Syndisen iellens coriatta ionga he olit tykens poisaijanet.

I. II. Ensimeises ia toises Lugussa hen osotta heille Rackaudhẽsa/Quinga hen on caikissa puhunut/ tehnyt ia kerssinyt heiden tarpexi ia terueyxi/ senpolesta ette heiden pidheis henelde caikella modholla hyue toiuoman.

III. IIII. V Sijtelehin hen yliste site Euangeliumin Wirka/ioca se corckein/lohdulinen/ia turualisin Wirca on Omantunnon tarpexi/ia terueydexi. Ja todista ette se on ialõbi quin Lain Wirca. Ja quinga site wainotan/ia site paramin se menesty nijsse vskouaisisa/ ia saattapi ydhen toiuon Ristin lepitze ijancaikisehen

Cunni

Cunniahã. Mutta neinẽ caikein canſa hen ninen Falſkein Apoſtolein kylken lyckete/iotca Lain opetit Euangelium taſalle/ia ei opettanet mwta quin wlconaiſta Pyhytte/ ſe on/Vlcocwlla ſus/ ia poiſietit ſen Siſeliſen Epeuſkon wighan. Ja tãte hen teke ſijnã iij. iiij. ia v. Lugusſa.

Ja vj. vij. hen manapi heite/ette he ſencaltaiſta Sarna ſen raiſit tõiden ia kerſſimiſen canſa. Ja pãättã ſen heiden kijtoxens canſa/yllyttedhen heite aina edhe/pitemen. VI. VII.

Mutta viij. ia ix. hen mana heite/ Ette he mõs aijaliſella Rauinolla/ Elatoxella ia Auulla autaiſit nijte kieuhije Pyhije Jeruſalemiſa telle coualla Aijalla/ette he olit ẽſin alguſta caikẽ heiden Tauarãſa ylenãdanet/coſka he Chriſtiliſexi tulit. Ac. 4. VIII. IX.

Sijnã x. xj. xij. kirioitta hen ia opettapi nijte Falſki ia wãri Apoſtoleita waſtan. X. XI. XII.

Mutta xiij. hen whckapi nijte iotca olit ſyndi tehneet/ ia ei heidens paraneet. XIII.

Se Toinen P. Paualin Epiſtola

Corintherin tyge. Enſimeinen Lucu.

PAuali Jeſuſen Chriſtuſen Apoſtoli Jumalan tachdon cautta/ ia Timotheus Welij. Sille Seurakũnalle ioka on Corinthis/ynne caikille Pyhille/iotca Achaiaſſa ouat.

Armo olcoon teille ia Rauha Jumalalda meiden Iſelden/ia Herralda Jeſuſelda Chriſtuſelda.

Hyueſtiſiugnattu olcoon Jumala/meiden HERRAN Jeſuſen Chriſtuſen Iſe/ſen Laupiudẽ Iſe/

ia caiken Lohutoxen Jumala / ioca meite Lohuttapi caikes
ſa meiden Waiwaſſa / ette meki taidhaiſima mõs lohutta nij
te iotca caikinaiſes Waiwaſſa ouat / ſille lohutoxella iolla Ju
mala meite lohutta. Sille ette nin quin Chriſtuſen Kerſſimiſet
ouat palio tulluet meiden ylitzen / Nin tulepi mõs palio Loh
tus meiden ylitzen Chriſtuſen cautta. Mutta mike meille on
Waiwa eli Lohutus / nin ſe tule teiden hywexenne. Jos ſe on
Waiua / nin ſe tapachtu teiden Lohutuxexi ia terweydhexi (Cu
ca teruеys oſõttapi itzens / ios te kerſſitte ſillemodholla kerſſi
uelliſeſta / quin me kerſſime) Jos ſe ombi Lohutos / nin ſe mõs
tule teille Lohutuxexi ia teruеydhexi. Ombi mõs meiden Toi
uo wahua teiden edeſten / Senpoleſta ette me tiedheme / ette
nin quin te oletta oſaliſet kerſſimiſiſtã / nin te mõs tuletta oſali
ſexi Lohutuxeſta.

Sille / eipe me tadho ſalata teilde / Rackat Weliet / meiden
Waiuan / quin meiden cochtan Aſias tuli / Sille me olima raſ
katetudh ylitze mãren / ia ylitze woiman / nijn ette me io epeili
me meiden hengeſtã / ia itzellẽme iuri nin pããtime ette meiden
piti cooleman. Mutta ſe tapachtui ſenpoleſta / ettei meiden pi
deis panemã ychten vſkalluſta itze pãlem / wan Jumalã pãlé /
ioca ne Cõoleet ylesherettã. Joca meite ſencaltaiſeſta Coolema
ſta pãſti / ia wiele nyt iocapeiue pãſtepi / Ja me toiuoma henẽ
pãlẽs ette hẽ teſtedes aina pãſtepi / lepitze teiden Kucouxen me
iden edeſtẽ / Sẽpãle ette meiden poleſtã / ſiſtã Lahiaſta / ioca me
ille annettu on / piteis monelda Jnhimiſelda palio Kijtos ta
pachtaman.

Sille ette ſe on meiden Kerſkaus / ninitten / meiden Oman
tundon todhiſtos / Ette me yrikerdhaſudhes / ia Jumalan puc
taudhes / ei Lihaliſes wijſaudhes / waan Jumalã Armoſſa me
olema meiden kieutteneet Mailmaſa / mutta caikia enimen tei
den tykenãn. Sille eipe me mxta teile kirioita / waan ſite quin

te

se Luetta /ia io ennen tiedhette. Mutta mine toiuon /ette te mós nin leudhette meiden hamã loppun ãsti/ninquin te mós meite polittain leunet oletta. Sille me olema teidẽ Kerskamisen ninquin te mós oletta meiden Kerskaus HERRAN Jesusen perienã. Ja sencaltaisen Vskaluxen polesta/mine tahdhoin ennen tulla teiden tygen/Senpãle/ette te toisen kerdhan saisitta minulda iongun hyuen teghon/ ia mine teidẽ cautta Macedonian waellaisin/ia tacaperin Macedoniast teidhen tygen tulisin/ia teilde wiedheisijn Judeahan.

Coska sis mine tãte aijattelin/ Lienengo mine sen tehnyt hembeydhestã: Eli ouatko minun aiuoturen lihaliset: Ei nin/ Waan minun tykenen ombi Nin/Nin/ia Ei ombi Ei. Mutta Jumala ombi waca/ estei meiden Puhe ole teiden cochtan nin ia ei ollut. Sille se Jumalan Poica Jesus Christus/ioca teiden seasan meiden cautta sarnattu on/nimitten/minulda ia Siluanuselda ia Timotheuselda/se ei ollut nin ia ei/waan se oli hene- Nin ia Amen/se
sse Nin. Sille esse caicki Jnmalã Lupauxet ouat nin henes- on totinen tosi/
se/ia ouat Amen henesse/Jumalan kijtoxexi meiden cauttan. wissi ia wachua.
Mutta Jumala ombi se/ioca meite wahwista Christusesa yn ne teiden cansan/ia on woidhellut meite ia Jnsiglanut/ia annoi hengen Pantin meiden sydhemihin.

II. Lucu.

MVtta mine Jumalã otan Todhistaiari/Sielunt pãle/ette mine olen armainut teite/ sijnã/ettei mine wiele ole Corinthijn tullut. Ei nin ette me herrauttaisima teiden Vskõna ylitze/ waan me olema Auttaijat teiden ilohon/ sille ette te vskosa seisotta. Mutta sentmine ole itzelleni aicomut/ Ettẽ mine taas murehessa tulisi teiden tygen. Sille ios mine teiden murehesen saatan/ Cuca sis ombi/ioca minun ilahutta/waan se ioca minulda

on murechta sattu? Ja sen samā mine olē teille kirioittanut/et tei mine tulduani saisi nijste murechta/ioista minū tulis ilo saa dha/Senwoxi ette minulla ombi sencaltainen Vskallus caikein teiden tygenne/Ette minun Jlon/caikein teiden ilona olis. Sil le mine kirioitin teille swresa waiwassa ia sydhemen kiussa/ia monilla kynelille/ Ei sitewarten ette teiden piteis murechtimā waan ette te ymmerdheisit sen Rackaudhen/ioca minulla om bijerinomaisesta teiden cochtan.

Jos nyt iocu on Murehen matkan saattanut/ Ei hen ole ꝯ minua surettanut/waan polittain/senpåle ettei mine teite cai- ki raskautaisi. Mutta ꝯ kylle sijnå on/ette Se sama monelda nin rangaistu on/Nin ette te testedes site enemen pite henen cansans ylitzecatzoman/ia lohuttaman hende/Senpåle ettei hē ylesnielteisi ylelises Murehes. Senteden mine manan teite/ ette te rackautta henen cochtans osotaisitta. Sille senteden mine mōs olen kirioittanut teiden tygen/ ette mine coettelisin teite/ ios te oletta Caikihin cwliaiset. Mutta ionga te annat- ta iotain anderi/ sen mine mōs anderiannan. Sille iolla taas mine iotain anderiannan/sen mine anderiannan teidhen tedhē Christusen polesta/ Senpåle ettei me pidhe Perkelelda omistet tamā. Sille eipe meille ole se tietemåtå/mite henē mielesens on.

Mutta quin mine tulin Troadam/ Christusen Euangeli- um sarnaman ia minulle auaittijn yxi Oui HErrassa/ nin ei ol lut minulla ychte Lepo minun Hengesseni/ ettei mine Titum minun Welieni leunyt/ waan soritin sielde itzeni/ia menin Ma cedonian. Mutta kijtetty olcoon Jumala/ ioca aina andapi meille woitton Christusesa/ia iulghista henen Tundemisens Haijun meiden cauttan iocapaicas. Sille ette me olema Ju- malalle yxi Hyue haiju Christusesa/ seke ninen seas iotca autua xi tuleuat/ ette ninen seas iotca huckan tuleuat/ Neinen yxi surman haiju coolemahan/Mutta nijlle toisille Elemen haiju elemexi. Ja Cuca on nyt tehen keluolinen? Sille eipe me ole sen-

caltaiset

caltaiset quin mutomat/iotca Jumalã sana caupiskeluat/wan puchtaudhesta / ia ninquin Jumalasta / Jumalã casuon edes me puhuma Christusesa.

caupiskeluat) Watzans ia Ah neudens tehden

Minua surettanut) se on Ei hen ole minua teiden tädhen mure hesen saattanut/mutta teite. Sille mite mine olen murechtinut / ei se ole minun techteni/ wan teidhen tädhenne tapachtanut.

Kylle sijnä) Tesse hen siite puhupi/ iõga hen Ensimeises Lehetuskirias v. Cap. rangaisi ia Perkelen haltun annoi/ia nyt tesse keske/ ette sen pite iellens coriattaman/ette hen nin oli rangaistu.

III. Lucu.

RVpemaco me sis itzenne taas kehuman? Eli tar uitzemeco me/ninquin mutomat/Kijtoskiria teiden tyghennä / eli mös Kijtoskiria teildä? Te oletta meiden Kirian meiden Sydhemise kirioitetut/ ioca tutan ia Luetan caikilda Inhimisilde/ ioillen te oletta ilmoitetud / ette te oletta Christusen Lehetuskiria/ Sarnawirghan cautta walmistettu/ Ja ei Pleckille meille kirioitetud/ Waan eleuen Jumalan Hengelle/ei Kiuisijn Tauluijn/ waan Lihasijn sydhemen Tauluin. Mutta sencaltainen vskallus meille on Chrstusen cautta Jumalan polen/Ei nin ette me olema soueliahat meiste itzestem iotakin aiattelman ninquin itze meisten/Wan ios me olema iohongun soueliat/nin se on Jumalalta/ioca mös meite soueliaxi tehnyt on sen Wden Testamentin wirca pitemehen/ Ei Bockstauin/wan Hengen. Sille ette Bockstaui coolet tapi/ wan Hengi eleuexi tekepi.

Vskallus) Ette me olema teijet walmistanet yd eri Breunxi Jumalalle.

Hengi) Hengẽ opetus/on Jumalan Armosta ilmã Laita ia om a ãsiota iõga cautta Inhiminen tule eleuexi ia autuaxi.

Mutta ios sille Wirgalla ioca Bockstauin cautta coletapi ia oli Kiuihin cuuattu/oli sencaltainen Kirckaus/nin ettei Israelin lapset maltanet catzoa Mosesen casuoin päle / henen casuoinsa Kircaudhen täden/ioca quitengi catopi. Mixei sis

Exo 34.

palio enemin ſille Wirghalla ioca Hengen andapi / pidheis Kircaus oleman? Sille ios ſille Wirghalla ioca Cadhoturen ſarnapi / Kircaus oli / Palio enemin ſille Wrighalla / ioca Wan hur Kaudhen ſarnapi / ylenpaldinen Kircaus ombi. Sille mõs ſe toinen ioca oli Kircaſtettu / ei ole enſingen kircauderi Luettapa / Temen ylenpaldiſen Kircaudhen echtoon. Senteden ios ſille oli Kircaus ioca catopi / palio enemin on ſille Kircaus ioca keſtäue on.

Ette nyt meille ſencaltainen Toino on / nin me prwkama ſwren Rochkiudhen / ia en me tee ninquin Moſes / ioca Caſ uoinſa eten ✱Peitten pani / ettei Iſraelin Lapſet maltaneet ſen lopun päle catzo ioca catopi / Waan heiden taitonſa olit ſo ghaiſtud. Sille ette haman tehen peiuen aſti / pyſy ſe ſama Peit to poiſottamata ylitze ſen wanhan Teſtamentin / coſka he ſite lukeuat / ioca Chriſtu ſeſa poiſlackapi. Mutta hamã tehen pei uen aſti / coſka Moſes luetan / rippupi ſe Peitto heiden Sydhe mens edeſſe. Mutta coſka he palaiſauat HERRAN polẽ / nin ſe Peitto poiſotetaan / Sille ette HERRA on Hengi. Mutta cuſſa ſe HERRan Hengi on / ſiinã on wapaus. Mut ta nyt HERRAN Kircaus oſotta henens meſſe caikiſſa / ninquin Speliſſe / auatulla Caſuolla / ia me kircaſtetan ſiinã ſamaſſa Cuuaſſa / kircaudheſta nin kircautehen / ninquin HE RRAN Hengeſte.

Speliſſe) Nin ninquin ſpeli ydhẽ cuuan tygens ot tapi / Nin mõs meiden ſydhẽ ot tapi ſiſellens Ch riſtuſen tundemi ſen.

✝ Bockſtauin) Bockſtauin opetus / ombi palias Laki ia Tecoſa opet ta ilman Jumalan Armon tundemiſta / longa cautta caiki Domitan ta cadhotetan / ia Cooleman ſyypäärt tutan / ehcke mite Inhiminen coco nanſa on ia tekepi. Sille etpehen taidha miten Hyue tehdhã ilman Ju malan Armoita.

‡ Peitteen) Moſeſen peite on / Bockſtaui ia henen oppians ei tuta. Mutta ſe auattu HERRAN Caſuo ombi ſulkiſeſta tuta Jumalan Ar mo ia Hengi / ioca meite wapautta Laiſta / Bockſtauiſta ia henen tegoi ſtans / ette heiden kircaudhens / ia tegonſſa mahdhaiſit poiſlacaitta.

IIII. Eucu.

Sen

SEnteden / ette meille sencaltainen Wirca on / senpereste quin Armo meidē cochtan tullut on / nin eipe me wåsy / waan weltem mōs ne ‡ sala iset Håpiet / ia eipe me waella caualuxen cansa / eikå mōs petoxella Jumalan sana pitele / waan me ilmoitam totudhen / ia hyuesti osotam meiten caikein Jnhimisten Omantunnon cochtan Jumalan edes.

Jos nyt meiden Euangelium on peitetty / nin se on heisse peitetty iotca cadhotetaan / Joissa temen Maliman Jumala ombi ninen wskomattodhen taidhot soghaisnut / ettei Euangeliumin paiste heille pidheis walghistaman Christusen kircaudhesta / Joca ombi Jumalan Cuua. Sille eipe me itze meiten sarna / waan Christust Jestust / Ette hen on HERRA / Mutta me teiden Paueliat Jesusen teden. Sille ette Jumala / iocakeski walkiudhen wlos pimeydhesta paista / se ombi ydhen kircan walkiudhen meiden sydhemihin andanut / ette meiden cauttan ✝ paistais se walkeus / quin Jumalan kircaudhen tundemisesta tule / Jesusen Christusen Casuoisa.

Jumala) Perkele ōbi Mailmā Pāmies / Jsende ia Jumala. Sille ette Mailma hēde paluele / ia ōbi henen allāsa

Casuoisa) se on Christusen tūdemus / ia ei Mosesen casuo / ioca on Lain tundemus / sille Christusen cautta me Jumalā tunnema Johan 6.

Mutta meille ombi sencaltainen Tauara sauisis Astioissa / senpåle / ette se ylenpaldinen woima pite olemā Jumalalda / ia ei meiste. Meille ombi iocapaicas ahdistos / Mutta eipe me ikeuōitze. Meille ombi packo / Mutta eipe me wåsy. Me kerssime waino / Mutta eipe me ylenanneta. Me alaspainetā / Mutta eipe me poishucu. Me ymberinswienme aina HERRAN Jesusen Coolema meiden Rumisan / Senpåle ette mōs se Herran Jesusen Eleme meiden Rumisan pite ilmoitettaman.

Sille ette me / iotca eleme / aina ylenannetaan Coolemahan Jesusen tedhen / Senpåle ette mōs Jesusen Eleme pite ilmoitettaman meiden Cooleuaisen Lihan påle. Senteden / nin on nyt se Coolema woimalinen meisse / Mutta Eleme teisse. Mut

ta ſenwoxi ette meille ombi ſaman Vſkon Hengi/ ſen ielken
Pſal 119 quin kiriotettu on Mine Vſkon/ ſenteden mine puhun. Nin
me mõs vſkoma/ ſenteden me mõs puhuma/ ia tiedhem ſen io
ca HERRAN JESVSEN ylesheretti/ hen mõs mei
te ylesherettepi Jeſuſen cautta/ ia aſettapi meite ynne teiden
ſecan. Sille ette caiki tapachtu teiden techten/ Senpãle ette ſe
ylenpaltinen Armo/ monein Kijtoxen cautta/ pite runſaſta tu
leman Jumalan ylistoxexi.

Senteden eipe me wãſy/ waicka ehcke meiden wlcoinen In
himinen turmellaan/ Nin ſe ſiſelinen quitengi peiue peiuelde
wohiſtetan. Sille meiden Waiuan/ quin on aijalinen ia keuie
ſaattapi ydhen ijancaikiſen ia ilman mãrettomen waizeuan
Cunnian/ meille iotca ei cazo ninen nãkyueiſten pãle/ waan ni
nen nakymettomein. Sille iotca nãkyueiſet ouat ne aijaliſet o
uat/ Mutta iotca nãkymãte ouat/ ne ijancaikiſet ouat.

‡ Salaiſet) Teſſe hen nijte wãri Opetaita ia Apoſtolit kylken lycke/ iotca wlconaiſeſta caumit kyldenet. Mutta ſiſelde he ouat teunens ilkeytte
‡ Paiſtais) ſe on/ meiden pite paiſtaman ia ſarnaman/ quinga Jumalan Armo tutan/ Chriſtuſeſa meille oſoteitu/ Mudh machtauat Tõite ia Lakia itzeſtens paiſta.

V. Lucu.

Vtta me tiedheme/ ette ios temen Maian meidhen mailmainen Hoone mahanſeriete
en/ ette meille ombi yri Rakenos Jumalal
da yleſrakettu/ yri Hoone/ ei kãſille techty/ io
ca ijancaikinẽ on Tauuahiſa. Ja ſen ſaman pe
reſte me mõs hookama/ ielken meiden Maian
ioca Tauuahaſta ombi/ Ja me ikewõitzeme/ ette me ſen eanſa
ylitzepugheteturi tuliſima/ Jos me niwtoin pughietetudh/ ia
ei alaſti leuteiſi. Senteden nincauuan quin me olema teſſe aija

liſes

liſes Maiaſa/ nin me hookanma ia olema raſkautetudh/ Sen wopi ettei me tadho poiſtiſutta/ waan ylitzepughetetta/ Sepäle ette ſe Cooleuainen mahdais yleſnielttä Hengeſte. Mutta ioca meite ſitewarten walmiſta/ ſe on Jumala/ ioca Hengen on Pantixi meille andanut.

Nin me olema ſenteden aina hyueſſe turuaſſa/ ia tiedhēme/ ette nincauuā quin me Rumiſa aſuma/ nin me olema culgulla HERraſta/ Sille ette me waelamma OSkoſſa/ ia eipe me hende nāghe. Mutta meille on turua/ ia palio enemin halanma poiſ olla Rumihiſta/ ia Cotona olla HERRAN tykene. Sentedē waicka me Cotona olema/ eli wlcona waellamma/ nin me ach keroitzemma/ ette me henen mahdaiſima Keluata. Sille ette me caiki pite iulghiſtuman Chriſtuſen Domioſtolin edeſſe/ Senpäle ette iocaitzen pite ſaaman ſenielkin quin hen Eleiſens elenyt on/ ſe olcon hyue eli paha.

Ette me ſis tiedheme ſen HERran pelghon/ nin me hilian meneme Inhimiſtein canſa/ mutta Jumalan me olema iulkiſet. Mutta mine toiuon/ ette me olema mōs iulki teiden Omaſ ſatunnoſſan. Eipe me taas kerſka itzen teiden edeſſe/ waan me annama teille tilan kerſkaman meiſte/ Senpäle/ ette teille iotaki olis kerſkamiſta nīte waſtan/ iotca itzens Caſuoin ielkin kerſkauat/ ia ei ſydhemen ielkin. Sille ios me * ylenangarat olema/ nin me ſen Jumalaſa teemme/ Eli ios me olema cochtoliſet/ nin me teille olema cochtoliſet. Sille ette Chriſtuſen rackaus meite nin waati/ Ette me ſen pidhemme/ ette ios yri on coollut caikein edheſtä/ nin he caiki ouat coollehet/ Ja hen on ſenteden caikein edeſte coollut/ Senpäle ette ne iotca eleuet/ eiuet pidhe nyt itzellens elemen/ waan Henelle ioca heidē edeſtens coollut ia yleſnoſnut on.

Senteden/ ie ken temen aijan/ eipe me ketān tunne Lihan cautta. Ja echke me oliſima mōs Chriſtuſen tundenuet Lihan ielkin/ nin eipe me enembi hende ſillen tunne. Senteden ios

iocu

iocu ombi Christusesa/ nin hen on yxi Wsi Loondocappale. Sille se Wāha on catonut/ catzo/ caiki cappalet ouat wdhexi tulluet. Mutta ne caiki ouat Jumalasta/ ioca meite on itzens cāsa souittanut Jesusen Christusen cautta/ ia meille Wirgan annoi sijte samasta Souinnosta sarnata. Sille ette Jumala oli Christusesa/ ia souitti Mailmā itzens cansa/ ia ei soimanut heiden syndiens heille/ Ja ombi meiden seasa sen Sarnan sijte Souinnosta sātenyt.

Nin olema me nyt Christusen polesta Keskyleiset/ Sille ette Jumala hē manapi meiden cauttame Nin me rucolema sis Christusen polesta ette te ❧ souitta Jumalan cansa. Sille ette hē ombi SEN/ ioca ei miten synniste tienyt/ Meiden tedhen Synnixi tehnyt/ Senpāle ette me tulisim Henesse sixi Wanhurskaudhexi ioca Jumalan edesse kelpa.

* Ylenangaxat) se on/ Jos me wiele couasta heiden cansans meneme/ nin me quitengin sinnā paluelema Jumalata Jos me taas hilian mene me heiden cansa/ Nin me sen teem heille palueluxexi ia Mielennouteexi/ Jotca ouat caiki oikein ia Hyuesti tehdhyt.

❧ Souitta.) Tesse hen yleskorghotta sen ylenpaltisen Jumalan Lauptuden meiden cochtan ettes nāet/ quinga Apostoli asetta Christusen/ quin ei waan hen itze/ mutta mōs itze Jse Jumala/ Euangelium sarnan cautta/ caikein neurimeste souindo pyytā meilde. O ihmeliuen Jumalan Rackaus/ meiden cochtan/ haleus/ achkerus ia palawus.

Inuocauit Epistola

VI. Lucu

Esa. 49.

NIn me nyt teite maname quin Cansaauttaiat ettei te Jumalan Armo huckan otaisi/ Sille ette hen sanopi/ Mine olen otolisella aiala sinua cuullut/ ia olen sinua Terueydhen pāiuene auttanut. Catzo/ Nyt on se otolinen aica/ Catzo nyt on Terueydhen Pāiue. Elkem me kenen-

gen

gen ioſkuſſa Pahenoſta andaco /Senpále ettei meiden Wir ca pidheiſi laitettaman /Wan oſottacam meite caikiſſa aſioiſſa ninquin Jumalan palueliat.

Sweſſa kerſſimiſes /Waiuoiſſa /Hádhiſſa /Suruiſſa /Hoſumiſis /Fangiuxiſa /Capinoiſſa /Tóiſſe /Waluomiſis /Paaſtoiſa /Puchtaſ Elemes /Taidhoſſa /Pitkemieliſudhes /Suloiſudhes /Pyheſſe hengeſſe wilpittomes Rackaudheſa /Totudhē ſanoiſa /Jumalan wáeſſe /Wanhurſkaudhen ſotáaſeten cautta /oikealla kádhelle ia waſemalla /Cunnian lepitze ia pilcā. Panetoxen ia kýtoxen cautta. Ninquin wietteliet /ia quitengin Waghat. Ninquin tuttomattomat /ia quitengi tutud. Ninquin cooleuaiſet /ia cazo /me eleme. Ninquin rangaiſtud /ia ei quitengan tapetud. Ninquin mureheliſet /aina quitengi iloiſet. Ninquin kieuhet /mutta quitengi mōda hóódhytteueiſet. Ninquin ne ioilla ei miteken ole /ia quitengi caiki cappalet omatouat. finis

O te Corintherit /meiden Suun ombi henens auanudh teiden cochtan /meidē Sydhemē ombi turuaſſa. Ei teidē taruitze meidē poleſtā ꝛc caruahaſmieles olemā. Mutta ette te caruahillamielin oletta /ſen te teette ſydemelliſeſt tadhoſta. Mine puhuttelen teite /ninquin omi Lapſiani /ette te mós nin teiten minua waſtan aſetatt ia olcat tekin mós turuaſſa.

Elket weteks Jieſte vſkottomain canſa. Sille mite Oikiudhē ombi wárydhen canſa tekemiſte: Eli mite Oſaliſuſta walkiudhelle ombi Pimeydhen canſa: Eli mikā ſoumdo Chriſtuſella ombi Belialin canſa: Taicka mite oſa Vſkoliſella ombi wſkomattoman canſa: Taicka quinga Jumalan Templi ſopi Epeiumalden canſa: Sille ette Te oletta eleuen Jumalan Templit /Ninquin Jumala ſano /Mine tadhon heiſſe aſiua /ia heiſſe waelda /ia mine tadhon olla heiden Jumalans /ia heiden pite olemā minun Canſſan. Senteden poiſmengete heiden ſeaſtans /ia eritteke teiten heiſte /ſanopi hErra /ia elkette ſaaſtahan

Leui 26. Eſaie 52

hã ruuetko/ia nin mine corian teite/ia olen teille Jsen sijassa/ia teiden pite oleman minun Poicani ia Tytterni/sanopi se Caikiwaldias HERRA.

✗ Caruahas mielese) Sijte Ensimeisest Lehetuskiriasta ne Corinthe rit hãmmestuit ia Caruahas mielese olit/Ette he olit Apostolit wiho ittaneet. Nyt hen Heite turuapi/ia sano ette henen Suuns ia Sydhemens iloisa on/ia wlosleuitetty. Senteden ei heiden pidhe murehisans eli mielicarvahalla oleman/Ninquin hen olis Wihoisans heidhen pälens/Wan ei se ollut henen Syynsse ette he olit si te Mielicaruahisa/Mutta ninquin hyuet Lapset he nerkestyit hyueste Sydhemeste cussa ei site taruittu olisi.

VII. Lucu.

Hengen) se on/ Opin ia vskon hierelus/ninquin ne Wäret Apostolit.

ETte meille nyt sencaltaiset Lupauxet ouat/ Minun Rackahani/sijtte pudistacam me it zemme caikista Lihan ia Hengen saastasta/ Pyhyden teuttein Jumalan pelkemises. Tauoittaca meite/eipe me kenengen wastanrikconet/eipe me keten wietellet/eipe me kenenge lijcatechnet. Sencaltaista em mine sano teille cadotuxeri/Sille ette mine olen teille io ennen sanonut/Ette te oletta meiden Sydemesem elä ia coolta teiden cansanne. Mine puhun swrella rochkiudella teiden tygenne. Mine kerskan itzeni palio teiste. Mine olen Lohutoxella teutetty. Mine olen ylenpalttises Jlosa caikissa meiden waiuassa.

Sille coska me tulima Macedoniahan/ei ollut meiden Lihalla ychte helppo/wan caikissa paicoissa me olima waiuassa/ Vlcoisesta sodhat/sisellisesta pelgot. Mutta Jumala ioca ne murehelliset lohuttapi/se lohutti mõs meite Titusen tulemisen cautta/ Mutta ei amostansa henen tulemisens cautta/waan mõs sen Lohutoxen cautta ionga hen teilte saanut oli/ia ilmoitti meille teiden halunna/teiden itkonna/ia teiden achkeruenne minusta/Nin ette mine wiele enemin ihastuin.

Sille sen quin mine teite murehesen saatoin/minun Lehetõs

tõskiriani canſa/eipe mine ſite cadhu/ Ja echke mine ſite ca duiſin/quitengi ette mine nãen ette ſe Lähetuskiria õbi teite le hes hette aica ſurettanut/ſijte mine nyt quitẽgi iloizẽ/Ei ſijte et te te olitta murehiſſa/wan ſennori ette te olitta murehiſa par anoxeri. Sille te oletta murehelliſet olleet Jumalã mielẽ ielkin/ nin ettei teille pidheis meiſte ioſkus wahingota oleman. Sille ſe mureh ioca Jumalan mielen pereſte on/ hen matkan ſaatta ydhen Catumiſen Autuahudheri/iota eikengen cadhu. Mutta Mailman mureh/ſe Cooleman matkan ſaatta.

Cazoca/Se ſama ette te olitta Jumalan mielen ielkin mureliſet/quinga ſwren achkerudhen ſe ombi teiſſe waickutta nut Ja toſin mõs Luchtamiſen/nãrckeſtyxen/pelgon/Halami ſen/Kiuauxen/coſton. Te oletta caikiſſa cappaleiſſa teiten oſot taneet/ ette te puchtat oletta ſijnã Tõõſſe. Senteden waicka mine kirioitin teille/nin eipe ſe ole quitengan henen techtens ta pachtanut ioca rickonut oli/eike mõs henen techtens iolle wã ryys techtin/Mutta ſen ſyyn tedhen/ette teidhen achkerudhẽ meiden cochtan iulkiſeri tulis teidẽ tykenã Jumalan edes.

Senteden me olema Lohutoren ſaaneet/ette te lohuterudh oletta. Mutta wiele ylenpaltiſeſta enemin me iloitzimma Titu ſen ilon tedhen. Sille ette henen Hengens oli wirghotettu teil dã caikilda. Sille mite mine henen edeſens teiſte olen kerſkan nut/eipe mine ſite Häpie/Waan ninquin caiki todhet ouat iot ca mine olen teiden canſan puhunut/Nin ombi mõs meiden Kerſkauxen Tituſen edheſſã todheri tullut. Ja henelle ombi ſã gen ſwri ſydhemelinen lembi teiden polehen/coſka hen muiſta caikein teiden ewliaiſudhen pãle/quinga te pelghon/ia wapiſ tuxen canſa hende waſtanrupeſitta. Mine iloizen/ette mine caikiſſa aſijoiſſa vſkallan teiden tygden.

VIII. Lucu

Mine

P. Paualin Epistola se II.

MIne teen teille tietteuexi/rackat Weliet sijte Jumalan Armosta ioca nijsse Seurakunnissa Macedonias annettu on/ Sille heiden ilõsa oli ylenpaltinen/coska he monen Waiuan cautta coetellut olit/Ja waicka he sangen Kieuhet olit/ouat he quitẽgi rũsahasta andaneet caikessa yxikerdhasudhessa. Sille he olit caiken woimans pereste/ia ylitze woimans (sen mine todhistan) itze walmihit/ia rucolit meite swren achkerudhẽ cansa/ette me wastanottaisinma sen Hyuenteghon/ ia sen palueluxen Osalisudhen/ ioca coottu oli ninen Pyhein waraxi. Ja ei nin/quin me toiuoimma/waan he annoit itzens ensin HErrale/ ia sitelehin meillen/Jumalan tahdhon lepitze/ Ette meiden pidheis Titum manaman/ette quin hen oli ennen ruuennut/ nin henen mõs pidheis sencaltaisen Hyuenteghon teiden seasan päättemen.

Mutta ninquin te oletta caikissa rickaat/ vskossa ia sanassa ia taidosa/ ia caikinaises achkerudhes/ ia teiden Rackauxesan meiden tyge/Nin souittacat sis/ette te mõs tesse Hyuesteghos rickat olisitta. Eipe mine site sano/ette mine sijhen teite waadhin/Waan ette mud nin achkerat ouat/ kiusan mine mõs teiden Rackaudhen/ ios hen selkie ombi. Sille te tiedhet meiden HERRAN JESVSEN Christusen Armon/ ette waicka hen kylle Ricas oli/tuli hen quitengin Kieuhexi teiden tedhen/ Senpåle ette te henen Kieuhydhens cautta Rickaxi tulisitta.

Minun neuuoni mine tehen annan/Sille se on teille tarpelinen/ ette te io oletta aijastaica ennen ruueneet/ ei ainostans site tekemen/ waan mõs site tadhoita. Teutteke sis nyt se Teco quin rupesitta/ Ette quin tachto walmis oli/ nin te mõs site teuttåke taghanna pereste/ Sille ios iocu mielelinen on/ nin hẽ on otolinen/ waranssa ielkin/ia ei sen pereste iota ei henelle ole.

Ruueneet) Te olitta ne Ensim eiset/ iotca site tachtoit ia teit.

Ei

Ei nin lwlten / ette muilla pite oleman hooiſtus ia teille a-
dhiſtus/waan ette ſe taſainen olis/Nin paluelkaan teiden Ric
kaudhen heiden Rieuhyttens telle Coualla aialla/ Ette mõs
heiden yldekyllydhens teſtedes paluelis teiden puttumiſtan /
ſenpãle ette taſaiſus pidheis tapachtumã / ninquin kirioitettu
on / Joca palio cocoſi / ei henelle ollut liiaxi / Ja ioca wähen co Exodi 16.
coſi / ei henelle miteken pwttunut.

Mutta Jumalan olcoon Kijtos / ioca ſencaltaiſen achkera
dhen annoi Tituſen Sydhemeen teidhen tedhẽ. Sille hẽ ottiſen
manauxen pãlens / Ja toſin / ette hẽ oli nin ylenachkera / lexi hen
itze mielellens teiden tygen menemen. Mutta me olema ydhẽ
Welien henen canſans lehettenyet / Joca kijteten Euangeliu-
mis / caikiſſa Seurakunniſſa. Mutta ei ainoſtans ſite / waan
hen ombi mõs ſäätty Seurakunnilda oleman meiden Matka
Cumpanina teſſe Hyueſſeteghoſſa / ioca meiden cautta wloſ
toimitetaan HERRan cunniari / ia teiden Hyuen mielen wal
miſtoxen yliſtoxexi. Ja cauattacat ſite / ettei kengen meite mah
dhaiſi panetella ſencaltaiſen rickan Auun poleſta / ioca mei-
den cauttan toimitetaan. Ja catzocat ſite / ette ſe waghaſti
edeſkeuis / Ei ainoſtans HERRAN edhes / waan mõs Jn
himiſten edheſſe.

Ja me olema henen canſans lehettenyet meiden Welien / ion
ga me moneſſa olema wſein kiuſaneet / ette hen achkera on /
Ja wiele nyt palio achkerambi. Ja ſen me olema tehnyet ſen
ſworen wſkalluxen tedhen / quin meille ombi teiden tyghen /
ſeke Tituſen poleſta (ioca minun Cumpanin on / ia Canſſaaut-
taijan teiden ſeaſa) ia nin mõs meiden Welijein tedhen (iot-
ca ouat Seurakundain Apoſtolit / ia Chriſtuſen cunnia) Oſot
tacat ſis nyt teiden Rackaudhen tunnuſmercki ia meiden Kerſ
kamiſen teiſtenne / neinen cochtan / ia mõs iulkiſeſta Seura-
kunnan edes.

P. Pauálin Epiſtola ſe II.

IX. Lucu.

Jlle ſencaltaiſeſta Auuſta/ioca pyhille tapachtupi/ ei taruitze minun teille kirioitta man/ Sille ette mine tiedhen teidhen hyuen mielēne notkudhen/ioſta mine mōs kehun ninen ſeas Macedoniaſſa (ia ſanon) Achaia on ollut io atjaſtatjan walmis. Ja teiden Eſicuuan on monda kehuttanut. Quitengin mine olen temen Welien ſenteden lehettenyt/ſenpoleſt/ettei meiden kerſkamus tyhjẽxi tuliſi teſſe aſiaſa/Ja ette te oliſitta walmihit/ninquin me teiſte ſanonuet olema/Senpālecoſka ne Macedoniaſta tuleuat minun canſani/ia ei leudhe teite walmiſſa/ettei ſilloin me (em mine ſano te) hāpiehen tuliſi ſencaltaiſeſt kerſkamiſeſta.

Mutta ſe nāky minulle tarpeliſexi/nijte Welije manamahā ette he enſin teille meniſit walmiſtamahā tāte ennē wloſluuat tua Siugnauſta/ette ſe walmiſſa olis/Nin ette ſe olis yxi Siugnaus/ ia ei Ahnaus. Mutta ſen mine ſanon/ Joca tiuhiſtā Kylue/ſe mōs tiuhiſtā yleſleicka/ Ja ioca kyluepi Siugnauxes/ hen mōs yleſleickapi Siugnauxeſa. Jtzecuki henen ſydhemens Ehdhon ielkeen/ei itarudheſta eli waatimiſeſta. Sille ette Joliſta andatjata Jumala racaſta.

Ahnaus) ſe on/ tiueys/itarus ſa itus ia neppi an damaſſa.

Mutta Jumala wākeue on nin ſouittamaan/ette caikinaiſet Armot teiden ſeaſan rickaſta oliſit/ette teille caikiſſa cappaleiſſa yldekylle olis/ ia rickat oliſitta caikinaiſis hyuiſſe tōiſſe. Ninquin kirioitettu ōbi/hen on wloshaiottanut ia andanut Keuhein/ henē Wanhurſkaudhens pyſypi ijancaikiſutehē (Mutta ſe ioca Siemenen Kyluetjelle otjenda/ hen mōs otjenda teille Leiuen ſōdhexenne/ia Liſepi teiden Siemenen/ia caſuattapiſen teiden Wanhurſkaudhen tulon) ette te rickaxi tuliſitta caikiſſa

Pſal 112.

caikissa cappaleisa/caiken yxikerdhasudhen cansa/ ioca meiden cauttan waickutapi Jumalalle kijttoxen.

Sille teme Apu ioca Pyhille tehdhen/ei se ainostans ylesteutå site quin Pyhilde pwttu/Waan sijhen se mös ylenpaltinē on/ ette moni kijttå Jumalata temen meiden waghan Paluelux en tedhen/ ia ylisteuet Jumalata/ teiden neuren Tunnustoxen tedhen Christusen Euangeliumis/ ia mös teiden yxikerdhaisen Tasaiaghon polesta heiden ia caikein cochtan/ ia nin mös heiden Rucouxisans teidhen tedhenne/Jotca mös ikeuöitzeuet teiden ielkin / sen ylenpaltisen Jumalan Armon tedhen quin teisse on. Mutta Jumalan olcoon Kijtos henen sanomattoman Lahiansa edeste.

yxikerdhasudē) Se on/ettei hyuet tegot vloskien iongun Ansion/ palcan /Kijtoxē kerskamisen / eli turhan cunnian tedhē/ waan pal iahast ia sulasta rackaudesta.

X Lucu.

MVtta mine itze Pauali manan teitå Christusen siueydhen ia Lakiudhen cautta/Mine ioca teiden keskenå tykenollesani kehno olen/waan poisollesani olen rochkia teite wastan. Mutta mine rucolen teite /ettei minua waadhitaisi tykenollesani rochkiasti kieuttemen/ia site Kempiutta prwcaman/ ioca minun påleni luullan mutomita wastan/ iotca meite aruauat/ ninquin me lihalisella taualla waelaisimma. Sille echke me Lihassa waellāme /eipe me senwoxi lihalisella taualla sodhi. Sille ettei meiden Sotaaset ole lihaliset / waan wåkeuet Jumalan edes alaskukista man nijte Warieluxi/ ioinenga cansa me mahanlööme ne Aighotuxet ia caiken Corkiudhen/ quin henens ylesnostapi Jumalan Tundemisen wastan/Ja Fangixi otamma caiken aijatoxen Christusen cwliaisudhen ala/Ja me olema walmihit costaman caiken cwlemattudhen/ coska teiden cwliaisus teutetään. Domitzetteko te ninen ielkin iotca nåkyuet.

P. Paualin Epistola se II.

Jos iocu vskalda senpäle/ ette hen on Christusen oma/ Se aijatelkan mös itzellense/ ette ninquin hen on Christusen oma/ nin mös me olema Christusen omat. Ja ios mine mös iotakin enemin kerskasin itzeni meiden Wallastan/ ionga HErra meille andanut on/ teidhen paranoxexi/ ia ei teidhen turmioxi/ eipe mine wiele sijtteken häpijeisi. (Mutta sen mine sanon) ettei teiden luuleman pidhe/ quin mine tahdhoisin teite peliet tä Lehetuskiriain cautta. Sille ette Lehetuskiriat (ma he) ouat tosin raskat ia wäkeuet/ Mutta se Rumilinen tykenolemus ombi heicko/ ia ne Puhet ylencatzotudh. Joca sencaltainen on/ Se aijatelkan/ ette sencaltaiset quin me olema sanoissa Lehetuskiriain cautta poisöllen/ Nin me mös kylle tohdhimme olla töön cansa tykeneollesam.

Sille eipe me iulke meitē lukia eli wertautta heiden seasans iotca itzense ylisteuet/ Mutta ette he heidens mittauat itzense ielkin/ ia piteuet waan heiste itzestens/ nin eiuet he miten ymmerdhä. Mutta eipe me meiten kerska ylitze määren/ Waan ainostans sen cochtolisen märetyn Mitan ielkijn/ iolla Jumala ombi meille mitannut sen määren wlottuuan mös haman teihin asti. Sille eipe me itzenne wloswenyte/ ninquin ei me olisi wlottuneet haman teiden tyghēne/ Sille me olema io mös haman teiden tygen Christusen Euangeliumin cansa tulluet/ ia ei me ylitze määren meiten kerska weraisa töise. Ja me toiuoma/ coska nyt teiden Vskon teisse casuapi/ ette me meiden Määren ielkin tahdhoma leuiemälde tulla/ ia site Euangelium mös sarnata/ nijllen iotca teiden toollapolen asuuat ia ei meitem kerskata sijte ioca werasten Määren ielkin walmistettu on.

wloswenyte) eipe me tachtonuet itzēme ylenpalio kerskata/ ellei me olisi haman teihin asti wlottunet/ Ninquin ne wäret Apostolit tekeuet/ ia euckeuet heidens wierasten töiste quin meiden ōbi

XI. Lucu.

Mutta

Mutta ioca itzens kerska/se kerskatcan itzens Herrassa. Sille ette ioca itzens kijttepi/ei se ole coeteldu/Wan se ionga HErra kijttepi. Joskate wåhengi minun Tyhmytteni hyuexi ottaisitta. Kylle tosin te minun kerssitte. Sille mine kijuan ⁂ teidhen ylitzen Jumalisella kijuauxella.

Sille mine olen teille kihilanut ydhen Miehen/ ette mine ydhen puchtan Neitzyen Christuselle totaisin. Mutta mine pelken/Ettei ninquin Kårme Heuan henē caualuxellans wietteli Nin mōs teiden taidhot poiskietehen sijte yxikerdhaisudhesta Christusesa. Sille ios se ioca teiden tygen tulepi/ydhen toisen Jesusen teille sarnapi/ iota ei me sarnaneet/Taicka ios te iongun toisen Hengen saatta/ iota ette te ole saaneet/Eli toisen Euangelium /iota ette te ole wastanruuenuet / Nin te oikein heite kerssitte.

Sille mine aruan/Ettei mine ole haluembi/ quin ne corkeimat Apostolit ouat/ Ja echke mine olen yxikerdhainen puhesa Nin em mine ole yxikerdhainen Tiedhossa/ Quitengin me olema kylle tietteuet iocapaicas teiden tykenē. Eli olengo mine syndi tehnyt/ette mine olē itzeni alenud/senpåle ette teiden pite is ylettåmē? Sille mine olen teille Jumalan Euangelium ilmā palcata ilmoittanut/ ia olen mwdh Seurakunnat rōuenyt/ia heilde Palcan ottanut/iollamine teite paluelin. Ja coska mine olin teiden tykenen / ia minulda puuttui iotaki/ eipe mine kete ken raskauttanut/Sille mite minulda puuttui / sen ne Weliet teutit iotca Macedoniasta tulit. Ja nin mine pidhin itzeni caikissa/ettei mine kenengen Coormana ollut/Ja tahdhon wielenyt minuni nin pite.

Nin Wissist quin Christusen totuus on minussa /nin teme Kerskaus ei pidhe minulda ⁂ poissiualtaman Achaian maakūnissa. Minge syyn tedhen? Sengōtedhen ettei mine teite racasta? Sen tiete Jumala. Mutta mite mine teen/sen mine tah

⁂ kijuan) Kijuaus ombi sencaltainen halu/iolla ninquin Auio Mies yxin tacto Emēdēs racasta/ wa an ios hen astaitze toisen miehen mōs site sama racastauan/sijte eskē kiuaus ia rijta nouse. Sam almota mōs P. Paualin ia Falskein prophetain wålille tapactui Nin on mōs Jumalā kijuaus sē ylitze coska Loia ylēcatzotan ia lo ondocappale racastetan.

⁂ Poissiualtaman) Quin yxi ioxeua wesi esten ete edeswota/nin mōs minū kerskamisen pite saman edeskeumisen.

dhon tehdhå/senpåle ette minun pite heilde ihdhan hååtåmē/ iotca ichta etziuet heitens kerskata/ ette he ouat ninquin me. Sille sencaltaiset wåret Apostolit/ ia wieckat Tööntekiet /rakendauat itzens Christusen Apostoleiri. Ja ei se ychten Jhme ole. Sille ette mös itze Perkele muuttapi itzense kircaudhen Engeliri/ Senteden ei mös ole ychten ihmetta/ette henen Paluelians mös siri heitens asettauat/quin he olisit Wanhurskaudhē sarnaiat/ Joinenga loppu pite oleman heiden Töidens pereste.

Taas mine sanon/Ettei kenengen pidhe minua luulemā tyhmeri/Waan ellei mwtoin taidha olla/ Sijtte pitekå minua ninquin Tyhme/ ette mine edesweheisengi itzeni kerskaisin. Mite mine nyt puhun/site em mine puhu quin Herrassa/wan ninquin Tyhmydhes/ette me sihen Kerskamisen tulluet olema/ Senwori/ette moni itzens kerskauat Lihan ielkin/ nin mine mös itzeni tahdhon kerskata.

Domina Sexagesimæ

Sille te kernasta kerssittå nijte Tyhmie/ette te itze wijsat oletta. Te kerssittå/ios iocu teite Oriutehen waati/Jos iocu teite ylessöpi/Jos iocu teite repele/Jos iocu teiden ylitzen itzens corghotta/Jos iocu teite Casuoille paiska. Sen mine sanon håueistuxen polesta/ ninquin me heicot olisinma.

Håueistuxen) se on/Me asettam nyt itzēme/ ninquin Heicot/ioita teidē pite kersimen/ioca quitēgi meille öbi håpiå ette meiden pite teite kerssimen.

Minge påle nyt iocu vskalda(mine puhun tyhmydhes) sen påle mine mös vskallan. He ouat Ebreit/Mine mös. He ouat Jsraelitit/Mine mös. He ouat Abrahamin siemen/ Mine mös. He ouat Christusen palueliat(mine puhun tyhmesti)palio enemin mine olen. Mine olen enemen tötetehnyt. Mine olē enemen haawoija kerssinyt. Mine olen vseman Fanghin ollut. Wsen olen Cooleman hådhes ollut. Juttailda mine olen wijdhiste Neliekymende Haawa saanut/ ychte wailla. Colmasti mine olen Vitzoilla piesty. Wihdhon olin Kiuitetty. Colmasti mine olin Haaxiricossa. O^e öseen ia peiuen mine Meren sywydhes culutin. Mine olen Vsein waeldanut. Mine olen ollut wedhen hådhesse. Hedhesse Röuerein keskene. Hedhesse Juttaiu

in keskene. Hedhesse Pacanain keskene/Hedhesse Caupungissa. Hädhesse coruesa. Hädhesse meren päle. Hädhesse Falskein Welein seas. Töösse ia tuskas. Swressa waluomises. Jsomises ia ianosa. Palios Paastosa. Wilussa ia alastuxes.

Jlman nijte quin mwtoin tapachtuuat/nimitten/se iocapei uenen pälecarckaus/ia surun pidhen caikista Seurakunnista. Cuca ombi ✝ Heicko/ia ei mine mös Heicori tule: Cuca pahoitetaan/ia me mine ✝ palan: Ette minun pite caickeni nyt itzeni kerskaman//sijtte mine kerskan itzeni minun heickoudhestani. Jumalan ia meiden HERRAN Jesusen Christusen Jse ioca olcoon ylistetty ijancaikisesta/tietepi etten mine walehtele. Sijnä Damaskon Caupungis/Arethan Kuningan Main wanhin wartioitzi sen Damascenerin caupungin/ia tachtoi minun kijniotta. Ja ydhen Ackonan lepitze mwrin ylitze mine Corisa mahanlaskettijn/ia nin poisueltin henä kädensse.

✝ Heicko) Mine Heickouskoisten tedhen/hen palio teki ia welti/ iota hä kylle mutoin machtanut olis tedhä. Cuta 1. Cor. 9. et 12. sanopi.

✝ Palan) se pisti henen Sydemes costa ne hetcot pahoitettijn.

XII. Lucu

JOle swingan minulle tarue itzeni kerskata/ tulä quitengin Näkyhin ia HErran Jlmoitoste tyge. Mine tunnä ydhen inhimisen Christusesa ennä Melietoistakymäde aiastaica/olico hä Rumijssa ollut/em mine tiedhä/Eli olico hen wlcona Rumijsta ollut/em mine siteken tiedhä/ Jumala sen tietä. Se sama oli ylestemmattu/haman colmanden Taiuasen. Ja mine tunnen sen saman Jnhimisen. Jos hen Rumissa Taicka wlcona Rumista oli/em mine tiedhe/Jumala sen tietä. Hen oli ylestemmattu Paradisijn/ia cwli salaiset sanat/ioita ei yrikä Jnhiminen mahdha puhua. Sijtte mine itzeni kerskaan/Mutta itzesteni em mine ychten kerska/waan minun Heickoudhestani. Ja ios mine itzeni kerskata tahdhoisin/sijtte em mine tekisi miten tyhmesti/ Sille mine tahdhoisin totudhen sano. Mutta quitengin mine

piſtin) + Et te me ole Liban cã paus irtaurijn/ waan iocu ſwri packo ia cauhiſt os Perkelelde/ſil le ette Piſtin cut zutan/ioſſa pah ointekiet pũna tan meſtatan/hi rteten ta naulitã

ſen pidheteen/Senpãle/ettei yriken minua corckiamari lukiſi quin hen minun pãleni nãke/eli minuſta cwole.

Ja ſenpãle/ettei Jlmoitutſtẽ ylenpaltiſus minua pidheis yleſ korghottamã/Ombi minulle annettu yri + Piſtin Liha lepi tze/nimitten/ſe Perkelen engeli ioca minua piti Ruſicoitzemã ettei mine ylitze mãren itzeni yleſkorghotaiſi/Sen ſyyn tedhẽ/ mine colmaiſte olen Herra rucollut/ ette hen poiſleris minul da. Ja ſanoi hen minulle/Tydhy minun Armohoni/Sille mi nun * Woiman õbi nijſſe Heicoiſa woimalinen. Senteden mi ne tahdhon enimitten itzeni kerſkata minun Heickoudheſtani/ ſenpãle ette Chriſtuſen woima minuſſa aſuis. Senteden mine olen Hyues turuas/Heickoudheſa/ylencatzeiſa/hãdhiſſe/wai nomiſis/ahdhiſtoriſa Chriſtuſen tedhen. Sille coſka mine Heicko olen/nin mine olen wãkeue.

* Woiman) Telle ſanalla Chriſtus wachuiſ ta nite caikta tot ca heickoudes eli kãrſimiſes ouat Sille eipe hẽ tat da woimans me tſe oſotta/ellei me heicot ole ia kãrſi.

Mine olen Tyhmeri tullut kerſkamiſen poleſta. Sihen te o letta minua watineet. Sille minun piti teiſte kijtettu oleman. Senworri etten mine miten wãhembi ole quin ne corckeimat Apoſtolit ouat/Ehckei mine miten ole. Nin ouat quitengin Apoſtolin Merckit teiden ſeaſſanna tapachtanuet/caiken kerſſi miſen canſa/Merckein ia Jhmetten canſã/ia wãkewein Tõi dhen canſa. Mikã ſe on miſſe te oletta hoonomat ollet quin neken mwdh Seurakunnat? Paitzi ſen/ettei mine itze ole ollut teiden Coormanan. Andaca minulle anderi ſe wããrys. Catzo Mine olen walmis Colmanen kerdhan teiden tygen tuleman/ ia en tahdho enſingen teite raſkautta. Sille eipe mine etzi tei den Omana/waan teitã. Sille ettei Laſten pidhe Tauarata cocomã wanhembains wararj/waan ne wanhemat Lapſilẽs.

Mutta ſangen ihaiſeſta mine tahdhon itzeni altijrianda/ia itze wloſannetta teiden Sieluna tãdhen/waicka te wãhe mi nua racaſtatte/ioca quitengi ſangen ialoſti teite racaſtan. Mut ta olcon ſillens/ettei mine ole teite raſkauttanudh/Quitengi et te mine olin cauala/nin mine olen teite ionilla kijniſaanudh.

Olengo

Olengo mine mõs keten paliahari tehnyt/iongun ninen canſa iotca mine teille lehettenyt olen: Mine olen Tituſta mananut/ ia lehetin henen canſans ydhen Welien/ Ongo ſis Titus iotaki teilde waatinut: Eikõ me ole ydheſſe Hengeſſe waeldanuet: Eikõ me ole ſama Jelkie mõdhen kiennehet: Lulettaco te ette me luchtam itzemme teidhen edeſſe: Me puhuma Chriſtuſeſa Jumalan edes.

Mutta caiki nämet (Rackat Weliet) tapachtunat teiden Paranoreri. Sille mine cartan/ ettei mine tulduani teite leudhä ſencaltaiſſa/ quin mine tahdhon/ Ja ei mõs te leudhä minua/ ninquin te tahdhotta. Ettei ſielle Riidhat/ Cateudhet/ Wihat/ Torat/ Panetoret/ Lackaruet/ Nleſpaiſumiſet/ Capinat iollacamodolla oliſi/ Ettei taas coſka mine palaian/ ia minun Jumalan pite minua neurittemen teiden tykenen/ ia pidheis murechtiman monein ylitze/ iotca ennen ouat ſyndi tehnet/ ia ei ole Paranuſta tehnet/ ſen Saaſtaudhen/ ia Hooruudhen ia Jrttaudhen edeſte quin heteuttenet ouat.

XIII. Lucu.

IOs mine nyt Colmanen kerdhan tulen teiden tygẽne/ Nin pite cahdhen eli colmen ſwn caut ta caikinaiſet aſiat kiinitettemen. Mine olen ſen teille ennen ſanonut/ ia ſanon teille nyt edhelle/ ninquin tykeneollen/ io toiſen haauan/ ia kirioitan ſen nyt poiſollen nille iotca ennẽ ſyndi tehnyt olit/ ia nille muille caikille/ ette ios mine iellenſtulẽ/ em mine armaitze. Senwoxi ette te etzitte wihdhoin tuta ſitä/ ioca minuſſa puhupi/ nimitten Chriſto/ Joca eiſwingan heicko ole teiden ſeaſan/ waan hen on wäkeue teiden ſeaſan. Ja echke hen oli riſtinnaulittu heickoudheſa/

Deute 19. Matt 18. Johan 8.

P. Paualin Epiſtola ſe II.

Nin hen quitengin elepi Jumalan woimaſſa. Ja waicka me olema heicot heneſſe/ Nin me quitengin eleme henen canſans/ Jumalan woimaſſa teiden tykenen.

Kuſatca itze teitē ios te oletta wſkoſſa/ Cokeca itze teiten. Eli eikō te itzenna tunne ette Jeſus Chriſtus ombi teiſſe? Ellei te ratki kelwottomat ole. Mutta mine toiuon ette te tunnetta/ ettei me kelwottomat ole. Mutta mine ſoiſin Jumalalda/ ettei te miten Paha tekiſi/ Ei ſitewarten ette me kelwoliſeri näkyiſinme/ Waan ſen päle ette te tekiſitta ſite quin hyue on/ ia me oliſinma ſiitte ninquin kelwottomat. Sille ei me miten woi Totudhen waſtan/ waan Totudhen möten. Mutta me iloitzē ma coſka me heicot olema/ ia te Wäkewet oletta/ ia ſen ſaman me mös toiuaiſinma/ nimitten teiden teudheliſudhen. Senteden mine mös poiſollen neitä kirioitan/ Senpäle ettei minun pidheis tykenolleſani coua oleman/ Sen wäen pereſte ionga hERra minun andoi paranoxeri/ ia ei turmioxi.

Wijmein/rackat Weliet/ Jloitca teiten/ Olca teudheliſet/ Lohuttaca teiten/ Olca yrimieliſet/ Olca rauhaliſet/ Nin ſe Rackaudhen ia Rauhan Jumala ombi teiden canſan. Teruet teke teite keſkenen/ pyhelle Suunandeilla. Teruetteuet teite caikki Pyhet. Meiden hERRAN Jeſuſen Chriſtuſen Armo/ ia Jumalan Rackaus/ ia Pyhen hengen Oſaliſeus olcohon teiden caikein canſa/ AMEN.

Se toinen Lehetuſkiria Corintherin tyge.

Lehetetty Philippiſte Macedonias/ Tituſen ia Lucan möte.

tolan pále Galaterin tyge.

VE Galaterit olit P. Paualin cautta/ oikean Chriſti liſen Vſkoon /ia Euangeliumin ſiſelle/ Lain alda ſatetud. Mutta quin hen oli heiſte poiſolgēnut/ nin tulit ne Falſchit Apoſtolit/ iotca olit nijnen oikein Apoſtolein Opetuſlapſet olluet/ ia iellens palautit ne Galaterit Vſkoman/ Ette he Lain tōidhen cautta pitī antuari tulesman/ Ja ette he ſyndi teit ellei he Lain tōite piteneet/ Ninquin Act. xv. mōs mwtomat ewluiſat Miehet Jeruſalemis opetis ia neuuoit.

Neite waſtan Pyhe Pauali henen Wirghanſa corghotta / ia ei tahdho enſingen haluembi olla quin mwtka Apoſtolit. Ja kerſka itzens ette henen Oppins ia Wircans ainoſtans oli Jumalaſta/ Senpále ette henen piti ninen Wārein Apoſtolein kerſkamiſen alaſlōmen / iotca heitens kerſkaſit ninen oikein Apoſtolein Tōidhē ia Nimen canſa. Ja ſano/ Ettei ſe ole oikein/ ehcke ios iocu Engeli/ taicka hē Itze Sarnais / Ja palio wāhemin/ ios Apoſtolein Opetuſlapſet / eli he itze toiſin opetaiſit.

Tāte hen opetta ſijnā. j. ia. ij. Luguſa. Ja pāātte/ ette ilman Anſiota / ilman Tōite / ilman Laita / Waan ainoſtans Chriſtuſen cautta / pite iocaizen Wanhurſkari tuleman. I. II.

Sijnā. iij. ia. iiij. Lu. Kijnitte hē nāmet caiki Ramattudhē Eſikumain / ia Wertanſten ia Tunnuſtoſten canſa. Ja hēoſottapi/ Quinga Laki palio enemin ſyndi ia kirouxen matkan ſaatta / quin Wanhuſkaudhen / Ja ilman Laita / waan ſulaſta Armoſta teutetān / ionga Jumala Chriſtuſen cautta meille luuanut ia andamut on. III. IIII.

Sijnā. v. ia. vj. hen opetta Rackaudhen tōiſte / iotca pite Vſko ſeuraman / ia noutaman. V. VI.

Se P. Paualin Epiſtola Galaterin tyge. Enſimeinen Lucu.

PAuali Apoſtoli/Ei Inhimiſiſte eikä mös Inhimiſen cautta/ Waã Jeſuſen Chriſtuſen cautta /ia Jſen Jumalan/ Joca henen ylesherettenyt on Coolleiſta. Ja caiki Weliet/iotca minun tykeneni ouat.

Nillen Seurakunnille Galatias. Armo olcoon teiden canſan/ia Rauha Jſelde Jumalalda/ia meiden Heralda. Joca itzehenens meiden Syndein edeſte wloſandanut on/Senpäle ette hen Meite wapautais teſte nykyſeſt pahaſta Mailmaſta/Jumalan/ia meiden Jſen tahdhon ielkin/Jonga olcoon kijtos ijancaikiſeſta ijancaikiſehen Amen.

Mine ihmettelen/Ette te nin pian teiten annatta toiſeen Euãgeliumijn poiſſyrtte/ſijtä ioca teite cutzunut on Chriſtuſen Armohon/ Cuta ei mwta ole/ Waan ette mwtomat ouat/iotca teite häiritzeuet/ia tachtouat Chriſtuſen Euangelium ymberinſkiendä. Mutta ehke ios me/taicka iocu Engeli taiuahaſta/teille Euangelium ſarnais/ toiſin quin me olema teille ſarnaneet/ſe olcohon kirottu. Sillemoto quin me nyt ſanoima/ nin mine wiele nyt ſanon. Jos iocu teille Euangelium ſarnapi toiſin quin te ottaneet oletta/ ſe olcohon kirottu. Sarnango mine nyt Inhimiſten eli Jumalan mielen ielkin? Eli pydengö mine Inhimiſten Keluata? Sille ios mine tehenaſti Inhimiſten oliſin Keluanut/Nin em mine Chriſtuſen paluelia oliſi.

Mutta mine teen teille tietteuexi (Rackat Weliet) Ette ſe Euãgelium ioca minulda ſarnattu on/ei ſe Inhimillinen ole. Sille/em mine ole ſite Inhimiſilde ſaanut/eike oppinut/ wan Jeſu

Jeſuſen Chriſtuſen ilmoituxen cautta. Sille te oletta kylle cwlluet minun kieuttemiſen wanhaſti Juttain tauoiſſa / Quinga mine ylenpaltiſeſta Jumalan Seurakunda Wainoſin / ia ſite hăwitin / ia meneſtyn Juttain menoiſſa / ylitze monen minun Wertaitzeni minun Sughuſſani / ia ylenpaltiſeſta itzeni ahckeroitzin Jſeliſtein Sääthyin poleſta.

Coſka nyt Jumala tachtoi (ioca minun oli wloſeroittanut minun Eitemi cohdhuſta / ia cutzui minun henen Armons cautta ſihen / ette hen ilmoitais henen Poians minun cauttani / ette mine henen iulghiſtaiſin Euangeliumin cautta Pacanaiden ſeaſſa) nin mine cochta altȳri annoin / ia en tutkinut Lihan ia Weren canſa / en mȫs Jeruſalemȳn iellenſtullut / ninen tyge iotca ennẽ minua Apoſtolit olit / Waan matkuſtin Arabiahã / ia iellenſpalaſin Damaſkuhun. Sȳtte colmen Woodhen pereſte / mine iellenſtulin Jeruſalemȳn / Petarita näkemen / ia olin henẽ tykenens Wȳſitoiſtakymende peiue. Muita Apoſtolita en mine ychten nähnyt / pait zi Jacobin HERRAN Welien. Sen quin mine teille kirioitan / Catzo / Jumala tiete ettei mine walechtele.

Sentelkin mine tulin Sirian ia Cilician makundȳn. Mutta mine olin tuttamatoin Caſuoiſta ſille Chriſtiliſelle Seurakunnalle Judeas. Mutta he olit ainoſtans cwlleet / ette ſe iocamet te mwȳnen wainoſi / hen ſarnapi nyt Vſkoiota hen mwȳnen hăuitti / ia kȳtit Jumala minun techteni.

II. Luku.

Jtte neliẽtoiſtakymenen Woodhen pereſte / taas mine yleſmenin Jeruſalemin Barnaban canſa / ia otin mȫs Tituſen minun canſani. Ja mine yleſmenin Jlmoituxen ielkin / ia ehdhoittelin heiden canſans Euangeliumiſta / ionga

mine-

mine iulghiſtan Pacanain ſeas/ Mutta erinomaiſeſta ninen canſa iotca ionaki pidhettijn. Senpåle ettei mine huckan iopiſi/eli io oliſin iooſnut. Mutta eipe mös Titus ioca oli minu canſani wadhittu ollut itzens ymberinſleickauttamaan/chcke hen Greki oli. Sille coſka mwtomat Falſkit Weliet heitens yn ne ſiſelletungit/ia io olit canſa ſiſelletulleet/ coetteleman meidē Wapautta/ioca meille ombi Chriſtuſes Jeſuſes/ ſenpåle ette he meite Oriutehen watiſit/Eipe me toſin nijte ſamoi welte nyt ychten hetke alamaiſeri olla. Senpåle ette Euangeliumin Totws teiden tykenen ſeiſouainen olis.

Mutta nijſte iotca ionaki pidhettijn ⁊ mingecaltaiſet he mwinen olit/ei minun ſihen miten tule. Sille ei Jumala catzo Inhimiſen modhon ielkin. Mutta ne iotca ionaki pidhettin/ einet minua miteken opettaneet. Waan waſtoinpein/coſka he

(Eſinahan) P. Pauali cuzupi Pacanat Eſinahari/Sille ettei he olluet nin ymberileicatut/quin Juttat.

nåit/ ette minulle vſkottu oli Euangelium Eſinahan poleen Ninquin mös Petarille Euangelium ymberinſleickauxen poolen (Sille ioca Petarin canſa woimalinen oli Apoſtolin wirghaſa Ymberileickamiſen ſeas/ Se ombi mös minun canſani woimalinen ollut Pacanain ſeas) ia quin he tunſit ſen Armon ioca minulle annettu oli/ nin Jacobus ia Cephas ia Johannes/ iotca Pilarein edeſte pidhettin/ Annoit he minulle ia Barnaban oikian Kådhen/ ia ſouitit heidens meiden canſan/Ette me Pacanain ſeas/Mutta he ymberileickamiſen ſeas ſarnaman piti. Wainoin ette meiden piti Wainaſten påle muiſtaman/Jonga mine mös olen ahckeroinut tekemen.

Mutta quin Petari Antiochian tuli/nin mine iulkiſeſta ſeiſoin hende waſtan/Sille ette Canne oli tullut henen pålens. Sille ennenquin iocu Jacobin tyke tullut oli/nin hen ſöi Pacanain canſa. Waan quin he tulit/welti hen itzens/ ia eroitti henens heiſte/Senteden ette hen waroi nijte iotca Ymberileickamiſeſta olit. Ja ne mwdh Juttat wieckaſtelit ynne henen canſans/ nin ette Barnabas mös wieteltin ſihen ſaman Wieckauxen.

kauxen. Mutta quin mine sen nåin/ettei he oikein waeldaneet/ sen Euangeliumin totudhen ielkin/ nin mine sanoin Petarille iulkisesta caikein edesse/ Jos sine ioca Judeus olet/ Pacanan taualla elet/ia ei Juttan taualla/ Mixi sis sine wadhit pacano ita elemen Judasten taualla: Vaicka me olēme Judeuset loon nō polesta/ia ei synniset Pacanoista/ Quitēgin ette me tiedeme ettei Inhiminē Wanhurskaxi tule Lain tōidhen cautta/ Waan Vskon cautta Jesusen Christusen påle. Nin me mōs Vskoma Jesusen Christusen påle/ Ette me pite Wanhurskaxi tuleman Vskon cautta Christusen påle/ JA ei Lain Tōidhen cautta. Sille ettei yxiken Liha tule Wanhurskaxi Lain Tōidhen cautta.

Mutta ios me/iotca etzime Christusen cautta Wanhurskaxi tulla/wiele itzeme Synnisexi leudhenme/ Nin olis Christus yxi * Synnin paluelia. Pois se. Sille ios mine site taas ylesrakenan/iota mine olē serckenyt/ Nin mine teen itzeni ylitzekieuuexi. Mutta mine olen Lain cautta Laista poiskoollut/ ette mine Jumalasa eleisin/ Mine olen Christusen cansa ristinnaulittu. Mutta mine elen/waicka en nyt mine/ Waan Christus quitengi minussa elepi. Sille iota mine nyt elen Lihassa/ sen mine elen Jumalan Poian Vskossa/ Joca ombi minua racastanut/ ia Itze henens minun edesteni vlosannoi. Em mine poishylke Jumalan Armo. Sille ios Wanhurskaus Laista tule/ Nin on Christus Huckan coollut.

Lain cautta) se on/ Vskō cautta ioca Hengelinen Laki on/ me olema Bockstauin Laista coollet/ nin ettei me henen enēbi welca ole Roma 7.

* Mingecaltaiset) Ne Falskit Apostolit edheswedit/ette ne 12. iotca Christusen cansa waeldanet olit/ piti senuoxi Paualita paremat oleman/ Sen P. Pauali tesse laitta/ia sano/ Ettei sijte ole Lucu/ quinga ialot eli cunnialiset he ouat/ Sille Euangeliumis nin hyue on yxi Sarnaia quin toinengi. jChorin iij.

* Synnin paluelia) Joca tōidhens cautta tacto Hurskaxi ia Autuaxi tulla/hen tekepi iwri nin/ quin Christus tekis meite henen Paluelux-ens/ Wircans/ Sarnans/ Pijnans ia Kersimisens cautta caikein ensin Synnisexi/iotca sijtte Lain cautta pidheis Wanhurskaxi tuleman. Se olis iwri poiskielde/ristinnaulita/ia pilcata Christusta/ Ja iellens Syndiā ylesrakenda/ioca ennen Vskon Sarnamisen cautta oli poiscwluteitu.

O Te

P. Paualin Epiſtola III. Lucu.

Te Hullut Galaterit/Cuca teite on Wimmanut/totwtta Vſkomaſta: Joinen Silmein edeſe Jeſus Cheiſtus maalattu oli/ia nyt teiden ſeaſan riſtinnaulittu on. Sen tahdhon mine waiuoin teilde tietä. Cummaſta te olet ta Hengen ſaneet Lain tõidhen cauttaco/Wai Vſkon ſarnamiſen cauttа: Olettaco te nin tompelit: Hengeſe te oletta alcaneet/Tahdhottaco te nyt ſen Lihaſſa lopettа: Olettaco te nin palio Huckan kerſſineet: Jos ſe mwtoin huckan on. Joca ſis teille nyt Hengen andapi/ia tekepi ſencaltaiſet Auudh teiden keſkenen/Tekekõ hen ſen Lain tõidhen cautta/eli Vſkon ſarnamiſen cautta:

Nin quin Abraham oli Jumalan vſkonut/ia ſe on luettu he
Gene 15. nelle Wanhurſkauderi. Nin te mõs io nyt tiedhette/ette iotca
Roma 4. Vſkoſta ouat/ne ouat Abrahamin Lapſet. Mutta Ramattu oli ſen io ennen edeſkatzonut/Ette Jumala Pacanat Vſkon cautta wanhurſkauttapi/Senteden ſe ilmoitti Abrahamille/Sinuſſa (ma hen) caiki Pacanat pite hyueſtiſiugnatudh oleman. Nin tuleuat nyt caiki ne/iotca Vſkoſſa ouat/hyueſtiſiug
Gene 12. naturi ſen vſkoliſen Abrahamin canſa. Sille ette nin monda
Gene 22 quin Lain Tõiſſe rippuuat/ne ouat kirotuxen alla. Sille kirioi-
Deute 27. tettu on/Kirottu olcoon iocahinen/quin ei pyſy caikiſſa nijſſe quin Laki Ramatuſa kirioitettu ombi/ette hen nijte tekis.

Mutta ettei kengen wanhurſkaxi tule Jumalan edes Lain cautta/ſe on iulkinen/Sille ette ſe wanhurſkas pite elemen Vſ
Abacuc 2. koſtans. Mutta Laki ei ole ſe vſkoſta/Waan ſe Jnhiminen
Roma 1. ioca ſen tekepi/hen elepi ſen cautta. Mutta Chriſtus ombi mei
Leuitti 18. te lunaſtanut Lain kirotureſta/coſka Hen oli yri Kirous Meiden edeſten (Sille ette kirioitettu on/Kirottu ombi iocahinen/

nen quin Puun päle rippu) Sepäle ette Abrahamin Hyueſti Deut 21.
ſiugnaus pideis pacanain ylitze tulemã Jeſuſen Chriſtuſen ca
utta / Ja me nin ſaiſima ſen luuatun Hengen / Vſkon cautta.

Rackat Weliet / Mine puhun Inhimiſten tawalla / Eikengẽ
poishylke yhengen Inhimiſen Teſtamenti (coſka ſe ombi Hebre 9.
wahwiſtettu) eikã mõs ſihen miteken liſe. Mutta nyt ouat Dominica 13 Trinitatis
toſin Lupauxet annetut Abrahamille / ia henen Siemenellens.
Ei hen ſano / nylle Siemenille / minquin monille / waan nin
quin yhẽ cautta / Sinun Siemeneſes / ioca on Chriſtus. Mut
ta ſijtã mine ſanon / Se Teſtamenti ioca Jumalaſta ennen
wahwiſtettu oli Chriſtuſen päle / ei tule ricoturi / nin ette Lu
paus ei mixiken tulis Lain cautta / Joca ſen ielken oli nelien
ſadhan ia colmenkymenen woodhen pereſte annettu. Sille ios
nyt Perimys Lain cautta anſaitaiſijn / Nin ei ſe olis Lupauxen
cautta annettu. Mutta Jumala ombi ſen Abrahamille Lupa
uxen cautta lahianut.

* Mihinge ſis pite Lain? Hen ombi tullut Rikzekieumiſten
warten / Sihenaſti ette ſe Siemen piti tuleman / iolle Lupa
us tapachtanut oli / Ja ombi Engeleiſte aſetettu ꝛc Wälimie
hen Kätten cautta. Mutta Wälimies ei ole yhden ainoan wäli
mies / Waan Jumala ombi yxi ainoa. Ongo ſis Laki Juma
lan Lupauſta waſtan? Pois ſe. Coſka nyt yxi Laki olis annet
tu ioca taidhais eleuexi tehdhã / Nin totta Wanhurſkaus tu
lis Laiſta. Mutta Ramattu on caiki ſulkenut Synnin ala /
Senpäle ette ſe Lupaus pideis annettaman Vſkon cautta
Jeſuſen Chriſtuſen päle nylle Vſkouaiſille. finis

Mutta ennenquin Vſko tuli / me olima Lain alla ketke
tydh / ia ſwlietudh ſihen Vſkohon / ionga piti ilmei tuleman.
Nin on nyt Laki ollut meiden Haltian Chriſtuſen tyge / ette
meiden pite Vſkon cautta Wanhurſkaxi tuleman. Mutta nyt
ſijttã quin Vſko tuli / ei me enembi ole ſen Haltian alla / Sille

te oletta caiki Jumalan Lapset sen Vskon cautta Jesusen Christusen päle. Sille quin mõda te castetut oletta nin te oletta Christusen pälenepakeneet. Ei ole tesse Judeus eli Greki / Ei ole tesse Oria eli Wapah / Ei ole tesse Mies eli Waimo / Sille te oletta caikitynni yxi Christusesa Jesusesa. Mutta ios te oletta Christusen / Nin te oletta sis Abrahamin Siemen / ia Lupauxen ielken Perilisset.

* M hinge sis) Jumala on sulasta Armosta Abrahamille Perimisen luuanut / se on / Wanhurskaus ia ijancaikinen Eleme Mite sis Laki auitta? Wastaus. Laki lisept ia ilmoitta Synnit coska hen palio vloswaati / iota ei me woi teutte / Ja sam ilmoto mõs ilmoitta synnit / sitewarten / ette me tundisim / ette Jumala meite Wanhurskautta paliahast Armosta. Jos kylle olis waiuoin Laista Inhimisi wanhurskauttaman / mieste me sis Armolla tekisimme / ioca meille luuattu on?

* Wälimiehen) Se on Mosesen / ioca Wälimies oli Jumalan ia Israelin Cãssan Wälille / Eipe sihen Wälimieste olisi taruittu / ios Canssa olis maltanut Laki cwltha / Exodi xx Deut. v. Ellei he nyt Laki malta cwlla / Quinga sis Laki heite woi wanhurskautta? Waan Jumala ombi yxi ainoa / se on / hen on yxinens / ia eikengen ole henen Wertans / Senteden ei taidha yxiken henen cansans olla ilman Wälimiehete / ninquin mõs Pyhe Job todistapi.

IIII. Lucu.

Vtta mine san on / Nincauuan quin Perilinẽ on Lapsi / ei ole Henen ia Paluelian keskenä ychten eroitusta / waicka hen ombi HErra ylitze caiken Tauaran / Waan hen on Edhustosmiesten ia Edesseisouain Hallusa hamã sihen Iselde märettyhyn aican asti. Nin mõs me / coska me olima Lapset / nin me olima ahdhistetud wlconaistẽ Sätydhen alla. Mutta coska aica oli teutetty / wloslehetti Jumala henẽ Poiansa syndyneen Waimosta / ia Lain alaisexi techtyn / Ette hen ne iotca Lain alaiset olit / lunastais / Ette me henen Lapsixens pidheis luettamã

Mutta

Mutta ette te nyt Lapset oletta/ wloslehetti Jumala henen Poians Hengen teiden sydhemihin / ioca hwta/ Abba/ racas Jse. Nin eipe nyt sillen yxiken Oria ole/ waan auio Lapset / Mutta ios he Lapset ouat/ Nin he mõs ouat Jumalan Periliset Christusen cautta. Roma 8.

Mutta sille aijalla coska te Jumalata ette tundeneet / paluelitta te nijte iotca loonnostans eiuet Jumalat ollet. Mutta nyt sittequin te Jumalan tundenut oletta (ia palio enemin te Jumalalda tutudh oletta) Quinga te sis teiten iellenskienette ninen Heickoin ia taruitzepain Sääätydhen tyge/ ioita te taas wastwdhesta caiketi tahdhotta paluella? Te waarinotat Peiuest ia Cwcaudest/ ia Juhlast ia wodhenaijasta/ Mine pelken teiste/ ettei mine ole lehes turhan teiden cochtan tõtetehnyt. Olcatta ninquin mine olen/ ette mine olen ninquin te.

Rackat Weliet(Mine rucolen teite) ette te miten ole minua wastan tehnyet. Te tiedhette/ ette mine olen Lihan heickoudhen cautta teille ensiste sarnanut Euangelium / ia minun Kiusauxen ionga mine kerssin Lihan polesta/ eipe te ole ylencatzoneet eike hyliennet/ Waan ninquin Jumalan Engelin te minun coriasitta/ Ja/ ninquin Christusen Jesusen. Mixi te sillo in nin autuat olitta? Mine olen teiden Todhistaijan/ ios se olis mhadholinen ollut/ te olisitta teiden Silmen wloskaiuaneet/ ia minulle andaneet. Olengo mine sis nyt tullut teiden Wiholisexi / ette mine sanon teille totudhen?

He kijuauat teite ei hyuesti/ waan he tachtouat teite poiskietä minusta / ette te kijuaisitta heite. Kylle hyue on kijuata/ ios se aina tapachtupi Hywuydhen polen/ ia ei waiuoin silloin coska mine teiden tykenen olen. Minun rackahat Lapseni/ iotca mine wastwdhest kiuun cansa iellenssynnyten/ sihenasti quin Christus teisse iongun moodhon sais. Mutta mine soisin ole uani nyt teiden tykenän/ ia taidhaisin mwutta minun äneni. Eipe mine tiedhe mite mine teen testedes teiden cansan.

kijuauat) Se on/ He tachtouat teite Christusesta ia henen Turuustans poisahdista/ ia Lain vskalluxeē teite kijnnitte Vide 2. Cor. 2.

Sanocat te minulle iotca tahdhotta Lain alla olla/Eikö te Lakia ole cwleet? Sille kirioitettu ōbi/Ette Abrahamilla cari poica oli/Yri palckauaimoſt/Toinē ſijte wapahaſta. Mutta
Gene 16 et 21. ioca palckauaimoſt oli/ſe Lihaſta ſyndynyt oli/Mutta ioca ſijte wapahaſta oli/ſe oli Lupauxē cautta ſyndynyt. Nämet ſanat iotakin merkitzeuet/Sille he ouat ne Caxi Teſtamēti/Yri ſijte Sinain woreſta/ioca Oriutehē ſynnyttepi/ioca ōbi ſe Agar. Sille ſe Sinain woori Arabias cuzutan Agar/ia wlottua haman Jeruſalemin/ioca nyt on/Ja ombi Oriana ynne hennen Laſtens canſa.

Eſai 54. Mutta ſe Jeruſalem ioca ylhelle on/ſe ōbi ſe wapah/ he ō caikein meiden Eiti. Sille ette kirioitettu on/Iloitze ſine Lapſitoin ioca ei ſynnyte/wloſpacahdha ia hwda ſine ioca ei waſtoin ole/ Sille ette ſille yrinei/ſelle palio enembi Lapſia on/ Quin ſille iolla Mies on. Mutta Me (rackat Weliet) olema Lupauxen Lapſet/Iſaachin cautta. Mutta ſillemoto quin ſe ioca ſilloin Lihan cautta ſyndynyt oli/ wainoſi hende ioca hēgen cautta ſyndynyt oli/ Nin ſe mōs nyt kieupi. Mutta mite
Gene 21. Ramattu ſanopi? Wloſſyſe palckauaimo poicans cāſa. Sille ette ſe Palckauaimon poica ei pidhe perimē ſen wapahan poian canſa. Nin me nyt olema (rackat Weliet) ei palckauaimō potjat/ Waan ſen Wapahan.

V. Lucu.

In ſeiſocat ſis nyt ſijnā Wapaudheſa/ iolla Chriſtus meite wapauttanut on/Ja elket taas ſecoittako teiten Orindhē Jkeheſen. Cazo/mine Pauali ſanon teille/Jos te annatta teidhēne ymberileickatta/nin ei ole Chriſtus teille ychten tarpelinen. Mutta taas mine todhiſtan iocaitzelle quin hen ens ymberin ſleickauttapi/ Ette hen caiken Lain

on

on welghalinen tekemen. Te oletta Chriſtuſen cädhottaneet/ iotca Lain töidhen cautta tahdhotta wanhurſkari tulla/ ia oletta Armoſta poiſlangeneet. Mutta me odhotanme Hengeſe wſkon cautta/ ſen Wanhurſkudhen ielken ioca toiuotta pa on. Sille ette Chriſtuſes Jeſuſes eikä ymberileickaus/ eikä Eſinachka miten kelpa/ Waan ſe Vſko ioca Rackaudhen cautta tötetekepi.

Welgoline) Sille ettei Sydhen ilmä wſkota puhdas ole / Waan ilman Sydemē puctautta/ ei yken töö oikea eikä puhdas ole.

Te iooritta Hyueſti/ Cuca on teite eſtenyt ſite Totutta vſkomaſta: Sencaltainen yllytos ei ole heneſte ioca teite cutzunut on. Wäheinen Hapatoſta ſe Hapatta caiken Taikinan. Mine vſkallan minumi teiden tyghen Herraſſa / ettei te otaiſi toiſta mieldä. Mutta ioca teite willitze/ henen pite Domions tandaman/ olcan cuca hen on. Jos mine wiele nyt (rackat Weliet) ymberileickauſta ſarnan/ Mingetedhē mine ſis wiele nyt waino kerſſin? Nin olis Riſtin pahennos häwinyt. Joſta mös ne poiſleicataiſin/ iotca teite hucuttauat.

Mutta te (rackat Weliet) oletta Wapautehen cutzutud / Waiuoin carttacat ſite/ ettei te ſalli ſen wapaudhen Lihalle tila anda/ Waan Rackauden cautta paluelcata toinen toiſtanna. Sille ette caiki Laki ydhes ſanas teutetään/ quin on/ Racaſta ſinun Lähimeiſtes/ ninquin Jtzeſinuas. Mutta ios te keſkenen toinen toiſtan puretta ia ſöötte/ Nin catzocat ettei te keſkenen yleſſödhyri tule.

Tila) Sen me tekuet iotca ſanouat/ Ette ſis vſco caiki tekepi/ nin ei meidē taruitze nitten hyue tekemen / waan loottakam meiden vſkon päle.

Mutta mine ſanon/ Waeldacat Hengeſe/ nin ette te Lihan Himo teutä/ Sille ette Liha him oitze Henge waſtoin/ Ja Hengi Liha waſtan. Nämet ſamat ouat waſtan toinen toiſtanſa nin ettei te tee mite te tahdhotta. Mutta ios te Hengeſte hallitaan/ nin eipe te ole Lain alla. Mutta ne Lihan töödt ouat iulkiſet/ quin ouat Hoorws/ Salawotey/ Saaſtay/ Haurey/ Epeiumaldē paluelus/ Noitws/ Wiholiſus/ Rÿta/ Cateus/ Wiha/ Torat/ Eripuraus/ Eriſeuraus/ Pahaſomus/ Murha/ Jopumus/

Ylensömys/ia muita sencaltaisi/Joista mine olen teille ennē sa-
nonut/ ia wiele nyt edhelle sanon/Ette ne iotca sencaltaisi te-
keuet/ei pidhe Jumalan Waldakunda perimen. Mutta Hen-
gen Hedhelme on Rackaus/Jlo/Rauha/Pitkemielisus/Ys-
tewys/Hywyys/Vsko/Hiliasus/Hallitzus/Sencaltaisi wastā
ei ole ychten Laki. Mutta iotca Christusen omat ouat/ne ris-
tinnaulitzeuat heidē Lihans ynne Himoins ia halamisens can-
sa. Jos me nyt Hengese eleme/Nin waeldakam mös Henge-
se. Elkem ahnet alco turhan Cunnian pydhöse keskenem wi-
hoittaman ia cadhechtiman.

Dnica 15 pt Tri-
nitatis, Si spu
Viuimus etc

VI. Lucu.

RAckat Weliet/Jos yxi Jnhiminen osapi ioh-
ungun Wicahan ennetetuxi tulla/Nin te iotca
Hengeliset oletta/sencaltaista ylesoijetka siwey-
dhen Hengese/ Ja catzo itze päles / Ettei sine
mös kiusata. Keskenen candaca toinen toisens.
Coorma/ ia nin te Christusen Lain teutätte.
Sille ios iocu lwle itzens iotaki oleuan/ waicka ei hen miteken
ole/hen wiettele itzense. Mutta itzecukin coetelcan henen o-
mans teghonssa/Ja sijtte hen taita wainoin itzehenesens ker-
skamisen pite/ ia ei ydheseken ✠ muisa. Sille ette itzecukin pite
omans Coormans candaman/

Mutta ioca sanalla neuuotan/se iacakan caikia Hyue sen-
cansa ioca hende neuuopi. Elket exykö/ Ei anna Jumala it-
zens pettä. Sille mite Jnhiminen kylue/site hen mös ylesleic-
ka/Joca Lihasansa kyluepi/se Lihastans turmeluxen ylesleic-
kapi. Mutta ioca Hengese kyluepi/se Hengeste ijancaikisen E-
lemen ylesleickapi. Ja quin me Hyue teeme/elkem me swttuco/
Sille ette aijallans meiden pite ylesleickaman/ilman lackama-
ta. Coska sis meille nyt aica on/nin techkeme hyue iocaitzē was-
tan

can/ Mutta enimitten ninen cochtan iotca meiden Canſan weliet Vſkoſa ouat.

Catzocat/quinga ſwren Lehetuſkirian mine olen teille omal la Rädhellä kirioittanut/Jotca tachtouat Caſwon ielken kelwata Lihaſſa/ne waatiuat teite ymberileickautehen/ainoſtans ettei heite Chriſtuſen Riſtin canſa wainotaiſi. Sille ette ne ſamat iotca ybmerinſleicataan/ eipe heken itze Laki pidhe/Wan he tachtouat teite ymberinſleickautta/ Senpäle ette he ſaiſit teiden Lihaſtanna itzens kerſkata. Mutta pois ſe/ ette minun pideis ioſtacuſta itzeni kerſkaman/waan ainoſtans meidē Herran Jeſuſen Chriſtuſen Riſtiſte/Jonga cautta Mailma ombi minulle riſtinnaulittu/ia mine mailmalle. Sille ette Chriſtuſes Jeſuſes eikä ymberileickaus/eikä eſinachka miten kelpa/ waan ſe Vſi Loondo. Ja nin möda quin temē ✝ Mären ielki wael dauat/henē pälēs olcohon Rauha ia Laupius/ ia ſen Jumalā Iſraelin päle. Teſtelehin elköön yriken ſillen minna raſkautta co/ Sille mine canman minun Rumiſani meiden HErran Jeſuſen Chriſtuſen Arpimerckit. Meiden HERRA Jeſuſen Chriſtuſen Armo olcohō teiden Hengene canſa rackat Weliet/ AMEN.

✝ Mariſa) Se on Eikenengen pidhe/ſiitä itzenſe yliſtemen/ette hen öbi wäkeuembi/ ia hurſkambi quin henen Lehtmeiſens / Waan catzocaan itzens/ia kerſkakan omaſta wſkoſtanſa/ia ſiſte Armoſta toca henelle Jumalalda on.

✝ Mären) Ei teme Märe ole Inhimiſten Opetus/ waan Euangelium ia Vſko Chriſtuſen päle. Ja ne Chriſtuſen Arpimerckit/ toiſta hen teſſe puhupi/ et ne olluet ne Haauat Chriſtuſen Rumiſſa/ waan caikinaiſet Kerſſimiſet/quin meille ombi Chriſtuſen tedhen.

Galaterin tyge Lehetetty

Romiſta. Ji iiij Alcu-

Alcupuhe P. Paualin Epistolan pále Epheserin tyge.

I. II. III. TEsse Lehetuskirias opetta P. Pauali ensin/Mike se Euangelium ombi/quinga se ainostans Jumalalda aigoittu on ijancaikisudhesta/ia Christusen cautta ansaittu ia wloslechtenyt on. Ette caiki iotca sen pále vskouat/ne tuleuat Wanhurskari/waghari/eleuexi/autuari ia wapaari Laista/Synniste ia Colemasta. Táte hen tekepi nijse iij. ensimeisis lughuisa.

IIII. Sitelehin hen opetta weltámen caiki wáret Opetuxet/iotca ouat Opinliseyxet ia Jnhimisten Sáádhyt/Senpále ette me pysyme caiki ydhen Pään tykene wahwana/wissin/toimeliset/ia teudheliset ainosa Christusesa/Jossa meille caiki ne ouat/nin ettei me miten taruitze paitzi ia vlcona heneste. Ja táte hen tekepi iiij. Cap.

V. VI. Sitelehin hen opetta Vsko harioittaman ia osottaman hyuein tóidhen cansa/ia Syndi weltá. Ja hengelisten Asetten cansa Perkelen wastan sotiman. Jonga cansa me Ristin cautta mahdhama Toiuossa wahwan pysyuá.

Se P. Paualin Epistola Epheserin tyge. Ensimeinen Lucu.

PAuali Jesusen Christusen Apostoli/Jumalan tahdhon cautta.

Ninen Pyhein iotca Ephesos asuuat/ia Vskouat Jesusen Christusen pále.

Armo olcoon teiden cansan ia Rauha Jumalalda meiden Jselde ia Herralda Jesuselda Christuselda.

Hyues

Hyueſtiſiugnattu olcohon Jumala/ ia meiden HERran Jeſuſen Chriſtuſen Jſe/ ioca meite Hyueſtiſiugnanut ombi/ caikinaiſella Hengeliſelle Hyuelleſiugnauzella/ Taiualiſis aſioiſa Chriſtuſen cautta. Nunquin hen meite woloſwalinut on ſen ſaman cautta/ ennenquin Mailman peruſtos laſkettu oli/ Ette meiden piti Pyhet ia Laittamattomat olemã Rackaudes henẽ edeſens. Ja ombi ſäätenyt meite coriataxens henelle itze Lapſixens/ Jeſuſen Chriſtuſen cautta/ henen hyuen mielens tahdhon ielkin/ henen cunnialiſen Armons kijtoxexi/ ionga cautta hẽ ombi tehnyt meite otoliſexi ſen Rackahan poleſta.

Jonga Weren lepitze meille ombi Lunaſtus/ Nimitten Synnein anderiſämus/ henen Armonſa Rickaudhen ielkin/ ioca meille runſahaſti cochtan tullut on/ caikinaiſen wijſaudhen ia taitamiſen cautta/ Ja ombi meille tietteuexi tehnyt henen tahdhons Salaiſudhen/ henen Hyuenſomanſa ielken/ Ja ſen hen on edeſtootannut henen cauttans/ ette ſe ſarnattaman pidheis/ coſka ſe aica teutetty oli/ Senpäle ette hen caiki cappalet päldiſken coconſulkis Chriſtuſeſa/ ſeke ne iotca Taiuaſa/ ette mõs Maan päle ouat/ ſen ſaman cautta. Jonga cautta me mõs Periliſexi tullet olema/ ennen ſäätydh henen aighoturens ielkin/ ioca caiki Cappalet waikuttapi/ henen oman tahdhõs Neuuon ielkin/ Ette me oliſima henen Cunnians kijtoxexi/ me iotca ennen toinoima Chriſtuſen päle.

Cocõſulkis) Jumala tachto ette caiki cappalet pite Chriſtuſen alaonnetudh olemman/ Ja ette hẽ Herraxi ia päärt pidhetäſsin Pſal. 8. Nin ſe te tolla ei hẽ ole/ eipe heille ole ychten oikea Jumala.

Jonga cautta te mõs ewlluet oletta totudhen Sana/ nimiten/ ſen Euangelium teiden autuaudeſta/ Jonga cautta te mõs ſijttequin te vſkoitta/ inſiglätudh oletta/ ſen Lupauxen Pyhen Hengen canſa/ ioca ombi meiden Perimiſen Pantti/ meiden Lunaſtuxehen/ ette me henen Omahitzens oliſima/ henen Cunnianſa kijtoxexi.

Senteden mõs mine/ ſijttequin mine ewllut olen ſijte vſkoſta ioca teiſſe ombi HErran Jeſuſen tyge/ ia teiden rackaudheſ

ta caikein Pyhein tyge/em mine Lacka Jumalata kÿttemeste teiden edeste/ aÿatellen teiden pålen minun rucouxesani/ Ette meiden HErran Jesusen Christusen Jumala/ se Cunniaudhē Jse annais teille sen Wÿsaudhen ia ilmoituxen Hengen/henen omahan tundemiseensa/ia yleswalghaisis teiden ymmerdhyxen Silmet/ Ette te tuta madhaisitta mingecaltainen se teiden Cutzumisen Toiuo olis / ia mingemotoinen se Rickaus henen Cunnialisesta Perimiseste olis /henen Pyhisens/ ia quinga ylenpaltinen swri ombi henen Woimans meiden cochtan iotca vskoma henē wåkeuen wrohudhens waikuttamisen påle Jonga hen waikutti Christusesa / coska hen henen ylesheretti nÿste Colleista / ia pani henen istuman henen oikialle Rådhellens/Taiuahisa ylitze caiken Påruchtinaudhen/Wallan/ Wåkeydhen/HErraudhen/ia caiken sen quin nimitte taitahan/ ei waan tesse Mailmassa/ mutta mös sÿnå tuleuaisesa. Ja ombi caiki cappalet pannut henen Jalcains ala/ ia ombi henen pannut Seurakunnalle pääxi ❧ caikein cappaleiden ylitze/ioca ombi henen Rumihins ia sen ylesteuttemys/ioca caikissa ♣ caiki ylesteuttepi.

caikein) Sencaltainen Seurakūnan på ombi Christus / ette hen quiteng: caikein cappaletten ylitze ombi Herra / ylitze Perkelen / Mailman etc.

♣ Ylesteuttepi) Christus ombi/ia waickutta caiken wirkumisen caikis Londocappaleis/Senteden caiki Londocappalet heneste ouat teutetydh/Jkenens nin se Christilinen Seurakunda ombi Christusen teuttemys/nin ette hen on Christusen cansa yxi teudhelinen Rumis/ia cokonainen Joucko.

II. Lucu.

IA mös te/coska te coollet olitta/Ylitzekieumisen ia Syndein cautta/ioissa te muÿnen waelsitta/temen Mailman iooxun pereste/Ja sen Påruchtinan iolla Twlesa ombi walta/ Nimitten/ sen Hengen pereste / ioca telle aÿalla waikutta epeuskoisten Lasten siselle/ Joinenga seas me mös caiki muÿnen meiten kieuttenyet

nyet olema meiden Lihan Himoisa/ ia teimme Lihan ia toimē tahdon ielkin/ Ja olima Loonnosta Wihan Lapset ninquin mös te mwdh.

Mutta Jumala ioca Ricas ombi Laupiudhesta/ henen swren Rackaudhens cautta/ iolla hen on meite racastanut/ coska me wiele synnise coolluet olima/ ōbi hen meite ynne Christusen cansa eleuexi tehnyt (Sille Armon cautta te oletta autuaxi tulleet) Ja ombi meite ynne henen cansans ylesherettenyt/ ia ynne henen cansans meite istuttanut sijnä Taiualises menos/ Christuses Jesuses. Senpäle ette henen pidheis osottaman sille tuleuaisella aijalla/ henen Armons ylenpaltisen Rickaudhen henen Hywuwdhens cautta/ meiden cochtan Christuses Jesuses. Sille ette Armosta te oletta wapahetudh/ Vskon cautta/ ia ei se sama ole teiste/ Jumalan Lahia se ombi/ ei Töiste/ Senpäle ettei yxiken itzense kerstaisi. Sille me olema henen teconsa/ Loodhut Christuses Jesuses/ hywihin töihin/ ioihinga Jumala meite io ennen walmistanut on/ ette me nijsse waeltaman pite.

Senteden aijatelca sen päle/ ette te iotca muijnen Lihan ielkin Pacanat olitta/ ia cutzuttin Esinahaxi nijste iotca cutzuttin Lihan ielkin Ymberileickaus/ iotca käsille tehdhen/ Ette te sihen aican ilman Christusta olitta wieroitetudh Jsraelin Borgharicūnasta/ ia mwcalaiset Lupauxen Testamentistä/ iosta teille ei Toiuocan ollut/ ia olitta Mailmasa ilmā Jumalata.

Mutta nyt te iotca Christuses Jesuses oletta ia muijnen taambana olitta/ nyt te oletta tyge tulluet Christusen Weren cautta. Sille hen ombi meiden Rauha/ ioca molomista ydhen tehnyt on/ ia ombi sen Waieh Aidhan poisserckenyt Sijnä ette hen Lihansa cautta poisotti sen wihalisudhen/ quin on sen * Lain/ ioca Keskyisse pätetty oli. Senpäle/ ette henen piti Cahdhesta ydhen wdhen Jnhimisen itzehenesens looman/ ia

Rauhā

Rauhan tekemen/ia ette hen ne molemat ſouittais Jumalan canſa ydheri Rumiri Riſtin cautta. Ja ombi ſen Wihaliſudhen itzenſä cautta coolettanut. Ja on tullut ilmoittamä Euägelium cautta teille Rauha/iotca taambana olitta/ia ninen iotca leſſe olit. Sille ette Henen cauttans ombi meille Molomille Tygekieumys ydhes Hengeſſe Jſen tyge.

Nin eipe te ſillen ole Wierahat/ia Mucalaiſet / waan Pyhein canſa Borgharit/ ia Jumalan Perehet / yleſraketudh Apoſtolein ia Prophetadhen Peruſtoxen päle/ioſſa Jeſus Chriſtus ylimeinen Culmakiui ombi / Jonga päle caiki Rakennus toinē toiſehens liitetehen / ſe caſuapi Pyheri Tēpliri Herraſa / Jonga päle mös te yleſraketahan / Jumalalle ydheri Taloiri / Hengen cautta.

‡ Lain) Laki ſe oli wihaliſus ia Rötta/Pacanain ia Juttain keſkene/Sille ette Juttat tadhoit ſen cautta paramat olla. Mutta nyt ette caikilla ilman Laita/Chriſtuſen cautta Hengi onopi./Nin ſille wihaſudhella on loppu ia caiki ouat ydhencaltaiſet.

III. Eucu.

SEn ſyyn tedhen mine Pauali/ſe Jeſuſen Chriſtuſen Fangi olen teiden Pacanaiden edeſte/ Jos te mutoin cwlleet oletta ſen Jumalan Armon wirghaſta/ioca minulle teiden polen annettu on / Ette minulle ombi tietteuexi techty teme Salaus/ilmoituxē cautta/Ninquin mine ennen lyhyteiſeſt kirioitin / Joiſta te lukein madhatta tuta minun ymmerdhyxen Chriſtuſen Salaudheſa/ Joca ei ole tiettexi tecty entiſiſn aicoin Inhimiſten Lapſille/ ninquin ſe nyt on ilmoitettu henen Pyhille Apoſtolille/ ia Prophetille Hengē cautta. Nimitten /ette ne Pacanat pite canſaperiliſet oleman/ ia ſamas Rumiſs ia oſaliſet henen Lupauxeſtäs Chriſtuſeſſa ſen Euägeliumin cautta Jonga Palueliari mine tullut olen/

ſen

sen Jumalan Armon Lahian poleſta / ioca minulle annettu on / henen woimaliſen waikutoxens ielkin.

Minulle (ioca wähin olen caikein pyhein keſken) ombi teme Armo annettu / ette minun pite Pacanain ſeaſſa ülghiſtaman ne tutkimattomat Chriſtuſen Rickaudhet / ia walkeiſa ne edeſkandaman iocahitzen edes. Mingemodhoinen Oſaliſeus ombi ſijnä Salaudheſa / ioca tehenaſti Mailman alghuſta ombi ſalattu ollut Jumalaſa / ioca caiki cappalet loonut on / Jeſuſen Chriſtuſen cautta. Senpäle ette ſen nyt pideis tietteuexi tuleman ✠ Päruchtinaille / ia Herraudhelle Tainahiſa Seurakundain cautta / ſe IVMALAN monencaltainen Wyſſaus / ſen Aighoturen pereſte hamaſt Mailman alguſta / ionga hen oſottanut ombi Chriſtuſes Jeſuſes meiden Herras / Jõga cautta meille on weſkallus ia tygenkieu mys / caiken rochkiudhen canſa / Vſkon cautta henen pälens.

Senteden mine rucolen / ettei te wäſyiſi minun waiuain tedhen / ioteca mine teiden edeſſen kerſ'in / Joca ombi teiden Cunnianna. Sen ſaman ſyyn edeſte mine cuinardhan minun polueni / meiden Herran Jeſuſen Chriſtuſen Iſen polen / ioca ſe oikea Iſe ombi caikein ylitze quin Iſexi cutzutan ſeke Taiuahiſa ia Maaſa / Ette hen teille woiman annaiſi / henen Cũmialiſudhens Rickaudhen pereſt / ette te henen Hengens cautta wäkeuexi tuliſitta ſihen ſiſeliſen Inhimiſen / ia Chriſtus madhais aſua Vſkon cautta teiden Sydhemeſen / ia Rackaudhen lepize kyinnyſuritetudh ia peruſtetudh oliſitta. Senpäle ette temadaiſitta ymmertä caikein Pyhein cãſa / mikä ſe ✠ Lauius / ia ſe pituus / ia ſe ſyuus / ia ſe corckeus olis / Ja ſen cautta tun diſitta ſen Chriſtuſen rackauden / ioca quitengi caikẽ tundemiſen ylitzekieupi / Senpäle ette te oliſitta yleſtentetydh caikinaiſella Jumalan ✠ teudheliſudhella.

Mutta henelle (ioca woipi caiki ylenpaltiſeſta tehdä / ylitzen caiken

Domica 15 pt Trin

✠ Jumalã teudeliſudella) Ette Jumala yrnẽs teiſſe wallitzis / ia waientais / ia te heneſte teudeliſet oliſitta.

caiken ſen quin me rucolema taicka aÿattelemma / ſen woi-
man pereſte / ioca meiſſe waikuttapi) olcohon Cunnia Seura
kunnaſa / ioca on Chriſtuſes Jeſuſes / caikin aighoin / ÿancai-
kiſeſt ia ÿancaikiſehen Amen.

✝ Päruchtinailla) waicka Jumalan Engelit teunens ouat Jumalaſta /
nin he quitengin aſtaitzeuat iocapeiue Chriſtikunnan päle wohet Armot
ia Lahiat / iotca Jumala alati wloſiaca / Ninquin mös Chriſtus ſanopi
Luce xv. Ette Engelit iloitzeuat ydhen Synniſen yhtze / ioca itzens pa-
randapi.

✝ Laulus) Rackaus ſe oſotta coſka Yſko ombi oikia / ioca ſiſte käſitte /
ettei miten nin Lauta / pitke Syue ia corckia ole / toſſa Chriſtus ei tardha
eli woi autta / ia eipe enſingen pelke / että Synnin tedhen / Cooleman / että
Helueten / olcon ſe Lauta / pitke ſyue etc. Ninquin Pſal. 139. mös ſanopi
Quo ibo a ſpiritu tuo / et quo a facie tua fugiam?

IIII. Lucu.

JN mine nyt manan teite / mine fangittu Herraſſa / ette te waellaiſit ninquin tule ſijnä Cut
zumiſes ioſſa te curzutudh oletta / Caiken nen
rydhen ia Lakindhen / ia kerſſimiſen canſa /
Ja kerſſiket toinen toiſtan Rackaudeſa. Ja
achkeroicat pitemen Hengeſſe ycteyttä / Rau
han ſiteen cautta. Yri Rumis ia yri Hengi / Ninquin te mös
curzutudh oletta teiden curzumiſen ydhencaltaiſen Toiuoon.
Yri Herra / yri Yſko / yri Caſte / yri Jumala ia meiden cai-
keden Iſe / ioca caikein teiden pälen ombi / ia teiden caikein
cautta ia teiſſe caikiſſa.
Mutta iocaitzelle meille on Armo annettu Chriſtuſen Lahian
mitan ielkin. Senteden hen ſano / Hen on yleſaſtunut Corcki
uteen / Ja on ſen ✱Fangiuxen fangina wienyt / Ja ombi Jn-
himſille

✱ Fangiuxen) ſe on Synoi / Colema ia Omatun do / Ettei ne mei te ſillen käſite ei li woi kiuſpite.

himiſille Lahiat andanut. Mutta ſe quin hen yleſaſtui / mite ſe on mwta / Waan ette hen mõs ennen tenne alaſaſtui alimai ſihin Maan Paickoin: Joca alaſaſtunut on / ſe ombi mõs ſe ſama / ioca yleſaſtui caikein Taiuaſten pãle / ette henen piti caiki teuttemen.

Caiki) Ette hen waikuttapi caiki caikis cappaleis / Ja ettei mite ken paitzi hene te tehdhe / puhuta eli ajatella.

Hen on mwtomat pannut Apoſtoliri / mwtomat Prophetiri / mwtomat Euangeliſteriri / mwtomat Paimeniri ia Opetairi / ette ne Pyhet pite hangitudh oleman ſihen Wirghan tecohon / ionga cautta ſe Chriſtuſen Rumis yleſraketuri tulis / Sihenaſti ette me caiki tulema ydhencaltaiſen Yſkoon / ia Jumalan' Poian tundemiſeen / ia ydheri teudheliſeri Miehexi tulẽma / ioca ombi ſijnã teudheliſes Chriſtuſen ijen mitaſa. Senpãle ettei me ſillen enembi Lapſet oliſi / iotca horiuma ia ymberiwietelleiſimme caikinaiſiſta Opeturen twleſta / Inhimiſten coiruten ia cauallutten cautta / ioilla he ymberinſkieuet meite ſadhaxens pette.

Hãgitudh) ſe on hyueſti walmiſterud ia caikilla modhoilla edeſcatzotudh ia hãgitud / nin ettei miteken puutrus Chriſtukũnan wirghaſa.

Coiruten) Quin iocu põre ymbe rinſaetaen / nin mõs ne / iotca Jnhimiſten Opeturet edeſtouat ſen Pyhen Ramatũ toimet ymberinſwipoutelnat ia kendeleuet.

Mutta olcam me toimeliſet Rackaudhes / ia caſuacam caikis cappaleis / heneſſe / ioca ſe Pää on Chriſtus / Joſta coco Rumis ychten lijteten / ia yri Jeſen rippu toiſeſta / caikein Raiain lepitze / ſijnã ette itzecuki toiſtanſa paluele / ſen teghon pereſte quin cullakin Jeſenelle ombi / henen modhollans / ia ſa attapi / ette Rumis caſuapi itzellens corotuxeri / ia ſen caiken Rackaudheſa.

Nin mine nyt ſanon / ia todhiſtan Herraſa / ettei te ſillen waella / nin quin ne mwdh Pacanat waeldauat / heiden mielens tyhmydheſa / ioinenga ymmerdhys pimitetty on / ia ouat poiſwierandeneet ſijtã Elemeſte / ioca Jumalaſta onopi / ſen tyhmydhen cautta / quin heiſſe on / ia heiden ſydhemens Sokiudhen cautta / Jotca ſijttequin he ſihen iouduit / ette he lackaſit murechtimaſta / nin he itzeheidens ylenannoit caicken Haureutehẽ / ia päättemen caikinaiſta Saaſtautta ynne Ahneuden

canſa

canſa. Mutta eipe te nin Chriſtuſta oppenet ole/ios te muto-
in henen cwlleet oletta/ia heneſſe opetetudh olitta/ quinga Je
ſuſes yri toimelinen meno ombi.

Nin poiſpangata nyt teiden tykönenne ſe wanha Jnhiminen
ionga canſa te ennen waelſitta/ioca himoin cautta eryriſe itzē-
ſe turmelepi. Mutta wdhiſtacat teiten teiden mielen henges/
ia pukecat itzen ſihen Wten Jnhimiſeen/ ioca Jumalan ielkē
lootu on/toimeliſes Wanhurſkaudes ia Pyhydhes. Senteden
poiſpangat Walhet/ ia puhucan iocainen totudhen Lehimei-
ſens canſa/ſenwoxi ette me olema keſkenen Jäſenet. Wiha
ſtucat/ia elke ſynditechkō. Elket andaco Auringon laſke
teiden wihan ylitze/ Elket andaco Laittaijalle ſia. Joca
waraſtanut on/elken ſillen warghaſtaco/ Waan paraman
techken tōte/ia matkan ſaattacan kāſillens iotakin hyue/Sen
pāle ette henelle olis iacamiſta Tarwitzenan canſa.

1. Pet. 2.
Sach. 8.
Pſal. 4.
Jaco. 4.

Elket andaco wloſkieudā teiden Suuſtan retaliſi Puheita/
waan mite tarpelinen on paranoxeri iohonga ſite tarwitan/ et
te ſe auwlinen olis cwlta. Ja elkette ſite Jumalā Pyhe henge
mureheliſeri ſaattaco/iolla te inſiglatud oletta/ lunaſtoren
peiuehen aſti. Caiki catkerus ia hirmous/ia wiha/ia hwto/ia
ſadhattus olcohon caucana teiſte/ynne caiken pahudhen can
ſa. Mutta olcatta keſkenen toinen toiſens cochtan yſteuelli-
ſet/laupiat/ia anderiandacat toinen toiſenſa/ Ninquin mōs
Jumala teille anderiandanut on Chriſtuſen cautta.

V. Cap.

NJn olcat nyt Jumalan Tauoittaiat/ninquin
rackat Lapſet/ia waeldacat rackaudheſa/ſa
malmoto quin Chriſtus meite racaſti/ia itze
henēs wloſandoi meiden edeſten/Labiari ia
Vffriri/Jumalalle makiari haijuri. Mutta
hoorutta ia caiki Riettautta/eli Ahneutta/

elket

elket andaco ensingen teiden seasan mainitta/ ninquin Pyhein tulepi. Ja häpieliset sanat/ia Hullutpuhet eli Jarituxet iotca eiuet mihingen kelpa / Waan paramin Kijtossana. Sille se te tietkä /ettei yxiken Wärtamies taicka Saastainen eli Ahne (ioca ombi Epeiumalan Paluelia) ole Perilinen Christusen ia Jumalan Waldakunnasa. Elket ydhengen andaco teiten pette turhilla puheilla/Sille sen syyn tedhen Jumalan wiha tulepi Epeuskoisten Lasten ylitze.

Senteden elket olco heiden Osaweliens/Sille ette muijnen te olitta Pimeys/Mutta nyt te oletta Walkius Herrasa. Waeltaca ninquin Walkiudhen Lapset. Sille Hengen hedhelme ombi caikisa Hywuydhesa ia Wanhurskaudhesa/ ia totudhesa/ Ja coetelkat mite Herralle otolinen olis. Ja elket osaliset olgho ninen Hedhelmettömein Pimeyden Töidhen cansa/ waan paramin nuchdelkat heite. Sille mite heilde sala tapactu/se olis mös häpie wlossano. Mutta caiki nämet ilmei tuleuat/coska ne walkiudhesta rangaistaan/Sille ette caiki quin ilmei tule/ se on walkeus. Senteden hen sano/Yleshere sine ioca macat/ia ylesnouse nijste Cooleista/ nin Christus sinun yles walghasepi. Esa. 60.

Nin catzocat nyt ette te wijsahasti waellatte/ei ninquin ne tyhmet/waan ninquin ne wijsaat. Ja hangitcat teiten aiallās/ Sille aica ombi ✠ paha. Sēteden elket olgho taitamattomat/ waan taitauaiset/mike Herran tachto on. Ja elket te iopuco Winasta/iosta paha meno nousepi/Waan olcatta teutetydh Pyhelle Hēgelle/ ia puhucat keskenen Psalmeista/ia Kijtoswirsiste ia Hengelisille Lauluijlla / weisaten ia leikiten Herralle teiden sydhemesenne/ Aina kijtteden Jumala ia Jse / iocaitzē edeste/meiden Herran Jesusen Christusen Nimese/Ja olcat keskenen alamaiset toinen toisenna Jumalan pelghosa. Waimot olcat heiden Miestens alamaiset ninquin Herralle.

Meno) Ninquin me näemme ne Jomarit oleuan willise/hullut tuijmat / häwuyttomat ia heijutauaiset caikis Asiois/Sanois hwdhossa/Pargussa/ia muissa tauoissa.

Sille ette Mies ombi waimõ pää/ Ninquin mõs Chriſtus ombi Seurakunnan pää/ ia hen ombi henen Ruminś Teruеys. Mutta ninquin Seurakunda ombi Chriſtuſen alamainen/ nin mõs Waimot pite caikis alamaiſet oleman heiden Mieſtens.

Miehet/ racaſtacat teiden waimoiſan/ Ninquin mõs Chriſtus racaſti Seurakunda/ ia itzens wloſannoi henen tedhens/ Sẽ pãle ette henen piti ſen pyhittemen/ ia ombi ſen puhdhaſtanut wedhen Leulyſã Sanan cautta. Senpãle ette henen piti itzellens ſaataman ydhen cunnialiſen Seurakunnan/ iolla ei ole pilcu eli Ryppyã/ taicka iotacuta ſemmotoiſta/ Waan ette henẽ piti Pyhen ia Laittamattoman oleman. Nin mõs Miehet pite heiden Waimonſa racaſtaman/ quin heiden oma Ruminſtã ſa. Joca henen Waimonſa racaſtapi/ hen racaſta itzenſe/ Sille ettei yxiken coſkan ole wihanut oma Lihanſa/ waan hen elette ia rauitze ſen/ Ninquin mõs ẋ Erra Seurakunnan. Sille me olema Jeſenet henẽ Ruminſtanſa/ ia henen Lihaſtanſa/ ia henen Luiſtanſa. Sẽ ſyyn tedhen ylenandapi Inhiminen Iſens ia Eitins/ ia iepi Waimonſa tyge/ ia cari tulenat ydheri lihari.

Gene 2. Teme ✠ Salaus õbi ſuri/ mutta mine puhũ Chriſtuſeſta ia Seurakũnaſta. Quitengi itzecuki mõs teiſte racaſtacan henẽ Waimons/ ninquin itzenſe/ Mutta waimo cauattacan Mieſtenſe.

✠ Paha) Chriſtitun Inhimiſen cochtauat moninaiſet Aſiat/ ia hende eſtenet wnochtaman hyue Tõite/ ette hen toiſinans pite itzens ninquin Orian/ itdalle pãſtemen/ ia tilan hyuhin tõhin ottaman quin hen para hin taitz ia woipi. Quin ſanotan, Amici fures temporis/ Se on/ Aſteuiten tedhen palio tehden.

NB

✠ Salaus) Sacramentti eli Myſterion cutzutan Salaus/ taica iocu werhottu cappale/ iolla quitengin ombi wlcopein oma tydhi eli toimitos. Nin on mõs Chriſtus ia henen Seurakundans yri Salaus/ yri ſuri/ talo/ ia pyhe Salattu cappale/ ioca Vſkotan ia ei nähde. Se ſama nyt Miehen ia Waimon canſa/ ninquin wlconaiſella merkille wloſtydhetan Ette ninquin Mies ia Waimo ouat yri Rumis/ ia caiki heiden tauarans on ychteinen/ Nin mõs on ſille Chriſtuliſella Seurakunnalla caiki mite Chriſtuſella on/ ia mite hen itze on.

Te

VI. Lucu.

E Lapset olcat cwliaiset teidē Wanhembain HERRAsa/Sille ette se on oikea. Cunnioita sinun Jses ia Eites/ Joca ombi se ensimeinen Resky/iolla Lupaus on/Senpäle ette sinū pite hyuesti kieumen/ia cauuan elemen Maan päle. Ero 20. Coloſ 3.

Ja te Jset elket yllytteko teiden Lapsiāna wihaan/Waan yleskaswatacat heite Rangastuxes ia Herran manaures.

Te Palueliat olcata cwliaiset teiden rumilliſten Herrain/pelkeuxen ia wapistoxen cansa/teiden syhdemē yrikerdhasudhes/ninquin Christusen/ Ei wainoin silmein edes paluellen/ninquin Inhimistē mielennouteexi/waan ninquin Christusen Palueliat/tehden sydhemeste mite Jumala tachto hyuelle mielelle. Se tiedhe/ette te Herra palueletta ia ei Inhimiste. Ja tiedhe se/ette mite hyue itzeckin tekepi/sen henen pite Herralda iellens saaman/olcon hen Oria eli wapah.

Ja te HErrat techket mös site sama heite wastan/ia poispangat wchkauret/Ja tiedhet/ette teille mös HErra ombi Taiuassa/ia ei ole henen edesens Inhimisen moodhon catzommus.

Nyt wümen (minum rackat Welieni) olcat wäkeuet Herrasa/ia henen wäkeydhens woimasa. Nēnepukecat caiken Jumalan Harniskan/Ette te woisitta wastanseiso nüte caualita Perkelen pälecarckamisi. Sille eipe meille sota ole Liha ia Werta wastan/Waan Peruchtinaita ia Waldautta wastan/se on/ mailman HErroi wastan/iotca temen Mailman pime ydhesa waltauat/nüte pahoi Hengi wastoin Taiuahen alla.

P. Paualin Epiſtola

Senteden tygenottacat caiki Jumalan Harniſkat/ſenpåle et te te woiſitta waſtanſeiſo ſinå pahana peiuene / ia caikiſſa aſioiſſa madhaiſitta pyſyueiſet ✠ edeshardhautta.

✠ Edeshardhautta) Se on/Adhiſtaman nijte wiholiſi/ta wim ein ſen Woiton ſaadha.

Nin ſeiſocat nyt ymberinſwötetydh Cupeiſta Totudhen canſa/ ia ylepuetettuna Wanhurſkaudhen Rindaraudhalla/ia kengitetyt Jalgat rauhan Euangelumin canſa/ iolla te walmi hit oliſitta. Mutta caikein ylitze/ tygenottacat vſkon Kilpi/iol la te woitta ſammutta caiki ſen Rymen tuliſet Noolet. Ja ot tacat terueydhen Rautalacki teiden pålen. Ja Hegen Miecka/ ioca ombi ſe Jumalan Sana. Ja rucolcat alati caikeſa waraliſes/ rucolum/ſen ia anomiſen canſa Hengeſe/ Ja ſihen te mös waluocat caiken acherudhen ia rucouren canſa/ caikein Pyhein edeſte/ia minun edeſteni / Senpåle ette minulle annetaiſijn puhet rochkindhe cåſa minun ſuumi auamiſeſa/ Ette mine madhaiſin tietteuexi tehdhå ſen Euangelumin Salaudhe ionga Reſkyleinen mine olen neiſſe Cahleiſſa Senpåle ette mine nijſſe madhaiſin rochkiaſta puhuua/ninquin minun tulcki puhuaxen.

Mutta ſenpåle ette te mös tietciſitte/ quinga minnn kåten kieupi/ia mite mine teen/ſen caiken Tichycus minun racas welein ia Vſkolinè Paluelia Herraſa/ teille tietteueri tekepi. Jonga mine ſentedè teiden tygen Lehetin/ette te ſaiſitta tiete quinga minun kåtè keupi/Ja ette hen lohutais teiden ſydhemène. Rauha olcohō Welille/ia rackaus Vſkon canſa/Jſelde Jumalalda ia HERralda Jeſuſelda Chriſtuſelda. Armo olcohon caikein canſa iotca meiden HErra Jeſuſt Chriſtuſt puchtaſta ſydhemeſte racaſtauat/AMEN.

Kirioitettu Romiſta Epheſerin tyge.
Tichicuſen möte.

Teſ

TEsse Epistolas P. Pauali kijte nijte Philipperite/ ia manapi heite pitemehen ia waeltamã oikes wskosa/ ia Rackaudhesa casuamahan. Mutta senwoxi ette ne falskit Apostolit ia Tecoinopettaijat / aina wsko wahingottauat/nin hen warapi heite sencaltaisista. Ja osottapi heille moninaiset Sarnaijat/Mutomat hyuet/ Mutomat pahat / Nin mös itzehenens ia henen Opetuslapsens Timotheusen ia Epaphroditusen. Tåte hen tekepi j. ia ij. cap. I. II.

Sijnå iij. cap. hen poishylke sen Vskottoman ia Inhimillisen wanhurskaudhen / ionga ne falskit Apostolit opettauat ia edespiteuet. Ja panepi itzense esicuuaxi / ette hen oli sencaltaises wanhurskaudhes ennen cunnialisesta elenyt / Ja ei quitengan nyt miten sijte lucu pidhe/Christusen wanhurskauden tedhen / Jonga hen Vskon cautta sai. Sille se toinen tekepi watzan waiuoin Jumalaxẽs/ia Christusen Ristin wiholisexi. III.

Sijnå iiij. cap. hen neuuopi heite Rauhahan ia hyuen wlconaisen menohon iocaitzen cochtan / Ja kijttepi heite heiden Lahians edeste / ionga he henelle lehettenet olit. IIII.

Se P. Paualin Epistola Philipperin tyge. Ensimeinen Lucu.

PAuali ia Timotheus Jesusen Christusen Palueliat.

Caikein Pyhein Christuses Jesuses iotca Philippis ouat/ynne Pijspain ia Palueliain.

Armo olcohon teiden ia Rauha Jumalalda meiden Jselde/ ia Herralda Jesuselda Christuselda.

P. Paualin Epistola

Mine kijten minun Jumalatani / nin wsein quin mine aijat telen teiden pålen (iota mine aina teen / caikissa minun Rucoxisani teiden caikein edeste / ia teen sen Rucoxen ilon cansa) ette te oletta Osalisexi tulleet Euangeliumisa / hamast ensimeisest peiuest nin tehenasti. Sihen mine olen sangen wissi / ette se ioca teisse ombi hyuen tööñ ruuenut / hen mös sen teuttepi Jesusen Christusen peiuen asti. Ninquin se mös ombi minulle coctolinen / ette minun pite sillewirgalla teiste caikista lwleman / Senteden ette mine caikij teite minun sydhemeseni pidhen / ne isse minun Cahleisani (ioissa mine sen Euangeliumin polesta wastan ia wahuistan) Ninquin ne iotca caiki minun cansani Armosta osaliset ouat.

Sille Jumala ombi minun Todhistaijan / quinga mine halan sydhemen pohiasta caiki teite Jesuses Christuses / Ja sen saman polesta rucolen ette teiden Rackaudhen enemin ia enemin hötyis caikinaises Tundemises / ia caikinaises ymmerdhyxes / ette te coettelisitta mite Paras olis. Senpåle ette te olisitta selkiet ia ei kellēge pahoituxexi Christusen peiuen asti / ylesteutetyd wanhurskaudhen hedhelmelle / ioca Jesusen Christusen cautta tapachtupi (teisse) Jumalan kijtoxexi ia cunniaxi.

Mutta mine tahdhon ette teiden pite tietemen (rackat weliet) se quin minuhun tapactanut on / se ombi waan enemin Euangeliumin auxi tullut / Nin ette minun Siteni ouat ilmei tulluet Christusesa ymberi caikē Radhinhoonen / ia mös caikein ninen mwidhen tykene. Ja ette monda welie Herrassa wahuistetudh minun Siteisteni ouat site rochkiamaxi tulleet / site Sana puhuman waroimata. Mutomat tosin Christusta sarnauat Cateudhen ia toran teden / Mutta monicachta mös hyuen tadhon tedhen. Ne ilmoittauat Christusta rijdhasta ia ei selkieste / Sille he lwleuat sen cansa liseuens murechta minun Sitehin / Mutta nåme rackaudhesta / Sille he tieteuet

ette

ette mine teſſe macan Euangeliumin edeſtwaſtamiſen tedhen
Miteſte ſe ſis on: Ette Chriſtus quitengin ilmoitetan edeſ-
millemoto ſe tapachtupi/ taicka tilaſta eli oikialla modholla/
ſijte mine iloizen/ia wiele tahdhon iloita. Sille mine tiedhen
ette ſe ſama ioutupi minulle teruеydheri/ teiden Rucoxen/ ia
Jeſuſen Chriſtuſen Hengen auttamiſen cautta. Ninquin mine
caiketi odhotan ia toiuon/ettei mine miſſeken cappaleſa hä-
pien alaiſexi tule/ Waan caiken wapaudhen canſa/ninquin ai-
na ilmangi/ nin mös nyt Chriſtus ſangen yliſteten minun Ru
miſami/olcan ſe Elemen cautta taicka Cooleman cautta. Sille
Chriſtus ombi minulle Eleme/ia Coolema öbi minulle Woito
Mutta ios mine ſaan ele Lihaſa/ ſe ſopi enemen He-
dhelmete toottaman/Ja en tiedhe/cumman mine weloſwalit-
zen/ Sille nijſte molemiſta mine adhiſtetan/ Mine halan tääl
te poiſerite ia olla Chriſtuſen canſa/ioca mös palio parambi
olis. Mutta ſe ombi palio tarpeliſembi Lihaſſa olla/ teiden te
dhenne. Ja ſen mine tiedhen ſangen Wiſſiſte/ ette minun ole-
man pite/ia teiden caikein canſan oleman/ teiden parahaxen/
ia Vſkon iloxi/ Senpäle ette te madhatta teiten couan kerſka-
ta Chriſtuſes Jeſuſes/minun iellenſtulemiſen cautta teidē tygē
Waiuoin waeldacat ninquin Chriſtuſen Euangeliumin
ſouelias on/ ſenpäle/ ios mine tulen ia näen teite/ eli poiſolle-
ſani ſaan cwlla teiſte/ että te ſeiſotta ydhes Henges ia ydhes
Sieluſa/ia ynne meiden canſan campatta Euangeliumin Vſ
koſa. Ja elket miſſeken aſias ädaco teite peletetä teiden waſtā
ſeiſoilda/Joca toſin heille ombi yxi cadhotuxen ſyy. Mutta
teille teruеydheri/ ia ſe ſama on Jumalaſta. Sille ette teille on
annettu Chriſtuſen poleſta/ei ainoſtans ette te henen pälens
Vſkotta/waan mös kerſſimen henen tedhens/Pitedhen ſite ſa
ma Kilnotuſta iōga te minuſſa näitte/ia nyt minuſta cwletta.

II. Lucu.

P. Paualin Epistola

Ongo nyt iotakan manausta teiden tykenen Christusesa / Onga iotaki lohutosta Rackaudhesa / Ongo iotaki Hengen Osalisutta / Ongo iotaki sydhemelist rackautta ia Laupiutta. Nin teuteket minun ilon / Ette teille olis yximieli / ychteleinen Rackaus / yximieliset / ia ychtepiteueiset olisitta. Elket miten techkö rijdhan eli turhan cunnian cautta / Waan neurydhen cautta piteket keskenen toinen toisensa ialombana quin itze henense. Ja elken cuki itze parastans catzoco / waan iocainen toisensa parasta.

Sille se sama halu olcohon teisse / quin mös oli Christuses Jesuses / Joca waicka hen oli Jumalan caltainen / eipe hen wäkiwallaxi lukenut / Jumalan caltainen olla / Waan itzēse tyhijeri laski / otti Orian modhon pälense / ia tuli muidhen Inhimisten wertaiseri / ia menoista ninquin Inhiminen leuttin / Itzense neurytti / ia oli cwliainen haman Cooleman saacka / ia / Ristin cooleman asti. Senteden ombi Jumala mös Henen yleskorghottanut / ia andanut Henelle ydhen Nimen ioca caikein nimein ylitze on / Ette Jesusen Nimehen pite caiki Poluet cumartaman / iotca Taiuasa ia Maan päle ia maan alla ouat / ia caiki Kielet pite tunnustaman / Ette Jesus Christus ombi HERRA / Isen Jumalan cunniaxi.

Nyt senteden minun Rackahani / ninquin te aina oletta cwliaiset olleet / Ei ainostans minun tykenollesani / waan mös nyt palio enemin minun poisollesani / souitelcat Pelghon ia wapistoxen cansa / ette te autuaxi tulisitta. Sille Jumala on se / ioca teisse waikuttapi / seke tahdhon ette mös teghon / henen hyuen sosionsa ielken.

Epelemete) ettei he napitzisi eli nurisis Jumalā wastan / taicka ei hooriusi wskosa kerssimettydhen cautta.

Techket caiki ilman napitzemata ia ilman epelemete / Sen päle ette te olisitta paitzi panetusta ia selkiet / ia Jumalā Lapset / laittamattomat / sen äperen ia heijun Sughun keskelle /

Joinen

Joñenga ſeas te paiſtacat ninquin Kyutelet mailmaſſa/ſijnä/ ette te Elemen Sanaſſa pyſytte/Minulle kerſkamiſeri Chriſtuſen peiuenä/ettei mine huckan iooxenut oliſi/taicka turhan tõte tehnyt. Ja waicka ios mine ꝛ Wffrataiſin ylitze teiden Vſkonia Jumalanpaluelux en Wffrin/Nin mine iloitzen ia remuitzẽ teiden caikein canſan. Sen ſaman ſyyn tedhen pite teiden mõs iloitzeman/ia remuitzeman minun canſani.

Mutta mine toiuon Herras Jeſuſeſa/ette mine pian lehetem Timotheuſen teiden tygen/ette mineki ihaſturis oliſin / coſka mine ſaan tiete quinga teiden käten kieupi. Sille ei ole minulla keten/iollaiwri nin ombi yxi mieli minun canſani/ iolla nin kijndie mureh teiſte ombi. Sille he caiki etziuet omahiſtans/ia ei Jeſuſen Cheiſtuſen oma. Mutta te tiedette henẽ kiuſauxẽs. Sille quin Lapſi Jſens canſa/ nin hen on Euãgeliumis minũ canſani paluellut. Sen ſaman mine toiuon teille cochta lehette coſka mine olen aſijoittani catzonut. Mutta mine Vſkalan Herran päle/ette mine mõs itze pian olen tuleua.

Waan minun nähdhexeni olis tarpelinen/teiden tygen lehette ſen Welien Epaphroditum/ioca minun Apumiehen/ia Sotacumpanin/ia teiden Apoſtolin ombi/ioca minua hädheſe palueli. Sen woori ette hen teite caiki ikewõitzi/ia oli ſangen ſurux ſans/ſenteden ette te ewllet olitta henen kipieexi/Ninquin hen mõs totta oli io coolemakielis. Mutta Jumala armachti henen pälens/Ja ei wainoin henen pälens/waan mõs minun pälen/ettei minun pitenyt ſaaman murehta murehen päle.

Mutta mine olen henen ſite nopiamin lehettenyt/ Senpäle ette te ſaiſitta henen nähdhä / ia waſtwdheſta iloitziſitta / ia minulla mõs wehembi murechta olis. Nin ruuetkat nyt hende waſtan Herraſa caikella iolla/ia piteket ſencaltaiſet cunnia ſa. Sille ette Chriſtuſen aſian tedhen / oli hen Coolemata nin lehexẽynyt/ette hen wähe aijatteli Zengens polen/ſenpäle ette hen minua paluelis teiden poleſtan.

✠ Wffrataisin) Se on/Echke minun coleman pideis/sen polesta/sen syyn tedhen/ette mine saatoin teÿet Jumalan paluelÿxi/ia wffrixi Euā geliumin ia wskon cautta/Nin mine sen tahdhon ilon cansa tehdhā/ia te iden pite mōs sen minulle sooman ilon cansa.

III. Lucu.

SDhespein rackat weliet/remuitka Herrasa. Ette mine teille ydhelle modholla kirioitan/ eipe mine sijte swtu/waan se tekepi teite site wissimexi. Cauattacat teitenne Coirilda/cauattacat nÿlde pahoilda Tōmiehilde/Cauattacat Poisleickamisesta. Sille me olema se Ymberileickaus iotca Jumalata Hengese paluelemma/ia kerskamma meiten Christusesa Jesusesa/ia ei Lihan pāle turua/ Echke minulla mōs olis/iosta mine madhaisin Lihasa kerskata. Jos iocu mw tachtopi wskalda Lihan pāle/Mine palio enāmin/Joca cadhexandena peiuenā ymberileicattu olen/yxi Jsraelin Canssasta Ben Jamin sughusta/yxi Ebreus nÿste Ebreiste/ia Lain ielkin yxi Phariseus/Achkerudhen pereste yxi Seurakunnan wainoija/sen wanhurskaudhen pereste quin Laissa on/olen nuchtetoin.

Poisleickamisesta: Hen cutzupine falskit Opettaiat Poisleickamisexi. Sille ette he opetit ymberileickaurē tarpelisen oleuā vāhurskauteen/iōga cautta Inhimisten Sydemet wskosta poisleicataan.

Mutta mike minulle woitto oli/sen mine olen Christusen tedhen wahingoxi lukenut. Sille ette mine luen caiki wahingoxi sen swren ylenpaltisen Christusen Jesusen minun Herrani Tundemisen echtohon/Jonga tedhen mine olē caiki cappalet wahingoxi lukenut/ia pidhen ne Raiskan edeste/Senpāle ette mine Christusen woittaisin ia leutteisijn henesse/Ettei minulla olisi minun Wanhurskauten ioca Laista tule/waan se ioca Christusen Vskosta tule/Nimitten/se Wanhurskaus ioca Jumalalda Vskolle tygeluetaan/Hende tutaxeni/ia henē Ylesnousemisens woiman/ia henen Kerssimisens Osalisudhen/ia

tulen

tulen henen Coolemanſa caltaiſeri/iolla mine mõs henen coch taiſin/minen Coolutten Yleſnouſemiſesa.

Ei nin ette mine ſen io käſittenyt olen/eli io teudhelinen olen/Mutta mine pyren couan ſen pereſte/ios mine ſen mõs madhaiſin Käſitte/ſenielkin quin mine Chriſtuſes Jeſuſes käſitetty olen. Minun Welieni/embe mine taidha ſanoa/ ette mine io itze ſen olen käſittenyt. Mutta ydhen mine ſanon/Mine wnohdhan ſen quin tacaperin on/ia wenyten minuni ſen pereſte quin edheſſe on/ia ſamoan ſen edeſpannun Maalin ielkin/ſen Callin tauaran ielkin/ioca edeſpitene Jumalan taiualiſet Cutzumiſet Chriſtuſeſa Jeſuſeſa.

Käſitetty) Se on/Chriſtus on bi minun cutzunut/ta ſillens andanut minũ tulla henen Armõſa tyge/ Senſaman mine mielen ſeuraiſin ia käſiteiſin.

Nin monda quin me nyt teudheliſet olema/olcanma nin meliſet. Ja ios te toiſen mieliſet oletta/nin andacat ſe mõs Jumalan teille ilmoitta. Quitengi nin ette me ydhen Mitan ielkin ſijnä waellamme iohonga me ioutunet olema/ia ette me oliſima yrimieliſet.

Mitan) Nin ette teme ilmoitty Yſton waſtan oliſi/eikä ſite ẽgeliſta yrimieliſutta waſtan.

Seuracat minua rackat Weliet/ia catzocat heiden pälens/ Siotca nin waeldauat quin me olema teille Eſicuuari/ Sille ette monda waeldauat/ioiſta mine wſein olen teille ſanomut/Mutta nyt mine mõs idkein ſanon/Ne Chriſtuſen Riſtin wiholiſet/ioinenga Loppu ombi cadhotus/ia heiden watzans on heiden Jumalans/ia heiden Cunnians kiendy häpije ri/iotca mailmaiſi totteleuat. Mutta meiden meno on Taiuaſa/ioſta me mõs odhatanma Lunaſtaija/ſite ẽ Erra Jeſuſta Chriſtuſta/Joca meiden heicon Rumin kircaſtapi/ette ſe henen Kircan Rumihins caltaiſeri tuleman pite/Sen woiman cautta iolla hen mõs woipi caiki cappalet itzenſe alamaiſeri tehdhä.

IIII. Eucu.

Nin

P. Paualin Epistola

In minun rackat iathanat Weliet/ minū ilon ia minun Crunon/ ſeiſocat nin Herraſa/ minū rackahani. Euodia mine manan/ Ja Synty-chen mine manan / Ette he yrimeliſet oliſit Herraſa. Ja mine mōs rucolen ſinua minun toimelinen Cumpanin / ole heiden awulinen iotca Euangeliumis ynne minun canſani kilnoitellet ouat / Clementin ia muidhen minun Auttajadhen canſa/ Joinenga Nimi ombi Elemen Kirias.

Iloitta aina Herraſa/ ia taas mine ſanon / Iloitca. Olcon teiden ſiueys caikein Inhimiſten tietteuā. Herra on leſne/ elket hoolico / Waan teidhen Anomus caikes Rucouxes ia Pytemiſes Kijtoſſanan canſa/ olcohon caikiſſa aſioiſa tietteuā Jumalan edeſſe. Ja ſe Jumalan Rauha ioca caiken ymmerdhyxen ylizekieupi / warielcon teiden ſydhemen ia taidhon Chriſtuſes Jeſuſes.

Edeſpein rackat Weliet/ mikā toſi on / mikā cunnialinen on/ mikā oikein/ mike puhdhas /mikā ſouelias / mikā hyueſti ewlu/ Ongo iocu Awuu/ ia ongo iocu kijtos aiattelca ſen ielkeen. Mite te mōs opitta ia ſaitta ia ewlitta ia nähnyt oletta minum pälen/ ſe techket / Nin ſe Rauhan Jumala ombi teiden canſan.

Mutta mine olen mōs ialoſti iloitettu Herraſa/ ette te oletta taas wirghonneet minun edeſteni ſwremahan/ echke teille iocapaicas kylle ſiuemiſta ollut on / Waan ei ollut teille tila. Eipe mine täte ſano ette minulta iotakin puuttui. Sille mine olen oppenut ioiſſa mine olen/ nihin tytymehen. Mine taidhā ſekā matala olla/ ia taidhan mōs corckia olla/ Mine olen caikis cappaleis/ ia iocainē tyken ſouelias/ ſeke rauittuna ette iſouana olla/ ſeke hōōtyue ette keuchtyue. Caiki mine woin/ ſen cautta ioca minun wäkeuexi teke/ Chriſtus. Quitengin te hyueſtiteitte/ ette te pälenne otitta minun mureheni. Mut

Mutta te Philipperit tiedhette / Ette ensin Euangeliumin alghusta coska mine Macedoniasta wloslexin / ei yxiken Seurakunda ollut miten iakanut minun cansani / sen wlosandamisen ia siselleottamisen lughun ielken / waan te ainostans / Sille coska mine olin Tessalonicas / lehetitte te minun Tarpeheni / widhoin / ia taas toisen kerdhan. Ei nin ette mine Lahijoia etzin / Waan mine etzin site Hedhelme / ette se ylitzewootaua teiden Lugussanne olis. Sille minulla ombi caiki / ia yldekylle / Ja mine olen ylesteutetty / sijttequin mine sain Epaphroditusen cansa iota teilde lehetetty oli / yxi makia Haiju / yxi otolinē Wffri / ia Jumalalle keluolinen. Mutta minun Jumalan pite teille teuttemen caiki teiden Tarpen henen Rickaudhens pereste / sijnä Cunniaudhesa Jesusen Christusen cautta.

Mutta Jumalan ia meiden Jsen olcohon kijtos ijancaikisesta ijancaikisehen / Amen. Teruettekä caiki Pyhie Christuses Jesuses. Teite teruetteuet ne Weliet iotca minun cansani ouat. Terueteuet teite caiki Pyhet / Erinomaisesta iotca ouat Keysarin pereheste. Meiden Herran Jesusen Christusen Armo olcohon teiden caikein cansan / AMEN.

Kirioitettu Romista Epaphroditusen möte.

Alcupuhe P. Paualin Epistolan päle Colosserein tyge.

QVuin se Epistola Galaterin tyge asetta ia souitta henens ielkin sen Epistolan Romarein tyge / ia iuri sen saman lyhikeisest käsittepi / iota se toinen lauiamast ia auaramast wloswenytte / Nin mös teme Colosserin tyge / asetta henens sen Epheserein tyge kirioitetū ielkijn ia käsittepi lyhyelle toimella sen samā Sisellepidhon ia ne päcappalet.

Ensin

Alouputhe.

Enſin/ Apoſtoli kyttepi nyte Coloſſerita/ ia toiwoutta ette
I. he Vſkoſa pyſyſit ia enänſit. Ja wloſmaalapi/ mike ſe Euan
gelium ia Vſko on/ nimitein/ yxi Wyſſaus ioca Chriſtuſen Her
raxi ia Jumalaxi tunnuſtapi/ meiden edeſten riſtinnaulitun/
ioca Mailmas oli tehenaſti ſalattu/ waan nyt henen Wirgäs
cautta edeſtotettu. Se ombi ſe j. Lucu.

II. Toiſes Luguſa/ Hen warapi heite Jnhimiſten Opeturiſta
iotca ouat aina Vſkon waſtahacoiſet/ ia iuri nin ſelkeſti hen ne
wloſmaalapi/ quin eiuet he cuſſan Ramatuiſſa nin leute wloſ
maalaturi/ ia ſangen meſtariten hen nyte nuchtele.

III. Colmanes hē manapi heite/ ette he kircaas Vſkos hedhelme
liſet oliſit/ caikinaiſten Hyuein Tōidhen canſa keſkenens/ Ja
iocaitzen Sādhyn omat Wirghat hen edeſkirioitta.

IIII. Nelienes hen itzens lootta heiden Rucoxijns/ ia Teruettepi
ia wahwiſta heite.

Se P. Paualin Epiſtola Coloſſe-
rin tyge. Enſimeinen Lucu.

Paual Jeſuſen Chriſtuſen Apoſtoli/ Juma-
lan tahdon cautta/ ia Weli Timotheus.

Nyille Pyhille ia Vſkoliſille Welyille Chri-
ſtuſeſa iotca ouat Coloſſis.

Armo olcohon teiden canſan ia Kaitha Ju-
malalda meiden Jſelden/ ia Herralda Jeſu-
ſelda Chriſtuſelda.

Me kytemme Jumalata ia meiden EE KRAN Jeſuſen
Chriſtuſen Jſe/ ia rucoelemme aina teiden edeſten/ ſittequin
me cwlimma teiden Vſkoſta Chriſtuſen Jeſuſen päle/ ia tei-
den Rackaudheſtan caikein Pyhein tyge/ ſen Toiuon tedhen

ioca

ioca teille õbi tehdellepandu Tainahas. Josta te ennen cwlleet oletta/ sen totisen Euangeliumin saarnan cautta/ Joca teiden tygen tullut ombi/ ninquin mõs caickeen Mailmaan/ ia ombi hedhelmelinẽ/ ninquin mõs teisse hamast sijte peiueste quin te sen cwlleet oletta/ ia tumsitta sen Jumalan Armon totudhesa/ Ninquin te opitta Epaphrast meiden rackalda Cansapaluelialda/ ioca on yri Christusen Vskolinen paluelia teiden edesten/ ioca meille mõs ilmoittanut ombi teiden Rackaudhẽne Hengesse.

Senteden mõs me/ sijte peiueste asti quin me sen cwlima/ eipe me lacaneet teiden edesten rucolemast ia anomast / ette te eute teisijn henen Tahdhons tundemisesta / caikinaises Hengelises Wijsaudhes ia toimes/ Ette te waellaisitta otoliseста Herralle caikissa keluaten. Ja hedhelmeitzisitte caikissa hywise tõisse/ Ja casuaisitte Jumalan tundemises/ Ja wahwisteturi tulisit ta caiken Woiman cansa/ henen Cunnians wãkewuydhen telkin / caikes kerssimises ia pitkemielisudhes ilon cansa. Ja kij teket Jse / ioca meite soueliari on tehnyt / osaliseri oleman Pyhein perimiseen Walkindhesa. Joca meite pelasti sijte pimeydhen Esiwallasta/ Ja ombi meite sijrtenyt henen rackan Poians Waldakundahan. Jonga cautta meille ombi Lunastus/ lepitze henen Werens/ nimittein/ synnein anderiandamus.

Joca ombi sen nãkymettõmen Jumalan Juricuua/ se Esicoinen ennen caiki Londocappaleita/ Sille ette henen cauttãs ouat caiki loodhut/ iotca Taiuas ia Maan pãle ouat / nãkyueliset ia nãkimettõmet / seke ne Thronit ette Herraudhet / taicka Pãruchtinaudhet eli Esiwallat. Ne ouat caiki henen cauttans ia henehen loodhut/ ia hen on ennen caikia/ ia henesse caiki seisouat. Ja hen ombi sen Rumijn/ nimitten /Seurakunnan pã. Joca ombi Alcu ia se Esicoinen nijste Coolleista/ Senpãle ette henelle plte caikisa Esipoli oleman. Sille ette he-

nesse

neſſe on Jſe mieliſtynyt/ ette heneſſe piti cokonaiſen Teudheli ſudhen aſuman / Ja caiki henen cauttans ſouittaman itzens canſa/ſeke ne quin Maaſa/taicka Taiuaſa ouat/ſille hen Rauhan teki henen Werens cautta Riſtins pale/itzehenen cauttas.

Ja te iotca muinen Oudhot ia wiholiſet olitta iarijen cautta pahoiſa toiſe/ Mutta nyt ombi hen teite ſouittanudh hene Lihans Rumilla Cooleman cautta/Senpale ette henen piti Teite ſaattaman pyheri / laitetomari ia ſaaſtattomari henen caſuons edes. Jos te mutoin pyſytte Vſkoſa/ peruſtetudh ia wahwat ia horiumattomat ſijte Euangeliumin toiuoſta/ionga te cwlitta/Joca ſarnattu ombi caikein Loondocappalein edeſe iotca Taiuan alla ouat/ Jonga mine Pauali palueliari olen tullut.

Nyt mine iloize minun Waiuaſtani ionga mine teiden edeſten kerſin /ia palkitzen minun Lihaſami/mite pretui Chriſtuſa en kerſimiſes/henen Rumins edeſte/ioca ombi ſe Seuracunda Jonga Palueliari mine olen tullut/ſen iumaliſen Sarnan wirghan cautta/ioca minulle ombi annettu teiden keſkenen/ Ette mine Jumalan ſanan runſaſti ſarnaiſin/ niniten/ ſen Salaudhen /ioca mailman alghuſta on ſalattu ollut/ia Sucukunniſta. Mutta nyt ſe ombi ilmoitettu henen Pyhillens / ioille Jumala tachtoi ſe iulghiſta/quingacaltaiſet ouat ne temen Salaudhen cunnialiſet Rickaudhet Pacanoiden keſken (quin on Chriſtus teiſſe) ioca ombi ſe cunnian toiuo/ ionga me ilmoitamme/ia maname caiki Jnhimiſet/ia opetam caiki Jnhimiſet caikeſa wijſaudheſa/ſenpale ette me ſaattaiſim iocaitzen Jnhimiſen teudheliſeri Chriſtuſes Jeſuſes/Johonga mine mos pyrijn/ ia kiluoittelen ſen pereſte/ſen waickotuxen ielken ioca minuſſa awunſſa lepitze wakeueſti waickupi.

II. Lucu.

Nin

NIn mine tahdon ette teiden tietemē pite / mingecaltainen Campaus minulla on teiste ia nijste iotca Laodiceas ouat / ia caikista nijste iotca minun Casuotani ei Lihasa nåhnet / Senpåle ette heiden Sydhemēs saisit Lohutoxen / ia lijtetyxi tulisit Rackaudesa caicken Rickauteen / sijnå teudhelises ymmerdhyxes / ioca ombi Jumalā ia Jsen ia Christusen Salaudhen tundemises / Jossa ombi werhottu caiki wijsaudhen ia taidon Tauarat.

Mutta sen mine sanon / Ettei iocu teite wiettelisi toimelisella Puhella. Sille waicka ei mine Lihas lesse ole / nin mine quitēgin Hengese teiden tykenen olen / iloitzen ia nåen teiden asetuxen / ia teiden wahwā Vskon Christusen påle. Quin te nyt oletta sen HERRAN Jesusen Chrstusen ottaneet nin mōs waeltaka henesse / ia olcat iuritetudh henesse ia ylesraketudh / ia olcat pysyueiset Vskosa / ninquin te oppenuet oletta / ia olcat henesse runsasti kijtoliset.

Puhella) Jotca Toimi ia ierki selkeri ia wahuaxi Domitzepi / Ninquin se oppi tōiste ia Inhimisen omasta ansiosta

Catzocat ettei iocu olisi quin teite ratelis Philosophian ia turhan wietteluxen cautta / Jnhimisten opin ielken / ia Mailmaisten Såtydhen ielkin / ia ei Christusen ielkin. Sille ette Henesse asupi coco Jumaludhen teudhelisuus rumilisesta / Ja te oletta teudheliset henesse / Joca ombi caiken Herraudhen ia Esiwallan På. Jonga cautta te mōs ymberileicatudh oletta / sille ymberileickauxēlla ioca ilman Kåsite tapachtupi / sen synnisen Rumin poisrisumisen cautta Lihasa / nimittē / Christusen ymberileickauxen cansa / sijnå / ette te henen cansansa oletta ynne haudhatut Casten lepitze.

teudeliset) se on / teille ombi caiki pånens / coska te ille Cristus ōbi / nin ettei teidhen taruitze edēbete etzimen.

Jossa te mōs oletta ylesnosnet / sen Vskon cautta ionga Jumala waickuttapi / ioca henen ombi Coolleista ylesherettenyt / Ja ombi teite mōs henen cansans eleuexi tehnyt Coska te synnise collet olitta / ia teidē Lihāne Esinahas. Ja ombi meille andexiandanut caiki synnit / ia poispychkenut sen * Kåsikirioi

tuxen/ioca oli meite wastoin/ioca Sätydhen cautta tuli/ia oli meille wasthacoinen/ia sen hen keskelde poisoti/ia Ristijn sen naulizi. Ja ombi wloswetenyt ne Päruchtinaudhet ia ne Wekeuet/ia nijte iulkisesta eikisteli/ia heiste sai woiton cunnian/ itzense cautta.

Nin elkette nyt senteden sallico keten teille omatundo tekemen ylitze Roan eli ylitze Jooman/ taicka ylitze märettydhen Pyhepeiuen/taicka Wdhenkuun/taicka Sabbathein/iotca olit sen tygetuleuaisen Wario/ Mutta se Rumis itze ombi Christusesa. Elket sallico kenēgen teilde site Maali poistemmata/ iotca meneuet oman Ehdhons ielkin/neurydhes ia Engelein Hengelisudhes. Joita ei hen coskan nähnyt ole/ ia ombi turhā ylespaisunut henē Lihalises mielesens/Ja ei pide hēdens Pääse/iosta se coco Rumis/iäseniste ia Raadhioista wäkewuydē saapi/ia toinen toisestans coostrippuuat/ia sillens casuapi sihē lisemiseen ionga Jumala andapi.

Nin ette te nyt poiscoollet oletta Christusen cansa nijste mailman Sädhyiste/mixi te sis annatte teiten solmitta Sädhyille/ ninquin te wiele eleisitte mailmasa? (Jotca sanouat) Ele sihen rupe. Ele täte maista. Ele täte pitele. Jotca quitengin caiki sijnä culumises huckuuat/ quin ouat Inhimisten keskyt ia opit. Joilla tosin ombi yxi Wijsauden mooto/lepitze itzewalitun Hengelisudhen ia neurydhen/ ia sen cautta ettei he Rumistans armaitze/ ia eiuet Lihallens henen * Cunniatans tee/ henen tarpesans.

* Cūniatās) Jumala tachtopi ette Rumis pite Cunniasa pidettemen/se on/henelle pite olemā Elatoxens/ waattens etc. iota hen taruitze/ ia ei ylenpaldisen paaston/töön/ waluomisen eli mahdhottoman hallitorē cansa/ turmeltaman/ ninquin Inhimisteuoppi tekepi.

* Käsikirioitus) Eipe miteken ole nin coua meite wastan/quin Omatundo/iolla me ninquin omasta Käsikirioituxesta ylitzetodhistetaan/cosca Laki meille Synnin ilmoitta/ Jolla synnille me olema/sen saman Käsikirioituxen Lain ricotuxes kirioittanut. Mutta Christus meite pästepi caikista semmotoisesta/henē Ristins cautta/ia mōs itze Perkelē poisaija Synnin ia caiken pahudhen cansa/ vskosa.

III. Lucu.

Jos

Os te nyt Christusen cãsa oletta yleſnoſnet/ nin erzikette ne quin ylhelle ouat/cuſſa Chriſtus õbi Jumalã oikialla kädelle iſtuua/ Pyrketket ſen ielkin quin ylhelle on/ei ninen ielkin quin Maan päle ouat. Sille te oletta poiſkollet/ia teiden Elemẽ õbi werhottu Chriſtuſen canſa Jumalaſa. Mutta coſca Chriſtus teiden Elemen ilmiotetuxi tule/ſilloin mõs te ilmoitetan henen canſans cunniaſa. Nin colettacat ſenteden teiden Jäſtnen/ iotca Maan päle ouat/ Hoorws/ Saaſkaſus/ Häpielinen himo/ Rieta halaus/ ja ſe Ahneus (ioca ombi Epeiumalden Paluelus) ionga tedhen Jumalan wiha tulepi Epewſkon Laſten päle/ Joiſſa te mõs muinen waelſitta/ coſka te nÿſſe elitte.

Mutta nyt te poiſpangata teiſten caiki/ Wiha/ Hirmuſus Pahws/ Pilca/ Jlkiet Sanat teiden ſuuſtan/ elket walechtelco keſkenen/ Poiſtiſucat teiſten ſe wanha Jnhiminen henen tegonſa canſa/ ia pukecat teiten ſihen wtehen/ ioca wdhiſtetan henen tundemiſeens/ ia henen Jumalinen ielkin ioca ſen loonut on. Cuſa ei ole Greki ia Judeus/ Ymberileickaus ia Eſinachka/ Barbarus/ Scytha/ Oria/ Wapah/ waan caiki caikeſa Chriſtus.

Nin pukecat nyt teiten/ quin Jumalan Wloſualitudh/ Pyhet ia Rackahat/ ſydhemeliſes Armiahudhes/ Yſteuydhes/ Neurydhes/ Hiliaſudhes/ Kerſimiſes. Ja kerſiket toinen toiſtanne. Ja anderiandacat teiden keſkenen ios iollakin on Cänetta toiſta waſtoin. Nin quin Chriſtus teille on anderiandanut/ nin mõs tekin techkä. Mutta ylitze neite caiki/ pukecat teiten Rackautehen/ ioca ombi teudheliſudhen Sidhe. Ja ſe Jumalan Rauha ✠ hallitcan teiden Sydhemiſen/ iohonga te mõs cuzutudh oletta/ ychtẽ Rumuſen. Ja olcatta Kÿtoliſet.

✠ Hallitan) Se on/ Hen ole cohõ teiden Meſtarin ia Haltiã caikiſſa kunſaurteſa/ Ettei te napiſe Jumalata waſtan/ waan Jumalan päle turuata mahdaiſitta. Nam in mũdo preſſuram in Me/ id eſt/ verbo meo/ pacem habebit is.

P. Paualin Epiſtola

Aſucan IVMALAN Sana runſaſti teiſſe/caiken Wÿſaudhen canſa. Opetacat ia manatca teite keſkenen/Pſalmille ia Kitoſwirſille/ia Hengeliſille Laulmilla/weiſaten Armõ cautta Herralle teiden ſydhemiſen. Ja caiki mite te teette/puhen eli tõen canſa/ Se caiki techkette Herran Jeſuſen Nimehen/ Ja kÿtteket Jumalata ia Iſe henen cauttans.

Te Waimot/olcat teiden Mieſten alamaiſet Herraſa/ quin cochtolinen ombi. Te Miehet/racaſtacat teiden Waimonaſ/ ia elket olco catkerat heite waſtan. Te Lapſet/olcatta ewliaiſet Wanhimbaine caikiſa cappaleiſa. Sille ſe ombi Herralle hyueſti otolinen. Te Iſet/elkette herſſyttelkõ teiden Lapſian/ ettei he arari tuliſi.

Te Palueliat/ olcatta ewliaiſet caikiſa aſioiſa teiden rumiliſten Herrain/Ei paluellen ſilmen edes/quin Inhimiſtõ mielẽ noutain/waan ſydhemẽ yrikerdaſudhes/ia Jumalã pelgoſa. Caiki mite te teette/ſe techket ſydhemeſten/ ninquin HERRalle/ ia ei Inhimiſille. Ja tietke/ette te Herralda ſaatta Perimiſen palcan. Sille te palueletta ſite Herra Chriſtuſta. Mutta io oa wärin tekepi/ ſen pite ſaaman mite hen wärin tehnyt on. Ja ei catzota Perſõnan moodhon ielkin. Te Herrat/mike oikeus ia cochtuus on/ſe oſottacat palueliolle/ tieten ette teille mõs yri HERRA taiuahas onopi.

IIII. Eucar.

Lcatta alinomaiſet rucoriſa/waliuoden nÿſſẽ Kÿtoxen cãſa. Ja rucolcat ynne mõs meidẽ edeſten/Ette Jumala meille Sanãs Ouen auais/Chriſtuſen ſalautta puhumã/Jõga tedõ mine mõs ſidhottu olẽ/ ſen pãle ette mine ſen ſamã iulgiſtaiſin/ninquin minũ tule puhuã.

Wÿſaſti

Wŭsahast waeldacat ninen cansa iotca wlcona ouat. Ja aset tacat teiten aijan ielkin. Teiden puhen olcon aina souelias/ ia Solalla secoitettu/ Ette te tiedheisitte quinga teiden pite, iocaista wastaman.

Caikista minun menoistani pite Tychycus se racas weli ia wskolinen Paluelia ia Paluelusk umpani Herrasa teille tietteueyri tekemen. Jonga mine siteuarten teille lehetin/ Ette mine sai sin tiete quinga teiden cansanne kieupi/ ia ette hen teiden sydhemen Lohutais/ ynne Onesimusen sen vskolisen ia rackan Welien cansa/ ioca yri teiste on. Caiki quinga tälle seiso/ he teille tieteueri tekenet.

Teruettepi teite Aristarchus minun Cansafangin/ Ja Marcus Barnaban Neuat/ ioista te mwtomat Reskyt sanet olet ta. Jos hen teiden tygen tulepi/ nin ruuetcat hende wastan/ Ja Jesus ioca cutzutä Justus/ iotca ymberileickauristä ouat. Niä me ouat ainostans minŭ Auttaiani Junalä waldakundahä/ iotca minulle yri turua ouat olluet. Teruettepi teite Epaphras ioca yri teiste ombi Christusen Paluelia/ alati hartasti tötetekene rucorisa teiden edesten/ Senpäle ette te seisoisitta teudheliset ia yleisteutetydh caiken Jumalan tahdhon cansa/ Sille Mine todhistan heneste/ ette hē sworen achkeruxen teiste pitepi/ ia nüste iotca Laodiceas ia Hierapolis ouat. Teruettepi teite Lucas Läkeri se rackahin/ ia Demas.

Teruetteket nüte Weliä Laodiceas/ ia Nimpham/ ia site Seurakunda ioca henen Honesans on. Ja coska teme Epistola on teiden tykenen luettu/ nin saattaca/ ette se mös sijnä Seurakünnas Laodiceas luetaisin/ ia ette te sen lukisitte/ ioca Laodiceasta ombi. Ja sanocat Archippo/ Catzo sen Wirghas päle iongas sanut olet Herrasa/ ettes sen saman wlostoimitat. Munŭ Teruetyren minŭ Paualin kedheste. Muistacat minŭ Siteni päle. Armo olcohon teiden cansan/ Amen.

Kirioitettu Romista Tychycusen ia
Onesimusen möte.

Alcupuhesen Ensimeisen P. Paualin Epistolan päle/Tessalonicerin tyge.

I. II. TEmen Epistolan kirioittapi P. Pauali erinomaisesta Rackaudhesta ia Apostolisesta Surusta. Sille hen kijttepi heite nijsse cadhesa ensimeises Lugusa/Ette he olit henelde Euangelium sencaltaisen totudhen cansa wastanottaneet / Ette he mös kersimisen ia wainon cautta sijne seisouaiset pysyit / ia olit caikille Seurakunnille hyuexi Esicuuaxi vskossa tullehet. Ja olit tasan Christusen ia henen Apostoleins cansa / Juttaista heiden omista Langoistans wainon kersinyet/ Ninquin hen mös itze heiden tykenens kersinyt oli/heille Esicuuaxi/ ia Pyhen Elemen heidē tykenens pitenyt. Sijte hen Jumalata kijtte/ette henen Euangeliumins sarna sencaltaisen Hedelmen heiden tykenens matkan saattoi.

III. Colmanes hen osottapi henen Achkeruxens ia Surunsa / ettei semmotoinen henen Töens / ia heiden kijtettepä Alkunsa/ pitenyt Perkelen ia henen Apostolins cautta/ Inhimisten opin cansa turmeltaman. Senteden hen oli ennen Timotheusen heiden tygens lehettenyt neite ilmoittaman. Ja kijttepi Jumalata/ette se wiele leutijn heiden tykenēs oikeasti edeskieuneexi/ia toiuottapi heille höödhyturen ia lisemisen.

IIII. Nelienes/mana hen heite / Ette he heitens synniste cauata isit/ ia keskenens hyuesti tekisit. Siehen mös hen heite wastapi ydhen heiden Kysymisens päle ionga he Timotheusen cautta heneste kysynet olit/Ninen Coolleidhen Ylesnousemisesta/ Jos he caiki ychte haua / eli toinen toisens ielkin piti ylesnouseman?

V. Widhenes/ kirioittapi hen sijte Wimeiseste peiueste/quinga sen saman piasest ia ekist tuleman pite. Ja andapi heille mutomat hyuet Sädhyt / hallita nijte muita/ Ja quinga he keskenens Elemen ia Opettaman pite.

Se

ualin Epiſtola Teſſalonicerin tyge.

I. Lucu.

Auali ia Siluanus ia Timotheus.

Sille Seurakunnalle Teſſalonias Jſes Jumalas ia HERraſa Jeſuſes Chriſtuſes.

Armo olcohon teiden canſa ia Rauha Jumalalda meiden Jſelde ia HERralda Jeſuſelda Chriſtuſelda.

ME kytemme aina Jumalata caikein teiden edeſtē / ia muiſtama teidē pälene meidē Rucoriſanme ilman lackamata / Ja muiſtama teiden Teghonna pälę Vſkoſa / ia teiden Tōen pälę Rackaudhes / ia teiden kerſimiſen pälę Toiuoſa / ioca ombi meiden HErran Jeſus Chriſtus Jumalan ia meiden Jſen edes / Sille / rackat Weliet / Jumalalda racaſtetudh / me tiedheme quin ga te wloſwalitudh oletta / ette meiden Euangelium ombi teiden tykenen ollut / ei wainoin ſanoiſſa / waan ſeke wäes ette Pyheſſe Hengeſſe / ia wahuas wriſſudhes / Quin te tiedhette / mingecaltaiſet me olima teiden keſkellen teiden tedhen.

Ja te oletta meiden Tauoittaiſari tullet ia Herran / ia oletta ſen Sanan waſtanottaneet monen wainan ſeas / ilon canſa pyhes Henges / Nin ette te oletta tullet Eſicuuari caikille Seurakunnille Macedonias ia Achaias. Sille ette teiſte ombi ſe Herran Sana wloſkaiactanut / ei wainoin Macedonias ia

P. Paualin Epiſtola

Achaias/ waan mõs Jocapaicas ombi teiden Oſkon Jumalan tyge wloshaijotettu /nin ettei teille taruitze iotakuta ſanoman. Sille he itze teiſte ilmoittauat /mingecaltainen Siſelkieun mys meille on ollut teiden tygenne/ ia quinga te kätydh oletta Jumalan tyge nijſte Epeiumaloiſta/ paluelemã ſite eleuete ia totiſta Jumalata/ Ja odhottaman henen Poicans Taiuahaſta /iongahen ombi ylesherettenyt nijſte Coolleiſta/ Jeſſum/ Joca meite ſijte tulenaiſeſta Wihaſta wapachtapi.

II. Lucu.

SIlle itze te mõs tiedhette rackat Weliet/meiden Siſelkieunmiſeſta teiden tygen/ ettei ſe oleturha ollut/ Waan quin me ennen kerſinet olema /ia häueiſtudh olima Philippis (qui te tiedhette) nin me quitengin rochkiat olima meiden Jumalaſam /puhuman teille Jumalan Euangelium /wres campauxes. Sille ette meiden manaurein ei ollut exytoxehen eikä ſaaſtautehen /eikä mõs caualurein canſa/Waan quin me Jumalalda coetellud olema/ette meille Euangelium on vſkottu ſarnata/nin me puhuma/Ei nin ette me tahdhoiſim Inhimiſten keluata waan Jumalan/iocameiden ſydhemen coettele.

Sille eipe me coſkan waeldanuet olelinckaſten ſanain canſa (quin te tiedhette) eikä mõs Ahneurein tilan canſa/Jumala ombi ſihen Todhiſtaija. Eipe me mõs ole Cunnia pytenyet Inhimiſilde/eikä teilde eikä muilda. Waicka meille olis kylle walta teite raſkautta/ ninquin Chriſtuſen Apoſtolit. Waan me olema Eiteliſet olluet teiden tykenen/Ninquin iocu amma Lapſenſa hellikeine pideis/Juri nin oli meille ſydemen halu teihin/iacamahã teidẽ canſan/ei waan Jumalã Euãgelium/mutta mõs meidẽ Hẽgem/Sille te oletta tullet meille rackahaxi.

Te muistatta kylle (rackat weliet) meiden tõen ia meiden waiuan. Sille ette õlle ia peiuelle me tõteteimme/ettei me ketã ken teiste raskauttaisi / ia sarnasim teiden edesen Jumalan Euangelium. Sihen te oletta Todhistaijat ia Jumala/quinga Pyhesti ia oikiasti ia nuchtettomasti me teiden tykenen (iotca vskoitta) waelsim. Ninquin te tiedhette / ette me quin yxi Jse henen Lapsens/ olema iocaista teiden seassan mananet ia lohuttanet/ia todistanet ette te waellaisit otolisesta Jumalan edes/ioca teite cutzunut ombi henen waldakundahans ia henen Cunniahans.

Senteden mõs me lackamat kijtem Jumalata/ette coska te meilde saitte sen Jumalisen sarnan Sanan/nin eipe te site ottanuet quin Jnhimisen sana waan (ninquin se mõs totisesta ombi) quin Jumalã sanan ioca mõs teisse vskolisisa waickut tapi. Sille te oletta tullet (rackat weliet) sen Jumalan Seurakunnan Judeas Tauoittaijaxi Christuses Jesuses/Ette te oletta iuri ne samat kersinyet teiden omilda Langoilda/iota he kersinyet ouat Juttailda. Jotca mõs sen Herran Jesusen tapoit/ ia heiden omans Prophetans/ia ouat meite wainonut/ ia eiuet he Jumalã kelpa/ia caikille Jnhimisille he wasthacoiset ouat/ iotca meite toriuuat puhumasta site Pacanoille/iolla he autuari tulisit/senpãle ette he teuteisit heiden synninse aina/Sille se Wiha ombi io lopusa heiden ylitzens tullut.

Mutta me (rackat weliet) sijttequin me hetkeri olema teilde radhellut/ nãkyuisten ia ei sydhemesten/ nin me olema site enãmin riendeneet teiden casuoitan nãkemehẽ surella halulla. Senteden me tahdhoima tulla teiden tygen (Mine Pauali) caxikerta/Ja Satanas oli meite estenyt. Sille ette mike on meiden Toiuo taicka Jlo/eli meidẽ Kerskauxen Crunu? Ettekõ te ne ole meidẽ Herran Jesusen Christusen casuon edes/ henẽ Tyge tulemisesans? Te oletta wissist meiden Cunnia ia remu.

Enteden eipe me ſite tactonuet wiwnytte / ia olema ſiben mieliſtynyet / iämen Athenas yrinens. Ja lehettim Timotheuſen meiden Welien / ia Jumalan paluelian / ia meiden Auttajan Chriſtuſen Euangeliumis / teite wahwiſtaman ia lohuttaman teiden Vſkoſanne / Ettei iocu heickonniſi neiſſe waiwoiſa / Sille te tiedhette / ette me olēma ſitewartē pannut. Ja quin me olima teiden tykenen / ſanoima me ſen teille ennē / Ette meiden piti waiwa kerſimen / Nincquin mōs tapachtui / ia te tiedhette. Senteden ettē mine enämbe tainut odotta / mutta wloſlehetin ette mine tundiſin teiden vſkon / Senpäle ettei ſe Kiuſaija teite lehes kiuſanut oliſi / ia meiden tōen turhari tulis.

pannut) Se on/ eipe toiſin taida olla.

Mutta nyt eſken ſittequin Timotheus meiden tygen teilde tullut ombi / ia meille ilmoittanut on teiden vſkon ia Rackaudhen / ia ette te aina muiſtatta meiden pälen parahari / halaten meite nehdheren / Nincquin me mōs teite. Silloin me ſaima (rackat Weliet) teiſte lohutoren / caikeſa meiden waiwaſa ia tuſkaſa / teiden vſkona cautta. Sille nyt me elemē ette te ſeiſot ta Herraſa. Sille minge Kiſtorē me taidama Jumalalle mara teiden edeſten caiken temen ilon edeſte ioca meille ombi teiſte meiden Jumalā edes: Me rucolema ōte ia peiue ſangen conā ette me näkiſim teiden caſuon / ia yleſteutteiſimme ios iotakin teiden vſkoſtan puuttuis.

Mutta itze Jumala / ia meiden Iſen / ia meiden HErran Jeſus Chriſtus / aſettacā meiden tien teidē tygē. Mutta Herra liſetkōn teite / ia andacan Rackauden teudeliſen olla teiden keſkenen / ia iocaitzen cochtan (nincquin me mōs olema teihin) ette teiden ſydhemen wahwiſtettu ia laittamatoin olis / pyhydhes Jumalan edes / ia meidn Iſen / meiden Herran Jeſuſen Chriſtuſen tulemiſes / ymme caikein henen Pyheins canſa.

Edeſ

IIII. Lucu.

EDespein rackat Weliet / rucolema me teite / ia manama Herrasa Jesuses / Ninquin te oletta meilde saaneet / quinga teiden pite waeldamā ia kelpaman Jumalalle / ette te enāmin teudhe lisexi tulisitta / Sille ette te tiedette mitke Keskyt me annoima teille Herran Jesusen cautta. Sille se ombi Jumalā tachto / teiden Pyheus / ette te weltette Hoorutta / ia iocainen teiste tiedheis henen Astians pite pyhydhes ia cunnias / ei himoin halauxes / Ninquin ne Pacanat / iotca Jumalasta ei miten tiedhe. Ja ettei yxiken sordhasi eli petteisi henen Weliens iossakusa Asias. Sille ette itze Herra ombi Costaija ylitze caikein neinen / quin me teille ennen sanonut ia todhistanut olema. Sille eipe Jumala meite ole cutzunut saastautehen / waan pyheytehen. Joca nyt ylencatzopi / se ylencatzo ei Inhimiste waan Jumalan / ioca henen pyhen Hengens andanut on teihin.

Mutta sijte Welielisest Rackaudhesta / eipe te taruitze ette mine kirioitaisin teille / Sille te oletta itze Jumalalda opetetudh teite keskenen racastaman / ia sen te mōs teette caikein Weliein cochtan iotca coco Macedonias ouat. Mutta me manama teite / rackat Weliet / ette te wiele teudhelisemaxi tulisitte / Ja pyteket olla leuoliset / Ja teidē omana askaren totelcata / ia tōtetecktette omilla kāsillēne / quin me teille keskenyt olema / ette te cunnialisesta teiten keuteisitte ninen wlconaisten cochtan / ia ettei te heilde miten taruitzisi.

Edespein / eipe me tahdho teilde salata (rackat Weliet) nijste iotca Nuckunet ouat / Ettei te murehdisi ninquin ne mwdh ioilla ei toiuo ole. Sille ios me Vskom / ette Jesus coolludh on ia ylesnosnut / Nin pite mōs Jumalan nijte iotca nuc

kunet

Taruitzisi) se on / Eletteke itze teiten / ia elkette rippuco mudhē caulasa quin ne laiskat Munckit Kerieijet Maanioxijat. Sille ne ouat heijut Inhimiset ia pahendauat ne Vskot tomat.

kunet ouat Jesusen cautta/henen cansans edestootaman. Sille sen me sanoma teille/ninquin Herran sanan/Ette me iotca eleme ia ielkiniäme Herrä tulemiseen/eiswingan me ennete nij te iotca nuckunet ouat. Sille ette se itze Herra alasastupi taiuahasta swrella Hwmulla/ia Ylimeisenengelin änelle/ia Jumalan Basunalla/Ja ne Coolluet Christuses ensin yleisnouseuat. Senielken me iotca eleme/ia ielkiniäme ynne heiden cansans ylestemmatamme piluhin/site Herra wastan Twlihin. Ja silens me aina olema Herran cansa. Nin lohuttacat sis teiten keskenen neille sanoilla.

V. Lucu.

MVtta nijste aijoista ia hetkiste/rackat weliet/ei tarwitze teille kirioittaman/ Sille itze te ratki tiedhette/Ette se Herran peiue ombi tuleua ninquin Warghasölle. Sille coska he sanouat/Rauha on/Ei ole ychten häte/ Silloin se cadhocus heiden ylitzens eckiste langepi/Ninquin rascan Waimon kipu/ia eiuet he saa paeta. Mutta te rackat weliet/eipe te ole pimeydhes/ettei se peiue teite ninquin Warghas käsiteisi/Te oletta caiki Walkiudhen Lapset/ia Peiuen Lapset. Eipe me ole ööste eikä mös pimeyrista.

Nin ekē me sis matko/ninquin ne mwd/waan olcam walpaat ia raitihit/Sille iotco macauat/ne ölle macauat/ia iotca iouri sa ouat/ne ölle iouri sa ouat. Mutta iotca peiuen olema/meidē tule raitihit olla/Puetetud Vskon ia rackauden Rindaraudalla/ia Toiuon Rautalakilla autuntehen. Sille eipe Jumala ole meite pannut wihahan/waan site autunetta omistaman/meiden Herrä Jesusen Christusen cautta/ Joca meidē edesten cooludh on/ Senpäle ette ios me waluom eli macam/ynne me henen cansans elemen pite. Senteden manatcat teite keskenen/ia rakettan toinen toisens/quin te mös teette.

Mutta

Mutta me rucolema teite/rackat Weliet/ ette te tundisitte ne iotca teisse tötetekeuet/ia teiden edesseisouat Herrasa/ia teite ne uuouat. Site rackambana heite piteket heiden teghonsa tädhen ia olcat rauhaliset heiden cansans. Mutta me manama teite (rackat Weliet) manatca nijte Tauattomia/ Lohutacat nijte Heickomielisijtä/Kersiket nijte Heicoia/ Olcat kersiuet iocaitzen cansa. Catzocat ettei iocu paha pahalla coska. Waan noudhattaca site Hyue/ seke keskenen ette iocaitzen cochtan. Olcat aina iloiset/ rucolcat lackamat/caikista kijtteket/Sille se ombi Jumalan tachto/ Christuses Jesuses teihin.

Elket site Hengi sammuttaco. Elket site Prophetia ylencat zoco. Coetelcat caikia/ia site hyue piteket. Welteket caikest pahast modhosta. Mutta se rauhan Jumala pyhittekön teite coconans/ette teiden coco Hengen/ynne Sielun ia Rumin casa/ mahdhais pidhettä nuchtetoin meiden Herran Jesusen Christusen tulemises. Hen ombi wskolinen/ ioca teite cutzunut on/ ioca sen mös teuttepi. Rackat Weliet/rucolcat meiden edesten. Teruetteket caiki Welie sen pyhen Suunandamisen cansa. Mine wannotan teite Jumalan cautta/ette te temen Epistolan annatte lukia caikein pyhein Welieni edes. Meiden Herran Jesusen Christusen Armo olcon teiden cansan/ Amen.

Se ensimeinen Tessalonicerein tyge.
oli Kirioitettu Athenista.

Alcupu

Alcupuhe. ſen Toiſen P. Paualin

Epiſtolan pále Teſſalonicerin tyge.

SIjne Enſimeiſes Epiſtolas oli P. Pauali nijlle Teſſalonicerille ydhen Ryſimeiſen auanut ia toimittanut Sijte Wimeiſeſte peiueſte/quin ſe ſama eckiſt ia ta paturmaſt quin yxi Werghas ölle tuleman pite/Jo ſta he wären lwlon ſaie/Ette ſe Wimeinen peiue oli iwri ratki käſis/ Senteden ninquin toiſinans tule /Ette yxi Ryſymus toiſen ſynnytte/Sitewarten hen kirioittapi ſis temen Epiſtolan/ia itzens ſelkiemeſt wloſtoimitta.

I. Sijne j. Cap. Wahuiſta hen heite ſille ijancaikiſella palealla heiden Vſkoſtans ia Kerſimiſtens caikinaiſes wainas/ Ja ſille rangaſtorella quin heiden Wainoliſtens pite ijancaikiſes pinas ylitzekeumen.

II. Sijne ij. Cap. Hen Opeta/Quin ſe Romarein Waldakunda ennē ſite wimeiſte peiue pite häwiemen/ia ſe Antichriſtus itzens Jumalan edheſte yleſnoſtaman Chriſtikunnas/ia ſen vſkotoman Mailman wärille Opille ia Merkille wiettelemen/ Sihenaſti quin Chriſtus tule ia henen alaſlöpi/henen Cunnialiſella Tulemiſellans/ia coolettapi henen ennen ydhelle Hengeliſella ſarnalla.

III. Sijne iij. tekepi hen mutomat Manauret/ia liaten/Ette he nijte Jouttilaita/iotca eiuet itzens omilla Käſille elete nuchteliſit. Ja ellei he itzens parannais/nin heiden piti heiſte cauhiſtuman. Joca ſangen hartaſti nyt ewlupi waſtan nijte / iotca Wäret opettaiat ouat ia Hengeliſexi cutzutan.

Pauali

Se Toinen P. Paualin CCLXXVI Epistola Tessalonicerein' tyge.

I. Lucu.

PAuali ia Siluanus ia Timotheus:

Sille Tessalonicerein Seurakunnalle Jumalas meiden Jses ia HERRAS Jesuses Christuses.

Armo olcohon teille ia Rauha/ Jumalalda meiden Jselden ia HERRALda Jesuselda Christuselda.

Meidenpite aina Jumalata kijtemen teiden edesten rackat Weliet/ quiu se cochtolinen on/ Sille teiden Vskon sangen casuapi/ ia teiden iocaitzen keskeneinē Rackaus/ ylitzecoohupi toinen toisens cochtan/ Nin ette me meiten kerskame teiste Jumalan Seurakunnis/ teiden kersimisest ia Vskostan/ caikes teiden wainos ia Waiuas iotka te kersitte.

Jotca osottauat/ Ette Jumala on oikiasti Domitzepa/ ia te otoliseri tuletta Jumalan Waldakundahan/ ionga edeste te mōs kersitte. Senwori ette oikia ombi Jumalan edes/ costaman nijlle Waiuan/ iotca teite waiuauat/ Mutta teille iotca waiuatan/ leuon meiden cansan/ Coska Herra Jesus ilmandupi Taiuahasta/ henen wāens Engelitten cansa/ ia tulisen leimauxen cansa/ ioca Coston nijlle maxapi iotca eiuet Jumalata tundenet/ ia ylitze ninen iotca eiuet tottele meiden Herran Jesusen Christusen Euangelium. Jotca Vinan kersimen pite/ sen ijancaikisen Cadhotuxen/ sijte Herran Casuosta/ ia henen Cunnians wākewuydheste/ coska hen tuleua ombi/ ette hen cunnialiseri ilmandupi henē Pyheins cansa/ ia jhmeliseri tule caikein Wskolisten cansa. Sille ette meidē todhistoxen teiden tygen/ sijte samasta peiueste te oletta vskoneet.

Ja

P. Paualin Epiſtola

Ja Senteden me mõs aina rucolema teiden edeſten/ette meiden Jumala teite otoliſeri tekis ſihen cuzumiſeen/ia yleſteuteis caiken Hywuydhen aicoturen ia ſen Vſkon waickoturen woimaſa/ Senpãle ette meiden Herran Jeſuſen Chriſtuſen Niini teiſſe yliſteteiſijn/ia te heneſſe/ meiden Jumalan ia Herran Jeſuſen Chriſtuſen Armon cautta.

II. Lucu.

Vtta me rucolema teite/rackat Weliet/ meiden Herran Jeſuſen Chriſtuſen Tulemiſen cautta/ia meiden Seurakũdane heneſſe/ Et tei te nopiaſti teiten ſalli teidẽ mieleſten poiſkende/eikã pelietettã/eike Hengen cautta/ taicka Puhẽ cautta/eli Breiuein cautta/quin ſe meilde olis lehetetty/ Ninquin ſe Chriſtuſen peiue kãſis olis. Elket kenengen andaco teiten wietelle iollaki modhalla. Sille eipe Herra tule/ ellei ſe Poiſloopumus ennen tule/ ia ſe ſynnin Inhiminen tule ilmoituri/ia ſe cadhoturen Lapſi/Joca ombi yri Waſtanſeiſoija/ia itzenſe yleſtorghotta caikein ylitze quin Jumalaxi taicka Jumalan paluelus cuzutan/Nin/ette hen itzens iſtuttapi Jumalan Templijn/nin quin yri Jumala/ia teettele itzens/ ninquin hen olis JVmala.

Ettekõ te muiſta/ette coſka mine wiele olin teiden tykenen/ neite teille ſanoin? Ja mike ſen wiele eſtepi/ te tiedhette/ette henen pite aiſalans ilmoituri tulemã. Sille ette io hen nyt Pahuden waickuttapi ſalaiſeſta. Wainoin ſe quin nyt pitepi/ ſen pite poiſtulemã/ia ſilloin ſe Pahaelkinen ilmoituri tule/ Jonga HERRA pite tappaman henen ſuuns Hengelle/ ia pite henen canſans Lopun tekemen/ Henen Tulemiſens ilmoturen cautta ſen/ Jonga tulemus tapachtupi Perkelen waikuturen ielkin/caikinaiſten waleheliſten Wãkein ia Merckein

ia

ia Jhmettein canſa / ia caikinaiſten wiettelyſten canſa wä-
ryttehen / ninen ſeas iotca cadhoteturi tuleuat. Senedeſte / et-
tei he ottaneet rackautta Totudhen polenſette he autuari tuli-
ſit / Ja ſenteden Jumalan pite lehettemen heille wäkeuen ery-
toxen / nin ette heiden pite Walhen vſkoman / Senpäle ette cai-
ki ne pite domittaman / iotca eiuet Totutta Vſkoneet / waan pi
teuet haluns Wärytehen.

Mutta meiden pite Jumalata aina kyttemen teiden edeſtē /
rackat Weliet / HERralda racaſtetudh / ette Jumala on teite
wloſwalinnud alghuſta autuxehen / ſen hengen pyhitoxē caut
ta / ia Totudhen vſkoſa / Johonga hen teite cutzunut on meidē
Euangeliumin cautta / ſaaman meiden HErran Jeſuſen Chriſ
tuſen cunnialiſen omaiſudhen.

Nin ſeiſocat nyt rackat Weliet / ia piteket ne Sädhyt iotca
te opitta / olcon ſe meiden Sarnaſtan taicka Breiuiſte. Mutta
itze meiden Herran Jeſus Chriſtus ia Jumala / ia meiden Jſen /
ioca meite racaſti / ia meille annoi ijancaikiſen Lohutoxen ia y
dhen Hyuen Toiuon / Armon cautta / ſe lohuttacon teiden ſydhe
men / ia wahuiſtacon teite caikinaiſes Opis ia hyneſe Töeſe.

III. Cucu.

EDeſpein racka Weliet / rucolcat meiden edeſ
ten / ette Herran ſana ſais edeſkieumiſen / ia cū
nioitetaiſijn / ninquin mös teiden tykenen / Ja
ette me pelaſtetaiſim nijſte hetjuiſtä ia pahois
ta Jnhimiſiſte. Sille eipe Vſko ole iocamiehē.
Mutta HErra on Vſkolinen / ioca teite wah-
uiſtapi ia ſijte pahaſta warielepi. Mutta me
Vſkallam meidē Herrā cautta teiſte / ette te teet / ia tekeueiſet olet
ta mite me teille keſkenyet olema. Mutta Herra hē aſettacan tei
dē ſydhemē Jumalā rackautehen / ia Chriſtuſen Kerſimiſehen.

Mutta me keſkẽme teite/ rackat weliet/ meiden Herran Jeſuſen Chriſtuſen Nimehen/ ette te eroitaiſitta teite iocaitzeſta welieſte ioca ſädhyttömeſti henens keutte/ ia ei ſen Sädhyn ielkin ionga hẽ meilde ſaanut on. Sille te tiedette/ quinga teiden pite meite tauoittaman. Sille eipe me ole ſädhyttömeſti teiden ſeaſan olluet/ emmekä mös ole ilman Leipe ottanut kel deken. Waan tölle ia hielle/ ölle ia peiuelle olema tötetehnet/ ettei me kenengen teiden ſeas oliſi coormana. Ei ſenteden/ ettei meille ſe wäki oliſi/ Waan ette me itzem Eſicuuari teille annaiſime/ meite tauoittaman. Ja coſka me teiden tykenen olima/ ſencaltaiſta me teille keſkimme/ Ette ellei iocu tachtois tötetehdä/ eipe ſe mös ſödhe mahdais.

Sille me ewlima/ ette mutomat teiden ſeaſan waeldauat ſädhettömeſti/ ia ei miten tötetee waan Jouto pitenet. Mutta iotca ſencaltaiſet ouat/ nijte me keſkẽme ia maname/ meiden Herran Jeſuſen Chriſtuſen cautta/ ette he leuon canſa tötetekiſit/ ia heiden omans Leiuens ſöiſit. Mutta te rackat weliet/ elket weſykö Hyue tekemeſt. Ellei nyt iocu tottele meiden ſanan/ ſe yleſmerkitket ydhen Breiuin cautta/ ia elkette ychteken meno pitekö henen canſans/ Senpäle erte hen häpijeis/ Elket quitengan hende pitekö quin Wiholiſta/ waan manacat hende ninquin ychte welie.

Mutta itze Rauhan HERRA/ andacon teille Rauhan ai na ia caikella moto. HERRA olcohon teiden caikein canſan ne. Se Teruetus minun Paualin kädhelleni/ Joca ombi Merckj caikis Breinis. Nein mine kirioican. Meiden HERRAN Jeſuſen Chriſtuſen Armo olcohon teiden caikein canſa/ AMEN.

Kirioitettu Atheniſta.

Alcupuhe

P. Paualin Epistolan påle Timothe usen tyge.

TEmen Epistolan p. Pauali kirioitapi Esicuuaxi caikille Pispoille/ quinga heiden pite Opettamā ia hallitzeman Christikunnan caikinaisis Sådhyis ia Wirghoisa. Senpåle ettei taruitaisi Inhimisten oman Lwlon ielkin/ nite Christituita hallita. I.

Sijne j. Cap. Hen keske/ ette pijspan pite alati oikia Vsko ia Rackautta opettaman/ Ja nijte wårie Lain sarnaita wastanseisoman/ Jotca ynne Christusen ia Euangeliumin cansa tactouat Lain tõite waatia. Ja hen sulke lyhikeises Summas/ caiken sen Christusen opeturē/ Mihinge Laki kelpapi/ ia mõs mike Euangelium on/ Ja hen asetta itzens caikille Syndisille ia murhelisille Omilletunnoille lohulisexi Esicuuaxi. II.

Sijne ij. Cap. Hen keske rucolla caikein Såtõin edeste. Ja kieldepi Waimot sarnamast/ ia ettei he mõs ylelisesta itzens caunistelisi. Waan olisit Miestens cwliaiset. III.

Sijne iij. Cap. Hen kirioittapi mingecaltaiset Personat pispat eli papit/ ia heiden Emenens oleman pite. Nin mõs ne Kirconpalueliat/ ia heiden Emenet. Ja yliste sen/ ioca sille tauallapispa pyyte olla. IIII.

Sijne iiij. Hen ilmoitta ne wåret Pispat ia heiden iouckons taicka Eriseurans/ Jotca ninen entisten iwri wastan oleman piti/ Jotca mõs seke Auioskeskun/ ette Roan piti poiskieldemen ia piti iwri wastahacoisen Inhimistē Opin ielkin opettaman wastoin site Oppi/ ionga itze p. Pauali ia mwdh Christiliset opettaneet olit. V.

Sijne v. Hen neuuo quinga Leskein ia Noorten Waimoin cansa piti sådhettemen/ Ja cutka Lesket piti Seurakunnan auulla ylespidhettemen ia eletettemen. Ja mõs quinga ne hyuet

piſpat eli Papit pidheis cunniaſa pidhettemen / ia quinga ne ſyypádh pite rangaiſtaman.

VI. Sijne vj. Hen manapi Piſpoia / ette he puchtaas Euangelin miſa pyſyſit / ſite ſama Sarnan ia elemẽ canſa aina pättemen / Ja hylkemen turhat ia keluottomat Tapauxet ia Ryſymiſet / Jotca waiuoin mailmaliſen Kerſkamiſen ia Rickauxen teden yleſpidheten.

Se Enſimeinen P. Paualin Epiſtola Timotheuſen tyge.

I. Lucu.

PAuali Jeſuſen Chriſtuſen Apoſtoli / Jumalan meiden Lunaſtaian keſkyn ielkin / ia HErran Jeſuſen Chriſtuſen / ioca ombi meiden Toiuon.

Timotheuſelle minun toimeliſellẽ poialle Vſkoſa / Armo / Laupius / Rauha Jumalalda meiden Jſelden / ia meiden HERRalda Jeſuſelda Chriſtuſelda.

Quin mine keſkin ſinun Epheſis olla / coſka mine Macedoniaan lexin / nin mõs tee / ettes neuuoiſit mutomille / Ettei he mwta opetuſta ſeuraiſi / eike mõs totteliſi Juttuia / ia poluilukuia ioilla ei loppu ole / iotca Turkimiſet matkan ſaattauat / enämin quin paranuxen Jumalan tyge Vſkoſa. Sille ette ſe päſumma Keſkyiſte on / Rackaus puchtahaſta ſydhemeſte / ia hyueſte Omaſtatunnoſta / ia wleokullattomaſt Vſkoſta. Joiſta mwtomat ouat heirechtenet / ia ouat kiendyneet turhyin Jaritoxyin / Ja tactouat Ramatuis Meſtarit olla / ia einet ymmerdhä mite he puhuuat / eli mite he kyinittenet.

Mutta me tiedheme / ette Laki ombi hyue / ios site iocu oikein

oikein prucapi/ ia tietä ſen/ Ettei nÿlle Wanhurſkaille ychten Laki pandu ole. Waan nÿlle Wärillē ia Tottelemattoille/nÿlle Jumalattomille ia ſyndiſille/nÿlle Julmille ia Riuatuille/nÿlle Iſenſtappaille ia Eitinſtappaille/ nÿlle Miehentappaille/ Salawoteſille/Pilteinraiſkaille/Inhimiſtenwarcaille/Walecte lÿlle/Walapattoitzille/ia mite muta ſencaltaiſta on quin ſite terueliſte Opetoſta waſtan ombi ſen autuan Jumalan cunnia liſen Euāgeliumin ielkin/ioca minulle vſkottu on.

Ja mine Kÿten meiden Herra Chriſtuſt Jeſuſta/ioca minū woimaliſexi tehnyt on/ia luki minun vſkoliſexi/ia aſetti tehen Wircahan. Minun ioca ennen olin yri Pilcaija ia wainoia ia Wäkiualtainen. Mutta Laupius ombi minulle tapachtanut/ Sille mine tein ſen tietemete/epewſkoſa. Mutta ſite runſamaſti ombi meiden Herran Armo ylitzewotanud/ynne ſen Vſkon ia Rackaudhen canſa ioca Chriſtuſes Jeſuſes ombi.

Sille ette ſe on iwri totinen toſi/ia yri callis ſana/Ette Chriſtus Jeſus on tullut mailmahan/nÿte Syndiſite wapactaman/ioiſta mine olen ſe Enſimeinen. Mutta ſenteden minulle on Laupius tapachtanut/Senpäle ette Jeſus Chriſtus en ſin mimuſſa oſotais caiken pitkemieliſudhen/Nÿlle Eſicuuari/ iotca henen pälens Vſkoman piti ÿancaikiſehen Elemehen. Mutta Jumalalle ſille ÿancaikiſelle Kuningalle coolematto/ malle ia nächtemettömelle ia ainoalle wÿſalle/ olcohon Cunnia ia yliſtos ÿancaikiſudheſa/Amen.

Temen ✠ Käſkyn mine annan ſinun Haltuus minun Poicā Timothee/ninen entiſten Ennuſtoſten ielkin ſinuſta/Ettes nÿſe ſotiſit ninquin Hyue Sotamies/ ia pidheiſit Vſkon ia Hyuē Omantunnon. Jotca mutomat ouat heiſtens poiſſyſeneet/ia onat Vſkoſa Haaxirickohon ſattuneet. Joiſta on Hymeneus ia Alexander/iotca mine olen Perkelen haltun andanut/ette he hi liteturi tuliſit enembi pilcamaſta. Mm iij nit

✠ Käſkyn) ſe on/ Chriſtuſeſta ſarnata/ninquin hēteſſe ſanopi/Ette hen ombi tullut Mailmahā.

Ennuſtoſten) ſe on/ Se opetus iōgas ennen waſtāottanut olet/ ioca Prophetis kirioitettu ombi. Jerem. 29.

P. Paualin Epistola se I

II. Lucu.

NIn mine sis manan/Ette ennen caikia pidheteisin Rucoxet/Anomiset/Esilughut ia Kijtoxet caikein Inhimisten edeste/Kuningasten ia caiken Esiwallan edeste. Senpåle ttte me lakias ia leuolises Elemes madhaisima elå/caikes Jumalisudhes ia Cunniaudhes. Sille se ombi hyue ia otolinen Jumalan meiden Wapachtaijan edes/ Joca tacto ette caiki Inhimiset pite autuassa oleman/ia totudē tundemisehē tuleman. Sille ette yxi Jumala on/ia yxi Wålimies Jumalan ia Inhimisten wålille/nimiten/se Inhiminen Christus Jesus/ioca Itzens andanut on caikein edeste/Lunastuxen Hinnaxi/ette sencaltaista piti aijallans sarnattaman. Jo honga mine mös asetettu olen Sarnaijaxi ia Apostolixi (Mine sanon todhen Christusesa/ia en walectele) pacanain Opettaija Vskosa ia Totudhesa.

2 Tmo 1.

Nin mine sis tahdon/ette Miehet rucolisit ioca paicas/ylesnostain pyhet kådhet ilman wihata ia epelysta. Samalmoto mös ne Waimot/ette he coctulisis Watteis/håwuylle ia cainoudhella heitens caunistaisit/ei palmicoidhulla Hiuxilla eli Cullalla/taica Perlyilla/eli callihilla waatteila/Waan quin se sopinijlle Waimoille iotca Jumalisudhen osottauat hywein töidhen cautta. Waimo oppikan hiliasudhes/caiken neurydhen cansa. Mutta eipe mine salli Waimo opettaman/eike mös waldapitemen Miesten påle/ waan oleman hiliasudhes. Sille ette Adam on ensin lootu/ia sijtte Heua. Ja Adam ei ollut petettu/ mutta Waimo petettijn/ia Ylitzekieumisen matkan saattoi. Mutta quitengin hen tule wapari Lasten synnyttemisen cauta/Jos hen pysypi vskosa ia Rackaudhesa/ia Pyhydhesa puctaudhen cansa.

epelysta) Ettei he napitzeuat Jumalata wastan/ eike epelisi henē Armoistans Omastūnossa Phil 2.

1 Cor 14.

Gene 1.

Gene 3.

Se

III. Lucu.

SE on iwri totinen toſi/Jos iocu piſpan wirca pytepi/hen halapi hyuen tõõn. Nin pite ſis piſpan nuchtettomã oleman/ Ydhen Emenẽ Miehen/wälpan/raitihin/ſiuien/wieroinholhoian/Opettauaiſen/ei Joomarin/ei tappeliã ei kerckehen ilkien woiton ielkin/Waan cochtuliſen/ei Ridhaiſen/ei ahneen. Joca oman Hoonens hyueſti hallitze. Jolla cwliaiſet Lapſet ouat/caiken ſiueydhen canſa. (Mutta ios iocu ei taidha oman Hoonens edeſſeiſo/ quingahen Jumalan Seurakunnan edeſtemurechtipi:) Ei eſkenChriſtitum/Senpãle ettei hen yleſpaiſuttuna langeiſi laittaiſan domion ala. Mutta henen tule mõs hyue todhiſtus pite/nijſteiotca wlcoſet ouat/Senpãle ettei hen langeiſi Laittaiſan pilcahan ia paulahan.

Samalmoto pite mõs Palueliat oleman toimeliſet/ei Carikieliſet/ei palion Winan ahneet/ei kärckehet häpijeliſen woitõielkin/Jotca Vſkon Salaudhen puchtahas Omaſtunnos piteuet. Ja ne pite enſin coeteldaman/ia ſitelehin he palueleahãcoſka he nuchtettomat ouat.

Samalmoto pite mõs heiden Emẽdens ſiuiet olemã/ei Laittaiat/raitijt/vſkoliſet caikis cappaleis. Palueliat olcohon ydenEmennen Miehet/iotca heiden Laſtens hyueſti edeſſeiſouat/ia heiden oman Perehens. Mutta iotca hyueſti palueleuat/he anſaitzeuat heillens hyuen edeſkeumiſen/ia ſwren wapaudhenVſkoſa Chriſtuſeſa Jeſuſeſa.

Neite mine kirioitan ſinulle/ia toiuon pian tuleuani ſinun tyges. Mutta ios mine wiwuyn/Eettes tiedheiſit/quinga ſinunpite waeltaman Jumalan Honeſa/ioca ombi ſen eleuen Jumalan Seurakunda/Ri totudhen pilari ia peruſtos. Ja tietteueſ-

ti ombi se swri Jumaludhen Salaus/ ette Jumala on ilmoi-
tettu Lihassa/wanhurskautettu Hengesse/nechty Engeleildä/
sarnattu Pacanoille/vskottu mailmasa/ylesotettu Cunniahã.

Hengesse) Se pyhe Hengi ylistepi Christusta Euãgeliumis ia vskosa/iõga mutoin caiki Mailma domitze ia pilcapi.

IIII. Lucu.

Vtta Hengi sanopi selkiesti/ette wimeisille a-
ijoilla/mwtomat loopuuat wskosta/ia waari-
nottauat wietteleueisist Hengiste/ia Perkelei-
den Opetuxesta/Nijnnen cautta iotca Wl-
conkullasudhes Walhenpuhuiat ouat/ ioilla
Omatundo on Poltinraudalla merkittu/ia kiel
deuet Auioskeskun/ia waatiuat Roasta weltemen/ iotca Ju-
mala loi nautitta Kijtoxen cansa ninen Vskolisten/ ia nijllen
iotca totudhen ymmerttenyet on. Sille ette caiki mite Jumala
loonudh on se ombi hyue/ia ei miten poishyliettepä/iota Kij
toxen cansa nautitahan. Sille se pyhitetän Jumalan sanan
ia rucoxen cautta. Coskas sencaltaista Weliein edessepidhet/
sijtte sine olet Jesusen Christusen hyue Paluelia/yleskasuatettu
Vskon sanois ia hyues Opissa/iõga tykene sine alati ollut olet.
Mutta keluottomat ia Ammeliset Jutudh welte.

2. Timo 3.
2. Pesri 3.
2 Timo 1
Titum 3.

Mutta paramin harijoita itzesinuas Jumalisudhes / Sille
se rumilinen harioitus wähen kelpapi. Mutta Jumalisus on
caikis asiois tarpelinẽ/ia iolla ouat seke nykysen ette tuleuaisen
Elemen lupaxet. Teme ombi iuri wissiste tosi sana/ ia caikella
modholla otolinen wastã otettapa. Sille sitewarten me mõs
tõteteeme ia pilcatamme/Ette me sen Eleuen Jumalan päle
toiuonudh olema/ ioca ombi caikein Inhimistein wapachta-
ia/mutta erinomaisesta ninen Vskolisten. Neite sine mana ia
opeta. Elkõhõn kengen ylencatzoco sinun Noruttas/ Waan
ole yxi Esicuua nijlle wskolisille sanasa/menosa/rackaudhesa/
Hengese/Vskosa/puchtaudhesa.

2 Timo 2.

Ota

Ota wari luguſta/ manaureſta/ opiſta/ ſihenaſti quin mine tulen. Ele wnodha ſite Lahia quin ſinuſſa on/ ioca ſinulle annettu on Prophetian cautta/ Pappein kätten pälepanemiſen canſa. Ota neiſte waari/ pyſy neiſſe/ ſenpäle ette ſinun meneſtyxes caikein edes iulki olis. Ota itzeſtes waari/ ia opiſta/ pyſy alati neiſſe. Sille ios ſine ſen teedhy/ ſiitte ſine itzeſinuas autat/ ia iotca ſinua cwlenat.

V Eucu.

Ite wanha ele hartaſti rangaitze / Waan mana hende ninquin Iſe. Nüte Noorija ninquin Welije. Nüte wanhoia Waimoia ninquin Aitije. Nüte Noria ninquin Siſarita/ caiken puchtaudhen canſa. Cunnioita ne Leſket iotca oikeat Leſket ouat. Mutta ios iollaki Leſkelle Lapſia on/ eli laſtelapſia/ ne oppicahat enſin omans Honens Jumalalliſeſta hallitze man/ ia Wanhembains welan maraman. Sille ette ſe on hyueſtitechty/ ia otolinen Jumalan edes. Mutta ſe ombi yri oikea Leſki/ iöca yrinens on/ ioca henen toiuons Jumalan päle a/ ſettapi/ ia pyſypi alati rucoxiſa ia anomiſes öte ia peiue. Mutta ſe ioca hecumaſa elepi/ ſe ombi eläuene coolludh. Sencaltaiſta mana/ ette he oliſit nuchtettomat. Mutta ios iocu henē Omains/ liaten henen Perehens/ ei edeſtemurechdhi/ ſe ombi Vſkon poiſkielden yt/ ia on pahembi quin iocu Pacana.

yrinens) Se on / Jonga edeſte ei yriken murechdi mutta on yrinēs

Ele ſalli iocu Leſki wloſwalitta no orembi quin Cuſikymmē de atjaſtaica / Joca on ollut ydhein Mieden Emende / iolla ombi todhiſtos hyuiſte töiſte. Jos hen Lapſia yleſkaſuattanut on. Jos hen on Hooneſenottanut. Jos hen Pyhein ialcoija peſinyt on. Jos hen nüte Mureheliſie on anttanut Jos hen on ollut caikiſa hyuiſſe töiſſe achkera. Mutta ne nooret

Lesket poishylke / Sille coska he * cariactuuat Christusta wastan/nin he tactouat hoolla/ioilla ombi heiden domions et te he sen ensimeisen Vskon rickonut ouat. Sihen he ouat mõs ioutilat/ia oppiuat ioxendeleman ymberi Hooneita. Ja/eipe he waiuoin ole ioutilat/mutta mõs kielincandaijat ia ylenwisut/ ia puhuuat nijte quin ei pidheisi.

(* cariachtuuat) Nijste hyuiste peiuisti / quin heille ombi Almuisasta ia ychteitzẽ Canssan auusta / keuuet ioutilassa ia laiskana.

Nin mine sis tahdhon ette ne nooret Lesket Hoolisit/Lapsia synnyteisit/ Hoonen hallitzisit / ei ychten tila annaisi sille Wastanseisoijalle pahasti puhuman. Sille ette io mwtomat ouat tacaperin palaineet Perkelen ielkin. Cussa nyt iolla vskolisella miehelle eli Waimolla on Lesket/se heiden edhenskatzocan/ ia elken Seurakunda raskauttaco/Senpäle ette nijlle iotca oikiat Lesket ouat/madhais teutyue.

Ne Papit quin hyuesti edesseisouat/ pite keluolisna caxinaises Cunniasa pidhettemen / enimen ne iotca tõtetekeuet sanas ia Opis. Sille ette Ramattu sanopi/Ei sinun pidhe Tõhärien swta kijnisitoman. Ja yxi Tõmies ombi Palcans wärdi. Ele salli Papin wastan ychten Cannet ilman cachta eli colme Todhistusta. Jotca synditekeuet/nuchtele caikein edesse/Senpäle ette mõs mwdh pelkeisit.

Deut 25. 1 Cor 4. Matt 10.

Mine todhistan Jumalã/ia Herran Jesusen Christusen/ia wloswalittudhẽ Engelein edes/Ettes neite pidhet/ilman oma hyuelwlo/ia ele miten tee hembeydhes ielkin/Ele nopiasti iongun pälle Kättes pane. Ja ele mõs osalinen ole mwinen synniste. Pidhe itzes puhdassa. Elesillen Wettä ioo/waan nautitze iotakin Wina Maghos tedhen/ia ettes vsein sairas olet.

hyuelwlo) Ettei sine ychtẽ asia eli persona catzo eike auta temen Opin ia Sädhyn wastoin/ iongun wallã ta icka ystewuyden wooxi.

Mwtomadhen Jnhimisten synnit ouat ● iulki/ ette me ne ennen domita taidhama. Mutta mwtomadhen tuleuat ieliste iulki. Samalmoto mõs mwtomat hyuet tõdh ouat ennen iulki Ja ne quin mwtoin ouat/ eiuet neken taita salatta.

Julki

Julki) Mwtomadhen Eriseuraisten/ia pahain Inhimisten meno ombi nin iulki/ettei yxiken site taidha peitte iongun Wlconcullasudhen alla. Waan/ech ke monicadhat iongū aigan site peitteuet/wijmein se tule quitengin ilmei. Nin mōs wastoinpein. Mwtomat eleuet ia opettauat Jumalisesta/nin ette se iulki on/ ia iocahengen paranda. Mutta monicachtain Puheita ia Tōite/ei mixiken pidhete/sihenasti quin aica sen wimein ilmoitta/ette se on hyue ollut.

VI Lucu.

NE Oriat iotca jkeen alla ouat/pite heiden Herrains caiken Cunnian keluolisna pitemen/Sē pāle ettei Jumalan Nimi ia opetus pideisi pilcattaman. Mutta ioilla ouat vskoliset Herrat/ elkōhōn nijte ylencatzo senwoxi ette he Welieret ouat/waan olcohot site enemin cwliaiset/ ette he vskoliset ouat/ia rackahat/ia osaliset hyuisse tōisse. Neite sine opeta ia mana. Jos iocu toisin opetta/ia ei pysymeiden Herran Jesusen Christusen teruelisis sanoisa/ ia sijnā Opisa ioca Jumalisudhesta ombi/ hen ombi * piminnyt/ia ei miten taidha. Waan on Sairas Kysymisis ia Sanācampauxis/ioista nouse Cateus/Rijta/Hāueisus Pahatlwlot/turhat coetuxet ninen Inhimisten keskene iotca mielesens riuatudh ouat ioilda Totuus ombi poisotettu. Jotca lwleuat ette Jumalisus ōbi yxi Woitto. Erite sinuas nijste pois. Mutta se ombi yxi swri ⁂ Woitto/ Joca Jumalalinen ōbi/ia tytypi onnellens. Sille eipe me miteken ole Mailmahan toonehet. Senteden ombi iulki/ ettei me mōs miteken taidha teste wloswiedhā. Mutta coska meille on Elatos ia waattet nihin me tytykem.

Sille iotca Rickaxi tachtouat tulla/ne langeuat kiusauxeen ia Paulahan/ia moneen tyhmijn ia wahingolisijn Himohin/ iotca wpettauat Inhimiset huckauxeen ia cadhotuxeen. Sille ette

*piminnyt) Se on/ Hē ombi waijonut henē aija toxisans/ia ei kesten lucu pidhe.

Sairas) walch ombi alati Sairas/ ia taruitze mōda ioōda/ paica ia neuuo.

⁂ Woitto) Se on/Ninquin Jumalisus olis iocu Caupan wirca/ioilla Cunnia eli Rickaus pideis pytemen/ia ei ainostās Jumalata sen cautta paluelaisi.

ette Ahneus on caikein pahuten iuri. Johonga mutomat ouat himoineet/ia ouat wſkoſta poiſeryneet/ia ouat ſaattanuet itzellens palion Murechta.

Murechta) ſeon Murehē / hoolē tuſkan ia adiſtoren cansa ōte ia peiue waluo Rahan telkyn /ettei he coſkan tydhy. Ninquin mōs Chriſtus Rickauden werāpi O hoaken werdaxi Matt. 13.

Mutta ſine Jumalan Inhiminen carta ſencaltaiſta/ia noudhata wanhurſkautta/Jumaliſutta/Vſkoa/rackautta/Kerſimiſte/Lakiutta. Campa yri hyue Campaus Vſkoſſa/käſite ſite ijācaikiſta Elemete/Johonga ſine mōs cuzuttu olet/ia tū nuſtanut olet yden hyuen tūnuſtorē montein Todiſtain edes.

Mine keſken ſinua Jumalan caſuon edes/ioca caiki cappalet eleuexi tekepi/ia Chriſtuſen Jeſuſen edes / ioca Pontiuſen Pilatuſen alla tunnuſti hyuen Todhiſtoxen / ette ſine pidhet Reſkyn ſaaſtatoina/nuchtetoina/hamā meiden Herran Jeſuſen Chriſtuſen Jlmoituxen aſti/Jonga aijalanſa meille oſotapi ſe autuas/ia ſe ainoa waldias/ſe Kuningaidhen Kuningas/ia ſe caikein Herrain HERRA/iolla ainoalla ombi coolemattous/Joca aſupi ydhes Kircaudheſa/iohonga eikengen tulla taidha/Jota ei yriken Jnhimiſiſte ole nähnyt/eike taida nähdā/Jolle olcohon Cunnia ia ijācaikinen waldakūda/Amī.

Johan. 1

Keſke nijte quin Rickat ouat teſſe Mailmas/Ettei he oliſi coriaſimieles/eike mōs paniſi Toimonſa ſen wiſſittōmē Rickaudhen pāle/Mutta ſen Eleuen Jumalan pāle/Joca meille caikinaiſt rūſaſti andapi nauttiarēme/Ette he hyue tekiſit/ia Rickari tuliſit hyuiſte tōiſte/oliſit kerckeet andamahan/kernaſti auulliſet oliſit/tauaroitziſit itzellens hyuē Peruſtoxen edeſpein/ette he käſitteiſit ijancaikiſen Elemen.

O Timothee/ketke ſe quin ſinun taghas pandu on. Jawelte hengettōmet ia keluottomat Jutudh/ia Kijdhat iotca wārin kerſkatuſt Conſtiſta tuleuat/ionga mutomat edeſtoouat/ia exyuet Vſkoſta. Armo olcohon ſinun canſas. Amen.

Kirioitettu Laodiceaſta/ioca on yri Pācaupūgi phrygias Pacatianaſſa. Alcupus

Paualin Epistolan påle Timotheusen tyge.

TEsse Epistolas manapi P. Pauali Timotheust/ Ette hen nin edeskeuis/quin hen on ruuennut Euangeliumi hokemahan/quin kylle mös tarpelinen oli/Sille ette monda poislangeisit. Sihen mös falskit Henget ia Opettaijat iocapaicas ylestulit. Senteden tule Pijspan alati waluo/ia Euangeliumis tötetehdå. I. II.

Mutta erinomaisesta iij. ia iiij. Cap. hen ilmoitta/sen waaralisen aijan/quin Mailman lopusa tapachtupi /sijnå ette yxi falski Hengelinen Eleme pite caiken Mailman wiettelemen wl coisen Kircaudhen cansa/ Jonga alla caikinainan Pahuus ia Håpie pite peitetyne oleman. III. IIII.

Se Toinen P. Paualin Epistola Timotheusen tyge.

I. Lucu.

PAuali Jesusen Christusen Apostoli/ Jumalan tahdon cautta/ sen Elemen Lupauxen ielkin Christuses Jesuses.

Minun rackalle Poijallani Timotheuselle.

Armo / Laupius / Rauha Jselde Jumalalda/ia JEsuselda Christuselda meiden HERralda.

Mine

P. Paualin Epistola se II.

Mine kijten Jumalata/ iota mine paluelen hamasta minũ Wanhamistan/ puchtas Omastunnos / ette mine lackamata pidhen sinun muistosa minun Rucouxisani/ ölle ia peiuelle/ ia mine halan sinua nädhexeni (quin mine muistan sinun kynelis päle) senpäle ette mine ilolla teuteteisijn/ coska se wilpitöin Vsko/ioca sinussa ombi/tule minun mieleheni/ Joca mös ennen asui sinun Ammäses Loidas/ ia sinun Eitises Eunicas/ sen mine wissiste tiedhen/ette mös sinussa.

Jonga syyn tedhe mine sinua manan/ettes yles heräytet sen Jumalan Lahian/ioca sinussa on/minun Kätteni pällepanemisen cautta/Sille ettei Jumala ole andanut meille pelcauxen Henge/ waan wäkewuydhen/ia rackaudhen/ia raitiudhen. Sẽ teden ele häpie meiden HErran Jesusen Christusen todhistusta/ei mös minua/ioca olen henen Fanginsa/ waan ole osalinẽ Euangeliumin waiuas/ Jumalã wäen peräste/ioca meite on autuaxi tehnyt/ia on cutzunut ydhen pyhen Cutzumisen cansa/ meiden töiden pereste/ waan henen Aiuotuxens ia armõs pereste/ioca meille annettu on/Christuses Jesuses ennen ijancaikisita aicoija. Mutta nyt hen on iulki tullut meiden Wapachtaijan Jesusen Christusen Jlmeistuxen cautta/Joca tosin Colemalda wäen poisotti/ ia Elemen ia coolemattudhen menon Walkiutehen edestoi Euangeliumin cautta/ Johõga mine olẽ pandu Sarnaijaxi ia Apostolixi ia Pacanaiden Opettaijaxi. Jonga syyn tedhen mine mös neite kersin/ Ja en quitengan häpie. Sille mine tiedhen/kenen päle mine vskon/ia olen wissi/ ette hen woipi minulle ketke Vskotuncaluni/sihen peiuen asti.

Pidhe itzes ninen teruelisten sanain Esicuuan ielkin/ iotcas minulda cwllut olet/sijte Vskosta ia Rackaudhesta/Christuses Jesuses. Teme hyue Vskottucalu ketke pyhen Hengen cautta/ ioca meisse asupi. Sen sine tiedhet/ ette caiki iotca Asias ouat ne lowuidh minusta/ioinenga seas ombi Phigellus ia Hermogenes.

genes. HERRA andacohõ Laupiuns Oneſiphorin perehen/ Sille ſe on wſein minun wirghottanut/ia ei häuennyt minun Cahlettami/ Waan coſka hen oli Romiſſa/ tutkaſi hen wiſumaſti minun ielkijn/ia lewſi minun. HERRA andacon henẽ leute Laupiudhen ſinä peiuenä HERRAN tykene/ Ja quinga mones cappales hen minun auwulinen oli Epheſis/ ſine parahin tiedhet.

II. Lucu.

NIn wahuiſta nyt ſinus/ minun Poican ſen Armon cautta quin on Chriſtuſes Jeſuſes. Ja mite ſine olet minuſta cullut monen Todhiſtaian cautta/ anna ne vſkoliſten Inhinniſten haltun iotca ſoueliat oliſit muita mõs opettamã. Kerſi ſine ſis waiua minquin Jeſuſen Chriſtuſen hyue Sotamies. Ei yriken Sotamies ſecoita itzens Elatoren aſioihin/ Senpãle ette hen ſille kelpais ioca henen Sotamieheri yleſottanut on. Ja ios iocu mõs kiluoittele/ei hen crunata/ellei hẽ roimeliſeſta kiluoittele. Peltomichen/ ioca pellon prwca/pite enſin Hedhelmeſte nautitzeman. Merckitze mite minę ſanon. HERRa andacon ſinulle ymmerdhyren caikis cappaleiſa. Muiſta Jeſuſen Chriſtuſẽ pãle/ioca on yleſnoſiuut niſte Coollutta/ Daudun ſiemeneſte/ minun Euangeliumin ielkin/ioſſa mine waiua kerſin/ Cahleſin aſti/ ninquin iocu Paholntekie/ Waan Jumalan ſana ei ole ſidhottu. Senteden mine kerſin caiki/ninen Wloſualittudhen tedhen/ſenpãle ette he mõs terueydhen ſaiſit Chriſtuſeſa Jeſuſeſa/qancaikiſen Cunnã canſa.

Se on iwri wiſſiſte toſi. Jos me olema ynne coolleet/ nin me mõs ynne elemme. Jos me kerſime/nin me mõs ynne halitzemma. Jos me henen kiellenme/nin hen mõs meite kielde. Ellei me hende vſko/nin hẽ iãpi vſkoliſexi/ Ei hen taidha itzens kiel

te

te. Sencaltaista sine mana/ia todhista HErran edesse/Ettei he rijtelisi sanoista ei mihingen tarpesen/waan ninen poiskiendymisexi iotca peldecwleuat.

Pydhe itzes Jumalalle osotta toimelisexi ia laittamattomaxi Tömiehexi/ioca oikein iacais Totudhen sanan. Mutta hen gettömat ia keluottomat sanat poisheite. Sille se saatta palio Jumalatoinda meno/Ja heidē Puhens ymberinssöpi ninquin Crapu. Joinenga lughusta ombi Hymeneus ia Philetus/iotca Totudhesta ouat poishoriuneet/ ia sanouat Ylesnousemisen io tapachtunexi/ia ouat mwtomatten Vskon poiskiendeneet.

Titum 1.

Mutta se wahwa Jumalan Perustos quitengin seiso/ia pitepi temen Insiglin. HErra tundepi ne iotca henen Omans ouat. Ja poismengen wärydhesta iocainen quin Christusen Nimen manitzeuat. Mutta ydhes swres Hoonesa/ei ole waiuoin Cullaiset ia Hopiaiset Astiat/waan mös Puiset ia sauiset: Ja mwtomat tosin Cunniaxi/Mutta mwtomat häpijexi. Jos nyt iocu itzens puhdista sencaltaisista Inhimisiste/se tule pyhitetyxi Astiaxi cunnia warten/ Perehēisenelle tarpelisexi/ ia caikijn hyuihin töihin walmistetuxi.

Noorudhelliset Himot welte. Mutta noudhata Wanhurscautta/Vskoa/ Rackautta/ Rauha caikein ninen cansa iotca puchtast sydhemest HERRA auxenshwtauat. Mutta hullut ia turhat Kysymiset poishylie/tietedhen/ ette he waan rijdhan synnytteuet. Mutta HErran paluelian ei tule olla rijdhaisen/waan siuien olla iocaista wastan/Opetauaisen/ ioca taita nijte Pahoija kersie hiliasudhesa/ia nuchteleuaisen nijte Wast hacoisita. Jos Jumala annais heille ioskus paranoxen/ site Totutta ymmertemehē/ia iellēsraidhistuisit Perkelen paulasta/ iolda he fangitudh ouat/henen tachtons ielkin.

Lucu III.

Mutta

MVtta ſen ſinun pite tietemen/Ette wimeiſ- 1 Timo 4
ne peinine waaraliſet aijat lehenyuet. Sille 2 Petri 3.
ette tuleuat ouat Inhimiſet iotca itzeheitens
racaſtauat / Ahneet/Kerſkaiat / Coriat/Pil-
caiat / Wanhembittens tottelemattomat /
Kijttemettõmet/ Jumalattomat/ Haluto-
mat / Liſtoittomat / Laittaiat/Irtaliſet/Ar-
mottomat/ Hyuein wihaiat/ Petteiet/Tuimat/yleſpaiſutetud.
Iotca hecumata enemin racaſtauat quin Jumalata. Joilla
ombi yri Jumaliſen menon paiſte/mutta ſen wioman he poiſ
kieldeuet. Ja carta ſencaltaiſia. Sille niſſe ne ouat iotca Hoo-
neſta Hooneſen iooreuat/ia wieuet Waimocaiſet fangina/ iot
ca ſymeille ouat ſälytetydh/ia iotca moninaiſten himoin can
ſa kieuuet/Alati oppiuat/ia eiuet coſkan taidha Totudhen tun
demiſeen tulla.

MVtta quin Jannes ia Jambres Moſeſta waſtanſeiſoit/ Exodi 7.
Nin nämekin mõs Totuutta waſtanſeiſouat/Ne ouat Inhi-
miſet mieleſte turmelludh/ keluottomat Vſkohon. Mutta ei
heiden pidhe ſillẽ meneſtymẽ. Sille ette heiden Hulludhens pite
caikille iulki tulemã/ Ninquin mõs ninẽki oli. Mutta ſine olet
noudanut minun Opetuſtani/minun ſäätyni/minun aiuotuſ-
tani/minun Vſkoni/minun pitkemieliſutani/minũ rackauttani/
minun Kerſimiſteni/minun wainomiſiani/ minun waiuoiani /
Iotca minulle tapachtuit Antijochias/Iconioſa/Lyſtris/ iot
ca wainomiſet mine ſielle kerſin/ Ja caikiſta hEra on minun Acto 14.
päſtenyt. Ja caiki Iotca Jumaliſeſta tachtouat ele Chriſtuſes
Jeſuſes/heiden tule wainomiſta kerſie. Mutta ninen pahain
Inhimiſten ia petteuelliſten canſa/ tapachtupi iota edhembi
ſite pahembi/ette he itze eryuet/ia ſaattauat erymehen.

MVtta Sine/pyſy niſſe/iotas oppenudh olet/ia ſinulle wſ-
kottu ombi/Senuoti ettes tiedhet keldes oppenudh olet/ Ja

ettes Lapſudheſta olet pyhet Ramatudh tainudh/iotca ſinun taitauat wijſata autuntehen/ſen Vſkon cautta Jeſuſen Chriſtuſen pâle. Sille ette caiki ramatudh Jumalalda wloſannettut ombi tarpelinen Opiri/nuchteri/oijemoreri/tauoitureri/ioca ombi Wanhurſkaudheſa/Ette ſe Jumalan Jnhiminen olis te udelinen caikijn hyuihin tôihin ſouelias.

IIII. Lucu.

NIn mine nyt todhiſtã Jumalan edes ia ẏEr RAn Jeſuſen Chriſtuſen/ioca on domitzepa ne Eleuet ia coolluet henẽ Jlmeſturesans/ia henẽ Waldakunnaſans/Sarna ſana/pidhe pâle/ſeke aijalla ette aijati/rãgaitze/nuchtele/mana/caiken ſiueydhẽ ia opeturen canſa. Sille ette aica tulepi coſka eiuet he woi ſite teruelijſte oppiakerſie / Maan heiden pite omanſa ẏimonſa ielkin itzeheillens Opetaijat cocoman/ette heille Coruat ſyhyuet/ia poiſkiendeuet toſin Coruanſa Totudheſta/ia heidens Turhijn iutturin kiendeuet.

Mutta walua ſine caikiſa aſijoiſa/Keſte waiuoiſa/tee yden Euangeliumin Sarnaijan Tôô/toimita teudheliſeſta ſinun Wircas. Sille ette itze mine io woffrataan/ia minũ ercandunniſeni aica leheſtupi. Mine olẽ hyuẽ Campaurẽ campanut/Jooxun mine pâãtin/vſkon pidhin. Edeſpein ôbi minulle tehdhel lepandu ſe Wanhurſkaudhen Crunu/ionga minulle ẏER RA/ſe wanhurſkas Domari ſinã peiuene andapi. Mutta ei ai noſtans minulle/waan môs caikille/iotca henen Jlmeſturens racaſtauat.

Ahckeroitze ſinus/ettes pian tulet minun tykeni. Sille ette Demas minun ylcannoi/ia halaſi tâte Mailma/ia leri Teſſaloniciahan. Creſcens Galatiahan. Titus Dalmatiahan. Lucas ôbi yrinens minun canſani. Ota Marcus tyges/ia too hende ſinum

nun canſas/ Sille hen on minulle ſangen tarpelinen palue/ luxehen. Tichicum mine lehetin Epheſijn. Sen Caapun ionga mine ietin Troadas Carpuſen tyge/ too tulleſas/ ia ne Kiriat/ mutta liateckin ne Permet. Alexander ſe Waſkē Seppe ombi minulle palio paha oſottanut/ Maracon henelle ZERRA henen tōenſe ielkin. Joſta ſine mōs itzes cauata. Sille hen on hartaſeī meiden Sarnoijanme waſtanſeiſonut.

Minun enſimeiſiſe Waſtauriſani eikengen minun tykeneni ſeiſonut/ waan caiki minun ylenannoit/ Elken ſe olgho heille tygeluettu. Mutta ZErra minun tykeneni ſeiſoi/ ia wahwiſti minua. Senpāle ette minun cauttani Sarnan piti kijnitettemen/ ia caiki Pacanat piti cwlemā. Ja mine pelaſtettijn Jalopeuran ſuuſta. Mutta ZERRA pelaſtapi minun caikeſta Pahaſta tōōſte/ ia auttapi minun henen taiualiſen Waldakundahans/ ionga olcohon Cunnia ijancaikiſeſta ijancaikiſehē/ AMEN.

Ternetā Priſcam ia Aquilam/ Ja Eneſiphorin Perechte. Eraſtus ieij Chorintijn. Mutta Trophimum mine iātin Miletos ſairaſna. Ahckeroitze/ ettes ennen taluia tuliſit. Ternettepi ſinua Eubulus ia Pudens/ ia Linus ia Claudia/ ia caiki Weliet. ZErRA Jeſus Chriſtus olcohon ſinun Hengens canſa. Armo olcohon teiden canſan/ AMEN.

Kirioitettu Romiſta ſe Toinen Epiſtola Timotheuſen tyge/ coſta Pauali toiſella haaualla ſen Keiſarin Neron eten edeſtootin ia ſeiſotettin.

Alcupuhe P. Paualin Epiſtolan

pále Tituſen tyge.

TEme on yri Lyhykeinen Epiſtola / Mutta quitengin yri ſangen Chriſtilinen Oppi / ioſſa caikinaiſet ouat nin ſepeſti pätetydh / iota iocu Chriſtittu taruitze tiete / ia ielkin ele.

I. Enſin hen opetta / mingemotoiſen Miehen piſpan eli Piteije hẽ papin olla tule / nimitten / ioca hurſkas / toimelinen ia Oppenut on Euangelium ſarnaman. Ja ioca nýte wärije Tõidhen ja Inhimiſten Sätyin Opettaja poiſpaniſi. Jotca aina Oſkowaſtan ſotiuat / ia Omattunnot ſijte Chriſtiliſeſte Wapaudheſta poiſſijrteuet / Inhimiſten Tõidhen Fangiuxeen / núnquin ne pidheis Jumalan edes wanhurſkari tekemen / Jotca quitengin ei mhingen kelpa.

II. Toiſeſa hen opetta caikinaiſet Sädhyt / Wanhat / Noret / Waimot / Miehet / Herrat ia Palueliat / quinga cungin pite hennens keuttemen / ninquin ne iotca Chriſtus Coolemallans anſanut on Perimiſexi ia Omahiſexi.

III. Colmaneſa hen opetta nýte mailmaliſia Eſiualloija cunnioitta ia cwlla. Ja taas hen edeſwetä ſen Armon / ionga Chriſtus meille on ãſanut. Ettei yhden ken pidhe lwleman ſijnä kylle olenan / ette Eſiualda cwllan ia cunnioitetaan / ſenwoxi ette caiki meiden Wanhurſkauten ei ole miteken Jumalan edes. Nin hen mõs neuuo cartaman nij et niſkurita / iotca Eriſeura matkan ſaattauat

Se P. Paualin Epistola CCLXXXVII Titusen tyge.

I. Lucu.

Auali Jumalan Paluelia/mutta Jesusen Christusen Apostoli/ sarnamahan Jumalan Wloswalituille Vscoa/ia Totudhē tundemista/ioca saat tapi Jumalisutehen/sijnä ijancaikisen Elemen toiuouxes. Jonga Jumala/ioca ei taidha walhedhella/ lupasi ennē ijancaikista aica. Mutta aijallans henon ilmoittanudh henen Sanans sarnan cautta/ioca minulle vskottu ombi/Jumalan meiden wapachtaian keskyn ielkin.

Tituselle minun toimeliselle Poijallen/ meiden molembaidhen Vskon ielkin.

Armo/Laupius/ Rauha Jselde Jumalalda/ia HERralda Jesuselda Christuselda/meiden wapachtaialda.

Sen syyn teden mine iätin sinun Cretahan/ette sinū pite päänens toimittaman mite wiele puutui/ia asetta cuhungin Caupungin Papit/ninquin mine sinulle keskenyt olen. Jos iocu ombi nuchtetoin/ydhen Emennen Mies. Jolla vskoliset Lapset ouat. Ei paneteltudh/ette he ioomarit ia cangiat ouat. Sille ette Pispan tule nuchtettoman olla/quin Jumalan Hoonenhaltian. Ei Tylyn/ei kirrin/ei winanioomarin/ei tappelian/ei kerckehen ilkien woiton ielkin/Waan wieroinholhoijan/hyuein racastaijan/Taualisen/hurskā/pyhē/puchtā/Ja kijnipiteuen sijte sanasta quin wissi ombi/ia opetta taita/Senpäle ette hē mös wäkeue olis manaman Teruelisen Opin cautta/ia ylitzewoittaman nijte Wastanseisoita.

Tylyn) Joca oman pääns ielkin elepi/eikeren tottele/ Waan tachto iocaista hende wälte. Ja on Itzeuallainē.

Sille ette monda on Julma ia turhan Puhuiata ia Mielen wåndeite/ enimesti ne iotca Ymberileickauxesta ouat/ qui nenga suun pite tukittaman/ Jotca coco Hooneet yleskiendeuet ia opettauat nÿte quin ei kelpa / håpielisen Woiton tedhen.

Epimenites. Sanoi yxi heiste/ heiden oma prophetans/ Ne Cretalaiset ouat aina walechteliat/ pahat Pedhot ia laiska watzat. Teme todhistus on tosi/ Sen syyn tedhen nuchtele heite hartasti/ Senpåle ette he teruet olisit vskosa/ ia ei tottelisi Judasten Turhi iuttu ia ia Jnhimisten keskyiå / iotca Totudhesta itzens poiskiendeuet. Caicki tosin ouat puchtat nÿlle Puchtaille/ Mutta nÿlle Saastaisille ia Wskottomille ei ole miten puhdas/ Waan saastainen on seke heiden Mielens ette Omatundons. He sanouat tundeuans Jumalan/ Mutta tõillens he sen kieldeuet/ ette he ouat cauhistos Jumalan edhese/ ia ouat couacoruaiset/ ia ouat caikÿn hywin Tõihin keluottomat.

II. Lucu.

1 Timo 6. MVtta puhu Sine ninquin sopipi sen teruelisen Opin ielkin. Ne wãhat/ ette he raitÿd olisit/ cunnialiset/ taualiset/ teruet Vskosa/ Rackaudesa/ Kersimiseså. Ne wanhat Waimot samalmoto Ette he itzens kieuteisit/ quin Pyhein sopipi/ ei Laittaÿat olisi/ ei Winanioomarit/ ette he hyuÿe Opetaisit. Joilda ne Nooret Waimot tauoÿa oppisit/ ette he heiden Miehiensså racastaisit/ Lapsensa racasna pideisit siuÿet olisit/ puchtat/ Talooliset/ hyuet/ heiden Miestẽs alamaiset. Senpåle ettei Jumalan Sanan pidhe pilcatun oleman. Samalmoto mana mõs ne nooret Miehet/ ette he taualiset olisit.

Caikellamodholla aseta itzes Esicuuaxi hyuihin Tõihin/ wil

pittõmen

pittõmen Opetuxen canſa/Cunnialiſudhen canſa/teruelisen ia nuchtettoman ſanan canſa. Senpãle ette ſe Waſtanſeiſoia madhais hãuete ia ei miten olla/quin hen machta meiſte paha ſanoa. Nite Paluelioita mana/Ette he heiden Herrains alamaiſet oliſit/caikiſa heille keluoliſet. Ei nariſiat/ei poiſweteuei ſet/Waan caiken hyuen Vſkon oſottadhen/Senpãle ette he ſen Jumalan meiden wapachtaian Opin caikiſa caunistaiſit.

Sille ette ilmeſtynyt ombi ſe teruelinen Jumalan Armo caikille Inhimiſille/ia opetapi meite/Ette meiden pite poiſkielde men caiken Jumalattoman menon/ia ne mailmaiſet Himot/Ja raitihiſta ia hurſkaſti ia Jumalaliſeſta elemen teſſe mailmaſa. Ja odhotta ſite autuaſta Toiuo/ia ſen ſwren Jumalan ia meiden Lunaſtaian Jeſuſen Chriſtuſen cunnialiſta Ilmeiſtuſta/Joca Itzenſe meiden edeſten wloſannoi/Senpãle ette hen meite lunaſtais caikeſta wãrydheſta/ia puhdhiſtais itzellens erinomaiſeri Canſſari/achkerari hyuihin tõihin. Neites puhu ia mana/ia nuchtele caiken todhen canſa. Ele ſalli ſinuas kelbeken ylencatzotta.

Todhen) Ette he tieteiſit ſen oleuan Jumalan keſkyn/taci Leikin. Sille todhert ia ei Leikixi hen ſen tachto.

III. Eucu.

MAna heite/ette he pãmieſtẽs ia Eſiwallans alamaiſet ia cwliaiſet oliſit. Ette he caiki hyuihin tõihin walmit oliſit. Ettei he keſtekẽ pahaſti puhuiſi/eike rijdaiſet/Wan ſulaiſet caiken ſiueydhẽ oſottadhen/caikein Inhimiſtẽ cochtan. Sille me olima mõs muinen tietemettõmet/couacoruaiſet/eryueiſet/pal uellen Himoia ia moninaiſi hecũmita/ia waelſima pahudheſa ia cateudheſa/wainoliſet/ia wihaſim meite keſkenem.

ſulaiſet) Ne ouat/totca caiki paramin poolin kiẽdenet/toimit tauat ia ottauat

Mutta ſiittequin Jumalan meiden Wapachtaian Hywuys ia Rackaus Inhimiſten tyge ilmeſtuy/Ei ſen Wanhurſkaudẽ

tõden cautta/iotca me tehnet olema/Waan henen Laupiudh
ens cautta teki hẽ meite autuari/Sen wdhenſyndymiſen Leu
lyn/ia ſen pyhen hengen Wdhiſtoren cautta/ionga hen wlos
wodhattanut on runſaſti meiden pälen JEſuſen Chriſtuſen
meidẽ Wapautaiã cautta/Sẽpäle ette meidẽ pite Wähurſkari
tuleman henen Armõſa cautta/ia periliſexi tulla ſihen ijancai
kiſen Elemehẽ/Toiuon ielkin/Teme ombi iwri yri wiſſi puhe.

Neite mine tahdhon/ettes * wahwaſti opetadh/ Senpäle
ette ne/ iotca Jumalan päle Vſkonut ouat/achkeroitziſit cuki
Wirgaſans hyuiſſe tõiſſe edeſſeiſo/Sille ette näme ouat hyuet
ia tarpeliſet Jnhimiſille/Mutta hullut Tutkmiſet/ia Polulu
ghut/ia riidat ia campauret Laiſta/welte. Sille ne ouat tarpe
hetomat ia turhat. Eriſeuraiſta Jnhimiſte pakene / coſka hen
widhoin ia toiſenkerdhan manattu ombi. Tieten ette ſencaltai
nen ombi poiſkietty/ ia ſynditekepi/ ninquin ſe ioca itzenſe poiſ
dominudh on.

Coſka mine ſinũ tyges leheten Arteman elike Tijchicum/nin
rienä ſinuas minũ tykeni Nicopolihin. Sille ette ſielle mine olẽ
aighonudh taluia wiettä. Zenam ſen Lainoppenuen / ia A
pollon hangitze wiſuſti matkahan/ ettei heille miteken pwtuis
Mutta anna mõs nijnen iotca meiden ouat/oppia hyuiſſe Tõ
iſſe wirghaſans edeſeiſoman/cuſſa tarueh käſke. Senpäle et
tei he oliſi hedhelmettõmet. Teruettenet ſinua caiki iotca minũ
canſani ouat. Teruetä nijte iotca meite racaſtauat wſkoſa. Ar
mo olcohon teiden caikein canſanne/ A M E N.

* Wahwaſti) Ette Jnhimiſet merkitziſit ſen wiſſin wahwan ia todhen
olenan mites opetadh/ia ei pidheiſi ſitetarpettoman/turhan/eli Epelyr
en edeſte/Ninquin ſe olis turha iutu eli ittahat iarituret. Quin Chriſtus
mõs wäkeneſti opetapi/ia ei ninquin ne Phariſeuſet Matth. 7.

Kirioitettu Macedonian Nicopoliſta.

Alcu

Epistolan pále Philemonin tyge.

Eme Epistola osottapai sangen ialon ia carskin Esicuuan Christiliseſta Rackaudheſta. Sille ette teſſe me nåeme/ quinga P. Pauali temen kenhen Oneſimusen waſtanottapi/ Ja hende ſouitta henen Herrans ia Jſendens canſa/sangē rackaſti/ caikilla mille hen woipi. Ja ei hen toiſin itzens aſeta/ quin hen itze olis ſe ſama Oneſimus ollut/ioca ſillens nein rickonut oli.

Quitengin eipe hen ſite wåelle eli Waatien tee/ quin henelle olis kylle oikius ollut/ Waan hen poiſlaſke ſen henen Oikiudens ia Poolēs/ iolla hen poolittain waati Philemonem ſihen Ette hängi mōs pidheis henen Oikiuſtans loopuman. Jwri quin Chriſtus ombi meille tehnyt Jſen Jumalan ia meiden waihellen/ Nin mōs P. Pauali teke Philemonin canſa Oneſimuſen poleſta. Sille ette Chriſtus ombi mōs ylenandanut Oikiudensl ia rackauden ia neurydhen canſa Jſenſe ylitzewoitti/ ette henen tuli poiſpanna henen Wihans ia Oikiudhens/ ia otta meite Armohins Chriſtuſen tedhen/ ioca nin kempiſte meiden poleſtan edeſaſtu ia ſeiſo/ ia meiden ſyymā edeſte nin hartaſti waſtapi. Sille ette caiki me olema Chriſtuſen Oneſimuſet/ios me mwtoin ſen vſkoma.

Se P. Paualin Epistola Philemonin tyge. I. Lucu.

Pauali se Chriſtuſen Jeſuſen ſidhottu/ ia ſe Weli Timotheus.

Sille rackahalle Philemonille ia meiden Autaialle/ia Alphialle ſille rackahalle/ ia Archipuſelle meiden Sotawelielle/ia ſille Seurakūnalle/ioca ſinū Honeſas on. Armo

P. Paualin Epiſtola

Armo olcohon teiden canſan ia Rauha / Jumalalda meiden Jſelde / ia Herralda Jeſuſelda Chriſtuſelda.

Mine kijten Jumalatani / ia muiſtan aina ſinun pâles minun Rucuriſani / Ette mine ewlen ſijte Rackaudheſta ia Vſcoſta / quin ſinulla on HERRAN Jeſuſen Chriſtuſen pâle / ia caiken Pyhein tyge / Ette ſinun Vſkos ioca meille on ychteinen / tulis ſinuſſa woimaliſexi caiken Hywuydhen tundemiſen cautta / ioca teille ombi Chriſtuſes Jeſuſes.

Sille ette ſwri ilo ia Lohdutus on meille ſinun rackaudheſtas / Ette ninen Pyhein Sydhemet ouat wirwotetudh ſinun cauttas / racas welien. Senteden waicka minulla ombi ſwri vſkallus Chriſtuſeſa ſinua keſkemehen mite ſinun tule tehdhexes / Nin mine quitengin tahdhon rackaudhen poleſta waan manata / mine ioca ſencaltainen olen / nimitten / ſe wanha Pauali / Mutta nyt wiele ſemmengin yxi Jeſuſen Chriſtuſen Fangi.

Nin mine ſis manan ſinua minun Poicani Oneſimuſen poleſta / ionga mine ſynnytin Siteiſeni / Joca ſinulle muinen keluotoin oli / Mutta nyt minulle ia ſinulle kylle tarpelinen on / ionga mine iellenſlehettenyt olen. Mutta waſtanrupe hende / ſe on minun oma Sydhemen. Sille mine tachtoin hende tykeneni pite / ette hen minua ſinun poleſtas paluelis / neiſſe Euangeliumin Siteiſe. Mutta ilman ſinũ ſoſiotas / en tachtonut mite tehdhä / Senpâle ette ſinun hyues ei pitenut oleman ninquin waadhittu / waan wapamieliſen.

tarpelinen) Oneſimos Grekki / on tarpelinen Somexi. Site p Pauali añattele coſka hen ſanopi / Hen on ſinulle ia minulle tarpeliſien / ſe on / yxi Oneſimus.

Sille ſenteden hen lehes hetkexi poiſlexi ſinulda ettes henẽ ijancaikiſſa iellenſſaiſit. Ei nyt ſillen quin iongun Paluelian / waan enemin quin Paluelian / Ja / ninquin ydhen rackan wel Erinomaiſeſta minulle / mutta quinga palio enemin ſinulle / ſe ke Lihan cautta ette Herraſa? Jos ſine ſis nyt minua pidhet Wertawelienes / nin waſtanrupe hende quin minuakin. Mutta ios

ta ios hen iotakin ſinua wahingoittanut on/eli welca on / ſe lue minun päleni. Mine Pauali olen temen kirioitanut minun Kädhelleni/mine ſen tahdhon maxa/Ettei mine ſanoiſi/ettes itzeſinus minulle welcapä olet. Ah armas Welien/ ßoo minū ihaſtuua ſinuſta Herraſa. Wirwota minun Sydhemen Herraſa.

Mine kirioitin ſinulle vſkalten ſinun cwliaiſudhes päle/Tieten ſinun enemin tekeuen/quin mine ſanon. Ynne mōs walmiſta minulle Maia. Sille mine toiuō/ette mine teiden rucoxen auulla teille lahÿoitetan. Teruetteuet ſinua Epaphras minun Canſafangin Chriſtuſes Jeſuſes/ Marcus/ Ariſtarchus/Demas/ Lucas minun Auttaÿani. Meiden HERran Jeſuſen Chriſtuſen Armo olcohon teiden hengen canſa. AMEN.

Kirioitettu Romiſta Oneſimum ſen päluelian mōte.

Alcupuhe ſen Enſimeiſen P. Petarin Epiſtolan päle.

TEmen Epiſtolan ombi Pyhe Petari nÿlle kietuille ia vſkoliſille Pacanoille kirioitanut/ ia manapi heite Vſkoſa wahwana oleman/ ia alati caſuaman caikinaiſen Kerſimiſen ia hyuein tōidhen cautta.

Enſimeiſes cap. Wahwiſtapi hen heiden vſkonſa/ Jumalā Lupauxen ia woiman cautta ſijte ſaatauaſta Autuudheſta. Ja oſotapi/ ettei ſe ſama luuattu Autuus meilte ole anſattu/ Waā io ennen Prophetain cautta ilmoitettu. Senteden heiden nyt pite

pite wdhes ia cunnialiſes Elemes waeltaman / ia ſen wanhan wnochtaman / Ninquin ne wdheſta ſyndyneet / ſen Eleuen ſancaikiſen Sanan cautta.

II. Toiſeſa cap. Hen opeta ſen Pään ia Culmakiuen tüdeman / quin on Chriſtus. Ja ette he ninquin toiweliſet ia oikiat Papit itzenſe Jumalalle wffraſiſit / quin mös Chriſtus henens wffra nut on. Ja rupepi caikinaiſi Sädhyiä neuuoman. Enſin / hen opeta päldiſkein / cwliaiſet oleman mailmaiſelle Eſſuallalle. Sitelehin / hen erinens Palueliat keſke heiden Omains Herrains alamaiſet olemat / ia wärytte heilde kerſimen Chriſtuſen tedhen / Joca mös meiden tedhen wärytte on kerſinyt.

III. Colmaneſa cap. Hen opeta Waimoija cwliaiſet oleman / nijlle möſkin Vſkomattomille Miehille / ia ette he itzens enemin cauniſtaiſit pyhelle menolla / quin wlconaiſella modholla. Itē ne Miehet / ette he heiden Waimoijans kerſiſit. Ja ſitelehin päldiſkein / ette he oliſit keſkenens neuret / kerſiueiſet / ia yſteuelliſet / ninquin mös Chriſtus meiden ſyndijene tedhen ombi ollut.

IIII. Nelieneſe cap. Hen opetapi Liha wainaman / raitiudhella waluolla / cochtudhella / rucuxilla / ia Chriſtuſen pinä muiſtolla heitens lodhuttaman ia wahuiſtaman. Ja neuuopi ſille Henge liſelle Kircon wirghalle / quinga ainoa Jumalan ſana ia tekotule edeſkoota / ia iocainen henen Lahjoillanſa muita pite palueleman. Ja ei imechtelemen / waan iloitzeman / Jos me iotakin Chriſtuſen Nimen tedhen kerſime.

V. Widhenneſe cap. Manapi hen Piſpoija ia Papeia / quinga heiden elemen pite ia Canſſa rockiman Jumalan ſanalla. Ja cauatta meite Perkelehelda / ette hen lackamata meite wäijupi ia tacaaijapi iocapaicas.

Se

Se P. Petarin Ensimeinen Epistola. I. Lucu.

PEtari JEsusen Christusen Apostoli.

Nijlle wloswalitu ille Oudhoille haiolla asuuaisille Põtos/ Galatias/ Cappadotias/ Asias ia Bithynias/ Jsen Jumalan Aiuotuxen ielkin/ sen Hengen pyhitoxen cautta/ Culiaisudhexi ia Jesusen Christusen Weren pirskumisexi.

Jumala andacohõteille palio Armo ia Rauha.

Kijtettu olcohon Jumala ia meiden HERRan Jesusen Christusen Jse/ ioca on meite henen swrẽ Laupiudhens cautta iellenssynnyttenyt / ychtehen eleuen Toiuohon/ sen Jesusen Christusen Ylesnousemisen cautta nijste Cooleista/ ychtehen catomattoman ia saastamattoman ia tur

mele

melemattoman Perimiſehen Joca ombi Taiuaſa tedhellepä-
du teite warten / Jotca Jumalan wäelle / ſen Vſkon cautta
käſketehen Autuudexi / Joca ſitewarten walmiſtettu ombi /
ette ſen pite ilmei tuleman wimeiſella aijalla / Joſſa teiden pi-
te teiten iloizemä / Te iotca nyt wähelle hetkelle (ios taruitan)
waiuataan moninaiſis kiuſauxis / Senpäle ette teiden Vſkon
toimeliſexi ia palio callimaxi leuteiſijn / quin ſe catoua Culta
(ioca Tulella coetellan) Kijtoxexi / yliſtoxexi ia Cunniaxi / ſil-
loin coſka Jeſus Chriſtus ilmandupi / Jota te racaſtatte
waicka ette te hende näe / ionga päle te nyt mös vſkotta / echte
te ei hende näe / Nin teiden pite quitengin iloizemä ſanomat-
toman ia Cunnialiſen ilon canſa / Ja te ſaatta teiden vſkon-
na lopun / nimittein / Sieludhen Autuudhen.

Jonga Autuuden ielkin ouat ezinyuet ia tutkinnuet ne Pro-
Danie 9. phetat / iotca ſijte tygetuleuaiſeſta Armoſta teiden pälen noi-
tunnuet ouat / Ja ouat tutkinuet / mine taicka mille aijalla Chri
ſtuſen Hengi woloſwijſaſi ioca heiſſe oli / ia ennen oli todhiſta
nut ne Pinat tuleuaiſet iotca Chriſtuſes ouat / Ja ſen Cunni-
aliſudhen ioca ſenielkin tuleman piti / ioille ſe mös ilmoitettu
oli. Sille eiuet he itzeheitens / waan meite ſen ca. tta paluelit.
Nämet iotca nyt teille iulghiſtetudh ouat ninen cautta / iotca
teille ſen Euangeliumin ſarnanut ouat ſen pyhen Hengen
cautta Taiuahaſta lehetetyn / Jota Engelitki mös ihoize-
uat catzoa.

Senteden wöötteket teiden Mielen enpehet / ia olcatta rai-
tijdh / Ja panga te teiden teudhelinen Toiuon ſen Armon pä
le / ioca teille taritahan Jeſuſen Chriſtuſen ilmeſtoxen cautta /
ninquin ewliaiſet Lapſet. Ja elkette aſettaco teiten ninquin en-
Leui 19. nen / coſka te tyhmydhes Hämodhen ielkin elitte. Waan ſen
ielkin ioca teite curzunut on / ia ombi pyhe / olcatta te mös py
het / caikiſa teiden menoſanne. Sille ette kirioitettu on / Teiden
pite Pyhet oleman / Sille ette mine Pyhe olen.

Ja.

Ja ette te sen auxenhwdhatta Jsen polesta/ ioca domitzepi cungin töiden ielkin ilman Jnhimisten moodhon catzomista/ Nin catzocat/ette te tesse teiden Radhoilisudes pelghosa waellaisitte. Ja tieteket ettei te ole catouaisella Cullalla taicka Hopialla lunastetudh/teiden turhasta menostanne / ionga te saitta Jseiden sädhyste/Waan sen callin Christusen weren cansa Ninquin ydhen wighattoman ia saastattoman Caritzan/ Joca tosin io ennen oli aiuottu quin Mailman perustos pandu oli/ Mutta ilmoitettu wimeisine aighoina / teiden tedhen iotea henen cauttans Jumalan päle vskotte/ Joca henen ylesherettenyt on nijste Coleista/ia henelle sen Cūnialisuden annoi Sēpäle ette teille pidheis olemā Vsko ia Toiuo Jumalā tyge.

Ja techkette puchtaxi teiden Sieluna sen Totudhen cwlemises Hengen cautta welielisehen Rackautehen ioca wilpitöin olis/ ia piteket teite keskenenne palauaisesta racasna puchtahasta Sydhemeste / ninquin ne iotca iellenssyndynet ouat / Ei catouallisesta waan catomattomast Siemenesta/nimittein/sijte eletteueste Jumalan sanasta / ia ioca ijancaikisesta pysypi. Sille ette caiki Liha on ninquin Roho/ ia caiki Jnhimisen Cunnialisus/ninquin sen Rohon cuckaiset. Se Roho on poisquiuettu/ia ne cuckaiset ouat poislangenet. Mutta se Herran Sana pysypi ijancaikisesta. Ja se ombi se Sana ioca teiden seasan on sarnattu. Esaie..53.

II. Lucu.

Jn poispangat nyt caiki Pahuus ia caiki Petos/ ia wlconkullasus ia Cateus ia caiki panetus. Ja halatka sen selkien ✠ ierghielisen Reeskan ielkin / ninquin ne eskensyndynet Lapsucaiset/ Senpäle ette te sen saman cautta yleskaswaisitte. Jos te mwtoin maistanet oletta / ette HERRA ombi

ierghielisen) se on Hengelinen reeska/quin ombi Euangel ū/ioca vskolla käsite tän/ia ei Rumilisella taidholla Sille ette sen cautta saastainen reeska tulepi.

ombi Lakia / ionga tyge te mõs tullet oletta / ninquin sen eleuen Kiuen tyge / Joca Jnhimisilde on hylietty / Mutta Jumalan tykene hen ombi wloswalittu ia callis. Ja mõs te ninquin ne eleuet Kiuet raketka teiten Hengeliseri Hoonexi / ia pyhexi Pappiudhexi wfframahan Hengelisi Vffri / iotca Jumalalle otoliset olisit Jesusen Christusen cautta.

Esai 28. Psal 118. Esai 8. Exodi 19. Osee 2. Roma 9.

Sentẽden seisopi mõs Ramatusa / Catzo / Mine panen Syonin ydhen wloswalitun callin culmakiuen / Ja ioca henen pålens vskopi / ei se wilpistetå. Teille iotca nyt vskotte / ombi hen callis. Mutta nÿlle vskottomille (ombi se Kiui ionga Rakendaÿat ouat poisʼhylienet / ia on Culmakiuexi tullut) ydhexi Louckamisen Kiuexi / ia ydhexi Pahennoxen Callioxi / Nimittein / nÿlle iotca heidens Sanan påle louckauat / ia eiuet sen påle vsko / iohongaʼhe mõs asetetudh olit. Mutta te oletta se wloswalittu Sucu / se Kuningalinen pappius / se pyhe Canssa / se Erinomaisudhen Canssa / Ette teiden pite ilmoittaman sen Auwudh / ioca teite cutzunut on pimeydhesta henen ihmeliseen Walkiuteens. Te iotca muÿnen eipe Canssa olleet / Mutta nyt te oletta Jumalan Canssat. Ja te iotca muÿnen eipe Armosa olleet / Mutta nyt Armosa oletta.

Gala 5.

Rackat weliet / Mine manan teite ninquin Oudhoÿa ia mucalaisi / poispiteket teiten Lihalisista Himoista / iotca sotiuat Sielua wastan. Ja piteket hye meno Pacanaidhen seas / Sen påle ette ne iotca teite panetteleuat ninquin Pahointekÿte / aruaisit teite teiden hyuiste tõisten / ia kÿtteisit sijte Jumala / sinå peiuenå / iona hen caiki iulghistapi.

Senteden olcatta alamaiset caikille Jnhimilisille Sådhyille Herran tedhen / Waicka se olis Kuningelle / ninquin sen ylimeisen / taicka Påmiehillen / ninquin ne iotca henelde lehetetydh ouat / nÿlle Pahointekÿoille tosin rangastoxexi / ia nÿlle Hurskaille kÿtoxei. Sille ette se ombi Jumalan tachto / ette

peiuenå) Ei tule wimein salaturi eike Cunni a eike iocu håpie 1. Timot. 5. Ei ole miteken salattu / quin ei ilmei tule. Matt. 10.

te hyuelle töelle tukitzetta Hulluen ia tyhmein Inhimisten suun. Ninquin ne wapahat/ia ei nin ette sa wapaus olis quin Pahudhen peitos/ waan ninquin ne Jumalan Palueliat. Olcatta cunnialiset iocaista wastan. Racastacat Welijä/ Peliet ke Jumalata/ Cunnioittaca Kuningasta.

Te Palueliat olca alamaiset caikella pelgholla teidē Herrain/ ei waiuoin ninen Lakiain ia siuiedē/ Waan mös nijlle tuimille. Sille se on Armo/ ios iocu Omantunnons tedhen Jumalan tyge/ pitepi waiua/ ia ilman ansiotans wärytte kerssipi. Sille mike kijtos se on ios te pahain tekoinne tedhen piexeteen / ia te kerssitte: Mutta coska te hyuestiteet/ ia quitengin waiuataan/ ia te sen kersitte/ se ombi Armo Jumalan edes.

Sille siteuartē te oletta cutzutud/ Sēuoxi ette Christus mös kersi meiden edesten/ia meille ydhen Esicuuan ietti/ Ette teidē pitepi noudhattaman henē Askelens. Joca ei ychten syndi teh nyt ollut/ Eike mös ychten petosta ole henen Suustans leutty. Joca ei wastan kironudh/ coska hē kirottijn/ Ei whgannudh/ coska hen kerssi. Mutta hen annoi henelle Coston ioca oikein domitze. Joca meiden syndinne itze wffrasi omas Rumisans Puun pääle/ senpäle ette me synneiste poiskooleet / sille Wanhurskaudhelle eleisimme. Jonga haauain cautta te oletta teruexi tulleheet/ Sille te olitta ninquin exyueiset Lambat Waan nyt te oletta palaineet/ sen teiden Sieludhen Paimenen ia Pispan tyge.

III. Lucu.

Amalmoto/ Olcohon Waimot heiden Miestens alamaiset/ Ette mös ne iotca eiuet wsko Sanan päle/ machtaisit waimoin menosta/ ilman sanata tulla woitetuxi/ coska he merkitzeuet teiden puchtan Menon pelghosa. Joinen- Ephe. 5. Coloss. 3.

ga Cauniſtos ei pidhe oleman wlconaiſta hiuxien palmicoiſa/ ia cullan ymberirippumiſeſa/ eli calleiſa waateiſa. Waan ios ſe ſalainen Jnhiminen ſydhemes/ ombi ilman wighata/ lakian ia hiliaiſen Hengen canſa/ Se on callis Jumalan ſilmein edes. Sille ette tellemodholla ouat mõs muinen Pyhet Waimot heidens cauniſtanuet/ Jotca heidẽ Toiuons Jumalan pále panit/ ia olit heiden Mieſtenſe alemaiſet. Ninquin Sara oli Abrahamin cwliainen/ ia cutzui hende Herraxenſa. Jonga Tytterixi te tullet oletta/ ios te hyueſti teette/ ia ei nin * arghat oliſi.

Wighata) Et te ſe puhdhas ia toimelinen olis Vſkoſa.

2. Timo. 2.

Te Miehet ſamalmoto / aſucat heiden tykenens taidhon canſa. Ja andacat ſen Waimoliſen (ninquin ſen heicoliſiman) ✠ Kåſialaiſen/ henen cunnianſa / ninquin mõs ynneperiliſen ſen Elemen Armohon/ Senpále ettei teiden Rucuxenne eſtetyxi tuliſi.

Mutta páldiſkein/ caiki olcatta yximieliſet/ Ynnekerſiueiſet Welieliſet keſkenen / Laupialiſet/ Yſteueliſet/ Ei coſtain paha pahalla/ Eike kirolla kirotuſta/ Waan ſite waſtan/ hyueſtiſiughnatca/ Tieten ette te oletta ſihen cutzutudh/ perimehen hyueſtiſiughnauxen. Sille ette ioca elå tachtopi / ia hynet peiuet nåhdhå/ hen hilitkån henen Kielenſe paha puhumaſta/ Ja henen Hwlenſa petoxeſta. Hen wålteken pahaſta/ ia techken hyue. Hen etziken Rauha/ ia noutakan ſite. Sille ette HERRvn ſilmet ouat Wanhurſkain pále/ ia henen Coruanſa heiden rucuxiſans. Mutta HERran caſuo õbi pahointekiedhen pále.

Dominica (V pro Epiſtola, à trinitate)

Ja cuca on/ ioca teite taita wahingoitta/ ios te hywen ielkinſeiſotta: Ja ios te wiele iotakin lijca mõs kerſiſitte Oikiudhen tedhen/ nin te quitengin autuat oletta. Mutta elkette peliet kõ heiden hirmutoſtans/ elkette mõs heite hemmeſtyghõ. Mutta HERRA JVMalata pyhittekå teiden ſydhemiſenne. Olcatta mõs walmihit aina waſtaman iocaiſta quin tutkiſtele teiden Toiuon peruſtoxen ielkin ioca teiſſe õbi/ hiliaiſudhẽ ia

Eſa. 8.

caua

cauatuxen cansa. Ja piteke yxi Hyue Omatundo / Senpäle ette ne / iotca teite panetteleuat / ninquin Pahointekÿte / häpieisit / ette he ouat häweisnuet teiden hyuen menon Christusesa.

Sille ette se ombi parambi (ios Jumalan tachto nin on) ette te kersisitte hyuen teghon tedhen / quin pahan. Senwoxi ette Christus mös wihdoin meiden synnein tedhen kersi / Hurs cas Ricolisten edeste / Senpäle ette hen meite piti Jumalalle wfframan / Ja on tosin coletettu Lihan cautta / Mutta eleue xi techty Hengen cautta.

Sÿne samas hē mös poismeni / ia sarnasi nÿlle Hēgille Fan giuxes / iotca eiuet muinen vskonuet / Coska Jumala widhoin odotti / ia kersiueinen oli Noen aicana / coska se Archi walmistet tin / iosa wähe (Se on / cadhexan sielua) tulit pästetyxi Wedhē cautta / Joca nyt mös meite autuaxi tekepi Castesa / ioca sille merkittu on / Jolla ei Lihā saastauxet poispāna / Waan ette se on yxi ✠ Lÿtto hyues Omastunnosa Jumalan tykene Jesusen Chrstusen ylesnousemisen cautta. Joca on Jumalan oikialle Kädhelle Taiuasen ylesmennyt / ia henelle ouat Engelit / ia Wallat / ia Woimat alamaiset. Gene. 6.

✱ Arghat) Waimot ouat Loonolisesta arghat / ia pian pelietetydh. Mutta heiden pite oleman wahwat / ios iotakin Kersimyste tapachtuis / ia ei nin waimolisesta hemmestymän.

✠ Käsialaiset) Caiki Christitudh auat Jumalan Käsialaiset. Mutta Waimo ombi seke rumista ette mieleste heicombi quin Mies / Sentedhen henen pite site armachtaman tounen cansa / Ettei pahawäli ia rÿta nou sis / iolla caiki Rucoxet esteteen.

✠ Lÿtto) Stipulatio / Ette Jumala sulasta Armostans Lÿton tekepi Castesa meiden cansanna / ottaxens meite Armohinsa. Jotca me Vskon cautta käsitemme. Ja sÿtte meiden Omatundon ombi aina leuolinen Ju malan tykene.

IIII. Lucn

P. Petarin

ETTE nyt CHRISTVS Lihasa meiden edesten on kersinyt/ Nin Harniskoitka mós teiten samalla mielelle. Sille ette ioca Lihasa kersipi/se poislackapi synniste/senpále ettei henē site aica quin Lihasa edespeiten on/pide Inhimistē himoin ielkin/Waā Jumalā tahdon ielkin elemen. Sille ette io kylle on/ ette me sen edesioutunuen/ Elemen aighan culutimme Pacanaidhen mielen ielkin/ coska me waelsinma irtaudhesa/himoisa/ioopumisesa/ylensómises/Lainouxisa/ ia hirmulisisa Epeiumalden paluelux isa.

Site he oudhoxuat/ ettei te ynne heiden cansansa iooxe sijnå samassa sådhyttómes Hecuman menosa/iotca teiste pahasti puhuuat/Joinenga pitelughun tekemen Henelle ioca ombi walmis domitzeman nijte Eleuite ia coleita. Sille sitewartē mós Euangelium ombi sarnattu nijlle Coolluille/ senpále ette he domitaan Inhimisten polesta Lihasa/Mutta Hengese eleuet Jumalasa. Mutta nyt caikein cappalten Loppu lehestupi.

Nin olcatta sis raitijdh ia walpat Rucoleman. Mutta ennen caikia piteket keskenen palaua Rackaus. Sille ette Rackaus ✝ peitte palio ricoxita. Olcatta Wieroinhohoiat keskenen ilman napisturia. Ja paluelcat keskenen/ iocainen sille Lahialla quin hen saanut ombi/ninquin ne hyuet moninaisen Jumalan armon Hoonenhaltiat. Jós iocu puhupi/se puhucan ninquin Jumalan sanoijo. Jos iollaki on iocu Wirca/ette hē tekis ninquin sijte auuosta ionga Jumala andapi. Senpále ette Jumala caikisa cunniotetaisijn Jesusen Christusen cautta. Jolle olcohon Cunnia ia walda ijancaikisesta ijancaikisehen Amen.

Hellet) Se ombi Wainous/ioca meite coettele/ ninquin tule Culain.

Minun rackahani/Elket oudhoxuco site hellecte(quin teille tapachtupi/ette te coetelluxi tuletta) ninquin teille iotaki uutta tapadhuis/Waan iloitcat paramin ette te ynne Christusen

cansa.

cansa kersitte/Senpåle ette te mõs aijalans madhaisitte henen Cunnians ilmeistuxes iloitta ia riemuita. Autuat oletta teijos se Christusen Nimen tädhen pilcataan/Sille ette se Hengi/ioca ombi Cunnian ia Jumalan Hengi/leuåpi teiden pålenne. Heiden tykenens hen pilcataan/waan teiden tykenemne hen cunnioitetaan.

Mutta eikengen teiste kärsi ninquin iocu Murhaija eli Warghas taicka Pahointekia/eli ninquin se ioca ✠ Wieraisen Wircan rupepi. Mutta ios hẽ kersipi ninquin Christittu/elken häuetkõ/Waan kijtteken Jumalata sen osan polesta. Sille ette aica on/ette Domion pite rupiaman Jumalan Hoonesta. Mutta ios se ensin meiste rupiapi/Minge lopun he saauat iotca Jumalan Euangeliumi eiuet vsko: Ja ios se Hurskas tuscalla wapari tulepi/cuhunga sijtte Jumalatoin in Syndinen tulepi: Senteden iotca kersiuet Jumalan tahdhon ielkin/ne andacan heiden Sielunsa ninquin Vskolisen Loian hyuein tõiden cansa.

✠ Peitte) Joca henen Lähimeistens racastapi/ei sen mieli ricota/wan caiki mite henen wastans ricotan/se cuzutan tesse/peitteuen caiken ricoturen 1. Cor. 13. Rackaus caiki wedhättepi.

✠ Wieraisen Wircan) Temen wighan perkele enimesti waickuttapi ninen wärein Christittydhen cautta/iotca tachtouat aina palio hallita ia wallita/cussa Jumala ei olehette keskenyt.

V.

Iste Pappia iotca teiden seasan ouat/minemanan/Joca mõs olen Pappi/ia Christusen pinan tunnustaija/ia osalinen sijnä Cunniasa ionga pite ilmei tuleman. Caitzecat se Christusen Launa/ioca teiden Hallusan on/ia piteket waari heneste Ei waadhitudh/waan mieleliset Ei häpieliset Woiton tedhen/waan hyueste mieleste/Eikä

mös ninquin HERRAT Canſſans ylitze/ waan olcatta Laumalle Eſicuuari/ Nin teiden pite(coſka ſe ylimeinen Paimen ilmeſtupi) ſen catomattoman Cunnian Crunon ſaaman.

Samalmoto Te Nooret/olcatta Wanhoille alamaiſet. Olcatta caiki keſkenen toinen toiſenne alamiſet. Ja piteket teiden ne kijndieſti Neurydheſa/ Sille ette Jumala waſtanſeiſo Coreita. Mutta nijlle Neurille hen Armon andapi. Nin neuryteket ſis teiden Jumalan wäkeuen Kädhen ala/ ette hen teite corghottais aijallanſa/ Caiki teiden murehen heitteket henen pälens. Sille ette hen murechtipi teiſte.

Olcatta raitijdh ia waluocat/ Sille ette teiden Wiholiſen Perkele ymberiſkieupi ninquin kiljuua Jalopeura/ ia etzipi ketä hen yleſnielis/ Site te waſtanſeiſocat wahwat Vſkoſa. Ja tieteket/ ette iwri ne ſamat Waiuat tapachtuuat teiden Weljillen Mailmaſa.

Mutta ſe Jumala iolda caiki Armo tule/ ioca meite cutzunut on henen ijancaikiſehen Cunniahanſa Chriſtuſes Jeſuſes/ ſe ſama teite/iotca wähen hetken kerſitte/päättepi/wahniſtapi tukepi ia kijnittepi/ Sille ſamalle olcohon Cunnia ia Walda ijancaikiſeſta ijancaikiſehen/ AMEN.

Siluannſen teiden Vſkoliſen Welien cautta (quin mine Iwolen) ole mine teille wähille ſanoilla kirioittanudh/ manaten ia tunnuſtain/ Ette teme ſe oikia Jumalan Armo ombi/ ioſſa te ſeiſotta. Teruettepi teite ſe ynnä teiden canſan woloſwalittu Seurakunda Babilonias/ ia minun Poican Marcus. Teruetteket teite keſkenen Rackaudhen Suunnnon canſa. Rauha olcohon caikein canſa /iotca Chriſtuſes Jeſuſes ouat/ AMEN.

Alcupuhe-

P. Petarin Epiſtolan päle.

Tämä Epiſtola on kirioitettu nijtä waſtan/ iotca Lwlenat ette Chriſtilinen Vſko taita olla ilman tõite/ ſenteden mana hen nijtä/ ette he harioiteliſit heitenſä hyuiſä tõiſe/ ia olemä ſen cautta viſſit heiden Vſkoſanſa ninquin puu tutan hedelmeſte/ Sitälehin hen rupe kijttemän Euangeliumita/ waſtan Inhimiſten Opetoſta/ ette Inhimiſen ainoaſta ſite/ Ja ei ydhenken Inhimiſen Opetoſta kuuleman pidhe/ Sille (ninquin hen ſano) ettei ole wiele nyt yxiken Prophetia Inhimiſen mielen ielkijn pätetty. I.

Senteden hen waruſtau heite ſijne toiſeſa lughuſa nijldä Falſkilda tulenaiſilda Opetailda/ iotca tõiden canſa waeldauat Ja nijnen canſa kieldenet Chriſtuſen/ Ja wchka heite kolmella hirmuiſella eſimerckille/ Ja maala heite nijn iwri quijn he ouat/ heiden ahneurenſa ylpeurenſa/ koirudhenſa/ hoorudhenſa/ Vlkocullaſudhenſa canſa/ ette iocainen taita päle ruueta/ ketä hen ſille lwle/ quin nyt kenpi Chriſticunnaſa. II.

Colmaneſa hen oſotta ette Wimeinen Domiopetue on pian tulenainen/ ſille mooto/ ette caiki ſe quin coolut on/ ſe on Jumalan edhes/ cuſa ei ychten aika ole/ Mutta tuhad aiaſtaica ouat ſielle/ ninquin yxi petue/ Senteden ſanotaan iocahitzen Domiopetue olena tullut/ kohta quin hen coolut on/ Ja ſijtte hen kirioitta quinga oleman pite Domiopetuene/ ette caiki cappalet pite culutetta man tulella. III.

P. Petrin se Toinen Epistola

I. Lucu.

SImon Petari Jesusesen Christusen Paluelia ia Apostoli / Nijlle iotca ouat saanet meiden cansanne yhden caltaisen Vscon / waahurskaudhesa ionga meiden Jumala / Ja wapactaia JEsus Chrisius andapi.

Armo ia Rauha lisendykön teise / Jumalan ia meiden HERRAN Jesusen Christusen tundemisen cautta.

Ette henen Jumalinen wekens meille caikinaiset (iotca elemehen ia Jumaliseen menon sopiuat) ombi lahiannut / Henen tundemisens cautta ioca meite cutzunut on / henen cunnians ia awuns cautta / ioinenga cautta meille ne callit ia swrimat Lupauxet lahioitetut ouat / nimittein / ette te ninen samain cautta osalisexi tulisitta sijte Jumalan loonosta / Jos te weltet sen catouaisen Mailman himon.

Nin laskecat sihen caiki teidhen ahkeruden / ette te osotaisitte teiden Vskosanne Awun / Ja auuosa Toimen / Ja toimesa Modhon / Ja modhosa Kersimisen / Ja kersimises Jumalisudhen / Ja Jumalisudhes welielisen rackaudhen / Ja welielises rackaudhes / Ychteitzen rackaudhen. Sille coska neme cappalet teise ouat teudhelisesta / nin ei he teite ioutilasna taicka hedhelmettömine salli löutte meiden Herran Jesusen Christusen tundemisesa / Mutta iolla ei ole neite hen on sokia / ia coperoitze tijetä kädhellense / Ja on wnochtanut itzens ol-

luen

lhen puhdhastetun henen entisiste synneistense. Sentedhen rackat weliet ahkeroica paramin teiten siehen/ette te teiden cut zumisen/Ja wloswalituxen wahuistaisitte. Sille ios te sen teette/nin ette te coskan lange/Ja sillens teille runsasti annetan siselkeumys / sihen meiden Herran ia wapactaian Jesusen Christusen ijancaikiseen Waldakundahan.

Senteden en tacto mine wnocta teite aina nijste manata/ Waicka te tiedette/Ja wahwistetut oletta tesä nyysesa Totu desa/Sille mine aruan sen coctulisexi/nincauuā quin mine te se Maiasa olen/ylesherettemen teite ia manaman. Sille mine tiedhen/ette minun pite pian temen minun Maiani poispane man/ Ninquin mös meiden Herran Jesus Christus minulle ilmoitti. Mutta mine tadhon mös ahkeroita/ ette teiden pite minun Lectemiseni ielkin neite muistosa pitemen.

Sille eipe me ole caualoita iutuita nounuet /coska me teille tietteuexi teimme meiden Herrā Jesusen Christusen woiman ia tygetulemisen. Waan me olema itze nähnyuet henen cūnians/ coska hen sai Jselde Jumalalda cunnian ia ylistoxē yden änen cautta/ ioca henelle tapactui silde ylenwäkeuelde Herrau dhelta/telle modholla/Teme on minun raka Poican / Jossa minulle on hyue sosio. Ja temen änen me cwlima Taiuahasta tuleuan/coska me henē cansans ynne olima sen pyhen worē päle. Meille ōbi yxi wahua Prophetainen sana/Ja te hyuesti teette ette te sijte warin pidette/ Ninquin yhdeste Kyntiles te ioca walgitta pimees siasa/nincauuā quin Peiue walkene/ Ja se Cointechti yleskoitta teidhē sydhemisen. Ja se tule teiden ensin tiete/Ettei yxiken Prophetia Ramatusa tapadhu omasta Toimituxesta/ Sille ettei wiele nyt yxiken Prophetia ole edestootu Jnhimisen tadhosta. Waan ne pyhet Jumalan Jnhimiset ouat puhuneet/ waicutetut Pyheste Hengeste.

II. Lucu. Oo v Mut

MVtta olit mós falskit Prophetat Canssan sea
sa ninquin mós teiden seasan tuleuat falskit O
pettaiat/ Jotca segan siselle touat wahingolli-
set Eriseurat. Ja poiskieldeuet mós sen Herrā
ioca heite ostanut on. Ja saattauat itze heillēs
nopean Cadhotoxen. Ja monda noutauat
heiden hukutostans. Joinenga cautta Totudhen tije pilcatā/
Ja ahneuxesta dicteratuilla sanoilla pite heiden teiste caupa-
man. Joille io Domio ei sille cauuan wiuy/ Ja heidhen Cadho
toxensa ei maca. Sille ios Jumala nijte Engelite/ iotca syndi
teit ei ole armahtanut/ Waan ōbi heite pimeyden cahleilla He
luettijn sóxenyt/ Ja ylenānoi ette heiden piti Domiohō ketket
temē. Ja ei ole armahtanut site entiste Mailma/ waan wa-
Gene. 7. pacti Noe sen wanhurskaudhen Sarnaian itze cadexāna/ Ja
wei Wedhenpaisumuxen ylitze sen Jumalattoman Mailmā.
Gene. 18 Ja ombi ne Caupungit Sodoman ia Gomorran tuhaxi
tehnyt/ yleskukistanut ia cadhottanut/ Ja teki ne Esicuuaxi
nijlle Jumalattomille/ iotca sijtte tuleman piti. Ja ombi pe-
lastanut sen hurskan Loth/ ioca waiuattijn reetoilda Jnhimi
silde heiden hauriudhen elemen menosta. Sille ette hē Hurskas
oli ia heiden seasans asui/ ia quitengin sencaltaista piti nekemē
ia cwleman/ waiuasit he site hurskasta Sielua iocapeiue hei-
den wärein töidhens cansa.

Herra taita ne Jumalalliset kiusauxista pelasta/ Mutta ne
wäret Domiopeiuen asti ketke pijnatta. Mutta caike enimesti
ne iotca waeldauat Lihan ielkin saastaisisa hijmoisa/ Ja Her
raudhen ylencatzouat/ tuimat/ tylyt/ ia eiuet wapise waldoia
pilcata. Waicka ne Engelit iotca wäesä ia woimasa swrem
mat ouat/ eiuet kersi itze heitens wastan Herran tyköne site
pilcalista domiota. Mutta he ouat ninquin tyhmet Pedhot/
iotca loonosta siehen syndynet ouat/ kijniotetta ia teurastetta.

Pilckauat

pilcauat site iota ei he ymerdhä/ia huckuuat heiden turmellusa menosansa ia sauat wärydhen Palcan sijte. He pitäuet sen hecumana ette he eleuet aighalisisa hercuisa/He ouat ilkiuxet ia pilcut/Aᵉikisteleuet teiden lahioistanne/pramauat teiden omillanne/pitäin teudhet Silmet Hoorudhesta/ei salli heitens synniste torijua. Haucuteleuat tyghens ne horiuat Sielut/ ouat heiden sydhemensä Ahneuresa yldeharioitanuet/Kirottu Canssa/ iotca ylenannoit sen oikean Tijen/ia exyuet/ia noutauat Balaamin sen Bosorin poian Tijete/ ioca racasti wärydhen palcka. Mutta hen rangaistijn henen wärydhestens/ Se myckä Töiuhta/ puhui Inhimisen änelle/ia esti sen Prophetan hulludhen. Nu. 24.

Ne ouat wedhettömät lechtet/ia piluen hatarat iotca Tuulispäälde ymberins aietan/ ioille on ketkety yxi synghy pimeys ijancaikifesta. Sille he puhuuat röuckiet sanat/ quin turhat ouat. Ja yllytteuet tauattomuxen cautta lihalisijn Himoin nijtä iotcv ✻ oikein olisit poisueltänyet/ia wiele nytki exyxisä wael dauat/Ja lupauat heille wapauden/waicka he itze turmeluxen palueliat ouat/Sille iolda iocu woitetan/sen paluelia hen ombi. Sille sijtte quin he ouat paenuet sen Mailman saastauxen lepitze Herrā ia wapactaian Jesusen Christusen Tundemiseen/ Quitengin nihin he heidens käriuet/Ja ylitzewoitetan/ia ōbi heiden cansans se wimeinen pahamaxi tullut quin se ensimmeinen/Sille se olis heille parambi ollut/ettei he olisican sen wanhurskaudhen Tijetä tundenuet/quin sijtte ette he sen tunsit/Ja poiskiensit heidens sijte pyheste Keskystä/ ioca heille annettu oli. Nijlle ombi tapactunut se totinen Sananlasko/Coira palaiapi oxennoxensa tyghe. Ja/pesty Sica henens Ropacosa iellens hiero.

Tauattomꝰ Ninquin tapachtupi Auioskeskun kiellō cautta Josta coco mailma teuteten ilkien elemen ia hirmuisten Lihalistein synnein cansa.

✻ Oikein) se on Auioskeskun cautta iōga Jumala oikein sitenaxten loij. Gen. 1. 2. Matt. 19.

Pro. 26.

III. Lucu.

Teme

P. Petarin

Eme on nyt ſe toinen Epiſtola / ionga mine teille kirioitan minũ rachkahani/iolla mine yleſ herãten ia manan teidhen puchtahan mielẽne/ ette te muiſtaſitte ne ſanat iotca teille ennen ſanotut ouat nijlde pyhildã Prophetilde/ Ja mõs meiden keſkyn pãle/ iotca olema hErran ia Wapactaian Apoſtolit.

pilcaiat / Jotca eike ſite eike tãte yſto Waan ele uet ninquin tact ouat / quin nyt kylle nãky.

Ja ſe enſin tiertkã/ette wimeiſinã piãuine tuleuat pilckaiat/ iotca oman himonſa ielkin waeldanat/ia ſanouat/ Cuſa nyt on ſe Lupaus henen Tulemiſeſtanſa? Sille ſijte peiueſte quin Jſet ouat nuckuneet/nin caiki ieuet quin alghuſta Loondocap palet ouat o'lluet/ Mutta tietenſã eiuet he tadho tiete/ette Taiuas muinen mõs oli/ia Maa wedheſte/ Ja wedheſã ſeiſo⁊ bhen/ Jumalan Sanan cautta. Quitengin oli ſihen aican/ ſe Mailma ninen ſamain cautta wedhen paiſumiſen canſa tur⁊ meltu. Samalmoto mõs ne Taiuahat ia Maat quin nyt ouat/ tuleuat henẽ Sanãs cautta ſãſtetyri/ette ne pite tulẽ wararj pi dettemẽ domio peiuelle/coſka ne Jumalattomat inhimiſet cado tetã. Mutta teme yri ey pidhe teilde ſalattamã minũ rackani/ ette yri peiue hErran edheſã ombi ninquin tuhad Aiaſtaica/ Ja tuhad Aiaſtaica ninquin yre peiue. Ei hErra Mijrwuytã henẽ Lupauſtans/quin mutomat ſen wirwuytoxi luleuat/ waan hen on kerſiueinen meiden coctan/ Ja ei tacto ette iongun pidheis huckandaman/ waan ette iocainen henens paranoxeen kieneis. Mutta hErran peiue ombi tuleua/ ninquin warghas ööllã/ Ja ſilloin Taiuahat poiſmeneuet ſuurella kijruhulla/ Mutta Elementit pite palaudheſta ſulaman/ Ja Maa/ ia ne rakõnu⁊ xet iotca heneſã ouat/ pite poiſpalaman.

Ette nyt caiki neme pite catoman/ quingakaltaiſet teidhen tulẽ ſilloin olla pyhiſã menoiſſa ia Jumalaliſudheſa? Nin ette te odhotatte/ia kiruhdhatte ſiehen Jumalan peiuen tulemiſe⁊ hẽ/ Jonga cautta Taiuahat Tuleſta catoauat/ia ne Elementit

palau⁊

palaidesta sulauat. Mutta me odotamme wsija Taiuaita /ia wtta Maata henē lupauxēs ielkin/ Joissa Wāhurskaus asupi.

Senteden minun rackani/ette te neite tiedhette/nijn ahkero ica ette te henen edesens saastatomat ia nuchtetomat Rauha sa leuteisijn/ Ja se meiden HErran Jesusen Christusen kersimys / lukeca te teiden Autuudhexen. Ninquin mōs meiden racas welien Pauali/sen Wisaudhen ielkin ioca henelle on annetu/ ombi teille kirioitanut/ Ninqui hen mōs iocaitzesa Epistolasa neistā puhupi/ soisa ombi monda tōleste ymmerdā / ioita ne Oppemattomat/ia irtaliset pahendauat/ ninquin mōs ne mwdh Ramatut/ heiden omaxi cadhoturexi.

Mutta te minun rackani/ette te sen ennē tiedhette/nin cartacat teiten/ettet te wietellāisi Jumalatomadhen Inhimisten exytyxen cautta ynne heiden cansansa/ Ja poislangette teidhen omasta Wachwudhestāne/ Waan casuaca meiden Herran ia Wapachtaiā Jesusen Christusen Armosa ia tundemisesa/ Jolle olcohon Cunnia seke nytette ijancaikisehen aicahan/ Amen.

Alcupuhe ninen Colmen P. Johannesen Epistolan pāle.

TEme ensimeinen P. Johannesen Epistola / on yxitoimelinen Apostolinen Lehetuskiria/ Ja piti oikein ratki henē Euāgeliumins ielkin seysomā. Sille ninquin hen Euāgeliumis Vskon selkiesti opetapi/ nin mōs nyt coctapi tesā Epistolas nijtā iotta heitens kerskauat Vskosta ilmā Tōite/ia opetapi inominaisist / quinga eiuet Tōōt poisiā sijnā quin Vsko on. Mutta ios he wlosiāuet/nin ei vsko ole toimelinen/ waan waleh ia pimeys. Mutta ei hē tetā teghelain watimisen cansa/ninquin Pyhē Jacobin Epistola tekepi. Mutta hēyles herette ia hauckuttelepi meite Rackautehen/ette mekin racastaisim ninquin Jumalaki meitte racasti. Nin

Nin hen mõs couaſti ſijne ſiſelle kirioittapi / nijte Cheris teritä waſtan / Ja waſtan ſite Antichriſtuſen Henge / Joca io ſilloin rupeis Chriſtuſta kieldämen / ettei hen ollut Lihan tullut. Joca nyt enimesti käſiſä on / Sille echkei nyt ulgiſeſta Swun canſa kieldä Chriſtus Lihan tulleexi / nin he quitengin kieldänet henen Sydhemeſtens / opins / ia Elämës canſa. Sille ette ioca tacto Tõidhens ia tekoin canſa hurſkari ia autuaxi tulla / Henbä iuri kylle Chriſtuſen kieldä. Ette Chriſtus ombi ſitewarten Lihan tullut / ette hen meite ilman meiden Tõiten / henë ainoan werenſä cautta piti hurſkaxi ia Autuaxi tekemen.

Ja nin teme Epiſtola oſotapi molenpita waſtan / ſeke ni te iotca caiketi tachtouat ilman Tõite Vſkoſa olla. Ja mõs nite waſtan iotca Tõidhen canſa tachtouat hurſkari tulla / ia pitäpi meite iuri oikealla keſkimeiſelle tiellä. Ette me vſkõ cautta hurſkat / ia paizi ſynneiä ioudhuiſimma / Ja mõs ſitelehin coſka me nyt hurſkat olema / nin meiden pitehyuet Tõet ia Rackaudhen / Jumalan tedhen harioitaman / wapadeſta mieleſte ilman caikea maxon toiuoa.

Ja ne caxi mwta Epiſtolat / ei ole opettaualliſet waan Rackaudhen ia vſkon Eſicuuat. Ja ombi heilleki mõs yri oikea Apoſtolinen Hengi.

Se Ensimeinen P. Johanneſen CCC. Epiſtola. I. Lucu.

SE quin alguſta oliſen me cu luet olema ſen me nähnyuet olema/ meiden Silmilleme/ſen me catzonuet olema/Ja meiden kätenne pidhelluet ouat ſijte Elemen Sanaſta/ia Eleme õbi ilmeſtynyt/ia me olema nähnyuet/ia todhiſtãme/ia ilmoitãme teille ſen Elemẽ/ioca ijancaickinẽ ombi/Joca oli Jſen tykõne/ia ombi meille ilmeſtynyt. Mitã me nähnyuet ia cwluet olema/ſen me ilmoitamma teille/ſenpãle ette teilleki mõs pite meiden canſanna ſeura oleman/Ja meiden Seuran pite Jſen ia henen Poianſa Chriſtuſen canſa oleman/ia nãite me kirioitame teille/ſenpãle ette tedhen Jlonna pite tendheliſen oleman. Ja

Ja teme ombi se Jlmoitus iontza me henelde cwluet olema Ja teille ilmoitamma. Ette Jumala yxi Walkeus on / Ja henese ei ole ychten Pimeytte. Jos me sanoma ette meille ombi seura henen cansansa / ia waellamme pimeydhes / nin me walectelema / ia eipe me tee totuutta. Mutta ios me walkiudesa waellamme ninquin hen on walkiudhesa / nin ombi meille seura keskenenne / Ja Jesusen Christusen henen Poiansa Weri puhdistapi meite caikista synniste.

Jos me sanome / ei ole meille syndie / nin me petämme itzenne / ia totuus ei ole meise. Mutta ios me tunnustamme meiden syndinme / nin hen on Vskolinen ia hurskas / ette hen meille synnit anderi andapi / Ja puhdhistapi meite caikesta wärydesta. Jos me sanome / eipe me syndie tehnyet ole / nin me teemme henen walecteliaxi / ia henen Sanansa ei ole meise.

II Lucu.

MInun Lapsiseni / neme mine kirioitan teille / senpäle ettei te syndie tekisi. Ja ios iocu syndie tekis / nin ombi meille yxi Edestwastaia Jsen tykene / JESVS CHRISTVS / ioca wanhurskas ombi / Ja se sama ombi se Souindo meiden syndien edheste. Mutta ei waiuon meiden / waan mös caiken Mailman edheste. Ja sijte me merkitzēme ette me henen tunnema / ios me henen keskynse pidhemme. Joca sanopi / Mine tūnen henē / ia ei pide henē keskyiens se on walectelia / Ja henese ei ole Totuus. Mutta ioca henē Sanansa pitepi / Totisesta ōbi henese Jumalā Rackaus teudhelinē / Sijte me tiedeme ette me henese olema. Joca sanopi itzens oleuan henese / henen pite mös nin waeldaman quin hen waelsi.

Rackat

Rackat Welieni/em mine wtta Reskye kirioita teille/waan sen wanhan Reskyn ioca teille alghusta oli. Se wanha Reskyombi se Sana/ ionga alghusta cwlitta. Taas wdhen Reskyn mine teille kirioitan / se quin henese totinen ombi / ia mõs teisse. Sille ette se pimeys on poismennyt / Ja se totinen walkeus nyt paista. Joca sanopi walkeudhesa oleuans/ Ja wihapi henẽ weliens/hen ombi wiele pimeydhesa. Joca henen welien se racastapi/ se pysy walkudhesa/ ia henese ei ole pahamusta. Mutta ioca henen weliens wihapi/ se ombi pimeydese/ia wa eldapi pimeydhese / ia ei tiedhe cunga hen menepi/Sille ette pimeydhet ouat henen Silmens soghaisnuet.

Rackat Poicaiseni/Mine kirioitan teille/ette teille synnit an dexiannetan henen Nimens tedhen. Mine kirioitan teille Jset / sille te tunsitta henen ioca alghusta on. Mine kirioitan noricasille / Sille te woitette sen pahan. Mine kirioitan teille Lapsucaiseni/ Sille te tunsitta Jsen. Mine kirioitin teille Jset/ Sille te tunsitta sen ioca alghusta on. Mine kirioitin teille Noricaisille/ Sille ette te wäkeuet oleta / ia Jumalan Sana pysypi teise/ Ja oletta sen Pahan ylizeuoittanuet.

Elkette Mailma racastaco / eike miten quin Mailmas on. Jos iocu Mailma racasta/ henese ei ole Jsen Rackaus. Sille ette caiki quin Mailmas õbi (nimittein Lihã himo/ia Silme in himo/ia Elemen coreus) ei ne ole Jseste/waan Mailmasta. Ja mailma catopi himoinensa /Mutta ioca teke Jumalan tachton/ se pysypi ijancaikisesta.

Lihan himo/ on Horuus. Silme in himo on ahneus ia rickaus. Elemẽ coreus/ on cunnian ahneus alda/ kõtos ia peys.

Lapsucaiset/nyt ombi se wimeinen aica/Ja ninquin te olet ta cwluet/ ette se Antichristus tuleua ombi / ia nyt mõs monda Antichristusta rupesit oleman / sijte me tunnemma/ ette se wimeinen aica ombi. He ouat meilde wloslectenet / Mutta eiuet olluat meiste. Sille ios he meiste olisit olluuat/ nin he olisit tosin pysynyet meiden canssanne. Mutta senpäle ette he iul kisexi tulisit/ ettei he ole caiki meiste.

Ja teille ombi ſe Woidhellus henelde ioca pyhe ombi / Ja te tiedette caiki. Em mine kirioittanut teille / ninquin Totuden tietemettömille / waan ninquin ſen tietäuille / ia tietekette / ettei yxike waleh ole Totuyheſta.

Cuca ombi walectelia / mutta ſe ioca kieldäpi Jeſuſen oleua Chriſtuſen: Se ombi Antichriſtus ioca kieldäpi Jſen ia Poiã. Jocainen quin kieldäpi Poighan / ei henelle mös Jſe ole. Mite te ſis ewlitta alghuſta / ſe teiſä pyſykän. Jos ſe teiſä pyſypi quin te alghuſta ewlitte / nin te Poighaſa ia Jſeſe pyſytte. Ja teme ombi ſe Lupaus ionga hen ombi meille luuannut / ſen ijancaikiſen Elemẽ. Neme mine kirioitin teille niiſte iotca teite wietteleuet. Ja ſe woidellus iõga te henelde ſanuet oletta / pyſypi teiſä / Ja ette te taruitze / ette iocu teite opettapi / waan niin quin ſe woidhellus teite caikinaiſiſta opettapi / nin ombi ſe toſia ei ole Waleh / Ja ninquin ſe teite opetti / nin te heneſe pyſykät. Ja nyt Lapſucaiſeni pyſykät heneſe / Senpäle / ette coſka hen ilmeſtupi / madhais meille olla Turua / ia ei hepien tulemanhenen edheſens henen tulemiſeſans / Jos te tiedhet ette hẽ hurſcas ombi / nin tieteket mös ſe / ette iocainen quin oikeutta tekepi / heneſte hen ombi ſyndynyt.

III. Euen

Tzocat quingacaltaiſen rackäudhen ſe Jſẽ ombi meille oſottanut / ette me Jumalän Lapſiri nimitetẽme. Sen tedhen ei Mailma teite tunne. Sille ettei hen tunne hende. Minun rackani / me oleina nyt Jumalan Lapſet / ia ei ole ſẽ wiele ilmeſtynyt miti me tulemma / Mutta Me tiedhemme coſka ſe ilmeſtypi nin me henen caltaiſerens tulemai / Sille me ſama henen nädhä ninquin hen on. Ja iocainen iolla teme Toiuo on henen tygens / hen puhdiſtapi itzens / ninquin

minquin Jängin mös puhdas on. Jocainen quin syndie tekepi/ se mös tekepi wärytte/ia syndi ombi se wärys. Ja te tiedhette ette hen ilmestyi/ sen päle ette henen piti meiden syndime pois ottaman/ ia ei ole henesä ychten syndie. Jocainen quin henesä pysypi/ ei hen syndie tee. Jocainen quin syndie tekepi/ ei se ole nähnyt hendä/ eike tundenut.

Lapsucaiset/ elket andaco kenengen teite wietelle. Joca oikeutta tekepi/ se ombi hurskas/ minquin Jengin hurskas on. Joca syndi tekepi/ hen ombi Perkelest/ Sille ette Perkele syndi alghusta tekepi. Siteuarten ilmestyi Jumalan Poica/ ette henen piti Perkelen töödh serkemen. Jocainen quin Jumalasta syndynyt on/ ei hē syndie tee/ Sille ette henen Siemenens pysypi henesä/ ia ei taidha syndie tehdhä/ sille hen on Jumalasta syndynyt. Sijte tutan cutca ne Jumalan Lapset/ eli Perkelen Lapset ouat. Jocainen quin ei teghe oikeutta/ ei ole se Jumalasta Ja ioca ei racasta henen weliensä.

Sille ette teme ombi Jlmoitus/ ionga te cwlitta älghusta/ et te me racastaisimme keskenem. Ei minquin Cain / ioca sijte pahasta oli/ ia tappoi henen Weliens. Ja mingetädhen hen tappoi henen? Sille ette henen töönsä pahat olit/ Ja henen Weliens oikeat. Elket te jmehtelcö minun Welieni/ ios teite Mailma wihapi. Me tiedhemme/ ette me olema Coolemasta Elemehen sijrdyt/ Sille me racastamme Welienme. Joca ei racasta Weliensä/ se pysypi Coolemasa/ Jocainen quin henē Weliens wihapi/ hen ombi Murhaia. Ja te tiedhette ette iocaitzella Murhaialla ei ole se ijancaikinen Eleme henesä pysyuä.

Sijte me tunsimma Rackaudhen/ Ette hen ombi Jengensä meiden edhesten pannut/ Ja meiden mös pite Welieme edheste Jengennä panemen. Mutta ios iollaki ombi temen Mailman ÿwuytte/ ia näkis henen Weliens tarwitzeuan/ ia sulkepi henen sydhemens pois heneste/ quinga Jumalan Rackaus

Joh 13. Gene 4.

Domica 2a pr Tr. nitatis loco Epist.

pysypi henesä: Minun Lapsucaiseni/elkem racastaco sanalla eli Kielelle/Waan Töön ia Totudhen cansa.

Sijte me tunnemma/ette me Totudhesta olema/ia taidhame henen Casuonsa edhes meiden sydhemenne hilitä/nin ette ios meiden sydemenne meite Domitzepi/Sijtte Jumala sxrebi on quin meiden sydhemenne/ia tietäpi caiki. Te Rackahimat ios ei meiden sydhemenne meite Domitze/nin meille ombi Turua Jumalan tykönä/ia mite me anoma/nin me henelde saama/ette me henen keskynsä pidhême/ia teem nijtä iotca henē edhesens kelpauat.

Ja teme ombi henen Keskyns/ette meiden pite henen poighans Jesusen Christusen Nimen päle Vskoman/ia racastaman meiten keskenen/ninquin hen keskyn annoi. Ja ioca henen Keskyns pitepi/se pysypi henesä/ia hen henesse. Ja sencaut ta me tiedhem/ette hen meissä pysypi/Ja sijte hengestä iongа hen meille annoi.

IIII. Lucu

Erackainat/elkette iocaista hengie Vskoco/Waan cokecat ne henget/ios he Jumalasta ouat. Sille ette monda Falskia Prophetat ouat Wloslectenet Mailman/Sen cautta te tundecat Jumalan hengi. Ette iocainen hengi quin tunnustapi Jesusen Christusen Lihasa tulluen/se ombi Jumalasta. Ja iocainen hengi/quin ei tunnusta Jesusen Cheristusen Lihasa tulluen/ei ole se Jumalasta. Ja teme ombi se Antichristusen hengi/iosta te cwlitta/ette hen ombi tuleua/ia ombi io parallans Mailmasa.

Lapsucaiseni/te oletta Jumalasta/ia oletta Heisen ylitzenoit tanuet. Sille ette se ioca teisse ombi/ombi swrembi quin se ioca

ca ombi Mailmasa. He ouat Mailmasta/sentedhen he puhu uat Mailmasta/ ia Mailma heite cwlepi. Me olema Jumalasta/ia ioca Jumalan tundepi/ Hen cwlepi meite. Joca ei ole Jumalasta/ ei hen cwle meite. Sencautta me tunnemma totudhen Hengen/ia sen Exitoxen Hengen.

Te rackahimat / Racastacam meiten keskenen / Sille ette Rackaus ombi Jumalasta/ ia iocainen quin racastapi/ se ombi Jumalasta syndynyt/ia tundepi Jumalan. Joca ei racasta ei hen tunne Jumalata/ Sille ette Jumala ombi Rackaus. Sen cautta ilmestyi Jumalan Rackaus meiden coctan / ette Jumala henen Ainoan Poiansa lehetti Mailman / ette meiden henen cauttans elemen pidheis. Sijnä seiso Rackaus/Ei ette me racastimma Jumalata / Waan ette hen racasti meite / Ja lehetti henen Poiãs Souinnoxexi meiden syndeinne edeste.

Te rackahimat/ios Jumala meite nin racasti / nin meiden pite mõs meiten keskenem racastaman. Eikengen Jumalata ole coskan nähnyt. Jos me racastam meiten keskenen/nin Jumala meisse pysypi/ ia henen Rackaudhens ombi teudhelinen meisse. Sijte me tunnema ette me pysymme henesä / ia hen meisse/ Ette hen annoi meille henen Hengestens. Ja me näimme / ia todhistama ette Jse on lehettenyt Poighans Mailman wapactaiaxi. Jocainen quin tunnustapi/ Ette Jesus ombi Jumalan Poica/ henesä pysypi Jumala/ia hen Jumalasa. Ja me tunsimma ia vskoima sen Rackaudhen/ ionga Jumala pite meidhen tyghenne.

Jumala ombi Rackaus / ia ioca Rackaudes pysy / hen pysypi Jumalasa/ia Jumala henesä. Sijnä ombi rackaus teudelinen meiden cansan/ senpäle ette meille onopi Turua Domiopeiuene/ Sille ette ninquin hen on / nin olema mõs me tesse Mailmasa. Pelco ei ole Rackaudesa/ waan se teudelinen Rackaus wlosaija Pelkeuxen / Sille ette pelgolla ombi pijna. Mutta ioca pelkepi/ei hen ole teudelinẽ Rackaudesa. P iij Rac-

P. Johanneſen

Racaſtacam hende/ Sille ette hen meite enſin racaſti. Jos iocu ſanopi/ Mine racaſtan Jumalata/ ia wihapi henen Weliens/ ſe ombi walectelia. Sille ette ioca ei racaſta henen weliẽs ionga hen nãkepi / Quinga hen taita Jumalata racaſta iota ei hen nãghe: Ja teme keſky ombi meille henelde / ette ioca Jumalata racaſta / henen pite mõs racaſtaman weliens.

V. Cucu.

Iocainen quin vſkopi ette Jeſus ombi ſe Chriſtus / hen ombi Jumalaſta ſyndynyt. Ja iocainen quin racaſtapi hende ioca ſynnytti / hen racaſtapi mõs ſite/ioca heneſte ſyndynyt ombi. Sen cautta me tunnema/ ette me racaſtam Jumalan Poikia / coſka me Jumalata racaſtam/ia henen Keſkyiens pidhemme/ Sille ette teme ombi ſe rackaus Jumalan tyge / ette me henen keſkynſe pidhemme / Ja henen Keſkynſe eiuet ole raſkat. Sille ette caiki mite Jumalaſta ſyndynyt on/ ſe woitapi Mailman/ Ja meiden vſkona ombi ſe woitto/ ioca Mailman ylit zewoitti. Cuca ſiis ombi ioca woittapi Mailman / Mutta ſe ioca vſko ette JESVS ombi Jumalan Poica?

Teme ſe ombi ioca tuli Wedhen ia Weren canſa / Jeſus Chriſtus / Ei waiuon Wedhen canſa/ waan Wedhen ia Werẽ canſa. Ja Hengi ombi ſe ioca todhiſtapi/ ette Hengi Totuus õbi. Sille ette colme on iotca todhiſtauat Taiuahaſa/ Iſe/ Sana / ia ſe pyhe Hengi/ ia ne Colme ychtene ouat. Ja colme ouat/ iotca todhiſtauat Maan päle/ Hengi/ Weſi ia Veri/ Ja ne ✻ colme ychtene ouat. Jos me Inhimiſten todiſtoxen otama/ nin on Jumalan todhiſtos ſwrembi/ Sille ette teme ombi Jumalan todiſtos/ iolla hen todhiſti henen Poiaſtans. Joca vſkopi Jumalã Poian päle / henelle ombi todiſtos itze henen

ſens

Hengi on Totuus) Cuſa Hengi on ſielle ei ycten wlconcullatuſta ole waan henen canſans on caiki toimitus ia totuus. Jota hen puhu/ teke/ elepi Cuſa ei Hengi ole/ ſielle on vlcõcullaty ia waleh

sens. Joca ei vsko Jumalalle / hen tekepi henen walecteliaxi / Sille ettei hen vsko sen todistoxen pāle ionga Jumala todistanut ombi henen Poiastans. Ja teme ombi se todhistus / ette Jumala ombi meille sen ijācaikisen Elemē ādanut / Ja se Eleme ombi henē Poigasans. Jolla on Jumalā Poica / henelle ōbi se Eleme. Jolla ei ole Jumalā Poica / henelle ei ole se Eleme.

Neite mine kirioitin teille / iotca vskotta Jumalan Poian Nimeen / senpāle ette te tiedheisitte teille oleuā sen ijancaikisen Elemen / Ja sitewarten ette te vskoisitte Jumalan Poian Nimeen. Ja teme ombi se Turuaus ioca meille on henen tygens / Ette ios me iotakin anoisimma henen tadhons ielkin / nin hen meite cwlepi. Ja ette me tiedhemme ette hen meite cwlepi mitāikenens me anomma / Nin me tiedhemme ette meille ouat ne anomiset iotca me henelde anoima.

Jos iocu nākis henen Weliens / syndi tekeuen iongun synnin ei Coolemahan / hen macta rucoella / nin henen pite andaman nijlle Elemē / iotca synditekeuet / ei Coolemahā. Ombi syndi Coolemahan / sencaltaisen edest em mine sano / ette iocu rucoilis. Caiki wāryys ōbi syndi / ia ouat mwtamat synnit ei colemahā.

Me tiedhemme / ette iocainen quin Jumalasta on syndynyt / ei hen syndie tee / waan ioca Jumalasta syndynyt on / hen henens cauatta / ia se paha ei rupea henen. Me tiedhemme ette me Jumalasta olema / ia coco Mailma sijnā pahudhesa seiso. Mutta me tiedhemme / ette se Jumalan Poica tuli / ia on meille Mielen andanut / ette me sen totisen tunnēma / ia olema sijnā totisesa / henen Poigasans Jesusesa Christusesa. Teme ombi se Totinē Jumala / ia se ijancaikinē Eleme. Lapsucaiset / cauatta cat teitenne Epeiumaloista. AMEN

✠ Ne Colme) se on / Cusa se yxi on / sielle on mōs se toinē. Sille ette Christusē Weri / Caste / ia se P. hēgi / todista / tūnusta ia sarnapi Euāgeliū mailman edese / ia iocaitzen Omastūnosa iotca vskouat. Tellemotoa / ette hē tūdepi ia ymerdā henens oleuan / wedhen ia Hengen lepitze Christusen Weren ansion cautta / lunastetun / wanhurskatetun ia autuan. P. Jo

P. Johanneſen se Toinen Epiſtola.

SE Wanhin/ſille wloſualitulle Frowalle ia henen Lapſillenſa/ioita mine racaſtan totudeſa/Ja em mine waiuon yrineni/ mutta mõs caiki iotca Totudhen otuat tundenuet/ſen Totudhen tähdhen ioca meiſsä pyſypi/ia meiden canſanna ombi elene ijancaikiſeſta.

Armo/Laupius/Rauha Iſelde IVMALALDA/ia HERRALda Jeſuſelda Chriſtuſelda/Iſen Poialda/ Totudheſa/ia Rackaudeſa. Olcohon teidhen canſanne.

Mine olẽ ſangẽ ihaſtunut/ette mine leuſin Sinun Lapſiſtas niitä iotca totudheſa waeldauat/Ninquin me Reſkyn Iſelde ſaanuet olema/Ja nyt mine rucoilen ſinua Frowua/ei ninquin vutta Reſkye/mine ſinulle kirioita/waan ſen quin meille oli alghuſta. Ette me meiten keſkenen racaſtaiſim. Ja teme on ſe Rackaus /ette me Waellama henen Reſkyns ielkin.

Teme ombi ſe Reſky ninquin te alghuſta cwlitta/ ſenpäle/ ette te ſijne ſiſelle waellaiſitta/Sille ette monda wietteliete on Mailman tullut iotca eiuet tunnuſta IESVSTA CHRISTVSTA/ette hẽ on Lihaan tullut. Teme ombi wiettelie/ ia ſe Antichriſtus. Catzocat Hyueſti teitenne/ettei me cadhotaiſi/mite me tõtetehnet olema/waan ette me teudhen Palcan ſaiſimma. Jocainẽ quin ylizekieupi/ia ei pyſy Chriſtuſen Opiſa henelle ei ole Jumalata. Joca pyſypi Chriſtuſen Opiſa/henelle ombi ſeke Iſe ette Poica.

Jos iocu tule teiden tygẽne/ia ei too tete Opetoſta canſans/ Elket Hooneſen ottaco hende/ Elket mõs hende teruettekõ/ Sille ette ioca hende teruettepi/hen on oſalinen henen pahoiſta Töiſtens. Olis minulla palion teille kirioittamiſta/Mutta em mine tactonut breiuille ia plekille/waan mine toiuon tule

uani

mani teiden tyghönne/ia tykönoleua teiden canſan puhumani/ ſenpäle/ette meiden ilon teudhelinen olis. Teruetteuet ſinua ſimun wloſualitun Siſares Lapſet/ AMEN.

P. Johanneſen ſe Colmas Epiſtola.

SE Wanhin/ rackalle Gaiolle/ iota mine Totudheſa racaſtan. Minun rackani/ mine toiuo tan caikiſa cappaleiſa/ ette ſinulle hyueſti käuiſit/ia ſine teruenne oliſit/ninquin ſinũ Sielus hyueſtikieupi. Mutta mine ſangen jhaſtuin coka weliet tulit/ia todiſtit ſinun Totudheſtas/ ninquin ſine Totudheſa waellat. Ei ole minulle site ſwrembata iloa/ quin ſe ette mine ewlen minun Lapſeni Totudheſa waeldauat.

Minun rackaimban/ wſkoliſeſta ſine teet mitkes teet weleille/ia weraille iotca ſinũ rackaudeſtas todiſtanuet ouat Seuracunnan edheſä. Ja ſine olet hyueſti tehnyt/ ettes heite matcã ſaatanut olet keluoliſeſt Jumalan eten/ Sille ette henen Nimens tehdhen he ouat wloſlectenyet/ia ei ole Pacanoilda miten ottancet. Nin meiden ſijs pite ſencaltaiſta coriamã/ſenpãle/ette me ſen Totudhen awuliſet oliſima.

Mine kirioitin Seuracunnalle/mutta Diotrephes/ioca heiden keſkenens tacto Jalona pidhette/ei meite coria. Sentedenios Mine tulen/nin mine tahdhon ilmoita henen töönſä iotca hen tekepi/ia kakotta meite waſtan pahoilla ſanoilla/ ia ei nihingen tydhy. Eipe hen itze Welieiä coria/ Mutta mös kiel-

tepi nÿte iotca taetouat coriata / Ja Seuracunnaſta heite wloſſõre.

Minun Rackahan /ele tauoita ſite quin paha on /waan ſie hyue. Joca hyueſti tekepi/ſe õbi Jumalaſta/Mutta ioca pahaſti tekepi/ei hen nãe Jumalata. Demetriuſella ombi iocaitzeſta todhiſtus /ia itze Totudheſta /ia me mõs todhiſtamma/ ia te tiedhette ette meiden Todhiſtoren ombi toſi. Palio olis minulla kirioitamiſta/Waan em mine tahdho plekille ia kynälle kirioita ſinulle. Mutta mine toiuon ſinun pian näkeueni/ ia tykõn oleuaiſet ſama keſkenen puhutella. Rauha olcohon ſinun canſas. Rſkeuet ſinua teruetteuet. Teruetä yſkeuite cutain nimelês.

Alcupuhe ſen Epiſtolan päle Ebreerin tyge.

Tehenaſti ombi meille ne oikeat ia wiſſit päkiriat wdhes Teſtamẽtis olluet. Mutta neme nelie ielkimeiſte ouat muÿnen toiſes lwloſa pidhetyt. Ja enſin teme Epiſtola Ebreerin tyghe/ettei hen ole pyhen Paualin/eli iongun mwun Apoſtolin/Se oſotta ſen cãſa ette toiſeſa Ca. nätn ſeiſo. Teme oppi õbi nÿlde iotca itze ſencaltaiſta Herralda cwluet ouat/meiden pälene tullut ia iänyt. Joſta ombi ſelkie ette hẽ ſijnä puhupi Apoſtoleiſta/ninquin yri Opetuſlapſi ionga päle ſemmotoinen Opetus Apoſtoleilda tullut on / mara ette cauuan ielkin/ Sille ette Pyhe Pauali Gal. 1. todiſta

pi woi

pi woimaliſeſta/ettei henen Euangeliumins ole ycdheltäkē Jn himiſelde/ eike mōs Jnhimiſtē cautta/ mutta itze Jumalalda.

Ja wiele ſen ylitze ōbi telle Epiſtolalla yri coua ſolmi/ionga locu tōölle peſte/ ſe on/ ette teſſe vj. ia x. Cap. ratki poiſkielde Synnin paranoxen/Caſten ielkin/ia ſanopi xij. Eſau on para noſta etzinyt/ia ei quitēgan leunyt. Joca on waſtan caiki Euā gelia/ia P. Paualin Epiſtolita/ Ninquin ſe ülgiſeſta näky. Ehcke taidhas ſihin pāle ycdhen Gloſun eli toimitoxē/ tehde nin ne ſanat quitengin ſelkieſti cwlnuat/ette ſemmotoinē Glo ſu tuſkalla teudhen tekepi. Se nin nähdhen/quin teme Epiſto la/olis ninquin moneſta cappaleſta coottu/ Ja ycdhelliſeſta toimitta.

Wai quinga caikiſta neiſte on/nin hen ſiſttekin on yri iwri ſangen Jalo Epiſtola/ ioca Chriſtuſen pappiudheſta ſepeſti ia ſyueſti Ramatuiſta puhupi/ia nin hen mōs caimiſti/ ia run ſaſti/ſen Wanhan Teſtamentin wloſtoimitta. Nin ette ülgi ombi/ ette ſe on ollut ſangen oppenuen ia Jalon Miehē/ioca ombi Apoſtoleiten Opetuſlapſi ollut/palio heiſte oppenun/ia Vſtoſa kylle harioitetun/ia Ramattuſa wiſuſti totutetun. Ja waicka ei hen Vſkon peruſtoſta laſke(ninquin hen itze ſanopi vj. Cap)ioca quitengin ſe oikia Apoſtoleiten wirca olis. Nin hen quitengin takentapi caunijſti ſiehen pāle Culta/ Hopeata calita kiuiā/ninquin p. Pauali/ j. Corint. iij. ſanopi. Sentedhē elkem totelco/ios hen ioſkuis Puita/Corſia eli Heinie/ſiehen ſe coitta/waan hen ſencaltaiſen caunin Opin caikella cunnialla waſtanottacan. Paitzi ſen/ettei me tege ſite iocapaicas/ia cai kiten iwri Apoſtoliſeri Epiſtolari

Mutta cuca ſen kirioitanut on/ſe on tietemetoin/ia taita wie le hetkens tietemetoin olla. Wehā mōs ſijte lucua on. Tytykem me Oppihin/ionga hē nāin wahuaſti Ramatuiſta peruſtanut ōbi. Ja oſottapi mōs/oikian caunihin Rupeuxen ia moodhon Ramatuita lukeman ia toimittaman

Juma

Se Epistola Ebreerin tyge.

I. Lucu

JVMALA Wsein ia monellamooto Muÿ
nen puhui Jsille Prophetain cautta/Om-
bi hen nyt neine wimeisinå Peiuine Meille
puhunut Poiansa cautta. Jōga hen on pan
nut Perilisexi caikein ylitze/Jonga cautta hē
mōs Mailmat tehnyt ombi. Joca/senpoles-
ta ette hen on henen Cunniaudens Kircaus/
ia henen olemāsa Jwricuua/ia candapi cai-
ki cappalet Henen Sanans Woimalla/ia ombi Jtzens cautta
meiden syndeine Puhdisturē tehnyt/Ja jstupi Maiestetin oike
alla polelle Corkiuxisa/ Nin palio paramaxi tullut Engeleite/
ta ylemeisemen Nimen hen on heidhen echtons perinyt.

Sille kenelle Engeleiste hen on coskan sanonut/ Sine olet
Psal. 2. Minun Poican/ Tenepene Mine sinun synnytin? Ja taas/
Psal. 89. Minun pite oleman henen Jsense/ia henen pite oleman Mi-
Psal 97. nun Poicani. Ja taas/coska hen siseltoopi sen Esicoisens Mail
mahan/sanopi hen/Ja hende pite caiki Jumalan Engelit cu
martaman. Mutta Engeleiste hen tosin sanopi/hen tekepi En
Psal 104 gelinse Hengixi/ia henen Paluelianſa Tulenleimauxi. Mutta
Psal. 45. Poiallens/JVMALA/ sinū Jstuimes pysypi ijancaikisesta
ijancaikisehen/ Sinun Waldacunnas Waltica/ ombi Oikiu-
dhen Waltica. Sine racastit Wanhurskautta/ia wihasit wå
rytte/ sentedhen ombi sinun/ O Jumala/sinun Jumalas woi
dhellut Sinun ilo O^e liolla/ylitze sinun Osauelieis.

Psal. 102. Ja sine HERRA olet alghusta Maan perustanut/ia Tai-
uat ouat sinun kåsialas. Ne samat catouat/mutta sine pysyt.
Ja he caiki wanhaneuat ninquin Waate/ ia ninquin pughun
sine heite mwttelet/ia he mwttuuat. Mutta sine itze ycdhelles
olet/ia eiuet sinun woodes puutu. Mutta kelle Engeleiste hen
on

on coskan sanonut/ Istuta sinus oikealle kådelleni/ sihenasti quin mine panen wiholises sinun ialcais astinlaudhaxi? Eikö he caiki ole palueliaiset Hēget/ wloslehetetyt palueluxeen/ nijte warten iotca sen Autuudhen perimen pite? Psal. 110.

II. Lucu.

SEnteden pite meiden site wisumasti warinot toman nijste iotca meille sanotut ouat/ ettei me ioskus poiswodhaisi/ Sille ios se Sana oli wahua quin Engelitten cautta puhuttin/ ia iocainen ylitzekeumys/ ia tottelematus ombi henen oikean Palcans saanut/ Quingasta me welte sim/ ios me sencaltaisen Autuudhen ylen catzoma? Joca sitte quin se ensin on sarnatu itze Herralda/ meihin se wahuistui/ ninen cautta iotca sen cwluet olit. Ja Jumala ombi sihen andanut Todhistoxens seke Merckein cansa ette tunnustectein/ ia moninaisilla Auwoilla/ ia pyhen Hengen wlosiakamisen cansa/ henen tadhons ielkin. Exodi. 20.

Sille eipe hen ole Engeleiten alaādanut site tuleuaista Mailma iosta me puhuma. Mutta yxi sen todistapi toises Paicas/ ia sanopi/ Mike on Jnhiminen/ ette sine aiattelet henen pålense? Ja Jnhimisen Poica/ ettes hēde etziskelet? Sine olet henē wehen hetken Engeleilde andanut ✠ ylenāneta. Cunnialla ia ylistöxella olet sine henē crunanut/ ia olet henen asettanut sinun Kåttes töidhen påle/ Caiki sine olet heitenyt henen Jalcains ala. Sille sijne ette hē caiki on heitenyt henen alans/ eipe hen mite[illegible]ttenyt/ iota hen ei henen alans heitenyt. Mutta eipe me wiele nyt nåe/ caikia henen alans heitetyxi. Mutta SEN ioca wehen hetken oli Engeleilde ylenannetu/ me nåemme ette se JESVS ombi colemans kersimisen cautta crunattu cunnialla ia ylistoxella/ senpåle ette henen piti Jumalan Armon cautta caikein edeste Colemata maistaman. Psal. 8.

Sil

Se Epiſtola.

Sille ſe ſoueiſi henen / ionga tedhen caiki ouat / Ja ionga eautta caiki cappalet ouat / ioca palion Lapſia Cunnialiſutehē ſaatti / ette hen heiden Autuudens pāructinan kerſimiſen cautta / teudheliſeri tekiſi. Senpoleſta ette ne caiki ycdheſte ouat / ſe ke ſe / ioca pyhittepi / ette ne iotca pyhitetään / Jonga ſyyn tedē
pſal 22. eipe hen mōs hepiā heite Welierens cuzua / ſanodhen / Mine
pſal 18. tahdhon iulghiſta ſinun Nimes minun weltylleni / ia keſkelle
Eſai 8. Seuracunda weiſulla ſinua yliſte. Ja taas / Mine panen wſkal loreni henen tygens / Ja taas / Catzo / Mine ia ne Lapſet iotca Jumala minun andanut on.

Ette nyt nyllā Lapſilla ombi Liha ia Weri / ombi hen mōs nyſte ſamalmooto oſaliſeri tullut. Senpāle ette henen piti Coleman cautta woiman poiſottaman / ſildā iolla Cooleman walda oli / ſe on / Perkelen / Ja pāſtemen ne iotca Cooleman pelghon cautta piti caiken tyenſā Oriana oleman / Sille ettei hen coſkan Engeleite toſin ✝ pālens ota / waan ſen Abrahamin Siemenen hen pālens ottapi / ioſta henen piti caiketi henen Weliens caltainen oleman. Senpāle ette hen olis armolinen / ia wſkolinen ylimeinen pappi Jumalan edhes / ſouittaman Canſſan ſynnit. Sille ſijne ette hen kerſinyt ombi / ia on kiuſat tu / woi hen mōs autta nyte iotca kiuſatan.

✽ Ylenanneta) Ebreayi nemet ſanat ouat nāin / ſine olet henen ylenan banut wehen hetken Jumalalda / ſe on / ſine olet poiſiettenyt henen nine colmena petuene coſka hen kerſi / ninquin ei ychten Jumalata olis henen tykenens ollut. Mutta cuſa ei Jumala ole ei mōs ſijne Engelite ole / eli tocu Apu Jumalalda / ninquin ennen coſka hen ſwret ihmeet teki.

✝ pālens ota) Se on / ei hen coſkan Engelein Loondo pālens ottanut / waan Miehen Miehudhen / coſka hen Inhimiſeri tuli

III. Lucu.

Sen

Entedhē te pyhet Weliet/ iotca ſijne Tainaliſes Cuzumiſes Oſaliſet oletta/ ottaca waari ſijte Apoſtoliſta ia ylimeiſeſte Piſpaſta/ tōga me tūnuſtame Chriſtuſeſta Jeſuſeſta/ ioca vſkolinen ōbi/ ſillen ioca henen tehnyt oli (nin quin mōs Moſes) henen coco Honeeſans. Mutta teme ombi ſite ſwremman Cunnian werdi/ quin Moſes/ ſenpoleſta/ ette ſwrembi cunnia henelle ōbi Hooneſta/ ioca ſen rakenſi/ quin itze Hoonella. Sille ette iocainen Hone ombi ioltakin rakettu/ Mutta ioca caiki rakenſi/ ſe on Jumala. Ja Moſes toſin oli Vſkolinen caikeſa Henen Hooneſanſa/ ninquin yri Paluelia/ nimein cappalein todhiſt oxeri/ iotca ielieſtſanottauaiſet olit/ Mutta Chriſtus ninquin poica halliizi henen Honenſa/ ionga Hone me olema/ ios me mwtoin ſen Vſkalluren/ ia Toiuon kerſkamiſen loppun aſti wahnana pidheſimme.

Sentedhen/ ninquin pyhe Hengi ſanopi/ Tenepene/ ios te ſaatta ewlla henē Ānenſa/ nin elket couatco teidhen ſydhemi- Pſal 55.
ten. Ninquin tapachtui ſijne Haickeudheſa/ ſille kiuſauren peiuelle Coruesa coſka Minua kiuſaſit teidhen Jſenme/ Ze coetelit/ ia neid minun Tōōni neliekymmende aiaſtaica. Sentedē mine kyrkeſtyin temen Sucucunnan pāle/ ia ſanoin/ Aina Ze eryuet ſydemellens/ Mutta eiuet he tundenuet minun Teiteni/ nin ette mine mōs wannoin minun wihaſani ettei heiden pide minun Leponi ſiſeltuleman. Eatzocat rackat weliet/ ettei ioſkus teiſā oliſi iollaki yri paha vſkotoin ſyden/ ette ſe lowuiſi eleueſte Jumalaſta/ wan manatca teite keſkenen iocapeine/ nincamā quin ſe cuzutan Tenepene/ ettei iocu teiſte paaduiſi ſynnin pe toren cautta. Sille me olema Chriſtuſeſta Oſaliſeri tulluet/ ios me mwtoin ſen alghetun Vſkon haman loppun aſti wahnana pidheiſimme/ ionni ſe ſanotan/ Tenepene/ ios te ſaatta ewlla henē ānenſe/ nin elket couatco teiden ſydhemitē. Ninquin apactui ſijne Haikeudheſa.

Sille

Sille mwtamat coſka he cwlit/nin he haikeutit henen / mutta ei caiki iotca Egiptiſte Moſeſen cautta wloſlerit. Mutta ioille ſijs hen oli kyrkeſtynyt neliekymende aiaſtaica: Eikö nijlle iotca ſynnie teie/ Joinenga Rumit Corueſa mahanlangeſit: Cuille hen ſijs wannoi/ettei heidhen pitenyt henen Leponſa ſi ſeltuleman/waan nijlle vſkomattomille: Ja me nàemme/ettei he woinuet heidhen Epeuſkonſa tedhen ſiſeltulla.

IIII. Lucu.

NIn pelietkem ſijs ettei me ſen Lupauren/ſiſeltulemaſta henen Lepoonſa/ vnodhaiſi/ ia eikengen meiſte tàcaperin teiſi / Sille ette ſe ombi mõs meille ilmoitettu / ninquin heilleki. Mutta ei heidhen Sanan cwlo miten auttanut coſka einet ne vſkonuet iotca ſen cwlit. Sille me iotca vſkoima ſiſeltulema Lepohon / ninquin hen ſanoi/ ette mine wannoin minun wihaſani ei heiden pidhe minun Lepohoni ſiſeltuleman.

Ja toſin/coſka ne Tõõt Mailman alghuſta teutetyt olit / ſanoi hen ydheſe Paicaſa ſijte ſeitzemeneſte peiueſte /nein/ia Jumala lepeiſi ſeitzemenden peiuene caikiſta henen Tõiſtens. Ja taas nyt teſſe/Ei heiden pidhe minun Leponi ſiſeltulemã.

Gen. 2.

Senielkin ſijs ette ſe wiele nyt edheſpeiten on/ette mutamat pite ſihen ſiſeltuleman. Ja ne iolle ſe enſin ilmoitettu oli / einet ſihen tulluet Epeuſkonſa tedhen/ Mãrepi hen taas ydhen peiuen /nein pitken aighan pereſte / ia ſanopi Dauidin cautta / Tenepene/ninquin ſanottu on / Tenepene /ios te cwletta henẽ ànenſà/ nin elket couatco teidhen ſydhemiten. Sille ios Joſua olis heite Lepohon ſaattanut/ eiſiingan hen olis ſijte toiſeſta peiueſte puhunut. Sentedhen ombi Jumalan Canſſalle

pſal. 95.

yri

yri Lepo wiele ſaatawa. Sille ioca henen Lepohonſa io tullut on/hen lepepi mõs henen Tõiſtens/ninquin Jumalaki henen.

Nin ahkeroitcam ſijs ſihen Lepohon ſiſeltulla/ ſenpãle ettei iocu langeiſi ſihen ſaman Epewſkon eſicuwahan. Sille ette Jumalan Sana õbi Elene ia Woimalinen/ia teräuembi quin iocu cariteräinen Miecka/ ia lepitze tungepi/ ſihenaſti ette ſe Sielun ia Hengẽ eroitapi/ia ydhymet ia Luud/ia on yri Domari ylitze aiatoſtẽ ia ſydhemen aighotuſtẽ/ia ei ole yctẽ Loondocappalda henẽ edeſens näkymete/Mutta caiki ouat paliahat/ia iulki henen Silmeins edes. Heneſte me puhuma.

Ette meille nyt yri ſuri ylimeinen Pappi ombi/IESVS ſe Jumalan Poica/ioca Taiwaiſijn mennyt on. Nin piteken ſe Tunnuſtos/Sille ei meille ole ylimeinen Pappi/ioca ei taidha henens armacta meiden Heickoudhen päle/waan ioca kinſattu ombi caikitein/ninquin mekin/quitengin ilman ſynni te. Edheſkieukem ſenteden wſkalluren canſa ſen Armoinſtolin tyge/ſenpäle ette me Laupiudhen ſaiſimma/ia Armon leudheſime/ſihen aican coſka me Apua tarwitzemme.

V. Eucu

Sille ette iocainen Ylimeinen Pappi/ioca Inhimiſiſte yleſotetan/ſe pannan Inhimiſten eten nijſe aſioiſa/iotca Jumalan coctan päty uet/ſenpäle ette hen wffrais Lahioia/ia Vffreia ſyndein edheſte. Joca taidhais henens armacta ninen ylitze/iotca epätiedhoiſet ia exyueiſet ouat/ſenwori ette hen mõs itze ymberikäritty ombi Heickoudhella. Senteden tule henen quin Canſſan edheſte/nin mõs itze edheſtens wffrata/ſyndein edheſte. Ja eikengen omiſta itzellens Cunniata/waan ioca mõs cutzutan Jumalalda/ninquin Aaron.

Nin mös Christꝰ ei ole itze henēs cūnioittanut ette henē ylimei-
Psal 2. sexi papixi tulemā piti/ mutta se ioca henelle sanonut oli/ Sine
Sal 110. olet minun Poican Tenepene mine sinun synnytin. Ninquin hē
mös toises paicas sanopi/ Sine olet Pappi ijancaikisesta sen
Melchisedechin sädhyn ielkin. Ja hen ombi henen Lihansa
peiuille wffranut Rucoxet ia neuret anomiset/ wekeuē huhun
ia kynelitten cansa/ sen tyge ioca henen woinut olis Coolemas-
ta pelasta/ ia ombi mös cwleltu/ senteden ette hen Jumalata
Cunniasa piti. Ja waicka hen Jumalan Poica oli/ on hen qui-
tengin nijste/ Jotca hen kersi/ Cwliaisudhen oppenut. Ja cos-
ka hen teudhelisexi tuli/ ombi hen caikein ninen/ iotca Henen
cwliaiset ouat/ yxi Tila ijancaikisehen Autuuteen/ nimitetty Ju-
malalda Ylimeisexi Papixi/ sen Melchisedechin sädhyn ielkin.

Couacoruaiset) Se on/ Tōpelit ia taidhottomat iotca eike cwle ei ke ymmerdä/ eh-ke he sangen cauuan oppisit.

Josta meille olis kylle sanomista/ mutta se ombi coua wlos-
toimitta/ ette te oletta nin couacoruaiset. Ja te iotca piti aica
Opetaiat oleman/ taas taruitzetta ette me teite opetaisimme-
ne ensimeiset Bockstauit Jumalan sanan Opista/ Ja ette teil-
le annetaisin Pijmä/ ia ei wekeuete Rooca. Sille ette ioca Rees-
kasta wiele ombi osalinen/ hen on Hariottomatoin sihen Wan-
hurskauden puheyteen sille hen ombi noori Lapsi. Mutta ninē
Wrosten tule Wekeue Rooca/ ioilla ombi tottumisen cautta
harioitetut Mielet eroittaman hyuet ia pahat.

Pimä) Lain opin hen pimexi cutzu/ ninquin se on lastē curitos Mutta Petari cutzupi Euangeliumin opin Rescaxi/ ninquin sen wdhen Testamētin Lasten Roā.

VI. Lucu

Enteden andacam sen Christilisen Elemen Al-
cu Opin tacaperin olla/ ia ruuetcam nihin/ iot-
ca teudhelisudhen saattauat/ ei wastwdhesta
perusta laskedhen Parannoxen cooleuaisista
Töiste/ Vskosa Jumalan päle/ Castesta/ Opis-
ta/ Ketten päle panemisesta/ Cooluten ylesnou-
semisesta/ ia sijte ijancaikisesta Domiosta. Ja sen me tadhōma
tehdhä/ ios Jumala mwtoin sen salli.

Sille

Sille ettei ſe ole mahdholinen/ette ne iotca widhoin wali-
ſtetut ouat/ia maiſtanuet ouat ne Taiualiſet Lahiat / ia ouat
oſaliſexi tulluet Pyheſte Hengeſte/ ia maiſtanuet ouat ſen Ju-
malan hyuen Sanan / ia ſen tuleuaiſen Mailman woimat /
Jos he poiſlangeuat (ia waſtudheſt itze heillens ſen Juma-
lan Poian riſtinnaulitzeuat/ia pilcana piteuet) ette ne pidhe-
is waſtalguſta wdhiſtettaman Paranoxeen.

Sille ette Maa ioca Sateen ſiſellenſſerpä/quin wſein henē
pälens tulepi/ ia candapi tarpeliſet Roohot nijlle iotca ſite
prucauat/ſe ſaapi ſiugnauxen Jumalalda. Mutta ioca Orian-
tappuroita ia Ohdhakei candapi/ ſe ombi keluotoin/ ia kiro-
uſta lehimeinen / ionga loppu on / ette ſe poldetan. Mutta
me vſkallam meillēme/ rackahimat /teilde parambata/ ia quin
Autuutta lehēbene olis/echke me nāin puhuma. Sille ettei Ju-
mala wāre ole / ette hen vnoctais teidhen teghon ia tōōn
rackaudheſa /ionga te oſotitte henen Nimens coetan / coſka
te nijte pyhie paluelitte /ia wiele paluelleta. Mutta me hala-
ma/ ette iocainen teiſte ſen ſaman ahkerudhen oſotais / pite-
dhen Toiuon wiſſiydhen haman loppun aſti. Ettei te hitaxi
tuliſi/ waan ninen Tauoittaiaxi /iotca wſkon ia Kerſimiſen ca
utta /ſauat ſen luuatum perimiſen.

Sille ette quin Jumala lupaſi Abrahamille / coſka ei hen Gene 22.
woinut ycdhenken Sureman pāle wanno/nin hen wannoitt-
zens cautta/ia ſanoi/ Totiſeſta mine tahdon ſinua hyueſti ſiug
nata/ia enāte. Ja ſillens ette hen kerſiuelliſeſta odhotti/ nin
hen ſai lupauxen. Inhimiſet toſin wannouat ſen cautta /ioca
on ſurembi quin he ouat/ia ſe Wala caiken Rijdhā ratcaiſe /
Jos ſe Walan canſa wahuiſtetan. Mutta Jumala coſka hen
tactoi nijlle lupauxen Perilliſille ylenpaldiſeſta oſotta hewen
Nemonſa wahwuden/ombi hen yhden wannotū Walā ſihē
pālepānut/ ſenpāle ette me cahden horiumattomain cappaldē
cautta/ ſille ſe on mahdotoin/ette Jumalā pideis waleckeleimā)

swri wahuan vskaloxen pideisimme / me iotca sihen turuama / ette me saisimma sen edestaritun Toiuon / Jonga me pidēme ninquin waghan ia wahuan meiden Sielun Ancurin / ioca mós siselle wlottupi / hamā nihin asti / iotca ouat Esiripun sisel meiselle polella / iohonga se edhelioxia meiden edhellen on siselmennyt / JESVS / ydhexi ylimeisexi Papixi ijancaikisesta tecty / sen Melchisedechin sādhyn ielkin.

VII. Lucu

Gene 14.

SIlle teme ꝛc Melchisedec oli Salemin Kuningas / sen caikein corkeiman Jumalan Pappi / ioca Abrahamin wastankieui / coska hen palasi sijte Kuningaidhen Taposta / ia hyuestisiugnasi hēde / iolle Abraham mós annoi Tiunnin caikesta hywuydhestens. Ensin hen wlostulkitan wanhurskauden Kuningaxi / Mutta sitelehin hen mós ombi Salemin Kuningas / se on Rauhan Kuningas. Ilman Jsete / ilman Eitiā / ilman sughuta / ia eike henelle ole peiuein alcu eli Elemen loppu / Mutta hen on Jumalan Poican werdhoitettu / ia pysy Pappina ijancaikisesta.

Mutta catzocat / quinga swri teme on iolle mós Abraham se Patriarcha Tijunnin annoi / nijste Saalijsta. Mutta coska tosin Leuin Poiat Papin Wirghan ottauat / ombi heille kesky Tijunnin Canssalda otta / se on / heiden Welijldens Lain ielkin / waicka ne samat mós Abrahamin cupeista wlostulluet ouat. Mutta se ionga Sucu heiden seasans ei lueta otti Tijūnin Abrahamilda / ia hyuestisiugnasi hende iolla ne lupauxet olit. Nyt ei yxiken site kielle / ette se ioca wehembi on / ottapi hyuestisiugnauxet / silde ioca Enembi on.

Ja tesse tosin ne Jnhimiset quin cooleuat / Tijunita ottauat / Mutta sielle hen todistapi / ette hen elepi. Ja ios mine

nin.

nin puhelen / ſe mõs itze Leui ioca tottui Tÿunnin otta / ombi Abrahamiſa tÿunnoittu / Sille hen oli wiele ſilloin Jſens Cupeiſa / coſka Melchiſedec henen waſtahanſkeui.

Senteden ios nyt Teudheliſeus ombi tapactunut / ſen Leui tin Pappiudhen cautta (Sille ſen ſaman alla õbi Cãſſa Lain ſaanut) mite ſijtte oli taruetta ſanoua / ette yhdhen toiſen Papin yleſtuleman piti Melchiſedechin ſädhyn ielkin / ia ei Aaronin ſädhyn ielkin : Sille cuſa Pappius mutetan / ſijne pi ti mõs caikettikin Lain mutetaman. Sille ſe ioſta neite ſanotan / ombi toiſeſta Sucucunnaſt / ioſta ei yriken Altarita paluellut. Sille ette ſe ombi iwri iulkinen / ette meiden Herranna ombi yleſtullut Judan Sucucunnaſta / Jolle Sucucunnalle ei Moſes ole miten Pappiudheſta puhunut.

Ja ſe ombi ſelkembi / ios toſin Melchiſedechin ſädhyn ielkin yri toinen Pappi yleſtulepi / ioca ei ſen Lihaliſen Lain Reſkyn ielkin tecty ole / waan ſen loppumattoman Elemen woiman ielkin / ſille ette tellemodholla hen todhiſtapi / Sine olet yri Pappi ijancaikiſeſta ſen Melchiſedechin ſädhyn ielkin. Sille ſen canſa ſe enſimeinen Laki lackapi / ſenteden ette ſe Pſal.110. icko ia taruetoin oli (Sille eipe ſe Laki tainut miten teudheliſeyri tedhã) waan ſe oli yri ſiſeliohdatus parãpaan Toiuoon / ionga cautta me Jumalata lehenemme.

Ja ſitekin quin palio enembi on / ettei ſe ole tecty ilman wãnottu wala / Sille ne toſin olit ilman wannotu Wala Papiri tecdhyt. Mutta teme wannotun Walan canſa / henen cauttans ioca ſanoi henelle / Herra ombi wannonut / ia ei hen ſite cadhu / Sine olet yri Pappi ijancaikiſeſta ſen Melchiſedechin ſädhyn ielkin. Nein palio paraman Teſtamentin wloſtoimitaiari / ombi JESVS tecty.

Ja ne toſin olit monda Papiri tehdhyt / ſenwoxi ettei he ſallitut Coleman tedhen pyſymen. Mutta telle / ſenwoxi ette

hen pyſy ÿancaikiſeſta /ombi catomatoin Papius. Joſta hen mõs taita autuari tehdà ÿãcaikiſeſta nÿte iotca henẽ cauttãs Jumalã tyge tuleuat/ia aina elepi/ia alati rucoile heidẽ edeſtẽs.

Sille ſencaltainen Ylimeinen Pappimeille ſopi/ioca olis py
Roma. 8. he/wighatoin/ſaaſtatoin/ſynneiſiſte eritetty /ia corkemari Taiuaita tecty/ Jolla ei oliſi iocapeiue tarue ninquin nÿlle Ylimeiſille Papilla / enſin omain Syndeins edheſte wffrata/ ſitelehin Canſſan ſyndein edeſte/ Sille ſen hen ombi widhoin tehnydh/ coſka hen izehenens wffras. Sille Laki aſettapi Jn himiſet Ylimeiſixi Papeixi / ioilla heickous ombi. Mutta ſe Wannotun Walan puhe/ioca Lain pereſte oli ſanottu/ aſettapi Poian ÿancaikiſexi/ia Teudheliſexi.

✻ Melchiſedech) Tulkitã Somexi wanhurſkaudhen Kuningas/Melchiſalem cuzutan Rauhan Kuningas/Sille Chriſtus andapi wanhurſkaudhen ia Rauhan / ia henen waldakunnas ombi wanhurſkaus ia Rauha Jumalan edes/Mſkon lepitze Rom. 1. ia 5.

VIII. Lucu.

Eme ombi nyt ſe Summa ioiſta me puhuma. Meille ombi yxi ſencaltainen ylimeinen Pappi ioca ynne iſtupi Oikealla kädhelle Maieſtatin Stolis Taiuaiſa / ia ombi yxi Haltia pyhein hywuytten ylitze/ ia ſen totiſen Maian/ionga Jumala yleſkohdhenſi/ia ei Jnhiminen. Sille ette iocainen ylimeinen Pappi aſetetan wfframan Lahioia ia wffrei. Senteden tarue on ette telleki mõs iotakin olis wfframiſt. Jos hen nyt Maan päle olis /nin ei hen toſin Pappikan oliſi/ Sẽwoxi cuſa Papit ouat ioca Lain ielkin Lahioia wffrauat/ iocatoſin paluelevat ſen Eſicuuã/ia Taiualiſen Tauaron warion. Ninquin ſe Jumala
Exo. 25. linen waſtaus Moſeſelle ſanoi/ coſka henẽ piti Maian päätte
Act. 7. men. Catzos (ma hen) ettes caiki teet ſen Eſicuuan ielkin ioca ſinulle oſotettu ombi Woorella.

Mutta

Mutta nyt hen ombi yhden paraman wirgan ſaanut/nin quin hen yhden paraman Teſtamentin wälimies on/ioca mös paraman Lupauxen päle ſeiſopi. Sille ios ſe entinen olis nuc teroin ollut/ei ſuingan olis ſitte yhdelle Töiſelle ſija etzitty. Sil le hen nuctele heite ia ſano. Catzo/ Peiuet tuleuat ſanopi Herra/ Ette mine ylitze Iſraelin Honen/ia ylitze Judan Honen/ woden Teſtamētin tahdon päätte. Ei ſen Teſtamentin ielkin Jere. 31.
iōga mine tein heidē Iſillens ſille peiuelle coſka mine rupeiſin heiden Kätens/heite wloſwiedereni Egiptin Maalda. Sille eteiuet he pyſynyuet minū Teſtamentiſāni/nin em mine mös ole heiſte lucupitenyt/ ſanopi Herra.

Sille teme ombi ſe Teſtamentiionga mine ſādhen Iſraelin honelle/neinen peiuein ielkin/ſanopi Herra/Mine tahdon an da minun Lakini heiden mielens ſiſelle/ia heiden ſydemīns mine tahdon ne kirioitta/Ja tahdōolla heiden Jumalans/ia heiden pite olemā minū Canſſan. Ja eikengen pide opettaman henen Lehimeiſtens/ eike kengen henen weliens/ia ſanoman/ Tunne Herra/ſille ette he caiki pite minua tundeman/hamaſt ſiſte pienimeſte heiden ſeaſans/ſihē ſwrimban aſti. Sille mine tulen lepyteturi heiden wärydhens ia heiden ſyndiens ylitze/ ia heiden wäryttens em mine tahdo enembā muiſta. Sīne quin hen ſanopi/Oſi/wanhāſi hen ſen entiſen/mutta ioca nyt wanheni ia wanhenepi/ ſe ombi leſine loppuanſa.

IX. Lucu.

OLi toſin mös ſille entiſelle henen Oikiudhens ia Jumalan Paluelurens/ia wlcoinen pyhyys. Exo. 40.
Sille ette ſīne yleſrakettu oli ſe Maian Eſipo li/ioſſa olit Kyntilialgat/ia pōute/ia Mākyn et Leuet. Ja teme cutzutin ſe Pyhe. Mutta ſen toiſen Eſiripun tacana oli ſe Maia/ioca cut-

zutin ſe caikein pyhin. Sille oli ſe cullainē pyhenſawmaſtia/ ia ſen Teſtamentin Arcu/ caikinpaicoin Cullalla ylitzewedhetty/ ioſſa oli ſe Cullainen Emberi/ ioſſa ſe Tamallinen Leipe oli/ ia Aaronin Witza ioca cucoiſtanut oli/ ia Teſtamentin Taulut. Mutta ſen ylinne pāle olit ne Cunnialiſudhen Cherubim/ iotca ylitzewarioſit ſen Armon Stolin / ioiſta cappaleiſta ei ole nyt erinomatin ſanomiſta.

Coſka ne nyt tellemodholla olit aſetetut/ menit Papit aina ſihen enſimeiſen Maian/ ia toimitit ſen Jumalan Palueluxen Mutta ſihen toiſehen meni waan widhoin Wootes yrinens
Leui 16. ſe ylimeinen Pappi/ ei ilman Weretā/ ionga hen wffraſi itze omainſa ia Canſſan epātietoin edheſte/ Jonga canſa ſe Pyhe Hengi merkitzi/ ettei wiele iulgiſtettu ollut ſe Pyhitoren Tije/ mincamman quin ſe entinen Maia ſeiſoi. Joca oli ſille ſamalla a ialla yri Eſicuua/ ioſſa Lahiat ia Wffrit wffratijn. Ja iotca eiuet woinuet teudheliſeri tehdhā Omantunnon pereſte/ nijte iotca teit ſite Jumalan palueluſta waiuon Roan ia Joman/ ia monimaiſen peſemiſen ia wlcoliſen pyhituxen canſa iotca ſihen Oiennoxen Aican aſti olit pālepannut.

Mutta Chriſtus on tullut/ ette henen oleman pite ylimeiſen Papin ninen tulenaiſten Hywuydhen pāle/ yhdhen ſwreman ia teudheliſeman Maiā cautta/ ioca ei ole Kāſille tecty/ ſe on/ ioca ei nein ole rakettu/ eike mōs Cauriſtē taicka Waſickaidhē Weren cautta/ waan hen on oman Werens cautta/ widhoin ſihen pyhen ſiſelkieunyt/ ia ombi ijancaikiſen Lunaſtupē leunyt.

Sille ios Hārkein ia Cauriſten Weri/ ia ſen Ehkoiſen tuchka wiſkattu/ pyhittepi ne ſaaſtaiſet ſihē Lihaliſen puctauteen/ Quinga palio enemin ChRJSTVSEN Weri/ ioca itzehenens ilman caiketa wighata/ ſen pyhen Hengen lepitze Jumalalle wffranut ombi/ putbiſtapi meiden Omantunnona nijſte coleualiſiſta Tōiſte/ palueleman ſite Eleuete Jumalata:

Ja

Ja ſenteden õbi hẽ mõs ſen wdhen Teſtamẽtin Wälimies/ ſenpäle ette ne iotca cuzutut ouat/ piti ſaaman ſen Luuatun tjancaikiſen Perimiſen/ſenworj ette henẽ Coolemans ſijne wä lille käut/ioca tapactunut on Lunaſtorexi/nýſte ylizekeumiſi ſte/iotca ſen Entiſen Teſtamentin alla olit. Sille ette cuſſa yri Teſtamenti on/ ſijne pite mõs henen Coolemans oleman/ ioca ſen Teſtamentin teki. Sille ette Teſtamenti wahuiſtetan Coo leman cautta/ mwtoin ei ole ſe enſingen wahua/coſka ſe wiele elä/ioca ſen teki. Sentedhen mõs ei ollut ſe entinen ilman were te ſäätty. Sille coſka Moſes oli wloſpuhunut iocaitzen Reſk- Exo 24.
yn Lain ielkin caikelle Canſſalle/Otti hen Waſickain ia Cau riſten Weren Wedhen cãſa/ia Purpurin Villan/ia Jſopin/ia wiſkoi ſeke Ramatun ette caiken Canſſan/ia ſanoi/Teme om bi ſe Teſtamentin Weri/ ionga Jumala teille keſkenyt on. Ja ſen mõs Maian/ia caiki ſen Jumalan palueluren aſtiat/wiſkoi hen ſamalmoto Weren canſa. Ja caiki lehes Lain ielkin We ren canſa pudhiſtetan/ ia paitzi Weren wodhatuſt/ei tapadhu yeten Anderiandamuſk.

Nin on nyt tarue/ette Taiualiſten Capalden Eſicunat/ſem motoiſten canſa piti puhdiſtettaman. Mutta ne itze Taiuali ſet cappalet piti paramilla Wſſreilla puhd ſtettaman/ quin ne olit. Sille ettei Chriſtus ſiſelkieunyt ſihen pyhen/ioca Käſil le tehty on (ioca ouat ninen Totiſten Eſicunat) Waan it ze Taiuahan ſiſelle/ ſenpäle ette henen nyt ilmeſtymen pite Jumalan Caſuon edhes meiden täcten. Ei ette henen pite wſe min itzens wſſraman/ ninquin ſe Nimeinen Pappi käut io cawooſi ſihen Pyhein ſiſelle mwcalaiſen Weren canſa/ Mwtoin henẽ olis wſeiman tullut kerſie Mailman alghuſta. Mut ta nyt Mailman lopuſa/ombi hen widhoin ilmeſtynyt henẽ Omans wſſrins cautta ſynnein poiſkarcottamiſeri.

Ja ninquin caikein Jnhimiſten on ſäätty widhoin coolla/ Mutta ſenpereſte Domio/ Nin ombi mõs Chriſtus widhoin

wffrattu/monen synnie poisottaman. Mutta toisella haualla pite henen ilman synneite ilmestymen/nijlle iotca hende odhot touat Autuudhexi.

X. Lucu

SIlle Lailla ōbi ninen tuleuaisten Hywyttē Wario/ia ie itze Hywuyttē olendo. Joca woosi tule aina wffrata ycteleiste wffria/ia ei taidha nite iotca wffrauat teudheliseri tehdhā. Mwtoin olis wfframast lakattu/ios ne iotca wffraisit ei olis sillen synneiste ychten Omatundo/ coska he widhoin puhdistetut olisit. Waan sille tapactu waiuon yxi Muisto synnin pāle ioca woosi. Sille se ombi madhotoin/Her kein ia Cauristen Weren cautta synnit poisotetta.

Sentedhen coska hen Mailman tuli/sanoi hen/ Wffria ia Lahia et sine tactonut/ Mutta sen Rumin olet sine minulle walmistanut/Poltewffri /ia Syndiwffri eiuet ole sinū mieleit
Psal 14. zes. Nin mine sanoin/Catzo mine tulen/Ramatusa seiso liatē gin minusta kirioitettu/Ette Minun tekemen pite/Jumala sinin tachtos. Edhelle quin hē sanoi/Wffri ia Lahia/Poltewffri ia Syndiwffri et sine tactonut/eikā mōs sinū keluanuet (iotca Lain ielkin wffratan) Nin hen sanoi/ Catzo Mine tulen tekemen Jumala sinun tachtos. Sijne hen poisottapi sen entisen/ ette hen sen toisen siselpanis/ ionga Tadhon cautta me olema pyhitetyt/ widhoin tapachtunut/JEsusen Christusen Rumin Wffrin cautta.

Ja iocainen Papi ombi sihen pandu/ette hen iocapeiue Jumalan paluelusta tekemen pite / ia wseimin ycteleiste Wffri wfframan/ iotca eiuet coska woi synnie poisotta. Mutta Teme/coska hen oli ydhen Wffrin syndein tehdhen wffranut/ioca ijancaikisesta kelpa/jstupi hen nyt Jumalan Oikealla Kādhelle/

dhelle/ ia edhespeiten odhotta / sihenasti quin henen Wiholiseus pannan henen Jalcais Astinlaudhaxi. Sille ette ydhelle wffrilla/ōbi hē ijancaikisesta teudelisexi tehnyt ne iotca pyhiteten. Sen todistapi mōs meille itze Pyhe Hēgi /sille senpereste quin hē sanonut oli/Teme ōbi se Testamēti iōga mine tadhō heile tehdhā ninen peiuein ielkin / sanopi Herra/Mine tahdon āda minun Lakini heiden sydhemens/ia Heiden Mielijnse mine ne siselkirioitan. Ja heiden synnins ia heidē Wārydhens em mine sille enāmin tahdo minusta. Mutta cussa nyt neinen samain Andexiandamus on/sijne ei ole sille enēbi Wffri synnin edeste. Jere 31.

Ette sijs nyt meille ōbi/rackat Weliet/se Wapaus siselkiudhe Pyhen/ JESVSEN Weren cautta/ionga hē meille walmistanut ombi wdhexi ia Eleuexi Tijexi/sen Esirippun eautta/ se on/henen Lihansa lepitze/ia meille ombi yxi swri Pappi/Jumalan Hoonenhaltia/Nin kieukemme henen tygens totisella sydemelle/teudelle vskolla/wiskoitut meiē sydemisēne/ ia pāste tyt sijte Pahasta Omastatūnosta/ia pestyt Rumilda puctalla wedelle/ia pitekē Toiuon Tunnustos horiumatoina/Sille hē on vscolinen / ioca ne lupasi. Ja wariottacā meiste keskenen/sijne ette me yllytē meiten Rackauteen ia hyuijn Tōihin/ei ylenandain meiden ycteiste Seurakunda. Ninquin mutamitten tapa on/waan manatcka teiten keskenen/ ia site sen enemin iota te nāette ette se peiue lehestypi.

Sille ios me ehdhollā syndi teem/sijtte quin me olema Totudhen tundemisen sanuet/ nin ei meille sillen miten wffria synnein edeste ole/waan yxi hirmulinen Domion Odhotus/ ia Tulen Kijuaus/ioca ne wastanseisoiat ylessōueinen ombi. Jos iocu Mosesen Lain rickopi/henen pite ilman Laupiutta cooleman / cadhen taicka colmen Todhistaian cautta. Quinga palio enemen rangastoxen(luleta te)henen ansaitzeuan /ioca Jumalan Poian ialghalla tallapi/ ia Testamentin Weren saa Deu 7.

stana

ſtana pitepi/ ionga cautta hē pyhitettu on/ ia ſen Armon Hengen pilcapi: Sille me tunnemma henen ioca ſanoi/ Minun ombi Coſto/ mine tahdon iellenſmaxa (ma Herra) Ja taas/ Herran pite Canſſans domitzeman. Hirmulinen ombi langeta Eleuen Jumalan käſijn.

Deu 32.

Teſſe te nyt muiſtacat nijte entiſie peiuie/ioina te walghiſte tut olitte/ia kerſinyt oletta ſwrein Waiuain Kiluoturen/ politain ſilloin/ coſka te itze ſeke pilcain ette Tuſkain cautta caikille jhmeri olitta. Politain coſka te Oſaliſet olitta ninen canſa/ioinen ſillemoto Käſikieui. Sille ette te oletta mōs nijſte Waiuoiſta/iotca minun Siteiſteni tapactuit oſaliſet olluet. Ja teiden hywuydhen ratelemiſen Jlon canſa oletta kerſinyet. Tieten ette teille itze ombi parambi ia pyſyueiſembi Tauara Taiuais. Elket ſijs poisheittekō teidhen Wſkalluſtan/iolla ombi yri ſwri palcan maxo/ ſille kerſimys ombi teille tarpelinen/ ſenpäle ette te Jumalan tahdon teuteyſitte/ ia ſen Lupauxen ſaiſitta. Sille ette wiele wehen hetken pereſte/nin ſe tulepi/ioca tuleuainen ombi/ ia ei wiwuyttele. Mutta ſen Wanhurſkan pite vſkoſtanſa elemen. Mutta ioca weltepi/ei minun pidhe heneſte mieliſtymen. Mutta eipe me ole nijſte/ iotca heidens welteuet cadhoturen. Waan nijſte iotca vſkouat/ ia Sieluns tallelle ſaattauat.

Abac 2.

weltepi) Joca ei wrholiſeſta ſeiſo/ waan welte ia wete tacapetin ia ſijte poiſloopu.

XI. Lucu.

Vtta Vſko on yri wiſſi vſkallus/ nihin iotta toiuotan/ ia ei niiten epäle nijſte iotca ei nāghy. Sen cautta ouat Wanhimat todhiſtorē ſaanuet. Vſkon cautta merkitzēme me ette Mailma Jumalan ſanan cautta on hangittu/ ette caiki quin me nāemme ouat * tyhieſte tehdhyt.

Hangittu) ſe on Mailma on ſaanut menonſa/ ette hen kieupi ia ſeiſopi Jumalā Sanan telktin il man lackamat eſtāmete ia alinomati waicutetan.

Wſkon

Vskō cautta Abel wffrasi Jumalalle ſwrēman Wffrin quin Cain/ionga cautta hen Todhiſtoren ſai/ette hen Wanhurſkas oli/coſka Jumala cannoi Todhiſtoren henen Lahioiſtans/Ja ſen ſaman cautta hen wiele nyt puhupi waicka hen coollut on. Gene 4.

Vſkon cautta Enoch oli poiſotettu/ettei Henen Coolemata pitenyt nākemen. Ja ei ole leutty/ſentedhen ette Jumala henen poiſotti. Sille ennenquin hen poiſotetin oli henelle Todhiſtus ollut/ette hen kelpaſi Jumalan. Sille ette ilman vſkota ombi machdotoin Jumalan keluata. Sille ioca Jumalan tyge tacto tulla/ſen pite vſkoman ette Jumala ombi/ia ninen iotca hende etziuet/yri Jellenſmaraia. Gene 5.

Vſkon cautta ombi Noe Jumalata emmioittanut/ia ſen Arkin walmiſtanut/henen Hoonens teruеydhetti/coſka hē ſai Jumalaliſen Keſkyn/niſſte iotca eiuet nākynyet/Jonga Arkin cautta hen Mailman cadhotti/ia ombi perinyt ſen Wanhurſkaudhen ioca Vſkon cautta tulepi. Gene 6.

Vſkon cautta tuli Abraham ewliaiſeri/coſka hen curzuttu oli wloſmenemeen ſihen Maban/ionga henen piti perimen/Ja wloſmeni/ia ei tiennyt cuhunga hen oli tuleuainen. Gene 12.

Vſkon cautta hen oli Mwcalainen ſille Lunatulla Maala ollut/ninquin Wieralla Maalla/Ja aſut Pauluiſa Iſaachin ia Jocobin canſa/ninen Canſaperiliſten ſamaan Lupaureen. Sille hen oli odhottanut ſen Caupungin ielkin iolla Peruſtus oli ionga Rakendaia ia Looia ombi Jumala.

Vſkon cautta mōs Saara woimā ſai ſiſttemen/ia ſynnyti ylitze henen Jiens Aian/Sille hen piti ſen Vſkoliſna/ioka ſen luuanut oli. Sentedhē olit mōs ydheſte/waicka coolenaiſeſta Rumiſta mondo ſyndynyet/ninquin Tāhdhet Taiuaſa/ia ninquin Sanda ombi Mieren rannaſa/ioca epālucuinen ombi. Gene 21. Gene 15.

Neme caiki onat Vſkoſa cooluet/ia euet ole niſſte Lupauriſta ſemmengen ſaanuet/Waan ne taambata nähynyet/ia nihin

turua-

turuanuet/ ia hyuesti tydhyit/ia tunnustit ette he Wierahat ia Mucalaiset olit Maan pále. Sille ne iotca náite sanouat/he osottauat Heidens etziuen ychte Jsenmaata. Ja tosin ios he site muistanuet olisit custa he olit wloslecttenyet/ olis heille kylle aica ollut iellenspalaita. Mutta nyt he ycte parambata pyteuet/ se on/site Taiualista. Sentedhen ei itze Jumala háp ie cutzutta heiden Jumalaxens. Sille ette hen ombi heille ydhen Caupungin walmistanut.

Vskon cautta wffrasi Abraham/ Jsaachin coska hen kiusa
Gene 22. tin/ia wffrasi sen Ainocaisens coska hen io Lupauxet saanut oli/iosta sanottu oli. Jsaachis cutzutaan sinulle Siemen. Ja aiatteli/ Jumala woipi móscoluista yles heretti/ Josta hen mós henen Esicuuaxi iellensotti.

Gene 27. Vskon cautta siugnasi Jsaac nijste tuleuista Asioista Jaco-
Gene 48. bin ia Esau. Vskon cautta siugnasi Jacob co olesans/molemat Josephin Poiat/ia cumarsi henen Walticans Ladhua.

Gene 50. Vskon cautta puhui Joseph co olesans Jsraelin Lasten wloslectemisest/ia annoi keskyn henen luistansa.

Vskon cautta Moses/coska hen oli syndynyt salatin colme Cucautta henē Wanhemildans Senteden ette he náit/quinga
Exodi 2. caunis Poicainen hen oli/ia euet pelienyet Kuningan Haastoa.

Vskon cautta Moses/coska hen io/ Swrexi tuli/kielsi cutzutta sillen Pharaonin Tytteren Poiaxi/ Ja walitzi palio paramin waiua kersie Jumalan Joucon cansa/ quin sen Aialisen Tarpen/ synneisá nautita. Ja luki swremaxi Rickaudexi Christusen Pilcan quin Egiptin Tauarat. Sille hen catzoi Palcanmaron ielkin.

Vskon cautta hen ietti Egiptin/ ia ei pelienyt sen Kuningā Hirmutosta. Sille hen ripui Henese iota ei hen náhnyt ninquin hen olis henen náhnyt.

Exodi 12. Vskon cautta hen piti Pásiáiste/ia sen Werenuootamisen/

Etti

Ettei ſe ioca ne Eſicoiſet tapoi/pitenyt heihin rupeaman.

Vſkon cautta ne keuit ſen ruſkeã Merẽ lepitze/ ninquin cuiua Maata mõdhen/ Jota ne Egipterit mõs coetelit / ia vpposit. Exodi 14.

Vſkon cautta ne Jerichon/ Murit langeſit/ coſka he ſeitzemen peiue ymberinſkieudhyt olit. Joſ 6.

Vſkon cautta ſe Porto Rahab ei huckunut ymne ninen Vſcomattomain canſa/ coſka hen ne Wacoiat rauhaliſeſta Honeſenſa coriaiſi. Joſue 2.

Ja mite minun pite enãmen puhuman? Sille Alica tulis minun lyhyweri/ ios minun pidheis yleſlukeman/ Gedeoniſta/ Barachiſta/ Samſoniſta ia Jeptaeſta/ ia Dauidiſta ia Samueliſta/ ia nijſte Prophetaiſta. Jotca Vſkon cautta ouat Waldacũnat ylitzewoittanuet/ tehnyet Wanhurſkautta/ ſaaneet ne Lupauret/ kiũnitukinuet Jalopeurain Suudh/ wloſſammuttanuet Tulen woimã/ We tenyet ouat Mieckan Terãwuydhẽ/ Ouat wekewemeri tulluet heickoudeſta/ Ouat woimaliſeri tulluet Sodaſa/ Ouat alaſlõnyet mwcalaiſet ſõtawãet. Waimot ouat heidhẽ Cooludhenſa Yleſnouſemiſeſta iellenſſaanuet. Heickoudheſta) Sijne Kerſimiſes ouat he Wekenemmert tulluet 2. Corint 12. Minun woiman ombi niſſe heikaiſſa woimalliné.

Mutta ne mwudh ouat ſãrietyt/ ia Lunaſtoxen Hyliennyet/ ſenpãle ette heiden paraman yleſnouſemiſen piti ſaman. Mutamat taas ouat Pilcoia ia wirzoituret kerſinyet/ Ja wiele ſijtte kin Fangiuret ia Tornit. He ouat kijuitetyt/ rickihacatut/ lepitze piſtetyt/ Mieckalla meſtatut. He ouat ymberinſwaelluet Lã maſten ia wocten Mahgoiſã. Kieuhet/ adhiſtetut/ waiuatut. Joinenga Maailma oli Mahdhotoin/ Ja ouat Radholiſudhes waelluet/ Corueiſã/ Wooriſa/ Mãen rotcoiſa/ ia Maan Copiſa/ Ja caiki neme ouat Vſkon cautta Todhiſtoxen anſainuet/ ia eiuet ſaanuet ſite Lupauſta/ Sentedhen/ ette Jumala õbi iotakin paraman meiden edheſten edheſkatzonut/ ettei neikman Meite tendheliſeri tuliſi.

✝ Tyhieſte) Se quin teſte ſeiſo / inuiſibilibus/ me cuzumma tyhiert/ ia on wiele nyt tyhie ſihenaſti quin tapach tupi.

Seute-

Se Epiſtola.
XII. Lucu.

Entedhen mõs me / ette meille nyt ombi nin ſwri Todiſtoſten ioucko meiden ymbe rillen / Nin poiſpancam ſyndi ioca aina meihin tartu ia hitari tekepi. Ja iooſkam Kerſimiſen cautta ſijne Kiluoitures / ioca meiden eteen pandu on / ia yleſkatzocam Jeſuſen pále / ſen yſkon Alcaian ia päätteien. Joca / coſka hen olis kylle tainut Jloa pite / kerſi hen Kiſtin / ia ei pilca totellut / ia on iſtuua Oikealla kädhelle Jumalan Stolilla. Muiſtacat henen pälens ioca ſencaltaiſen waſtanpuhumiſen ombi ſynneitzilde waſtanſa kerſinyt / ettei te wäſy teidhen mieliſenne ia poiſlacka. Sille ettei te wiele nyt ole haman weren aſti kiluoitellen ſyndie waſtanſeiſonuet / Ja oletta io wnoctanuet ſen wſkalluren / ioca teille ninquin Lapſillés puhupi. Minun Poican åle Herrã Rangaſtoſta ylencatzo / ia
Pro. 3. åle nääny coſkas henelde ranghaiſtan. Sille iota Herra racaſta / ſen hen mõs rangaitze / Mutta iocaitzen Poian hen roo ſkapi / ionga hen coriapi.

Jos te ſen rangaſtoxen kerſitte / nin taritzepi Jumala itzens teille ninquin Lapſillens. Sille cuca on ſe Poica / iota ei Jſe rangaitze: Mutta ios te oletta ilman rangaſtoſta / ioſta caiki ouat Oſaliſet olluet / nin te Eperet oletta ia ette Lapſet. Ja quin meille ouat Lihaliſet Jſet olluet rangaitziat / ia olema nij te cauattanuet / Eikõ meiden ſijs palio enemen pidhe alamaiſet oleman ſen Hengeliſen Jſen / ette me eleiſimme: Ja ne toſin ouat meite rangaiſnuet wähine peruine heiden lulons ielkin / Mutta teme meiden tarpexenna / ſitewarten ette hen meille pyhydhens iacais. Mutta caiki rangaſtus / coſka hen on käſis / ei ſe nägy yeten meille Jloxi / waan Mureheri. Mutta

ſite

ſitelehin hen ombi andaua Rauhaliſen wanhurſkaudhen Ze
delmen ninen iotca ſen cautta harioitetut ouat.

Sentedhen yleſoietca teiden ioutilat Rädhenne/ia ne
wäſynyet Poluet/ia aſtucat wiſſit Aſkelet teiden Jalcainne
canſa/ettei iocu compaſtuiſi ninquin Nilcu/waan palioe-
nämen teruehexi tulis. Noudhattaca Rauha cackein canſa ia Deut. 21.
ſite pyhytte/paitzi ioita eikengen ſaa Herra nähdhä. Ja wa-
rinottacat/ettei iocu Jumalan Armo vnhodhaiſi/Ettei ioſ-
cus yleſkaſuais iocu Caruas iwri/ia tekis iotakin waſtalloiſta/
ia monda ſen ſaman cautta ſaaſtuiſit. Ettei iocu oliſi Salauo
teinen eli Jumalatoin ninquin Eſau/ioca yhden Atrian täh-
dhen poiſmyi Eſicoiſudhen/a oikeudhen. Sille te tiedhette/
ette coſka hen ſijtte tactoi perie ſen ſiugnauxen perimiſen oike-
ulla/tuli hen poiſhyliätyri/Sille eipe hen leunyt ycten ſija
paranoxeen/waicka hen ſite kynelille etzei.

Sille eipe te ole edheſkeunyet ſen wooren tyge/iota ruueta Exo 19.
ſaa/ia Tulella paloi/eike ſen Syngyn ia Pimeydhen/ia ſen
hirmuiſen Ilman tyge/eike ſen Baſuman helinen ia Sanaden
änen tyge/Jonga ne iotca ſen ewlit caaritit/anodhen ettei ſe
Sana ſuingan pitenyt heille ſanottaman. Sille einet he woi-
nuet ſite kerſie/mitke ſijne ſanottin/Ja ios iocu Peto ſihen
Wooren ſatnis/pite ſen kiuitettemen/eli Nohilla lepitzeammut
taman. Ja nin hirmuinen oli ſe Näky/ette Moſes ſanoi/
Mine olen hemmeſtynyt/ia wapiſen.

Waan te oletta edheſkeunyet Sionin Wooren tyge/ia ſen
eleuen Jumalan Caupungin tyge/ſen Taiualiſen Jeruſalemin Hagel. 2.
tyge/Ja monen tuhanen epälucuiſen Engeleitten Jouckon
tyge/Ja Eſicoiſten Seurakunnan tyge/iotca Taiuaſſa ouat
ynne kirioitetut/ia Jumalan caikein Domarin tyge/ia ninen
Teudheliſten Wanhurſkaſten Hengein tyge/ia ſen wdhen Te Gene. 4.
ſtamentin wälimiehen JESVSEN tyge/ia ſen weren wi
ſkamiſen tyge/ioca parambita puhupi quin Abelin weri.

Catzocat ettet te hende ylencatzo / ioca teidhen canſanna pi hupi / ſille ios euet ne weltenyet iotca heitens caaritelit hene ſte / ioca Maan päle puhut. Palio wähemin me / ios me täte caaritamme / ioca Taiuaaſta puhupi / ionga äni filloin Maan täriſti. Mutta nyt hen lupapi ia ſano / wiele nyt widhoin mi ne tadhon täriſte / ei wainoin Maata / mutta mös Taiuan. Mutta quin hen ſanopi / wiele nyt widhoin / Sille hen oſottapi ette ne täriſeuei ſet pite mwtettamä / ninquin ſekt ioca rakettu on Sepäle ette ne cappalet pyſymē pite iotca täriſemäte ouat. Sentedhen ette me ſaamma ſen Waldakunnan ioca ei täri
Deut 4. ſte tadha / meille ombi Armo ionga cautta me Jumalata paluelemme henen Mielens noutert Taualla ia Pelgholla. Sille ette meiden Jumalan ombi yri culuttauainen Tuli.

XIII. Eucu.

Gene. 18. 19. PSyket wahuana welieliſes Rackaudhes. Hone ſenottamiſta elket vnhottako / Sille ſen cautta ouat mutamat tietemete Engelite Hone ſeſ ottanuet. Muiſtacat ninen Sidhotuin päle / ninquin ynne heiden canſans ſidhotut oliſitta / ia ninen iotca mwrehta kerſiuet / ninquin te itze iotca wiele mös Lihaſä elette. Sen Auioſkeſtun pite cunniali ſeſta pidettemen caikein ſeas / Ja ſe Auioin Woodhe ſaaſta matoin. Mutta ne Horintekiet ia Salawotei ſet Jumala do
Joſue. 1. mizepi. Teiden menon olcohon ilman Ahneutta / ia tytyket ni hin mite teil'e ombi / Sille hen on ſanonut / Em mine ſinua ylē
pſal. 18 anna / engä vnhodha. Nin ette me rohckeamma ſanoa / Her
Pſal. 56. ra ombi minun Auttaian / ia em mine pelke mite Inhimiſen pite minun tekemen? Muiſtacat teiden Opettaiadhen päle / iotca teille Jumalan Sanan puhunuet ouat / ioinenga rſkoa te tauoit

te tauoittacat/ia warinottacat millinen loppu he iden Meno lans oli.

IESVS CHRISTVS/Eilen ia Tenepene/ia se sama mõs ombi ijancaikisesta. Elket andaco teiden ymberiwiettelle moninaisilla ia mwcalaisilla Opilla. Sille se ombi hyue otte syden wahuistupi Armolla ia ei Rooilla/ioista eiuet ne miten Hõtynyet iotca nijsse waelsit. Meille ombi Altari/iosta ei ole ninen lupa sõdhe iotca Maiasa paluelenat. Sille quinenga eläienden Weri sisselle todhahã sen ylemeisen Papin cautta sihen pyhehẽ synnin edeske. Ninen Ruumijt poltetan Vlcona Cantzeista. Sentedhen mõs IESVS/senpäle ette henen piti pyhittemen Canssan henen omalla werellens/ombi hẽ kersinyt wlcona Portista. Nin mengemme sijs nyt wlos henẽ tygens wlcona Cantzeista/ia candadhen henen pilcansa. Sille eipe meille ole tesse pysyuäte Caupungita/Waan tuleuaista me etzimme. Nume 19

Nin wffracam sis nyt aina Jumalalle Kito swffri henen cauttans/se on/Hulein Hedhelme/iotca henen Nimens tunnustauat. Edhespein/elket hyuestitekemiste ia cansaiacamista vnohtaco. Sille sencaltaiset wffrit mielestyuet Jumalan. Olcat teiden Opettaiain cwliaiset/ia noudattacat heite/Sille he walwouat teidhen Sieluinna ylitze/ninquin ne iotca lughun sijte tekemen pite/senpäle ette he sen Jlon cansa tekisic ia ei Hocamisen cansa/Sille eipe se ole teille tarpelinen. Rucolcat meidhen edhesten.

Se ombi meiden wskalluxen/ette meille ombi hyue Omatũdo/ia ahkeroitzemma pitemen hyue Menoa caikein seas. Mutta enimitten mine manan teite nãite tekemen/senpäle ette mine site pikemin iellen stuisin teidhen tygenne.

Mutta se Rauhan Jumala ioca iellen stoottamut ombi Cooluista sen swren Lammasten Paimenen/sen ijancaikisen Tes-

tamentin Weren cautta/ meidhen HErran JESVSEN Se techkön teite toimelisexi caikesa hyuese Töösä/ tekemen henen tactonsa/ ia saattacan teisse/ mite henen edhesens Otolinē ombi JEsusen Christusen cautta/ Jolle Cunnia olcohon ijancaikisesta ijancaikisehen Amen.

Mine manan teite (rackat Welieni) Ottakat Hyuexi se Manauxen Sana/ Sille mine olen lyhyesti teille kirioittanut. Tieteket meiden Welien Timotheusen päästetyn oleuan/ ionga cansa ios hen pian tule/ tadhon mine teite nädhä. Teruetteket caiki teiden Opettai ia caiki pyhie. Teruetteuet teite ne Weliet Walinmaasta. Armo olcohon caikein teidhen cansan Amen.

Kirioitettu Walinmaalda Timotheusen möte.

Alcupuhe P. Jacobin Epistolan päle.

Aicka teme P. Jacobin Lehetuskiria/ wanhoilda ombi poishylietty olut/ ia ei pidhety oikean Apostolisen Lehetuskirian edheste. Quitengin mine site kijten ia Hyuene pidhen. Sentedhen ettei hen yhten Inhimisten Sätyä opeta/ waā Jumalā Lain Opin Hartasti waati. Mutta ette mine sen ylitze minun Luloni ilmoitan/ quitengin paitzi iocaitzen aruamisen estet/ Nin em mine site lue iongun Apostolin Epistolaxi/ ia neme ouat sihen minun Titalani.

Ensin/ ette hen iwri wastoin p. Paualin ia caikia mwita Ramatuita sanopi/ ette Töidhen cautta Wanhurskaus tulepi/ ia

semmengi

ſemmengi hen puhupi tellens. Abraham tuli Wanhurſkari henen Tõidhens cautta/ coſka hen poianſa wffraſi. Echke quitengin p. Pauali Rom iij. Jamõs wſein mwalla/ ſiteuaſtan twri ſelkieſti opettapi/ette Abraham on ilman Tõite/ ainoaſta henen Vſkoſtanſa wanhurſkatettu/ ia ſen wahuiſta Moſeſen todhiſtorella Gen. xv. Ette Abraham io cauuan ennen wanhurſkatettu oli ainoſta Vſkoſtans/ quin hen ſen Tõõn teki/ ette hen poians wffraſi. Senteden teme Wica kylle oſotta ettei teme ole iongun Apoſtolin Epiſtola.

Sitelehin/ echke hen wloſandapi henens Chriſtiliſexi Opetaiari/ quitengin ei miten licuta ſencaltaiſes pitkes Opis Chriſtuſen Kerſimiſeſta/ Coolemaſta/ Nleſenouſmiſeſta/ Wirghaſta/ ia Chriſtuſen Hengeſte. Kylle hen toiſinans Chriſtuſen mainitze/ mutta ei hen miten Heneſte opeta/ waan puhupi ychteit ſeſta Vſkoſta Jumalã tyge. Sille ette yri oikea Apoſtolin wirca ombi ſaarnata Chriſtuſen Kerſimiſeſta/ Nleſnouſemiſeſta ia wirgaſta/ ia Vſkon peruſta paneman/ ninquin hen itze ſanopi Johannis xv. Teidhen pite minuſta todhiſtaman/ ia p. Pauali ſanopi/ j. Cori ij. ei henens mwta tietenen waan Chriſtuſen/ Ja ſihen mõs caiki p. Ramatut kiendyuet/ ette he caiki ynne Chriſtuſen ſaarnauat ia hokeuat. Ja teme ombi ſe oikea Coetuſkiui/ idlla caiki Ramatut coetellan/ coſka ene näem/ ios ne Chriſtuſta hokeuat/ taicka ei. Senwoxi ette caiki Ramatut ainoan Chriſtuſen oſottauat Rom. iij. Mike Chriſtuſta ei opeta/ ei ſe ole Apoſtolinen/ echke p. Petari taicka Pauali ſen opetais. Waſtanpein/ mike Chriſtuſta ſaarnapi ſe ombi Apoſtolinẽ/ echke wiele Judas/ Hannas/ Pilatus ia Herodes ſen teki ſit. Mutta teme Jacobi ei mwta tee/ quin watipi Lain tyge/ ia ſen tõidẽ tyge/ ia heittepi ſekeſaurain ydhen puhen toiſen ſecan Ette mine lwlen ſen olluexi ydhen toimeliſen Hyuen Niehen/ ioca mwtomat puhet ombi Apoſtoleidhen Opetuſlapſilda Käſitenyt/ ia nin on ſijtte Paperin päle kirioitellut. Taicka õ-

bi lehes henen Saarnaſtans iolda toiſelda kirioitettin. Hen cuz zupi Lain wapaudhen Lairi/ionga p. Pauali quitengin cutz zupi Oriudhen/Wihan/Synnin/ia Cooleman Lairi.

Ja wiele ſijttekijn hẽ mwtamat ſanat ſiſelwete P. Pe. Sarnaſta. Rackaus peite palio ricotuſta. Jtñ Nijn neurittäke teidẽ Jumalan wekenen Kädhen ala. Jtñ neme p. Paualin puhet Gal. v. Hengi himoitze Cateuſta waſtan. Nin oli quitengi p. Jacob warahin Herodeſelda tapettu Jeruſalemis ennenquin p. Petari cooletettin. Ombi ſenteden wſkottapa/ette hen cauan Jelkin p. Petarin ia Paualin on ollut.

Summa/Hen on tactonut nijte eſtelle iotca Vſkon päle ilman. Tõite heidens turuaſit/ia ombi quitengin ſijne Aſias ſangen heicko ollut/ Sille hen ſite tactopi Lain watimiſella toimitta/iotca Apoſtolit ouat Rackaudhen watimiſella wloſtoimittanuet. Sentedhen em mine taidha täte/ninen oikeadhen pääramatuin werdhari panna. Mutta en tadho ketän eſtä/ette hen ſite panis ia nautizis quinga cungin mieliſtypi/Sille ette monda hyue puhetta henes ſijttekin ouat.

Se P. Jacobin Epiſtola.

I. Lucu.

Jacob Jumalan ia HErran JEſuſen Chriſtuſen Paluelia/ nijlle Tadheltoiſtakymenelle Sucucunnille iotca haiolla ouat/Terueydhen toiuotta.

Minun Rackat Welieni/piteket ſe ſulana Riemuna/coſka te moninaiſijn Kiuſauxijn langeta/tieten ette teidhen Vſkon ios hen mu-

toin-

toin toimelinen on/waicuttapi Kersimisen/Mutta Kersimus pite wahuana pysymē haman loppun asti/Senpåle ette te oli sitta teudheliset ia coconaiset/ia ei miseken puuttuuaiset.

Mutta ios ioldain teisse Wisautta putuis/se anocan Juma lalda/ioca andapi yxikerdalisesta iocaitzelle/ ia ei soima/nin se henelle annetan. Mutta hen anocan Vskosa ilman epålemet/ Sille/ ioca epeile/se ombi Meren Alon caltainen/ioca Twlel da aietan ia prijskoitetan. Sencaltainen Jnhiminen elken luu co/ette hen iotain HErralda saapi. Yxi Epåleua ombi horiuua caikisa henen Teisens.

Mutta yxi weli ioca neurå ombi/kehucan henen Corghotoxe sans/Ja wastoinpåin / ioca Rikas ombi hen kehucan henen Alandamisesans. Sille ette ninquin Roohon Cūcoistos pite henen poiskatoman. Auringo yleskoitta Helten cansa/ia se Ro ho taipu/ ia henen Cuckans poiswarise/ia henen Cuniudhens mooto hucastui. Nein mōs sen Rickan pite henen Tauaroi sans taipuman.

Autuas ombi se Mies ioca Kiusauxen kersipi/Sille coska hē coeteltu ombi/pite henen saaman sen Elemisen Crunun/ionga Jumala ombi luuanut ninen iotca hende racastauat. Elken kengen sanoco coska hen kiusatan/ette hen Jumalalda kiusa tan/Sille eipe Jumala ole kiusaia pahudē påin/nin ei hen ketē kiusa. Waan iocainen kiusatan /coska hen omasta Himosta poiswedheten ia haucutellan/Senielken coska Himo ombi sigi tenyt/synnyttepi hen Synnin/Mutta Syndi coska hen teutet ty ombi/nin se synnyttepi Cooleman.

Elket exykō rackat Welieni/caiki hyue Ando/ia caiki teudhe limen Lahia ylhelde tulepi Walkiudhein Jselde/ ionga tykōne ei ole ycten mwtosta/eli wahetosta/Walkiudhen ia pimeydhē. Hen ombi meite synnyttenyt henen tadhons ielkin Totudhen Sanalla/ Senpåle ette me olisimma wtiset henen Loondo cappaleistans.

Epeleuå) Joca ei vskosa Wahua ole/ palio ia moninast etens otta/ia ei quitēga nijse pysy 2. Timo 3 Alati oppiuat ia eiuet coska totuden tūdemisen taidha tulla.

Senteden rackat Welieni/olcohō iocainē Jnhiminen nopeus ewleman/mutta hidhas puhuman/ia hidhas Wihaan. Sille ette Jnhimiſen wiha ei tee miten Jumalā edes quin oikein on.

Senteden poiſpangatta caiki Saaſtaus ia caiki Pahuus/ia ruuetca Siweydhen canſa Sana waſtan/ioca teiſſe iſtutettu ombi/ioca woipi teiden Sielūna Autuari ſaatta. Mutta olcat Sanan tekiet ia ei cwliat waiuoin/itze teiten petteden. Sille ios iocu on Sanan Cwlia/ia ei Tekie/ hen ombi ſen miehen caltainen/ioca henen rummiliſen Caſuons Speilis curkiſtele. Sille ſijttequin hen curkiſtellut oli itzens/mene hē cocta pois/. Ja cocta hen vnhotti millinen hen oli. Mutta ioca lepitzecatzopi ſihen wapaudhen Teudeliſen Lakīn/ia kīnipyſypi/ia ei ole Vnhottaua Cwlia/ waan Tōōntekie/ Se ſauna tulepi Autuari henen teghoſanſa.

Mutta ios nyt iocu teidhen keſkenen nāky Jumalalinen oleua ia ei ſuiſta henen Kieldens/waan wiettelepi henen Sydhemēs/ Sen Jumalanpaluelus ombi turha. Yri puhdhas ia Saaſtatoin Jumalāpaluelus teme ombi Jſen ia Jumalan tykōne/erzimen nijte Oruoia ia Leskie heidhen murehiſans/ia itzens ſaaſtatoinna Mailmaſta pitemen.

II. Lucu.

RAckat Welieni/Elket ſite ſiri pitekō/ette VSKO JESVSEN CHRJSTVSEn meidhē hErran pāle Cunnialiſuteen taitapi Jnhimiſten modhon cazomiſen kerſie. Sille ios teiden Seuracunnan ſiſeltulis iocu Mies cantadhen Culta Sormuſta/ia kīldeuelle watelle puetettu. Nijn tulis mōs ſiſelle yri Kienhā Ryſylle/ia te cazoiſitta honē polens ioca kīldeuet Waatet candapi/ia ſanoiſitta henelle/ Jſtu Sine teſſe hyueſti. Ja ſille Kienhelle ſanoiſitta/ſeiſo Sine

ne sielle/taicka jstu tesse minun Jalghoisani. Ja eipe te site Oikein aiattele/Waan te tuletta Domarixi/ ia teette pahan eroituxen.

Cwlcatta minun rackat Welieni/eikö Jumala ole wlosualinut temen Mailman Kieuhie iotca Vskosa rickat ouat / ia Waldakunnan periliset/ionga hen lupasi nijlle ioilda hen racastetan? Mutta te oletta sen Keuhen heueisnyet. Eikö ne Rickat wäkiwalda teidhen wastan pruca ia wedhe teite Oikeudhen eten? Eikö he mös pahasti puhu sijte hyueste Nimeste/ioista te nimitetut oletta?

Jos te sen Kuningalisen Lain teutette Ramatun ielkin. Racasta sinun Lehimeises ninquin itze sinus / nin te hyuestiteet / Mutta ios te Jnhimisten Mooto catzotta/nin te synditeet/ia rangaistan Lailda ninquin ylitzekeupeiset. Sille ios iocu coco Lain pite/ia rickopi ydhes/se on caikista Wicapä. Sille ette se ioca sanoi/Ei pidhe sinun Horitekemen. Hen ombi mös sanonut/Ei pidhe sinun Tappamä. Jos ett sine nyt Hooriatee/mutta tapat/nin sine olet Lain ylitzekieupiaxi tullut. Nein te puhucat/ia nein te tehket/ninquin ne iotca wapaudhen Lain cautta pite Domittaman. Mutta yxi laupiatoin Domio pite henen ylitzens kieumen ioca ei ole Laupiutta tehnyt. Ja Laupius kehupi Domiota wastan. Leui 19.

Mite se autta rackat Welieni/ios iocu sanopi henellens Vsskon oleuan/ia ei quitengan henelle Töite ole? Taitaco se Vsko henen Autuaxi saatta? Mutta ios nyt yxi weli taicka Sisar alasti olisit/ ia putuisit iocapeiueste Rauindota/ia iocu teiste sanois heille/ Jumala teite autacon/lemmittäke teiten/ia rauitca teiten/Ja ette te quitengan anna heille miteken Rumijn taruetta. Mite se heite autais? Nein mös Vsko coska ei henelle Töite ole/ombi hen itzesens coollu.

Mutta nyt macta iocu sanoa/Sinulla ombi Vsko/ia minulla ombi Tööt/Osotta minulle sinun Vskos sinun Töilles/ Nin

mineki mõs tadhon minun vskon osotta minun Tõilleni. Sine vskot ette ainoa Jumala ombi/ Sen sine oikein teet/ Ja Perkelet mõs sen vskouat ia wapiseuat.

Mutta tadhockos tiete sine turha Jnhiminen/ette vsko ilmã Tõite coollu ombi. Eikõ Abraham meiden Jsen Tõidhen cautta ole Wanhurskatettu/coska hen Poiansa Jsaachin Altarille wffrasi: Sijne sine näet/ette Vsko ombi ynnewaicuttanut henen Tõidhens cansa/ia ette Vsko ombi Tõiste teudhelisexi tullut. Ja ombi se Ramattu teutetty ioca sano/Abraham vskoi Jumalan/ ia se luetin henelle Wanhurskaudhexi/ ia Jumalan Ysteuexi cutzutin. Nijn te sijs näette/ ette Jnhiminen Tõiste Wanhurskatan/ia ei waiuoin Vskosta/ Samalmoto mõs se Porto Rahab/eikõ hen Tõiste Wanhurskattu ole coska hen coriasi ne Sanãcandaiat/ ia toista Tijete mõte heite wloslaski: Sille ninquin Rumis ilman Hengete coollut on/Nin mõs Vsko on ilman Tõite coollut.

Gne 22.

Ebre 1.
Josue 2.

III. Lucu.

ELket rackat Welieni/iocainen pytkõ Opettaiat olla/Tieten/ette me site swreman Domion saama. Sille moninaises me caiki putũma. Mutta ioca ei Puhesa langea/se on teudhelinen Mies/ioca woi mõs coco rumins Suißila hallita. Catzo me panema Heuoisten Suhun Suitzet/ ette he meite cwlisit/ia heiden coco rumins me ymberinskänem. Catzos/ Laiuat mõs echke quinga swret ne ouat ia ialoilda Twlilda aetan/quitẽgi he ymberiketen pienelle Styryllä cuhunga hen tacto ioca sen hallitzepi. Nin mõs Kieli ombi yxi piskuinen Jäsen/ia swret cappalet wlostoimitta.

Catzos/yxi wähe tuli/quinga swren Metzen se sytyttepi: Ja Kieli õbi mõs yxi Tuli/ yxi Mailma wärytte teunẽs. Nin ombi Kieli meidẽ Jäsenein seas/ia saastutta coco rumin/ia ylessytyttepi

tyttepi caiken meiden Menōna/coska se Heluetiste ylessyttypi.

Sille ette caiki Loonot seke Petoin ette Linduin/ ia Kermetten ia Merelisten/ Lakioitetan/ia lakioitut ouat Inhimilisesta Loonosta. Mutta Kieldä ei yxiken Inhiminen taida lakioitta/ se Leuotoin pahuus/teusi surmalisie Myrkyie. Sen cautta kijtēme me Jumalata ia Jse/ia sen samā cautta me kiroileme Inhimisie iotca Jumalan Cuuan ielkin loodhut ouat. Samasta Suusta Kitos ia Kirous wloskieuuet. Eipe sen nijn (rackat Welieni) oleman pidhe. Wloskohuco mōs yxi Lehdhe ydheste Hoosta makian ia caruan wedhen? Taitaco mōs/ rackat weliet/yxi Ficuna Puu cāda Oliu/taicka wina puu Ficunata? Nin ei taidha mōs yxiken Lehdhe soolaista ia makiata wette anda.

Cuca Wisas ia Cauala ombi teidhen keskenen? Se osottacan henen hyuelle Menollans henen Tōōnse Siweydhes ia wisaudhes. Mutta ios teille ombi catkera kijuaus/ ia Rijta teidhē Sydemesen/nin elket kerskaco/ia elket walectelco Totutta wastan. Sille eipe teme ole se wisaus ioca ylehelde tullut ombi/wā Maalinen/Inhimilinen/ia Perkelelinen. Sille ette cusa Kijuaus ia Rijta ombi/ sielle ombi Secaseuraus/ ia caiki paha Meno. Mutta se Wisaus ioca ylhelde ombi/se on ensin puhdas/sitelehin Rauhalinen/Siuie/Vskoittaua/teusi Laupiutta/ ia hyuie Hedhelmite / Eriseuratoin Wlconcullatoin. Mutta ne Wanhurskaudhen Hedhelmet/ kylueten rauhasa ninen iotca Rauhan piteuet.

Jäsenisenne? Eipe se ole oikea Tila taica meno Hywuyt saman ia ricastuman / coska iocu toista wihapi/ cadhettipi/ keskenēs rōueuet/ rateleuat/ sotiuat / ahnetiuat/ pitteuet ia wietteleuet?

IIII. Lucu

CVsta Sodhat ia Rijdhat tuleuat teiden keskenen? Eikō he sijte tule? nimittein/teiden Him oistān/iotca sotiuat teiden Jäsenisenne? Te Himoitzetta/ia eipe te sen cansa saa. Te cadhetitta ia kijuatte/ia eipe te sen cāsa woita. Te sodhitta ia tappeletta/ ia eipe teille ole/Senteden ettet

te

te mite ano. Te anotta ia eipe te ſaa/ Senteden ette te pahaſti a-
notta/ nimittein ſihē/ ette te teiden himoiſanne ſen culutaiſitta.
Te hoorintekiet in hoorat/ ettekō te tiedhe/ ette Mailman Yſ-
tewuys ombi Jumalan Wihaliſus: Joca ſijs tactopi Mailmā
Gala 5. Yſteue olla hen tulepi Jumalan Wihaliſeri. Eli lwletaco te /
ette Ramattu ſanopi turhan: hengi ioca teiſſe aſupi/ himo-
Runſaſti) Rū- itzepi Cateuſta waſtan/ ia andapi runſaſti Armon.
naurella/ ahneu-
dhella/ tappelur
ella rōuille/ war
caudhella/ petor
ella/ Sodhilla /
eipe te ſaa mite
te oydhette / wā
noutaca hengie
nin te caickē Ar-
mon ia mwta yl
dekylle ſaatte.

Nin olcat ſijs Alamaiſet Jumalalle/ Mutta waſtanſeiſocat
Perkelet/ nin hen pakene teiſte. Leheſtyke Jumalalle/ nin hen le
heſtypi teille. Puhdiſtaca teiden Kätenne O te Synneiſet/ Ja
percacat teiden Sydhemenne te Carimieliſet. Olcat Radhoili-
ſet/ ia kerſiket coua/ ia idkeket. Teiden Naurunna kendyken Jo
kuri/ ia teiden Jlonna Mureheri. Neuriteket teiten Jumalan
Caſuon eten/ nin hen teite yleſkodhenda. Elket panetelco keſke-
nen rackat Weliet. Joca panettele weliens / ia Domitzepi wel
iens/ hen panetele Lakia/ ia Domitzepi Lain. Mutta ios ſine do
mitzet Lain/ nin et ole ſine Lain Tekie/ Waan Domari. Sille
1. Pe 5. yri ombi Lainandaia/ Joca woipi wapautta ia cadhotta. Cu-
ca ſine oleit/ ioca toiſta Domitzet:

Lach nyt/ te quin ſanotta. Tenepene taicka homemma/ men
gem ſihen eli ſihen Caupungijn/ ia wiettekem ſijne ydhen Woo
dhen/ ia caupatechkem ia woittacam/ iotca epätiedhette mite
homena tapactupi. Sille mike ombi teiden Elämen: Se ombi
yri Leuneh/ ioca wäheri hetkeri ilmeſtupi/ mutta ſitelehin ſe
poiſkatopi. Jonga edheſte teiden piti ſanoman. Jos herra tac
tois/ ia me eleiſime/ nin me tekiſim ſite taica täte. Mutta nyt te
teiten kerſkatta teiden Coreuriſan. Caiki ſencaltainen Kerſkaus
ombi paha. Sille ioca taita hyue tehdhä ia ei tee/ henelle ombi
ſe ſynnixi.

V Lucu

Ach nyt/ te Rickat/idkeket ia wlgocat teiden Wiheleitzydhen pâle/ioca teiden ylitzen tulemã pite. Teidhen Rickaudhen ouat niedhânyet/ Teidhen waaten ouat coidhellut/ Teiden Cultanna ia Hopianna ouat rooſtunuet/ia heidhẽ rooſtens pite oleman teille todhiſtoxeri / ia pitepi teidhen Lihanna yleſſyõmen ninquin yri tuli. Te oletta Rickaudhen tauaroitzenuet teille wimeiſine peiuine. Catzo/Tõmieſtẽ palcaiotca teiden Macumdain Elon leicamet ouat/ioca petoxella ei ole teilde maxettu /Ninen Elonleicaitten Parghut ia hwdhot ouat ſiſelletulluet Herrã Sabaothin Cornihin. Te oletta Hercuiſa elenyet maan pâle/ia oletta teidẽ Hecuman pitenyet/ia teidhen Sydhemen ſõtellyet ninquin Teuraſpeiuexi. Te oletta dominuet ſen Wanhurſkan ia tappanuet ia ei hen ole teite waſtanſeoſonut.

Teuraſpeiuexi) Ninquin teuraſtetan heixi eli wieraſpitoin taicka a Juhlain waxi. Lu. 15. Ma. 21.

Nin olcat ſis Kerſiueiſet / rackat Weliet/ haman HERran tulemiſen aſti. Catzo peltomies odotapi ſite calliſta Maan Hedhelmete/ ia ombi kerſiueinen ſihenaſti quin hen ſaapi Amuliſen ia Illaliſen Saten. Nin olcat te mõs kerſiueiſet ia wahuiſtacat teidhen Sydhemen/Sille ette Herrã Tulemus leheſtypi. Elket Hoaco/rackat Welieni/toinen toiſtan waſtan/Senpâle/ettei te cadhoteturi tuliſi. Catzo/ſe Domari ombi Quen edhes. Ottacat/minun rackat Welieni/waiuan ia kerſimiſen Eſicuua nijſte Prophetiſta / iotca teille puhunuet ouat Herran Nimeẽ/Catzo/me lauſumma ne Autuari /iotca kerſinyet ouat. Sen Hiobin kerſiueiſyden te olette cwlluet/ ia Herran Lopun te nehnuet oletta /Sille ette Herra ombi ſangen Laupias / ia yri Armactaia.

Ennen caikia/ rackat Weliet / Elket wannoco/ eike Taiuan cautta eike Maan / eike mõs yeten mwta olgho teidhen puhemma ſe Nin / quin on Nin/ia ſe olcohon Ei/quin Ei ole. Senpâle ettei te langeiſi wlconculla ſutehen. Kerſikõ iocu teidhen

ſeaſan

ſeaſan: Hen rucolkan. Jos iocu ōbi hyues mieleſens: ſe weiſat can Pſalmi. Jos iocu on teiſſe Sairas: hē cutzucan tygens Se uracunnan Papit/ia rucoelcaat henen pālens woidellen henen Oliilla Herran Nimeen. Ja ſe Vſkon rucuus parandapi ſen Sairaſtauan/ia Herra henen yleſkohydendapi/ Ja ios hen om bi ſyndietehnyt/ne pite henelle anderiannetaman.

Tunnuſtaca keſkenen toinen toiſellenna Ricoxenna/ ia rucolca toinen toiſen edeſte/ ette te teruet oliſitta/ Sille ette ſen wanhurſkan Rucous palio woipi/coſka hen totinen ombi. Elias oli yri Inhiminen niſe haluiſa wicapā quin mekin/ia hen rucoili yhden Rucouxen/ettei pitenyt ſataman/ia ei mōs ſatanu Maan pāle colmen Woonna/ia cwtena Cucauna. Ja taas hen rucoili/ia Taiuas annoi Saten/ia Maa edeſtoi Hedhelmens.

Luce 4. 3 Reg 4.

Rackat Welieni/ios iocu teidhen keſkenen eryis Totudheſta/ia iocu henen palautais/Se tietken ette ioca Synneizen palauttapi henen Tijens exymiſeſta/ſe ombi wap ahtanut yhden Sielun Coolemaſta/ ia peittepi Synnein palioudhen.

Alcupuhe P. Judan
Epiſtolan pāle.

TEme P. Judan Epiſtola ombi wloſwedhetty ia kirioitettu/ſijte toiſeſta P. Petarin Epiſtolaſta/ nin ette caiki Sanat ouat leues yhdencaltaiſet. Ja puhu nin Apoſtoleiſta quin yri Opetuſlapſi cauuā heiden ielkins. Ja hen edeſwetepi muutamita Sanoia ia Teghoia/iotca Ramatuſa ei cuſſan leute. Minge ſyn tehden/ ouat mōs ne wanhat

wanhat yllytetut/ Temen Epistolan poisheittemen / muista P. Ramatuista ia Päkirioista/Nin ettei hen caiketi/ muidhen Apostoleitten Epistolain werdana pidhetty.

Sihen mös tule/ etei teme Apostoli Judas ollut tullut Grekin maalle / wan Persian Maacundaan/ninquin sanotan/ettei hen ole ensinken Grecain Kielelle kirioittanut. Senteden waicka mine hende couan kiteisin/ombi hen sittekin yxi keluotoin Epistola/ninen Päkiriain seas luetta ioca vskon Perustoxen paneman pideis.

P. Judan Epistola.

Vdas Jesusen Christusen Paluelia/ Mutta Jacobin Welij/nijlle cutzutuille /iotca Jses Jumalas pyhitetut ouat / ia Jesuses Christuses wapadhetut.

Jumala lisekön teille palio Laupiutta / ia Rackautta.

Te rackat/ ette minulla oli swri ahkerus teille kirioittaman/ meidhen ychteisesta Terueydhesta/pidhin mine sen tarpelisna/teite Kirioitoxella manata/ Ette te vskon polesta kiluoitelisitta/ioca widoin Pyhein eten ombi annettu. Sille ette mutamat Jumalattomat Inhimiset ouat mös ynne siselle liucactanuet/ Joista muinē kirioitettu oli sencaltaisehen Rangaistoxeen. He ouat Jumalattomat/ ia weteuet meiden Jumalan Armon Irtautehen/ia kieldeuet Jumalan / ioca ainoa Haltia on/ia meiden Herran Jesusen Christusen. 2 Pet 2.

Mutta mine tahdon teille muistutta / ette te widhoin sen tiedheisitte/ ette Herra coska hen Canssans Egiptiste teruenne Nume 14.

vlosuei

wlosſwiennut oli/taas hen ne iotca ei wſkonnet huckaſi/Jamõs ne Engelit/iotca ei heiden Eſiwaldans pitenyet/waan ylen annoit heiden Codhonſa/ombi hen ketkenyt ſihen ſwren peiuen Domihon aſti/ijancaikiſilla Cahleilla pimeydheſe. Nin quin mõs Sodoma ia Gomorra/ia ne Lähicaupungit iotca ſamalla modholla heiden canſas Hauiuriſa ſynditehnyet olit/ia ouat * wieraliſen Lihan ielkin keunyet. Ne ouat Eſi cuuari pannut kerſimen ſite ijancaikiſta Tulen pijna. Samal moto ouat mõs neme Vnãnekiet/iotca liha ſaaſtuttauat/Mut ta Herraudhet he ylencatzouat/ia ne Maieſtatit he pilcauat. Mutta Michael ſe ylimeinẽ Engeli coſka hẽ taiſtellen Perkelẽ canſa riteli/Moiſeſen Rumijſta/ei hen rohgiennut wloſſanoa Domiota/ſijte pilcaſta/waan ſanoi/Herra ſinun rangaiſkon.

Wieraliſen)Se on/ſe Loomoto in Meno Lihali ſes ſynneſe/iot ca cuzutan ne Synnit Loondo waſtan Gen 19. Roma 1.

Mutta neme pilcauat nijte ioiſta he euet miten tiede. Mutta mite he Loomon cautta tietãuet/ninquin mwdki iãriettõmet pedhot/nijſe he turmelduuat. We heien/Sille he kiennuet Cain Tjelle/ia langeuat ſen Balaamin Exytoreen palcan tehden/ ia huckuuat Choren Capinaſa.

Gene 14. Nu 14. 16 2 Pet 2.

Neme Hãpien pilcut/pramauat teiden Lahioiſtanna ilman cartamiſta/itzens irtaliſeſta caiten/He ouat wedhettõmet piluet iotca troleſta ymberinſaetã/paliahat hedelmettõmet puut/ cahdeſti coolluet/ia iurinenſe reiueiſtut/Meren iulmat Aalot iotca heiden Oman Hãpiens wloſwachtuuat/Exyueliſet Tãh dhet/ioille ſe pimeudhen muſtaus tãhdhelle pandu ombi ijan caikiſeſta.

Nin ombi mõs ſemmotoiſiſta ſe Enoch Seitzemes Adamiſta ennen noitunut ia ſanonut/Catzo/Herra tulepi monen tuhanẽ Pyheins canſa/Domoita tekemen caikein ylitze/ia ran gaitzeman caikia nijte iotca Jumalattoma ouat/caikein heidẽ Jumalattomã Menõſa Tõiden tehdẽ/Joinẽga canſa he ouat Jumalattomat olluet/ia caikiſta nijſte couiſta/quin ne Jumalattomat

lattomat Symneiſet ouat hende waſtan puhunuet. Neme ouat Napiſiat ia ⁂ Walitaiat/omain himoins ielkin waeldauaiſet. Ja heiden Suuns puhupi rõukiõite ſanoia/ ia jhmeteleuet Jn himiſten Moodhoia/ tarpens tehdhen.

Mutta te minun rackani/muiſtelcat nijte ſanoia iotca teil le ennen ſanotut olit/meiden ℌERran Jeſuſen Chriſtuſen Apoſtoleilda/quin he teille ſanoit/ette wimeiſella Aialla tuleuaiſet ouat Pilcaijat/iotca heidhen omiſa ℌimoiſans ſijne Jumalattomas Menos waeldauet. Neme ouat ne/iotca Eriſeu rauret tekeuet/Lihalliſet/toilla ei ℌengie ole. 1 Timo 4. 2 Timo 3. 2 Petri 2.

Mutta te minũ rackani/yleſrakẽdaka teiten itze/ teiden caikia pyhimen Vſkona pãleſen pyhen ℌengen cautta/ Ja rucoltat/ ia piteket teite keſkenen Jumalan Rackaudheſa/ ia odhottacat meiden ℌERran Jeſuſen Chriſtuſen Laupuitta ijancaikiſehẽ Elemehẽ. Ja piteket teme Eroitus/ette te teiten ℞ mwtamitten pãle armadhaiſitte/ mutta monicactoia Pelghon canſa Autuari tekiſitte/ia temmatca ℌeite Tuleſta/ Ja wihatca ſite Lihaſta ſaaſtatuta ℌametta.

Mutta henelle ioca teite woipi ilman wighata wariella/ ia ſeiſotta henen Caſuoins Cunnialiſudhen eten/nuctetomat Riemun canſa. Sen Jumalan/ioca yrinens Wiſas ombi/ meidẽ Wapactaian/ olcohon Cunnia/ia Maieſtati/ ia Walda/ia Woima/ nyt ia caikes ijancaikiſudheſa/ A M E N.

⁂ Walittaiat) Ei coſkã nin Rieu quin he tactouat/he taitauat caiki Aſſat Domita/ſoutta ia aſetta/ia ei miten heite tydhyte/waan omaſt Aiwuſtans he caiki paramin toimttauat heiden heijn lulons ielkin

℞ Mwtamitten) Se on/mwtamita te wahuiſtacat/ mwtãmita te rangaiſka/quitengin pelgon canſa/Et ylpeyrella/ ſenpãle ette te ℌeite ſijte ijancaikiſen Tulen ia Cadhotoxen Waaraſta poiſtemmaiſitta.

Se P. Johannesen Theologin Ilmestus.

I. Lucu.

Eme ombi se Jesusen Christusen Ilmestus/ionga Jumala henelle annoi/ iulghista henen Paluelioillens/ mitke pian tapactuman pite. Ja ombi ne tietteuexi tehnyt/ia lehettenyt henen Engelins cautta / henen Paluelialleus Johanneselle/ ioca todhistanut oli Jumalan Sanan / ia sen Todhistoxen Jesusesta Christusesta / mite hen nähnyt oli. Autuas ombi se /ioca lukepi ia cwlepi temen Prophetian Sanat / ia pitepi ne mitke sijne siselkirioitetut ouat/ Sille / Aica ombi lesnä.

Ebre.9.

1. Joh. 1. 1. Pet. 2. Johannes nijlle seitzemelle Seurakunnille Asias. Armo olcohon teille ia Rauha / henelde ioca ombi / ia ioca oli / ia ioca tuleua on/ Ja nijlde seitzemilde Hengilde / iotca ouat henen Stolins edhes/ia Jesuselda Christuselda / ioca ombi se vskolinen Todhistaia ia se Esicoinen Coolnista ia Maan Kuningadhē Pämies. Sille ioca meite racasti / ia pesnyt on meite meiden Synnistenne henen Werellens/ia tehnyt meite Kuninga ixi ia Papeixi/ Jumalan ia henen Jsens edes/Henelle olcohon Cunnia ia walda ijancaikisesta ia ijancaikisehen/ Amen. Catzo Hen tulepi Piluein cansa/ia iocaitzen Silmen pite henen näkemen/ ia iotca henen pistänyet ouat/ ia caiki Maan Sucucunnat itzens pite suruman/nin tosin /Amen. Mine olen se A ia O / se Alcu ia Loppu/ sanopi HERRA/ioca ombi / ioca oli/ ia ioca tuleua on/ se Caikiwaldias.

Matt.24. Jude 1. Zacha. 12.

Mine

Mine Johānes teidē welien/ia Osalinē Wai uasa ia Waldakunnasa/ia Kersimises Jesuses Christuses/ olin sijne Loodhosa ioca cutzutan Pathmos/ Jumalan Sanan tedhen ia Jesusen Christusen Todhistoxen. Mine olin Hengese yctene Sūnuntaki peiuene/ia cwlin minun iålghiseni/ swren Aͤnen / ninquin Basunan / sanouan. Mine olen se A ia O / se ensimeinen ia se Wimeinen. Ja mites nået/ se kirioita ycten Kirian ia lehåte nijlle Seuracunnille iotca ouat Asias Epheson kesin/ Ja Smyrnan kesin/ia Pergamin kesin / ia Thyatiran kesin / ia Sardin kesin / Philadelphian kesin ia Laodiceā kesin.

Ja mine kiensin catzoman sen Aͤnen ielkin ioca minun cansani puhui. Ja minun kienteiseni / nåin mine seitzemen Cullaista Kyntilialca / ia ninen cullaisten Kyntilialcain keskelle yden Inhimisen Poian modhoisen / watetun pitkelle Hamella / ia

wõtettyn ymberins Rinnan cullaiſella Wõelle. Mutta henen pääns ia Hiuxens olit Walkiat ninquin walkiat Willat/ ia ninquin Lumi. Ja henen Silmens ninquin Tulen Leimaus/ia henen Jalcans ninquin ewma Waſki/quin Wgniſa hehcuuat. Ja henẽ Aenens ninquin palion Wedhen Hyminä. Ja piti ſeitzemen Techtie oikeas kädheſens. Ja henen Suuſtans wloſkieui caxitereinen Miecka/ia henen Caſuonſa paiſtit/ ninquin ſekircas Auringoinen.

Ja quin mine henen näin/langeiſin mine henen Jalcains eten ninquin coollu. Ja hen pani Oikean Rädhenſe minun päleni ia ſanoi minulle/Ele pelkä / Mine olen ſe enſimeinen ia ſe Wimeinen/ia ſe Eleue. Mine olin coollu/ia catzo mine olen Eleue tjancaikiſeſta tjancaikiſehen/ ia minulla ombi ne Heluetin ia Coolleman Auamet. Kirioita mites nähnyt olet/ ia mite ouat/ia mite tapactuman pite teſtelehin. Se Salaus nijſte ſeitzemeſte Techdeſte iotcas nähnyt olet minun oikias Rädheſeni/ ia ne ſeitzemen cullaiſta Kyntilialca. Ne ſeitzemen Techtie/ ouat ninen ſeitzemen Seurakundain Engelit/ ia ne ſeitzemen Kyntilialca iotcas nähnyt olet/ ouat ſeitzemen Seuracunda.

II. Luku

A ſillẽ Epheſin Seurakunnan Engelille kiriota. Neite ſanopi ſe ioca pitepi ne ſeitzemen Techtie henen oikeaſa Rädheſens/ioca kieupi ninen ſeitzemen cullaiſen Kyntilialkain keſkelle. Mine tieden ſinũ Tekos ia Tõõs ia ſinun Kerſimiſes/ ia ettet ſine woi kerſie nite Pahoia/ ia olet nite kiuſanut/iotca ſanouat heidhens oleuan Apoſtolit /ia einet quitengan ole/ia leuſit heiden Walecteliari/ia ſine wedhätit ia kerſit/Ja minun Nimeni teden ſine tõteteit ia

edh

edh ole wåſynyt. Mutta minulla ombi ſinua waſtan/ette ſine ſen ſinun enſimeiſen Rackaudhes ylenannoit. Muiſta ſijs cuſ taspoiſlangeſit ia tee parãnoſta/ia tee ne enſimeiſet Tõet. Jos mutoin/mjn tulen mine ſinulle pian/ia poiſſõõren ſinun Kyn tilialgas ſialdans/Ellet ſine parannoſta tee. Mutta ſe ſinulla on/ettes wihaiſit ne Niculaiſten Tõet/iotca minekin wihan. Jolla Corua ombi/hen cwlcan/ mite Hengi ſanopi Seuracun nille. Woittaialle mine annan ſõdhã ſijte Elemen Puuſta ioca keſkelle Jumalan Paradiſis ombi.

Ja ſille Smirneuſten Seuracunnan Engelille kirioita. Nei te ſanopi ſe enſimeinen ia ſe wimeinen/ioca oli coollu ia on Eleuert tullut. Mine tiedhen ſinun Tekos ia waiuas ia kiendhydh es (mutta ſine Ricas olet) ia ninen Pilcan/ iotca ſanouat hei dens Juttaixi/ia euet ole/Waan ouat Satanan Joucko. Ale miten nijſte pelke ioita ſinun kerſimen pite. Catzo Perkele ombi mwtomita teiſte heitteue Fangũxen/ Senpãle ette teite kiu ſataiſijn/ia pitemen Waiua kymmenen Peiue. Ole Vſkolinen Cooleman aſti/nin mine annan Sinulle ſen Elemen Crunun. Jolla Corua ombi hen cwlcan mite Hengi ſanopi Seuracun nille. Joca woittapi/ei hẽ wahingoiteta ſijte toiſeſta Coole maſta.

Ja ſille Pergameiſen Seurakunnan Engelille kirioita/ Nei te ſanopi ſe/ iolla ombi ſe carjtereinen Miecka /Mine tiedhen ſinun Teghos ia cuſas aſut/cuſa ſe Sathanan Stoli ombi/ Ja ſine pidhet minun Nimeni/ia et kieldenyt minun vſkoani/Ja minun peiuineni ombi Antypas minũ vſkolinen Todhiſtaian ioca tapetin teiden tykenen/cuſa Satanas aſupi. Mutta wehe Numer minulla ombi ſinua waſtan. Ette ſinulla ſielle ombi nijte iot ca piteuet Balaamin Opetoſta. Joca opetti Balachin cautta yhden pahannoxen yleſottaman Jſraelin Laſten eten/ſõmen Epãjumalden Vffria/ ia Salawooten pitemen. Nin mõs ſi

mulla ombi nijte iotca piteuet Niculaiſten Opetuſta / iota mine wihan. Tee Paranoſta/. Mutoin mine tulen ſinulle pian/ ia tappelen heiden canſans Minun Suuni Miekalla. Jolla Corua ombi hen cwlcan mite Hengi ſanopi Seurakunnille. Woittaialle mine annan ſõde ſijte ſalatuſta Mannaſta/ ia ta dhon anda henelle hyuen Todhiſtoxen / Ja ſen Todhiſtoxen canſa wdhen Nimen kirioitetun/iota eikengen tiedhe/waan ſe ioca ſen ſaapi.

Ja ſille Thyatiraiſen Seuracunnan Engelille kirioita. Neite ſanopi ſe Jumalan Poica/ Jolla Silmet ouat ninquin Tulen Leimaus/ia henen ialcans ninquin cwma waſki/ Mine tiedhen ſinun Tekos/ia Rackaudhes/ia Paluelures/ia vſkos/ia ſinun Kerſimiſes ia ſinun Tekos. Ja ne wimeiſet enemet quin ne enſimeiſet/ waan minulla ombi wehe ſinua waſtan. Ettes ſallit ſen waimon Jeſabel/ioca ſanopi henens Prophetari/o-
Jeſabel. pettaman ia wiettelemen minun Palueliaitani Salawoodet pitemen ia ſõmen Epeiumaloiten Vffria. Ja mine annoin henelle Aighan/ette henen piti paranoſta tekemen Salawoo teſtans/ Ja ei hen tehnyt. Cazo/ mine panen henen wooteſen/ Ja iotca henen canſans Horuteen ſecoinat/ tuleuat ſurimban wainan / ellei he Paranoſta tee heiden Tõiſtens / Ja henen Lapſens mine Coolemalla tapan. Ja iocaitzen Seuracunnan
Pſal 7. tietemen pite / ette mine olen ioca Munaſcunt ia Sydhemet
Dſai 22. tutkin. Ja mine annan itzecungin teiſte oman Tõens ielkin.

Mutta teille mine ſanon ia muille iotca Thyatiras oletta / ioilla ei ole teme Opetus/ ia iotca einet Tũdennet ole Satanan Sywuytte (ninquin he ſanouat) em mine laſke teidhen pãlene mwta Coorma/ Quitengin ſe quin teille ombi /piteket ſihen aſti ette mine tulen. Ja ioca woittapi ia pitepi minun Tekoni haman loppun aſti/ Sille mine annan woiman Pacanoitten ylitze/ Ja henen pite heite hallitzeman Rauta witzalla/ ia nin-

quin

quin Sauemalaian Aſtiat / pite henen heite ſerkemen / ninquin minekin ſain minun Jſeldeni / ia annan henelle Cointecdhen. Jolla Corua ombi hen cwlkan mite hengi ſanopi Seurakunnille. Pſal 8.

III. Lucu

A ſille Sardin Seurakunnan Engelille kirioita. Neite ſanopi ſe iolla ombi ne ſeizemen Jumalan hengeä / ia ne ſeizemen Techtie. Mine tiedhen ſinun Teghos / Sille ſinulla Nimi ombi ettes elet / ia olet coolut. Ole walpas ia wahuiſta niſte muita iotca coolemallans ouat. Sille en mine leunyt ſinun Teghoias teudheliſnä Jumalan edhes. 1 Teſſ 2. 2 Pet 2.

Nin aiattele ſijs nyt quingas ſaanut ia cuullut olet / ia pidhe ſe ia tee Paranoſta. Ellet ſine ſijs waluaiſi / nin mine tulen ſinū päles ninquin Warghas / ia eppes tiedhe mille hetkelle mine tulen ſinun päles. Ombi ſinulla mös haruat nimet Sardiſa / iotca eiuet ole hieronuet heiden Waatens / ia heiden pite waeldaman minun canſani walkeiſa waateiſa / Sille he ouat ſen werdit. Joca woittapi / henen pite nin puetettaman walkeilla waateilla. Ja en mine poiſpyhi henen Nimiens Elemen Kiriaſta / ia mine tahdon tunnuſta henen Nimens minun Jſeni edhes / ia henen Engeleins edhes. Jolla Corua ombi / hen cwlcan mite hengi ſanopi Seuracunnille.

Ja ſille Philadelphian Seurakunnā Engelille kirioita. Nite ſanopi ſe Pyhe / ſe totinen iolla ombi Dauidin Auain / ioca auapi ia eikengen ſulie / ioca ſulkepi ia eikengen aua. Mine tiedhen ſinun Teghos. Catzo / Mine annoin ſinū etes aukean Ouen / ia eikengen woi ſite ſulkia / Sille ette ſinulla ombi wehe woima ia olet pitenyt minun Sanani / ia et kieldenyt minun Nimeäni. Catzo / mine annan ſinulle Satanan Joucoſta / iot- Jere 17.

ca heidens Juttaixi sanouat/ia eiuet ole/ waan walecteluat. Ca zo mine tahdon waatia heite sihen/ette heidhen pite tuleman/ ia cumartaman sinun Jalcais edhes/ ia heidhen pite tietemen/ ette mine racastin sinua.

Ettes pidhit minun Kersimiseni Sanat/ Ja mine tadhon mõs sinun pite Kiusauxen Hetkeste/ ioca tuleua ombi caiken Mailmaisen Pirin påle / kiusamahan nijte/ iotca Maan påle asuuat. Catzo/Mine tulen pian/pidhe mite sinulla on/ettei ken gẽ sinun Crunuas ota. Joca woittapi/ henẽ mine teen Pilarixi minun Jumalani Templise/ ia ei sillen pide henen wloskieumẽ. Ja tadhon kirioita henen pålens minun Jumalani Nimen/ ia sen wdhen Jerusalemin Nimen/sen minun Jumalani Cau pungin/ioca alasastui Taiuahasta minũ Jumalastani/ Ja sen minun wdhen Nimeni. Jolla Corua ombi hen cuulcan/mite Hengi sanopi Seuracunnille.

Ja sille Laodicean Seuracunnan Engelille kirioita. Nite sa nopi/Amen/se wskolinen ia Totinen Todhistaia/se Jumalan Loondocappalden Alcu. Mine tiedhen sinun teghos/ettet si ne kylme ole eike Lemmin/ Joskas kylme taika Lemmin olisit. Mutta ettes pensie olet/ia etke kylme etke lemmin / rupean mi ne sinua minun Suustani wlosoxendaman. Sille ettes sanot/ Mine olen Ricas/ia olen ricastunut ia em mine mitekẽ taruitze/ ia eipes tiedhe ettes olet culkuia ia Surkea/kieuhe/Sokea ia A lastoin. Mine neuuon sinua ostaman minulda Culta Tulen le pitze selghitettye/ettes ricastuisit/ ia Walkiat Waatet ioillas si nus pukisit/ ettei sinun alastomas håpie någhyisi/ia woitele Silmes Silmen woitella/ettes nekisit.

Joita mine racastan/nijte mine nuctelen ia rangaisen. Nijn ole sijs Ahkera ia tee Paranosta. Catzo/ mine seison Ouesa/ ia colcutan/ Jos iocu minun A^e^neni cuulepi/ ia auapi Ouen/ sen tyge mine siselmenen Echtolista pitemen henen cansans/ ia hẽ minũ cansani. Joca woittapi/sille mine annan istua minũ can sani

Hebre 12 Pro. 3.

ſani minũ Stolini pàle/ninquin minekũ woitin ia olẽ iſtumut minũ Iſeni canſa henen Stolins pàle. Iolla Corua ombi/hen cuulcan mite Hengi ſanopi Seuracunnille.

IIII. Lucu.

SIſtte mine nãin/ ia catzo / yri Oui auatin Taiuaſa / ia ſe enſimei nen Ani ionga mine cvolin minun canſani puhuuan / ninquin Baſunan/ſanouan/y leſaſtu tenne ia mine oſotan ſinulle mite teſtelehin tapactuman pite.

Ja cochta mine olin Hengeſe. Ja catzo/ yri Stoli oli pandu Taiuaſen / ia Stolin pàle yri iſtuua. Ja iocа iſtui hen oli nãkyens ſen Kiuen Jaſpidi ia Sardion caltainen. Ja Taiuancaari oli ymberins henen Stolians / nãkyens Smaragdin caltainen Ja ſen Stolin ymbe/

nille oli neliecolmatkymmende Stolia / ia ninen Stolein päle olit neliecolmatkymmende Wanhinda ſtuuaiſet puetetut wal keilla wateilla / ia oli heiden päſens cullaiſet Crunut.

Ja Stoliſta wloſkieuit Leimauret / ia pitkeiſet ia Anet / ia ſeitzemen tuliſta Lampua palauaiſta Stolin edhes / Jotca ouat ne ſeitzemen Jumalan Hengie. Ja Stolin edes oli ninquin Claſinen Meri Chriſtallin modholla / ia keſkelle Stolia ia ymberi Stolia nelie Eleiende / tenne Silmie edhes ia tacan.

Ja ſe enſimeinen Eleien oli Jalopeuran moodhoinen / ia ſe toinē Eleien Waſican modoinē / ia ſille colmannella Eleimelle oli ninquin Inhimiſen Caſuot / Ja ſe nelies Eleien oli lendeuen Cotcan moodhoinen. Ja nille nelielle Eleienelle / oli cullaki cwoſi Sipie ymberillēs / ia he olit wlcoa ia ſiſelde tenne Silmie.

Eſai 6. Ja ei ollut heille Lepoa Peiuelle ia Oelle / ia ſanouat / Pyhe Pyhe Pyhe ombi ſe Herra Jumala / ſe Caickiualdias / ſe ioca oli / ia ſe ioca ombi / ia ſe ioca tuleuainen on. Ja coſka ne Eleimet annoit Yliſtoxen / ia Cūnnian ia Kitorē henelle / ioca iſtui Stolin päle / ioca elepi ijnncaikiſeſta ijancaikiſehen. Nin ne neliecolmatkymēde Wāhinda lāgeſit ſen Stolin päle iſtuuaiſen eten / ia cumarſit ſite Eleuet ijācaikiſeſta ijācaikiſehē. Ja heitit heidē Crunūs Stolin eten ia ſanoit / Herra / ſine olet madolinē ottamā Yliſtoxen ia Cūnian ia Woimā / Sille ſine olet caiki Loonut / ia ſinun tacdos tedhen ōbi heiden Olemiſens / ia ouat lodhut.

V. Lucu

Ezechi 2. IA mine nāin Stolin päle Iſtuuaiſen Oikeſa Rādhes / Kirian ſiſelde ia wlco kirioitetun / ſeitzemen Inſigelin canſa merkitun / Ja mine nāin ydhen wākeuen Engelin ſaarnauan ſwrella ānelle. Cuca ombi madholinen Kiria anaman / ia henen Inſigelins yleſpāſtemen: Ja ei kengen woinut eike Taiuaſa / eike Maaſa / eike

Maanal

Maan alla site Kiria auata/ia sihen siselcatzoa. Ja mine sangen idkin/ettei kengen mahdolinen leutty auaman ia lukeman Kirta/eike hende näkemen.

Ja yri nüste Wanhimiste sanoi minulle/ele idke. Catzo/se Jalopeura woitti ioca ombi Judan Sucucunnasta Dauidin Juri/yles auaman sen Kirian ia yles pästemen henen seitzemen Insigliens. Ja mine näin ia catzo keskelle Stoli/ia ninen nelien Eleimen/ia keskelle Wanhimaitten seisoi yri Caritza ninquin se tapettu olis/iolla oli seitzemen Saruia ia seitzemen Silme/Iotca ouat ne seitzemen Jumalan Hengie/lehetetyt caikelle Maalle/ia se tuli ia otti Kirian henen Oikeasta Kädestens ioca Stolin päle istui.

Ja coska se Kirian oli ottanut/nin langesit ne nelie Eleinde/ia ne neliecolmatkymmende Wanhinda Caritzan eten/ia iocaitzela oli Candele/ia cullaiset Maliat teune Makiahaüsta/iotca ouat ne pyhein Rucuuret/ia weisasit Wtta wirtte sanodhē Sine olet madholinen ottaman sen Kirian ia sen Insiglit yles pästemen. Sille ette sine olet tapettu/ia sine lunastit meite sinū Werelles/caikinaisesta Seuracunnista ia Kieliste ia Cässasta ia Pacanoista/Ja Sine olet meite tehnyt meidē Jumalalle Kuniari ia Papeiri/ia meiden pite wallitzeman Maan päle.

Ja mine näin/ia cuulin monen Engelein änen Stolin ymberi ia Eleinden ymberi/ia Wanhimitten ymberille/Ja heiden lucunsa oli mōda tuhatta kerta tuhatta/ia sanoit swrella änelle/Se Caritza ioca tapettu on/ōbi mahdolinē ottaman Awun ia Rickauden/ia Wisauden/ia Wäkewudhen/ia Cunnian/ia Ylistoxen ia Kitoxen. Ja caiki Loondocappalet/iotca Taiuas ouat/ia Maan päle/ia Maan alla/ia Merese/ia caiki iotca heisse ouat culin mine heiden sanouan henelle iota Stolilla istui/ia Caritzalle. Kütos ia Cūnia ia Ylistos ia Woima ijancaikisesta ijancaikisehē. Ja ne nelie eleinde sanoit Amī. Ja ne nelie colmatkymmende Wāhinda langesit heiden Casuoillens ia cumarsit site Eleuet ijancaikisesta ijancaikisehen. Ja

Supra 19. 1. petri 2

P. Johanneſen VI. Lucu.

A mine nä in/ette coſ ca ſe Carit za auaſi yh den Inſigleiſta/ia mi ne ewlin yhden nÿſte nelieſte eleimeſte ſano uan/ninquin pitkeiſen iylinen/ Tule ia catzo. Ja mine näin/ia cat zo/yri walkea Ori /ia ioca iſtui henē pälens/ piti Joutzen. Ja henel le annetin yri Crunu/ ia hen wloſmeni wo ittaman ia ſaaman woiton.

Ja coſka hen auaſi ſen toiſen Inſiglin Cuu lin mine ſen toiſen Eleimen ſanouan/Tule ia catzo. Ja wloſmeni toinen Ruſkia Ori/ ia ioca ſen päle iſtui/ he nelle annetin Rauha Maaſta poiſotta/ Ja otte he keſkenens piti heidhens tappaman /ia henelle oli ſwri Miecka annettu.

Ja coſka hen auaſi ſen colmanen Inſiglin/ ewlin mine ſen colmanen Eleimen ſanouan/Tule ia catzo. Ja mine näin / ia

catzo

catzo yxi musta Ori/ia henelle ioca sen påle istui/oli yxi Waaca Kådhes. Ja mine cwlin yhden Aᵉnen / ninen nelien Eleimen keskelle sanouan / yxi Mitta Nisuia Colmes euris / ia colme Mitta Ohria Colmes euris/ia ele wina ia ōliu wahingoita.

Chenix (on yxi mitta meille leh es Stopin wete uå.

Ja coska hē auasi sen nelienē Insiglin cwlin mine sen nelienē eleimē Aᵉnen sanouā/Tule ia catzo. Ja mine nein/ia catzo yxi placki Ori/ia ioca sen påle istui/sen nimi oli Colema ia Helueti hēde noudatti. Ja henelle woima ānettin tappaman sen nelienē Osan Maan påle/Miekalla ia Nålielle ia Surmalla/ia Petoin cautta Maan påle.

Ja coska hen auasi sen widenen Insiglin Nåin mine Altarin alla ninen Sielut iotca Jumalan Sanan tedhen tapetut olit. Ja sen Todistoxen teden ioca heille oli. Ja he hwsit swrella Aᵉnelle/ sanodhen/Sine Pyhe ia Totinē Herra/ quinga cauuan et sine domitze ia costa meiden Werenne/ nijste iotca Maan.

ca Maan pãle aſuuat: Ja cullekin heiſte annetin walkea waa
Watt 27. te. Ja ſanotin heille ette heiden piti wiele lepemen wãhen ai
ca/ſihenaſti ette heiden Canſapaluelians ia weliens Lucu teu
ten tulis/ioca mõs tapettaman piti ninquin Heki.

Ja mine nãin/ coſka
hẽ auaſi ſen Crodhenẽ
Inſiglin/ia catzo/nin
ſwri Maanieriſtus ta
pactui/ Ja Auringoi
nen tuli muſtari quin
Caruaſecki/ia Cuu tu
li coconans ninquin
Weri/ia Tehdhet alaſ
putoſit taiuaſt Maan
pãle ninquin Fikuna
puu wariſtapi henen
fikunans/ coſka hen
ſwreſta Twleſta hãly
teten. Ja Taiuas kie
meryſti ninquin kãme
ettu Kiria/ ia caiki
Wooret ia Loodhot
tulit ſiſtyneri heidhẽ
ſioiſtans. Ja ne Kum
ngat maan pãle/ia ne
ylimeſet ia ne rickat/ia
ne pãmhet ia ne wãk
euet ia caiki oriat ia cai
ki wapahet ketkit hei
dens Loolijn ia Rotco

hin/ia ſanouat Woorille ia Caſtoille/ lãgteca meiden pãlen ia
Eſai 3. perteket meite ſen Caſuoin edheſte ioca Stolin pãle iſtuui/ ia

Carizã

Caritzan wihasta. Sille ette tullut ombi henen swren Wihans Peiue/ ia cuca woipi seisoa? Osee 10. Luce 32.

VII. Lucu.

IA senielken nåin mine nelie Engelite seisouan nelien Maanculmain påle/ piteueiste ne nelie Maã Twlet/ ettei Twlenpitenyt puhaltamã Maan påle/ eike Meren påle/ eike yhdengẽ puun påle. Ja mine nåin toisen Engelin ylesastuuan Auringoisen coitosta/ henelle oli se Eleuen Jumalan Insigli/ Ja hwsi surella ånelle nijlle nelielle Engelille/ ioille annettu oli wahincoitta Maan ia Meren/ ia sanoi. Elkette wahincoittaco Maata eike merta eike puita/ sihenasti ette me merkitzemme meiden Jumalan Palueliat heidẽ Otzisansa.

Ja mine cwlin merkituidhen lughun sata ia neliekymmende nelietuhatta/ iotca olit caikein Israelin Lasten Sucucunnasta merkitetyt.

Judan

Judan Sucucunnasta/caxitoistakymende tuhatta merkityt.
Rubenin Sucucūnasta/caxitoistakymende tuhatta merkityt.
Gadin Sucucunnasta/caxitoistakymende tuhatta merkityt
Asarin Sucucunnasta/ caxitoistakymende tuhatta merkityt.
Nephthalin Sucucunnasta / caxitoistakymende tuhatta merkityt.
Manassen Sucucunnasta / caxitoistakymende tuhatta merkityt.
Simeon Sucucūnasta caxitoistakymende tuhatta merkityt.
Leuin Sucucunnasta caxitoistakymende tuhatta merkityt.
Jsascharin Sucucūnasta caxitoistakymēde tuhatta merkityt.
Zabulonin Sucucūnasta caxitoistakymēde tuhatta merkityt.
Josephin Sucucūnasta caxitoistakymende tuhatta merkityt
Ben Jamin Sucucūnasta caxitoistakymēde tuhatta merkityt.

Senielkin mine näin/ ia catzo swri Joucko/ iota eikengen lukea woinut/ caikista pacanoista / ia Canssoista / ia Kieleiste seisouan Stolin edes ia Caritzan edhes puetetut walkeisa Waateisa/ ia Palmut heidē Käsisens/ Ja he hwsit swrella änelle sanoden/ Terueys olcohon henelle ioca jstupi Stolilla meidhen Jumalan ia Caritzan. Ja caiki Engelit seisoit ymberins Stolia ia nijte Wanhinbita ymberins ia nijte nelie Eleinde/ ia lange sit Stolin eten heiden Casuoins päle/ ia cumarsit Jumalata sanoden/ Amen. Hyuestisiugnaus ia Cunnia/ ia Wisaus ia Kijtos ia Ylistos ia Awu ia Wekewuys ia woima/ olcon meiden Jumalalle ijancaikisehen Amen.

Ja wastasi yxi nijste Wanhimista ia sanoi minulle/ Cutca ouat neme puetetut walkeisa Waateisa ia custa he ouat tulluet? Ja mine wastasin Henelle/ HErra/ sinepe sen tiedhet. Ja hē sanoi minulle/ Neme ouat iotca tulit swresta Waiuasta ia ouat heiden Waatens pesnyet/ ia ouat ne walghistanuet Caritzan Werese. Senteden he ouat Jumalan Stolin edhes/ ia pal ueleuat hende peuelle ia öelle henen Templisans. Ja ioca Stolin

lula istupi/ hen asupi heiden pälens. Eipe he sillen isoa eike Ja noa/ eike mõs Auringoinen lange heiden pälens/ Eike yriken Palauus/ Sille ette se Cariza ioca Stolin keskelle ombi hallit zepi heite/ ia iohdatta heite sen Eleuen Wesilechtein tyge/ Ja Esa 25. Jumala ombi poisquiuaua caiki kynelit heiden Silmistens.

VIII. Lu.

JA coska hẽ auasi sen se itzemennen Jnsiglin / tuli waickenos Taiua sa lehes polen hetkie. Ja mine näin seitzemẽ Engelite iotca ast uit Jumalã eteen/ ia heile annetin seitzemẽ Basimata. Ja yri toi nen Engeli tuli/ ia sei soi Altarin edes / ia henelle oli cullainen Pyhen saunastia / ia henelle annetin palio makea haiua/ette hes nẽ andaman piti caike in Pyhein Rucorista sen cullaisen Altarin päle Stolin edes. Ja sen makeã haiun Sa uw Pyhein Rucori-

ſta yleſnouſi Engelin Kädheſte Jumalan eteen. Ja ſe Engeli otti Pyhenſaunaſtian ia teutti ſen Altarin Tuleſta / ia heitti alas Maan päle. Ja nin tapactuit Pitkeiſet ia änet / ia lemauxet / ia Maanieriſtoxet.

Ja ne ſeitzemen Engelite ninen ſeitzemen Baſunan canſa hangitzit heidhens Baſunilla ſoittaman. Ja ſe Enſimeinen Engeli Baſunalla ſoitti / ia tuli Racket ia Tuli weren canſa ſeghoitettu / ia ne heitettin Maan päle. Ja ſe colmas oſa puiſta yleſpaloit / ia caiki Wihreinen Rooho yleſpaloi.

Ja ſe toinen Engeli Baſunalla ſoitti / Ja Merehen heitettin ninquin yri ſuri woori Tuleſa palaua. Ja ſe colmas oſa Mereſte tuli Wereri / ia colmas oſa Eleueiſiſte Lodocappaleiſta iotca olit Mereſe poiſcoolit /

coolit Ja colmas osa Hahdheista hucastui.

Ja se colmas Engeli Basunalla soitti/ ia yri swri Techti Tainasta langesi/ paistaua ninquin Tulen soitto/ ia langesi pále colmanen ósan Rymeiste ia Wesilechteiste. Ja sen Techden nimi cuzutan Coirooho.

Ja se colmas osa muutui Coirohori/ Ja monda Inhimiste cooli wesiske/ ette he olit nin haikeari tehdyt.

Ja se nelies Engeli Basunalla soitti/ ia colmas osa Auringoiseska lóótin/ ia colmas osa Cuuska/ Ja colmas osa Techdeiste/ nin ette colmas osa heiste pimensi/ ia colmas osa peiueste ei walgaisnut/ Ja óste samalmoto. Ja mine náin ia cwlin ydhe Engelin keskelle Tainasta lendenen ia sanouan swrella ánelle/ Ve/ Ve/ Ve asuuais

ten Maan pále/ninen muinen colmē Engelein Basunan ánis-
ste iotca wiele Basunoilla soittaman pite.

IX. Lucu.

IA se Wides Engeli Basunalla soitti/ia mine negin Techden Taiuasta putouā Maan pále/ia annettin henelle sywuydhē Caiuoin Auain. Ja hē auasi sywuydhen Caiuon/ia Caiuō Sauwyleskeui/ninquin swren wghnin Sauw/ia Auringoinen pimestui ia Tuuli sijte Caiuon Sauusta. Ja Sauusta wloslexit Metzesircat Maan pále/ia heille annettin woima ninquin Scorpiot Maan pále woimā piteuet. Ja sanot tu oli heille/ettei heiden pitenyt wahingo

ittaman

ittaman Rooho Maan päle eike miten wiherieiſte/eike ychten puuta/waan ainoaſta Inhimiſie/ioilla ei ole ſe Jumalan Inſigli heiden Otziſans. Ja ſe annettin heille/ettei heiden pitenyt tappaman heite/waan heite waiuaman Wÿſſi Tucautta/Ja heiden waiuaturens oli quin Scorpionin waiuaus/coſka hen on iongun Inhimiſen piſtenyt. Ja nine Peiuine etziuet Inhimiſet Coolemata/ia euet hende leudhe/pyteuet mõs coolla/waan Coolema poiſpake nepi heiſte.

Ja ne Metzeſircat ouat ninẽ Oritten caitaiſet iotca Sotan walmiſtetut ouat/ia heiden päedhens päle ninquin Crunut/Cullã motoiſet/ia heiden Caſuons ninquin Inhimiſtẽ Caſuot/ia heille olit Hiuret/ninquin Waimoin Hiuret/ia heiden Hambãſa/olit ninquin Jalopeurain/ia oli heille Pantzari ninquin rauta pantzarit/Ja heidẽ Sÿpeins Hawina/ninquin Rataſten ki-

tuma/cusa monda Ze uoiska Sotahan ioox euat. Ja heille olit pyr sket/ninquin Scorpio illa/ ia Neulaiset olit heidhen pyrstisens/ ia heidhen woimans oli wahingoittaman Jn himisie wijsi Cucaut ta. Ja ombi heidē pā lens Kuningas se Sy wudhē Engeli / iōga Nimi on Ebreittein ♣ Abaddon/ ia Gre kitein ombi henen Ni mens Apollijon. Yri Ve ombi edhesmen nyt/ Catzo / wiele tule uat cari Ve sen ielkin.

Ja se cudhes Enge li/ Basunalla soitti/ ia mine cwlin ydhen ā nen nijlde nelielde Cul laisen Altarin Culmil da/ioca ombi Juma lan Silmein edhes/ sa nouan sille cudhenel le Engelille iolla Basuna oli/ pāste ne nelie Engelite/ ioca si dhotuna ouat sijne swers Kymise Euphratis. Ja ne nelie En gelite pāsketin/ ioca walmit olit hetkeri/ ia Peiuexi/ ia Cwcau dexi/ ia Wodheri ette heidē tappamā piti colmanē osā inhimi siste. Ja ninē Katzasmieskē Sotaueien lucu olit mōda tuhatta kerta

♣ Abaddon a/ pollijon/ turmeli a eli cadhottaia.

kerta tuhat/ia mine culin heiden lugũſa/ia ſillens mine nãin ne Orit Nãghoſa/ia iotca heiden pãlens iſtuit/heille olit tuliſet ia Kellaiſet ia Tulikiueiſet Pantzarit/ia Oriten Pããt olit ninquin Jalopeurain pããt. Ja heiden Suuſtans wloſkieui Tuli ia Sauwo ia Tulikiui. Neiſte colmiſta Witzauriſta tapettin colmas oſa Inhimiſiſte/ Tuleſta Sauuſta/ ia Tulikiueſta iotca heiden Suuſtans wloſkieuit/ Sille ette heiden Woimanſa oli heiden Suuſanſa/ ia heiden Pyrſtiſens. Sille heiden Pyrſtens olit Kermein moodhoiſet/ Ja heille olit pããt ioilla he wahin goitit.

Ja mwdh Inhimiſet/iotca eiuet ole tapetut neille witzauril la/ eike Paranoſta tehnyet heidhen Kättens Tõiſte / etteiuet he cumartanuet Pirunloomia/ia Cullaſia/ Hopiaiſia/ Waſkiſia/ Kiuiſie ia puiſia Epeiumaloita/ Jotca eike nehdhe woi eike ewlla/ eike kieudhe/ Ja eiuet mõs Paranoſta tehnyet heidhen Murhiſtans/ eike welhoudheſtans / eike Hauriuxeſtans / eike warcauxeſtans.

X. Lucu

IA mine nãin ydhen toiſen wãkeuen Engelin Taiuaſta alaſtuleuan / ſe oli Piluelle puetettu/ ia Taiuan Cari ylitze henen Pããens / ia henen Caſuonſa oli ninquin Auringo/ Ja henen Jalghanſa ninquin Tulen Pilarit. Ja oli henen Kãdheſens auoin Kiriatinen/ Ja pani henen oikean Jalcans Meren pãle/ Ja ſen waſeman Maan pãle/ia hwſi ſwrella ãnelle ninquin Jalopeuran Kiliulla. Ja coſka hẽ hwſi / puhuit ne ſeitzemẽ Pitkeiſte heiden ãneſe. Ja coſka ne ſeitzemen Pitkeiſte olit puhunuet heiden ãnenſe/ nin tactoin mine ne kirioitta. Ja mine ewlin ydhen ãnen Taiuaſta ſanouan minulle/ Inſiglitze mite ne ſeitzemen Pitkeiſte puhuit ia ele nyte kirioita.

P. Johanneseu

Ja se Engeli ionga mine nåin seisouan Meren påle ia Maā påle/ylesnosti Kådēs Taiuan pein/ia wannoi sē Eleueisen ijācai kisesta ijancaikisehen påle/sen ioca Taiuan oli loonut ia ne mite henese ouat/ Ja Man ia ne mite henese ouat Ja Meren/ia mite henese ouat/ ettei sillē Aica enembe oleman pidhe/Waan sen seitzemennen Engelin ånen Peiuene/ coska hē rupe Basunalla soittaman/nin pite Jumalan Salaudhē teu tetemē/ Ninquin hen on ilmoitanut palueli ains ia Prophetains cautta.

Ja mine cwlin taas yden ånen Taiuasta minun cansani puhnuan/ia sanouan/Mene ia ota se auoin Kiriainen Engelin Kådheste/ioca seisopi Meren ia Maan påle. Ja mine menin Engelin tyge ia sanoin/Anna minulle se kiria/ ia hen sanoi minulle/ota ia sō yles ia sen pite caruasteleman sinun Watzas/waan sinun Suusas henen pite oleman makean

ninquin

minquin Hunaian. Ja mine otin ſen Kiriaiſen Engelin Kädeſte/ia ſen yleſſöin/ia ſe oli makea minun Suuſani minquin Hunaia. Ja quin mine olin ſen yleſſönyt/caruaſteli ſe minun Watzani. Ja hen ſanoi minulle/ taas ſinun tule Propheterata Canſſoille/ia Pacanoille/ia Kielille/ia monille Kumingaille.

Ja minulle annettin yxi Rooco/minquin ſauua/ia ſanotin minulle. Nouſey'es/ia mitta Jumalan Templi ia Altari/ia ne iotca heneſe cumartauat. Mutta ſe ſiſelmeinen Chori Templiſte wloſſöxe/ia ele ſite mitta/Sille ette ſe ombi annettu Pacanoille/ia ſen pyhen Caupungin he tallauat/cariwidhet tekymende Cwcautta.

Lucu XI.

JA mine annan cadhelle minun Todhiſtaialleni/ia heidhen pite Propheterenan tuhat caritata ia cwſikymende peiue/puetetut Säkeille. Neme ouat cari Oliopuuta/ia cari Pluſia/ſei ouaiſet Maan Jumalan Caſuon edheſe. Ja ios iocu heite tacto wahingoitta/nin wloſkieupi Tuli heiden Suuſtanſa/ia yleſſöpi heidhen Wiholiſes. Ja ios iocu tactopi heite wahingoitta/nin tule hen tapetta. Neille ombi woima Taiuaſta ſulkea/ettei ſataman pidhe nijne peiuine quin he Propheterauat/ia heille ombi woima wetten päle mwtta ne Wereri/ia lömen Maan caikinaiſilla Witzaurilla/nin wſein quin he tactouat.

Ja coſka he heidhen Todiſtoxens loputanuet ouat/nin ſe peto ioca Sywuydheſt yleſaſtui/pite heiden cäſans Sotapitemē ia heite ylitzeuoittamā ia tappamā heite. Ja heiden Ruminſa pitemacamā ſen ſwrē Caupungin Catuilla/ ioca cutzutan hē geliſeſta Sodoma ia Egiptus/cuſa mös meidhen H ERran

Ristinnaulittu on. Ja pite näkemen mwtamat Sucucunnista / ia Canssoista / ia Kieliste / ia Pacanoista / heiden Ruminsa colme peiue ia ydhen polen / ia eiuet he salli heiden rumihitansa Hautoin panda. Ja iotca Maan päle asuuat / iloitzeuat ia remuitzeuat heiden pälens / ia Hercust eleuet / ia Lahioia keskenens lehetteleuet / Sille ette neme caxi Prophetat / adhistelit nijte iotca asuit maan päle.

Ja colmen Peiuen pereste ia polen / meni heidhen sisellens se Elemē Hengi Jumalalda / Ja he seisoit heidē Jalcains päle / ia swri Pelco langeisi heiden pälens iotca heite näit. Ja he cwlit swrē Aᵉnen taiuast sanouā heille / Ylesastucat tēne. Ja he ylesastuit Taiuasen Piluese / ia heiden Wiholisens näit heite. Ja samalla hetkelle tapactui swri Manieristus / ia kymenes osa Caupūgist mahā lāgesi. Ja tapettin sine Manieristoxesa seitzementuhanē Inhimistē Nimi / ia ne mwd hēmestuit / ia annoit Taiuan Jumalalle Cūnian. Se toinē We ombi edes mēnyt / Catzo / se colmas We pian tulepi.

XII. Lucu

JA se seitzemes Engeli Basunalla soitti/Ja swret änet ewluit Taiuasa/sanoden/Temē Mailman Waldacunnat ouat meidhen Herrale ia henē Christusellēs tulluet/ia henen pite hallitzeman ijancaikisesta ijancaikisehen. Ja nelie colmatkymende Wanhinda iotca Jumalan edhes heiden Stolins pāle istuit/langesit heiden Casuons pāle/ia cumarisit Jumalata sanodhen/ Me Kij temme sinua HERRA Caikiualdias Jumala ioca olet/ia olit/ia tuleua olet/Ette sine olet ottanut sinun swren Woimas ia Hallitzit/ia Pacanat ouat wihastunuet. Ja sinun Wihas on tullut/ia ninen Coolutten aica/ette heiden pite Domittaman/Ja ette sinun Palueliais Palca maxetan/Prophetain ia Pyhein/ia ninen iotca sinun Nimies pelkeuet/Pienille ia Swrille/ia cadhottamaam nijte iotca Maan turmeluet ouat.

Ja Jumalan Templi aukeni Taiuasa/ia henen Testamentins Arcu nectin henen Templisens/ia tapactuit Leimauxet/ia Ä'net/ia Pitkeiset/ia Maanieristoxet/ia swret Rakeet.

Ja swri Mercki ilmestui Taiuasa/yri Waimo puetettu Auringoisella/ia Cw henē Jalcains alla/ia henē pāns pāle yri Crunu cadhestoistakymenest Tecdheiste. Ja se oli raskas/ia hwsi/ia oli synnyttemisen kuus/ia piti swren waiuan synnytteisens. Ja nägyi toinē mercki Taiuasa/ia catzo/swri Ruskia Lohiker mestolla oli seitzemen päte ia kymenē Sarue/ia henen päidhens pāle seitzemen Crunua/ia henen pyrstens weti colmanē/ossan Taiuan Tehdhiste/ia heitti ne Maan pāle.

Ja se Lohikerme seisoi Waimon edes/ioca oli synnyttemellens/senpāle ette coska hen olis synnyttenyt/ylesſöis henē Lapsens. Ja hen synnytti Pilti poighan/ioca caiki pacanat piti

Hallitze

Hallitzemã Raudhai sella witzalla. Ja henen Poicas temmattin Jumalan tyge ia henen Stolins tyge. Ja se Waimo pakeni Corpehen/cusa henelle Sia oli Jumalalda walmistettu/ Ette hẽ sijne caitaisin tuhat ia caxisata ia cwsikymende peiue.

Ja tapactui swri Sota Taiuaas/ Michael ia henen Engelins sodhit Lohikermen cansa. Ja se Lohikerme sodhei ia henen Engelins/ia eiuet he woittamuet/ Eike heidhen Siansa enemin leutty Taiuas. Ja se swri Lohikerme/ se wanha Mato/ ioca cutzutan Perkelexi ia Satanaxi/ oli vlos heitetty/ioca coco Mailman Pirin wiettelepi/ia oli heitetty Man pále/ia henen Engelins olit mõs henen cansans sinne heitetyt.

Ja mine cwlin swern A^e^nen sanouan Taiuasa. N yt ombi se Terueys/ia Woima/ia Waldacunda ia Weki meidhen Jumalan ia henen Christusens/ette se wlosheitettu on ioca meiden

welle

Welieden pále öte ia peiue cannoi Jumalan edhes. Ja he ouat henen woittanuet Caritzan Weren cautta / ia henen Todi stoxen Sanan tedhen / Ja eiuet he heiden Hengens racastanu et Cooleman asti. Senteden te Taiuat iloitcat / ia iotca asutta heisse. We Maan ia Meren asuuille / Sille ette Perkele alasastupi teidhen tygenne / pitedhen swren Wihan / tieten henellens oleuan wehen Aica.

Ja sijttequin Lohikerme näki ette hen oli Mahan heitetty / nin hen wainosi site Waimoa / ioca sen Piltin synnytti. Ja sille Waimolle annettin caxi Sipie / ninquin swren Cotcan / ette henē piti Corpehen lendemē henen Siahansa / cusa hen eläteten yhden aian / ia caxi aica / ia polen aica sen Kermen Casuon edheste. Ja se kerme wlospuuskasi Suustans Wette Waimon ielkin ninquin Cosken / ette hen olis henen wpottanut. Mutta Maa autti site Waimoa / ia auasi Suuns ia poisserpi sen Cosken ionga se Lohikerme henē Suustans wlospuuskasi. Ja se Lohikerme wihastui site Waimoa wastan / ia poismeni sotiman mwinen cansa henen Siemenestensa / iotca ketkeuet Jumalan Keskyt / ia piteuet JESVSEN Christusen Todhistoxen. Ja hen seisoi Meren Sannan pále.

XIII. Lucu.

IA mine näin Mereste Pedhon ylesastuuan / iolla oli seitzemen Pääte ia kymmenen Saruia / ia henen Sarueins pále kymmenen Crunua / Ja henen Päidhens pále pilcan Nimi. Ja se Peto iónga mine näin oli Pardin motoinen / ia henen Jalghans ninquin Carhun Käpelet / ia henen Suuns ninquin Jalopeuran Suu. Ja se Lohikerme annoi sille henen woimans / ia henen

nen Stolins ia ſwren wäen. Ja mine näin yhden henen Päiſtens nunquin ſe olis cooliari Hawoittu / ia henen colema Hauans parani. Ja coco Mailmä pÿri ihmetteli ſite Petoa / ia cumarſit Lohikermette ioca annoi Pedholle woiman / ia he cumarſit Petoa ia ſanoit / Cuca ombi ſen Pedhon caltainen? Ja cuca woipi ſotia henen waſtanſa?

Ja henelle annettin Sun puhumahan ſwria ia Pilcoia / ia oli henelle annettu woima ette ſen piti henelle pyſymen cari wÿdhetkymende Crucautta. Ja ſe auaſi henen Suuns Pilcoia puhuman Jumalata waſtan / Pilcamahan henen Nimenſe ia henen Maianſa / ia nÿte iotca Taiuas aſuuat. Ja henelle oli annettu ſotia Pyhein canſa / ia woitaman heite. Ja henelle annetin woima päle caikein Sucucũdain / ia Canſſain / ia Kielen / ia Pacanan. Ja caiki iotca Maaſa aſuuat cumarſit hende / ioinenga Nimi ei ole kirioitettu

Caritzan

Caritzan Elemen Kirias/ioca tapettu ombi Mailman alghusta. Jos iolla on Corua se cwlcan. Joca Fangiuxeen Wiepi/ se Fangiuxeen menepi/ Joca Miekalla tappa/se tule Miecalla tapetta. Tesse ombi Pyhein Kersimus ia Vsko.

Ja mine nåin toisen Pedhon ylesastuuan Maasta/ia henelle oli caxi Saruea Lamban modhoitzet/ ia puhui ninquin Lohi kerme/Ja se teki caiken Woiman sen Entisen Pedhon edes/ ia se teki Maan ia iotca henese asuit/ cumartaman site ensimeiste Petoa/ionga coolema Haua paranut oli. Ja tekepi swria Merckie/ ette se mös Tulen tekepi Taiuaasta langeman Inhimisten eten/ia wiettelepi Asuuita Maan påle Merckein tedhen/ iotca henelle annetut olit tekemen Pedhon edhes/ ia sano nijlle Maasa Asuuille/ette he tekisit Pedhon Cuuan/iolla oli Miecan Haua ia oli Eleuexi tullut.

Ja se annettin henelle/ ette henen piti andaman Hengen Pedhon Cuualle/ia ette Pedhon Cuuan piti puhuman/ia tekemen/ette iocainen quin ei Pedhon Cuua cumardaisi/piti tapettaman. Ja teki caiki tyni/ ne Pienet ia Swret/ ne Rickat ia Kieuhet/ne Wapat ia Palueliat ottaman Lighanmerkin heiden Oikean Kåtens taicka heiden otzijnsa/ia ettei kengen woinut osta ia mydhe/iolla ei se Licamereki ollut/ taica Pedhon Nimi/eli henen Nimense lucu. Tesse ombi Wisaus. Jolla ombi Ymmerdhys/ se laskecan Pedhon lugun/Sille se ombi ydhē Inhimisen lucu/ia henen lucunsa ombi Cwsisata Cwsikymende ia Cwsi.

XIIII. Lucu.

Ja

IA mine nåin/ia catzo/yxi Caritza seisoi Syonin Wooren påle/ia henen cansans sata ia nelie ia neliekymende tuhatta/ioilla oli heiden Jsense Nimi kirioitettu heidhen Otzisans. Ja mine cwlin A^e^nen Taiuasta/ninquin palioin Wettein A^e^nen/ia ninquin swren Pitkeisen A^e^nen. Ja se A^e^ni ionga mine cwlin/oli ninquin Candelen Leicarin iotca heiden Candeleitās leikitzeuat. Ja weisasit ninquin wtta Wirtte Stolin edhes/ia neliē Eleimen edhes/ia Wanhinden. Ja eikengen woinut oppia site Weisua/paitzi nij te sata ia nelie ia neliekymēde tuhatta/iotca ostetut ouat Maasta. Neme ouat/iotca ei Waimoin cansa ole saastutetut. Sille he ouat Neitzet/ia noutauat Caritzata cuhunga hen menepi. Neme ouat ostetut Jnhimisilde Jumalalle ia Caritzalle Wtiseri/Ja heiden Suusans ei ole leuttu petosta/Sille he ouat ilman Saastautta Jumalan Stolin edhes.

Ja

Ja mine näin toisen Engelin lendemen keskitze Taiuan lepitze/ iolla oli se ijancaikinen Euangelium/ ilmoittaman nijlle iotca Maan päle istuuat ia asuuat/ ia caikille Pacanoille ia Sucucunnalle/ia Kielelle/ia Canssalle/ia sanoi swrella Änelle/ pelietke Jumalata ia andacat henelle Cunnia / Sille ette henē Domions hetki ombi tullut/ ia cumartacat hende / ioca teki Taiuan ia Maan ia Meren ia Wetteinlectet.

Ja toinen Engeli noudhatti sanoden/ Se langesi/ Se langesi / Babilon se swri Caupungi / Sille ette hen oli henen Hoorudhens winalla iottanut caiki Pacanat.

Ja colmas Engeli noudhatti heite/ sanoden swrella Änelle/ Jos iocu cumarta Petoa ia henen Cuuans/ ia ottapi sen Licamerkin henē Otzahāsa taicka henē Kāteēse/ ia sengin pite iomā Jumalā Wihan Winasta/ ioca siselwodhatettu ia selkie ō bi henen Wihansa Calkisa/ ia hen pite pinattaman Tulella ia Tulikiuelle Pyhein Engeleitten edhes / ia sen Caritzan edhes. Ja heiden Pinansa Saw pite ylesastuman ijancaikisesta ijancaikisehen. Ja ei ole heille Lepoa peiuelle taica Oelle/ iotca Petoa cumartauat ia henen Cuuansa/ Ja ios iocu ombi henen Nimense Licamerckin ottanut. Tesse ombi pyhein Kersimus. Tesse ne ouat iotca pitenet Jumalan Keskyt ia JESVSEN Vskon.

Ja mine ewlin Änen Taiuasta sanouan minulle/ Kirioita/ Autuat ouat ne Cooluet/ iotca Herrasa coleuat teste'ehin. Jia/ Hengi sanopi/ ette heiden pite lepemen heiden Tōistens/ Sille ette heiden Tekonsa noudhattauat heite.

Ja mine näin/ ia catzo/ yri walkea Pilui/ ia Piluen päle istuuā Inhimisen Poian modoisen/ nōga Pääse oli Cullainē Crumu/ ia henen Kädhesens terenen Sirpin. Ja toinē Engeli wloslexi Templiste/ hutadhen swrella änelle sen Piluē päle istuuaisen tyge/ Paiska Sirpilles ia leicka/ Sille ette sinulle tuli hetki leica

taxes/Sille ette Elo Maan påle ombi quiuaxi tullut. Ja iocaistui Piluen påle/paiskasi Sirpillēs Maā påle/ia Maa tuli poisleicatuxi.

Ja toinen Engeli wloslexi Templist/ioca Taiuahas on/iolla mōs oli tereue Wicade. Ja toinen Engeli wloslexi Altarista/iolla oli woima Tulē påle/ia hwsi swrella Anelle sen tyge iolla oli se tereue Wicade/ia sanoi/ Paiska sinun tereuelle Wicadellas ia ylesleica ne Winan Oxan wersodh Maan påle/ Sille ette henen Mariansa ouat kypset. Ja se Engeli paiscasi tereuen Wicadens Maan påle/ ia ylesleicasi ne Maan Winatarhat/ia heitti ne Jumalan Wihan swreē Cooppan. Ja se Cooppa poliettin wlcona Caupungista ia weri Coopasta wloslexi/haman Oritten Suizein asti tuhanen Cwdhen sadhan Wacomitan mōte.

XV. Lucu

Ja

A mine näin toisen Merckin Taiuasa/ se oli swori ia ihmelinen. Seitzemen Engelite ioilla oli ne seitzemen wimeiste witzausta/ Sille ette nijlle ombi teutetty Jumalan Wiha. Ja mine näin ninquin Clasisen Meren Tulella seighoitetum/ ia ne ioica woiton sanuet olit Pedhosta/ ia henen Cuuastans ia henen Lijcamerckistens/ ia henen Nimēse lughusta/ seisouan Clasisen Meren pälel/ ia pidhit Jumalan Candelet ia weisasit Mosesen Jumalan paluelian Wirtte/ ia sen Caritzan Wirtte sanoden/ Swret ia Ihmeliset ouat sinun Tekos/ HErra Jumala Caikiualdias/ oikiat ia totiset ouat sinun Ties sine pyhedhen Kuningas. Cuca ei pelke sinua Herra ia sinun Nimees ylistes: Sille ette sine yxinēs Laupias olet/ sille ette caiki Pacanat tuleuat/ ia cumartauat sinū Casuos edese/ Sille ette sinū Domios ouat iulgistetut.

Sitelehin mine näin/ Ja Catzo/ nin auattin se Todhistoxen Maian Templi Taiuasa/ ia wloslerit Templiste ne seitzemen Engelite/ ioilla ne seitzemen Witzausta olit/ puetetut puctalla ia kirckalla Lijnawattela/ Ja ymberinsuōtetyt heidē Rinnāsa Cullaisilla Wōille. Ja yxi nijste nelieste Eleimiste/ annoi nijlle seitzemelle Engelille/ seitzemē Cullaista Malia teunens Jumalan Wihasutta/ Joca elepi ijancaikisesta ijancaikisehen. Ja se Templi teutetin Sauusta Jumalan Herraudhesta/ ia henen Auwostans/ ia eikengen woinut siselle kieude Templin sihenasti/ quin ne seitzemen Engelin Witzausta tulit teutetuxi.

XVI. Lucu.

A mine ewlin sworen änen Templiste/ sanouan nijlle seitzemelle Engelille/ mēgette ia wlosuodhatacat ne Jumalā wihan Malia Maan päle.

Ja se ensimeinen Engeli poisimeni/ ia wlosuodhatti henē Maliās maan päle. Ja tapactui paha ia heiw Haaua Jn

himiſten pâle / ioilla oli pedhon Lîjcamerki / ia nijlle iotca ſen Cuua cumarſit.

Ja ſe toinẽ Engeli vlo ſwodatti henẽ Malias Merehen / ia ſe tuli nin cutta coolndhen We ri / ia iocaitzet eleuciſet Stelut Coolit Mereſe

Ja ſe colmas Enge li wloſuodhatti henen Malians Rymihin / ia wettein Lectein / ia ne tulit Wererı. Ja mine cwlin ſen Engelin ſa nouan / Herra ſine olet wanhurſkas / ioca olet / ia ioca olit / ia Pyhe / ettes nemet domitzet. Sille he ouat pyhein ia Prophetain Weren wloſwodhatanuet / ia werta ſine annoit he ille iodha / ſille he ouat ſihen mahdoliſet. Ja mine cwlin toiſen En gelin Altariſta ſanouã Jia / Herra Caikiwal dias Jumala / ſinun do mios ouat Totiſet ia oikeat.

Ja ſe nelies Engeli wloſwodhatti henen Malians Auringo hon / ia annettin henelle Inhimiſie waiuata Heltelle Tulen cautta. Ja Inhimiſet tulit palauaxi ſwreſta helteſte / ia pilca

ſit

sit Jumalan Nimen / iolla oli woima neinen witzausten pále / ia eiuet tehnyet paranosta synneistens / ette he olisit andanuet henelle Cunnian.

Ja se widhes Engeli wlosuodhatti henen Malians / sen Pedhon Stolin pále / ia henen waldacundans tuli pimiexi / ia he rickipureskelit heiden Kielense kiwuillans / ia pilcasit Jumalan Taiuasa heiden kiwunsa tedhen / ia heiden Hauains tedhen / ia eiuet tehnyet Paranosta heiden Teghoistans.

Ja se cwdes Engeli wlosuodhatti henē Malians / sen swrē Kymin Euphratin pále / ia sen Wesi poisquiuettui / senpále ette Walmistettemā piti Kuningastē tiete Auringoisen coitumasta. Ja mine náin sen Lohikermen Suusta ia sen Pedon suusta ia sen Falskin Prophetā Suusta / wloslecteuē colme rietta Hengie Sāmacaiden motoiset. Sille ette he ouat Perkeleitē Henget iotca tekeuet Merkie / ia wlosmeneuet Kuningastē tyge Maan pále / ia coco Mailman Pirin pále / heite cocoman Sotahan / sine swrena caikiualdian Jumalan peiuene. Catzo / mine tulen / ninquin Warghas / Autuas ombi se ioca waluopi ia ketkepi henen waatens / ettei hen alasti waella / ia henen hápeuttens nákisi. Ja hen ombi heite coghonut sihen Sian / ioca cutzutan Ebreittein Harmagedon.

Harmagedon / Se on / cadote tut Sotiat / kir ottu Sodan hangitus / eli on nettomat Sotamiehet.

Ja se seitzemes Engeli wlosuodhatti henen Malians Twlehen / ia wloslexi Taiuasta yxi swri A^e^ni Stolista ioca sanoi / Se ombi teety. Ja tulit ánet ia Pitkeiset ia Leimauxet ia swri Manieristus tapactui / ionga caltainē ei ole ollut sijttequin Inhimiset tulit Maan pále / Semmotoinen Maanieristus nin suri. Ja se swri Caupungi tuli colmexi osaxi / ia Pacanidhen Caupungit langeisit. Ja se swri Babilon tuli muistoxi Jumalā edes / ette hen annais henelle Wina Calkin sijte henen Hirmulisen Wihansa Winasta. Ja caiki Loodhot pakenit / ia ei ychten Woorda leutty. Ja swri Raghe ninquin leiuisken raskaus / alas langes Taiuahasta Inhimistē pále. Ja ne Inhimiset pilcasit Jumalata Racken witzauxen teden / Sille ette henen witzauxens oli sangen swri.

P. Johannesen XVII. Lucu

IA tuli yxi nijste seitzemiste Engeliste/ ioilla ne seitzemen Malia oli/ puhui minun cansani ia sanoi minulle/ Tule/ mine osotan sinulle sen swren Porton Domion/ ioca jstupi palioin wettein pále/ ionga cansa mā Kuningat ouat Hauristelluet/ ia ne iotca Maan pále asuuat/ ouat ioopunuet henen Hoorudens winasta. Ja hen wei minua Hengese Corpehen. Ja mine náin Waimon istuuan ydhen werencaruaisen Pedhon pále teunens pil can Nimeie/ iolla oli seitzemen Pááte ia kymmenen Saruia.

Ja se Waimo oli watettu Purpurilla/ ia Werencaruaisella/ ia ylicullattu Cullalla ia calleilla Kiuille ia Perleile/ ia piti Kádhesens Cullaisen Pullan/ teunne cauhistosta/ ia henen Horudhens

dhens rietautta. Ja henen Otzasans se Nimi kirioitettu/ Salaus se swri Babilon/ se Horudhen Aiti/ ia caiken Cauhistoren Maan päle. Ja mine näin sen Waimon Joopunnna pyhein ia JEsusen Todhistaiain Wereste. Ja mine ihmectelin sangē/ coska mine sen näin.

Ja se Engeli sanoi minulle/ miti sine ihmectelet? Mine sanon sinulle sen Waimon Salautta/ ia sijte Pedhosta ioca hen de candapi/ iolla on seitzemen Pääte ia kymmenen Saruea. Se Peto iongas näit/ ombi ollut/ ia ei ole/ ia se ombi iellens yleskuleua Sywuydhesse/ ia pite menemen cadhotoreen/ Ja ne ihmeteleuat iotca Maan päle asuuat/ ioinenga Nimet ei ole kirioitetut Elemen Kiriasa Mailman alghusta/ Coska he näkeuet sen Pedhon ioca oli/ ia ei ole/ waicka hen quitengin on. Ja tesse ombi Mieli iohonga Wisaus taruitan.

Ne seitzemen Pääte ouat seitzemen Woorda/ ioinenga päle se waimo istupi/ ia ne ouat seitzemen Kuningast. Wijsi ouat langenuet/ ia yri ombi/ ia se toinen ei ole wiele tullut/ ia cosca hen tulepi/ pite henen wehen aica pysymen/ Ja se Peto ioca oli/ ia ei ole/ se ombi se cadheras/ ia ombi nijste seitzemeste/ ia menepi Cadhotoreen. Ja ne Kymmenen Saruia iotcas näit/ ne ouat kymenen Kuningast/ iotca eiuet wiele waldacunda sanuet ole/ Mutta ninquin Kuningat he saanat Woiman ydhelle Hetkelle/ sen pedhon cansa. Neille ombi yri Nemo/ ia anda uat heidhen woimansa ia wäense sille pedholle. Neme sotiuat Caritzan cansa/ ia Caritzan pite woitaman heite/ Sille ette hen on caikein HErrain HErra/ ia caikein Kuningaidhen Kuningas/ ia henen cansans ne cutzutut ia woloualitut ia vskoliset.

Ja hen sanoi minulle/ ne wedhet iotca sine näit/ cusa se porto isku päle/ ouat Canssat ia Jouckot/ ia pacanat ia kielet. Ja ne kymmenen Saruia/ iotca sine Pedhosa näit/ ne pite wihaman site portoa/ ia pite henen häuittemen/ ia alastomaxi teke-

men/ Ja heidhen pite ſömen henen Lihaſa/ia ſen he Tulellay-leſpoltauat/Sille ette Jumala ombi andanut heiden Sydhemihins / tekemen henen Soſions ielkin/ia tekemē yden Tadhon/ette he andauat heidē waldacundans Pedholle ſihenaſti ette Jumalan Sanat tulenat tentetyri. Ja ſe Waimo ionga ſine näit/ ombi ſe ſwri Caupungi/iolla ombi waldacunda ylitze Maan Cunningaidhen.

XVIII. Lu.

A ſitelehin nuine näin toiſen Engelin alaſtuleuā Tainahaſt/iolla oli ſwri woima/ia Ma walghiſtui henen Kircaudheſtans. Ja

Eſai 21. Jerem 15. welos hwſi wäellä ia ſwrella änelle ia ſanoi/lägennut on/langennut on/ſe ſwri Babilon/ia ombi tullut Perkeleiten Aſuumari/ Ja caikein Rietaiſten Hengein Ketkäri/ia caikein Rietaiſten ia Tylkiein Linduin ketkäri/Sille ette henen Hoorudhens Wihan

han Winaſta ouat caiki pacanat ioonuet / Ja Kuningaat Maan pále ouat henen canſans Hauriſtelluet / Ja Caupamit het Maan pále ouat ricaſtunuet henen ſwriſta Hercuiſtans.

Ja mine ewlin toiſen ánen Taiuaaſta ſanouan / Te minun Canſſani / wloſimengette Heneſte / ettei te oſaliſeri tuliſi henē ſynneiſtens / ſenpále ettei te iotaki ſaiſi henen Witzauriſtans / ſille ette henē ſyndinſe ouat wlottunuet haman Taiuaſen aſti Ja Jumala muiſta henen wárydheins pále. Maracat henelle / minquin Hángi maroi teille / ia kerdhacat henelle carikerdhaiſet / henen Tóidhens ielkin. Ja mille Calkilla hen teille ſiſellepani / ſiſelpangat henelle carikerdhaiſeſta. Quingapalio hen itzens Cunnialiſeri teki / ia Hercuiſa oli / Ninpalio henelle ſiſelpangat pýna ia Jdku. Sille ette hen ſanopi Sydhemeſens / Mine iſtun ia olen Trótingi / ia en ole Leſti / ia em mine Jdkua náe. Senteden yctene Peiuene pite tuleman henen Witzauuens / Coolema / Jdku ia Nelke / ia Tulella henen pite poldetaman / Sille ette wákeue ombi HErra Jumala / ioca henen Domitzeman pite.

Ja pite hende idkemen ia parcunat henen ylitzens Kuningat Maa pále / iotca henen canſans Hauriſtelit ia Hercuiſa elenyet ouat / coſka he nákeuet henen Tulipalons Sawn / ia pite taambana ſeiſoman henen Pinans Pelghon teden ia ſanouat / We / We ſe ſwri Caupungi Babilon / ſe wákeue Caupungi / Sille et te ydhelle Hetkelle tuli ſinun Domios. Ja Caupamiehet Man pále idkeuet ia murectiuat itze heillens / Ettei kēgen enēbi oſta helden warnans Cullan ia hopean warnia / ia callein Kiuein ia ne Perlyt / ia Silki / ia Purpurita ia Werēcarnaiſita / Ja Thimin puuta / ia caikinaſia Aſtioita Norſunluiſta / Ja caikinaiſta / Aſtia callihimiſta Puiſta / ia Malmiſta / ia Raudaſta / ia Marmoriſta / ia Cimametiſte / ia Thimian / ia woidetta / ia Pyhe ſawia Wina / ia Olio / ia Huiuurit / ia Niſun / ia Caria / ia Lambat ia Orit / ia Rattat / ia Rumit / ia Inhimiſten Sieluia.

Ja ne Omenat ioita juum Sielus himoitzepi/ouat sinusta poisueltenyet/ia caiki mite Lihauat ia caunit olit / ne ouat sinusta poisweltenyet. Ja edh sine heite nyt sillen leudhe. Neinē Warudhen Caupamiehet/ iotca heneste ricastunuet ouat/ pite taambana seisoman henen Pinansa pelghon tedhen/idhkeuei set ia murectiuaiset/ia sanouat/ We We se swri Caupungi/ioca puetettu oli Silkille ia Purpurilla/ ia Werencaruaisella / ia Cullalla yldecullattu/ia callila kiuelle/ia Perlille/Sille ette ydel le hetkelle ouat semmotoiset Rickaudhet poissheuitetut.

Ja caiki Skipparit/ia caiki Haarineki/ iotca Laiuoisa asuuat/ia Merimiehet ia iotca Merta prucauat/ seisoit taambana ia hwsit/ coska he Saun henen Tulipalostans nāit ia sanoit/ Cuca ombi temē swren Caupūgin werta? Ja he heitit Mulda heidhen pāidhens pāle ia hwsit/idkit ia murectit/ia sanoit/ We We se swri Caupungi / iossa ricastunuet ouat caiki ioilla olit Laiuat Meresse henen waruistans / Sille ette ydhelle hetkelle hen ombi hāuitetty.

Jhastu Taiuas henen ylitzens ia te pyhet Apostolit ia Prophetit/ Sille ette Jumala domitzi teiden Domiona henen pālens. Ja yri wekene Engeli ylesnosti isoin Kiuē/ninquin Mylykiuen/ia heitti sen Merehen ia sanoi/Telle hembeylle pite heitetemen se swri Caupungi Babilon/ia ei hen pidhe nyt enembe leuttemen. Ja Candelein soittaiten Āni/ ia Laulaiadhen/ ia huilunsoitaiadhen/ia Basunaritten/ei pidhe enemin Sinusa cwluman/ Ja iocainen Wircamies miste custakin wirgasta ei pidhe enemin Sinusa leutemen. Ja Myllyn āni ei pidhe enemin sinusa cwluman/ Ja Kyntile Kyntilialghas ei pidhe enemin sinusa walgistaman. Ja Ylien ia Morsiamen āni ei pide enemen sinusa cwluman / Sille ette sinū Caupamiehes olit pā miehet Maan pāle/ Sille ette sinū Welhodhes cautta ouat caiki Pacanat erynyet/ia henesse ombi Prophetain ia pyhein Weri leutty ia caikein ninen iotca Maan pāle tapetut ouat.

Sitelehin

XIX. Lucu.

SItelehin mine cwlin ninquin swrē Aᶜnen paliolda Cāssalda Taiuahas sanouan/Haleluia. Terueys ia ylistos/ Cunnia ia Woima Olcohon meiden HErran Jumalan/ Sille ette totiset ia wanhurskat ouat henen Domions/ette hen Dominut on sijte swresta Portosta/ioca Maan turmeli Henen Hoorudhellans/Ja ōbi henen palueliains weren sen Kådheste costanut. Ja taas he sanoit Haleluia. Ja se saw yleskieui ijancaikisesta ijancaikisehen. Ja ne neliecolmatkymende Wanhinda/ia ne nelie Eleinde alas langesit/ia cumarsit Jumalata jstuuaista Stolin påle/ia sanoit/AMEN/Haleluia. Ja yxi Aᶜni wloskieui Stolista sanodhen/Kijteket meiden Jumalatan caiki henen paluelians/ia iotca hende pelkåtte seke pienet/ette Swret.

Ja mine cwlin palion Canssan Aᶜnē/ia ninquin swren wedhē Aᶜnē/Ja ninquin swrdhen Pitkeistē Aᶜnet/iotca sanoit/Haleluia. Sille ette Caikiualdias Jumala meidhen HErran ombi waldacunnan omistanut. Jloitcam ia riemuitcam / ia andacam Cunnia henelle/ sille ette Caritzan Håådh ouat tulluet / ia sen Emende walmisti itzens. Ja henelle annettijn henense pukea puctalla ia kijldeuelle Silkille (Mutta se Silki ouat pyhein wanhurskaudhet) Ja hen sanoi minulle / Kirioita/ Autuat ouat ne iotca cutzutut ouat Caritzan Ectoliselle. Ja hen sanoi minulle/Neme Jumalā Sanat totiset ouat. Ja mine langesin henē Jalcains eten cumartaman hende. Ja hen sanoi minulle/ Catzo etet sine site tee/Mine olen sinun/ia sinun weliedhes can sapaluelia /ia ninen ioilla ombi Jesusen Todhistos/Cumarda Jumalata (Sille ette Jesusen todistos ōbi Prophetian Hēgi)

Ja

Ja mine näin Taiuan auatū / Ja catzo / yxi walkia Ori / ia ioca sen pāle istui / cutzutin wskolisexi ia totisexi / ia hē Domitzepi / ia sotipi wāhurskaudhella. Ja henen Silmense ninquin Tulenlieki / ia henen Pāsens monda Crunua / ia piti kirioitetun Nimen / iota eikengen tienyt / waan hen itze. Ja hen oli watitettu Weren prijskatulla watella. Ja sen Nimi cutzutā Jumalan Sana. Ja ne Sotauāet iotca ouat Taiuasa noudhatit hende walkein Orittē pāle / watetut walkella puctalla Silkille. Ja henē Suustans wloskieui cariterinē Miecka / ette henen sille pite lōmen pacanoita / ia henē pite heite Hallitzemā raudaisella witzalla. Ja hen polkepi sen Caikiualdian Jumalan Hirmulisen Wihan Winan Persyn. Ja henelle ombi wateisans ia Lanteisans Nimi kirioitettu Nein / Kuningaiden Kuningas ia / caike in HErrain HErra.

Ja

Ja mine nåin ydhen Engelin seisouan Auringosa ia hen husi surella A'nelle/ia sanoi caikille Linnuille iotca lendeuet Taiuan alla/tulcat ia coconducat sen swren Jumalan Ectoliselle/ sömen Kuningaiden Lihat ia Påmiesten Lihat/ia wåkeueiten Lihat/ia Oriten Lihat/ ia istuuaisten ninen påle / ia caikein wapadein Lihat ia Palueliaitten/ seke piennen ette Swrdhen Lihat.

Ja mine nåin sen Pedhon/ ia Maan Kuningat / ia heiden Sotawekens coghottuna sotimahan sen cansa ioca Orin påle istui/ ia henen Sotauekens cansa. Ja se Peto kijniotetin / ia henen cansans se falski Propheta ioca teki ne merkit henen edesens/ioilla hen wietteli nijte iotca Pedhon Lijcamerckin otit/ ia iotca Pedhon Cuua cumarsit. Neme caxi ouat eleuene heitetyt tulisen Jeruen/ ioca Tulikiues paloi. Ja ne mwdh tapettin henen Miecallans ioca sen Orin påle istui / quin henen Suustās wloskieui/ ia caiki Linnut rauittin heiden Lihoistās.

XX. Lucu.

IA mine nåin ydhen Engelin alasastuuan Taiuahasta/iolla oli Sywuydhen Auain/ ia swren Cahlen henen Kådhesens. Ja hen kijniotti Lohikermen/sen wanhan Madhon/ioca ombi Perkele ia Satanas / ia sidhoi henen tuhanexi wodhexi / ia heitti henen Sywuydeen / ia sulki henen ia insiglasi pålde / ettei henen pidheis enemen Pacanoita wiettelemen/sihenasti quin tuhat wootta teuteten / Ja sitelehin pite henen påstetemen wåhexi hetkexi.

Ja mine nåin Stolit/ ia he istuit ninen påle/ ia heille annet tijn Domio/ia ninen Sielut iotca mestatut olit Jesusen todhistoxen ia Jumalan Sanan teden/ ia iotca eiuet cumartanuet

Petoa

Petoa/ eike henen Cuuansa/ ia eike ottanuet henen Lijcamerckiens heiden Otzinsa taika heiden Käsijnse/ Neme elit ia hallitzit Christusen cãsa tuhat wootta. Mutta ne mwdh Cooluista eiuet wirgonuet/ sihenasti ette tuhat wootta teuteten. Teme ombi se ensimeinen ylesnousemus/ Autuas ia pyhe õbi se iolla on Osa sijne ensimeises ylesnousemises. Ninen påle ei ole sille toisella Colemalla ycten woima / waan he tuleuat Jumalan ia Christusen Papeixi/ ia he hallitzeuat henen cãsans tuhat wootta.

Ja coska tuhat wootta teutetyt ouat nin Satanas påsteten henen Fangiuxestans/ ia wlosmenepi Pacanoita wiettelemen/ iotca ouat nelien Maanculmain påle sen Gog ia Magog heite Sotaan cocomahan/ ioinenga lucu ombi ninquin Meren Sanda. Ja he astuit Maan auarudhen påle/ ia ymberikierfit ninen pyhein cantzit/ ia sen Rackahisen Caupungin. Ja alassãgesi

Gog
Magog

gest Tuli Jumalalda Taiuahaska/ ia ylesſõi heite. Ja se Perkele ioca heite wietteli /heitettin Tulisen ia Tulikiuisen Jeruen/ iossa seke se Peto ette se salski Propheta oli / ia pite pijnattaman peine ia õõte ijancaikisesta ijancaikisehen.

Ja mine näin swren walkean Stolin /ia sen päle istuuan/ ionga Casuon edheste pakeni Maa ia Taiuas /ia ei ollut heille Sia leutty. Ja mine näin ne Cooluet seke swret ette pienet/ seisouan Jumalan Casuon edhes /ia Kiriat auattin /ia toinen Kiria auattin / ioca ombi elemen / ia Cooluet domittin /nijste Kirioituristä quin Kirioisa oli kirioitettu heiden Tõidens ielkin. Ja Meri annoit ne Cooluet iotca heneste olit / Ja Colema ia Heluetti annoit ne Cooluet / iotca heisse olit / ia ne domittin /iocainen heiden Tõidhens ielkin. Ja se Colema ia Heluetti heitettin tulisen Jeruen. Teme ombi se toinen Coolema. Ja ioca ei leutty Elemen kiriasa kirioitettu/ se heitettin tulisen Jeruen.

XXI. Eucu

Ja mine näin wdhen Taiuan ia wdhen Maã sille ette se eilsimeinen Maa poiskatosi / ia se Meri ei ole sillen. Ja mine Johannes näin sen pyhen Caupungin / sen wdhen Jerusalem alasastuuan Taiuasta/ Jumalalda walmistetun / nimquin Morsiamen cauniistetun henen Miehellens. Ja cwlin swren Änen Stolilda sanouan/ Catzo/ Jumalan Maia Inhimisten seas/ ia henẽ pite asuman heiden cansans/ ia he tuleuat henen Canssarens /ia itze Jumala heiden cansans/ pite oleman heiden Jumalans. Ja Jumala on poisspyhckiue caiki Kynelit heiden Silmistens/ ia ei Cooleman sillen pidhe oleman/ eike Jõkun / eike parghun / eike kiwun pidhe sillen oleman/ Sille ette ne ensimeiset

ſimeiſet poiſmenit. Ja ioca iſtui Stolilla ſe ſanoi / Catzo / mine teen caiki wdheri. Ja hen ſanoi minulle / Kirioita / Sille ette neme Sanat ouat totiſet ia wiſſit.

Ja hẽ ſanoi minulle / ſe õbi techty. Mine olen A ia O / Alcu ia loppu. Mine annan Janouan ſijte eleuen wedhẽ Lechteſte Andimeri. Joca woittapi henen pite neite caikia perimẽ ia minun pite oleman henelle Jumalaxi / ia henen pite oleman minulle poiaxi. Mutta nijlle Pelcurille ia vſkotomille / ia hirmuliſille / ia Murhaille / ia Salauoteiſille / ia welholiſille / ia Epeiumaliſille / ia caikille walecteliille / heiden oſans pite olemã ſijne Jerueſe quin Tuleſta ia Tulikiueſte palapi / ioca ombi ſe toinen Coolema.

Ja tuli minun tykõni yxi nijſte ſeitzemeſte Engeleiſte / ioilla oli ne ſeitzemen Malia teime ſeitzemeſte wimeiſeſte wizauriſta / ia hen puhui minun canſam / ſanoden, tule ia mine oſotan ſinule

le Morsianen sen Caritzan Emennen. Ja hen wei minun Hengese ydhen swren ia corkean wooren pale / Ja hen osotti minulle sen swren Caupungin / sen pyhen Jerusalemin alasastuuan Taiuasta Jumalalda / iolla oli Jumalan Kircaus. Ja sen walkeus oli caikeincalliman Kiuen motoinen / ninquin yri kircas Jaspis. Ja henelle oli swri ia corckea Muri / iolla oli caritoistakymende Portia / ia Porteisa caritoistakymende Engelite / ia kirioitetut Nimet / iotca ouat ne / cadhentoistakymenen Israelin Lasten Sucucundain Nimet. Idheste colme Portia / Pohiaisesta colme Portia / Eteleste colme Portia / Lenneste colme Portia. Ja sen Caupungin Murilla oli caritoistakymende perusta / ia nisse ninen Caritzan cahdentoistakymenen Apostoleiten Nimet.

Ja ioca puhui minun cansani / Henelle oli cullainen Rooco / ette henē piti mittaman Caupungin / ia henen Portinsa ia henē Murinsa. Ja se Caupungi ombi pandu nelieculmaiseri / ia henen pitudhens ombi nin swri quin mōs henen lauiums. Ja hen mittasi sen Caupungin sille cullaisella Rogholla / cadhentoistakymenen tuhanē Wacomitan. Ja henen pituums ia lauiums / ia corkiūs / ouat yoteleiset. Ja hen mittasi henen Murinsa / sata ia nelikymende ia nelie Kynerete Inhimisen Mitan ielken quin Engelille oli. Ja oli sen Murin Rakēnus Jaspista / ia itze Caupungi puchtasta Cullasta / puchtā Clasin caltainē. Ja sen Caupungin Murin Perustoret / olit caikinaisilla Calilla Kiuille caunistetut. Se ensimeinen Perustos oli Jaspis / se toinen oli Saphirus / se colmas oli Calcedonius / se nelies Smaragdus / se widhes Sardonix / Se cudes Sardius / Se seitzemes Chrysolitus / Se cadheres Berillus / Se ydheres Topazius / se kymenes Chrisopras⁹ / Se yritoistakymenes Hyacinctus / Se toinentoistakymenes Ametyst⁹.

Ja ne caritoistakymende Portia olit caritoistakymende Per

lyesia cuki Porti oli ydhest Perlyste/ia sen Caupungin Catut o lit sulasta cullasta/ ninquin lepitzepaistaua Clasi. Ja em mine Henesse Templit nehnyt/sille ette HErra Caikualdias õbi he nen Templins ia Caritza. Ja se Caupungi ei tarwitze Auringo ta eike Cuuta/henesse walistaman/sille ette Jumalan Kirca us ylesualghista henẽ/Ja henen Walkiuns ombi Caritza/ia ne Pacanat iotca Autuari tuleuat pite waeldaman henen Walke udhesans ia ne Kuningat Maan päle heiden Cunnians sihen siseltoouat/Ja sen Portit eiuet Kunisulieta Peiuelle. Sille eipe sielle Ote pidhe oleman. Ja ei pidhe henen sisellens tuleman iotakin quin saastuttapi /taicka Cauhistoren ia Waleben teke pi/waã ne iotca kirioitetut ouat sijne Caritzã Elemẽ Kiriasa.

XXII. Lucu.

Jahen osotti minulle ydhen puctan Eleuẽ we dhen Kymin/selken ninquin Christallin/ wlos lecteuen Jumalan ia Caritzan stolista/ keskelle henen Catuãsa. Ja molomille polilla kymie soi soi se Elemen Puu/se cannoi caritoistakyme neiset Hedhelmet/ia annoi henen Hedhelmens c.maki Cwcauna/Ja sen Puun Lehdhet kelpa sit Pacanoitten terueydheri. Ja ei miten kiroutta pidhe sillen oleman/Wan Jumalan ia Caritzan Stoli henesse pite olemã Ja henen Paluelians pite palueleman hendesia näkemen henen Tasuonsa/ia henen Nimensse pite oleman heiden Otzisans. Ja ei enemen Ote pidhe oleman. Ja einet he tarwitze Kyntietã / taicka Auringoisen walkiutta/ Sille ette HErra Jumala heite ylesualghistapi/ia heiden pite hallitzeman ijancaikisesta ijancaikisehen.

Ja hen sanoi minulle /Nämet sanat ouat wissit ia totiset/Ja Jumala se Prophetain HErra/ombi henen Engelinse lehet tenyt/osottaman henen Paluelioillens/ mitke pian tapactumã

pite

pite. Ja catzo / mine tulen nopiaſta. Autuas ombi ſe / ioca ketke-
pi temen Kirian Prophetian ſanat. Ja mine olen ſe Johannes
ioca neite cwlin ia nãin / Ja coſta mine neite cwlin ia nãin / lã-
geſin mine Engelin ialcain eten / cumartaman hende ioca mi-
nulle neite oſotti. Ja hen ſanoi minulle / Catzo / ettes ſite teghe /
Sille mine olen ſinun Canſapaluelias / ia ſinun weliedhes Pro
phetain / Ja ninen iotca ketkeuet temen Kirian ſanat / Cumar-
dha Jumalata.

Ja hen ſanoi minulle / Ele temen Kirian Prophetain ſanoia
inſigla. Sille ette aica ombi leſnã. Joca paha ombi / hen olco-
hon paha. Ja ioca ſaaſtainen ombi hen olcohon ſaaſtainen.
Mutta ioca hurſkas ombi / hen olcohon wiele nyt hurſkãbi / Ja
ioca pyhe ombi / hen olcohon wiele pyhembi. Ja catzo / Mine
tulen pian / ia minun palcan canſani on / andaman itzecungin
ninquin heiden tõõnſe ouat. Mine olen ſe A ia O / ſe Alcu ia
loppu / ſe Enſimeinen ia wimeinen. Autuat ouat ne / iotca henẽ
Reſkynſe ketkeuet / Senpãle ette heiden woimans pitepi olemã
Elemen puuſa / ia portein cautta ſiſelkieumen Caupungin. Sil
le ette wlcona ouat Coirat ia welholiſet / ia ne Salawooteiſet /
ia ne Murhaajat / ia Epeiumalain palueliat / ia caiki ne iotca
racaſtauat ia tekeuet Walehen.

Mine Jeſus lehetin minun Engelini / ette henen pite todhiſ
taman nãme teille Seurakunniſſa / Mine olen Dauidin iwreſ-
ta ia Sughuſta / yxi kircas Cointecti. Ja hengi ia Morſian ſa-
nouat / Tule. Ja ioca cwlepi / ſe ſanocan / Tule. Joca Janopi / ſe
tulcan / Ja ioca tactopi / ſe ottacan Elemen Wettã andimeri.

Mutta mine todhiſtan Jocaitzelle cwleualle temen Kirian
Prophetain ſanat / Ette ios iocu liſepi neihin / Jumalan pite
paneman henẽ pãlens ne Witzauxet iotca teſſe Kiriſa ouat kir
ioitetut. Ja ios iocu temen Kirian Prophetain ſanoiſta poiſot

P. Johannesen

tapi niin Jumala poiſottapi henen Oſans Elemen Kiriaſtaſ-
ia ſijte pyheſte Caupungiſta / Ja nijſte / ioca kirioitetut ouat-
teſſe Kiriaſa. Sen ſanopi hen ioca tehen todhiſtoren candapiſ-
Jia / Mine tulen pian / Amen / Nin tule HERRA JE-
SV. Meiden HERRAN JESVSEN Chriſtuſ-
ſen Armo olcohon teiden caikein canſanna. AMEN.

Sen wdhen Teſtamentin

Loppu.

Tulkittu Somen Turwo / waan Prentaattu Stochol
mis Amundi Lauritzan Poialta.

CHRJStuſen Syndyme Wodheſta.

1548.

Correctura.

xiij plati xij. rati toiſel polen. tadicka/lue taicka.
xxviij. pla. j. po. xxij. ra. walacunda/lue waldacunda.
xl. pla. xvj rati j polel. Lihan/lue Rwmtjn.
xliij pla ra. vij. j. polel. hen ſijs teki/lue hen paha ſijs teki.
cxx. plati rati iij. j. polel. leudhette/lue lwletta.
cxxj. plati rati xvj ij polel. henelle/lue heille.
clxjx plati j. rati toiſel polel. leita/lue laita
ccv. pla. j. polel. iij. rati. wloſwonatettu lue/ wloſwodatettu.
ccxxj. pla. ij. pole. xvj. rati. huickupi/lue huckupi.
ccxxxiij. pla. j. po. x. ra. taidaiſitta puhua/lue taidaiſitta kielille puhua
ccxxxiiij. pla. ij. po. ra. xx. Seuracūda/lue Jumalan ſeuracūda
ccl. pla. ij. po. rati. x. ia meiden herralda/lue ia meiden herralda Jeſuſelda Chriſtuſelda.
cclxiij pla. ij. pol. ra xxjx Ne ilmo. lue Ne mwdh toſin ilmo.
cclxxxv. plati j. polel rati x. wioman/lue woiman.
cclxxxjx. ij. pole xxviij. rati. wel/lue welien.
j. Pe. ij. rati xxiij. hye/lue hyue. Jbidm Kuningelle/lue Kuningaille. ſamas Cap. ſa/lue ſe.
cccxxx. pla. j. polel. xx. rati. kuniaixi/lue kuningaixi.

Tule herra Jesu Christe, meille tie osottaman, iolla me sinun tygös tulemma, totut sisälpuhaldaman, iolla me sinun tunnema, yancaikist elämät andaman, iossa me sinus pysyisim.

Tule herra Jesu Christe, wapactaman meitä synniste, wiholisist päästämän, mötäkäymisis hallitzeman, vastonkäymises warieleman, meidän Esiwallan, ia caasan hyuästisiugnaman.

Tule herra Jesu Chre, sinun vskohos meitä wahnistaman, epäuskon poisottaman, toiuous korgottaman, ylpeys alaspolkeman, kateus ia wiha vluoskaataman.

Tule herra Jesu Chre, ia ole meille Jhesus, totinen lunastaia, ettei perkele meithä kukistais, ettei liha haukuttelis, ettei mailma myrkytäis.

Tule herra Jhesu Chre, eriscurat poisrepimähän, Antichristuxen käskyläiset kadottaman, itze Antichristus muzendaman, sekä hän, että hänen scurans neuuor haiottaman, Mutta tule se pyhä Evangeliumin oppi, Christin vskolisten sydänim sytyttämän. Ja sen opin haldiatt peiue peiuälle lackamat lisändyman ia enändymän.

Amen. Amen

O mailman wapahtaia, herra Ihesu Christe, minä
koyhä radolinen, syndinen loondocappale, annan
itzeni, nytt ia aina, sinun laupian warieluxes
ia suoieluxes ala, sekä sielun, että ruumin po=
lesta, Ja sinun käsittomättomen, laupuides cautta
rukoilen sinua, ettäs minun tekisit vapahaxi,
että sinä mös sinun kollin weres kautta mail=
man lunastanut olet. O minun Jumalan,
sinua minä rukoilen noyrästy, kuule minua
armolisest, ia auta minua aina, kaikest mi=
nun hädsästäni, tuskastani ia wainastani,
sinun pyhä nimes kitoxixi ia kunniaxi
Amen.

Vias tuas domine
demonstra mihi

Lär mig herre kinn

[illegible]

Lär mig herre kinn rekkes.
[illegible]

R92-06